

ΘΡΑΚΙΚΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ «ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ»

Βραβευδὲν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἐν Παρίσιος
Ἑταιρείας πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σπουδῶν

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

1. †ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΕΛΕΥΘ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
2. †ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
3. ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ † Δ. ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΥ
4. ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΟΙ ΕΥΠΣΡΟΙ ΘΡΑΚΕΣ
5. †ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ - ΠΛΑΝΗΤΑΡΙΟΝ
6. ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΟΥΦΛΙΟΥ ΧΡ. ΠΑΠΑΣΤΑΜΑ-
ΤΙΟΥ - ΜΠΑΜΠΑΛΙΤΗ
7. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ: ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 38
1965

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΕΛΕΥΘ-ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΕΛΕΥΘ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

*‘Ο άριστοκράτης άρχοντας — ‘Ο ύπέροχος πολιτικός — ‘Ο λεπτός και πει-
στικός διπλωμάτης — ‘Ο λευκός και αδιάβλητος πολίτης — ‘Ο πατριώτης
και γνήσιος “Ελίην... και κυρίως ο εύγενής και καλός άνθρωπος, ο μισών τὸ
ψεύδος και άπεχθανόμενος τὴν αὐτοδιαφήμισιν και διπροσωπίαν.*

Τὸ Σύγγραμά μας τὰ «Θρακικά» δημοσιεύει πάντοτε φωτοβιογραφίας διακεκριμένων ἐκλιπόντων Ἑλλήνων και εἶναι σπανία ἢ περιπτώσεις, καθ’ ἣν ἔχει καθῆκον νὰ χαράξῃ λέξεις τιμῆς διὰ τὸν σημερινὸν νεκρόν.

‘Όταν, ἀπὸ τοῦ ἀτμοπλοίου ἀκόμη, ἐγνώσθη τὸ ἀναπάντεχον ἄγγελμα τοῦ αἰφνιδίου θανάτου, εἰς τὰ πρόσωπα ὄλων τῶν Ἀθηναίων, ἀνεξαρτήτως κομματικῶν ἀποχρώσεων, τῶν ἀπλῶν γνωρίμων και φίλων, τῶν ἀπὸ ἀνωτάτης κοινωνικῆς θέσεως μέχρι τῶν πτωχῶν και ἀσημάντων ἐργατικῶν, ἀληθῆς ἦτο ἡ συγκίνησης, εὐκρινῆς ἢ κατάθλιψις και κατήφεια, πηγαῖα δὲ τὰ συναίσθηματα πραγματικῆς ὀδύνης και ἀπογοητεύσεως. Τὴν ὕστεραίαν, ὅταν ἡ εἶδησις ἐξηπλώθη παντοῦ, δλόκληρος ἡ Ἑλλάς ἀντεμετώπισε μὲ ἄλγος και κατάπληξιν τὸ ἐξαιρετικὰ θλιβερόν γεγονός.

Ἐπρόκειτο περὶ συναγερμού δημοψηφίσματος, ἄνευ ἀντιπολιτεύσεως και ἡ εἰκὼν αὐτῆ κατεδείκνυε πῶς συνησθάνετο ἡ πατρις τὴν πλήξασαν αὐτὴν συμφορὰν. Τοῦ συναγερμού αὐτοῦ ἡ ἡχώ ἔφθανε και εἰς τὸ ἐξωτερικόν ὅπου ὁ μέγας νεκρὸς ἠρίθμει μόνον φίλους και θαυμαστάς. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξεδόθη ἡ ὁμόψηφος ἐθνικὴ ἀπόφασις ὅτι ὁ Σοφοκλῆς Βενιζέλος δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ μετέστη ἐκ τῆς προσαίρου ζωῆς εἰς τὴν ἀθανασίαν και ὅτι ἡ ζωηρὰ ἀνάμνησις περὶ τὸ ὄνομά του ἐχαράσσετο εἰς τὰς σελίδας τῆς ἐλληνικῆς και ξένης ἱστορίας. Χωρὶς λεπτομερείας ἐγράφησαν τινὰ διὰ τὸν ἐκλιπόντα βιογραφικῶς:

«Ἐγεννήθη τὸ 1894 εἰς Χανιά. Εἰσῆλθεν εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων τὸ 1911. Μετέσχεν ὡς ὑπαξιωματικὸς τῶν Βαλκανικῶν πολέμων. Ἀπεστρατεύθη τὸ 1930 μὲ βαθμὸν συνταγματάρχου. Τὸ 1936 μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του ἐξελέγη ὡς μέλος τῆς τριμελοῦς διοικήσεως ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, ἀφιερῶθεις ἔκτοτε εἰς τὴν πολιτικὴν. Τὸ 1943 ἀνέλαβε τὸ Ὑπ. Ναυτικῶν. Τὸ 1944 ἀνέλαβε τὴν Πρωθυπουργίαν. Τὸ 1945 ἐξελέγη ὑπαρχηγὸς τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων. Ἐκτοτε μετὰ συνεχεῖς ἐκλογάς του ὡς Βουλευτοῦ και Ὑπουργοῦ ἴδρυσεν τὸ 1955 τὴν Φιλελευθέραν Δημοκρατικὴν Ἐνωσιν και ἐν συνεχείᾳ κατὰ τὸ 1961 συμμετέσχεν εἰς τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἐνώσεως Κέντρου».

Θὰ εἶναι δυσχερέστατον νὰ ἀναπτύξῃ τις ὅλην τὴν φωτοβόλον και πλήρη πατριωτισμοῦ σταδιοδρομίαν τοῦ ἀνδρός και θὰ ἔπρεπε ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἐπεχείρει νὰ ἀναλάβῃ μίαν ἀξίαν περιγραφὴν νὰ κατέχῃ σπάνια χαρίσματα ἐμ-

πνεύσεως, να ήτο δὲ δοκιμασμένος καὶ γλαφυρὸς χειριστὴς τῆς γραφίδος. Ἡμεῖς γνωρίσαντες τὸν ἄνδρα ἐκ τοῦ πλησίον καὶ τιμηθέντες διὰ τῆς φιλίας του ἐπιχειροῦμεν ἔργον ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μας μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι καὶ ἐκ τοῦ τάφου θὰ μᾶς συγχωρήσῃ διὰ τὴν τόλμην, ὁ πολυφίλητος καὶ ἀξέχαστος νεκρός.

Δὲν ἀπέφευγεν ὁ Σοφοκλῆς, ὡς συμβαίνει μὲ τοὺς υἱοὺς τῶν διαθετόντων μέσα Κυβερνητῶν καὶ Ὑπουργῶν, νὰ ὑπηρετήσῃ κατ' ἐπανάληψιν τὴν πατρίδα του εἰς τὸν στρατόν. Ἡ ἀγωνιστικὴ ἀντίστασις του μαζί μὲ τὸν ἡρωϊκὸν Ναύαρχον Βούλγαρην θὰ μείνῃ ἱστορικὴ. Χάρις εἰς τὴν παρέμβασίν των διὰ τὴν καταστολὴν τῆς ἀνταρσίας τοῦ στόλου εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἐσώθη ἡ τιμὴ τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὰ πολλὰ Ὑπουργεῖα, ἡ δικαία καὶ σῶφρων διακυβέρνησις του, θὰ παραμείνῃ ὑποδειγματικὴ. Κυρίως ὅμως εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, μὲ τὰς ξένας γλώσσας, ἃς κατεῖχε καὶ τὴν εὐγένειαν τοῦ ἥθους καὶ τῶν τρόπων του, ἀφῆκεν ἐποχὴν τῆς διπλωματικῆς του διελεύσεως καὶ δράσεως.

Ἐνθυμούμεθα ὅτι κάποτε εἰς προσωπικὴν φιλικὴν συνομιλίαν ὅταν τὸν ἐπεσκέφθη παλαιὸς πολιτευόμενος τῶν Φιλελευθέρων, μὲ ἀγανάκτησιν τοῦ εἶπεν: «Ἡμεῖς ἀγαπητὲ φίλε σὲ ἠδικήσαμεν. Δὲν ἔπταιε δὲ ὁ τότε ἀρχηγός, πατὴρ μου, ἀλλὰ ἡ περὶ αὐτὸν κλίμα, ἣτις πάντοτε δηλητηριάζει τὰς γνώμας τῶν ἀρχηγῶν». Ὁ πρὸς ὃν ἀπητήνετο Βουλευτὴς δὲν ἠθέλησε νὰ ἐνθυμηθῇ τὴν ἀδικίαν καὶ ἀπήντησεν ὅτι οὐδέποτε ἐπεζήτησε προσωπικὰς ἐννοίας, ἀλλὰ ἰδεολογικῶς εὗρισκετο εἰς τὸ κόμμα καὶ παραμένει πιστὸς εἰς αὐτό, διὰ τὸ καλὸν τῆς Ἑλλάδος.

Μίαν ἄλλην φορὰν, αὐτὸ δὲ κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ ἀνευδότου ἀγῶνος, εἰς τυχαίαν συνάντησιν, ἐπανάλαβεν ὁ ἀποθανὼν μὲ πικρίαν ὅτι μὲ τὸν τότε ἀρχηγὸν τοῦ Κέντρου ἦτο πολὺ δύσκολον νὰ συνεννοηθῇ καὶ νὰ συνεργασθῇ κανεὶς. Εἰς παρατήρησιν μεθ' ἐνὸς ἄλλου, ἤδη Ὑπουργοῦ, τί θὰ γίνῃ τότε ἐὰν νικήσῃ, ὡς ἦτο βέβαιον, τὸ Κέντρον, μήπως θὰ ἐπεκράτει δικτατορικὴ τοῦ ἀρχηγοῦ διακυβέρνησις; ἀπήντησε: «Σεῖς οἱ ἴδιοι καὶ οἱ πολλοὶ φίλοι καὶ γνώριμοί σας νὰ εἰσθε βέβαιοι καὶ νὰ μεταδώσῃτε εἰς πάντας, ἂν νικήσωμεν, ἐγγυῶμαι ὅτι ἡ διακυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος θὰ εἶναι ἀδυστηρῶς κοινοβουλευτικῶς δημοκρατικὴ». Ἐμπνευσμένος μάντης ὁ ἀποθανὼν!! Ὁ Θεὸς ἐβοήθησε νὰ μὴ συμμερισθῇ τὰς σημερινὰς περιπετείας καὶ συμφορὰς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ κακὴ τύχη τῆς χώρας μας, κατεδικάσθη νὰ ἐκλείψῃ ἡ σιβαρὰ χεῖρ του διότι ἡ ἀμετάπειστος, νουνεχὴς καὶ σῶφρων προσωπικότης του, θὰ ἠγωνίζετο μὲ τὸ γνωστὸν κῦρος καὶ θὰ ἀπεφεύγετο τὰ πλεῖστα τῶν σημερινῶν δεινῶν μας.

Χριστιανικὸς καὶ ὠραῖος θάνατος χωρὶς τύψεις μὲ εὖορκον ἐκπλήρωσιν τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος καὶ μὲ συνεχῆ προσπάθειαν νὰ φανῇ ἀντάξιος τῆς κληρονομικῆς διαδοχῆς διὰ τὴν συντελέσει εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὸ

μεγαλείον τῆς ἐνόξου πατρίδος μας.

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ Ἑλλάς, παρὰ τὰς περιπετείας καὶ τὰς ἀντιξοότητες ἃς διέρχεται, θὰ ἐπανεύρη τὸν καλὸν δρόμον τῆς καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἱκανοῦ ἡγέτου μαζί με τὸν μεγάλον πατέρα σου, ἐκ τῶν τάφων των, οἵτινες γειτονεύουν, εἰς τὸ Ἀκρωτήρι τῆς Κρήτης, θὰ αἰσθανθοῦν ἱκανοποίησιν καὶ ἀνακούφισιν ὅταν ἐπανέλθῃ ἡ ὁμαλότης καὶ ἡ εὐημερία εἰς τὸν τόπον μας.

Ἄγαπητὴ Σοφοκλῆ καὶ ἐάν ἀπέθανες ἡμεῖς οἱ πιστοὶ καὶ εὐλογοῦντες φίλοι σου θὰ σὲ ἐνθυμούμεθα πάντοτε, ὁ δὲ θαυμασμός καὶ ἡ ἀγάπη μας, θὰ σὲ συνοδεύουν καὶ πέραν τοῦ τάφου, εἰς τὴν αἰωνιότητα.»

Φ. Μ.

Ἀπὸ τὸ Διδυμότειχον παλαιὸς καὶ καλὸς φίλος με ἐθνικοπατριωτικὰ αἰσθήματα, μᾶς ἀποστέλλει τὴν ὡς ἄνω φωτογραφίαν τοῦ 1928 με ἀφιέρωσιν: «Ἡ Θράκη σὰς ἐνθυμεῖται». Ἀσφαλῶς ὁ Θρακικὸς κόσμος καὶ ἰδιαιτέρως ἡ Δ. Θράκη, θὰ ἦσαν ἀγνώμονες ἐάν ποτε ἐληφθόνουν ὅτι τὴν ἐλευθερίαν των τὴν ὀφείλουν ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν Μεγάλον Ἕλληνα Ἐθνάρχην μας, τὸν Ἐλευθέριον Βενιζέλον.

Οἱ συμμετασχόντες εἰς τὰς συζητήσεις τῆς συνθήκης τῆς Λωζάνης ἔμειναν κατάπληκτοι καὶ ἐθαύμασαν τοὺς χειρισμοὺς τοῦ ὑπερέχου ἀντιπροσώπου τῆς Ἑλλάδος. Ἀνεγνώρισθη τότε παρὰ πάντων, ὅτι ἡ Δυτικὴ Θράκη, ἐκερδήθη χάρις εἰς τὸ διπλωματικὸν μεγαλόβλημα τοῦ δαμιονίου Ἕλληνοσ. Θὰ

ἐνθιμοῦνται λοιπὸν πάντοτε οἱ Θραῖκες καὶ ἡ ἀνάμνησις τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐπετεύχθη ἡ ἐλευθερία των, θὰ τοὺς ἐνωσῆ καὶ θὰ αὐξάνῃ τὴν ἰσομοιῆν καὶ τὴν ἀντοχήν των, ὅπως ὑπερπηθήσουν τὰς δυσχερεῖς ἡμέρας, αἵτινες συνήθως, ἐμφανίζονται εἰς τὴν πολυβασανισμένην παραμεθόριον περιοχὴν, μὲ ἀκατάβλητον θάρρος δὲ καὶ πατριωτισμὸν θὰ ἀμύνωνται κατὰ τῶν ἐχθρῶν οἵτινες δὲν παύουν νὰ ἐπιβουλεύωνται τὰ ἱερὰ ἐδάφη τῆς πατρίδος μας.

Τὸ κατωτέρω σημείωμα παρατίθεται, ἐν συνεχείᾳ τῶν ὄσων ἐγράψαμεν εἰς τὸν 38ον Τόμον τῶν «Θρακικῶν», ἐπὶ τῇ Ἑκατονταετηρίδι τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, διὰ νὰ γίνουσι γνωστὰ τὰ τῆς διακομιδῆς τῆς σοροῦ τοῦ Μεγάλου νεκροῦ ἐξ Ἰταλίας εἰς Κρήτην καὶ κυρίως διὰ νὰ ἴδουσι τὸ φῶς σελίδες συνεργασίας μὲ τὸν στενὸν συνεργάτην Του Πρωθυπουργὸν καὶ Γερουσιαστὴν κ. Στυλιανὸν Γονατᾶν, ἀναφερόμενοι εἰς γεγονότα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ο ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

**Ἦ Πανελλήνιος καὶ Διεθνῆς Φυσιογνωμία
Πρόεδρος τῆς Γερουσίας (Σ. Γονατᾶς)**

«Τὴν 4ην Νοεμβρίου 1932 ἐξελέγην Πρόεδρος τῆς Γερουσίας. Ἦμουν ὁ τρίτος κατὰ σειρά Πρόεδρος ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Γερουσίας, ἣτις ἐγκαθιδρύθη τὸ 1929. Πρῶτος ἐξελέγη ὁ Ἀλέξανδρος Ζαΐμης, δεύτερος ὁ τέως Ἀρχιστρατήγος Λεωνίδας Παρασκευόπουλος καὶ τρίτος ἐγώ, ἐπανεξελέγην σχεδὸν διὰ πλειψηφίας τὴν 1ην Ἀπριλίου 1933 καὶ διὰ τρίτην φορὰν τὴν 8ην Μαρτίου 1934 καὶ παρέμεινα ὡς τοιοῦτος μέχρι τῆς 1ης Ἀπριλίου 1935, ὁπότε κατηργήθη ἡ Γερουσία μὴ ἐπανιδρυθείσης ἔκτοτε μέχρι σήμερον. Τὸ Πάσχα τοῦ 1934 μετέβημεν πρὸς προσκύνημα τῶν Ἁγίων Τόπων, μετὰ τῶν τότε γερουσιαστῶν Λεωνίδα Ἰωαννίδη καὶ Φιλίππου Μανουηλίδη. Μὲ τὸ ἴδιον ἀτιμόπλοιον μετέβη καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Παπάγος ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Στρατοῦ.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος — ἡ Πανελλήνιος καὶ Διεθνῆς φυσιογνωμία ἀπεβίωσεν εἰς Παρισίους τὴν πρωΐαν τῆς 18ης Μαρτίου 1936, κατόπιν δευτέρας προσβολῆς ἡμιπληγίας παρὰ τὰς φροντίδας τῆς συζύγου του Ἑλενας καὶ τῶν διασημοτέρων ἰατρῶν τῶν Παρισίων.

Ἦ Κυβέρνησις ἀπεφάσισεν τὴν μεταφορὰν τῆς Σοροῦ του εἰς Ἀθήνας, ὅπου θὰ ἐγένετο ἡ κηδεία, καὶ κατόπιν θὰ μετεφέρετο εἰς Κρήτην πρὸς ἐνταφιασμὸν. Ἦ Σορὸς μετεφέρθη σιδηροδρομικῶς ἀπὸ Παρισίων εἰς Πρίντεξι τῆς Ἰταλίας. Ἐκεῖ μετέβη διὰ τοῦ ἀντιτορπιλικοῦ «Υδρα» Ἐπιτροπὴ ἐξ ὄλων τῶν περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ Θράκη τὴν ἐκπροσώπησεν τῆς ὁποίας εἶχεν ἀναλάβει ὁ κ. Μανουηλίδης, Κοινοβουλευτικῶν Κομμμάτων ὑπὸ τὴν Προεδρίαν ἐμοῦ (Σ. Γονατᾶ) ὡς πρώην Πρωθυπουργοῦ καὶ τότε Βουλευτοῦ.

Οἱ Ἴταλοι εἶχον θέσει τιμητικὴν φρουρὰν εἰς τὴν ἀποβάθραν. Ἐγὼ (Σ. Γονατᾶς) προσφωνῶν τὸν Νεκρὸν εἶπα μεταξὺ ἄλλων:

«Κάθε φορὰ ποὺ ἤρχεσο ἀπὸ τὴν Ἑνράκη, μᾶς ἔφερνες πάντα κάτι καλό. Κάτι καλό γιὰ τὴν Πατρίδα, διότι μόνον τὴν Πατρίδα ἐσκέπτεσο νύχτα καὶ ἡμέρα. Κυβερνήτης ἢ ἰδιώτης χαρούμενος ἢ πικραμένος. Καὶ τώρα τί μᾶς φέρεις;

Βλέπω τὰ χέρια σου σταυρωμένα. Ὅλοι κάτω σὲ περιμένουν. Κανείς δὲν πιστεύει ὅτι πέθανες. Μᾶς συνήθισες νὰ ὑπερνικᾷς τὰ ἐμπόδια, νὰ κατανικᾷς τὰς ἀντιστάσεις, νὰ ἀποφεύγῃς τὸ Χάρο, δασύκις ἐπεχείρησε νὰ σὲ θῆξῃ. Μᾶς ἐσυνήθισες νὰ σὲ θεωροῦμε ἀθάνατο. Ποιὸς μπορεῖ ἀκόμη νὰ πισθῇ ὅτι τὸ σῶμα τὸ ἀεικίνητο, τὸ πνεῦμα τὸ γοργό ἢ κωρδιὰ μὲ τοὺς δυνατοὺς παλμούς, τὰ μάτια τὰ φωτερά, τὰ χεῖλη ποὺ διαρκῶς μυθιοῦσαν ἀπὸ κλωσύνῃν, ἢ γλῶσσα ποὺ ἕμνουσε, ποὺ ἔπειθε ποὺ συνῆτριβε, πῶς ἅλα αὐτὰ σταμάτησαν γιὰ πάντα διὰ μιᾶς, πῶς πέθανες καὶ σὺ ὁ Μέγας σὺν τοὺς ἄλλοις τοὺς συνήθεις ἀνθρώπους. Καὶ ἢ θῆλεις ἢ ἀδάμαστος, ἢ πῆστις ἐπὶ τὸ μέλλον, τὰ ὠραῖα σχέδια τὰ αἰσιόδοξα ὄνειρα, ἅλα αὐτὰ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ σβύσουν γιὰ πάντα; Ἔπρεπε νὰ ἀκούσῃς τὸ Θρῆνο καὶ τὸν κοπιό, τὴν Ὀλίρη καὶ τὴν ἀπελπισία, τὰ δάκρυα καὶ τοὺς στεναγμοὺς κατὰ τὸ προχθεσινὸ Ἱερὸ σάγιο ποὺ ἐψάλη στὶς Ἐκκλησίαις γιὰ τὴ ψυχὴ σου, γιὰ νὰ νοιώσῃς τί ἦσαν γιὰ ὅλον αὐτὸν τὸν κόσμον. Ὁ Πατέρας καὶ ὁ Προστάτης, ὁ Κυβερνήτης καὶ ὁ Ἐθνάρχης, ὁ Προφήτης καὶ ὁ Σωτήρας... Ὁ θάνατός σου ὁποτεδήποτε καὶ ἂν ἐπήρχετο θὰ ἦτο πρόωρος καὶ ἀπίθλεια ἀνεπανόρθωτος, ἀλλὰ τώρα ποὺ ἦλθεν εἶναι ἐθνικὴ συμφορὰ... Σοῦ φέρομεν πρῶτα τὸν γλυκὸν καὶ εὐγνώμονα ἀσπασμὸν τῆς Πατρίδος, διὰ τὰς ἀνεκτιμήτους πρὸς αὐτὴν ὑπηρεσίας καὶ εἴμεθα βέβαιοι πῶς αὐτὸ τὸ φιλὶ θὰ σὲ κάμῃ νὰ ξεχάσῃς κάθε πίκρα καὶ θὰ ἐξακολουθήσῃς καὶ ἀπὸ τοὺς Οὐρανῶς νὰ εἶσαι ὁ ὀδηγὸς καὶ φρουρὸς τῆς.....

Πρῶτος ἀποθέτω εἰς τὸ τιμημένον μέτωπόν σου τὸν ἀσπασμὸν τῆς Πατρίδος».

Ἄλλ' ἐνῶ ὅταν ἀνεχωρήσαμεν διὰ Πρίντζι εἶχομεν ὀδηγίαις ὅτι θὰ συνοδεύαμεν τὸν νεκρὸν εἰς Ἀθήνας, κατὰ τὸν πλοῦν ἐλάβομεν διὰ τοῦ ἀσπασμίου ἐντολὴν νὰ κατευθυνθῶμεν εἰς Χανιά καὶ ὄχι εἰς Πειραιᾶ. Κατόπιν ἐμάθομεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐφοβήθη ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Βενιζέλου εἰς Ἀθήνας, ἔστω καὶ νεκροῦ, θὰ ἔδιδεν ἀφορμὴν εἰς νέαν ὄξυνσιν τῶν παθῶν καὶ ἴσως καὶ ταραχώδεις ἐκδηλώσεις τῶν ὀπαδῶν του καὶ ἀπεφάσισε πρὸς ἀποφυγὴν τούτων νὰ διατάξῃ τὴν ἀπ' εὐθείας εἰς τὰ Χανιά μεταφορὰν τοῦ νεκροῦ. Ἐκεῖ ἐν μέσῳ πανδήμου πένθους, παρισταμένου τοῦ τότε Λιαδόχου Παύλου, ὅλων τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Κομμάτων καὶ μελῶν τῆς Κυβερνήσεως, ἐτίμη ἐἰς τὸ «Ἀκροτήρι» ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος τὴν 29 Μαρτίου 1936,

«Ὁ προκείμενος νεκρὸς ἦτο ἓνας ἀληθινὸς ἄνδρας, μὲ θάρρος μεγάλο

μέ αυτοπεποίθησιν και δι' εαυτὸν και διὰ τὸν Λαόν, τὸν ὁποῖον ἐκλήθη νὰ Κυβερνήσῃ. Ἴσως ἔκαμε πολλὰ σφάλματα ἀλλὰ ποτὲ δὲν τοῦ ἔλλειψε τὸ θάρρος, ποτὲ δὲν ὑπῆρξε μοιρολάτρης διότι ποτὲ δὲν ἐπερίμενεν ἀπὸ τὴν Μοῖραν του νὰ ἴδῃ τὴν Χώραν του προηγμένην, ἀλλ' ἔθεσεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν της ὅλον τὸ πῦρ, τὸ ὁποῖον εἶχε μέσα του, κάθε δύναμιν ψυχικὴν και σωματικὴν».

Θὰ μνημονεύσω ἀκόμα και τὸν λόγον, τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησα ἐν τῇ Μητροπόλει τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸ 40ήμερον μνημόσυνον, τὸ ὁποῖον ἐτέλεσε τὸ κόμμα τῶν Φιλελευθέρων τὴν 26 Ἀπριλίου 1936:

«Μία νεφέλη σκιερὰ καλύπτει ἀπὸ 40 ἡμερῶν τὸν Ἑλληνικὸν Οὐρανόν, ἓνα πένθος γενικὸν κατέχει τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν. Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ὑπῆρξεν ὁ ἥλιος, ὁ καταυγάσας τὸ Ἑλληνικὸν στερέωμα μετὴν λάμψη του ἐπὶ μίαν 25ετίαν, ὁ ἀστὴρ ὁ μαγικός, ὁ κατευθύνας τὴν Ἑλλάδα πρὸς τὰ μεγάλα πετρωμένα της... Ὑπῆρξεν φωτεινὸν μετέωρον ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ παρουσιάζονται κατὰ πολὺ μικρὰ διαστήματα εἰς τὴν ἱστορίαν ἐκάστου Ἔθνους.

Ὑπῆρξεν ὁ ἐλευθερωτὴς τῶν ὑποδούλων ἀδελφῶν, ὁ ἀναστασιωτὴς τοῦ κύρους τοῦ Κράτους, ὁ ἐμπνευστὴς, ὁ Ἀρχηγός, ὁ Ἐθνάρχης, ὁ Μεγάλος ἄνθρωπος, ὁ Μεγάλος Πατριώτης, ὁ δροσιστὴς και ἐκτελεστὴς Γίγας τὴν σκέψιν, τὸ αἶσθημα, τὴν θέλησιν και τὴν δρᾶσιν. Ἡ φωνὴ του καίτοι ἀντιπροσώπου μικροῦ Κράτους, ἠκούετο εἰς τὰ διεθνή Συνέδρια και τὰς διεθνεῖς διασκέψεις μετὰ προσοχῆς και σεβασμοῦ. Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ὑπῆρξε παγκοσμίᾳ προσωπικότης, εἰς ἡμᾶς ἀφήκε τὰς συνθήκας τοῦ Βουκουρεστίου και τῶν Σεβρῶν, μνημεῖα ἀθάνατα τῆς μεγαλοφυΐας του και τοῦ πατριωτισμοῦ του. Στῶμεν πρὸ παντὸς εὐλαβεῖς εἰς τὴν μνήμην τοῦ Μεγάλου Νεκροῦ και συνεχῶς ἡ μνήμη του θὰ καθοδηγῇ τὰ θέματά μας εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ πρὸς τὴν Πατρίδα καθήκοντος ἐν τῷ ὁποίῳ ἐκεῖνος ἐνέμεινε μέχρι τῆς τελευταίας του πνοῆς».

Ἀπὸ τῆς 5ης Αὐγούστου 1936 ὁ Μεταξᾶς κατώρθωσε νὰ ὑπογράψῃ ὁ Βασιλεὺς δύο διατάγματα: 1) περὶ ἀναστολῆς ὀρισμένων ἄρθρων τοῦ Συντάγματος και κηρύξεως τοῦ Στρατιωτικοῦ Νόμου και 2) περὶ διαλύσεως τῆς Γ' Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς, χωρὶς νὰ ὀρίζεται ὁ χρόνος διενεργείας νέων ἐκλογῶν. Οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Κομμάτων ἐζήτησαν νὰ διαμαρτυρηθοῦν πρὸς τὸν Βασιλέα, ἐγὼ ἐπαρουσιάσθην εἰς τὸν Βασιλέα τὴν μεσημβρίαν τῆς 7ης Αὐγούστου και ἔκαμα τὴν διαμαρτυρίαν μου και ὁ Βασιλεὺς μετ' ἠρώτησε: Τὰ εἶπατε αὐτὰ εἰς τὸν κ. Μεταξᾶν; Τοῦ ἀπήντησα: Ὁχι, οὔτε τὰ εἶπαμε, οὔτε πρόκειται νὰ τὰ ποῦμε. Καὶ ὁ Βασιλεὺς ἀπήντησε: «Θὰ τοῦ τὰ διαβιβάσω»...

Συνελήφθην τὴν 28ην Ἰουλίου 1938 και ὠδηγήθην ὑπὸ συνοδείαν εἰς τοὺς Στρατῶνας Ρούφ. Ἐκεῖ ἔμεινα μετ' ἄλλων πολιτικῶν, ἐπίσης συλληφθέντων και μόλις τὴν 16 Σεπτεμβρίου 1938 μετέχθην ὑπὸ συνοδείαν εἰς ἐξορίαν εἰς Μύκονον. Ἐκεῖ μετ' ἐπέπραξεν ἡ ὑγρασία και ἐνεκρίθη ἡ μεταφορὰ

μου εις Σύρον, όπου διετέλουν εις συνεχή επίβλεψιν τῆς Ἀσφαλείας. Εἰς Σύρον τὴν 26 Ἰουλίου 1940, μοὶ ἐκοινοποιήθη νέα παρτάξις τῆς ἐξορίας μου ἐπὶ 1 ἀκόμη ἔτος. Τὴν 27 Ὀκτωβρίου 1940 ὁ ἐν Ἀθήναις Ἴταλὸς Πρόεδρος ἐπέδωκεν τὴν 3ην προώβην εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν Ἰωάννην Μεταξᾶν, τελεσίγραφον τοῦ ὁποῦο ἡ προθεσμία ἔληγε μετὰ 3 ὥρας καὶ διὰ τοῦ ὁποῦο ἐζήτηι ὅπως παραδοθῶν εἰς τὰ Ἰταλικὰ στρατεύματα ὠρισμένα στρατηγικὰ σημεῖα τῆς Ἠπείρου. Ὁ Μεταξᾶς ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε τί θὰ τοῦ ἐξηγεῖτο καὶ ὁ ὁποῖος εἶχε συνεννοηθῆ προηγουμένως μετὰ τοῦ Βασιλέως, ἀπήντησεν ἀμέσως μὲ τὸ ἱστορικὸν «OXI». Ἐγὼ κατόπιν αἰτήσεώς μου ἀνεκλήθην τότε τῆς ἐξορίας καὶ τὴν 6ην Ἰανουαρίου 1941 ἐπέστρεψα εἰς Ἀθήνας.

Τὴν 29ην Ἰανουαρίου 1941 ἀπεβίωσεν ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς καὶ ἀνετέθη ἡ Πρωθυπουργία εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Κοριζῆν καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὅμως διετάχθη ἡ ἐκ νέου ἐκτόπισίς μου. Τὴν 18 Ἀπριλίου ἠκούσθησαν δύο πυροβολισμοὶ ἐκ τοῦ Γραφείου τοῦ Κοριζῆ καὶ εὐρέθη αὐτοκτονήσας διὰ περιστροφῆς. Ὁ Βασιλεὺς μὴ εὐρίσκων διάδοχον ἀνέλαβεν ὁ ἴδιος τὴν Πρωθυπουργίαν. Ἐν τῷ μεταξῷ οἱ Γερμανοὶ προχωρήσαντες μὲσω Λαρίσης, πρὸς Νότον, δὲν εὐρισκὸν ἀντίστασιν. Ὁ Βασιλεὺς τὴν 21 Ἀπριλίου μ.μ. παρέδωσε τὴν Πρωθυπουργίαν εἰς τὸν Τσουδερόν καὶ τὴν 23 Ἀπριλίου 1941 ἀνεχώρησε διὰ τὴν Κρήτην πρὸς ἀντίστασιν ἐκεῖθεν κατὰ τῶν Γερμανῶν. Οἱ Γερμανοὶ μετὰ τῶν Ἰταλῶν ἔφθασαν εἰς Ἀθήνας καὶ τὴν 6½ τὸ πρωτὶ τῆς 27 Ἀπριλίου 1941 καὶ ἀνύψωσαν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τὴν Γερμανικὴν Σημαίαν εἰς ἔνδειξιν κατοχῆς. Οἱ Γερμανοὶ Ἀστυνομικοὶ ἔκαμαν ἰδίῳ νυκτερινὰς ἐφόδους εἰς τὴν κλινικὴν μου καὶ τὴν δευτέραν φορὰν μὲ μετέφερον εἰς τὸ Στρατόπεδον «Χαΐδαρίου» ὅπου περίμενα ἐπὶ 4 μῆνας. Τέλη τοῦ Αὐγούστου 1943 ἐσχματίσθη εἰς Αἴγυπτον Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὑπὸ τὸν Γ. Παπανδρέου. Ἐπρόκειτο νὰ ὑπάγω καὶ ἐγώ, ἀλλ' ἐμποδίσθη ἐξ ἐπιστολῆς — 30 Ἀπριλίου 1944 ὅτι ἡ ἐν Ἀθήναις παρουσία μου κατέστη ἀναγκαία. Τὴν 18 Ὀκτωβρίου 1944 ἔφθασεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἡ ὑπόλοιπος Κυβέρνησις Γ. Παπανδρέου. Ἐν τῷ μεταξῷ ὁ ἐν Λονδίῳ ἤδη ἐγκατεστημένος Βασιλεὺς Γεώργιος Β' ἀνέθηκε τὴν Ἀντιβασιλείαν εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Δαμασκηνὸν καὶ τὴν 3 Ἰανουαρίου 1945 ὠρκίσθη Κυβέρνησις Πλαστήρα. Ταύτην διεδέχθη τὴν 9 Ἀπριλίου 1945 Κυβέρνησις τοῦ Ναυάρχου Πέτρου Βούλγαρη. Τὴν 27 Ἰουνίου 1945 ὠρκίσθη ἄλλη Κυβέρνησις ὑπὸ τὸν Μάξιμον τῆς ὁποίας μετεῖχον καὶ ἐγώ. Ἐγένοντο παρὰ τῶν Κομμουνιστῶν ἀπόπειραι πρὸς δολοφονίαν μου (Ἰούλιος 1950).

Ἐκτοτε ἀπέσχον τῆς ἐνεργοῦ Πολιτικῆς».

ΠΡΩΘΙΕΡΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ

Υπάρχουν πρόσωπα, τῶν ὁποίων ἡ ἐν τῇ ζωῇ μακροχρόνιος ὕπαρξις διὰ τῆς ἐθνικῆς, ἐκπαιδευτικῆς καὶ κοινωνικῆς δράσεώς των, ἀφήκεν ἀνεξίτηλα ἴχνη τῆς διελύσεώς των, οὕτως ὥστε καὶ μετὰ θάνατον νὰ ὑφίσταται ζωηροτάτη καὶ τιμητικὴ ἡ ἀνάμνησίς των.

Μεταξὺ τῶν ἀτόμων αὐτῶν, ἡ προσωπικότης τοῦ Πρωθιερέως-Μ. Διδασκάλου Δ. Καλλιμάχου, θὰ παραμένῃ τόσον φωτεινὴ καὶ ζωντανή, ὥστε νὰ

ναμίζωμεν ὅλοι· ὅτι δὲν ἀπέθανεν ἀλλ' εὐρίσκεται πάντοτε ἐν τῇ ζωῇ ἢ ὅτι ἀπλῶς μετέστη εἰς τὴν ἀθανασίαν.

Ἐνεφέραμεν καὶ εἰς τὸν Πρόλογον τοῦ 38ου Τόμου ὅτι ἡ κριτικὴ μας διὰ τὸν ἐπιφανῆ ἄνδρα δὲν ἦτο δυνατόν παρά νὰ εἶναι πενιχρὰ καὶ ἀτελής, διότι οἱ γνωρίσαντες αὐτὸν ἐκ τοῦ σύγγεγυς καὶ οἱ παρακολούθησαντες ὄχι μόνον ἐν Ἀμερικῇ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς διαφόρους πόλεις, ἀπὸ τὰς ὁποίας διήλθε, ἀφήσας ἀρίστας ἐντυπώσεις ἀληθμονήτου ἐθνικῆς, χριστιανικῆς καὶ πνευματικῆς δράσεως, θὰ ἦτο δυνατόν μόνον αὐτοὶ νὰ ἐνθουσιάζονται καὶ μνημονεύουν λεπτομερῶς εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν καὶ νὰ δύνανται ἐπαξίως νὰ θαυμάσουν καὶ ἐπαινεύουν τὴν πληθωρικὴν κληρονομίαν, ἣν κατέλιπεν ὁ ἀνιήτερος αὐτὸς Ἑλληγ. Πλήθος ἄλλου κόσμου τὸν ἀγνοεῖ.

Ὅταν μετὰ τὸν θάνατον καὶ μετὰ τὰς πανελληνίους ἐκδηλώσεις, μετὰ τὰς ὁποίας προέπεμψαν αὐτὸν εἰς τὴν τελευταίαν του κατοικίαν, ἢ ἐκκλησίαν, ἢ Ἑλληνικὴν πολιτείαν, ὁ τύπος, αἱ πολυπληθεῖς ὁργανώσεις καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμιάτων καὶ τῆς κοινωνικῆς καὶ πνευματικῆς ἀνωτερότητος καὶ ἐφόσον συνεχίζονται αὐταὶ διὰ διαλέξεων καὶ συγκεντρώσεων, περὶ ὧν θὰ ἀναφέρωμεν παρακατιόντες, ἐγίναμεν καὶ ἡμεῖς σοφώτεροι ὡς πρὸς τὸ ἔργον του, διότι ἐδιδάχθημεν πάρα πολλὰ ἀπὸ ὅσα δὲν ἐγνωρίζαμεν ἐν ἐκτάσει, διὰ τὸν ἀκαταπόνητον καὶ ἐκλεκτὸν αὐτὸν ἄνθρωπον, ἀντελήφθημεν δὲ ὅτι ἐξ ἀγνοίας, πράγματι, πενιχρὰ ὑπῆρξεν ἡ εἰκὼν τῆς προηγουμένης μας κριτικῆς, διότι δὲν περιεγράψαμεν ὅσα ἀφείρων τὸ μνημειῶδες ἔργον του. Θὰ περιλάβῃ, συνεπῶς, ὁ ἀνὰ χεῖρας 39ος Τόμος τὰ τῆς πολυπληθοῦς συγκεντρώσεως τοῦ «ΦΙΛΙΚΟΥ» καὶ θὰ παραθέσωμεν τὰς πατριωτικὰς καὶ ἐξαιρέτους ἀγορεύσεις τῶν παραστάντων κατ' αὐτὴν ἐκλεκτῶν ἀντιπροσώπων τῆς ὀργάνσεως, τῆς πολιτείας, ἰδίᾳ τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος» Νέας Ὑόρκης, καὶ διαφόρων ἄλλων ὁργανώσεων.

Παρηγορούμεθα ἐξ ἄλλου ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι θὰ συνεχισθοῦν παρόμοιαι ἐκδηλώσεις, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, τὰ ἔργα τοῦ ἀληθμονήτου Δόκτορος, συμπληρούμενα κατὰ τὴν διαδρομὴν τοῦ χρόνου θὰ ὀλοκληρωθοῦν, ἔστω καὶ ἀτελῶς, ἰδὲ ὅσα ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ἐκκλησίας, τῶν γραμμιάτων καὶ πάσης ἐθνικῆς δράσεως ἐπραγματοποίησε χωρὶς διακοπὴν, καθ' ὅλον του τὸν βίον διὰ τοὺς ὑψηλοὺς αὐτοὺς σκοποὺς.

Δὲν παρεῖδε κάθε ἐθνικὴν ὑπόθεσιν, εἰς ἣν νὰ μὴ ἀναμιχθῇ ἡ γραφίς του, ἦτο πάντοτε ἀκούσιμος καὶ ἀκούραστος πρὸς προάσπισιν τῶν συμφερόντων τῆς φυλῆς μας καὶ τοῦ Γένους, ἡ δὲ σοφὴ του γνώμη ἐζητεῖτο καὶ ἠκούετο πάντοτε μετὰ προσοχὴν δι' ὅτιδῆποτε ἀφείρωα τὴν Ἑλλάδα. Μαχητικὸς καὶ χαλκέντερος, μετεῖχεν ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς πᾶσαν συγκέντρωσιν καὶ ἦτο ἀπαραίτητος ἡ παρουσία του εἰς τὰ σωματεῖα, ὄχι μόνον τῆς Ἀμερικῆς, ἀλλὰ καὶ ὅπου ἄλλοῦ εὐρίσκετο καὶ εἰς πᾶσαν σύσκεψιν καὶ ἐνέργειαν σκοποῦσαν τὸ καλὸν τῆς πατρίδος.

Ἡ μνήμη τοῦ ἱεραποστόλου καὶ θερμοῦργου κήρυκος ὑπὲρ ὄλων τῶν ἀφορώντων τὰ φυλετικά καὶ ἔθνικά μας ἰδανικά, θὰ μεταδοθῆ πανταχοῦ καὶ ὁ ἀκαταπόνητος διδάσκαλος θὰ εὕρῃ μιμητὰς καὶ συνεχιστὰς μιᾶς τοιαύτης ὑπερόχου σταδιοδρομίας.

Ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια διὰ πάντα νεκρὸν, οἱ ἄπλοοι καὶ καλοὶ πολῖται νὰ ἀπευθύνουν τὴν εὐχὴν: «Θεὸς σχωρέστον». Εἰς τὴν προκειμένην ἑμῶς περίπτωσιν, ὁ Μεγαλοδύναμος Ἠλλάστης μας θὰ εὕρισχεται εἰς ἀπορίαν τί πρόκειται νὰ συγχωρήσῃ εἰς τὸν μὲ καλὴν μάχην (Καλλιμαχον) καὶ μὲ ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην ἀναλώσαντα δλόκληρον τὸν βίον εἰς ἐπιδιώξεις καὶ ἐκπλήρωσιν ὕψιλλων πατριωτικῶν ἰδεωδῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Σειμνὸς καὶ ἀμεμπτος εἰς τὸν οἰκογενειακὸν καὶ ἰδιωτικὸν του βίον, ὑπερήφανος ἐν τῇ λιτότητί του, ὑπόδειγμα εὐσεβοῦς καὶ καλοῦ χριστιανοῦ ὁ ἀριστος διδάσκαλος καὶ καθοδηγητὴς ἐξεπλήρωσεν εἰς τὸ ἀκέραιον ὄλα του τὰ καθήκοντα. Ὡς νὰ μὴ ἦρχουν δὲ αἱ πολυτίμοι σελίδες τῶν χειρογράφων του, αἵτινες ἐδημοσιεύθησαν καὶ θὰ συνεχισθοῦν δημοσιευόμεναι, ἀφήκεν ἐντολήν, ἐὰν εἶναι δυνατόν, οἱ ἰδιοὶ τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἐνισχύουν ἕμῳ ἔργα. Ὁ Ὑψιστος καὶ Δίκαιος Κριτὴς ἀντὶ συγχωρήσεως θὰ τῷ ἀπονεύμῃ τὸ ἀνώτατον βραβεῖον ἀρετῆς καὶ ἀθανασίας.

Ἡμεῖς, ὄχι μόνον ὡς Ἕλληνες, ἀλλὰ ἰδιαιτέρως ὡς Θράκες, αἰσθανόμεθα ὑπερήφανοι διὰ τὸν σημιπατριώτην μας, θὰ γράφομεν δὲ καὶ θὰ ὁμιλῶμεν ἐνδόξῳ ζῶμεν, μὲ τὴν πεποιθήσιν ὅτι τὸ ὕψιλλον παράδειγμα του οὐδέποτε θὰ λησμονηθῆ καὶ ὁ Πρωτοιερεὺς Καλλιμαχος θὰ προστεθῆ εἰς τὰς χρυσὰς σελίδας τῆς ἱστορίας διὰ νὰ ἔχωμεν πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι δὲν ἐστέρησεν ἡ μεγάλη πατριωτικὴ κληρονομία τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Οἱ διηνεκεῖς ἀγῶνες τοῦ ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου τῆς ἐνδόξου πατρίδος μας ἀπετυπώθησαν εἰς τὴν σημαντικὴν ἀφήγησίν του τὴν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸν 38ον Τόμον τῶν «Θρακικῶν», «Διδάγματα ἀπὸ τὴν ἔθνικὴν διχονοσίαν» καὶ ἀπετέλεσαν ἱστορικὸν ἔγγραφον καταπληκτικῆς σπουδαιότητος. Ὁ Τόμος ἐκείνος ἀπεφασίσθη νὰ κυκλοφορήσῃ ὡς ἀφιέρωμα εἰς μνήμην τοῦ πολυτίμου συνεργάτου, ὅστις ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἀνεκηρήχθη ὡς ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ τοῦ Σωματείου μας, ὅπερ ἐπὶ σειράν ἐτῶν ἠγάπησε, ἐτίμησε καὶ διεφήμισε διὰ συνεχῶν δημοσιευμάτων του κριτικῆς.

Ἄλλ' ὡς νὰ μὴ ἦρχουν αἱ χιλιάδες σελίδες τῆς γραφίδος του, ὑπάρχουν καὶ πολυτίμα τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως χειρόγραφα. Εἰς προσεχῆ Τόμον θὰ καταχωρίσωμεν καὶ μελέτην του ὑπερεκατὸν σελίδων ὑπὸ τὸν τίτλον, «Τὰ 62 χρόνια τοῦ Ἑλληνικοῦ Τύπου στὴν Ἀμερικὴ» μὲ πολυτιμότερα στοιχεῖα ἀναγόμενα εἰς τὰς πρώτας Ἑλληνικὰς κοινότητας ἐν Ἀμερικῇ καὶ εἰς τὸ μετὰ πολλοῦ κόπου ἀνεγερθὲν πρῶτον αὐτόθι Ἑλληνικὸν σχολεῖον. Ὁ ἀκούραστος συγγραφεὺς καὶ ἀπαράμιλλος Ἱεροφάντης τῆς Ὁρθοδόξου θρησκείας μας, μὲ πόνον καὶ ἀπογοήτευσιν ἀφηγεῖται τὰ τῆς διχονοσίας καὶ τοῦ ὀλεθροῦ

έξοντωτικού ἀλληλοφαγώματος μεταξύ τῶν δύο πατριῶν καὶ τῶν δύο μεγάλων ἡμερῶν κατὰ τὰ πρῶτα θέματα τῶν ἀποδήμων συμπατριωτῶν μας. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ λησμονήσωμεν καὶ νὰ μὴ ἐπιδείξωμεν καὶ εἰς τὸν Νέον Κόσμον τὰ πατρογονικά μας ἑλαττώματα.

Ἐὐτυχῶς ὁ ἐθνικὸς διδάσκαλος δὲν εὑρίσκειται σήμερον μεταξύ τῶν ζώντων. Ἡ κατάθλιψις καὶ ἡ πικρία του θὰ ἦσαν μεγάλαι, διότι τὰ κηρύγματά του περὶ εἰρήνης καὶ ἀρμονικῆς συνεργασίας τῶν λαῶν, ὅχι μόνον δὲν ἐκαρποφόρησαν, ἀλλ' ὀλόκληρος ἡ ὑφήλιος, μὴδὲ τῆς πατρίδος μας ἐξαιρουμένης, συνταράσσεται ἀπὸ ἀλεθρίαν ἀναταραχὴν, τὰ δὲ θύματα τῶν πολεμικῶν συγκρούσεων καὶ καταστροφῶν εἶναι ἀναρίθμητα. Οἱ Ἕλληνας κατὰ τὰς δυσχερεῖς αὐτὰς περιόδους ἄς ὁμοιογήσουν καὶ ἄς ἐγκαταλείψουν τὰ μίσση καὶ τὰ πάθη, ἵνα ὁ Ὑψιστος λυπηθῇ καὶ προστατεύσῃ τὴν πτωχὴν μας πατρίδα. Αὐτὰ εἶναι θέβαιον ὅτι συμβουλεύει ὁ Καλλιμάχος ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον ὡσὰν νὰ ἀκούεται ἡ φωνὴ του ἀπὸ τὸν τάφον.

Δευτέρα κριτικὴ τοῦ Ἑρακικοῦ Κέντρου
Φ. Μ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΓΩΝΙΑ "ΤΟ ΦΙΛΙΚΟ",
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Τὴν 21ην Ἰανουαρίου 1965, ἡμέραν Πέμπτην, καὶ ὥραν 8:30 μ.μ., θὰ δοθῇ διάλεξις εἰς τὸ SHERATON ATLANTIC HOTEL, Broadway and 34th Street, N.Y.C. (24ον πάτωμα) με θέμα: «**Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΣ ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΑΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΛΕΙΜΝΗΣΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΥ**».

Τὸ πολυσχιδὲς ἔργον τοῦ ἀγαπιάτου αὐτοῦ ἀγωνιστοῦ τῶν ἰδεωδῶν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, θὰ ἀναπύξουν, ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ.κ. **ΙΑΚΩΒΟΣ**, ὁ Γενικὸς Πρόεδρος τῆς Ἑλλάδος, Ἐντιμ. κ. **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΚΑΒΑΣ** καὶ ὁ Λευθοντὴς τοῦ «**ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΗΡΥΚΟΣ**» κ. **ΜΗΛΑΜΗΣ ΜΑΡΚΕΥΟΣ**. Ἐπίσης θὰ ἀποτίσῃ φόρον τιμῆς εἰς μνήμην του, ἐκ μέρους τῆς Ὁμογενείας, καὶ ὁ Πρόεδρος τῶν Ἑλληνικῶν Σωματείων Νέας Ὑόρκης κ. **ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΛΑΝΤΖΟΥΝΗΣ**.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Διαλέξεως, θὰ κοπῇ ἡ Βασιλόπητα ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, κ.κ. **ΙΑΚΩΒΟΥ**, καὶ θὰ προσφερθῇ, ὡς συνήθως, κιαρὲς.

ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ὁ Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Σ. ΜΙΚΡΟΥΤΗΣ

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς
Αἰ. **ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΠΙΤΟΥΡΑΣ**

Κ Α Λ Λ Ι Μ Α Χ Ο Σ

Μεθαύριο, Πέμπτη, στὸ «**ΣΕΡΑΤΟΝ ΑΤΛΑΝΤΙΚ ΟΤΕΛ**» καὶ στὴν γνωστὴ αἴθουσα τοῦ «**Φιλικού**», θὰ ἀκουσθοῦν λίγα λόγια γιὰ τὸν Δημήτριον Καλλιμάχον, τὸ ἔργο του καὶ τὴν προσωπικότητά του.

Χαιρετίζουμε τὴν πρωτοβουλία αὐτὴ τοῦ «**Φιλικού**». Καιρὸς ἦταν. Ὁ Καλλιμάχος ἔγραψε χιλιάδες τόμους σημειωμάτων, μελετῶν, περιγραφῶν, δοκιμῶν καὶ ἀρθρῶν, γιὰ ὅλα τὰ θέματα, ὅλα τὰ ζητήματα, τὰ προβλήματα, τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα, τὰ Ὀρησκευτικά, τὰ κοινωνικά, τὰ κοινοτικά, σαματειακά καὶ τόσα ἄλλα. Χιλιάδες τόμους. Μόνο ποὺ εἶναι σκορπισμένα μέσα στὰ σώματα τῶν ἐκδόσεων τοῦ «**Εθνικοῦ Κήρυκος**». Βεβαίως, ὑπάρχουν καὶ τὰ συγ-

γράφματα τοῦ Καλλιμάχου. Ὁ θησαυρός, ὅμως, ποῦ εἶναι σκορπισμένος, θὰ ξαναποῦμε, στίς ἑκατοντάδες χιλιάδες τῶν σελίδων τῆς ἑφημερίδος, δὲν εἶναι μικρότερης ἀξίας. Στὰ ἄρθρα τοῦ Καλλιμάχου, τὰ πολιτικά, ὑπάρχει, πρέπει νὰ ἀναγνωρίσωμε, καὶ εἶναι διάχυτος ὁ πολιτικὸς φανατισμὸς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ φανατισμὸς τοῦ διχασμοῦ, ποῦ δὲν μπορούσε παρὰ νὰ κθάσῃ, μὲ τίς ἀλέθριες συνέπειές του, καὶ στὴν δική μας χώρα διὰ νὰ διχάσῃ καὶ τὴν Ὁμογένεια, ἐφ' ὅσον ἦταν καθολικὸς διχασμὸς γιὰ ὁλόκληρο τὸ Ἴθνος. Ὑπὸ τὴν ἔννοια αὐτή, ἡ πολιτικὴ ἀρθρογραφία τοῦ Καλλιμάχου ἠμπορεῖ νὰ βαρύνεται ἀπὸ τὴν δξύτητα τῶν πολιτικῶν ἀντιθέσεων τῆς περιόδου ἐκείνης, ἀλλὰ δὲν πᾶνει, γι' αὐτὸ τὸν λόγο, νὰ ἀποτελῇ ἓνα πολύτιμο χρονικὸ ποῦ καθρεφτίζει, μαζί μὲ τὴν ἔντασι τῆς δξύτητος αὐτῆς, καὶ τὴν δύναμι καί, ἐν πολλοῖς, τὴν σκληρότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν γοητεία τοῦ ὕφους τοῦ ἀρθρογραφικοῦ ταλέντου τοῦ Δημητρίου Καλλιμάχου.

Ἄλλ' ὁ Καλλιμάχος ὑπῆρξε πολύπλευρος ἀγωνιστὴς καί, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ πολιτικά του ἄρθρα, ὑπάρχουν καὶ ἐκεῖνα ποῦ σχετίζονται μὲ τὰ προβλήματα, τίς ἐπιδιώξεις καί, γενικῶς, ὅλες τίς σκοτεινὲς καὶ φωτεινὲς πλευρὲς τῆς Ὁμογενείας, ὅταν, στὰ πρῶτα τῆς θήματα, ἀποτελοῦσε ἓνα πλῆθος πρωτοπόρων, ἀήσυχων καὶ ταπεινῶν μεταναστῶν, ὅταν ἀργότερα ἄρχισε νὰ ἐμφανίζεται συγκροτημένη, κοινοτικῶς καὶ σωματειακῶς, γιὰ νὰ ἀποτελῇ μιὰ ὀργανωμένη κοινωνία, καὶ ὅταν, τέλος, μὲ τὰ προτερήματα τῆς φυλῆς, κατώρθωσε νὰ νικήσῃ καὶ νὰ ἐπιβληθῇ, γιὰ νὰ κθάσῃ, σιγά - σιγά, ἐκεῖ ὅπου θροῖσκεται σήμερα, μὲ ἀνεπτυγμένο, ὅσο σπατὲ ἄλλοτε, τὸ ἔνστικτο τῆς φυλετικῆς συνευθύνσεως καὶ τὴν δικαιολογημένη ἀντίληψιν ὅτι τὰ ἐπιτεύγματά της δὲν εἶναι μικρότερα συγκρινόμενα μὲ τὰ ἐπιτεύγματα τῶν ἄλλων ἔθνικῶν ομάδων τῆς χώρας μας, ἀρκετὲς τῶν ὁποίων ὑπῆρξαν — καὶ εἶναι — πολυαριθμότερες.

Στὴν κοσμογονία αὐτή, στὴ νίκη, στὴν ἀναγνώρισιν, τὴν ἐπιτυχία καὶ τὴν πρόοδο, γενικῶς, ὁ Καλλιμάχος, μὲ τὴν πέννα του, τὴν ἀγρυπνία του καὶ τὴν ἀδιαλλαξία του, ὑπῆρξε μέγας καὶ ἀποφασιστικὸς παράγων, προωρισμένος νὰ λάβῃ ἐξέχουσαν θέσιν στὴν ἱστορία τοῦ Ἑλληνοαμερικανικοῦ ἔπους. Ἴσως, τὴν πρώτη θέσιν τοῦλάχιστον, ὑπὸ τὴν ἔννοια τῆς συνεπειᾶς ποῦ τὸν διέκρινε στοὺς ἀγῶνας του, τὸν φανατισμὸ του, ἐπὶ τῶν θεμάτων τῆς ἐθνικοθηρησκευτικῆς μας ζωῆς.

ΦΟΡΟΣ ΤΙΜΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΝ ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΝ · Η ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΤΟΥ «ΦΙΛΙΚΟΥ», ΤΗΝ
21ην ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΝΩΠΙΟΝ ΠΥΚΝΟΤΑΤΟΥ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ

Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ Κου ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΙΚΡΟΥΛΗ

Προτού σὰς ἀπευθίνω μερικὲς φιλικὰς λέξεις, θὰ σὰς παρακαλέσω θερμῶς νὰ ἐγερθῆτε καὶ νὰ τηρήσωμεν ἐνὸς λεπτοῦ στιγμῆν εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου Ἀρσ. Δημητρίου Καλλιμάχου, τοῦ ὁποίου τὸ ἐθνικοθησκευτικὸν ἔργον εἰς τὴν μεγάλην καὶ φιλόξενον αὐτὴν χώραν, τὴν Ἀμερικὴν, διὰ τὴν ἐδῶ φιλετικὴν μας ἐπιβίωσιν ἦτο, ὁμολογουμένως, τεράστιον.

Ἐκ μέρους τοῦ Α. Συμβουλίου τῆς Ἑλληνικῆς Πνευματικῆς Γωνιάς, τὸ «Φιλικό», ἀπευθίνω ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν καὶ θερμὰς εὐχαριστίας πρὸς ὄλους καί, ἰδιαίτερος, πρὸς τὸν πνευματικὸν μας ἡγέτην Σεβασμιότατον Ἀρχιεπίσκοπον Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβον, διὰ τὴν τιμὴν ποῦ μᾶς ἐκάματε νὰ προσέλθετε σήμερον καὶ νὰ τιμῆσθε μὲ τὴν παρουσίαν σας τὴν μνήμην τοῦ ἀειμνήστου Ἀρσ. Δημ. Καλλιμάχου καὶ τὴν νέαν πνευματικὴν ἐκδήλωσιν τῆς ὀργανώσεώς μας.

Ἐπίσης, σὰς εὐχόμεθα ὀλομύχως, ὅπως διέλθετε αἴσιον καὶ εὐτυχὲς τὸ νέον ἔτος 1965.

Τὸ Α. Συμβούλιον τῆς Ἑλληνικῆς Πνευματικῆς Γωνιάς, τὸ «Φιλικό», ἅμα τῷ ἀγγέλλεται τοῦ θανάτου τοῦ Ἀρσ. Δημ. Καλλιμάχου, ἐξέδωκε ψήφισμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνέφερεν ὅτι θὰ ἔδιδε πνευματικὴν ἐκδήλωσιν εἰς μνήμην του, τὴν ὁποίαν ὑπόσχεσίν του καὶ πραγματοποιεῖ σήμερον, μὲ θέμα «Ἡ Προσωπικότης καὶ τὸ Ἐθνικοθησκευτικὸν ἔργον τοῦ ἀειμνήστου Ἀρσ. Δημ. Καλλιμάχου».

Τὸ πολυσχιδὲς ἔργον τοῦ ἀκαμάτου τούτου ἀγωνιστοῦ τῶν ἀδελφῶν τῆς Ὀρθοδοξίας μας καὶ τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμιάτων, θὰ ἀναπτύξουν ὁ πνευματικὸς μας ἡγέτης, Σεβασμιότατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰάκωβος, ὁ Γενικὸς Πρόεδρος τῆς Ἑλλάδος, Ἐντιμότητος κ. Γεώργιος Γκάβας, καὶ ὁ Λιευθιντῆς τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος», Ἐντιμότητος κ. Μπάμπης Μαρκέτος. Ἐκ μέρους δὲ τῆς Ὀργανωμένης Ὁμογενείας Νέας Ὑόρκης, θὰ ἀποτίσῃ φόρον τιμῆς εἰς μνήμην τοῦ Ἀρσ. Καλλιμάχου, ἐκ μέρους μὲν τῆς Ἀρχέπα, ὁ Ὑπατος Ἀντιπρόεδρος αὐτῆς, Ἀρ. Κίμων Λούκας, καὶ ἐκ μέρους τῶν Ἠνωμένων Σωματείων Νέας Ὑόρκης καὶ τῆς μεγάλης Ὀργανώσεως Γκάπα, ὁ Ὑπατος Πρόεδρος αὐτῆς καὶ Πρόεδρος τῶν Ἑλληνικῶν Σωματείων Νέας Ὑόρκης, κ. Περικλῆς Λαντζούνης.

Ἐπειδὴ, ὡς βλέπετε, οἱ ὁμιληταὶ εἶναι πολλοί, δὲν θὰ μακρολογήσω. Θὰ

ἀρκεσθῶ, ὡς ἐκ τούτου, νὰ σᾶς παρουσιάσω ἕνα ἕκαστον τῶν ὁμιλητῶν, ἀφοῦ προηγουμένως σᾶς πληροφορήσω ὅτι ὁ ἀείμνηστος Δημήτριος Καλλίμαχος ἠγάπησε τὴν Ἑλληνικὴν Πνευματικὴν Γωνίαν, τὸ «Φιλικό», μετὰ τὴν δύνάμιν τῆς ψυχῆς του. Ἦλθε, διὰ τελευταίαν φορὰν, εἰς τὴν διάλεξιν, πού ἐδόθη ὑπὸ τοῦ τέως Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, κ. Εὐαγ. Ἀβέρωφ, καὶ μοὶ εἶπε, τότε, διὰ πρώτην φορὰν, ὅτι ὁ θεράπων ἰατρός του τοῦ ἀπηγόρευσε νὰ ἐξέρχεται τὰς νύκτας καὶ ὅτι, ἐκ τοῦ λόγου τούτου, θὰ ἦτο καὶ ἡ τελευταία προσέλευσίς του εἰς τὰς διαλέξεις τοῦ «Φιλικοῦ». Ὅτι προέβλεπε πολὺ συντόμως νὰ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τὸν Δημιουργόν του, ὅπως καὶ πράγματι, ὑπέκυψεν εἰς τὸ μοιραῖον μετὰ δέμηνον, καὶ ὅτι μᾶς ἀφήνει ὡς προνόμιον νὰ φροντίσωμεν, πάση θυσίᾳ, νὰ ἐπιζήσῃ τὸ «Φιλικό» εἰς τὴν Νέαν Ἑλλάδα.

Ἦδη, ἔχω τὴν εὐχαρίστησιν καὶ τὴν τιμὴν νὰ σᾶς παρουσιάσω τὸν πρῶτον ὁμιλητὴν, τὸν κ. Μπάμπη Μαρκέτον, Διευθυντὴν τοῦ Ἰδρυμάτος, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπηρέτησεν, ἐπὶ δεκαετίας, ὁ ἀείμνηστος Δημήτριος Καλλίμαχος, διὰ νὰ τὸ λαμπρύνῃ καὶ νὰ τὸ τοποθετήσῃ, διὰ παντός, εἰς τὴν ἔθνικοθηροσκευτικὴν συνείδησιν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ ἔθνους.

Ὁ φίλος κ. Μπάμπης Μαρκέτος δὲν συνεχίζει μόνον τὸ ἔργον τοῦ κορυφαίου Ἑλληνοαμερικανοῦ δημοσιογράφου, ἀλλὰ διακρίνεται καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν του ἀρθρογραφίαν ἀπὸ τὸν ἴδιον παλμὸν καὶ τὴν ἴδιαν μαχητικότητα καὶ συνέπειαν πού διακατεῖχεται ὁ Δημήτριος Καλλίμαχος, μετὰ τὸν ὁποῖον καὶ συνεδέθη, δι' ἀρρήκτων δεσμῶν ἐγκαρδίου συνεργασίας, φιλίας καὶ ἀγάπης.

Κυρίες καὶ Κύριοι, ὁ κ. Μπάμπης Μαρκέτος.

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΚΟΥ ΜΠΑΜΠΗ ΜΑΡΚΕΤΟΥ

Τὸ ἔργον τοῦ «Φιλικοῦ» καὶ ὁ Δημήτριος Καλλίμαχος. — Ὁ πατριωτικὸς του φανατισμὸς καὶ ἡ ἀδιαλαξία του. — Τὸ δράμα τῆς ζωῆς του καὶ τῆς φαντασίας του. — Ἡ λατρεία του πρὸς τὴν Ἑλλάδα. — Ἡ αὐτοσυγκέντρωσις καὶ ἡ ἀφηρημάδα του. — Τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τὴν τέχνην. — Ἡ σπουδαιότης τῆς προσωπικότητός του. — Αἱ ἀναμνήσεις του ἀπὸ τὴν θητείαν του εἰς τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν ὡς ἱεροκήρυκος. — Ἡ ἀρθρογραφία του. — Ἡ πενία του. — Τὸ πρακτικὸν πνεῦμα. — Ὁ θάνατός του.

«Θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ἀναφέρω ὅτι τιμᾷ τὸ «Φιλικό» καὶ δικαιοῦναι τὴν καλὴν του φήμην ἢ ἀπόφασίς του νὰ ἀφιερῶσθαι, εἰς τὴν μνήμην τοῦ Δημητρίου Καλλιμάχου, τὴν ἀποφινὴν ἐκδήλωσιν.

Καὶ θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ, ἐλπίζω, νὰ εἶπω καὶ κάτι περισσότερον. — Νὰ

εἶπω ὅτι τὸ «Φιλικό», ἀπὸ τῆς θέσεως τῆς ἀξιολόγου περιοπῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἤδη εὐρίσκεται, εἶναι πλέον ὄριμον καὶ εἶναι ἱκανὸν νὰ ἀναλάβῃ καὶ νὰ φέρῃ εἰς πέρας, μίαν σοβαρωτέραν εἰσέτι ἀποστολήν. Μίαν ἀποστολήν ποῦ περισσότερον ὁὰ τὸ πλησιάσῃ πρὸς τὸ κοινὸν αἰσθημα καὶ περισσότερον θὰ ὑπογραμμίσῃ τὴν παρουσίαν του καὶ τὴν χρησιμότητά του μεταξὺ ἡμῶν εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην, ἀλλὰ καὶ παντοῦ μεταξὺ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῶν ἄλλων μεγάλων καὶ μικρῶν κέντρων τῆς χώρας μας.

Τὰ Θέματα τοῦ «Φιλικοῦ»

Τὰ δύο τρίτα, τοῦλάχιστον, ἀπὸ τὰ θέματα ποῦ ἀπασχολοῦν τοὺς ὁμιλητὰς τοῦ «Φιλικοῦ», ὁὰ ἔπρεπε, πιστεύω, ὅπως, εἰς τὸ μέλλον, ἀφοροῦν εἰς τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς. Τότε, τὸ «Φιλικό», τὸ δίχως ἄλλο, ὁὰ δυνηθῆ νὰ διαδραματίσῃ σπουδαιότερον ρόλον, νὰ προσφέρῃ μεγαλυτέρας ὑπηρεσίας καὶ νὰ ἀποβῆ ἓνα ἴδρυμα καὶ ἓνα βῆμα πραγματικῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ἑλληνοαμερικανικῆς πνευματικῆς ἀκτινοβολίας, ἔθνικοῦ προορισμοῦ.

Ὁ Καλύτερος

Ἵμμορεϊ ὁ Δημήτριος Καλλιμάχος νὰ ὑπῆρξεν, ὅπως καὶ ὑπῆρξεν, ὁ πρῶτος καὶ ὁ καλύτερος ἐκ τῶν διατρεπῶν μας εἰς τὸν χῶρον τῆς ὑπερασπίσεως καὶ τῆς καλλιέργειας τοῦ ἔθνικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ μας ἰδανικοῦ.

Τὸν χῶρον τῆς μεγάλης μάχης, εἰς τὴν ὁποίαν, μέχρι τέλους, μέχρι τῆς τελευταίας του πνοῆς, ὑπῆρξε γενναῖος, ἀνένδοτος, δλοκληρωτικῶς, ἀδιάλλακτος καὶ ὑπερήφανος.

Πλησίον, ὅμως, τοῦ Καλλιμάχου ἔχομεν, εὐτυχῶς, καὶ ἄλλους διακεκριμένους Ἑλληνοαμερικανούς, εἰς τοὺς ὁποίους πολλὰ ἀφείλομεν ὡς κοινωνία καὶ ὡς φυλετικὸν συγκρότημα. Καὶ πιστεύω ὅτι εἶναι σκόπιμον καὶ ὁὰ εἶναι ὠφέλιμον νὰ γίνον καὶ ἐκεῖνοι ἀντικείμενον ὁμιλιῶν, ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς. Καὶ ὄχι μόνον τὰ πρόσωπα, ἀλλὰ καὶ τὰ πράγματα ἀναμένουν τὴν ἀπὸ τοῦ φιλικοῦ τούτου βήματος παρουσιάσιν των.

Τὰ προβλήματα μας

Τὰ πράγματα καὶ τὰ προβλήματα: Ἀπὸ ποῦ ἤλθομεν καὶ πῶς ἐπορεύθημεν. Ποῦ εὐρισκόμεθα καὶ ποῦ πηγαίνομεν. Τί ἀντιμετωπίσαμεν, τί ἀντιμετωπίζομεν καὶ τί θὰ ἀντιμετωπίσωμεν.

Εἶναι, ὅλα αὐτά, θέματα τεραστίας χρησιμότητος καὶ σημασίας. Καὶ εἶναι ζητήματα καὶ καταστάσεις ποῦ σχετίζονται ἀμεσῶτα μὲ τὴν ὑπόστασιν, τὴν

θέσιν και τὸν προορισμὸν τῆς παρουσίας μας εἰς τὴν μεγάλην χώραν τῆς δευτέρας μας Πατρίδος.

Αὐτὴν τὴν μορφήν, αὐτὸν τὸν χαρακτήρα και αὐτὴν τὴν ἀποστολὴν θὰ ἠμποροῦσε νὰ λάβῃ και νὰ ἐπωμισθῇ τὸ «Φιλικό», διὰ νὰ προσδώσῃ, θὰ ἐπαναλάβω, εἰσέτι σπουδαιότερον περιεχόμενον εἰς τὴν ὑπαρξίν του και διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ, ἐν ταυτῶ, τὴν δικαίαν τιμὴν εἰς τοὺς καλοὺς φίλους πού, μὲ τὰς φροντίδας των, τὴν στοργὴν των, τοὺς κόπους και τὰς θυσίας των, τόσον ἐπιτυχῶς και ἐπὶ τόσα ἔτη τὸ διευθύνουν και τὸ διατηροῦν.

Λὲν νομίζω ὅτι ἠσέθησα πρὸς τὸν Δημήτριον Καλλιμάχον, μὲ ὅσα διὰ τὸ «Φιλικό» ἀνέφερα, εἰς μίαν στιγμὴν ἀφιερωμένην εἰς τὴν μνήμην του. Ὁ ἴδιος θὰ ἐχειροκρότει, ἐὰν εὐρίσκετο μαζί μας, τὴν ἔννοιαν, τοῦλάχιστον, τῶν ὅσων ἔκρινα σκόπιμον νὰ ὑπογραμμίσω. Τοῦ ἔκλεψα, ἴσως, ἐλάχιστα λεπτά, ἀλλ' ἐκεῖνος, εἶμαι βέβαιος, θὰ τὰ ἐθεώρει ὡς τὰ σπουδαιότερα τῆς ἀποψινῆς συντόμου περὶ τὴν προσωπικότητά του ὁμιλίας.

Μεγίστη συνεισφορά

Και θὰ ἀπετέλει μεγίστην τιμητικὴν προσφορὰν πρὸς τὴν μνήμην τοῦ Καλλιμάχου, ἢ τυχὸν ἀπόφασις τοῦ Συμβουλίου τοῦ «Φιλικοῦ» νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν γραμμὴν αὐτὴν. Νὰ ἀναζητήσῃ, μὲ ἄλλους λόγους, εἰς ὀλόκληρον τὴν χώραν, και νὰ εὔρῃ τοὺς ὁμιλητὰς τῆς νέας αὐτῆς ἐποχῆς, τῆς περισσότερον χρησίμου και περισσότερον φυσικῆς, εἰς τὸ κάτω - κάτω, διὰ τὸν ἔθνικόν, θὰ ἐπαναλάβω, προορισμὸν τοῦ Ἰδρυάματος.

Ἔπάρχουν τὰ θέματα. Ἔπάρχουν τὰ προβλήματα. Ἔπάρχει τὸ ἔργον. Τὸ λαμπρὸν παρελθόν. Τὸ ἀξιόλογον παρόν. Και τὸ ἀβέβαιον μέλλον. Ἔπάρχουν και οἱ ὁμιληταί.

Τὸ ὄραμά του

Ἐλάτε, λοιπόν, νὰ κάμωμεν τὸ «Φιλικό» μέγα κεφάλαιον τῆς ἱστορίας τοῦ Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ. Βεβαίως, τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς περισσότερον. Νὰ τὸ κάμωμεν φρουρὸν και προστάτην τοῦ Ὁράματος, πού ἐδημιούργησεν ὁ Καλλιμάχος, διὰ νὰ ἀντλή δύναμιν και νὰ σφυρηλατῇ τὴν ἔθνικὴν και θρησκευτικὴν του πίστιν. Τοῦ Ὁράματος τῆς φυλετικῆς μας ὑπεροχῆς.

Αὐτοῦ τοῦ Ὁράματος, πού ἀπετέλεσε διὰ τὸν παρὰφορον ἀγωνιστὴν, πού τιμῶμεν ἀπόψε, τὸ ἐπίκεντρον τοῦ πνευματικοῦ του προσανατολισμοῦ, τὴν πυξίδα πού τὸν ὠδήγει εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν πεδίων, ὅπου ἐμάχετο, και τὸν δότην τοῦ ἀπαραμίλλου θάρρους του, τῆς ζηλευτῆς ζωτικότητός του, τῆς ἀκτινοβολίας πού τὸν διέκρινε και τῆς γοητείας, ὑπὸ τὴν ὁποίαν διετέλει, εἰς τὸ ὕψος τῶν ἐπάλξεων τῆς ἐθνικοθρησκευτικῆς ἀποστολῆς του.

Καὶ ἦτο τὸ ΟΡΑΜΑ τοῦ Καλλιμάχου ἔργον ἰδικῆς του ἐπεξεργασίας καὶ ἐμπνεύσεως, συντριπτικῆς διὰ τὸν ἴδιον ἐπιδράσεως. Ἦτο τὸ ΟΡΑΜΑ τῆς φαντασίας του καὶ τῆς ζωῆς του. Ὁ βωμὸς καὶ τὸ καταφύγιον τῆς ἀπολυτρώσεώς του ἀπὸ τὸ βάρος τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν. Ἦτο ἡ ἔννοια - Ἑλλάς! Καὶ ἦτο ἀντικείμενον ἀκατανικήτου ἔλξεως καὶ ὑπερουσίας λατρείας. Ἦτο ὁδηγὸς καὶ διδάσκαλος. Τὸ νόημα τῆς ζωῆς εἰς τὴν ἰδανικὴν μορφήν του. Τὸ κάλλος πλησίον εἰς τὸ τέλειον. Ὁ ρυθμὸς. Καὶ ἡ γραμμὴ. Καὶ τὸ λάβαρον. Καὶ τὸ ἔλεος. Ἡ ἐλευθερία, τὸ μαρτύριον καὶ ἡ προσευχὴ. Ὅλα. Ἐνα — ΟΡΑΜΑ καὶ εἰκόνημα — ἐδῶ, εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν χώραν τῆς ζεστῆς ἀναπνοῆς τοῦ ἱεροῦ μόχθου τοῦ Ἑλληνος μετανάστου. Ὅλα ἕνα καὶ ὅλα κατὰρφατα. Ἰδέα καὶ Λόγος. Ἐπιταγὴ καὶ Θυσία, Ζωὴ καὶ Θάνατος — εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν σκέψιν τοῦ Καλλιμάχου, εἰς μίαν σύνθεσιν ἐπιρροῆς, τῆς ὁποίας τὸ βάρος καὶ τὴν εὐθύνην μόνον μία προνομιούχος διάνοια καὶ προνομιούχος ψυχοσύνθεσις, ὡς ἡ ἰδικὴ του, ἦτο δυνατόν νὰ φέρῃ, χωρὶς νὰ συντριβῆ, χωρὶς νὰ λιποτακτῆσθαι, χωρὶς νὰ ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ αὐτὴν καὶ νὰ ἐνδώσῃ εἰς τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὰς ἀδυναμίας πὺδ βαρύνουν καὶ φθείρουν τοὺς κοινούς ἀνθρώπους.

Αὐτὸ, ὅμως, ἐξηγεῖ καὶ τὴν ἀδιαφορίαν τοῦ Καλλιμάχου ἔναντι τῶν πραγματιῶν πὺδ ἡμεῖς μετὰ τόσης μανίας ἐπιδιώκομεν. Καὶ τοῦτο ἐξηγεῖ τοὺς λόγους, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἦτο κυριολεκτικῶς χαμένος μέσα εἰς τὴν κιβωτὸν τοῦ χρόνου του καὶ μέσα εἰς τὰς σκέψεις του, τὰ βιβλία του, τὰς μελέτας του, τὰ Εὐαγγέλια τῆς Ἰσραηλίου καὶ τὰ φραγγέλια τῆς ἀρθρογραφίας του. Χαμένος, ἀνύπαρκτος καὶ ἀποξενωμένος ἀπὸ ὅ,τιδήποτε ἄλλο. Ἀπὸ τὴν ψυχαγωγίαν, πὺδ δὲν ἦτο μία μουσικὴ συναυλία. Ἀπὸ τὰ χρήματα, πὺδ δὲν προορίζοντο διὰ τὰς στοιχειώδεις ἀνάγκας τῆς λιτῆς ζωῆς του. Ἀπὸ τὴν κωμολογίαν, πὺδ τοῦ ἦτο ἀγνωστος. Ἀπὸ τὴν ἀνάπαυσιν, πὺδ ποτὲ δὲν ἐγνώρισεν. Ἀπὸ τὸ συμφέρον του καὶ, γενικῶς, τὸν συνήθη βίον τῶν ἀνθρώπων πὺδ δὲν ἔχουν ἐπομιθεῖ, μὲ εὐλακρίνειαν καὶ πάθος, τὸ βάρος καὶ τὰς εὐθύναις τῆς ἀποστολῆς των.

Ἄφηρημένος, ἀλλὰ καὶ ἀγρυπνος καὶ φλογερὸς

Χαμένος, ἀφηρημένος καὶ ἀποξενωμένος, ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος. Ἄγρυπνος, φλογερὸς καὶ ἀσίγαστος, ἀπὸ τὸ ἄλλο.

Τὸν ἔθελγεν ἡ Τέχνη εἰς ὅλας τὰς μορφάς της. Εἰς τὸ γράμμα, εἰς τὸν χρωστήρα, εἰς τὸν μουσικὸν φθόγγον, εἰς τὸ ἰσμίλειμα. Ὁ Βαγῆς, ὁ Ξερὸν, ὁ Κόνσταντ καὶ τόσοι ἄλλοι, ἐκ τῶν κορυφαίων Ἑλληνοαμερικανῶν καλλιτεχνῶν μας, ἦσαν φίλοι του. Καὶ ἦτο ὑποστηρικτῆς καὶ θαυμαστῆς των. Ἡ Μηνιαία Ἐπιθεώρησις τοῦ «Ἑθνικοῦ Κήρυκος» τῆς ἐποχῆς ἐκείνης — τῆς μέσης ἡλικίας τοῦ Καλλιμάχου — ἦτο ἀριστούργημα αἰσθητικῆς καὶ συνθέσεως. Καὶ ἦτο ἀποτέλεσμα ἰδικῆς του φροντίδος, ἰδικοῦ του μόχθου καὶ ἰδικοῦ του προσωπι-

κοῦ ταλέντου. Ἡ Τέχνη καὶ ἡ γενικωτέρα ἀποστολή του. Αὐτὴ ὑπεράνω ὅλων. Τίποτε ἄλλο. Τελεῖα καὶ παῦλα!

Καὶ ἦτο, εἰς τὴν αὐτοσυγκέντρωσίν του, τόσον χαμένος, ἀποξενωμένος καὶ ἀφηρημένος, ὥστε, ὅταν μίαν φορὰν, ἡ καλὴ καὶ «ἀπαλὴ» σύζυγός του — ὅπως τόσον ἐπιτυχῶς, προσφάτως, τὴν ὠνόμασεν ὁ Ἅγιος Ἱεραπόλεως— τὸν ἐπεσκέφθη εἰς τὸ γραφεῖον του, ἐπιστρέφουσα ἀπὸ ἓνα ταξίδι τῆς, καὶ τοῦ εἶπε, ἀστεειυμένη, «Καλημέρα σας, κ. Καλλιμάχε», ἐκεῖνος τὴν ἐκύτταξε καὶ δὲν τὴν ἀνεγνώρισε. Καὶ ἀπήντησε: «Καλημέρα, καλημέρα σας, Κυρία μου». Καὶ ὅταν ἡ Ὑλγα Καλλιμάχου τοῦ εἶπε: «Μὰ τί ἔπαθες, καϊμένη Δημήτρη; Ἐγὼ εἶμαι, ἡ Ὑλγα», ἐκεῖνος ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν θέσιν του, τῆς ἔτεινε μηχανικὰ τὸ χέρι καὶ τῆς εἶπε: «Ναί, ναί, ἡ Κυρία Ὑλγα, πῶς εἴσθε, πῶς εἴσθε;»!

Μίαν ἄλλη φορὰν, ἀναχωρῶν ἀπὸ ἓνα ἑλληνικὸν ἐστιατόριον, ἐξέχασε τὸ παλτό του. Τὴν ἐπομένη τοῦ ἐτηλεφώνησαν καὶ τοῦ εἶπαν τὰ σχετικὰ. Ἐκεῖνος ἐθύμωσε καὶ παρεκάλεσε νὰ μὴ τὸν ἐνοχλοῦν, διότι δὲν ἐξέχασε κανένα παλτό!

Ἡ Ἑλληνικὴ Πατρίς καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς, μαζί μὲ τὴν Ὁρθοδοξίαν, ὑπῆρξαν, διὰ τὸν Καλλιμάχον, τὰ κίνητρα τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεώς του.

Εἰς τὸ ΟΡΑΜΑ του ὁ Καλλιμάχος ἔβλεπε καὶ τὸν ἑαυτὸν του. Τὸ ἐθαύμαζε, τὸ ἐκαλλιέργει, τὸ συνεπλήρωνε καὶ τὸ ὑπηρέτει μὲ τρομακτικὸν φανατισμόν. Συγχρόνως, ὅμως, τὸ ἔκαμνε καὶ καθρέπτην διὰ νὰ βλέπῃ μέσα εἰς αὐτὸ καὶ τὸ ἰδικόν του ὁμοίωμα. Τὴν ἰδικὴν του ἀκαμψίαν. Καὶ τὸ ἰδικόν του φῶς. Εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι τὸ ΟΡΑΜΑ αὐτὸ τὸ ἔφερε μαζί του, ὅταν ἦλθεν εἰς αὐτὴν τὴν χώραν. Τὸ εἶχε συλλάβει καὶ τὸ εἶχε εἰς τὴν ψυχὴν του τοποθετήσει — διὰ νὰ γίνῃ δέσμιος αὐτοῦ— ἀπὸ τὴν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν, νεώτατος ἀκόμη, ὑπηρετεῖ ὡς γραμματεὺς τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, καί, ἐν συνεχείᾳ, ὡς ἱεροκήρυξ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατόν. Ἦλθεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν μὲ τὸν σταυρὸν εἰς τὸ χέρι. Τὸ ἐν Τούτῳ Νίκα. Καὶ δὲν ἠσύχασεν οὔτε στιγμὴν.

Πρὸς ὄφελος τοῦ Ἑλληνισμοῦ

Εἰς τὴν νέαν χώραν του καὶ χώραν μας, ὁ Καλλιμάχος προσέφερε τὴν ἀγάπην του καὶ τὴν σπουδαιότητα τῆς προσωπικότητός του. Ὅ,τι καλύτερον ἠμποροῦσε νὰ ἴδῃ, τὸ μετέφερε καὶ αὐτὸ εἰς τὰ βιβλία καὶ τὰ ἄρθρα του, πρὸς ὄφελος πάντοτε τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Καὶ ὑπῆρξε θαυμαστὴς καὶ πρόμαχος τῆς χώρας αὐτῆς καί, ἐπάνω ἀπὸ ὅλα, κύριος ἀπέναντί τῆς. Οὐδέποτε τὴν ἐτοποθέτησεν ὑπεράνω τοῦ ΟΡΑΜΑΤΟΣ του, δὲν εἶχεν τὴν δύναμιν νὰ πράξῃ τοῦτο, οὔτε, ἴσως, τὴν ἐπιθυμίαν, ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε τὴν κατέκρινεν ἢ ἔπαυσε νὰ ὀμνῇ διὰ τὸν φιλελληνισμόν καὶ τὴν ἀξίαν τῶν μεγάλων ἡγετικῶν μορφῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἀφείλεται ἡ θεμελίωσις τοῦ πανελευθέρου δημοκρατικοῦ μας πολιτεύματος καὶ ἡ ἀνθρωπιστικὴ ἀντίληψις, ἀπὸ τὴν ὁποίαν διέπεται ὁ Ἀμερικανικὸς λαός.

Μεθ' ὑπερηφανείας ὠμίλει διὰ τὸν Λευκὸν Οἶκον καὶ τὰ ἄλλα κτίρια τῆς ἀμερικανικῆς πρωτευούσης ποὺ στολίζονται μὲ τὸν ἑλληνικὸν κλασσικὸν ρυθμόν. Εἰς αὐτὰ ἔβλεπε τὸν συμβολισμόν τῆς ἐνότητος καὶ τῆς ιδεολογικῆς ἀλληλουχίας τῶν δύο χωρῶν. Ἔβλεπεν, ὅμως, παραλλήλως, καὶ ἐθαύμαζε καὶ τῆς Ἀμερικῆς τὸ πρακτικὸν πνεῦμα. Τὸ σύγγραμμά του, ὑπὸ τὸν τίτλον «Πῶς προοδεύουν οἱ Ἀμερικανοί», ἀποτελεῖ ἕναν ἕμνον πρὸς τὸ πνεῦμα αὐτὸ πόν, ἐν τούτοις, ὁ ἴδιος, πρῶτον, οὐδέποτε τὸ ἐφήρμοζεν. Ἐγνώριζεν, ὅμως, τὴν χρησιμότητά του καὶ τὸ μετέφερεν εἰς τὰ βιβλία του, διὰ λογαριασμόν τῶν ὁμογενῶν. Λιὰ νὰ τὸ κάμουν κτῆμα των. Νὰ τὸ πιστεύσουν. Καὶ νὰ τὸ χρησιμοποιοῦν ὡς μέσον πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν καὶ τὴν πρόοδον.

Ἑ λ λ η ν !

Πάντως, κατώρθωσε νὰ μένη, εἰς τὴν χώραν αὐτήν, Ἕλλην δλοκληρωτικῶς, εἰς πᾶσαν σκέψιν καὶ πᾶσαν ἐκδήλωσίν του. Ἔμεινεν Ἕλλην, ὅπως ἦλθε, καί, ὅα ἠμποροῦσα νὰ ἰσχυρισθῶ, ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἄλλου προσώπου, καὶ ἂν ὑπῆρχεν οἰονδήποτε περιθώριον, ὅτι ἔγινε περισσότερον Ἕλλην. Τοῦτο, ὅμως, ἦτο ἀδύνατον. Λέν ὑπῆρχαν περιθώρια, οὔτε διὰ τὸ περισσότερον, οὔτε διὰ τὸ καλύτερον. Ἦλθε μαχητικῶς καὶ ἐμπνευσμένος καὶ ἐάν μοῦ ἐπιτρέπετε τὴν ἔκφρασιν ἀπόλυτος Ἕλλην. Καὶ ἔμεινεν ἀδιάφθορος, ἀλύγιστος καὶ ἀδιάλλακτος καὶ ὠριῶς, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτήν, ἕως τὸ τέλος. Ἀνέπνεε, ἔβλεπε καὶ ἐνοιῶθε τὴν Ἑλλάδα. Μόνον τὴν Ἑλλάδα. Εἰς αὐτήν, εἰς τὸν βαθμόν της, ὅα προσφέρει ἀκόμη, ὅπως μᾶς λέγει ἡ Κυπρία Ἑλληνοαμερικανὶς ποιήτρια, Χρυσταλλίνη Λουκαΐδου, καὶ αὐτὸ τὸ στεφάνι τῆς δόξης του. Οἱ στίχοι τῆς καλῆς μας φίλης ἐγράφησαν ἀλίγους μῆνας πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀμητηρίου Καλλιμάχου, ὡσὸν ἡ ποιήτρια νὰ προσηθάνθη τὸν χαμόν του.

Ἄ θ ἄ ν α τ ο ς !

(Στὸν Δημ. Καλλιμάχο)

Στὸν Ὀλυμπο ἀνθίσανε
οἱ δάρνες κι' οἱ μυρσίνες
κι' ἦλθε ἡ δόξα κι' ἔκοψε
στεφάνι γιὰ νὰ πλέξη
σ' Ἐχεῖνον ποὺ ἔστησε βωμό,
τοῦ ἰδανικοῦ στὰ ξένα
καὶ τὴν Πατρίδα τίμησε
σὲ πόλεμο κι' εἰρήνη.
Καὶ νᾶτος φθάνει ἀτάραχος,

γαλήνιος διαβαίνει
 κι' ἀπὸ τὰ χέρια τ' ἄχραντα
 ἐπῆρε τὸ στεφάνι
 ποὺ ἡ Ἄθανασία τοῦδ' ὠσε
 ἀντάξιο ἔπαθλό του.
 Μὰ οὔτε στιγμή δὲν τὸ κρατεῖ,
 μὲ θῆμα ἀργὸ τὸ φέρνει,
 καὶ στῆς Πατρίδας τὸν βωμὸ
 τ' ἀπόθεσε καὶ κείνο
 κι' εἶπε, Ἑλλάδα μου γλυκεριά,
 πολυθασανισμένη,
 γιὰ σένα πάντα ἐμὸχόθησα,
 καὶ τώρα τὸ στεφάνι
 ποὺ ἡ Θεὰ μοῦ πρόσφερε,
 στὰ πόδια σου τ' ἀφήνω.

Τὸ πάθος του διὰ τὴν Ἑλλάδα

Ἄλλὰ πῶς ὁ Καλλίμαχος ἐλάτρευε τὴν Ἑλλάδα, εἰς ποίαν ἔκτασιν καὶ μὲ ποῖον πάθος, μᾶς τὸ ἀποκαλύπτει, ἂν προτιμᾶτε, καὶ τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον:

Πρὸ εἴκοσι περίπου ἐτῶν, ἤμουν προσκεκλημένος του, μεθ' ἑνὸς ἄλλου φίλου, εἰς τὴν γραφικὴν ἐκκλησίαν τῆς Κοινότητος, εἰς τὴν ὁποίαν τότε ὑπηρέτει ὡς Ἱερατικὸς Προϊστάμενος. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Σπάτεν Ἀϊλαντ. Μετὰ τὴν λειτουργίαν, μᾶς προσέφερε καφέ, ἐκεῖ εἰς τὸν φιλόξενον κῆτρον τοῦ ναοῦ, ὅπως τὸ ἤθελε καὶ μᾶς ὑπέσχετο ὅτι θὰ ἔκαμνε. Αἰσθημα ἐγκαρδίου φιλίας καὶ ἀγάπης, ἀπὸ μέρους του, καὶ ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ ἰδικοῦ μας, καθιστοῦσε ἀλησμόνητον τὴν στιγμήν καὶ τὴν ὠραιότητα τοῦ τοπείου. Καὶ ὁ Καλλίμαχος ἦτο στίς καλές του. Ἦτο ἥσυχος, ἤρεμος, εὐχαριστημένος, ὁμιλητικὸς καὶ... ἀποκαλυπτικὸς. Τοῦ ἔλεγα, μεταξὺ τῶν ἄλλων, νὰ καταγίνη μὲ τὴν συγγραφὴν τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς. Τῆς ἱστορίας του.

— Μὰ τὴν ἀλήθεια, μοῦ ἀπαντᾷ, εἶναι περίεργο πῶς γράφεται, καμμιά φορά, κι' αὐτὴ ἡ ἱστορία. Ἐλάτε μαζί μου, ἀγαπητοὶ φίλοι. Πᾶμε πίσω μερικὰ χρόνια. Πᾶμε στὴν ἐποχὴ τῶν Βαλκανικῶν Πολέμων...

» Εἴμαστε, λοιπόν, στρατοπεδευμένοι, λίγο ἔξω ἀπὸ τὸ Δοξάτο. Μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, νικηφόροι εἴχαμε φτάσει ἕως ἐκεῖ. Μεγαλώναμε τὴν Ἑλλάδα, φίλοι μου. Καὶ εἴμαστε εὐτυχεῖς καὶ ὑπερήφανοι. Πολεμάγαμε, ἀδελφέ. Πουλιὰ στὸν ἀέρα πιάναμε. Τὴν ἄλλη μέρα θὰ κάναμε τὴν γενικὴν ἐπίθεσιν. Γιὰ νὰ καταλάβωμε καὶ τὸ Δοξάτο. Ἦλθεν, ὅμως, ἡ διαταγή. Ἡ διαταγὴ ἀπὸ τὸ Ἀρχιστρατηγεῖο, σὶδρ Μαρκέτο... Διατάσσομεν, ἔλεγεν ἡ διαταγὴ, ὅπως κατὰ τὴν ἐπιχειρῆσιν κατάληψιν τοῦ Δοξάτου, μὴ καταστραφῇ τοῦτο ὑπὸ τῶν μο-

νάδων μας, διότι οί Βούλγαροι, απερχόμενοι, θα επιδιώξουν, ως απληροφορούμεθα, να τὸ καύσουν διὰ νὰ ἀποδώσουν τὸ γεγονός εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν καὶ νὰ τὸν δυσφημήσουν διεθνῶς.

Καὶ τί ἔγινε; τῶν ἐρωτῶ.

Ἄ! μοῦ ἀπαντᾷ. Τί ἔγινε; Τὸ καταλάβαμε καὶ τὸ κάψαμε, ἀδελφέ.

Τοῦ λέγω, προσποιούμενος τὸν ἐκπληκτον:

Τί ἐννοεῖτε, Λόκτωρ, μὲ αὐτὸ τὸ «κάψαμε»; Γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Παναγίου Θεοῦ!

Μὰ ναί, ναί, τὸ κάψαμε, μοῦ ἀπαντᾷ.

Ὅχι, τοῦ λέγω καὶ τὸ «κάψαμε»! Τὸ σχῆμα σας, Αἰδουσιμότητα; Στρατιωτικὸς ἱερὺς εἴσαστε. Ἀηλαδὴ καὶ ἐσεῖς; . . .

Τὰ μάτια του, πίσω ἀπὸ τὰ γυαλιά, πετοῦσαν σπύθες. Ἡ ὄψις του εἶχε λάβει ἔκφρασιν ψυχρότητος, δισταγμοῦ καὶ πονηρίας, ὁμοίως μὲ ἐκείνην ποὺ λαμβάνει, ἐνώπιον τοῦ ἐξομολογητοῦ του, ὁ ἄνθρωπος ποὺ βαρύνεται μὲ κατὶ τὸ κακὸ, διὰ τὸ ὁποῖον, ὅμως, ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, εἶναι, κατὰ βάθος, ὑπερήφανος.

Καὶ μοῦ ἐπαναλαμβάνει σταθερά:

Ναί, ναί, Μπροδερ Μαρκέτος. Τὸ καταλάβαμε καὶ τὸ κάψαμε ὅλοι μαζί. Ὅλοι. Μὰ ἔτσι μεγαλώσαμε τὴν Ἑλλάδα. Τὸν Θεὸ εἶχαμε μαζί μας!

Μὰ κατὶ μᾶς εἶπατε καὶ διὰ τὸ πῶς γράφεται ἡ ἱστορία, Λόκτωρ.

Ναί, ναί, μᾶς λέγει, θὰ δῆτε πῶς γράφεται, καμμιά φορὰ, κ' ἡ ἱστορία. Ὑπομνηστικὰ ἀπὸ πέντε - ἕξ χρόνια ποὺ ἦλθα στὴ Νέα Ὑόρκη, στὴν Βιβλιοθήκην τῶν 42 Ἀράμιον, εὐρέθηκα μπροστὰ σ' ἓνα βιβλίον, γραμμένον ἀπὸ Ἑλληνα, πρῶτον ἀξιωματικὸ, καὶ μὲ τὸν τίτλον. . . ἄκουσον, ἄκουσον. Τὸν τίτλον: «Πῶς οἱ Βούλγαροι ἔκαψαν τὸ Λοξάτο γιὰ νὰ συκοφαντήσουν τοὺς Ἑλληνας σὺν ἑξωτερικῷ»!

Πολεμικὴ καὶ Ὑμνοι

Τόσον ἄκρατος καὶ ἀπόλυτος ἦτο ὁ πατριωτισμὸς τοῦ Καλλιμάχου. Τόσον πολὺ ἐνεπνέετο ἀπὸ τὸ ΟΡΑΜΑ τῆς Φυλῆς καὶ τοῦ Γένους. Λι' αὐτὸ καὶ κάθε τι τὸ ἡρωϊκόν, κάθε πράξις, κάθε ἐπίδοσις ποὺ συνεδέετο τιμητικῶς μὲ τὴν Ἑλλάδα, εὗρισκεν εἰς τὸ πρόσωπόν του πιστὸν καὶ ἀδιαφιλονείκητον φίλον, θαυμαστὴν καὶ ὑποστηρικτὴν. Ἐξόμνησεν, ὅσον οὐδεὶς, τὸν Ἑλληνοαμερικανὸν ἥρωα Γεώργιον Ντιλμπτόν. Τοῦ ἐθύμιζε τὴν ἡρωϊκὴν Ἑλλάδα. Τὸ 21. Τοὺς Βαλκανικοὺς Πολέμους. Τὸ Λοξάτο του! Ἐξόμνησεν, εἰς μίαν καὶ δύο καὶ χιλίας περιπτώσεις, τὸ ἡγετικὸν σθένος καὶ τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ Μεγάλου Ἐλευθερωτοῦ, τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, τοῦ ὁποίου δόλοκληρον τὸ Ἔθνος μὲ τιμὴν καὶ κατάνυξιν, ἐορτάζει, τώρα, τὴν πρώτην 100ετηρίδα, ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του. Τὸν ἔβλεπεν ὡσάν συμπλήρωμα τοῦ ΟΡΑΜΑΤΟΣ του. Ἀλίτρωτος

τῆς Θράκης ὁ ἴδιος, συνεκινεῖτο ἐκ βαθέως ἀπὸ τὰ μεγαλουργήματα τοῦ Ἐλευθερωτοῦ. Καὶ τοῦ ἔγραψε τοὺς ὕμνους καὶ τοὺς διθυράμβους. Τὰ ἄρθρα, ποὺ ἦσαν τραγούδια καὶ ἦσαν ψαλμοὶ καὶ ἦσαν πάθος καὶ πίστις. Καὶ ἦσαν ἡ προσευχὴ καὶ ἡ ἐλπίς καὶ ἡ ἐπιβεβαίωσις τοῦ μύθου καὶ τοῦ θρύλου, τῆς ιστορίας καὶ τῆς προϊστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Φοίνικος.

Αὐτό: Νὰ ὑμνήσωμεν, νὰ ὑποστηρίξωμεν καὶ νὰ ἐξωραίσωμεν τὸ ἀέναον, τὸ ξεχωριστὸν τῆς Φυλῆς. Τὸ περισσότερον ἀπὸ τὸ ὀλίγον. Τὸ καλλύτερον ἀπὸ τὸ καλόν. Τὸ μεγαλύτερον ἀπὸ τὸ μεγάλο. Εἰς αὐτὸ θὰ εὐρωμεν τὸν Καλλιμάχον ἀκούραστον ἐργάτην, ἐμπνευσμένον, ἀλλὰ καὶ ἀνοικτίμονα μαχητήν. Ἀπὸ ἐκεῖ ξεκινᾷ ὁ ἀγὼν του, ἀπὸ αὐτὸ διέπεται, εἰς αὐτὸ ἀναλίσκεται, διὰ νὰ νικήσῃ καὶ νὰ ἀνέβῃ πρὸς τὴν κορυφὴν. Εἰς αὐτὴν τὴν φιλοδοξίαν τὸ περισσότερον ἐστηρίζετο ἡ φιλία του μὲ τὸν Πατριάρχην Μεταξάκην. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ συνεργασία του μὲ τὸν Μητροπολίτην καὶ μετέπειτα Ἀρχιεπίσκοπον καὶ Ἀντιβασιλέα Δαμασκηνόν, ποὺ μὲ τὸ τότε εἰς τὴν χώραν μας ταξιδίον του ἠλλαξε τὴν ἀθλίαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐκκλησιαστικὴν μας κατάστασιν καὶ προελαίανε τὸ ἔδαφος διὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ ἤδη Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μας κ. Ἀθηναγόρα. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ κίνητρον ἐξεστράτευσε διὰ νὰ καταστήσῃ πραγματικότητα καὶ τὴν ἰδρυσιν τῆς Θεολογικῆς μας Σχολῆς.

Καὶ ἀπὸ τὸ ἴδιο κίνητρον διακατεῖχeto, ὅταν ἐπολέμει διὰ νὰ ματαιώσῃ τὴν ἀγορὰν τοῦ Καθεδρικοῦ μας Ναοῦ εἰς τὴν ἐκπεσμένην περιοχὴν, ὅπου καὶ τώρα εὐρίσκεται. Τὸ ἴδιο κίνητρον, ὁ ἴδιος ὄρκος, τὸ αὐτὸ πάθος τὸν ὑπεχρέωσε νὰ κατέλθῃ, ταραγμένος καὶ ἐξαλλος, εἰς τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῆς Ἀχέπα, ὅταν ἡ μεγάλη μας Ὀργάνωσις ἐφάνη, πρὸς στιγμὴν, ὅτι ἠνθόει τὴν ἄρνησιν τῶν ἱερῶν καὶ ὁσίων τῆς Φυλῆς καὶ τοῦ Γένους, τὴν ἄρνησιν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, τῆς παραδόσεως καὶ τῶν ὑποθηκῶν μας.

Εὐτυχησμένος καὶ ὑπερήφανος

Μὲ τὸν ἀείμνηστον Ἀγρὸν Γκρεγκουάρ, θὰ συνδεθῇ ὁ Καλλιμάχος μὲ αἴσθημα φιλίας, ὄχι μόνον διότι θὰ θαυμάζῃ τὸν φιλελληνισμόν του, ἀλλὰ, κυρίως, ὁ Γκρεγκουάρ ἔγραψε καὶ μᾶς ἔδωσε τὸ ἔργον «Ὁ Διγενὴς Ἀκρίτας», ἔργον ποὺ ἠλέκτριζε καὶ ἀνεστάτωνε τὴν πατριωτικὴν ψυχὴν καὶ τὸ ἀγωνιστικὸν πνεῦμα τοῦ Καλλιμάχου. Καὶ θὰ συνδεθῇ ὁ Καλλιμάχος καὶ μὲ τὸν Καθηγητὴν Κάρολον Μπράουν, τὸν μέγιστον Ἑλληνιστὴν, ὅπως καὶ μὲ ἄλλους ἐκπροσώπους τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Τεχνῶν τῆς χώρας μας. Θὰ ἀλληλογραφῇ πάντοτε μὲ τὸν Οἰκουμενικόν μας Πατριάρχην. Θὰ σκέπτεται, θὰ ἐργάζεται κάθε στιγμὴν, καὶ θὰ ἀναλίσκεται διὰ τὴν Ἑλλάδα του, διὰ τὴν Φυλὴν του καὶ τὴν Ἐκκλησίαν του. Καὶ τὰ χρῶνια θὰ περνοῦν! Καὶ ἡ Ὁμογένεια θὰ τὸν αἰσθάνεται καὶ θὰ τὸν σέβεται καὶ θὰ τὸν καμαρώνῃ, κάθε χρῶνον, εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἐθνικῆς μας Παρελάσεως, εὐτυχησμένον καὶ ὑπερήφανον, μὲ τὴν

στρατιωτικήν του στολήν καὶ τὰ ἀγαπημένα του παράσημα, εὐθυτενῆ καὶ ἀγέ-
ραστον, δι' ὀλίγην ὥραν, διὰ νὰ ἔμπνέη καὶ νὰ συγκινή.

Τὸ Ἴδρυμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ

Ὁ Καλλιμάχος ἔζησε καὶ προσέφερε τὴν ζωὴν του εἰς τὸ Ἴδρυμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ποῦ ὀνομάζεται «Ἑθνικὸς Κήρυξ». Θὰ πρέπει, ὅμως, νὰ σπεύσω νὰ διευκρινίσω, ὅτι τὸ μέγεθος τῆς προσωπικότητός του τὸν καθιστοῦσε, εἰς τὴν ἐφημερίδα, ἰδίως κατὰ τὴν περίοδον 1916—1935, μὲ μικρὰ διαλείμματα, ἐκεῖνο ποῦ ὀνομάζομεν κράτος ἐν κράτει. Καὶ εἴμεθα υπερῆφανοι δι' αὐτό. Εἴμεθα υπερῆφανοι διότι ὁ Καλλιμάχος, μὲ ὅ,τι ἦτο, ὅ,τι προσέφερε καὶ ὅ,τι ἀντεπροσώπευεν, ἀπετέλει καὶ ὁ ἴδιος ἓνα Ἴδρυμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Ἑθνικοῦ. Εἰς τὸ παρελθόν, πράγματι, οὐδεὶς ἦτο γνωστότερος τοῦ Καλλιμάχου εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Οὔτε ὁ «Ἑθνικὸς Κήρυξ». Ἦτο, ἄλλωστε, ἀδιανόητος ὁ διαχωρισμός. Καί, ἀκόμη τώρα, ἡ σκιά του εὐρίσκεται μεταξὺ μας. Καὶ μᾶς τὸνώνει εἰς τὸν ἀγῶνα μας. Καὶ μᾶς ἔμπνέει. Καὶ μᾶς ὀδηγεῖ.

Ἐζησε πτωχὸς

Τὸν τελευταῖον καιρὸν, τὸν ἐβλέπαμεν ὀλιγότερον. Ἦρνε εἰς τὸ σπίτι. Ἄλλ' ἦτο συνεχῶς εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν σκέψιν μας. Ὁ θάνατός του, ὅλοι τὸ γνωρίζομεν, μᾶς ἄφησε τὸ ἀουμπλήρωτον κενόν. Λεῖπει ἀπὸ τὸν Ἑλληνισμόν, λεῖπει ἀπὸ τὴν Πατρίδα, λεῖπει ἀπὸ τὸ ἔθνος. Μέσα εἰς τοὺς τίτλους τῆς τιμῆς, ὑπάρχει καὶ ἐκεῖνος τῆς πενίας τοῦ ἀνδρός. Ἐζησε πτωχὸς. Ἀπέθανε πτωχότατος. Ἡ σύνταξις του τοῦ Ἱερατικοῦ Συνδέσμου καὶ τοῦ «Ἑθνικοῦ Κήρυκος» μόλις τοῦ ἐπέτρεπε ν' ἀνταπεξέχεται εἰς τὰς ὑποχρεώσεις τῶν ἀναγκῶν τοῦ πτωχικοῦ, μετρημένου καὶ πειθαρχημένου βίου του. Καὶ ἀπὸ αὐτὰ, τὰ ἐλάχιστα, ἐδαπάνη μὲγα μέρος διὰ νὰ ἀγοράζη βιβλία καὶ περιοδικά.

Ὅταν θὰ γραφῆ ἡ πολύτομος ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς καὶ νὰ γραφῆ τὸ συντομότερον, Σεβασμιώτατε Λέσποτα ὁ Δημήτριος Καλλιμάχος θὰ λάβῃ ἐκεῖ τὴν θέσιν ποῦ τοῦ ἀνήκει. Καὶ ἐκεῖ, μαζὶ μὲ τοὺς στίχους τῆς Χρυσταλλένης Λουκαῖδου, θὰ καταχωρηθοῦν, ἀσφαλῶς, καὶ οἱ στίχοι ποῦ ὁ χαμὸς του ἐνέπνευσεν εἰς τὴν ἄλλην Ἑλληνοαμερικανίδα ποιήτριάν μας, τὴν Βενετιάν Καπετανάκη:

Κ αλλιμάχους τῆς Φυλῆς ἀγῶνες μονάχος
Ἄ γωνίστηκες ἀκλόνητος σὰν θρόνος
Λ ὄγος βαθὺς καὶ ζωὴ γίγαντα στοχασμοῦ
Λ ἀμπεις φάρος ἐσὺ ξενητεμένου Ἑλληνισμοῦ
Ἴ δεολόγος, ἄφθαρτος, ὁ θεολόγος σου κάματος!

Μ ἐ τοὺς ἀθάνατους διαβαίνεις ἀθάνατος!
 Ἄ ναλώθηρες νοσταλγὸς στῶν Γιγάντων τῆ γῆ
 Χ αράζοντας τὸ δρόμο στὴ Μάννα μας ποὺ ὀδηγεῖ
 Ὅ ρθῆ, ἀμέραια Συνείδηση καὶ Ἰδέα
 Σ τὴν «Ἰθάκη» σου δοξασμένος εἶσαι, Ὀδυσσεά!...

Σᾶς εὐχαριστῶ».

ΦΟΡΟΣ ΤΙΜΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΝ ΔΗΜ. ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΝ
 Η ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΤΟΥ "ΦΙΛΙΚΟΥ,, ΤΗΝ 21ην ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΝΩΠΙΟΝ
 ΠΥΚΝΟΤΑΤΟΥ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Κου ΙΑΚΩΒΟΥ

Ὁ ἀγωνιστὴς κρίνεται ἀπὸ τὸ ἀγωνιστικὸν μένος καὶ σθένος
 του. — Χαροπάλευε ὁ Καλλιμάχος μὲ τὴν ματαιότητα. — Ἡ τε-
 λευταία του μάχη ἦταν καὶ ἡ πλέον νικηφόρος τῆς ζωῆς του. —
 Ἡ πρωτοτυπία του. — Ψυχὴ ἀτίδαση σάν τὸν Ἑλλησποντον. —
 Τὸ Καλλιμάχειον ἀριστεῖον γραμμάτων

Ὁ καλλιμάχος ἀγωνιστὴς, ὁ ἀγωνιστὴς ποὺ μάχεται γιὰ καλλίμια ἀγω-
 νίσματα, κρίνεται ἢ πρέπει νὰ κρίνεται — ὄχι τόσο ἀπὸ τοὺς θριάμβους καὶ
 τὰς νίκας του, ὅσον ἀπὸ τὸ ἀγωνιστικὸν μένος καὶ σθένος του ἢ ὅπως θὰ ἐλέ-
 γαμε ἀλλοιῶτα ἀπὸ τὸ πνεῦμα, ποὺ τὸν παρορμᾷ στοὺς ἀγῶνες του.

Πολλὲς φορὲς ἡ ἀρετὴ τοῦ ἀγωνιστῆ πρέπει νὰ κρίνεται ἀπὸ
 τοὺς ἀγῶνες, ποὺ χάνει ἢ ποὺ φαίνεται ὅτι χάνει. Αὐτὸ τὸ κριτήριον θὰ
 πρέπει νὰ προτιμοῦμε σάν Χριστιανοὶ καὶ σάν Ἕλληνες ποὺ εἴμαστε. Ἡ
 στάθμισι πάνω σ' αὐτὸ τὸ κριτήριον εἶναι ἡ πειρὸ ρεαλιστικὴ στάθμισι μιᾶς
 προσωπικότητος ποὺ ξεπερνᾷ τὰ κοινὰ ἀνθρώπινα μέτρα καὶ σταθμά.

Τοῦ Χριστοῦ ὁ θάνατος ἦταν μιὰ φαινομενικὴ ἥττα. Ἦττα κατὰ κράτος.
 Μονάχος του ξεψύχησε σάν ὁ ἔσχατος πῶν θνητῶν. Καὶ ἐγκαταλειμμένος
 καὶ ἀπὸ τοὺς φανατικοὺς λάτρεις του ἀκόμη. Παρ' ὅλα ταῦτα — τὰ φαι-
 νόμενα — κανένας θάνατος δὲν κρίθηκε σάν νίκη καὶ θρίαμβος, ὅσο ὁ θά-
 νατος τοῦ Χριστοῦ.

Ἄν ἦταν καὶ τῶν Χριστιανῶν, ὁ δικὸς μας, ὁ θάνατος τέτοιος, ἴσως
 νὰ μὴ ὑπῆρχε τόσο κακὸ στὸν κόσμον ὅσο ὑπάρχει σήμερα. Θυμᾶμαι ζωντανά,
 ζωντανώτατα, τὸν θάνατον ἢ καλύτερα τὴν τελευταία πάλη τῆς ζωῆς πρὸς τὸν
 θάνατον στὴν περίπτωσιν τοῦ Δημητρίου Καλλιμάχου.

Τὸ κρεβάτι του, ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ — ἀνάμεσα στὰ ἄλλα — σ' ἓνα μεγάλο θάλαμο, τὸν προθάλαμο τοῦ θανάτου. Ἔτσι μοῦ φάνηκε σὰν μπῆρα στὸν μεγάλο ἰσόγειο θάλαμο τοῦ νοσοκομείου του. Μὲ κλειστὰ τὰ μάτια, ποὺ ἀναβαν σπινθῆρες δυνατῶν ἐξάρσεων, μὲ κλειδομένο τὸ στόμα ἀπὸ ἄπου ξεκινοῦσαν καταρράκτες ρητορικῶν φθεγμάτων, μὲ θρομβωμένο τὸν ἐγκέφαλο, ποὺ συνελάμβανε τὲς ποῦδ τολμηρὲς καὶ ἀστραφτερὲς ἰδέες, ἓνα κορμὶ κορυφὰρι τινάζεταν ἀκόμη ἀπὸ μερικὸς ρόγχους καὶ σπασμούς. Μέσα του πάλευε μία ἀτίθαση ψυχὴ. Χαροπόλευε ὁ Καλλιμάχος μὲ τὴν ματαιότητά. Κανέναις γύρω του ἀπὸ τοὺς πολλοὺς θαυμαστὲς του. Ἐπλησίασα στὴν ἄκρη τῶν ποδιῶν μου τὸ κρεβάτι του καὶ ἔσκυρα τὸ κεφάλι προσευχητικά.

Ἡ σκιά τῆς ζωῆς του

Ἦνα σεντόνι ματωμένο ἀπὸ τὲς τομὲς ποὺ τοῦ ἔκαμαν στὰ πόδια καὶ στὰ χέρια οἱ γιατροὶ μὲ τὲς ἐνέσεις ἢ φλεβοτομίες, τὸν ἐσκέπαζε. Κι' ἀπὸ πάνω μιά γιγαντιαίων διαστάσεων σκιά: ἡ σκιά τῆς ζωῆς του. Στάθιμα εὐλαβικά, βουβὰ καὶ πονεμένα οἰὸ πλάι του μὲ κλειστὰ μάτια γιὰ νὰ ἀναμετρήσω καὶ νὰ σουλλάβω στὲς ἀληθινὲς διαστάσεις τῆς τὴν μορφῆς, ποὺ γέμιζε κάποτε τὸν ὀρίζοντα τῆς Ἑλληνοαμερικανικῆς ζωῆς: τὴν μορφὴ τοῦ Καλλιμάχου.

Τὰ λόγια τοῦ ἐπικηδεῖου ἤμουν ξεπήδησαν μπροστὰ στὰ μάτια μου σὰν πελώριες ἀνάγλυφες γραφῆς στὸν τοῖχο, πάνω ἀπὸ τὸ προσκέφαλό του. «Ὡς ἄνθος μαραίνεται», εἶπα μέσα μου, «αὐτὸς ποὺ ἔκανε νὰ ἀνθίσουν τὰ καλύτερα χρόνια τοῦ γριαποῦ λόγου, τοῦ κυρίου ἄρθρου καὶ τῆς πιδ ῥηξικέλτουης Ἑλληνοαμερικανικῆς δημοσιογραφίας εἰς τὴν Ἀμερικὴν». Κι' ὕστερα ἡ ἄλλη γραφὴ: «Καὶ ὡς ὄνιαι παρέρχεται». Κι' ἔμωως, ἔθρεψε πόσα ὄνειρα, ἀνέστησε τόσους ὄραματισμοὺς — εἶπα ὁ Καλλιμάχος, σὲ μιά ἐποχὴ, ποὺ οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀμερικῆς ἦσαν τὰ σκόβαλα: οἱ φτωχοὶ καὶ οἱ καταφρονεμένοι. Καὶ ἔξιφρα ἔνοιωσα τὸν ἑαυτό μου ἐπαναστατημένο μπροστὰ στὴν τρομερὴ γραφὴ, ποὺ γίνεται συνήθως ὁ Οὐλιβερός ἐπilogος τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς: «Καὶ διαλύεται πᾶς ἄνθρωπος». Ὅχι, εἶπα: Αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ συμβῆ μὲ τὸν Καλλιμάχο, ποὺ πρόλαβε πολλὲς φορὲς τὴ διάλυσι, ποὺ μόχθησε τόσο σκληρὰ γιὰ τὴ δομὴ τὴν ἐκκλησιαστικο - φυλετικὴ τοῦ σημερινοῦ Ἀμερικανικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἔφυγα μὲ τὸ αἶσθημα, ὅτι αὐτὴ ἡ τελευταία του μάχη ἦταν μεγαλύτερη καὶ ἴσως ἡ πιδ νικηφόρα τῆς ζωῆς του, γιατί ἐπάλευε γιὰ τὴν ἀθανασία. Εἶμαι βέβαιος ὅτι εἰσῆλθε σ' αὐτήν, καὶ μάλιστα σὰν ὁ γενναῖος, σὰν ὁ πιδ ἄξιος μέσα στοὺς ἄξιους μετανάστες. Ἀπόδειξις τὸ γεγονός, ὅτι μιλοῦμε ἀπὸψε γι' αὐτὸν καὶ ἐλπίζω ὅχι, ὅπως μιλοῦμε συνήθως σὲ φιλολογικὰ μνημόσυνα, ἀλλὰ σὰν ἄνθρωποι, ποὺ κινούμεθα ἀπὸ τὴν συνείδησι ἑνὸς χρέους, τοῦ χρέους ποὺ ἔχουμε ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ μας, νὰ ἀξιοποιήσουμε τὴν σνευματικὴ του κληρο-

νομιά και να την κάνουμε ζωντανή παράδοσι και ἔθνικοθρησκευτικὴ παρακαταθήκη.

Δημιουργὸς καὶ ἔμπνευστὴς

Γιατὶ ὠρισμένως ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ μιὰ δική μας παράδοσι, ζωντανή, ἀληθινή, γνήσια καὶ χαρακτηριστικὰ ἑλληνοαμερικανική. Δημιουργὸ καὶ θεμελιωτὴ καὶ ἔμπνευστὴ τῆς προσωπικὰ θεωρῶ τὸν Καλλιμάχο καὶ μόνο. Διότι ὁ Καλλιμάχος τίποτε δὲν ἀγάπησε ὅσο τὸν Ἑλληνοαμερικανὸ καὶ τίποτε δὲν ἐφιλοδόξησε τόσο ὅσο τὸ κοινωνικὸ, ἐπιχειρηματικὸ, πολιτικὸ καὶ πνευματικὸ του ἀνέβασμα.

Ἡ σκέψι του, ἡ γραφίδα του, ἡ ἡμερίδα του, ὁ λόγος του, ἡ ζωὴ του δὲν ἀπλόωθηκαν παρὰ γιὰ ν' ἀγκαλιάσουν, νὰ ζεστάνουν καὶ νὰ διαμορφώσουν τὴν Ἑλληνικὴ Ὁμογένεια πάνω στὸν ἐξιδανικευμένο τύπο τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ διαπνέεται καὶ ὀδηγεῖται καὶ κινεῖται ἀπὸ ὅ,τι ὠραιότερο ἐγνώρισε ὁ κόσμος: ἀπὸ τὴν πίστι στὶς πνευματικὰς ἀξίες καὶ ἀπὸ τὸν αὐτοσεβασμὸ. Διαβάστε τὰ βιβλία του, τὰ ἄρθρα του, ὅ,τι ἔγραψεν, ὅ,τι εἶπε. Ἔχουν μιὰ πρωτοτυπία, ποὺ δὲν ἔχει πῆν σύγκρισί της. Ἡ πρωτοτυπία τοῦ Καλλιμάχου εἶναι ἡ φιλοδοξία του νὰ ἰδῇ τὴν Ὁμογένεια νὰ παίρῃ μιὰ ἰδιαίτερη ὄντοτητα, νὰ γίνε-ται παράγοντας ἐπιρροῆς, νάχη τὴν συνταύτισί της μὲ ὅ,τι εὐγενέστερο ἢ ἰδανικότερο μποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο. Τὴν ἀγάπησε μὲ περιπάθεια καὶ ὄντας νοῦς εὐφάνταστος καὶ μαζί καὶ πειθαρχημένος ἤθελε νὰ ἰδῇ ὀργανωμένη καὶ πειθαρχημένη καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴ καὶ τὴν εκπαιδευτικὴ καὶ τὴν πολιτιστικὴ συγκρότησι τῆς Ὁμογενείας. Ἄν εἶχε, ὅπως ὠρισμένως εἶχε, πολλὰς ἱκανοποιήσεις, ὅχι ἀπὸ τίς συνηθισμένες καὶ ἐφήμερες, ἀλλ' ἀπ' αὐτὰς ποὺ ἔχουν πνευματικὸ βάθος, ἢ μεγαλυτέρα θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι, ὅτι ὁ μόχθος του καρποφόρησε καὶ ἔγινε συνειδήσις πολλῶν καὶ πρὸ παντὸς τῆς Ἐκκλησίας. Τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἄλλον στόχο ἢ ἐπιδίωξιν δὲν ἔχει παρὰ τὴν ἐξύψωσιν τῆς Ὁμογενείας σὲ μονάδα ἰσχυρᾶς πνευματικῆς δυνάμεως καὶ ἀκτινοβολίας.

Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀμερικῆς

Ἡ παράδοσί του εἶναι ὅτι θὰ πρέπει νὰ συνεχίσῃ ὁ ὀργανωμένος Ἀμερικανικὸς Ἑλληνισμὸς, ἂν πιστεύῃ (ὅπως καὶ πιστεύει στὸ μεγαλύτερό του μέρος) πὼς χρέος του εἶναι νὰ συνειδητοποιήσῃ μέσα του, ὅτι πλάι στὴν Ὀδυσσειακὴ του ιδιότητα ν' ἀναζητῇ τὸ καλύτερο ἔχει καὶ μιὰ ἄλλη θεοπίστευτη: νὰ εἶναι ὁ φορέας μιᾶς ἔθνικοθρησκευτικῆς παρακαταθήκης: ἐκείνης ποὺ κράτησε τὴν συνοχή μας σὰν Ἔθνος καὶ σὰν Ἐκκλησίας ἀδιάσπαστης, ἀπ' ὅτου ἤρχισε ἢ διασπορά μας, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ 1453. Καὶ ἀναφέρομαι εἰς

τὴν παρακαταθήκην, ὅτι ἡ ἐνότης μας σὰν ἐνιαίου καὶ ἀδαιρέτου συνόλου, ἔγκειται στὴν πεισματάρικη ἐμμονή μας, ὅτι εἴμεθα ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἱστορίας.

Τοῦτο ἦταν τὸ «πιστεύω» τοῦ Καλλιμάχου. Τοῦτο καὶ ὁ ἀγώνας του. Τοῦτο καὶ ἡ πνοή του: ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία, ἀφ' ὅτου ξεκίνησεν ἀπὸ τὴν Μάδυτο, ἕως ὅτου ξεψύχησε στὴν Κορῶνα. Ἡ ψυχὴ του ἀτίθασση σὰν τὸν Ἑλλήσποντο, αἰώνια, ἀσταμάτητα, ἀδέσμευτα, σὰν παράδοσι καὶ σὰν πνευματικὴ διαθήκη: ἡ ζωντανὴ παράδοσι καὶ ἡ Ἑθνικοθρησκευτικὴ παρακαταθήκη τοῦ χημένου, ὅσον καὶ ἂν φαίνεται ὀξύμωρο τὸ ἰσχυρὸν, ἤθελε νὰ ἰδῆ ὠργανομένη καὶ πειθαρχημένη καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ τὴν ἐκπαιδευτικὴν καὶ τὴν πολιτιστικὴν συγκρότησι τῆς Ὀμογενείας.

Ἄν εἶχε, ὅπως, ὠρισμένως εἶχε, πολλὰς ἱκανοποιήσεις, ὅχι ἀπὸ τὶς συνηθισμένους καὶ ἐφήμερους, ἀλλ' ἀπ' αὐτὰς ποὺ ἔχουν πνευματικὸν βάθος, ἡ μεγαλύτερα θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι, ὅτι ὁ μόχθος του καρποφόρησε καὶ ἐγένετο συνείδησι πολλῶν καὶ πρὸ παντὸς τῆς Ἐκκλησίας. Τῆς Ἐκκλησίας ποὺ ἄλλον στόχον ἢ ἐπιδιώξιν δὲν ἔχει, παρὰ τὴν ἐξήγησιν εἰς τὴν Ὀμογενείαν σὲ μονάδα ἰσχυρῆς πνευματικῆς δυνάμεως καὶ ἀκτινοβολίας, τὸ μόνον πρᾶγμα δηλαδὴ, ποὺ θὰ τῆς ἐξησφάλιζε τὴν ἐπιβίωσιν καὶ διαίωσιν.

Ἡ παράδοσι τοῦ Καλλιμάχου εἶναι ὅτι θὰ πρέπει νὰ συντάξῃ ὁ ὠργανομένης Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀμερικῆς τὰς δυνάμεις του, πὸς χρέος του εἶναι νὰ συνευθιτοποιήσῃ μέσα του τὴν ἀλήθειαν, ὅτι πλάι στὴν Ὀδυσσειακὴν τοῦ ἰδιώτηα ν' ἀναζητῆ τὸ καλύτερον, ἔχει καὶ μιὰ ἄλλη θεοπίστευτη ἰδιότητα: τοῦ νὰ εἶναι ὁ φορέας μιᾶς ἑθνικοθρησκευτικῆς παρακαταθήκης.

Ἀναφέρομαι στὴν παρακαταθήκην, ὅτι ἡ ἐνότης μας σὰν ἐνὸς συμπαγοῦς καὶ ἀδαιρέτου συνόλου, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐμμονή μας στὴν πίστι, ὅτι θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ἱστορίας πρόσταγμα, εἶναι νὰ πρωτοποροῦμε σ' ὅτι εἶναι εὐγενικὸ καὶ ὠραῖο.

Τὸ Καλλιμάχειον

Τοῦτο ἦταν τὸ «πιστεύω» τοῦ Καλλιμάχου. Τοῦτο καὶ ὁ ἀγώνας του. Τοῦτο καὶ ἡ πνοή του: ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία, ἀφ' ὅτου ξεκίνησεν ἀπὸ τὴν Μάδυτο, ἕως ὅτου ξεψύχησε στὴν Κορῶνα. Ἡ ψυχὴ του, πολυκύμαντη, σὰν τὸν Ἑλλήσποντο, κυλάει, γαλάζια, καθάρια, ζωντανή, καὶ αὐτὸ θὰ συμβαίη γιὰ πολὺν καιρὸν, ὥσπου νὰ γίνῃ ἡ ψυχὴ τῆς Παραδόσεώς μας καὶ τῆς παρακαταθήκης μας. Αὐτῆς ποὺ μόνη θὰ μᾶς ἐπιβάλη στὸν σεβασμὸ τοῦ σήμερα καὶ στὴν ἐκτίμησιν τοῦ αὔριου.

Δὲν θᾶθελα νὰ σφραγίσω τὸν λόγον μου, χωρὶς νὰ πῶ, πὸς ἀπὸ αὐτὴν τὴν πίστιν τῆς παρορμωμένης ἡ Ἱερά μας Ἀρχιεπισκοπὴ, ἐθέσπισε τὸ «Καλλιμά-

χειον Ἀριστείων Γραμμάτων» γὰ τὴν καλύτερη καὶ θετικώτερη πνευματικὴ προσφορά, πὸν θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ συγγραφῆ ἀπὸ Ἑλληνοαμερικανὸν τεχνίτη τοῦ λόγου καὶ λάτρη τοῦ πνεύματος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἑλλάδος. Πέρυσι τὸ «Καλλιμάχειον» ἀπενεμήθη στὸν Σήφη Κόλλια, συγγραφέα τοῦ προσκυνηματικοῦ πονήματος: «Δημήτριος Καλλιμάχος, μιὰ ἀρτία ἀγωνιστικὴ συνείδησι».

Ἐφέτος θὰ προσφερόταν ὡς «ΓΚΡΑΝΤ» σ' ἐκεῖνον πὸν θὰ καταπιανόταν μὲ τὴν ἀκαδίφησι τοῦ ἱστορικοῦ ἀρχείου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ θὰ ἐπιχειροῦσε τὴν συγγραφὴν, ἐπὶ τῇ βάσει ἱστορικῶν τεκμηρίων, τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Μεταναστεύσεως στὴν Ἀμερικὴ! Τίποτε ἄλλο, κατὰ τὴν γνώμη μου, δὲν θὰ ταίριαζε σὰν μνημόσυνο τοῦ Καλλιμάχο ἀπὸ μιὰ τέτοια ἀφιέρωσι - ἐπιστέγασμα τῶν δικῶν του καλλιμάχων πνευματικῶν ἀγωνισμάτων, πὸν ἀφιέρωσε στὸν Ἑλληνα Μετανάστη.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΥΠΑΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΓΚΑΠΑ κ. ΠΕΡ. ΛΑΝΤΖΟΥΝΗ
ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ Ν. ΥΟΡΚΗΣ

Καλλιμάχος, ὁ πρόεδρος τῆς ὀρθοδοξίας — ὁ διανοούμενος καὶ ὁ ἐργάτης ὁ,τι καλοῦ καὶ μεγάλου ἀντιπροσωπεύει ἡ φυλὴ — ἐμψυχωτῆς καὶ ἐνθαρρυντῆς τῶν ὁμογενῶν — εἰς τὸ ἓνα χέρι τὸν Σταυρόν, εἰς τὸ ἄλλο τὸ τουφέκι

Αἰσθάνομαι ἐξαιρετικὴν εὐχαρίστησιν καὶ τιμὴν, διότι ἔλαχεν εἰς ἐμὲ ὁ κλῆρος νὰ ἀντιπροσωπεύσω τὴν Ὄργανωμένην Ὄμογενεῖαν εἰς τὴν ἐκδήλωσιν αὐτὴν, τὴν ὁποῖαν θεωρῶ ὡς μιὰν ἀπὸ τὰς ἐπιτυχεστέρας τοῦ «Φιλικοῦ», ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς σου καὶ ἐντεῦθεν.

Ἀντιπροσωπεύω, τὴν στιγμὴν αὐτὴν, τὴν ἐθνικοθρησκευτικὴν Γκάπα καὶ ἀντιπροσωπεύω καὶ τὴν Ἑθνικὴν Ὄμοσπονδίαν τῶν Σωματείων τῆς Μεϊζονος Νέας Ὑόρκης. Ἀλλὰ ἀντιπροσωπεύω καὶ κάτι, ἐξ ἴσου σπουδαῖον. Καὶ τοῦτο εἶναι ὁ δεσμός, τὸν ὁποῖον ὁ ἀείμνηστος Καλλιμάχος εἶχε δημιουργήσει μὲ ὄλους τοὺς παράγοντας τῆς Ὄμογενείας ἀτομικῶς. Μὲ ὄλους τοὺς παράγοντας, πὸν ἠκολούθουν τὸν δρόμον, πὸν εἶχε χαράξει ὡς ἔθνικὸς κήρυξ καὶ ἀπόστολος τῆς Ἑλληνικῆς Ὄρθοδοξίας καὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἰδανικῶν, ὅπως καὶ ὁ ἴδιος τὰ ἀντεπροσώπευε καὶ τὰ ἐκαλλιέργει, χωρὶς ἀνάπαυλαν, χωρὶς κούρασιν, χωρὶς λιτοψυχίαν.

Οἱ συνεργάται μου εἰς τὴν Ὄμοσπονδίαν, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Ἑλληνικῶν

Σωματεῖόν μας, οἱ σημερινοὶ καὶ οἱ παλαιότεροι, ἐγνώρισαν τὸν Καλλιμάχον, εἴτε ἐκ προσωπικῆς ἐπαφῆς, εἴτε ἐκ φήμης. Καὶ ἔμαθαν καὶ νὰ τὸν θαυμάζουν καὶ νὰ τὸν ὑπολογίζουσι καὶ νὰ τοῦ παραστέκωνται, διότι ἔνοιωθαν ὅτι, εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Καλλιμάχου, ἔζη καὶ ἐμάχετο ὁ προασπιστὴς τῆς Ὀρθοδοξίας, ὁ σκαπτανεὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ γοήτρου, ὁ πολεμιστὴς τῶν Βαλκανικῶν Πολέμων, ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ ιδιανοούμενος καὶ ὁ ἐργάτης ὅτι καλοῦ καὶ μεγάλου ἀντιπροσωπεύει ἡ Φυλὴ καὶ τὸ Γένος.

Ὁ σεβάσμιος τῆς οἰκογενείας

Εἰς τὴν μνήμην τοῦ τοποθετῶ, αὐτὴν τὴν στιγμήν, τὰ λουλουδία τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ σεβασμοῦ δλοκλήρου τῆς Ὁργανωμένης Ὀμογενείας.

Εἰδικῶς, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Γκάπα, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ εἶπω καὶ τὰ ἑξῆς:

Εἰλαβεῖς πρὸς τὴν μνήμην τοῦ Ἄρτος Δημητρίου Καλλιμάχου καὶ θαυμάσται τοῦ μεγάλου ἔργου του, καταθέτομεν τὸν λιβανωτὸν τῆς εὐγνωμοσύνης μας, διὰ τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας προσέφερον, ἅψ' ἑνὸς μὲν, εἰς τοὺς ἀγῶνας διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν σκλαβωμένων περιοχῶν πῆς γενετήρας μας Ἑλλάδος, εἰς τοὺς ὁποίους συμμετεῖχεν ὡς ἡρωϊκὸς πολεμιστὴς καὶ ἱεροκήρυξ, κρατῶντας στὸ ἓνα τοῦ χέρι τὸν Σταυρὸν καὶ στὸ ἄλλο τὸ ντοσιρέκι, καὶ ἅψ' ἑτέρου, διὰ τὰς ἀδιλείπτους προσπάθειάς του, μὲ ἐμπνευσμένα καὶ διδακτικὰ συγγράμματα, μὲ διαλέξεις, μὲ δημοσιογραφήματα, ἐπὶ μίαν πεντηκονταετίαν καὶ πλέον, διδάσκων καὶ διαφωτίζων καὶ καθοδηγῶν τὴν Ὀμογένειαν καὶ πάντα ἀνώτερον πνευματικῶς ἄνθρωπον καὶ ἐνθαρρύνων πάντας, πρὸς διάδοσιν καὶ διατήρησιν τῶν ἀνεκτιμήτων προγονικῶν μας θησαυρῶν, τῆς γλώσσης μας, τῆς θρησκείας μας καὶ τῶν παραδόσεών μας.

Γίγας τῆς Δημοσιογραφίας

Γίγας τῆς δημοσιογραφίας καὶ ἐμπνευσμένος συγγραφεὺς, κατέλαβεν, ἀπὸ τῆς νεότητός του, περιλαμπρὸν θέσιν ἀνάμεσα εἰς τὸν διανοούμενον κόσμον, ὡς ἓνας ἀριστοτέχνης λογογράφος καὶ ὡς κριλόλογος καὶ ἱστορικὸς συγγραφεὺς, δεκάδων διδακτικῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἀξίζει νὰ εἶναι τὸ εὐαγγέλιον κάθε Ἑλληνοῦ καὶ κάθε ἀνθρώπου ποὺ θέλει νὰ ζήσῃ ἀνθρωπίνην ζωὴν καὶ νὰ προοδεύσῃ καὶ νὰ γίνῃ δακτυλοδεικτούμενος.

Εἰς τὴν Ἑθνικοθρησκευτικὴν μας Ὁργάνωσιν Γκάπα, ὑπῆρξεν ἀπὸ τὰ πρῶτα στελέχη, ὑπερητήσας αὐτὴν ἐπανειλημμένως, ὡς Ὑπατος Ἀγορητῆς, ὡς Συντάκτης τοῦ Περιοδικοῦ μας, «Βῆμα τῆς Γκάπα», ἐπὶ δεκαπενταετίαν, ὡς ἐμπυχωτῆς καὶ ἐνθαρρυντῆς ἀπάντων τῶν Γκάπας καὶ τῶν ὁμογενῶν μας. Εἰς ἀναγνώρισιν τῶν προσπαθειῶν του καὶ τῶν ἐν γένει θυσιῶν

του, ἡ Ὁργάνωσις μας τὸν ἀνεκήρυξεν Ἐπίτιμον Ὑπατον Ἀγορητὴν καὶ Πατέρα τῆς Γκάπα καί, ὅτε ἔζη ἀκόμη ὁ ἀείμνηστος, ἰδρῦθη Στοά, ἣτις ἔλαβε τὸ ὄνομά του, «Δρ Δημήτριος Καλλιμάχος». Ἦδη ἀπὸ ἔτους, συγκεντρώνονται χρήματα παρὰ τῶν μελῶν μας ἵνα ἰδρῦσωμεν τὸ κτίριον τῆς «Καλλιμαχείου Βιβλιοθήκης τῆς Γκάπα», ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, διὰ νὰ φωτίζη καὶ νὰ καθοδηγῇ τὴν σπουδάζουσαν Νεολαίαν μας καὶ πάντα Ἑλληνα. ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΚΑΙ ΔΟΞΑ ΕΙΣ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ.

Ἀλλά, πρὶν ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ τὸ θῆμα, ἐπιθυμῶ νὰ ἀναφέρω ὅτι μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν καὶ ἱκανοποίησιν ἤκουσα καὶ ἐγὼ ὅσα καὶ ὁ κ. Μπάμπης Μαρκέτος ἀνέφερε περὶ τοῦ «Φιλικῆς» καὶ περὶ τοῦ ρόλου, ποῦ ἠμποροῦμεν νὰ διαδραματίσωμεν, εἰάν, εἰς τὸ μέλλον, ἀσχοληθῶμεν περισσότερον μὲ τὰ θέματα καὶ τὰ προβλήματα ποῦ ἀφοροῦν τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς. Ὑπερθεματίζω ὅσα ὁ ἀγαπητὸς φίλος καὶ συνεργάτης, κ. Μαρκέτος, εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς εἴπῃ. Καὶ πρῶτον τοῦτο καὶ ὡς ἓνας ἐργάτης τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς καὶ ὡς ὑπεύθυνος τῶν Ὁργανώσεων, τῶν ὁποίων ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἠγοῖμαι, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀξιωματοῦχος καὶ συμπαραστέτης τοῦ «Φιλικῆς», τοῦ νέου αὐτοῦ Ἰδρυματός, ὡς εἶπεν ὁ κ. Μαρκέτος. Διὰ νὰ ἀκολουθήσωμεν, ὅμως, τὴν νέαν αὐτὴν γραμμὴν, θὰ πρέπει νὰ ἐπιλογίσωμεν περισσότερον εἰς τὴν συμπαραστάσιν καὶ τὴν συνεργασίαν τοῦ «Ἑθνικοῦ Κήρυκος». Ἄλλ' αὐτὰ πρέπει νὰ τὰ εἴπωμεν, πλέον, ἰδιαιτέρως.

Σᾶς εὐχαριστῶ.

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟῦ ΠΡΟΞΕΝΟῦ Κου ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΚΑΒΑ

Τι θὰ ἦτο ὁ ἑλληνισμὸς τῆς Ἀμερικῆς ἄνευ τῆς θερμοουργοῦ πνοῆς τοῦ Καλλιμάχου. — Ἐπὶ κεφαλῆς σταυροφορίας. — Τὰ σχολεῖα καὶ τὸ κλίμα ἑλληνικῆς παιδείας. — Θὰ ζήσῃ ἐπ' ἀπειρον...»

Ὁ Δημήτριος Καλλιμάχος ἀπῆρξεν ἓνας μεγάλος Ἑλληνας, ὅστις ἠγάλλωσεν τὴν εὐγενῆ ὑπαρξίν του δλόκληρον διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν τῆς Ἀμερικῆς, τὸν ὁποῖον ἐλάτρευσε μὲ τὴν ἀνεξάντλητον δύναμιν τῆς μεγάλης του ψυχῆς καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ἐπίστευσε μὲ πάθος ἐξικνούμενον μέχρι φανατισμοῦ.

Αἱ ὑπηρεσίαι καὶ ἡ ἐν γένει προσφορὰ τοῦ Καλλιμάχου πρὸς τὸν Ἑλληνισμὸν τῆς Ἀμερικῆς εἶναι ἐκ τῶν ἔργων ἐκείνων πὰ ὁποῖα προκαλοῦν τὸ ἀβίαστον ἐρώτημα, τί θὰ ἦτο ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀμερικῆς ἄνευ τῆς παρουσίας καὶ τῆς θερμοουργοῦ πνοῆς του.

Είναι αναμφισβήτητον ὅτι ὁ Καλλιμάχος συγκρατᾶται μεταξὺ τῶν ἠρωϊκῶν μορφῶν τοῦ Ἔθνους. Ὑπῆρξε τύπος ἱεραποστόλου παλαιᾶς σχολῆς μὲ ζέον ἔθνικὸν φρόνημα, μὲ ἐνθουσιασμόν, μὲ φαντασίαν, μὲ πάλλουςαν καρδίαν. Ἐὰν συνέβαινε νὰ ζῆ κατὰ τὴν πρὸ τῆς ἐθνεγεροῦς περιόδου, εὐκόλως θυνόμεθα νὰ τὸν φαντασθῶμεν ὡς ἐπιφανὲς καὶ θρῶν μέλος, ὡς κόσμημα, ὃὰ ἔλεγον, τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας. Ἐὰν δὲ ἔζη κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς χρόνους τῆς δουλείας ὃὰ εἶχεν ἀποβῆ ἕξοχος διδάσκαλος τοῦ Γένους, πρωτοστατῶν εἰς τὴν Ἱδρυσιν Σχολείων, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ κρυσταλλίνη πλήρης φλογεροῦ πατριωτισμοῦ φρονή του ὃὰ ἐδίδασκε εἰς τὰ Ἑλληνόπουλα τὰ μεγαλεῖα τῶν ἀθανάτων προγόνων των, ὃὰ ἐσφυρηλάτει εἰς αὐτὰ ζωηρὸν ἔθνικὸν φρόνημα, ὃὰ τὰ ἐνεψύχωνε καὶ ὃὰ τὰ ἐποδηγέτει εἰς τὴν ὁδὸν τῶν ἔθνικῶν πεπρωμένων.

Ἡ μοῖρα ἡ καλὴ τοῦ Ἔθνους τὸν ἐτοποθέτησε ἐδῶ εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν χώραν, ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀμερικῆς διανύων τὰ πρῶτα του βήματα, εἶχεν ἀνάγκην φλογερῶν φρονῶν καὶ παλλομένων καρδιῶν, εἶχεν ἀνάγκην ἱεραποστόλων. Καὶ ἐξεπλήρωσε τὴν ἀποστολὴν του ταύτην κατὰ πρόπον ἐμπνευσμένον, κατὰ τρόπον ἐπισύρματα τὴν πάγκοινον ἐκτίμησιν καὶ ἀναγνώρισιν.

Αἱ ὑπηρεσίαι του εἰς τὴν Ἑκκλησίαν

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ Ἀρχιμανδρίτης Καλλιμάχος προσέφερε μεγίστας ὑπηρεσίας εἰς τὴν Ἑκκλησίαν, ἃς μοι ἐπιτραπῆ ἴμως ἐν τῷ σημεῖῳ τούτῳ νὰ ἐκφράσω τὴν πεποίθησίν μου, ὅτι ἡ ἐπὶ ἔθνικῶ ἐπιπέδου ἀνεκτιμήτου ἀξίας προσφορά τοῦ ὑπῆρξεν, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ βιαιότερα ριζωμένη πίστις του, ὅτι ἡ ἐπιβίωσις τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς ἦτο ἀρρήκτως συνδεδεμένη μὲ τὴν διατήρησιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀδιάλειπτος προσπάθειά του ὅπως δώσῃ σάρκα καὶ ὄστα, μεταβάλῃ τοῦτέστιν εἰς καθημερινὴν πρᾶξιν τὴν πίστιν του ταύτην. Ἀπόδειξις ἡ σταυροφορία, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁποίας ἐτέθη διὰ τὴν Ἱδρυσιν ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων σχολείων καὶ κυρίως τὸ δημιουργηθὲν καὶ εἰς αὐτὸν κατ' ἕξοχὴν ὀφειλόμενον γενικώτερον κλῆμα ἑλληνικῆς παιδείας, ἔξ οὗ προῆλθεν ἡ πάγκοινος πεποίθησις, ὅτι ἄνευ σχολείων, εἶναι ἀδύνατος ἡ ὑπαρξις τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐπὶ πλέον ὅπως δέον νὰ ἐξαρθῇ ἡ κατανόησις, ἣν οὗτος ἐπέδειξε ἐπὶ τοῦ ρόλου καὶ τῆς σημασίας ἐν γένει τοῦ Τύπου διὰ τὴν εὐδῶσιν πάσης ἔθνικῆς προσπάθειας. Λιεῦθεν ὀρθότατα ἐν τῇ δημιουργίᾳ ἑλληνοφώνου ἡμερησίου Τύπου ἐν Ἀμερικῇ τὴν ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ὑπῆρξεν ὁ πρωτεργάτης τῆς ἰδρύσεως τοῦ «Ἑθνικοῦ Κήρυκος».

Ὁ ὑποφαινόμενος ἠτύχησε νὰ γνωρίσῃ τὸν Καλλιμάχον καὶ διατηρεῖ ζωηρὰν τὴν ἀνάμνησιν τῆς γνωριμίας του ταύτης. Ἄν καὶ οὗτος εὐρίσκειτο

πλέον εἰς τὰς δυσμὰς τοῦ βίου του καὶ δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι — κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην — ὁ χρόνος εἶναι πάντοτε σκληρὸς καὶ ἀτεγκτός τεχνίτης, ἐν τούτοις ἰδὲν εἶχεν ἀπολέσει οὔτε τὴν ζωηρότητα τοῦ παλμοῦ, οὔτε τὴν θερμὴν μὲ τὴν ὁποίαν ἐπλησίαζε καὶ περιέβαλε ὅλα του τὰ ἔργα. Ἦρκει νὰ τὸν ἤκουε κανεὶς ὁμιλοῦντα ἐπὶ θεμάτων, διὰ τὰ ὁποῖα ἠγάλωσεν ἀφειδῶς τὴν ζωὴν του, διὰ νὰ ἀντιληφθῆ τὴν ἀκτινοβολίαν του καὶ νὰ πιστεῦσῃ ὅτι ὁ Ἑλληνοφυμὸς τῆς Ἀμερικῆς, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν τύχην νὰ ποδηγετηθῆ εἰς τὰ ἐθνικὰ μας ἰδεώδη ἀπὸ ἡρωϊκὰς μορφὰς τοῦ ἤθους καὶ τοῦ ἀναστήματος τοῦ Καλλιμάχου, ὅτι εἶναι ἀκατάλυτος, δὲν ἦτο δυνατόν καὶ τοῦτο εἶναι τὸ θέλημα τῆς Ἱστορίας, δὲν εἶναι δυνατόν ἐπαναλαμβάνω παρὰ νὰ ζῆσῃ ἐπ' ἀπειρον, εἰς πείσμα τοῦ Χρόνου, τῆς μεγάλης ἀποστάσεως ἐκ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος καὶ πάσης προσωρινῆς ἐναντιότητος.

II ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΥΠΑΤΟΥ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΑΧΕΠΑ Κου Κ. ΔΟΥΚΑ

Ἡ ἱστορία ἑνὸς ἔθνους γράφεται ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς του. — Ὁ Καλλιμάχος ἦτο ἱστορικός. — Τὸ ἔργον του ἐμπνέει νέαν ζωὴν καὶ νέας ἐλπίδας. — Ἀπέδειξεν αὐτοδυσίαν καὶ φιλοτιμίαν.

Τὸ ἔργον τοῦ Καλλιμάχου εἶναι τόσον πολυσχιδὲς καὶ καλύπτει τόσας ὑπηρεσίας πρὸς τὸ Ἔθνος καὶ τὴν Ὀμογένειαν, ποὺ δὲν θὰ μπορούσε κανεὶς σὲ μιὰ τέτοια συγκέντρωση νὰ τὸ παρουσιάσῃ ὁλοκληρωτικῶς χωρὶς νὰ ἀδικήσῃ σοβαρὰ τὸν συγγραφέα.

Κατὰ συνέπειαν ἐδιάλεξα μίαν μόνον πλευρὰν ἢ ὁποῖα κατ' ἐμὲ τοῦλάχιστον παρουσιάζει τὸ πῶς φωτεινὸν σημεῖον τῆς ἔξαιρετικῆς φυσιογνωμίας ποὺ τιμῶμεν σήμερον.

Ὅπως ὅλοι γνωρίζομεν, ἡ ἱστορία τοῦ Ἔθνους γράφεται ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς του. Εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ τοῦ δίδουν αἴγλην καὶ δόξαν, ποὺ τὸ ἀνυψοῦν ἢ τὸ ὀδηγοῦν εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ τὸ ὄνειδος. Τὰ στάδια τῆς ἰδέξεως ἢ τοῦ αἴσχους ἑνὸς λαοῦ εἰς τὴν μακροαῖωνα ἱστορίαν του ἀντανακλῶνται εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὸν βίον τῶν ἀρχηγῶν του.

Ἔτσι ἐπίστευεν ὁ Καλλιμάχος ὅταν ἔγραφε πρὸ 30 ἐτῶν «Τὰ Ἔθνη μεγαλοφυοῦν διὰ τῶν ἀρίστων ἡγετῶν».

Καὶ μολονότι ἡ ἱστορία τῆς ζωῆς τοῦ Καλλιμάχου εἶναι ἀκόμη χθεσινὴ καὶ τὰ ἔργα του καὶ οἱ θυσίαι του, τὰ ὄνειρά του καὶ ὅλες οἱ λεπτομέρειαι τῆς σταδιοδρομίας του δὲν ἔχουν ἀκόμη κριθῆ καὶ συγκριθῆ παρὰ μόνον ἀπὸ συγχρόνους, φίλους του καὶ ἀντιθέτους, νομίζω ὅτι δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν τὴν

ἐπαύριον καὶ νὰ συμφωνήσωμε μὲ τοὺς παλαιούς του συνεργάτας καὶ νὰ συγκαταλέξωμεν τὸν Δημήτριον Καλλιμάχον μεταξὺ τῶν ἀρίστων Ἑλλήνων τοῦ καλάμου καὶ τῆς σκέψεως, τῶν «ὑπερπατριωτῶν» ἐκείνων ποὺ διέσχισαν θαλάσσας καὶ ὠκεανούς, μὲ μὴν τὴν σκέψιν καὶ τὸν νοῦν πῶς νὰ καθοδηγήσουν τοὺς σηπατριώτας των καὶ πῶς νὰ ἀνυψώσουν τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἰδιοφυΐαν.

Καὶ ὅταν κάποτε κάποιος καταπιαστῆ νὰ συλλέξῃ καὶ νὰ οκιογραφήσῃ γιὰ τὸ μέλλον τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ὁμαδικῆς ἐξελεύσεως τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς, μεταξὺ τῶν πρώτων ἡγετῶν μας τῆς πένης καὶ τῆς σκέψεως, μεταξὺ τῶν πρώτων διανοουμένων ἀρχηγῶν μας πρέπει νὰ διαλέξῃ καὶ νὰ παρουσιάσῃ στὴν κορυφὴν τὸν Δημήτριον Καλλιμάχον.

Ἡ πολυσχιδῆς του δρᾶσις

Ἄλλὰ δὲν πρέπει νομίζω νὰ τὸν διαλέξῃ ὡς πολεμιστὴν, μολονότι ὁ Καλλιμάχος ἐπολέμησε στὰ βουνὰ καὶ στὶς χαράδρες τῆς πατρίδος του καὶ ὡς ἱεροκέρυξ καὶ ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης.

Λόγι πῶς ἀλλοῶς θὰ κατεπιάνετο μὲ τὴν συγγραμμὴν τοῦ βιβλίου του γιὰ τὸν Γεώργιον Καραϊσκάκη, τὸν γιὸ τῆς περιβόητης καλογορητῆς, τὸν Ρουμελιώτη Νεοέλληνα στρατιάρχη ποὺ ὁ ἐγωϊσμός του ἐπρόδωσε τὴν πατρίδα του μὰ στὸ τέλος ἐθουσίασε καὶ αὐτὴν τὴν ζῶν τὸν γιὰ τὴν δόξαν καὶ τὴν ἀθανασία τῆς.

Καὶ ὁ Ἑλληνοαμερικανὸς ἱστορικὸς τοῦ μέλλοντος δὲν πρέπει νὰ συγκαταλέξῃ τὸν Καλλιμάχον ὡς δημοσιογράφον, μολονότι τὸ κύριον ἔργον του ἦταν τὸ τῆς δημοσιογραφίας, καὶ σχεδὸν τὰ περισσότερά του χρόνια ἔδρασε καὶ μεγάλωσε καὶ φάνηκε ὡς ἀρχισυντάκτης τοῦ γηραιοῦ καὶ ἀκαμάτου καὶ πολιτίμου «Ἑθνικοῦ Κήρυκος» τῆς Νέας Ὑόρκης.

Καὶ δὲν πρέπει νὰ κατατάξωμεν τὸν Καλλιμάχον ὡς κληρικόν, μολονότι ἦτο ἀπόφοιτος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν, διετέλεσεν ἱεροκέρυξ εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὸν Ἑλληνικὸν Στρατόν, ὑπερέστησεν ὡς γραμματεὺς τοῦ Θρόνου εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ ἀπὸ τὸ 1914, ποὺ ἔφθασεν εἰς τὸν νέον τότε κόσμον, ποτὲ δὲν ἔπαυσε νὰ ἱερούργῃ εἰς διαφόρους ἐκκλησίας καὶ νὰ ὑπηρετῇ ὡς ἐφημέριος τῶν Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων τοῦ Μπρούκλιν καὶ τοῦ Σπάτεν Ἀϊλαντ.

Καὶ δὲν πρέπει ἀκόμη νὰ τὸν χαρακτηρίσωμεν ὡς συγγραφέα, μολονότι ὁ Καλλιμάχος ἐξειλίχθη εἰς πολυγραφώτατον Ἑλληνα συγγραφέα, τοῦ ὁποίου τὸ πνεῦμα καὶ τὴν γονιμότητα ἐθαύμασαν καὶ ἐπῆνεσαν μεταξὺ πολλῶν ὁ τότε Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος παρηκολούθει μὲ καμάρι τὴν ἀνθρωπιστικὴν δρᾶσιν τοῦ Καλλιμάχου, καὶ ὁ Ἑλλην κοινωνιολόγος Πλάτων Δρακούλης, ὁ ὁποῖος ἐπεκρότει τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς προσπα-

θείας τοῦ Καλλιμάχου «πρὸς φωτισμὸν καὶ συγκρότησιν εἰς τὰ πάτρια τῶν ξενιτευμένων ἀδελφῶν μας».

Δὲν πρέπει νομίζω νὰ χαρακτηρίσωμεν τὸν Δημήτριον Καλλιμάχον οὔτε ὡς πολεμιστὴν, οὔτε ὡς δημοσιογράφον, οὔτε ὡς κληρικόν, οὔτε ὡς συγγραφέα, μολοντί ὑπῆρξεν ὅλα αὐτὰ καὶ ἔδωσε μάχας καὶ διέπρειψε καὶ ἐπεκράτησεν εἰς ὅλους αὐτοὺς τοὺς τομεῖς τῆς σκέψεως καὶ τῆς διανοίας.

Ὁ Καλλιμάχος ἦταν ἱστορικός

Κατὰ τὴν γνώμην μου, ὁ Δημήτριος Καλλιμάχος ἐσοῦδασε καὶ ἐξελίχθη ὡς ἱστορικός, μὲ τὴν θαθεῖα ἔννοια τοῦ ἱστορικοῦ, ὡς Χριστιανὸς ἱστορικός, ἀφοῦ τὰ πρῶτα του βήματα ἠύλογησεν ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ μας Ἐκκλησία, ὡς Ἕλληνα χριστιανὸς ἱστορικός, διότι εἶχε γεμίσει μὲ τὴν ἀθάνατη πατρίδα του καὶ στὴν Ἑλλάδα του ἔβλεπε κάθε θεῖον, κάθε ἀθάνατον, κάθε καλὸ καὶ μεγάλο.

Τὸ ἔργον τοῦ Καλλιμάχου εἶναι ἡ ἱστορία τῶν συνανθρώπων του, τὰ μέγала των ἔργα, οἱ διαμάχες των, ἡ πρόσόδός των, τὰ μίση των, ἡ εὐγενικιά τους καρδιὰ καὶ τὰ ἐλαττώματά των, οἱ ζήλιες, τὰ πλούτη, οἱ κακομοιρίες, τὰ προσωπικὰ πάθη, κάθε τι ποὺ ξεχωρίζει τὸν Ἕλληνα ὅπου καὶ νὰ βρισκῆται, ὅπου καὶ νὰ διαβαίνει.

Καὶ στὴν Ἀμερικὴ θρῆκε τὴν μεγάλην ἰδέαν τῆς Ἑλλάδας του καὶ ἔκαμε τὸν «Ἐθνικὸν Κήρυκα» ἕνα παγκόσμιον ἄμβωνα γιὰ νὰ κηρύττῃ τὸ Χρυσὸν Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ διαλαλῇ παντοῦ καὶ πανταχοῦ τις μεγάλες ἠθικὰς ἀλήθειες ποὺ ἀνταντακλοῦσαν στὸ Χρυσὸν Αἰῶνα τοῦ Περικλέους καὶ ἦταν βασικὰ χαρίσματα τῆς Θετῆς του πατρίδος Ἀμερικῆς.

Ἡμεῖς πρὸ παντὸς οἱ Ἑλληνοαμερικανοί, καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ Ἑλληνικῆς καταγωγῆς ποὺ θὰ μᾶς διαδεχθοῦν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, πρέπει νὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς καὶ εὐγνώμονες ποὺ εἶχαμε ἕνα Καλλιμάχον νὰ μᾶς νοουθετῇ, νὰ μᾶς ἐπαινῇ, νὰ μᾶς κατηριάζῃ καὶ νὰ μᾶς δείχνῃ τὸν δρόμον τὸν καλόν, τῆς προόδου καὶ τῆς ἀρετῆς.

Τὸ ἔργον τοῦ Καλλιμάχου ἐμπνέει νέαν ζωὴν καὶ νέας ἐλπίδας διὰ τὸ μέλλον καὶ τὴν ὁμαδικὴν ἐξέλιξιν τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς. Διότι ἐστήριξε τὸν Ἀμερικανισμόν μας ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς παραδόσεως, ἐκήρυξε τὴν Ἑλληνικὴν φυλετικὴν συνείδησιν καὶ ὄντοτητα, καὶ κατηνάλωσεν ὅλας του τὰς δυνάμεις εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ χριστιανικὴν διάπλασιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς.

Ἐξελίχθη εἰς Διδάσκαλον τοῦ Γένους

Ὁ Καλλιμάχος ἐπρέσβευεν εἰς ἀρχὰς αἰωνιότητος. Τὸ ἀνήσυχόν του

πνεῦμα δὲν ἐγνώριζε συμβιβασμοὺς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας. «Οἱ ἄνδρες ποὺ ἔγιναν δημιουργοὶ σταθμῶν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἑθνῶν», ἔγραψε κάποτε, «πρέπει νὰ ζωγραφίζονται μὲ τὰς φωτοσκιώσεις των». Πρέπει δηλαδὴ νὰ παρουσιάζονται μὲ τὰς ἀρετὰς των καὶ μὲ τὰς ἐλλείψεις των.

Ἐὰν ὁ Καλλιμάχος εἶχε ἐλαττώματα, καὶ εἶχε πολλά, πρέπει νὰ τὸν δικαιολογήσωμεν, διότι ἦτο μέγας πατριώτης, διότι ἐπίστευεν εἰς τὰ μέγала ἰδεώδη ἐνὸς ἀνωτέρου ἀνθρώπου, διότι ὁ πόθος του, ἡ ἐπιθυμία του, ὅλη του ἡ προσπάθεια καὶ κάθε ἐνέργεια ἦταν πῶς νὰ στηρίξῃ τὴν πρόοδον τῶν συμπολιτῶν του εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν χώραν ἐπὶ ἠθικῶν καὶ χριστιανικῶν βάσεων.

Καὶ ὡς δημοσιογράφος ἤλεγξε τὰ κακὰ καὶ ἐδημιούργησεν ἀντιπάλους. Ὡς κληρικὸς πολλὰκις ἐξετράπη καὶ ἐκάκισε τοὺς ἀνωτέρους του. Καὶ ὡς ἱεροκῆρυξ ἀπέρριψεν εἰδωλα καὶ ἐπολέμησε διὰ τὴν Μεγάλην Κοινωνίαν. Ἀλλὰ ὡς ἱστορικὸς ἀπέδειξεν αὐτοθυσίαν καὶ φιλοτιμίαν, ἐράνην ἀδέκαστος καὶ ἀδωροδόκητος, καὶ μᾶς ἀφῆκε περγαμηνὰς ἠθικῶν καὶ χριστιανικῶν πεποιθήσεων καὶ ἀρχῶν, γραμμένας μὲ φαντασίαν, ζωγραφικότητα καὶ παραστατικότητα. Ἐν μᾶ λέξει, μᾶς παρέδωσεν ἓνα σοβαρὸν ἔργον τέχνης καὶ λόγου.

Ὁ Δημήτριος Καλλιμάχος ἤρχισε τὴν δρᾶσιν του μὲ ἐπιστημονικὰς μελέτας καὶ συγγραφάς. Ἐξεκλίθη εἰς Λιδάσκαλον τοῦ Γένους. Καὶ ἔτσι σήμερον τιμῶμεν τὴν μνήμην του. Λιότι ἦτο ἀπερῆφανος ἀιτόγονος τῆς Ἑλληνικῆς παραδόσεως. Λιότι ἔζησε ἐλλικρινῆς θαυμαστῆς τοῦ Ἀγγλοσαξωνικοῦ μας περιβάλλοντος.

Πρῶτος καὶ ἀριστος

Ὁ Δημήτριος Καλλιμάχος ἔχει πρὸ πολλοῦ καταταχτῆ εἰς τὴν χορείαν τῶν Πανελλήνων, ὡς ΑΡΙΣΤΟΣ. ἔχει πρὸ πολλοῦ τεθῆ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Ἀμερικανῶν πρωτοπόρων, Ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ὡς ΠΡΩΤΟΣ.

Ἐλάτρευε τὴν θετὴν του πατρίδα Ἀμερικὴν, τὴν ὁποίαν ὑπερέτησε ποικιλοτρόπως καὶ παντοιοτρόπως. Πρέπει νὰ συμπεριληφθῇ μεταξὺ τῶν πρώτων καὶ ἀρίστων Ἀμερικανῶν Ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ποὺ ἀσχολοῦνται καὶ καταγίνονται περὶ τὰ δημόσια καὶ τὸν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς αὐξάνει καὶ πολλαπλασιάζεται καθ' ἡμέραν.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε, ἐκ μέρους σας, ἀγαπητοὶ μου φίλοι καὶ συνάδελφοι, νὰ κλίνω εὐλαβῆς τὸ γόνυ καὶ νὰ παρακαλέσω τὸν Ὑψιστον νὰ διαφυλάττῃ τὴν μνήμην του αἰωνίαν.

Σᾶς εὐχαριστῶ.

ΔΙΑ ΤΟΝ ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΟΝ ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΝ
ΜΕΡΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν πού ἐλήφθησαν εἰς τὰ Γραφεῖα μας καί τῶν ἄλλων ἐκδηλώσεων τοῦ ἀναγνωστικοῦ μας κοινοῦ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς διαλέξεως - φιλολογικοῦ μνημοσύνου διὰ τὸν Δημήτριον Καλλιμάχον, μεταφέροντες ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς, πρῶτον, ἐπιστολὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀειμνήστου Λημητρίου Καλλιμάχου, κ. Λάμπρου Καλλιμάχου, δεύτερον, ἐπιστολὴν τοῦ Λοιικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ «Φιλικοῦ», τρίτον, ραδιοφωνικὸν σχόλιον τοῦ συναδέλφου κ. Μιχάλη Μάνου, τῆς Χελλένικ Ράδιο Νιούς, τέταρτον, ἐπιστολὴν τῆς βραβευθείσης συγγραφέως Κας Θεανοῦς Μάργαρη καί πέμπτον, ἐπιστολὴν τοῦ κ. Μονογενεῆ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΙ

Κύριον Μπάμπην Μαρκέτον
 Λευθονεγὴν τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος»

Ἄγαπητέ κ. Μαρκέτο,

Ἐπιθυμῶ διὰ τῆς παρουσίας μου νὰ ἐκφράσω, καὶ δημοσίᾳ, πρὸς ὑμᾶς, τὸν κύριον ὁμιλητὴν, ὡς ἐπίσης καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους σεβαστοὺς καὶ ἐκλεκτοὺς ὁμιλητάς, τὰς εὐχαριστίας μου, διὰ τὰ πολύτιμα λόγια πού ἐξέφρασαν κατὰ τὴν ἱστορικὴν Λιάλεξιν πού ἐδόθη εἰς τὴν Πνευματικὴν Γωνίαν «Τὸ Φιλικό» εἰς τὸ Σέρατον Ἰατλάντικ Χοτέλ τῆς Νέας Ὦρκης, τὴν 21ης Ἰανουαρίου, εἰς μνήμην τοῦ σεπτοῦ ἀειμνήστου πατέρα μου.

Ἦμην τόσον συγκεκινημένος τὴν βραδυὰν ἐκείνην, ἀπὸ ὅσα ἐλέχθησαν, πού δὲν ἠμπόρεσα νὰ σηκωθῶ καὶ νὰ εἰπῶ ὀλίγα λόγια γιὰ νὰ εὐχαριστήσω ὅλους τοὺς ἐκλεκτοὺς ὁμιλητάς καὶ τὸ ἐκλεκτὸν καὶ πυκνότατον ἀκροατήριον.

Ἰδιαιτέρως, ἐπιθυμῶ νὰ εὐχαριστήσω ὑμᾶς, κ. Μαρκέτο, διὰ τὴν λαμπρὰν καὶ πεπονημένην διάλεξίν σας πού ἐξήρατε τὸν ἔργον τοῦ πατέρα μου, ὡς πνευματικὴν κληρονομίαν πού ἀφῆκε πρὸς τὸν Ἑλληνισμόν τῆς Ἀμερικῆς, διὰ τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος», τὸ ὁποῖον ὑμεῖς σήμερον τόσον ἐπαξίως συνεχίζετε, παρ' ὅλας τὰς δυσκολίας, διὰ τῆς ἐξακολουθήσεως τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος», ὡς Θεομοῦ ἱεροῦ, πρὸς συνέχισιν τῶν παραδόσεων τῆς Φυλῆς μας. Ἐπίσης σᾶς εὐχαριστῶ διότι ἀφιερῶσατε ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ τὰς δύο ἐκδόσεις τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος», 27 καὶ 28 Ἰανουαρίου, διὰ τὴν λεπτομερεῆ

περιγραφήν τῆς Διαλέξεως. Μοῦ ἐφάνη ὡς ἂν τὸν ἔβλεπα ἔμπρὸς σας, μὲ τὸ χέρι κοντὰ στὸ αὐτὶ νὰ σᾶς ἀκούη προσεκτικά.

Πρὸς τὸν Σεβασμιότατον Ἀρχιεπίσκοπον, κ. Ἰάκωβον, τὸν ἕτερον ὁμιλητὴν, ἐκφράζω εὐγνώμονας εὐχαριστίας διὰ τὰ συγκινητικά του λόγια, καὶ τὴν τιμὴν ποὺ ἔκαμε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς μου, διὰ τοῦ Καλλιμαχείου Ἀριστείου Γραμμάτων.

Θεομῆς εὐχαριστίας ἐπίσης ἐκφράζω πρὸς τὸν Γενικὸν Πρόξενον τῆς Ἑλλάδος ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ Ἐντμ. κ. Γεώργιον Γκάβαν, πρὸς τὸν Ἀντιπρόεδρον τῆς Ἀχέπα κ. Κ. Λοΐκαν, πρὸς τὸν Ὑπατον Πρόεδρον τῆς Γκάπα, κ. Περικλῆν Λαντζούνην, δι' ὅσα ἀνέφερον διὰ τὸ ἔργον καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ πατέρα μου.

Ἰδιαιτέρας εὐχαριστίας ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω εἰς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ «ΦΙΛΙΚΟῦ» καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸν Πρόεδρον κ. Γεώργιον Σ. Μικρούλην, διὰ τὴν εὐγένειάν των νὰ ἀφιερωθῇ ἡ βραδυνὰ τῆς 21ης Ἰανουαρίου, ὡς πνευματικὸν μνημόσυνον εἰς τὴν οὐκὴν μνήμην τοῦ πατέρα μου.

Ἐῴθε ἡ πνευματικὴ ζωὴ του, καὶ τὸ ἔργον του νὰ ἐμπνέη καὶ ἄλλους ἀπὸ τὰς μεταγενεστέρους γενεάς νὰ γίνουιν ἐράμιλλοί του.

Μὲ πολλὴν ἐκτίμησιν καὶ ἀγάπην
Λάμπρος Α. Καλλιμαχος

Ἰανουαρίου 30, 1965

* * *

ΤΟ «ΦΙΛΙΚΟ»

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Ἑλληνικῆς Πνευματικῆς Γωνίας «ΤΟ ΦΙΛΙΚΟ» αἰσθάνεται βαθυτάτην τὴν ὑποχρέωσιν, νὰ ἐκφράσῃ τὰς θεομῆς του εὐχαριστίας, διὰ τὴν εὐγενῆ χειρονομίαν τῆς ἐκ 300.00 δολλ. δωρεᾶς σας εἰς μνήμην τοῦ ἀεμνήστου Δρος Δημητρίου Καλλιμάχου, ἡ ὁποία παράλληλα μὲ τὴν εὐγενῆ προσφορὰν τῶν Ἀξιοτίμων κ. κ. Λοΐη Ἀμαράτη καὶ Δημ. Χατζηγιαννάκη ἐκ 350.00 δολλ. ἕκαστος, ἤλθον εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ ταμείου τῆς Ὀργανώσεώς μας.

Ἐπίσης θέλομεν νὰ σᾶς ἐκφράσωμεν τὰ εὐκρινέστατα συγχαρητήριά μας διὰ τὴν πνευματικὴν τέρψιν ποὺ ἐχάρισε εἰς τὸ ἀκροατήριον τὴν ἡμέραν τῆς διαλέξεως ἡ θαυστοχάστη καὶ ἐμπνευσμένη ὁμιλία σας, ἡ ὁποία ἦτο πραγματικὰ ἓνα θαυμάσιον ἐλεγεῖον καὶ ὕμνος συγχρόνως εἰς τὴν μνήμην τῆς ἐκλιπούσης ἀκτινοβόλου φυσιογνωμίας τοῦ Δρ. Δημητρίου Καλλιμάχου.

Αἰσθανόμεθα διπλὰ ὑπερήφανοι, ὄχι μόνον ὡς Μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ «ΦΙΛΙΚΟῦ», ἀλλὰ καὶ ὡς μέλη τῆς Ἑλληνικῆς οἰκογενείας, διότι εὐτυχίσωμεν νὰ φιλοξενήσωμεν ἀπὸ τοῦ δήματος τῆς Πνευματικῆς μας Γωνίας, ἓναν ἀπὸ τοὺς Πνευματικοὺς σκαπανεῖς καὶ μεγάλους ἥρωας τοῦ

Ἑλληνικοῦ Ἡμερησίου Τύπου εἰς τὴν χώραν αὐτήν, ὁ ὁποῖος ὡς ἄλλος Ἄργος ἑκατοντάφθαλμος ἴσεται ἀγρυπνὸς φρουρὸς ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τῶν τειχῶν ὅπου ὁ πατριωτικὸς παλμὸς τοῦ μετανάστου ὑψωσε διὰ τὴν ἐδῶ φυλετικὴν μας ἐπιβίωσιν.

Ζωσμένος μὲ τὴν τριπλὴν πανοπλίαν τοῦ φλογεροῦ πατριωτισμοῦ, τοῦ ἀκαταβλήτου ζήλου καὶ τὴν ρομφαίαν τοῦ λόγου καὶ τῆς ἀρθρογραφίας, μάχεσθε ἡρωϊκὰ διὰ τὴν περιφρούρησιν, καὶ τὴν διατήρησιν, τῶν Ἑθνικοθησκευτικῶν ἰδεωδῶν καὶ παραδόσεων τῆς μεγάλης φυλῆς μας. Διὰ τοῦτο, καὶ πολὺ δικαίως, μὲ ἐμπνευσμένους καθοδηγητὰς καὶ ἀκαμάτους ἐργάτας, ὅπως ὁ ἀειμνήστos Δρ. Δημήτριος Καλλιμάχος, καὶ συνεχιστὰς τῆς ἰδικῆς σας ὀλκῆς, ἡ ἐκλεκτὴ καθ' ὅλα ἐφημερίς σας τοῦ «Ἑθνικοῦ Κήρυκος» κατέχει ἐξέχουσαν ζηλευτὴν καὶ προνομιοῦχον θέσιν. Ἡ θαυμασία καὶ ποικίλη ὕλη σας, ἡ συναρπαστικὴ ἀρθρογραφία της, ἡ ἔγκαιρος καὶ ἐνδιαφέρουσα εἰδησεογραφία της, ἡ ἐπιμελημένη ἔκδοσίς της τὴν ἔχουν καταστήσει, τὸν πολῦτιμον, ἀπαραίτητον καὶ προσφιλεῖν σύντροφον τῆς ὁμογενείας μας.

Μὲ τὰς καλλιτέρας εὐχὰς μου, ὅπως, ὁ «Ἑθνικὸς Κήρυξ» μας ἐξακολουθεῖ αἰσίως καὶ εὐδοκίμως τὴν ὑψηλὴν, ὡραίαν καὶ σπουδαιοτάτην ἀποστολήν του, διατελοῦμεν μετ' ἐξαιρέτου ἐκτιμήσεως.

Λιὰ τὸ Διοικ. Συμβούλιον τοῦ «ΦΙΛΙΚΟΥ»

Γ. Σ. ΜΙΚΡΟΥΛΗΣ, Πρόεδρος

* *

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΝ ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ

Μὲ βαθύτατο σεβασμὸ πρὸς τὴν μνήμη του καὶ μὲ ἀπέραντο θαυμασμὸ πρὸς τὴν πενήντάχρονη ἔθνικὴ καὶ πνευματικὴ του προσφορὰ πρὸς τὴν Ὁμογένεια, τὸ ἀποφινὸ σχόλιον τοῦ «ΧΕΛΛΕΝΙΚ ΠΑΝΤΙΟ ΝΙΟΤΣ» ἀφιερῶνεται στὴ μεγάλη μορφή — τὴ μεγαλύτερη θὰ λέγαμε μορφή τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς — τοῦ ἀειμνήστου Δημοτρίου Καλλιμάχου, τοῦ ὁποῖου τὴν μνήμην ἐτίμησε προχθὲς σύσσωμος ἡ ὁμογένεια.

Τὸ Φιλολογικὸ Μνημόσυνο γύρω ἀπὸ τὴ ζωὴ, τὴ δράσιν καὶ τὴν ἔθνο-πνευματικὴν προσφορὰν τοῦ Καλλιμάχου πρὸς τὴν ὁμογένειαν τῆς Ἀμερικῆς, πού δόθηκε τὴν περασμένη Πέμπτη στὸ Σέρατον Ἀτλάντικ Χοτέλ τῆς Νέας Ὑόρκης, ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Πνευματικὴ Γωνιά «Τὸ Φιλικὸ», ἐσημείωσε ἀφάνταστη ἐπιτυχία καὶ συνεκέντρωσε ἐξαιρετικῶς μέγαν ἀριθμὸν ἀκροατῶν.

Ἀφογῆ ἀπὸ πάσης πλευρᾶς, σταθμισμένη καὶ περιεκτικὴ, ψυχογραφικὴ καὶ φιλοσοφημένη, βαθύτατα, τέλος, ἀναλυτικὴ καὶ ἐξόχως διαφωτιστικὴ τοῦ κόσμου τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς ἐκπληκτικῆς ἰδιοσυγκρασίας τοῦ Καλλιμάχου, ἦταν ἡ ὁμιλία τοῦ κ. Μπάμπη Μαρκέτου, Διευθυντοῦ τοῦ «Ἑθνικοῦ Κήρυκος», μὲ

τὸν ὁποῖον ὁ ἀείμνηστος ἐταύτησε δλόκληρον τὴν ἔντονον καὶ δομητικὴν ζωὴν του.

Φόρον τιμῆς πρὸς τὸν ἀλησμόνητον μαχητὴν τοῦ καλάμου Δημ. Καλλιμάχου ἀπέτησαν ἐκ μέρους τῆς ΓΚΑΠΑ καὶ τῆς Ὁμοσπονδίας Τοπικῶν Σωματείων Νέας Ὑόρκης ὁ κ. Περικλῆς Λαντζούνης, ἐκ μέρους δὲ τῆς ΑΧΕΠΑ ὁ Ὑπατος Ἀντιπρόεδρος τῆς κ. Κίμων Δούκας.

Τὸν κύκλον τῶν ὁμιλιῶν γύρω ἀπὸ τὴν προσωπικότητα καὶ τὴν ἐθνικοθηρησκευτικὴν δρᾶσιν τοῦ Δημητρίου Καλλιμάχου — πού ἄρχισε μὲ μιὰ καλοβαλμένη εἰσαγωγή τοῦ κ. Γεωργίου Μικρούλη — ἔκλεισε μὲ βαθυστόχαστες σκέψεις καὶ συγαινητικὴ ἀφήγησι τῶν τελευταίων στιγμῶν πῆς πάλης του μὲ τὸν θάνατον, ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰάκωβος, ὁ ὁποῖος ἔκοψε καὶ τὴν Βασιλόαγητα τοῦ «Φιλικοῦ», χωρὶς εὐτυχῶς νὰ ξεχάσῃ καὶ ἐφέτος τὴν προσφιλῆ εἰς ὄλους μας Ἰδρύτριάν του, κ. Μαρίαν Βροννίδου, πού ζῆ τώρα στὴν Ἀθήνα.

Ἡμεῖς τοῦ «ΧΕΛΛΕΝΙΚ ΡΑΝΤΙΟ ΝΙΟΥΣ» αἰσθανόμεθα χρέος μας νὰ συγχαροῦμε θερμὰ ὄλους ἐκείνους πού εἶχαν τὴν ὠραίαν ἔμπνευσι τὸν κ. Μαρκέτον κυρίως, καὶ τὸ «Φιλικό» — νὰ τιμήσουν τὴν μνήμη τοῦ Δημητρίου Καλλιμάχου καὶ χειροκροτοῦμε τὴν ἀπὸ τοῦ προχθεσινοῦ βήματος παραίνεσιν τοῦ Λιευθυντοῦ τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος» νὰ συνεχισθῇ περαιτέρω ἡ προβολὴ καὶ ἄλλων ἀξιῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς.

Καὶ τώρα λίγα ἀκόμη, ἐντελῶς δικὰ μας:

Ἀπὸ τίς ἀρχές τοῦ 1957 πού ὁ ὁμιλητὴς σας βρῖσκεται στὴ χώρα ταύτη, συνεδέθη στενότερα μὲ τὸν ἀείποτε προσφιλῆ καὶ πολυσέβαστο Καλλιμάχο, τὸν ὁποῖον καὶ θεωρεῖ σὰν τὴν σημαντικώτερη σύγχρονη ἐθνικὴ μορφὴ τοῦ ἐδῶ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἰσότιμον τοῦ ἄλλου μεγάλου Ἑλληνας τῆς Ἀμερικῆς, τοῦ Ἡπειρώτου καθηγητοῦ τῆς Βοστώνης, Μιχαὴλ Ἀναγνωστοπούλου, τοῦ ὁποῖου, καιρὸς νομίζομεν εἶναι, νὰ τελέσωμεν τὸ πλέον ἐπιβλητικὸν ἐθνικοσπνευματικὸν μνημόσυνον.

Σὰν συνέχεια καὶ σὰν προέκτασι τῆς προχθεσινῆς ὠραίας ἐκδηλώσεως στὴν ἄληστον μνήμη τοῦ Δημητρίου Καλλιμάχου μεταδίδομεν καὶ ἡμεῖς ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν λακωνικὴν σκιαγραφία του, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ ὁμιλητὴς σας ἐπρολόγησε τὴν μελέτη τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Ἑλληνοαμερικανοῦ μὲ τὸν τίτλον «Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ» πού ἐξέδωκε τὸ 1959 ἢ μηνιαία ἱστοριοκλαογραφικὴ καὶ λογοτεχνικὴ Ἐπιθεώρησις «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ» τῶν Ἰωαννίνων. Τὸ σύγγραμμά του ἐκεῖνο περιέχει δύο διαφορετικώτατες μελέτες τοῦ Δ. Καλλιμάχου γιὰ τὴν Ἑλληνικότητα τῆς Βορείου Ἡπείρου: α'. «Ἡ Ἑλληνικότης τῆς Κορυτσᾶς» καὶ β'. «Ὁ πολιτισμὸς τῆς Μοσχοπόλεως». Ἐλεγα λοιπὸν εἰς τὸν πρόλογον ἐκεῖνον τοῦτα τὰ αὐστηρῶς περιεκτικὰ καὶ ἐνθουσιώδη:

«... Τὸ φαινόμενον Καλλιμάχος — ἡ φλογερὴ αὐτὴ φύσις μὲ τὴν ἀπροσ-

μέτρητη πατριδολατρεία που επί πέντε δεκαετηρίδες τώρα μεταγγίζεται συστηματικά στην ψυχή του αποδήμου Έλληνισμού, θα μπορούσε να εξηγηθῆ ἀπὸ τὴν τραγωδία τῆς ἰδιαίτερης πατρίδος του, που εἶναι καὶ ἡ τραγωδία ὅλων τῶν ἀλυτρώτων Ἑλλήνων. Ὁ Ἐθνοδιδάσκαλος αὐτὸς τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς κατάγεται ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ Μάδυτο, τῆς Εὐρωπαϊκῆς πλευρᾶς τοῦ Ἑλλησπόντου, Ἑλληνικῆς ἀπὸ 2.500 χρόνια, που οἱ Τοῦρκοι τὴν μετέτρεψαν σὲ αἱματηρὴ κολυμβήθρα μὲ τὸ ὄνομα Ἀντζὲ Ἀμπάτ. Τὸ ἔργο, τὸ πνευματικὸ καὶ τὸ ἐθνικὸ, τοῦ Δρος Καλλιμάχου, ἐν μέσῳ τοῦ ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς, ὑπῆρξε τεράστιο...».

Ἄλλὰ τὸ τεράστιο αὐτὸ ἔργο του θὰ καταλάβῃ πολλές, πάρα πολλές, σελίδες στὴν Ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς, που περιμένει κ' αὐτὴ τὸν συγγραφέα της...

ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΑΝΟΣ

* * *

«ΤΟ ΠΕΡΙΜΕΝΑΝ...»

Ἀγαπητὲ κ. Μαρκέτο,

Μέσα στὰ τόσα γράμματα που θὰ λάβετε, ἄς εἶναι ἓνα καὶ ἀπὸ μένα. Γιατί ἂν δὲν σᾶς συγχαρῶ γιὰ τὸν ὑπέροχο λόγο σας, στὸ φιλολογικὸ μνημόσυνο τοῦ Καλλιμάχου, δὲν θὰ ἤσυχάσω.

Ἐκλαμα καὶ γέλασα ὅταν τὸν διάβασα. Θαυμάσιο καὶ τὸ χιομοριστικὸ στοιχεῖο, τὸ σχετικὸ μὲ τὴν ἡφμερίδα του, γιατί ἀλάφρωνε τὴν καρδιά τοῦ ἀκροατῆ, κ' ἔτσι γινότανε καὶ πιὸ ἔντονο τὸ σοβαρὸ καὶ δραματικὸ μέρος. Καὶ τὸν ἀπεικόνιζε καὶ πιὸ σωστὰ τὸν τιμώμενο.

Πολλοὶ ἐδῶ καὶ πρὶν ἀκόμα διαβάσουν τὸν λόγο σας, μιὰ που κατάλαβαν πὸς πίσω ἀπὸ τὸ «Φιλικὸ» ἡ μεγάλη κινητήρια δύναμη γιὰ τὴν τριμητικὴ αὐτὴ ἐκδήλωση εἶστε σεῖς, μιλούσανε μὲ τὰ πιὸ καλὰ λόγια. Μάλιστα ἔλαβα καὶ γράμματα, ἀπὸ φίλους, κ' ἀπὸ τὴν Καλιφόρνια! «μπράβο στὸν Μαρκέτο». Ἄλλωστε ὅσοι ἐνδιαφέρονται γιὰ τὰ πνευματικὰ μας ζητήματα ρωτοῦσανε: «μὰ δὲν θὰ γίνῃ φιλολογικὸ πνευματικὸ μνημόσυνο γιὰ τὸν Καλλιμάχο;». Τὸ περίμεναν. Καὶ μὲ ἀνακούφιση διάβασαν πὸς δὲν ξεχάστηκε, καὶ μὲ χαρὰ καὶ συγκίνηση πὸς εἶχε μεγάλη ἐπιτυχία τὸ μνημόσυνο. Κι' ὅταν διαβάσουν καὶ τὸν λόγο σας, θὰ θέλουν νὰ σᾶς σφίξουν θερμὰ τὸ χέρι σας, ὅπως κ' ἐγώ. Σᾶς σφίγγω θερμὰ τὸ χέρι σας, κ. Μαρκέτο.

ΘΕΑΝΩ ΜΑΡΤΑΡΗ

* * *

«Φιλικό» — Τὰ πλήρη κείμενα τῶν ὁμιλιῶν τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰακώβου, τοῦ Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος κ. Γ. Γκάβα, τοῦ κυρίου ὁμιλητοῦ κ. Μπάμπη Μαρκέτου καὶ τῶν κ. κ. Κ. Δούκα καὶ Π. Λαντζούνη δὰ ἀρχίσουν δημοσιεύμενα ἀπὸ τῆς προσεχοῦς Τετάρτης.

Ἐπιτυχίαν ἄνευ προηγουμένου ἐσημείωσεν ἡ δοθεῖσα τὴν Μέμπτην διάλεξις εἰς τὸ «Φιλικό» εἰς μνήμην τοῦ Δρος Δημητρίου Καλλιμάχου, μὲ κυρίους ὁμιλητὰς κατὰ τὴν σειρὰν ποὺ ἠκούσθησαν, τὸν Λιευθυντὴν τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος» κ. Μπάμπη Μαρκέτον, τὸν Γενικὸν Πρόξενον τῆς Ἑλλάδος κ. Γεώργιον Γάβαν καὶ τὸν Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Ἰακώβον. Ἐπίσης ἀπέτισαν φόρον τιμῆς εἰς τὸν Δημήτριον Καλλιμάχον ἐκ μέρους τῆς ὀργανωμένης Ὀμογενείας ὁ κ. Κίμων Δούκας, ὑπατος ἀντιπρόεδρος τῆς ΑΧΕ ΠΑ καὶ ὁ κ. Περικλῆς Λαντζούνης, ὑπατος πρόεδρος τῆς ΓΚΑΠΛ καὶ πρόεδρος τῆς Ὀμοσπονδίας Ἑλληνοαμερικανικῶν Σωματείων Νέας Ὑόρκης.

Ἡ αἴθουσα τοῦ ΣΕΡΑΤΟΝ ΑΤΛΑΝΤΙΚ ΧΟΤΕΛ ἦτο ὑπερπλήρης — ὑπῆρχον ἀκόμη καὶ ὄρθιοι. Τὴν διάλεξιν παρηκολούθησαν διπλωματικοὶ ἐκπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κύπρου, ἀντιπρόσωποι τῶν ἑλληνοαμερικανικῶν ὀργανώσεων, μέλη τοῦ «Φιλικοῦ» καὶ ἐκλεκτὸς κόσμος.

Ὁ πρῶτος καὶ κύριος ὁμιλητὴς Λιευθυντὴς τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος» κ. Μπάμπης Μαρκέτος, ἔδωκε μὲ ἐξαιρετικὴν σαφήνειαν καὶ ἐντυπωσιακὴν παραστατικότητι μίαν ἀριάν ἀναλυτικὴν σκιαγραφίαν τῆς πολυμόρφου προσωπικότητος τοῦ Δημητρίου Καλλιμάχου.

Ὁ κ. Μαρκέτος ὁμίλησε τόσοον διὰ τὸ μέγα ἔργον τοῦ Καλλιμάχου, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἠγετικὴν θέσιν τὴν ὁποίαν εἶχε καταλάβει μεταξὺ τῆς Ὀμογενείας ὡς πρωτοπόρος μιᾶς ἐθνικοπνευματικῆς καὶ ἐθνικοθησκευτικῆς σταυροφορίας, τὴν κληρονομίαν τῆς ὁποίας ἀφῆκεν εἰς τὸν Ἑλληνισμὸν τῆς Ἀμερικῆς.

Ἐμπνευσμένος ἦτο καὶ ὁ λόγος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου κ.κ. Ἰακώβου, ὁ ὁποῖος συνεκίνησε τὸ ἀκροατήριον μὲ τὰς προσωπικὰς ἐντυπώσεις του.

Ἀναφερθεὶς ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος εἰς πὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς τοῦ Δημητρίου Καλλιμάχου, εἰς Νοσοκομεῖον τῆς Κορώνης, περιέγραψε τὴν τελευταίαν του ἐπίσκεψιν ἐκεῖ, πρὸ τῆς κλίνης τοῦ ἐτοιμοθανάτου. «Χαροπάλευε ὁ Καλλιμάχος μὲ τὴν ματαιότητα», συνέχισεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος. «Μὲ κλειστὰ τὰ μάτια, ποὺ ἄλλοτε ἄναβαν σπινθήρες δυνατῶν ἐξάρσεων, μὲ κλειδωμένο τὸ στόμα ἀπὸ ὅπου ξεκινούσαν καταρράκτες ρητορικῶν φθεγμάτων, μὲ θρομβωμένο τὸν ἐγκέφαλο, ποὺ συνελάμβανε πῖς πῖο τολμηρὲς καὶ ἀστραφτερὲς ἰδέες, ἓνα κορμὶ - κουφάρι τιναζόμενον ἀκόμη ἀπὸ μερικὸς ρόγχους καὶ σπασμούς. Μέσα του πάλευε μιὰ ἀτίθασση ψυχὴ».

Ἡ τελευταία μάχη του ἦταν ἡ μεγαλύτερη καὶ ἴσως ἡ πῖο νικηφόρα τῆς

ζωῆς του, γιατί πάλευε για τὴν ἀθανασία, κατέληξεν ὁ κ.κ. Ἰάκωβος. Εἰσηλθε σ' αὐτὴν γενναίως, σὰν ὁ πῶ ἀξίος μέσα στους ἀξιους μετανάστες γιὰ νὰ μᾶς ἀφήσῃ μιὰ παράδοσι καὶ μιὰν ἐθνικοθρησκευτικὴ παρακαταθήκη. Ἐχομεν ἀνάγκην ἀπὸ μιὰ δική μας παράδοσι, ζωντανή, ἀληθινή, γνήσια καὶ χαρακτηριστικὰ ἑλληνοαμερικανική, ἐτόνισεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Σεβασμιώτατος ἀνεφέρθη εἰς τὴν ἐθνικοθρησκευτικὴν δοῶσιν τοῦ Δημητρίου Καλλιμάχου, ὡς ἱερέως, δημοσιογράφου καὶ ἀγωνιστοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ ἄρθρα καὶ τὰ βιβλία ἔδειχναν τὴν πίστιν του πρὸς τὶς πνευματικὰς ἀξίες.

Ἀκολούθως ὁ Σεβασμιώτατος ἐτόνισεν ὅτι ἡ Ὁμογένεια ἔχει καθῆκον νὰ κρατήσῃ καὶ νὰ διαφυλάξῃ τὴν παράδοσιν τοῦ Καλλιμάχου καὶ ἀνεφέρθη εἰς τὴν ἀπονομὴν τοῦ «Καλλιμαχείου Ἀριστείου Γραμμάτων, τὸ ὁποῖον ἐθέσπισεν ἡ Ἀρχιεπισκοπή. Ἀπαντῶν εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος» κ. Μπάμπη Μαρκέτου, ὅπως ἡ πολύτομος ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς γραφῆ τὸ συντομώτερον, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐδήλωσεν ὅτι ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή θὰ προσφέρῃ τὸ ποσὸν τῶν 5.000 δολλαρίων εἰς ἐκεῖνον πού θὰ καταπιστῇ μὲ τὴν ἀναδίκην τοῦ ἱστορικοῦ Ἀρχείου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τὴν συγγραφὴν τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Μεταναστεύσεως εἰς Ἀμερικὴν.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν ὁμιλιῶν καὶ εἰς τὴν παρακειμένην αἴθουσαν, ὅπου προσεφέρθη καφές, οἱ ἀκροαταὶ συγκεκμημένοι διὰ τὸ ἔργον καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ Καλλιμάχου, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, πρωτοπόροι καὶ συναγωνισταὶ τοῦ ἀειμνήστου κληρικοῦ καὶ ἀρχισυντάκτου, διηγούντο περιστατικὰ τῶν ὁποίων εἶχον προσωπικὴν ἀντίληψιν ὡς συμμετέχοντες εἰς τοὺς ἀγῶνας του.

Τὰ πλήρη κείμενα τῶν ἐκφωνηθέντων λόγων θὰ δημοσιευθοῦν εἰς τὸν «Ἐθνικὸν Κήρυκα» κατὰ τὴν σειρὰν πού ἐξεφωνήθησαν εἰς τὸ «Φιλικό». Οὕτω, τὴν προσεχῆ Τετάρτην δημοσιεύεται ἡ ὁμιλία τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος» κ. Μπάμπη Μαρκέτου, τὴν Πέμπτην αἱ ὁμιλίαι τοῦ Ὑπάτου Προέδρου τῆς ΓΚΑΠΑ κ. Περικλῆ Λαντζούνη καὶ τοῦ Ὑπάτου Ἀντιπροέδρου τῆς ΑΧΕΠΑ κ. Κίμωνος Δούκα καὶ τὴν Παρασκευὴν αἱ ὁμιλίαι τοῦ Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος κ. Γεωργίου Γκάβα καὶ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ.κ. Ἰακώβου.

Εἰς μνήμην Δημητρίου Καλλιμάχου

Ἀγαπητὲ κ. Μ. Μαρκέτο,

Μὲ ἀπερίγραπτον συγκίνησιν ἐδιάβασα εἰς τὸν ἀγαπητόν μας Ἐθνικὸν Κήρυκα τὴν διεξαχθεῖσαν διάλεξιν τοῦ «Φιλικοῦ» παρ' ὑψηλῶν προσωπικο-

τήτων, ἔθνικοθρησκευτικῶν λογίων ὁμιλητῶν, οἵτινες ἐξύμνησαν τόσον ὑπέροχα τὸ ἔργον τοῦ ἀειμνήστου Δημ. Καλλιμάχου.

Περισσότερον συνεκινήθην ὅταν ἀντίκρουσα τὶς προσφιλέστατες φωτογραφίες τῶν ἀειμνήστων ἐκείνων συναγωνιστῶν, ποὺ μοῦ ἐθύμισαν 50 ὁλόκληρα χρόνια ἀγῶνων ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν ἐπάλξεων τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος», πρωταγωνιστοῦ ὑπὲρ μιᾶς Πανελληνίου Ἐνώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς. Τὸν ἀειμνήστον Π. Τατάνην, τὸν στιβαρὸν ἐκείνον Πελοποννήσιον, ποὺ μὲ τὴν ὑπέροχον ἐκείνην ὑλικὴν του προσφορὰν τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος» καὶ μὲ τὴν συνεργασίαν τῆς ἀκατανικήτου μαχητικότητος τοῦ φλογεροῦ δραματιστοῦ τῆς φυλετικῆς μας ὑπεροχῆς ἀειμνήστου Δημ. Καλλιμάχου, σὰς βεβαιῶ, ἀναμνησκόμενος τότε τῶν ἀνενδότων ἐκείνων ἀγῶνων, τῶν ἔθνικοθρησκευτικῶν σταυροφοριῶν, τὸ ἔργον τῶν κόπων τῶν μεγάλων ἐκείνων προδρόμων πατριωτῶν Ἀναγνωστοπούλου, Λ. Κορομηλά, Χωρέμηδων, Μπενάκηδων, Π. Παπαμιχαλόπουλον, Α. Δαρλάκων, Ἀργυρόν, Βραχνὸν καὶ Α. Καλλιμάχον, ποὺ παντοῦ καὶ πάντοτε διεκέρηττον τὸ Ἐὐαγγέλιον τῆς Ἐνώσεως, τὸ ἐνωθῆτε! ἐνωθῆτε! εἰς μίαν Πανελλήνιον Ἐνωσιν.

Ὅλοθέρμους πατριωτικὰς εὐχαριστίας πρὸς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ «Φιλικοῦ» διὰ τὴν ἔθνικοθρησκευτικὴν τῆς πρωτοβουλίαν καὶ ἐγκάρδια συγχαρητήρια πρὸς τοὺς ὑψηλοὺς φυλετικοὺς ἐξυμνητάς, ποὺ τόσον ὑπέροχα ἐξύμνησαν τὴν προσωπικότητα τοῦ φλογεροῦ δραματιστοῦ τῆς φυλετικῆς μας ὑπεροχῆς, ἀειμνήστου Δημητρίου Καλλιμάχου.

Λιατελῶ μετὰ φιλικῆς ἐκτιμήσεως,

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΖΕΛΗΣ

Μία πρότασις

Ἡ Πνευματικὴ Γονιὰ τὸ «Φιλικό», ἐτίμησε σεμνὰ, καὶ ὅπως ἔπρεπε καὶ ἀξίει, τὴν μνήμη τοῦ ἀειμνήστου Δημητρίου Καλλιμάχου. Τὸ βράδυ τῆς περασμένης Πέμπτης θὰ παραμείνη, ἀσφαλῶς, ἀξέχαστο στὴν ἱστορίαν τοῦ ἐκλεκτοῦ φιλοτεχνικοῦ κόσμου. Τὸ διαλεχτὸ ἀκροατήριον χειροκρότησε θερμὰ τοὺς ὁμιλητὰς ποὺ ἀνεφέρθησαν στὸ ἔργο καὶ τὴν ζωὴν τοῦ δημοσιογράφου, τοῦ ἱερωμένου καὶ τοῦ ἀγωνιστοῦ, ποὺ κυριάρχησε μὲ τὴν μαχητικὴν φυσιογνωμίαν του στὴν ἑλληνοαμερικανικὴν δημοσίαν ζωὴν γιὰ μισὸν αἰῶνα.

Ἄλλ' ἐδῶ, δὲν ἀναφερόμεθα στὶς λεπτομέρειες καὶ τὶς πτυχῆς τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως τοῦ Καλλιμάχου, ποὺ ἔθιξαν οἱ ὁμιληταὶ στοὺς λόγους τους. Ἡ βραδυὰ ἔγινε ἀφορμὴ γιὰ νὰ ἀκουστῇ μιὰ πολὺ ἐνδιαφέρουσα πρότασις ἀπὸ τὸν διευθυντὴν τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος». Ὁ κ. Μπάμπης Μαρκέτος, ποὺ ἦταν καὶ ὁ κύριος ὁμιλητὴς τῆς βραδυᾶς, σὰν ὁ ἐπίσημος ἐκπρόσωπος τῆς ἐφημερίδος μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Καλλιμάχος εἶχε ταύτισαι τὴν ζωὴν του, πρότεινε, σὲ ἓνα σημεῖο τοῦ λόγου του, ὅπως γραφῇ, τὸ συντομώτερον, μιὰ πολίτομη

ιστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς. Γιὰ νὰ σημειωθοῦν, ὅπως ἀρμόζει, τὰ διάφορα στάδια τῆς μεταναστεύσεως Ἑλλήνων στίς Ἠνωμένες Πολιτεῖες καὶ νὰ λάβουν τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς τὴν δέουσα ἀξιολόγησι καὶ τοποθέτησι μέσα σ' αὐτό, πού ὀνομάζομε παράδοσι καὶ ἱστορία μας.

Ἀπληροφόρητοι μποροῦν νὰ χαρακτηρισθοῦν ὅσοι ἀπὸ μᾶς δὲν γνωρίζουν ὅτι ἀπάρχουν μελέτες καὶ βιβλία ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς — καὶ μεταξὺ αὐτῶν, μιὰ πρόσφατη, ἀξιόλογη, ἀρτία καὶ ἐνδιαφέρουσα ἱστορικὴ ἐργασία — ἀλλ' ὁ κ. Μαρκέτος μίλησε γιὰ μιὰ μεγάλη ἱστορία, πού ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ φθάνη μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ εἶναι πῶς λεπτομερειακὴ καὶ ἀνεπτυγμένη.

Φαίνεται πὼς συγκίνησε τὸν Ἀρχιεπίσκοπο ἢ πρότασις τοῦ κ. Μαρκέτου. Λιότι πτόν λόγο του ὁ Σεβασμιότατος ἀνεφέρθη εἰς τὸν Καλλιμάχειον Ἀριστεῖον Γραμματῶν, τὸ ὁποῖον ἔχει θεσπίσει ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ καὶ ὑπεσχέθη οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν 5.000 δολλαρίων γιὰ τὸν μελετητὴ, πού θὰ ἔγραφε αὐτὴν τὴν ἱστορία ἀναδιφώντας τὰ ἀρχεῖα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Ἡ ἀποδοχὴ τῆς προτάσεως ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο, δείχνει πὼς ὁ πνευματικὸς πατέρας τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς κατανοεῖ τὴν σημασίαν καὶ τὴν ἀξίαν ἑνὸς σοβαροῦ, ὑπευθύνου καὶ ἀντικειμενικοῦ ἱστορικοῦ πονήματος. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ, ὅμως, νὰ σημειώσωμεν ὅτι μὲ πῖς 5.000 δολλάρια δὲν εἶναι δυνατόν, βεβαίως, νὰ ἐκδοθῆ μιὰ τέτοια σοβαρὴ καὶ πολύτομη ἱστορία. Δὲν χρειάζεται ἓνας ἐρευνητὴς, ἀλλὰ πολλοί. Καὶ δὲν χρειάζονται μόνο 5.000 ἢ 10.000 δολλάρια, ἀλλὰ πολλὰ περισσότερα. Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ μόνο θὰ ἦταν σὲ θέσι, μὲ πρωτοβουλία καὶ ὑποστήριξι ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Ἀρχιεπίσκοπο, νὰ συγκεντρώσῃ τὰ χρήματα, ἂν δὲν ὑπάρχουν ἤδη. Γιὰ νὰ ἐκδοθῆ μιὰ ἀναλυτικὴ ἐργασία περιγραφῆς τοῦ ἐρχομοῦ καὶ τῆς παρουσίας μας εἰς τὴν Ἀμερικανικὴ Ἠπειρο, μὲ ἀποδείξεις καὶ τεκμήρια, πού ἀπαιτεῖ ἡ ἐπιστημονικὴ ἱστορικὴ ἐργασία. Ἔτσι θὰ τιμηθῆ καλύτερα ἢ μνήμη τοῦ Καλλιμάχου καὶ τῶν ἄλλων πρωτοπόρων μεταναστῶν, πού σὲ ἄλλους, πολὺ πῶς δύσκολους καιροὺς, ἐγκατεστάθησαν ἑδῶ γιὰ νὰ δημιουργήσουν καὶ νὰ προκόψουν ὡς ἐργάτες, ἐπιχειρηματίες καὶ πνευματικοὶ ἄνθρωποι.

Ἡ ἱστορία δίνει συνείδησι σὲ ἓνα σύνολο καὶ ἔχομε, πράγματι, ἀνάγκη ἀπὸ ἓνα τέτοιο ἐκτεταμένον ἱστορικὸν ἔργον, πού θὰ συλλάβῃ τὴν παράδοσι καὶ θὰ τὴν διαφυλάξῃ γιὰ τοὺς μεταγενεστέρους.

Ἡ πρότασις τοῦ κ. Μαρκέτου, πού τὴν συμμερίζονται ὅλοι οἱ κοινωνικοὶ καὶ πνευματικοὶ ἡγέτες τῆς Ὀμογενείας, μπορεῖ νὰ ὑλοποιηθῆ μόνο μὲ πρωτοβουλία τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Θέλομε νὰ πιστεύομε πὼς θὰ ὑπάρξῃ συνέχεια σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα.

ΠΑΝ. ΜΑΚΡΙΑΣ

Παραθέτομεν κρίσεις καὶ ἀποσπάσματα τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Σήφη Κόλλια, Γυμνασιάρχου, καὶ θαυμαστοῦ στενοῦ φίλου τοῦ πατρὸς Δ. Καλλιμάχου.

ΔΗΜ. ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ *

ΜΙΑ ΑΡΤΙΑ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

«Ὁ Δ. Καλλιμάχος γεννήθηκε εἰς τὴν Μάδυτον, τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1879. Τὶς Γυμνασιακῆς του σπουδῆς ἐτελείωσε στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ στὴν Σμύρνη.

— Τὸ 1898 ἐνεγράφη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν — μὲ τετραετὴ ὑποτροφία κατόπιν διαγωνισμοῦ.

— Τὸ 1902 ἔλαβε τὸ πτυχίον τῆς Θεολογίας καὶ προσεκλήθη ἀμέσως ἀπὸ τὴν τότε ἐθνικῶς δρῶσαν «Ἐταιρείαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ» καὶ ἀνέλαβε τὴν διεύθυνση τοῦ ἡμιετήμου δημοσιογραφικοῦ πηρὸς ὄργανον. Ὡς Λειτουργὸς τοῦ «Ἑλληνισμοῦ» ἔλαβε τὴν εὐκαιρίαν νὰ μελετήσῃ ὅλα τὰ ἐθνικὰ ζητήματα, ποὺ ἀπασχολοῦσαν τὴν Ἑλληνικὴ φυλὴ. Ταυτοχρόνως ἐργάσθη καὶ εἰς τὴν «Μεταρρυθμισιν», ὄργανον τῶν νέων ἰδεωδῶν, καὶ εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν» τοῦ ἀεμνήστου Βλάση Δ'αβρηλίδη.

— Τὸ 1905 προσεκλήθη ἀπὸ τὸν Σύλλογον τῆς «Ἀναπλάσεως» ὡς Ἱεροκῆρυξ.

Περιόδευσε τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεὰ Ἑλλάδα. Ἰδρυσε νικητερινῆς λαϊκῆς Σχολῆς καὶ ἐπεξέτεινε τὸ ἔργον τοῦ Συλλόγου, διὰ τοῦ Θείου κηρύγματος σὲ πόλεις καὶ χωριά, σὲ ναοὺς καὶ σὲ αἵθουσας, σποὺς στρατῶνες καὶ σὲ φυλακῆς.

— Τὸ 1906 μετέβη ὡς Ἱεροκῆρυξ τῆς «Ἀναπλάσεως» εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου μίλησε εἰς τὰ σπουδαιότερα ἐκεῖ κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

— Τὸ Πάσχα τοῦ 1906 προσεκλήθη ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Φώτιο εἰς τὴν θέσιν τοῦ Γραμματέως τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου.

Ὀλόκληρον τὴν ὀκταετὴ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον διαμονὴν του ἀσχολήθηκε, μὲ βάση τις πηγῆς, μὲ τὰς περιόδους τῆς Αἰγυπτιακῆς Βυζαντινοκρατίας καὶ Τουρκοκρατίας.

* Δὲν ἦτο δυνατόν σὲ μίαν διάλεξιν νὰ προσφερθοῦν ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πολυμῶρφου ἔργου τοῦ ΔΗΜ. ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΥ. Ὁ συγγραφεὺς ἐλπίζει συντόμως εἰς β' ἔκδοσιν τοῦ παρόντος βιβλίου καὶ τότε θὰ προσφερθῇ πληρέστερον γιὰ τὴν ὥσπερ εἶναι ἕνα σύντομο «σχεδίασμα».

— Τὸ 1911 μετέβη σὴν Πάπμο, ὅπου ἐρεύνησε τὰ κειμήλια καὶ τὰ χειρόγραφα τῆς ἐκεῖ Βασιλικῆς Μονῆς τοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Διὰ τῶν παλαιογραφικῶν του ἐρευνῶν προσέφερε πολύτιμη συμβολὴ εἰς τὴν ἐπιστήμην τῆς Βυζαντινολογίας.

Ὡς Γραμματεὺς τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἱεροσολύμων, ἀπὸ τοῦ 1906 — 1912, συνειργάσθη καὶ εἰς τὰ δύο πατριαρχικὰ περιοδικὰ «Πάνταινος» καὶ «Ἐκκλησιαστικὸς φάρος».

Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐξεδόθησαν οἱ πραγματεῖες του, οἱ ὁποῖες ἐβασίζοντο κατὰ μέγαν μέρος ἐπὶ τῶν παλαιογραφικῶν ἐρευνῶν, πού ἔκαμε εἰς τὸ τμήμα χειρογράφων τῆς ἱστορικῆς βιβλιοθήκης τῆς Πάπμου, ὅπου εἶχε μεταβῆ τὸ 1911.

Μαζὶ μὲ τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας ἐπεσκέφθη τὸ Σουδάν, ὅπου σῴζονται μνημεῖα τοῦ χριστιανικοῦ ἑλληνισμοῦ τῶν πρώτων αἰώνων. Συναφῆς σύγγραμμά του εἶναι: «Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας ἐν Ἀβυσσηνίᾳ».¹

— Τὴν ἀνοιξὴν τοῦ 1912 ἦλθε σὴν Ἀθήνα καὶ ἔλαβε μέρος στὸ ἸΣΤ΄ Ἀιεθνὲς Συνέδριον τῶν Ἀνατολιστῶν, μὲ ἀνακοινώσεις του ἀγγλιστὶ καὶ γαλλιστὶ, οἱ ὁποῖες μετέπειτα ἐδημοσιεύθησαν ἑλληνιστὶ καὶ ἀγγλιστὶ καὶ ἀποτελοῦν πολύτιμη συμβολὴν εἰς τὴν γνώσιν τοῦ παρελθόντος τοῦ ἐν Αἴγυπτῳ Ἑλληνισμοῦ.

— Μόλις ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος τοῦ 1912, ὁ Καλλίμαχος ἄφησε τὴ γυναῖκα του καὶ τὸ παιδί του καὶ ὡς ἐθελοντὴς Ἱεροκλήρου τῆς Ε΄ Μεραρχίας, μὲ τὸν σταυρὸν καὶ τὸ ὄπλον, προσέφερε τὴν ὑπηρεσίαν του εἰς τὸ ἀγωνιζόμενον Ἔθνος. Κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους, σὴν πρώτη γραμμῇ ἐνέπνευε μὲ τὰ φλογερά του κηρύγματα, τὰ στρατεύματα.

— Μετὰ τοὺς ἐθνικοὺς θριάμβους ἐπανῆλθε εἰς τὸ Πατριαρχεῖον καὶ ἐξέδωκεν εἰς δγκώδη τόμον τὴν ἐντυπώσεις του ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐποποιία τοῦ Ἑλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου». Ταυτοχρόνως δὲ εἰς τὴν σειρὰν «Πολεμικὴ Βιβλιοθήκη» τοῦ ἀειμνήστου Βλ. Γαβριηλίδου τῆς «Ἀκροπόλεως», κυκλοφοροῦσε εἰς ἴδιον τόμον «Ἡ Γιγαντομαχία τοῦ Κιλίκις», πού τὴν ἔγραψε στὸ Στρατόπεδον. Ἐλαβε μέρος σὲ 9 μάχας κατὰ τοὺς δύο πολέμους, ἐκτὸς δὲ τῶν μεταλλίων, τὰ ὁποῖα ἔλαβεν, ἐκασμήθη καὶ διὰ παρασήμων ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς τιμῆς.

Ἡ «Ἐποποιία τοῦ Ἑλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου» ἐκυκλοφόρησε τὸ 1942 σὲ δευτέρα ἐκδοσὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀθάνατη Ἑλλάς» μὲ πρόσθετον παράρτημα: «Τὸ Βυζαντινὸν Μελένικον».

Παρέμεινε ἐπὶ δώδεκα μῆνες εἰς τὸ Στρατόπεδον καὶ βρῆκε τὴν εὐκαι-

1. Πρβλ. Μ π. Μ α λ α φ ο ὄ ρ η : Οἱ Ἑλληνες τῆς Ἀμερικῆς, σελ. 470 Νέα Ὑόρκη, 1948.

ρία, γνώστης τῆς παλαιογραφίας, νὰ ἐρευνήσῃ τοὺς κώδικες καὶ ὅλα τὰ μνημεία Ναῶν, Μονῶν καὶ Κοινοτήτων. Ἀπὸ τὸ στρατόπεδον ἔγραψε, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ ἐδημοσίευσε εἰς τὰ «Παναθήναια» τῶν Ἀθηνῶν μελέτες πρὸς ἀπόδειξιν τῆς Ἑλληνικότητος ἀμφισβητουμένων Ἑλληνικῶν μερῶν, ὅπως «Ἡ Ἑλληνικότης τῆς Κορυθαῖας κατὰ τοὺς πέντε τελευταίους αἰῶνας», «Ὁ Πολιτισμὸς τῆς Μοσχοπόλεως» καὶ «Τὸ Βυζαντινὸν Μελένικον», τὰ ὅποια εἶναι τὰ κυριώτερα τῶν ἐπιστημονικῶν του μελετημάτων, τὰ ὅποια ἔγραψε εἰς τὸ Στρατόπεδον. Τίς δυὸ πρῶτες μελέτες ἐχρησιμοποίησεν εἰς διεθνή Συνέδρια ἢ Ἑλληνικὴ ἀποστολή, πρὸς ἀπόδειξιν τῆς Ἑλληνικότητος τῶν μερῶν ἐκείνων.

— Εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ὑπάρχει ἔκθεσι τοῦ Μεραρχοῦ Γεννάδη, ἡ ὁποία ἀναφέρει τὴν πολλαπλῆ συμβολὴν τοῦ Ἱεροκλήρου τῆς Ε' Μεραρχίας Δ. Καλλιμάχου καὶ τονίζει ἰδιαίτερος, ὅτι ὅλες οἱ ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος τῆς Πατρίδος ὑπηρεσίαι του προσεφέρθησαν ἐντελῶς δωρεάν, γνωστοῦ ὄντος, ὅτι ὅλοι οἱ ἀξιοματικοὶ τότε ἐλάμβανον διπλῆ μισθοδοσίαν κατὰ τὸν πόλεμον.

— Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1914 προσεκλήθη ἀπὸ τὴν «Πανελληνίον Ἐνώση» Ἀμερικῆς καὶ ἔφθασεν εἰς τὸν Νέον Κόσμον. Ὡς Ἱεροκῆρυξ καὶ Ἐπιθεωρητὴς τῆς Ὄργανώσεως ἐπεσκέφθη τίς παροικίας καὶ προσέφερε τὴν πνευματικὴν του συμβολὴν γιὰ τὴν ἰδρυση καὶ ἐδραίωση τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος», τοῦ νέου αὐτοῦ ὀργάνου τῆς ἐλευθέρου σκέψεως τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς, τοῦ ὁποίου ὑπῆρξεν ἀρχιμοντάκτης ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα τῆς ἐμφανισέως του.

Ἐπὶ μίαν τριετίαν, ἀπὸ τῆς 2ας Ἀπριλίου τοῦ 1915 μέχρι τῆς 5ης Ἀπριλίου 1918, διεξήγαγε μετὰ τῶν συναδέλφων του τοὺς σκληροτέρους τῶν ἀγῶνων καὶ διὰ τὴν κατίσχυση τῆς ἐφημερίδος καὶ τῶν ἐξαρτημάτων της, καὶ διὰ τὸν θορίαμβον τῆς ἐθνικῆς ἰδεολογίας, ὑπὲρ τῆς ὁποίας σθεναρῶς προμαχοῦσε ὁ «Ἐθνικὸς Κήρυξ».

Ὅταν ἀπεχώρησε προσωρινῶς τοῦ δημοσιογραφικοῦ ἀγῶνος, ἐδέχθη τὴν θέσιν τοῦ ἐφημερίου τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος τοῦ Μπρούκλιν τῆς Νέας Ὑόρκης. Ὡς πρωθιερεὺς τῆς παροικίας εἰργάσθη ἐπὶ τετραετίαν καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάδειξιν τῆς Κοινότητος, εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου, εἰς τὴν ἰδρυση νυκτερινῶν ἀγγλικῶν σχολῶν καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν κοινοτικῶν κτημάτων. Ἐξέδιδε δὲ ἐκεῖ καὶ ἴδιον κοινωνιολογικὸν καὶ φιλολογικὸν περιοδικόν, τὴν «Ἐθνικὴν Ἀναγέννησιν».

Ὡς πρωθιερεὺς τῆς Κοινότητος Brooklyn ἐκήρυττεν ἀδιαλείπτως καθ' ὅλην τὴν τετραετίαν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος καὶ ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος», δημοσιεύων συγχρόνως σειρὰν κοινωνιολογικῶν διδαγμάτων, μορφῶν ἔτσι διόκληρον τὸν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνισμόν καὶ ὅπου ἄλλοῦ κυκλοφοροῦσαν οἱ ἐκδόσεις τοῦ δημοσιογραφικοῦ αὐτοῦ Συγκροτήματος.

— Ὡς μέλος τῆς Λέσχης τῶν Ἀμερικανῶν Κληρικῶν καὶ ὡς Σύμβουλος

τῆς ἰσχυρᾶς Ὀμοσπονδίας τῶν Ἀμερικανικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Νέας Ὑόρκης, ἀνέπτυξε σχέσεις μὲ τοὺς συναδέλφους του καὶ διέθεσε τὰς δυνάμεις του αὐτὰς ἐπ' ἀγαθῶ τῶν ἀγώνων, πού διεξῆγε τὸ Ἔθνος μας.

Δεῖγμα ἰδιαίτερας ἐκτιμῆσεως τῶν συναδέλφων του εἶναι τὸ ὅτι, ὅταν ὁ ἥρωα τοῦ Βελγίου Καρδινάλιος Μερσιέ ἔφθασεν εἰς τὸν Νέον Κόσμον καὶ ἐδόθη πρὸς τιμὴν του γεῦμα ὑπὸ ὑπερεξακοσίων λειτουργῶν τῆς Λέσχης τῶν Κληρικῶν, εἰς τὸν Δ. Καλλίμαχον ἀνετέθη ἡ τιμὴ νὰ προσφωνήσῃ γαλλιστὶ τὸν ἥρωα ἐναντίον τῶν θηριωδιῶν τοῦ Γερμανικοῦ μιλιταρισμοῦ.

— Ὡς πρωθιερεὺς τοῦ Brooklyn διετήρησε καὶ τὴν θέσιν τοῦ ἀρχισυντάκτου τοῦ «Καλλιτεχνικοῦ Ἐθν. Κήρυκος», ἐκλήθη δὲ καὶ συνώδευσε τὸν Πατριάρχην Μελέτιον Μεταξάκην εἰς Εὐρώπην καὶ Ἀνατολήν. Ὁ π. Καλλίμαχος διὰ τῶν ἐκθέσεών του ἐπὶ τῶν συνομιλιῶν μετὰ τοῦ Λόυδ Τζώρτζ, τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Γαλλίας Πουανγκαρέ, τοῦ Κλεμανσώ, πῶν μελῶν τῆς Γερουσίας καὶ ἄλλων ἐπισήμων, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ κριταὶ τῶν τυχῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἀπεθανάτισε τὸ σπουδαῖο ἐκεῖνο ταξίδι τοῦ ὀρθοδόξου Πατριάρχου. Μετέβη καὶ εἰς Κωνσταντινοῦπολιν μετὰ τοῦ Πατριάρχου.

— Ἐδωκε εἴκοσι ἀνθρωπιστικῆς διαλέξεις ἐπὶ τῶν καθόλου προόδων τῶν Ἰνωμένων Πολιτειῶν ἀπὸ τοῦ βήματος Ἑλληνικῶν καὶ Ἀμερικανικῶν πνευματικῶν ἰδρυμάτων.

Ἐπῆρξε ἐκ τῶν ἐμπίστων συμβούλων καὶ συνεργατῶν τοῦ μεγαλεπήβολου καὶ εὐφρεστάτου Πατριάρχου Μελετίου Μεταξάκη.

— Μετὰ τὴν ἐξ Ἀμερικῆς ἐπάνοδόν του, παρητήθη τῆς ἱερατικῆς του θέσεως καὶ ἐπανελάβε τὸ ἔργον του εἰς τὸν «Ἐθνικὸν Κήρυκα» ὡς ἀρχισυντάκτης τῆς ἑφημερίδος καὶ τῶν τριῶν περιοδικῶν, πού ἐξέδιδε ὁ δημοσιογραφικὸς αὐτὸς ὀργανισμὸς.

— Ὁ π. Καλλίμαχος διετέλεσε καὶ καθηγητὴς τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς «Ἅγιος Ἀθανάσιος» Astorias, τὴν ὁποίαν ἵδρυσεν εἰς Νέαν Ὑόρκην ὁ Πατριάρχης Μελέτιος, ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀντιμισθίας. Ἐδίδαξε τὴν ἱστορίαν τοῦ Ρωμαϊκοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

— Ὁ π. Καλλίμαχος εἶναι ἐκ τῶν πολυγραφωτέρων συγχρόνων κληρικῶν συγγραφέων. Ἐξέδωκε μέχρι τώρα 52 αὐτοτελεῖ βιβλία καὶ εἶναι ἄπειρα τὰ μελετήματα, τὰ ὁποῖα ἐδημοσιεύθησαν εἰς ἑφημερίδας καὶ περιοδικὰ τοῦ ἔξω Ἑλληνισμοῦ.

— Ἡ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τοῦ ἀπένευσε τὸν ἀρχαῖον ἀκαδημαϊκὸν τίτλον τοῦ «Διδασκάλου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου», πολλαὶ δὲ ὀργανώσεις καὶ ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἐν Ἀνατολῇ τοῦ ἔχουν ἀπονείμει τὸν τίτλον τοῦ ἐπιτίμου μέλους ἢ τοῦ ἐπιτίμου προέδρου· καὶ ὁ τότε πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας τὸν παρεσημοφόρησε μὲ τὸν χρυσοῦν Σταυρὸν τῶν Ἰπποτῶν τοῦ Τάγματος τοῦ Σωτήρος.

Ἐκτὸς αὐτῶν τοῦ ἀπενεμήθησαν:

1. Μετάλλια τῶν δύο ἀπολυτρωτικῶν πολέμων με̄ διεμβολὰς τῶν μαχῶν τοῦ 1912—1913.
 2. Ἀργυροῦς Σταυρὸς τοῦ Σωτήρος.
 3. Χρυσοῦς Σταυρὸς τοῦ Σωτήρος.
 4. Ὁ Ταξιάρχης τοῦ Φοίνικος.
 5. Τρία τοῦ Παναγίου Τάφου. Τὸ τελευταῖον ὁ Μεγαλόσταυρος τοῦ Παναγίου Τάφου.
 6. Τὸ Χρυσοῦν Μετάλλιον τῆς ἱερᾶς πόλεως τοῦ Μεσολογγίου.
 7. Δίπλωμα τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς ὑπὸ τοῦ ἀεμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς Μιχαήλ.
- Ἐξελέγη μέλος τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Ἰνστιτούτου, γιὰ τὶς ἐξ ἀνεκδότων ἐγγράφων μελέτες του περὶ τοῦ μεσαιωνικοῦ καὶ μεταβυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Αἰγύπτου.
- Διὰ τὴν πολυσχιδῆ μετέπειτα δράση του ὡς ἀρχισυντάκτου τοῦ «Ἑθνικοῦ Κήρυκος» θ' ἀσχοληθῶμε σ' ἄλλο κεφάλαιο, με̄ πολλὴ συντομία.

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ

Ἡ ἀγωνιστικὴ φυσιογνωμία τοῦ Δ. Καλλιμάχου ὀλοκληρῶνεται μέσα στὸ συγγραφικὸ του ἔργο.

Ὅταν διαβάξης Καλλιμάχεια κείμενα, ἄρθρο, λόγο, περιγραφή, σημείωμα, κριτικὴ, ἀρήρημα, βρίσκῃσαι μέσα στὸν οἶατρο τῆς μάχης, εἴτε πολεμικὴ εἶναι, εἴτε εἰρηρικὴ.

Ζῆς τὴν ὀλοκληρωτικὴ πλήρωση τῆς καρδιᾶς του καὶ τοῦ ἀνήσυχου νοῦ του σ' ἄλλο τὸ βάθος τῆς πνευματικῆς του ἐκφράσεως.

Ἕνας μεγαλόσταμος βάρδος, μιὰ ἀνήσυχη ψυχὴ, ποὺ τὴν βασάνιζε πάντα τὸ μεγάλο Χρέος τῆς πνευματικῆς προσφορᾶς.

Στὸ ἔργο τοῦ Καλλιμάχου ὁ ἀγωνιστὴς καὶ ὁ συγγραφέας εἶναι ἀξεχώριστοι.

Ἄν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ὁ ἕνας χωρὶς τὸν ἄλλον.

Ὁ ἀγωνιστὴς συμπληρῶνει τὸν Συγγραφέα καὶ ὁ Συγγραφέας τὸν ἀγωνιστὴ. Καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλ' ἡ ἀλληλοσυμπλήρωση αὐτὴ ἐκφράζει καθαρότερα τὴν πνευματικὴ του ἐνότητα, ἀδιόκοπα πλαταίνει καὶ προεκτείνει τὴν προσωπικότητα τοῦ Συγγραφέα τοῦ «Ἡρώα τῆς Ροῦμέλης».

Οἱ δύο αὐτὲς ἀρετὲς του ἐκφράζουν τὸ νόημα τῆς δημιουργικῆς του ἀποστολῆς.

Ὅλα του τὰ βιβλία εἶναι δουλεμένα με̄ προσοχή.

Ἐπάρχουν κομμάτια τοῦ π. Καλλιμάχου, πού χαίρεσαι μιὰ σπάνια εὐρυθυμία, μουσικότητα, παλμό, ἀκριβολογία.

Ἡ πολύχρονη πείρα του, ἡ πλούσια παρατήρηση, ἡ στέρα καλλιτεχνική θεώρηση, ἡ καθαρότητα τῆς διατυπώσεως, ἡ γερή φαντασία, ἡ γόνιμη σύγκριση, εἶναι ἀρετές πού κοσμοῦν τὰ κείμενα τοῦ π. Καλλιμάχου.

Οἱ ἀφηγήσεις του εἶναι καρπὸς γερῆς καὶ ὄριμης συνειδήσεως, γνήσιου συναισθηματικοῦ κραδασμοῦ.

Ἔτσι, ὄσες φορές σκέπτομαι τὸν συγγραφέα, τὸν ἀγωνιστὴ καὶ τὸν Ἱερέα π. Καλλιμάχο, μοῦρχεται στὸ νοῦ ἔντονη ἡ εἰκόνα τοῦ Ἱερέως τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, πού μὲ τὴν λευκὴ λαμπάδα τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἀγάπης στὰ χέρια δίνει φῶς σὲ νηστεύσαντας καὶ μὴ νηστεύσαντας. Ἔτσι βλέπω καὶ τὸν Καλλιμάχο, ὄρθιο στὴν ὠραία Πύλη τῶν Ἐθνικῶν μας Ἰδανικῶν, νὰ καλῆ τοὺς ἀνδρείους καὶ τοὺς δειλοὺς καὶ μὲ γαλήνια σταθερὴ φωνὴ νὰ τοὺς λέγῃ: «Δεῦτε λάβετε Φῶς ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου Φωτὸς τῶν Ἰδανικῶν μας».

Ὁ Καλλιμάχος ὡς συγγραφεὺς ἔχει πὸ χάρισμα τῆς σαφοῦς διατυπώσεως, τῆς γοργότητος καὶ τῆς οικονομίας τῆς ὕλης. Τὰ κείμενά του δὲν προβληματίζουν, γιατί ποτὲ δὲν ἔθεσε τέτοιους στόχους, γι' αὐτὸ καὶ ἔχουν ζωντάνια.

Κυριαρχημένος ἀπὸ τὴν συνείδηση τοῦ ἀγῶνα θέλει νὰ ἐμπνεύσῃ, νὰ συγκινήσῃ, νὰ συναρπάσῃ, νὰ κερδίσῃ ἀνθρώπους καὶ νὰ τοὺς καταστήσῃ συμμαχητὰς τοῦ ἀγῶνα.

Ὡς συγγραφεὺς ὁ Καλλιμάχος δὲν εἶναι ἄνθρωπος τῆς θολῆς θεωρίας. Εἶναι συγγραφεὺς τῆς καυτερῆς πραγματικότητος. Ὁ ἄνθρωπος, πού θέλει νὰ συγκεκριμενοποιήσῃ τίς ὠραίες του ἐπιδιώξεις στοὺς ἀναγνώστας του.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ ἀναγνώσται, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται, δὲν ἔχουν ἰψηλὴ μόρφωση, ἀποφεύγει τίς διεισδύσεις ἐπὶ τῶν θεμάτων του, γιατί θὰ τὸν καθιστοῦσαν φορτικό, κί' αὐτὸ θὰ ἦταν εἰς βάρος τοῦ μεγάλου κεντρικοῦ του σκοποῦ.

Τὰ κείμενα τοῦ Δημ. Καλλιμάχου σοῦ μεταδίδουν τὴν πίστη του, τίς συγκινήσεις του, τὴ λατρεία του, τὸν ἐσωτερικὸ του κόσμον, τὴν ἀπαράμιλλη ἔνταση τῶν μεγάλων που ἐξάρσεων.

Γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ Καλλιμάχου «Πῶς προσδεύουν οἱ Ἀμερικανοί», ὁ ἀειμνηστὸς Ἀρχιεπίσκοπος καὶ σοφὸς Ἱστορικὸς -Ἀκαδημαϊκὸς Χρυσόστομος Παπαδόπουλος γράφει:

«Τὸ «Πῶς προσδεύουν οἱ Ἀμερικανοί» θὰ ἐπεθίμουν νὰ εὐρεθῆ πλούσιος Ἕλληνας, ὅστις νὰ τὸ ἐκδώσῃ εἰς ἑκατοντάδας χιλιάδων ἀντιτύπων καὶ νὰ τὸ διανεύμῃ δωρεάν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὡς ἐγκόλιον ἐγχειρίδιον τῆς ζωῆς. Εἶναι ἀπαραίτητον τὸ βιβλίον τοῦτο εἰς πάντα ζῶντα καὶ δρῶντα ἄνθρωπον. Ἐν θαυμαστῶ συνειρμῶ ἀποκαλύπτεται εἰς 23 κεφάλαια ἡ ἐσωτερικὴ ψυχολογία καὶ πνευματικὴ ζωὴ τῶν Ἀμερικανῶν μὲ εἰκόνας ἐξόχους καὶ παρα-

δείγματα ζωντανά τῶν ὑγιῶν ἀρχῶν καὶ παραδόσεων τῆς Ἀγγλοσαξονικῆς φυλῆς. Παρελαύνει διὰ τῶν σελίδων τοῦ λαμπροῦ βιβλίου ὅ,τι μέγα καὶ θαυμαστόν ἔχει νὰ δείξῃ ἡ μεγάλη Ἀμερικανικὴ χώρα καὶ ὅ,τι διδακτικὸν καὶ ὠφέλιμον διὰ τοὺς ἐν αὐτῇ ζῶντας καὶ ἐργαζομένους Ἕλληνας ὑπάρχει».

Ἡ ἔφημερίς «Ἐλεύθερον Βῆμα», ποῦ ἔκρινε τότε τὸ ἔργον, μεταξὺ τῶν ἄλλων σημειῶναι: «Πῶς προσδεύουν οἱ Ἀμερικανοὶ» εἶναι ὁ τίτλος ὀγκώδους τόμου 248 σελίδων, ὁ ὁποῖος ἐξεδόθη ἐν Νέα Ὑόρκη παρὰ τοῦ γνωστοῦ συγγραφέως καὶ ἀρχισυντάκτου τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος» κ. Λ. Καλλιμάχου. Ἡ ἀνάγνωσίς του ἀπατελεῖ πραγματικὸν πνευματικὸν ἀπόκτημα, διότι περιέχει τὰς ἀρχὰς καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἠθικοῦ κώδικος τῶν Ἀγγλο-Σαξόνων, τὰ μεγάλα ἰδεώδη ὄλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐδημιούργησαν τὸν πολιτισμὸν τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ὑγείας καὶ ἐν γένει τὸν ἀνώτερον ἄνθρωπον. Ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τῶν σελίδων του κυριαρχεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ ἐν συνδιασμῷ μὲ τὴν ἐξιστόρησιν ὑποδειγματικῶν πράξεων τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῶν διαφόρων ἐποχῶν. Εἶναι μία σύνθεσις λογοτεχνικὴ καὶ πνευματικὴ ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφερόουσα, ἕνα σύγγραμμα πῶν τιμῆ τὸν συγγραφέα καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα. Εἶναι μία ἠθικὴ βίβλος, ἣτις ἐκπηγάζει ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος, ἀπὸ τὰ διδάγματα τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἀπὸ τὸν ἠθικὸν ἀγῶνα τῶν Ἀγγλοσαξόνων. Ὁ ἀναγνώστης τοῦ ἔργου τοῦ κ. Καλλιμάχου ἀναβαπτίζεται ἐντὸς τοῦ ἠθικοῦ κόσμου καὶ ὀπλίζεται μὲ αἰσιοδοξίαν, μὲ χαρὰν καὶ πίστιν εἰς τὸν πολυκύμιντον ἀγῶνα τῆς ζωῆς».

* *

Γιὰ τὸ δῖτομον βιβλίον τοῦ κ. Καλλιμάχου «Πῶς καὶ διατί θριαμβεῦσιν οἱ Ἀμερικανοί», ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς, Μιχαήλ, ὁ ἀπὸ Κορινθίας, γράφει:

«Τὸ δῖτομον ἔργον: «Πῶς καὶ διατί θριαμβεῦσιν οἱ Ἀμερικανοί» εἶναι ἐργασία θαυμασιὰ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως καὶ ἐμφανίσεως καὶ περιεχομένου. Σᾶς συγχαίρω ἐγκαρδίως καὶ σᾶς ζηλεύω εἰλικρινῶς, διότι ἔχετε τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον διὰ νὰ ἀσχολῆσθε εἰς πράγματα, ποῦ ἦσαν ἄλλοτε τόσον προσφιλῆ καὶ δι' ἐμέ, μελέτης δηλονότι καὶ συγγραφῆς ἐποικοδομητικῆς, τῶν ὁποίων τσαύτη ἀνάγκη ὑπάρχει καὶ διὰ τοὺς ἐδῶ καὶ διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι ἀδελφούς μας. Εἶθε νὰ διεδίδετο τὸ ἔργον ποῦτε ὅσον τὸ δυνατόν εὐρύτερον καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐὰν δὲ ἀπεφάσιζον νὰ τὸ ἀναγνώσουν οἱ πᾶ δημόσια πράττοντες ἐκεῖ καὶ τὸ ἔκαμνον αὐτὸ μὲ θαθεῖαν κατανόησιν τῶν εὐθυνῶν των, πολλὰ θὰ ὠφελεῖτο ἡ γενέτειρα».

Ὁ πολυγραφώτατος καὶ ἀλησμόνητος ἱστορικὸς ἐρευνητῆς καὶ κριτικὸς Φάνης Μιχαλόπουλος, κρίνων τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ κ. Καλλιμάχου ὑπογραμμίζει μεταξὺ τῶν ἄλλων:

«Τελευταία ἔγραψε καὶ ἄλλο ἔργο, τό: «Πῶς καὶ διατί θριαμβεύουν οἱ Ἀμερικανοὶ» εἰς δύο τόμους, ὅπου ἀναλύει τὴν ἰδεολογία τῶν αὐτοδημιουργῶν Ἀμερικανῶν καὶ πῶς ἔφθασαν στὸ κορύφωμα τῆς ζωῆς καὶ πῆς δράσεως. Γνωρίζει τὸ στήθος μας ἀπὸ θάρρος, αἰσιοδοξία, μέλλον, ἐλπίδες, διαβάζοντας τὶς σελίδες αὐτές. Ἔτσι μόνον μποροῦμε νὰ προοδεύσουμε καὶ νὰ κατακτήσουμε τὴν ζωὴ, ἀποφεύγοντας τὴν μοιρολατρεία καὶ τὴν ἀπογοήτευσιν ποὺ μᾶς περιζώνει. Εἶναι ἡ τελευταία ὑπηρεσία τοῦ συγγραφέως πρὸς τὸ Ἔθνος.

Ἀπενίζοντας στὸ ἔργο τοῦ συγγραφέως ὡς Ἱερκεήρυκος, ὡς ἀγωνιστοῦ, ὡς δημοσιογράφου, ὡς Ἀρχισυντάκτου τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος», ὡς Διδασκάλου, ὡς ἔμπνευστοῦ ὑψηλῶν ἰδανικῶν, τονίζομεν ὅτι ὁ Δ. Καλλιμαχος ὑπῆρξεν ἢ σημαντικώτερη, ἢ δραστηριώτερη, ἢ πλέον χαλκέντερη φυσιογνωμία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀποικισμοῦ στὴν Ἀμερική».

Ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Παν. Μπρατσιώτης, ἀξιολογώντας τὸ ἔργον αὐτὸ γράφει: «Τὸ Πῶς καὶ διατί θριαμβεύουν οἱ Ἀμερικανοὶ» εἶναι λαμπρὸν καὶ πολύτιμον σύγγραμμα. Τὸ ἔξοχον αὐτὸ δίτομον βιβλίον θὰ ἀποτελῇ πολύτιμον ἀνάγνωσμα καὶ διὰ τὰ παιδιὰ μου».

Ὁ ἐξαιρετὸς Ἱεράρχης καὶ ἐθνικὸς ἀγωνιστὴς ὁ Ἀργυροκάστρου Παντελεήμων, γράφει:

«Τὴν δροσερότητα τῆς πάντα νεαζούσης πνευματικῆς ζωῆς του καὶ δημιουργίας, αὐτὴν τὴν σφριγηλότητα τῆς βαθυστόχαστης σκέψεώς του, τὴν ἐπιασα καὶ τὴν ἀγκάλιασα καὶ στὸ τελευταῖο δίτομο πόνημά του»: «Πῶς καὶ διατί θριαμβεύουν οἱ Ἀμερικανοὶ». Ἔτσι, ἄλλη μιὰ φορὰ — καὶ αὐτὴ στὰ θαλερά, καίτοι περασμένα του χρόνια — μᾶς ὑλοποίησε πὸ μεγάλο του μυστικῶ, ποὺ στάθηκε πάντα θαυματοργὸ στὰ καταπληκτικὰ ἐπιτεύγματα πῶν ἀτόμων καὶ τῶν ἀνθρώπων ομάδων. Μὲ μοναδικό, σεμνὸ καὶ ἀγνὸ σκοπὸ ὁραματίσθηκε νὰ πὸ μεταγγίση αὐτοῦσιο στὰ ψυχικὰ ἄδυστα τῶν παιδιῶν τῆς Φυλῆς μας, ποὺ καλεῖται νὰ παίξῃ σπὸν τωρινὸ της ρόλο γιὰ νὰ φτειάξῃ, ἀνάμεσα στὶς ὁρδὲς τῶν καινούργιων Φιλισταίων τοῦ πλανήτου μας, πὸν πρῶτο ἑλληνικὸ πολιτισμό. . . Εἶναι ὀρθὴ ἢ διατυπωθεῖσα γνώμη ὅτι τέτοια πνευματικὰ πονήματα τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας πρέπει νὰ τὰ καταστήσῃ κτῆμα τῶν παιδιῶν τῆς τωρινῆς Ἑλλάδος, ποὺ μὲ γιγάντια ἄλματα — καὶ ὕστερα ἀπὸ τραγικὲς περιπέτειες, ἀλλὰ καὶ μὲ Ὀλύμπιες δόξεις — βαδίζει θαρρετὰ γιὰ τὴν δλοκλήρωσιν τῆς μοίρας της καὶ τῆς ἀποστολῆς της. Ἐγὼ τοῦλάχιστον, ἔννοιωσα, στὴν ἀνάγνωσιν τοῦ διτόμου αὐτοῦ ἔργου, πὸν γλυκασμὸ ἐνὸς ἠδύποτου, ποὺ μὲ τόνωσε, ποὺ μοῦ προῖκάλεσε ἕνα πνευματικὸ μεθύσι ἀνείπωτο καὶ ποὺ χάρισε στὴν ψυχὴ μου ἀναγαλλιάσματα, ἀξετίμητα καὶ ἀπροσμέτρητα. . .»

Ὁ δὲ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Βασ. Βαλαώρας, γράφει ὅτι:

«Τὸ «Πῶς καὶ διατί θριαμβεύουν οἱ Ἀμερικανοὶ» εἶναι πράγματι ἔργον ὑπέροχον καὶ ἀντάξιον τοῦ παλαιμάχου Ὁδηγητοῦ καὶ συγγραφέως ἀναριθμήτων σοφῶν πραγματειῶν, μὲ τὰς ὁποίας γαλουχεῖται ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ μιᾶς καὶ πλέον γενεᾶς».

* * *

Ὁ ἀλησμόνητος Βλάσης Γαβριηλίδης, ὁ πατέρας τῆς Νεοελληνικῆς δημοσιογραφίας, γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ Καλλιμάχου: «Ἀθάνατη Ἑλλὰς» ἔγραψε στὴν «Ἀκρόπολις»:

«... Ἐνας κληρικὸς καὶ ταυτοχρόνως πολεμιστὴς καὶ λογογράφος ἐμπνευσμένος, μὲ ἀνοικτούς τοὺς διανοητικούς του πόρους εἰς ὅλα τὰ ρεῖματα τὰ μεταρρυθμιστικά, τὰ ἐπιστημονικά, τὰ ποιητικά, τὰ καλλιτεχνικά καὶ τὰ νεωτεριστικά, ὁ Δημήτριος Καλλιμάχος, συγγραφεὺς σπουδαιωτάτων καὶ κριτικωτάτων ἱστορικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν μονογραφικῶν, λαβῶν σημαίνον μέρος εἰς τὸ περσινὸν Λιεθνὲς Συνέδριον τῶν Ἀνατολιστῶν, μᾶς ἔγραψεν ἐπιποικίας, περιγραφάς, μὲ χλιδὴν χρωμάτων τῆς Βενετικῆς Ζωγραφικῆς Σχολῆς, σφριγώσας ζωντανὰς εἰκόνας ἀπὸ Λάντειο δαμιόνιο ἐγγιγμένας...».

Ὁ πολυπράγμων καὶ διορατικὸς, μεγαλεπήβολος Πατριάρχης Μελέτιος Μεταξάκης γράφει τὰ ἑξῆς:

«Ὁ Αἰδ. κ. Καλλιμάχος ἔχει ἤδη ἀπὸ πολλοῦ τιμητικὴν θέσιν μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, γράφων ἀδιακόπως ἀπὸ τοῦ 1902, ὅτε ἀπερρίθησε τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἔχει ἤδη ἐκδώσει δεκαπεντάδα ὄλην αὐτοτελῶν συγγραφῶν, αἵτινες φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς ἐπιστημονικῆς ἐμβριθείας, τὰ δὲ ἄλλα μικρότερα μελετήματά του, διεσπαρμένα εἰς τὰ ἐκλεκτότερα ἑλληνικὰ περιοδικὰ καὶ τὰς ἀξιολογωτέρας ἐφημερίδας, ἀνέρχονται εἰς πολλὰς δεκάδας, διακρινόμενα διὰ τὴν ἐπικαιρότητα, τὴν ἐμβριθειαν καὶ τὴν γλαφυρότητα τοῦ ὕφους... Τὸ νέον του βιβλίον, ἐκ τριακοσίων πενήκοντα φιλοκάλως τετυπωμένων σελίδων, μετὰ πολυαρίθμων εἰκόνων ἡρώων ἢ σκηνῶν τοῦ πολέμου κεκοσμημένον, εἶναι ἀληθινὸν φιλολογικὸν ἀριστούργημα, ἐὰν δὲ ὁ κ. Καλλιμάχος, ὡς ἱερεὺς - στρατιώτης προσέφερεν ὑψίστην ὑπηρεσίαν εἰς τὴν Πατρίδα, ἐμφυχῶν τοὺς ἀγωνιζομένους στρατιώτας διὰ τοῦ κηρύγματος καὶ τοῦ παραδείγματός του, ἡ ὑπηρεσία, τὴν ὁποίαν προσφέρει διὰ τῆς ζωντανῆς ἐκ τοῦ φυσικοῦ ἀναπαραστάσεως τῶν ἡρωϊκῶν κατορθωμάτων τοῦ ἐνδόξου Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, εἶναι ἀξία ἐνὸς δευτέρου παραομήμου... Ὅα ἔπραττον ἔργον ἔθνικόν οἱ ἀρμόδιοι, εἰσάγοντες αὐτὸ ὡς ἀναγνωστικὸν εἰς τὰ σχολεῖα. Ἡ ἀναπαραστατικὴ δύναμις τοῦ συγγραφέως εἶναι τοιαύτη, ὥστε ὁ ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον νομίζει, ὅτι ἔχει ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν του

ἔξειλισσομένην κινηματογραφικὴν ταινίαν ἐπὶ ὀλοκλήρου τῆς ἔποποιίας...».

Ὁ δὲ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὁ πολὺς Φώτιος, χαρακτηριστικῶς σημειώνει διὰ τὸν π. Καλλίμαχο: «Τὰ ἔργα: «Τὸ Εὐαγγέλιον ὑπὸ Σύγχρονον Πνεῦμα», «Δυνατοὶ Νεοελληνικοὶ χαρακτήρες» καὶ «Βάσεις τῆς Προόδου», τοῦ Αἰδ. Καλλιμάχου, μεγάλου Διδασκάλου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, εἶναι ἔξαιρετικά προϊόντα μεγάλης φιλοτιμίας καὶ διακεκριμένου καλῶμου, διδακτικὰ καὶ μορφωτικὰ καὶ συντελεστικὰ εἰς τὴν διατήρησιν ἀναλλοιώτων τῶν αἰσθημάτων τῆς πίστεως καὶ τῆς φιλοπατρίας τῶν ὁμογενῶν καὶ τῆς ἀφοσιώσεως αὐτῶν εἰς τὰς ἱεράς τοῦ Γένους παραδόσεις».

Εἰς τὸν πρόλογον τῆς «Πολεμικῆς Βιβλιοθήκης» ὁ Βλάσης Γαβριηλίδης ἔγραψε ἐκτὸς τῶν ἄλλων:

«... Ὁ Γραμματεὺς τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας κ. Δ. Καλλίμαχος ἔσπευσε νὰ προσφέρῃ τὸν σταυρὸν σου, τὸ φῶς σου καὶ τὴν παρηγορίαν εἰς τὸν μαχόμενον στρατόν. Παρηκολούθησε καὶ κατὰ τοὺς δύο πολέμους τὴν Ε' Μεραρχίαν, ζήσας τὴν ζωὴν τοῦ στρατιώτου, πεινάσας, κινδυνεύσας, κατηχῆσας, κηδεύσας, θάψας, παραμυθήσας καὶ παρ' ὅλα αὐτὰ κρατῶν σημειώσεις τῶν ὄσων ἔβλεπεν. Αἱ περιγραφαὶ τοῦ ἀσπαίρου ἀπὸ ζωῆν, πραγματισμὸν, ἐντυπωσιακόν, ἀνεκδοτισμὸν, φαντασίαν, ζωγραφικότητα, παραστατικότητα. Μερικαὶ σελίδες τοῦ ὁμοιάζουν πρὸς σκηναὶς δράματος καὶ ἄλλαι πρὸς ἐπεισόδια Ἑποποιίας».

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ

— Ὡς Δημοσιογράφος ὑπῆρξε ἕνας σταθερὸς οἰακοστρόφος τῆς κοινῆς γνώμης πρὸς τοὺς γαλάζιους ὀρίζοντας τῶν Ἑλληνοχριστιανικῶν Ἰδεωδῶν.

— Τὰ ἄρθρα του ἦσαν πάντα πύρινα, πλημμυρισμένα ἀπὸ τὸ φέγγος τῆς Ἰδέας καὶ γι' αὐτὸ ἀπὸ τίς στήλες τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος» ἀναπτέραν καρδιές, ἐνίσχυε τὸ φρόνημα, ποὺ ἐδοκιμάζετο σκληρὰ κάτω ἀπὸ τὸν μολυβένιο οὐρανὸ τῆς διχόνοιας καὶ τῶν παθῶν, τὸ δηλητήριο πῶν ὁπίων εἶχαν μερικοὶ μεταφέρει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Ἀμερικὴν.

— Τὰ κείμενα τοῦ Καλλιμάχου εἶναι ἡ φωνὴ τῶν Παραδόσεών μας καὶ ὅταν τὰ διαβάξῃς, νομίζεις πὸς τραγουδαί τὸ μεγαλεῖο τῆς Φυλῆς μὲ πάθος φανατικοῦ πιστοῦ.

— Ἡ πέννα του καίει. Γκρεμίζει τὰ κάστρα πῶν ἀντιπάλων, γιὰτὶ καὶ στέρεα μόρφωση ἔχει καὶ φαντασία καὶ λυρισμὸ καὶ ἀγωνιστικότητα.

— Εἶναι ὁ Γαβριηλίδης τῆς Ἑλληνοαμερικανικῆς Δημοσιογραφίας «Ἑ-

θνικός Κήρυξ» τῆς Νέας Ὑόρκης σημαίνει Καλλίμαχος καὶ γι' αὐτὸ ἡ ἐφημερίδα αὐτὴ εἶναι τὸ πρῶτον ὑψηλὸν ἔθνικόν μας βῆμα στὴν Ἀμερικὴν. Πρωτοπορεῖ σ' ὅλα τὰ ἔθνικὰ προσκλητήρια.

—Ὡς δημοσιογράφος ὁ Καλλίμαχος, ὅτι υἱοθέτησε, ἔζησε καὶ ἀνδρώθηκε καὶ ὑψώθηκε καὶ φωτίζει καὶ τιμᾷ σήμερον τὴν Ὁμογένειαν. Τὸν διεκρίνε λεπτὴ διαίσθησις γι' αὐτὸ καὶ ποτὲ δὲν ἀστόχησε στίς πολυμέταπτες πρωτοβουλίας του.

—Ἡ ἀγωνιστικὴ διάθεσις τοῦ Καλλίμαχου εἶναι διάχυτη σ' ὅλες τὶς στήλας τῆς ἐφημερίδος. Στὸ ἄρθρον, στὴν περιγραφήν, στὴν κριτικὴν, στὸ σημείωμα, στὸ γραπτὸ κήρυγμα.

—Τροφοδοτεῖ συνεχῶς τὶς στήλας τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος» μὲ ἐκλεκτὴ συνεργασία, ἄρθρα, σημειώματα, περιγραφάς, κ. ἄ. πρὸς συνθέσειν τὴν πολυτιμὴ συμβολὴν του εἰς τὴν Ἑλληνοαμερικανικὴν δημοσιογραφίαν.

—Εἰς τὰ ἄρθρα του ὁ Καλλίμαχος ξέρει νὰ πιάνη τὴν οὐσίαν. Ἀπὸ τὶς πρῶτες γραμμὰς κερδίζει τὸν ἀναγνώστην του, γιὰ καὶ διαλεγμένον λεξιλόγιον χρησιμοποιεῖ, καὶ σχήματα λόγου καὶ εὐστοχῆς συγκρίσεις.

Ὡς δημοσιογράφος ὑπῆρξε εὐπρεπὴς καὶ ἀπεγχομένη τὴν σκανδαλοθηρίαν, πρὸς εἶναι τὸ ὄξυγονον πολλῶν ἐφημερίδων καὶ θεωροῦνται μάλιστα οἱ ἀποκαλύψεις σκανδάλων πρώτου μεγέθους δημοσιογραφικὰς ἐπιτυχίας.

Ὁ Καλλίμαχος ὡς δημοσιογράφος, ποτὲ δὲν ἔλησμόνησε τὸν θεολόγον. Εἶχε τὸ θάρρος τῆς γνώμης του, ἀγωνιζόμενος ἀφοβα καὶ κτυποῖσεν πρὸς πάντας κατεθέσειν ὅταν διεπίστωνε ἀντιθέσειν στὴν προσπάθειαν πῆς ἠθικῆς, πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐξελίξεως τῆς Ὁμογένειας, ἀλλὰ ἀπρέπειες ποτὲ δὲν ἔκαμε. Εἶχε καὶ ἔχει ἦθος κατὰ πάντα λαμπρόν.

Θεωροῦσε τὴν δημοσιογραφίαν ἰσχύργημα, ὅπως καὶ εἶναι, ἐξουσία μὲ οὐσιώδη ἀποστολὴν καὶ βαρυτάτην εὐθύνην καὶ εἶχε πλήρη συνείδησιν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ χρέους¹.

1. Τὸ περιοδικὸν «Hellenicana» εἰς τὸ τεῦχος Ἀπριλίου — Ἰουλίου 1955, ἔγραψε τὰ ἑξῆς διὰ τὸν κ. Καλλίμαχον.

The Editors of HELLENICANA welcome the opportunity to express their esteem and appreciation of the writer of this warm account of the Bureau's efforts and its hopes for the future. The following words, used by the Executive Secretary when, on September 9, 1954, he introduced Dr. Callimachos to the eminent American educators who had gathered at the Men's Faculty Club, Columbia University to meet the Directors and Bureau Scholars, express a well deserved tribute we should like to pay him.

«Tonight, we are greatly honored by the presence of an outstanding Greek-American scholar, Dr. Demetrius Callimachos, the distinguished Editor Emeritus of the National Herald, who has been a warm

Ο ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΡΗΤΩΡ

Ὁ Δ. Καλλιμάχος ὑπῆρξε χωρὶς διακοπὴν μιᾶ ἡφαιστειώδους ὑπαρξῆς. Ὁ φλογερός ἀγωνιστὴς ἦταν καὶ φλογερός ὁμιλητής. Μιλοῦσε πάντα ἀπὸ τὸ περίσσευμα τῆς καρδιάς του καὶ γι' αὐτὸ συνήραζε καὶ συγκινοῦσε.

Ἡ δημοσιογραφία σιᾶθηκε πολὺτιμη φίλη γιὰ τὸν Ἱεροκῆρυκα Καλλιμάχο. Μαζὶ μὲ τὴν στέρεα θεολογικὴ μόρφωση, τὴν ὀξύνοια, τὴν ἀγωνιστικὴτητα, τὴν ἔντονη φιλοπατρία ἀπέκτησε καὶ πλατύτατη κοινωνιολογικὴ συνείδηση, ἀγάπησε περισσότερο τὸ λαὸ καὶ φωτίζει ἀπ' ὅλες του τὶς πλευρὰς, τὸ λόγο του. Ἔχει συνείδηση τοῦ περιττοῦ, αἰσθητικὴ μόρφωση καὶ μαζὶ μὲ τὴν μεγαλήγορον φυσικὴν του διάθεση, κρατεῖ ὡς Ἱεροκῆρυξ ξεχωριστὴ θέση.

Ὅρθως ὁ συγγραφεὺς τοῦ περισπούδαστου βιβλίου «Ἡ Ἑλληνικὴ δημοσιογραφία ὡς ἱστορικὸν δίδαγμα καὶ ὡς σύγχρονος κοινωνικὴ ἀνάγκη» Δ. Χ. Χριστοφορίδης γράφει γιὰ τὸν π. Καλλιμάχο: «Τὸ θρησκευτικὸν κήρυγμα τοῦ κ. Καλλιμάχου — τὸ γραπτὸν καὶ τὸ προφορικὸν — ἐνδιαφέρει τόσο τὴν θρησκείαν ὅσον καὶ τὴν φιλολογίαν. Ὡς σκέψεις, ὡς διατύπωσις, ὡς ρυθμός, εἶναι ἀρτίως ἐξειλιγμένον, σημερινόν, σύγχρονον, ρεαλιστικόν. Εἶναι ἡ ζωὴ μὲ τὸ σύγχρονον θρησκευτικὸν χρῶμα τῆς. Καὶ εἶναι ἡ θρησκεία μὲ τὸ σύγχρονον χρῶμα τῆς ζωῆς. Τὸ ἔθνικόν του κήρυγμα εἶναι ἱστορικόν, πλατὺ, φωτεινόν, κατανοητὸν ἀπὸ τὴν σημερινὴν κοινωνίαν, συρρυθμισμένον μὲ τὴν σύγχρονον πλατεῖαν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ἔννοιαν τῆς Πατρῴδος. Εἶναι καὶ μεγαλήγορον, μουσικόν, πάντοτε ὁμῶς συντονισμένον μὲ τὰς συγχρόνους πατριωτικὰς συγκινήσεις».

Οἱ σκέψεις του εἶναι σαφεῖς, ἀποσπνέουν τὸ ἰδεαλιστικὸν ἄρωμα, χωρὶς νὰ πλαστογραφοῦν καὶ τὶς συνθήκας τῆς πραγματικότητος καὶ νὰ παρουσιάζονται ὡς κήρυγμα ἀνεδαφικόν. Εἶναι σαφῶς ρεαλιστικόν καὶ καλεῖ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον μὲ πλοηγὸν τὸν Χριστὸν νὰ πλείσῃ πρὸς τοὺς πνευματικοὺς κόσμους. Τὰ ἔθνικά του κηρύγματα δὲν εἶναι μιὰ στεῖρα προγονολατρεία ἔχουν τὶς γνήσιες ἱστορικὰς τὰς βάσεις, φωτίζονται.

Ὅταν μίλησε εἰς τὴν αἴθουσα τοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντι-

supporter of the Bureau's effort. Dr. Callimachos is the author of many inspiring and important books. For nearly half a century, he has been interpreting American ideals to Americans of Greek origin both as a journalist and a devout minister of the Gospel. He worked with unabated enthusiasm to have his compatriots not only preserve their religious and cultural heritage, but share it with their fellow Americans».

νουπόλεως, ἡ ἀλησμόνητη διανοομένη καὶ συγγραφεὺς Σοφία Σπανούδη εἰς τὴν ἑφημερίδα «Πρόοδος» ἔγραψε: «Μία πνοὴ εὐγενοῦς ἀνθρωπισμοῦ ἔπνευσε προχθὲς τὸ βράδυ εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου. Ὁ Πρωθιερεὺς Καλλίμαχος, ὁ ἀληθινὰ φωτισμένος κληρικός, ὁ ὁποῖος μᾶς ἦλθεν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν μὲ φορτίον δόλοκληρον ἰδεῶν, ἀρχῶν, πολιτισμοῦ, ἔξημερώσεως, ἀναμορφωτικῆς προσόδου, δὲν ἠθέλησε νὰ ἀφήσῃ ἄγονον τὴν ὀλιγοχρόνιον —δυστυχῶς δι' ἡμᾶς— ἐπίσκεψίν του εἰς τὴν Πόλιν μας. Καὶ μὲ τὴν φωτεινὴν του ὁμιλίαν ἔρριψε τὸν σπόρον τοῦ Ὁραίου, τοῦ Ὑγιῶς καὶ τοῦ Ἀληθινοῦ ἔδῳ, εἰς τὸ ἔδαφος τῆς πρωτογόνου ἀντιλήψεως, τῶν προλήψεων, τῆς τελματώδους ἀκηνησίας καὶ τῆς ἐγκληματικῆς παραγνωρίσεως τῶν στοιχειωδεστέρων συνθηκῶν τῆς κοινωνικῆς καὶ ἔθνικῆς μας ζωῆς.

Ὁ κόσμος διψασμένος ν' ἀκούσῃ κάτι νέον, κάτι φωτεινόν, ἔσπευσε μὲ πρωτοφανῆ συρροὴν εἰς τὸν Σύλλογον, εἰς θαθμόν, ὥστε νὰ γεμίσῃ ἀσφικτικὰ ἡ αἴθουσα καὶ νὰ διακοπῇ κάθε ἐλπίς συγκοινωνίας, ἕως κάτω εἰς τὴν εἴσοδον, ὅπου συνωστίζοντο τὰ πλήθη ματαίως, ἀγωνιζόμενα ν' ἀναβοῦν ἀπὸ τὶς σκάλες. Περισσότεροι ἀπὸ χίλιοι ἀκροαταὶ θὰ κατώρθωσαν νὰ στοιβαχθοῦν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν καὶ ν' ἀκούσουν τὸν ὁμιλητὴν καὶ κανεῖς, μὰ ἀπολύτως κανεῖς ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς, δὲν ἔδειξε τὴν παραμικρὰν δυσφορίαν οὔτε ἐξενίσθη εἰς τὸ παραμικρὸν ἀπὸ τὴν ὄψιν τοῦ ἐξηυγενισμένου Λευίτου, ἀπὸ πῆν πολιτισμένην του παράστασιν, ἡ ὁποία τόσον κολοσσιαίαν ἀπόστασιν παρουσιάζει ἀπὸ τὴν ὄψιν καὶ τὴν παράστασιν τῶν ἔδῳ κληρικῶν μας, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ κόσμος ἔδῳ εἶναι ἐξοικειωμένος.

Ὁ Πρωθιερεὺς Καλλίμαχος ἀνέβη μὲ πλήρη αὐτοπεποίθησιν τὸ βῆμα. Τέλειος ἐξέντλεμαν εἰς τὴν ὄλην του ἐμφάνισιν μὲ τὴν σοβαρὰν ρηδισκόταν του, μὲ τὴν ὠραίαν ἐκφραστικὴν του φυσιογνωμίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ σοματικὴ, ψυχικὴ καὶ διανοητικὴ ἰσορροπία εἰκονίζεται εἰς πλήρη ἑναρμόνισιν. Τελείως ἐνηρμονισμένος ἐπίσης ὁ ἐσωτερικὸς ψυχικὸς του κόσμος μὲ τὸν ἐξωτερικόν. Τὸ βλέμμα του ἀναδίδει τὴν μυστικιστικὴν φλόγα τῆς θρησκευτικῆς πεποιθήσεως ποὺ τὸν διαπνέει καὶ τῆς πίστεως εἰς τὰ μεγάλα ἀνθρωπιστικὰ ἰδεώδη, εἰς τῶν ὁποίων τὴν ἐνατένισιν ἐπίμονα προσηλώθη τόσα χρόνια. Ἡ ὁμιλία του σκορπίζει μίαν ἀκτινοβολίαν ἠθικὴν. Ὁ λόγος του εἶναι ἀπλοῦς, ἀκτινοβόλος καὶ θετικὸς. Μίαν φορὰν μόνον ἐξέσπασεν εἰς κεραυνοβόλον ἀποστροφὴν κατὰ τῶν σημερινῶν σφαγιαστῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ ζωηροτάτη αὐτὴ ἀποστροφή παρέσυρεν εἰς θυελλώδη χειροκροτήματα τὸ ἀκροατήριον».

Εἶναι ἀπὸ τοὺς σπάνιους κατόχους τοῦ ὕψους, μὲ τὸ ὁποῖον ἀσχολεῖται. Λιθθεῖ γόνιμη φαντασία καὶ ποιητικὴ διάθεσις, ἀρετές, ποὺ δένουν καλλίτερα τὸ στοχασμὸ καὶ τὸν προφορικὸ λόγον: «Ὁ καλλιτέχνης τοῦ λόγου καὶ ὁ ἀνώτερος διανοούμενος Δ. Καλλίμαχος ἀναβιβάζει τὸν ἱερέα εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο τῆς τέχνης καὶ τῆς σκέψεως, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἡ θρησκεία ἐμφανίζεται μὲ ὄλην

τὴν πνευματικὴν καὶ αἰσθητικὴν ὠραιότητά της. Ὁ ἱερεὺς Καλλίμαχος ἀναβιβάζει τὸν καλλιτέχνην καὶ τὸν διανοούμενον εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο τῆς θρησκείας, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἡ τέχνη καὶ ἡ Σκέψις ἐμφανίζονται μὲ ὄλην τὴν ψυχικὴν καὶ ἠθικὴν ὠραιότητά των».

Τὰ κηρύγματα τοῦ Καλλίμαχου ἦσαν πάντοτε Χριστοκεντρικά, κηρύγματα βαθυτάτης πίστεως καὶ νοσταλγίας τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὴν Παραδεισιακὴν μακαριότητα, ἀλλὰ καὶ προτρεπτικὰ βιωματικῆς Χριστιανικῆς ζωῆς.

Οἱ λόγοι του ποτὲ δὲν ἦσαν συντεταγμένοι βάσει πῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ρητορικῆς. Εἶχαν κάτι τὸ αὐθόρμητο, τὸ πηγαῖο. Ὁ Καλλίμαχος δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ τοποθετοῦνται εὐκολὰ σὲ κανόνες καὶ σὲ γραμμές. Ἔχει προσωπικὴ ἀυτονομία καὶ ἡ πηγαία συναισθηματικότητα, ποὺ κατακλύζει τὸν ἐσωτερικὸν του κόσμον, τὸν ὠθεῖ σὲ πράξεις αὐθορμητισμοῦ καὶ περισυλλογῆς.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ὡς ἄνθρωπος ὁ Καλλίμαχος εἶναι μιὰ εὐγενικὴ καὶ γενναία καρδιά.

Γεμάτος οὐσιαστικὴ ἀγάπη γιὰ τὸν συνάνθρωπον ποὺ εἶναι καὶ πολυδύναμη ἔκφραση γιὰ τὸν Ἕλληνα μετανάστη τῆς Ἀμερικῆς, τὸν ὥθησε στὶς ὑψηλότερες κορυφὰς τῆς προσωπικῆς θυσίας.

—Στάθηκε κοντὰ στὸν Ἕλληνα τῆς Ἀμερικῆς πιστὸς συνοδίτης κι' ἡ γνήσια ἀγάπη, ποὺ ἔκλεινε μέσα του, τὸν κατέστησε σ' ὄλες τὶς προβληματικὰς ἐξορμήσεις ἕναν σταθερὰ αἰσιόδοξο ἀγωνιστή.

—Ὡς ἄνθρωπος αἰσθανότανε καὶ αἰσθάνεται πάντοτε ἐπιτακτικὴ τὴν ἀνάγκη τῆς ἐπιβιώσεως τῶν πεπρωμένων κι' αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν ἀσύγκριτη δύναμη, ποὺ τὸν ὠδήγησε στὴν ἀναγωγή τῆς προσωπικῆς του πίστεως σὲ πίστη τοῦ Συνόλου, δηλ. στὸ θρίαμβο τῆς προσωπικῆς ἔλξεως καὶ ἐπιβολῆς.

—Ὁ Καλλίμαχος εἶχε ἀκόμα καλωσύνη ἀφθαστη. Ἄλλο πρᾶγμα ἡ ἀγωνιστικότης σ' ἕνα ἄτομον κι' ἄλλο ἡ καλωσύνη. Τὸ ἕνα ποτὲ δὲν ἀποκλείει τὸ ἄλλο γιὰ τὸν πραγματικὸ Ἰδεολόγον.

—Σ' ὄλη του τὴ ζωὴ σπάθηκε ἀφιλοχρήματος, γι' αὐτὸ καὶ σήμερα εἶναι φτωχός. Ποτὲ δὲν ὑπῆρξε ὑλόδουλος. Ἦταν καὶ εἶναι ἕνας ἀγνὸς ἰδεολιστὴς σ' ὄλη τὴν πλατεῖα ἔννοια τοῦ ὄρου καὶ γι' αὐτὸ ἐμπνέει καὶ παιδαγωγεῖ μὲ τὴν παρουσία του.

Διακρίνεται γιὰ τὴν δημοκρατικὴ του συνειδήση κι' ἡ ἐσωτερικὴ του ἐλευθερία σφυρηλατεῖ τὴν ἀδιάλλακτὴ ἀγωνιστικότητά του, τὴν προσωπικὴ του ἀξιοπρέπεια, τὸ ἀκτινοβόλο φῶς τῆς ἀνεπανάληπτης μορφῆς του, ποὺ ἀντιμετωπίζει τὰ τῆς ζωῆς ἀπ' τὴν ὠραιότερη σκοπιά, μὲ μιὰ ἠθικὴ ἀκτινοβολία καὶ πλατύτερη ἐποπτεία.

—Ὡς ἄνθρωπος κρατᾶ γερά στὰ χέρια του τὸ μυστικὸ νὰ ἐμψυχώνη

τούς συναγωνιστάς και συνεργάτας του και είναι μεγάλη ἀρετή τοῦ ἀγωνιστῆ νὰ μπορῆ νὰ εἶναι ἕνας ἐμπνευσμένος ἐμψυχωτής.

—Καὶ πιστεύω ἀκράδαντα πὸς ἡγέτης, ὅποιαδήποτε θέση κι' ἂν κρατῆ, ποῦ δὲν ἐμπνέει καὶ δὲν ἐμπνέεται εἶναι ἄρνηση.

—Ὁ Καλλιμάχος διακρίνεται ἀκόμα γιὰ μιὰ ἐξαιρετὴ σταθερότητα.

—Τὴν ἀρετὴ αὐτὴ τὴν ἐπιδεικνύει περισσότερο στὶς δύσκολες ὥρες, οἱ ὁποῖες καὶ δοκιμᾶζουν ἀλάνθαστα στὸ καμίνι πους ἐὰν ἕνας χαρακτήρας εἶναι χροσὸς ἢ ντενεκές.

—Ὁ ἀγωνιστὴς Καλλιμάχος εἶναι εἰλικρινὴς καὶ δὲν πολιτεύεται. Λὲν χρησιμοποιεῖ τὴν ψευδολόγῳ μηχανὴ τῶν ἀσυνειδήτων ὑποσχέσεων, μέσα στὶς ὁποῖες μοιραίως ὁ χρόνος ἀποκαλύπτει τὸν ἀνείλικρινῆ καὶ τὸν παραδίδει στὴν κοινὴ περιφρόνηση καὶ στὴν ἀνυποληψία. Ὁ λόγος τοῦ Καλλιμάχου εἶναι λόγος ἀντρώκειος, ἀρσενικός. Μπορεῖς νὰ στηρίξεις ἀπόλυτα στὴ φιλία του. Στὴ ζωὴ του ποτὲ δὲν στάθηκε ἄφιλος.

—Εἶναι ἄνθρωπος, ποῦ κερδίζει τὴν ἐμπιστοσύνη σου χάρις στὴν λάμπουσα εὐλακρίειά του καὶ σὲ κατακατᾷ χάρις σὲ μιὰ αὐθόρμητη αὐτοπροσφορὰ, ποῦ διακρίνει ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς του.

—Ἔχει δικές του ιδέες καὶ δὲν εἶναι δειγματεολόγιο τῶν πεποιθήσεων τῶν ἄλλων, οὔτε κάμει συμφωνοθεραπεία.

—Χαλκέντερος εἰς ἐργατικότητα, ἀκούραστος δουλευτής.

—Καὶ εἶναι τόσο λίγοι, Κυρίες καὶ Κύριοι, οἱ ἄνθρωποι σὺν τὸν Καλλιμάχῳ στὴν ἐποχὴ μας, ποῦ τὴν δέρνει ἡ ἀνεύλικρίνεια, τὸ ψεῦδος, ἡ ὀσφυοκαμψία, ἡ ἀστάθεια. Χαίρεσαι νὰ κἀνης συντροφιά μὲ τὸν Καλλιμάχο. Φεύγεις ἀποζηλωμένος, γεμάτος αἰσιοδοξία καὶ ἐσωτερικὴ εὐφορία, μ' ἕνα μῆνυμα ἀνανεωτικὸ τῆς ἠθικῆς σου συνειδήσεως καὶ τῶν ἀνθρωπιστικῶν σου διαθέσεων.

—Λὲν μοιάζει μ' ἄλλους ποῦχουν πρόχειρους ἐνθουσιασμοὺς καὶ τὴν μιὰ ἡμέρα εἶναι ἡφαίστεια ἐνθουσιασμοῦ καὶ φιλοφρονήσεων καὶ τὴν ἄλλῃ Σιθηριέες ἀδιαφορίας, δεῖγμα ἑνὸς ἐσωτερικοῦ κόσμου τραγικὰ ἀσταθοῦς, ἐπιπολαίου, σπασμωδικοῦ. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ μοιάζουν μὲ τὰ Πρωτοχρονιάτικα μπαλλόνια, ποῦ τὴν Πρωτοχρονιά γυαλίζουν ἀπὸ τὴν ἔνταση καὶ τὴν ἄλλῃ μέρα κρέμονται ξεφουσκωμένα.

—Ὁ Καλλιμάχος ὡς ἄνθρωπος «ἡγεῖται», δὲν ἀκολουθεῖ. Ἔχει ἡ ψυχὴ του κᾶτι «τὸ προφητικόν, τὸ δαισθητικόν, τὸ διοσφραντικόν». Ἐξ ἄλλου ὁ νοῦς του δὲν συλλαμβάνεται ποτὲ ἀδρανῶν. Εὐρίσκειται ἐν διαρκεί καὶ ἐντατικῇ ἐργηρόρει καὶ κινήσει, ἐρευνῶν τὴν Ζωὴν ἀπὸ ὅλας τὰς γωνίας τῆς, ἔσωθεν, καὶ ἔξωθεν, ὡς σύνολον ψυχικῶν ἐλατηρίων διανοητικῆς ἐξωτερικεύσεως καὶ καλλιτεχνικῆς ἐκφράσεως». ¹

1. Ἀριστ. Ἡθ. Νικομ. : 1170 α 19.

—Σ' ὄλη του τῆ ζωῆ στάθηκε ἄνθρωπος ἀρετῆς. Γι' αὐτὸ εἶναι κι' εὐτυχιμένος, γιατί δὲν ὑπάρχει ἀρετὴ χωρὶς πλήρωση ζωῆς, χωρὶς εὐδαιμονία. Καὶ ἡ ἀρετὴ εἶναι ἡ ὑψηλότερη ἐνέργεια, ἡ γεννήτρα καὶ τροφὸς τῆς ἐντονωτέρας εὐδαιμονίας: «Τὸ δὲ ζῆν τῶν καθ' αὐτὸ ἀγαθῶν καὶ ἡδέων...» γράφει ὁ Ἄ ρ ι σ π ο τ ἔ λ η ς¹ στὰ «Ἠθικά του Νικομάχεια».

—Ὁ ἐνάρετος ἄνθρωπος ξεχωρίζει γιὰ τὴν ἠθικὴ του αὐτάρχεια. Ὁλόκληρος ὁ ἔσωτερικὸς του κόσμος εἶναι ἐστραμμένος πρὸς τὰ ἠθικά, πὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ καὶ εἶναι ἔτοιμος νὰ θυσιάσῃ τὰ πάντα γιὰ τὴν ἠθικὴ πλήρωση. Μιὰ τέτοια δὲ πράξι ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ μιὰ δλόκληρη ἡρεμὴ καὶ κοινὴ ζωὴ παραγγέλλει ὁ Σ τ α γ ε ι ρ ἰ τ η ς Φ ι λ ὀ σ ο φ ο ς: «Ἀληθὲς δὲ περὶ τοῦ σπουδαίου καὶ τῶν φίλων ἕνεκα πολλὰ πράττειν καὶ τῆς πατρίδος, κὰν δέη, ὑπεραποθνήσκειν· προήσεται γὰρ καὶ χρήματα ἀγαθὰ, περιποιούμενος ἑαυτὸ τὸ καλόν· ὀλίγον γὰρ χρόνον ἡσθῆναι σφόδρα μᾶλλον ἔλοιτ' ἂν ἢ πολὺν ἡρέμα, καὶ βῶσαι καλῶς ἑναιαυτὸν ἢ πολλ' ἔτη τυχόντως, καὶ μίαν πράξιν καλὴν καὶ μεγάλην ἢ πολλὰς καὶ μικράς».¹

—Ὁ Καλλιμάχος εἶναι ἓνα κομμάτι τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς. Ἡ Ἑλλάδα ζῆ μέσα του ἀτόφια, ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὡς τοὺς δικούς μας, με τοὺς ἀγῶνες καὶ τὶς δόξες της, με τοὺς θρύλους τῶν προγόνων καὶ τὸ ἀσύγκριτο ἔπος τῆς 28ης Ὀκτωβρίου τοῦ 1940, με τοὺς πραγματικούς ποιητὰς μας καὶ τὸ δημοτικὸ της τραγούδι, με τὸν ἐπικὸ διθύραμβο καὶ τὸ βουκολικὸ εἰδύλλιο, ὅλα φωτεινά, ἐξυδανικευμένα, γεμάτα μεγαλεῖο, τιμὴ καὶ δόξα.

—Ἡ Θράκη, πὸν γεννήθηκε ὁ Καλλιμάχος, εἶχε ποτίσει βαθύτατα τὴν παιδικὴ του ψυχὴ καὶ σ' ὄλη τὴν ζωὴν του τὸν ἀκολουθοῦσαν οἱ κρημοὶ καὶ οἱ πόθοι τοῦ ἀλύτρωτου Ἑλληνισμοῦ.

—Στὴν Ἀμερικὴ αἰσθανότανε σὰν ἐλεύθερος πολιορκημένος γιατί πὸ περιβάλλον, πὸν τοῦ ἔδινε ὄλη τὴν ἐλευθερίαν, ἡ προσφορὰ αὐτῆ καθ' ἑαυτὴ ἦταν περιορισμός, ἐστένευε τὴν δράση που λόγῳ τῆς τεραστίας ἀφομοιωτικῆς δυνάμεως τῆς μεγάλης αὐτῆς Χώρας.

—Ὁ Καλλιμάχος ἀντιδροῦσε μ' ὄλες του τὶς δυνάμεις καὶ γι' αὐτὸ σοῦ ἔδινε τὴν ἐντύπωση — κι' αὐτὴ ἦταν καὶ ἡ πραγματικότης — πὸς στεκότανε συνεχῶς ἐφ' ὄπλου λόγῃ ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν καὶ χριστιανικῶν μας ἐπάλλξεων.

—Ὡς ἄνθρωπος κατείχετο πάντοτε ἀπὸ τὴν ἀγωνία τῆς νίκης, ἀπὸ τὴν συνείδηση τοῦ θριάμβου. Πόθος καὶ θαθεῖα πίστη.

Πιστεύει δλόψυχα γιὰ κείνο, πὸν ὀραῖζεται, καὶ δὲν εἶναι οὔτε Κληρικὸς ἱπακριτής καὶ στὸ βάθος ἄπιστος, χριστοκάπηλος, οὔτε δημοσιογράφος ἀπὸ ἐκείνους, πὸν δέχονται τὰ φακελλάκια καὶ ἡ πέννα πους γράφει ἀνάλογα με τὸ προσφερθὲν ποσόν. Ὁ Καλλιμάχος ποτὲ δὲν στάθηκε πουλημένη συνεί-

1. Ἄριστ. Ἠθ. Νικομ.: 1166 α 18.

δηση. Είναι άνδρας και ποτέ ούτε άμεσα ούτε έμμεσα έτόλμησε ο εξαγορασμός να τον πλησιάσει.

Είναι ένας άγνος ιδεολόγος, ένας εύσυνείδητος πνευματικός ηγέτης, μια καρδιά γεμάτη όμορφιά και γενναιότητα, ένας φίλος, που ποτέ δεν στάθηκε, όπως πολλοί, άφίλος και ψεύτης.

Γι' αυτό είχε και έχει μια άπαράμιλλη έπιβολή.

Ός άνθρωπος εκφράζει στη ζωή του το λόγο του Ναζωραίου: «ος δι' αν ποιήση και διδάξη ούτος μέγας κληθήσεται».

Ός οικογενειάρχης ήταν φιλοστοργώτατος.

Το 1908 έτέλεσε τους γάμους του με την εξαίρετη έλληνίδα, την αλησμόνητη Όλγα Α. Άνδρέου, η όποια είχε επίσης σημειώσει αξιόλογον δράσιν εις την εξαίρετη έθνικοχριστιανική μας οργάνωση εν Άμερικῇ, την ΓΚΑΠΑ.

Ο ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ

Ο Καλλίμαχος στάθηκε σ' ολόκληρη τη ζωή του ένας φωτεινός αγωνιστής των προφυλακίων του άγώνα. Μια ρωμαλέα ζωσα σύνθεση, έκφραση των ιδεωδών του Έλληνοχριστιανικού πολιτισμού.

Ο έντιμος μαχητής περνά φωτόλουστος από το λιθόστρωτο της πνευματικής εκτιμήσεως. Είναι πάντα ώραιος· κι' όταν βρούσκειται από προσκήνιο της δράσεως κι' όταν από το βάρος του χρόνου έχει έναποθέσει τα όπλα του άγώνα στη χροσή θήκη της πμής και απόμαχος πλέον στοχάζεται για τα χρόνια, που έπρασαν κι' έγιναν πολύτιμη μνήμη και ιστορία.

Τόν περιβάλλει ο θαυμασμός εκείνων, που τον είχαν ολόκαρδα αγαπήσει, και τον λαμπρύνει η άρνηση αυτών που αστόχαστα τον είχανε άρνηθῆ.

Τόν σέβονται αυτοί, που τον πολέμησαν και τον τιμούν άπεριορίστα, όσο τον καμάρωναν ν' αγωνίζεται στο πεδίο της μάχης χωρίς φόβο γιατί είχε οδηγητή το όραμα των ιδανικών.

Με την αγωνιστική του διάθεση και με τους ώραίους αγώνες του ο μαχητής τραγουδάει το βαθύ νόημα, την ουσία της ζωής και τις βαθύτερες χαρές της, που ο άνθρωπος ιδιαίτερα σήμερα, κάτω από την άλματώδη ανάπτυξη της Τεχνικής συνθλίβει τις πνευματικές αξίες, άρνείται την ιεράρχησή τους και προσδίδει με πάθος τον πνευματικό πολιτισμό.

Ο π. Καλλίμαχος είναι έθνικός αγωνιστής πρώτου μεγέθους και άνήκει σ' ολόκληρο τον ξενιτεμένο Έλληνισμό, στην Ελλάδα.

Άν άλλοι μπορούν μεγαλόπνευστα μέσα σέ στίχους να ζωντανεύουν τα ιδανικά της Φυλής ή σέ πεζά κείμενα, ο Καλλίμαχος, έχει το Θείο χάρισμα να τα ένσαρκώνει μέσα σέ μια πολύχρονη γόνιμη μάχη, σ' ένα διαρκή κι' άσταμάτητο, μεγαλόπνοο άγώνα.

Δέν είναι ο απόκοσμος ξερημίτης της σκέψεως. Είναι το πέραςμα της

ζωῆς σ' ἓνα διαρκές ἀκατανίκητο πνευματικὸ παρόν, πού τὸ σφραγίζει ἡ ὑπερτάτη ἀρετὴ τοῦ λόγου καὶ τοῦ ἤθους.

Ἡ ἀδράνεια ὑπῆρξε ὁ πιὸ ἄσπονδος ἐχθρὸς τῆς ζωῆς του. Δὲν τὴν ἀνεχότανε, τὴν μισοῦσε θανάσιμα, γιατί εἶναι ἡ μητέρα τῆς φθορᾶς, ἡ πιὸ παθητικὴ ἀποδοχὴ τοῦ νοήματος τῆς ζωῆς, ἡ πιὸ ἀδυσώπητη αὐτοκαταστροφὴ καὶ ἡ πιὸ θεμελιακὴ ἀντιδικία μὲ τὴν ζωὴ.

Οἱ σοφοὶ μποροῦν νὰ γράφουν βιβλία, νὰ στοχάζωνται γοητευτικά, νὰ φιλοσοφοῦν· δὲν γράφουν ὅμως τὴν ἱστορία.

Τὴν ἱστορία τὴν γράφουν ἐκεῖνοι, πού μποροῦν νὰ ποῦν στὸν ἑαυτὸν τους, αὐτὸ πού εἶπε ὁ Κωνσταντῆς Κανάρης πρὶν κάψῃ τὴν Τουρκικὴ ναυαρχίδα: «Κωνσταντῆ θά πεθάνῃς».

Γιὰ νὰ τὸ πῆς ὅμως αὐτὸ πρέπει νὰ πιστεύῃς στὸ Θεὸ καὶ στὸν ἑαυτὸ σου.

Κι' ἓνας ἀπ' αὐτούς, πού τὸ εἶπαν καὶ τὸ τήρησαν σ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς πολυκύμαντης ζωῆς τους εἶναι κι' ὁ π. Καλλιμάχος, γι' αὐτὸ ἀγωνίστηκε ἔντιμα κι' ἔζησε καὶ ζῆ καὶ θὰ ἐπιζήσῃ στὴν ἱστορία τοῦ ἀποδήμιου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς ὡς φωτεινὸ ἠθικὸ καὶ ἔθνικὸ μετέωρο.

Σπάθηκε ὁ ἀκτινοβόλος μυσταγωγὸς τῆς μαχητικότητος τοῦ ἀποδήμιου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς.

Θὰ γεννηθῇ ὅμως τὸ ἐρώτημα ποιὲς ὑπηρεσίες προσέφερε ὁ Δημήτριος Καλλιμάχος στὸν Ἑλληνισμὸ τῆς Ἀμερικῆς καὶ σὲ ποιὲς πρωτοβουλίες ἔλαβε ἐνεργό, πρωτοποριακὸ ρόλο;

Εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ ἀπαντοῦμε μὲ τὴν γλῶσσα τῶν γεγονότων:

1) Ἡ ἐφημερὶς «Ἐθνικὸς Κῆρυξ», τὴν ὁποῖαν διηύθυνε ἀπὸ τοῦ ἔτους 1922, 45 ὀλόκληρα χρόνια εἶναι ἡ ἐφημερὶς, ἡ ὁποία καθωσιώθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς. Πρασέφερε καθημερινῶς ἀπὸ τὶς στήλες τῆς ἔθνικα καὶ χριστιανικά σαλπίσματα, τὰ ὁποῖα συγκινοῦσαν καὶ ταυτοχρόνως παιδαγωγοῦσαν τοὺς Ἕλληνας μετανάστες τῆς Ἀμερικῆς καὶ δημιουργοῦσαν τὶς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις βάσει τῶν ὁποίων θὰ ἐπετύγχαναν ὅλες οἱ μετέπειτα ἔθνικες καὶ χριστιανικὲς ἐξορμήσεις. Ὁ «Ἐθνικὸς Κῆρυξ» ὑπῆρξε ἰσχυρότατον βῆμα ἐπηρεασμοῦ τῆς σκέψεως τῶν Ἑλληνοαμερικανῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀμερικανικῆς κοινῆς γνώμης. Ἐκεῖνο πού χαρακτηρίζει ἰδιαίτερος τὸν «Ἐθνικὸν Κῆρυκα» εἶναι τὸ σταυροφορικὸ πνεῦμα πού τὸν διακρίνει.

2) Ἠγήθη ἐξορμήσεων διὰ τὴν δημιουργίαν Ἑλληνικῶν σχολείων, εἰς τὰ ὁποῖα τὰ Ἑλληνόπουλα μαθαίνανε ὄχι μόνον τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσα, ἀλλὰ καὶ τὴν χριστιανικὴν καὶ ἔθνικὴν παρακαταθήκην τῶν προγόνων μας, ζωτικὴν ἀνάγκην διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Τὸ 1915 ὅταν ὁ Καλλιμάχος ἀνέλαβε τὴν διεύθυνση τοῦ «Ἐθνικοῦ Κηρυκος» ὑπῆρχον μόνον ἑπτὰ ἀπογευματινὰ σχολεῖα σ' ὀλόκληρη τὴν Ἀμε-

ρική και με τις έξορμήσεις, τις όποιες έκαμε, με την εμπνευσμένη άρθρογραφίαν του, με την συνεχή διαφώτιση και συνειδητοποίηση τής ούσιαστικῆς αὐτῆς ανάγκης τὰ ἐπτά σχολεῖα γενήκανε 357. Ὁ Καλλιμάχος σὲ ἄρθρα καὶ σὲ κηρύγματα ἐφώναζε καλύτερα σχολεῖα παρὰ Ἐκκλησίες, διότι, ὅταν ἔχουμε ἀνοιγμένα σχολεῖα, θὰ ἔχουμε καὶ ἀνοιγμένες τὶς Ἐκκλησίες εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἐνῶ, ἂν δὲν ἔχουμε σχολεῖα, γρήγορα θὰ κλείσουν καὶ οἱ Ἐκκλησίες».

Ἀγωνίσθηκε διὰ τὸ ἡμερήσιον Ἑλληνοαμερικανικὸν Ἐκπαιδευτήριον τοῦ Βρόνξ, τὸ ὁποῖον εἶχε ιδρύσει ἡ «Ἀτλαντίς». Ὁ Καλλιμάχος τὸ ἀποκαλοῦσε Ἑθνικὸν προμαχῶνα καὶ προσπαθοῦσε νὰ ἐμπνεύσῃ σ' ὅλες τὶς μεγάλες Κοινότητες τὴν ἰδέα τῆς ιδρύσεως καὶ συντηρήσεως ἡμερησίων Ἑλληνικῶν Σχολείων.

Προπαγανδίζων γὰρ τὸ Σχολεῖο αὐτό, πού ἐμόρφωσε Ἑλληνοπρεπῶς ἐκατοντάδες Ἑλληνοπαίδων τῆς Ἀμερικῆς, ἔγραψε ὁ Καλλιμάχος: «Ἀπὸ τοῦς ἀγλαοῦς καρποῦς αὐτοῦ τοῦ ιδρύματος, ἔχω ἀρυσθῆ ἑμπνεύσεις πρὸς στερέωσιν τῆς πίστεως ὅτι ἡ ὠραιότερα καὶ συγκεκριμένη συνεισφορά ἡμῶν τῶν ἀποδήμων εἰς τὴν Νέαν Πατρίδα εἶναι νὰ πὴν πλουτίζωμεν μετὰ τὴν προνομιακὴν γλῶσσαν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ μετὰ τὰ ἄρθρα ἰδανικὰ τοῦ πατρογονικοῦ ἡμῶν πολιτισμοῦ.

—Οἱ πρὸ πενήντα ἐτῶν πρωτοπόροι, μᾶς ἄνοιξαν τὸν δρόμον τῆς Τιμῆς καὶ τῆς Ζωῆς.

—Μόνον μετὰ Ἡμερήσια Ἑλληνο - Ἀμερικανικὰ Σχολεῖα ὑπάρχει Τιμὴ καὶ Σωτηρία. Χωρὶς αὐτὰ προβάλλει ἡ Θύελλα τῆς ἐντροπῆς καὶ τοῦ καταποντισμοῦ».

3) Ἠγήθη τῆς πρωτοβουλίας νὰ ιδρυθῆ ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ τὸ Μπροῦκλιν, τῆς Βοστώνης.

Τὰ πρῶτα χρήματα, 46.000 δολάρια, τὰ συνεκέντρωσε ὁ Καλλιμάχος καὶ ἀγοράσθηκε ἡ Σχολὴ στὸ Πιάμφορτ τὸ 1933 καὶ μετεφέρθη ἀργότερα εἰς ΒΡΟΥΚΛΙΝ, νὰ μορφώνωνται ἐκεῖ Ἑλληνοχριστιανικῶς, θεολογικῶς, νὰ ἐρχονται μετὰ δυὸ χρόνια εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἐπιστρέφουν ἐκεῖ ὡς πνευματικοὶ ἡγέται, ὡς Ἱερεῖς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πάνοπλοι ἐπιστημονικῶς, χριστιανικῶς καὶ ἐθνικῶς. Ὅταν ὁ Καλλιμάχος ἀπὸ τὶς στήλες τοῦ «Ἑθνικοῦ Κήρυκος», ἔγραψε τὴν ἰδέα τῆς ιδρύσεως τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, πικρὰ σχόλια καὶ πικρὲς εἰρωνεῖες ἐδέχθη καὶ γελοιογραφίες εἶδε ἀκόμη εἰς ἄλλην ἐφημερίδα διὰ τὴν σύλληψιν τῆς ἰδέας. Καὶ ὅμως τὸ ἔργον ἐπροχώρησε, ιδρύθη ἡ Σχολή, ἠνδρώθη, συνεχῶς ἐξελισσεται καὶ ἀποτελεῖ σήμερον ξεχωριστὴ τιμὴ διὰ τὸν Ἑλληνισμό τῆς Ἀμερικῆς.

4) Ἠγήθη τῆς ἐξορμήσεως διὰ τὴν εἰρήνευση καὶ ἔνωσιν τοῦ διηρημένου καὶ κατακεραματισμένου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς, ὅταν ἐφθασε ἐκεῖ ὡς Ἐξάρχος τοῦ Πατριαρχείου ὁ ὑπέρροχος καὶ ἀσύγκριτος Μητροπολίτης Δα-

μασκηνός¹ εἰς μίαν ἐποχὴν ποῦ ἐκλονίζοντο οἱ βαμοὶ τῆς ἐθνικῆς καὶ χριστιανικῆς μας πίστεως εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἐνῶ ἄλλη ἐφημερὶς ἀντιδροῦσε φοβερὰ καὶ μὲ σπυραῖα γράμματα καλλιεργοῦσε τὴν ἰδιχόνοιαν καὶ ἔγραφε νὰ φύγῃ ἀ μ ἔ σ ω ς ὁ Δαμασκηνός, διὰ νὰ συνεχισθῇ ἡ ἀλληλεξόγκωσις τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς, ὁ Καλλιμάχος ἀπὸ τὶς στήλας τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος», καὶ στὸ πλευρὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ, διεκήρυττε τὴν οὐσιώδη ἀλήθεια τῆς ἐνώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ, διότι ἄλλως ἢ καταστροφῇ, ἢ ὅποια ἀνέμενεν αὐτούς, θ' ἀποτελοῦσε ἐντὸς ὀλίγου σκληροτάτην πραγματικότητα. Εἰς τὸ μεγάλο ἔργον τῆς ἐνώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ποῦ ἐπραγματοποίησε ὁ ἀπὸ Κορινθίας Δαμασκηνός, ὁ Καλλιμάχος ὑπῆρξε πιστὸς καὶ ἔδινε τὴν ἐντύπωσιν — κι' αὐτὴ ἦταν καὶ ἡ πραγματικότης — πὼς στεκότανε ἄξιος τῆς θαυυτάτης εὐγνωμοσύνης ὄλων ὄσων πονοῦν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν ἀπόδημο Ἑλληνισμό τῆς Ἀμερικῆς.

5) Ἡγήθη τῆς Σταυροφορίας ὑπὲρ τοῦ θεσμοῦ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ὡς πνευματικοῦ κέντρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ἀμερικῆς, διότι χωρὶς αὐτὴ δὲν ἦταν ἰδυνατὸν ποτὲ νὰ ὑπάρξῃ σταθερὰ κατευθυντήριος γραμμὴ καὶ ἐνωτικὴ δύναμις, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ πειθαρχοῦν οἱ ἀπόδημοι, νὰ συντονίζονται οἱ προσπάθειες, μὲ γραμμὲς θετικῆς προοπτικῆς καὶ δημιουργίας ἐθνικῶν καὶ χριστιανικῶν σταυροφοριῶν καὶ γι' αὐτοὺς τοὺς ἰδίους καὶ διὰ τὴν νέαν γενεάν, ἢ ὁποία σήμερον ἀνέλαβε τὴν ἡγεσίαν τῆς φιλάτης Ὀμογενείας.

6) Ὁ Καλλιμάχος προχωρεῖ ἀκάθεκτος, ἀρθρογραφεῖ καὶ ὑπογραμμίζει ἔντονα τὴν ἀνάγκη τῆς ἰδρύσεως Ἑλληνικοῦ Διδασκαλείου, πιστεύοντας ἀπόλυτα ὅτι ἀπὸ τὴν Σχολὴ αὐτὴ πρέπει νὰ ἐξέλθουν νέοι, οἱ ὁποῖοι θὰ γνωρίζουν ἄριστα ἑλληνικὰ καὶ θὰ διδάσκουν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἰς τὴν νέαν γενεάν. Ἡ ἰδέα αὐτὴ θεωρήθηκε στὴν ἀρχὴ οὐτοπία, τὴν ἐπολέμησαν ἀπηνῶς, ἀλλὰ ὁ Καλλιμάχος ἄνθρωπος μὲ δξυδέρκεια ἀγωνίσθηκε μὲ πείσμα καὶ σήμερα ἡ Ἀκαδημία τοῦ Ἀγ. Βασιλείου τοῦ Γκάρισσον θεωρεῖται κόσμημα τοῦ ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ καὶ πλήρωση ὑπερτάτης ἀνάγκης.

7) Εἰς τὴν προσπάθειαν νὰ ἐνισχυθοῦν οἱ νέοι ὁ Καλλιμάχος ἔγραφε πύρινα ἄρθρα διακηρύττοντας ὅτι πρέπει νὰ ἐνισχυθῇ καὶ νὰ ἐνθαρρυνθῇ ἡ νέα Γενεά. Νὰ ἀγαπήσῃ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ Ἑλληνικά, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ὀρθοδοξίαν μας, διότι αὐτὴ εἶναι ἡ φυσικὴ δαδοῦχος τῶν Ἑλληνοχριστιανικῶν μας ἰδεωδῶν εἰς τὸν Νέον Κόσμον. Φεύγοιμε ἑμεῖς, ἔλεγε ὁ Καλλιμάχος, καὶ τὰ ὄσα καὶ τὰ ἱερὰ θὰ τ' ἀφήσοιμε στὰ παιδιὰ μας. Ἀνάγκη νὰ τὰ καταστήσοιμε ἄξιους συνεχιστὰς τῶν παραδόσεών μας. Ὁ Καλλιμάχος γιὰ τὴν Νέα Γενεά αἰσθάνεται ἰδιαίτερη χαρὰ καὶ παλμό, γιὰτὶ σὰ παιδιὰ αὐτὰ βλέπει τὴν πνευματικὴν ἐπιβίωσιν τῆς Ὀμογενείας.

1. Πρβλ. Σ ή φ η Γ. Κόλλια : Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος - Ἀντιβασιλεὺς Δαμασκηνός, ὁ ἀπὸ Κορινθίας. Ἀθῆναι, 1963.

Ἄλλα του ἀξιόλογα ἔργα εἶναι:

8) Σταυροφορία με τὴν συνεργασία πῶν Κρητῶν τῆς Ἀμερικῆς διὰ τὴν ἰδρυση τοῦ Βενιζελείου Σανατορίου εἰς τὴν Μεγαλόνησο.

9) Σταυροφορία με τοὺς Χίους ὑπὲρ τοῦ Νοσοκομείου τῆς Νήσου.

10) Σταυροφορία διὰ τὴν ἰδρυση τοῦ Σανατορίου τῆς «Μάννας» εἰς τὴν Κορφοξυλιά τῆς Ἀρκαδίας πρὸς περίθαλψιν τῶν ἀρρώστων μαχητῶν.

11) Σταυροφορία ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Ἐξωριστὴ σταυροφορία ἀνέλαβε καὶ ἡ «Ἀτλαντὶς» τῆς Νέας Ὑόρκης.

12) Σταυροφορία (ὄλου τοῦ Ἑλληνικοῦ Τύπου) ὑπὲρ τῶν Πολεμικῶν Λανειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ἀμερικανικοῦ Λανείου «τῆς Ἐλευθερίας» ὁ «Ἐθνικὸς Κήρυξ» ἐβραβεύθη, διότι ἔγραψε τὸ καλύτερο ἀρθρο ἀπ' ὅλες τὶς ξενόγλωσσες ἐφημερίδες τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἦταν ἀρθρο τοῦ Καλλιμάχου.

13) Σταυροφορία ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ μας Πατριάρχου. Παρόμοια ἐκστρατεία ἀνέλαβε καὶ ἡ «Ἀτλαντὶς» σὲ παλαιότερη ἐποχῇ, πρὶν ἐκδοθῆ ὁ «Ἐθνικὸς Κήρυξ».

14) Σταυροφορία πρὸς κληρονομήσιν τῶν φιλελλήνων Ἀμερικανῶν κληρικῶν. Τῶν κληρικῶν αὐτῶν τὰ ψηφίσματα ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀπλῶσαν τὸν Πρωθυπουργὸ Ἐλευθ. Βενιζέλο, διὰ τὴν ἐξουδετερώσιν τοὺς φιλο - Βουλγάρους Μισσιοναριοὺς, πὸν πολιορκουῖσαν καὶ ἐπηρέαζαν τὸν Πιρόεδρον Οὐίλσον. Τελικῶς ἐπετεύχθη ἡ ἐξασφάλισις τῆς Θράκης διὰ τὴν Ἑλλάδα.

15) Σταυροφορία «κατ' ἐπιταγὴν» — ὀλίγον πρὶν τὴν Μικρασιατικὴν κατάρρευση — καὶ Παγγρησιατικὰ Συλλαλητήρια, ὅπως, — ἐφ' ὅσον ἡ συμμαχικὴ διπλωματία ἀνεκοίνωσεν ἐν Ἑυρώπῃ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Μελέτιον ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ παραμείνωμεν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν — ἰδρυθῆ εἰς τὴν Ἰωνίαν με πρωτεύουσαν τὴν Σμύρνην, Ἀνεξάρτητον Χριστιανικὸν Κράτος διὰ τὴν προστασίαν καὶ διάσωσιν τῶν διαφόρων χριστιανικῶν πληθυσμῶν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῆς ἐξοντώσεως.

16) Ἐπίμονη, πολυχρόνιος, ἀδιάκοπη σταυροφορία καὶ ἐξόρμησις — μετὰ τὴν δραματικὴν στρατιωτικὴν κατάρρευση τῆς Μικρᾶς Ἀσίας — πρὸς ὀριστικὴν ἔνωσιν καὶ συναδέλφωσιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων μας, πὸν κατετρώχοντο ἀπὸ πολιτικὰς καὶ ἐκκλησιαστικὰς διαφορὰς.

17) Σταυροφορία διὰ τὴν ἰδρυση καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυση τῆς Ὀργανώσεως τῶν «Ἀμερικανῶν Φιλελλήνων».

Ἡ ὀργάνωσις ἐκείνη, εἰς τὴν ὅποιαν μετεῖχον κορυφαῖοι ἄνδρες παναμερικανικοῦ κύρους, προσέφερε σημαντικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν κατὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον. Ἡ Ὀργάνωσις, ἐκτὸς πῶν ἄλλων, ἐξέδωκε καὶ σειρὰν ἔργων ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν δικαίων της.

18) Σταυροφορία σκληρότατη καὶ ἐπίμονη τοῦ «Βενιζελικοῦ Ἐθνικοῦ Κήρυκος» πρὸς παρεμπόδισιν ὀλεθροῦ διαβήματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατρι-

άρχου Μελετίου, ὁ ὁποῖος τὸ 1923 διέταξε καὶ συνήλθαν «ὑπὸ ἐχεμύθειαν» οἱ «Βενιζελικὲς» Κοινότητες καὶ ἐξέλεξαν δύο ἱστορησίους ἐπισκόπους διὰ τὸ Σικάγο καὶ τὴν Βοστώνη. Αἱ ἄλλαι, αἱ λεγόμεναι «Βασιλικαὶ» Κοινότητες ἠγνοήθησαν. Τότε οἱ βασιλάφρονες ἔφεραν δικό τους Ἱεράρχη, τὸν Χαλδίας Βασίλειον, ὁ ὁποῖος ἀντοεκηρύχθη «Μητροπολίτης καὶ Ἀρχηγὸς τῆς Λύτοκεφάλου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας Ἀμερικῆς καὶ Καναδᾶ». Ὁ «Ἰθνηκὸς Κήρυξ», πότε ἔθεσε κατὰ μέρος τὰ κομματικὰ συμφέροντα καὶ ἐπάλαυσε διὰ τὰ ἀποφευχθῶν τὰ δλέθρια διαθήματα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει.

19) Σταυροφορία ὑπὲρ τῶν σεισμοπαθῶν τῆς Κορίνθου. Ἐνήργησαν χωριστὰ ἡ «Ἀτλαντὶς», ἡ «Καλλιφόρνια» τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου, καθὼς καὶ ὁ «Ἐθνηκὸς Κήρυξ», ὁ ὁποῖος καὶ συνεκέντρωσε τριπλάσιον ποσόν.

20) Σταυροφορία, Συλλαλητήρια ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, μὲ συμμετοχὴ ἐπισήμων Ἀμερικανῶν.

21) Σταυροφορίαι κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ποιμαντορίας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηναγόρα πρὸς προάσπισιν τῶν Ἱερῶν Θεσιῶν τῆς «κανονικῆς» Ἀρχιεπισκοπῆς, ὁ ὁποῖος προσεβάλλετο ὅταν ἐχειροτονήθησαν τρεῖς ἄλλοι Ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι ἴδρυσαν «ἀνεξάρτητον Ἑλληνικὴν Ἀρχιεπισκοπὴν».

22) Μία ἄλλη σκληροτάτη Σταυροφορία ἱεροῦ καὶ ἡρωικοῦ χαρακτῆρος ἦταν καὶ ἐκεῖνη τοῦ «Ἐθνηκοῦ Κήρυκος» ὅταν ἰδρῦθη μία Ἑλληνοαμερικανικὴ Ὀργάνωσις ἢ ὁποῖα ἀρχικῶς ἐκήρυττεν ὅτι: «εἶναι θρησκευτικῶς ἀδογματιστὴ», ὅτι «ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶναι ἀπαραίτητη», ὅτι «τὰ ἑλληνικὰ ἐνοριακὰ σχολεῖα παρεμποδίζουσι τὸν Ἀμερικανισμόν κατὰ 100 τοῖς ἑκατὸν» καὶ τὰ παρόμοια. Μὲ τὴν ἡρωικὴν ὁμωσ αὐτῆ ὑπὲρ «βωμῶν καὶ ἐστιῶν» Σταυροφορίαν ἐφωτίσθησαν βαθμιαίως τὰ πνεύματα καὶ ἡ Ὀργάνωσις αὐτῆ (ποῦ ἐκήρυξε μετοικητὰς κατὰ τῆς θωραλέας μαχητικῆς ἐφημερίδος) εἰσῆλθεν εἰς τὸν πρέποντα δρόμον τῆς τιμῆς.

23) Πέντε ἐτήσια Σταυροφορία τοῦ «Ἐθνηκοῦ Κήρυκος». Ἀνέλαβε τὴν δαπάνην, μόνος του, ἐπὶ πέντε ἔτη, καὶ ἀπέστειλε εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ Ἑλληνοαμερικανόπουλα πρὸς ψυχικὸν ἀναβαπτισμόν. Τὰ παιδιὰ αὐτὰ ἐπιστρέφοντα, ἐγένοντο «ἔθνηκοὶ ἀπόστολοι» τῶν ὠραιοτήτων τῆς ἐνδοξῆς Χώρας μας.

24) Σταυροφορίαι καὶ κινητοποιήσεις τοῦ Ἀμερικανικοῦ κόσμου πρὸς ἐπαναπατριισμόν τῶν ἀρπαγέντων ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν 28 χιλ. Ἑλληνοπαίδων. Συνεκροτήθησαν μεγάλα συλλαλητήρια εἰς τὰς μεγαλυτέρας πόλεις τῆς Ἀμερικῆς, ἀμίλησαν διὰ τὸ ἀποτρόπαιον αὐτὸ ἔγκλημα καὶ συνεκεντρώθησαν 3.000.000 ὑπογραφές, οἱ ὁποῖες ἐστάλησαν εἰς τὸν Λευκὸν Οἶκον.

Σπουδαία ἀκόμη ὑπηρεσίαν προσέφευρεν ὁ Καλλιμάχος καὶ ὁ «Ἐθνηκὸς Κήρυξ», εἰς τὴν σωτηριώδη διὰ τὸν Ἑλληνισμόν τῆς Ἀμερικῆς πρωτοβουλίαν τοῦ ἀεμνήσασου Ἀρχιεπισκόπου Μιχαὴλ διὰ τὸν θεσμόν τοῦ «δεκαδολαρίου».

Ὁ Καλλιμάχος σὰν ἀγωνιστὴς θήτευε κάτω ἀπὸ τὸν μεγάλο Νόμο τῆς ἠθικῆς ἀκαμψίας κι' αὐτὸ στάθηκε τὸ μεγάλο του βίωμα.

Ὅταν γνωρίζεις τοὺς ἀγῶνας τοῦ π. Καλλιμάχου, νομίζεις ὅτι ὁ ἀγῶνας διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τῶν ἰδανικῶν μας στὴν ἀχανῆ χώρα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν χωρὶς αὐτὴ τὴν ἀρχὴ δὲν ἔχει νόημα γιὰ τὸν π. Καλλιμάχο.

Πίστευε δλόψυχα στὸν ἀγῶνα, ποὺ ἔκαμε μαζί με τὸν ξενητεμένο Ἑλληνα πῆς Ἀμερικῆς καὶ γι' αὐτὸ ποτὲ δὲν ὑπεχώρησε, ὅσο κι' ἂν ἡ ἀμπατισ τῶν ἀντιξοοτήτων πολλές φορές ἀπειλήσε ν' ἀφανίσῃ τὸν κόσμο τῶν ὠραίων προσποθειῶν, ποὺ εἶχαν πρὸς χάριν τοὺς ριχθῆ στοὺς χαράκωμα τῆς πιὸ σκληρῆς μάχης.

Πολλὲς φορές ἄγγιξε τίς ἀκρότητες, γιατί ἔτσι πάντα συμβαίνει στὶς σκληρῆς μάχες. Καὶ εἶναι γνωστὸν πὼς οἱ μοιραῖες αὐτὲς ἀκρότητες εἶναι ἡ μόνη χαρὰ τῶν δειλῶν, γιατί ἐν ὀνόματι αὐτῶν ἀσκοῦν τὴν ἀρνητικὴ τους κριτικὴ, ναρκισσεύονται καὶ ναρκώνουν τὴν δειλή τους συνείδηση, μεταβαλλόμενοι σὲ θρασεῖς καὶ θλιβεροὺς τιμητὰς τῶν ἀγωνιστῶν.

Οἱ ὑπερβολὲς εἶναι οἱ ἀνεπιθύμητες ἀλλὰ πολυκρίλητες θυγατέρες τοῦ ἀγῶνα.

Λὲν γίνεται ἀλλοιῶς.

Ὁ ἀγῶνας δὲν ἔχει συνταγές. Συνταγές ὑπάρχουν μόνον στὰ φαρμακεία· γι' αὐτὸ ὑπάρχουν καὶ οἱ ζυγοὶ ἀκριβείας.

Ὁ Καλλιμάχος μὲ ψηλὰ τὸ κεφάλι ἔβλεπε μονάχα τὰ ἰδανικά καὶ δὲν ἠσχολεῖτο μὲ τὰ θνησιγενῆ πράγματα, μὲ τὰ σκόβαλα, ποὺ προσφέρουν οἱ μικροχαρὲς καὶ μικροσκοπιμότητες, ποὺ συνθέτουν μὲ τὸν δικὸν τοὺς τρόπο τὴν ραθυφιλία τῆς πνευματικῆς ραθυμίας.

Ὡς γνήσιος ἀγωνιστὴς ποτὲ δὲν καταδέχτηκε νὰ δέσῃ τὴν ζωὴν του μὲ τὰ μικρὰ καὶ τ' ἀσήμαντα, γιατί εἶχε ἐπίγνωση τῆς σπουδαίας ἀποστολῆς τῆς Ὀμιγενείας καὶ τοῦ προσωπικοῦ του χρέους ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας μας.

Ἐπλέγετο ὀλόκληρος ἀπὸ Ἑλλάδα, μέσα του ζοῦσε ἡ Ἱστορικὴ συνείδηση τοῦ Ἕθνους ὡς δρῶσα πραγματικότης, ὡς ὑπεριάτη ἀνθρωπιστικὴ ἀξία καὶ γι' αὐτὸ ὀλόκληρο τὸν ἐσωτερικὸν του κόσμο, τὸν κατέκλιζε μιὰ ἐνθεη πίστη, ποὺ σφράγιζε ἀνεξίτηλα ὅλες τίς ἐξορμήσεις του.

Τὸ ἀγωνιστικὸ ἰσθένος του ἦταν τὸ θούριο τῆς ἀνυπότακτης καρδιάς του, ὁ πόνος πρὸς ὃ,τι εἶχε δημιουργικὴ σχέση μὲ τὴν μακροαῖων ἱστορία τῆς Φυλῆς. Αὐτὸ ἦταν ὁ βαθύτερος δεσμός του μὲ ὃ,τι ἀπαιτοῦσε ἀγῶνα καὶ ἥρωικὴ ἄμυνα κι' ἐπίθεση.

Ὀλόκληρη ἡ ζωὴ τοῦ Δημ. Καλλιμάχου εἶναι ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὴν παρουσία τῆς Πίστεως καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνῃ ζῆ μέσα του ἔντονα ὁ προϊστορικὸς θρωῖλος, ἡ κλασσικὴ ἱστορία, ἡ βυζαντινὴ περιπέτεια, τὸ ἀκατάλυτο Εἰκοσιένα.

Είχε δίκιο ο Μπέρξον, όταν είπε ότι: «Σὲ κάθε πράξη ἐνεργεῖ αὐτόματα ὅλο τὸ παρελθὸν μας, πὸν ξυμπᾶ, συσσωρεύεται καὶ συμπιέζεται μέσα στὴ συνείδησή μας, ἔτσι πὸν ὅλη μας ἡ πορεία εἶναι μιὰ ἄρρηκτη συνοχή, μιὰ ἀδιάσπαστη ἐνότητα τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος».

Ἄν πρέχει ὡς ἐθελοντής, Ἱεροκῆρυξ στὴν ἐκστρατεία τοῦ 1912—1913, ἂν παίρνη μέρος στὶς μάχες τοῦ Σόροβιτς, τοῦ Ὁστροβου, τῆς Κορυτσᾶς καὶ ἔπειτα τοῦ Κιλκίς, τοῦ Λαχανᾶ, τῆς Κρέσνας καὶ τῆς Τσουμαγιᾶς, αὐτὸ εἶναι συνειδητὴ ἀπόκριση στὸ βουβό, ἀλλὰ ἐπιτακτικὸ κάλεσμα τῶν ἰδανικῶν.

Εἶναι ἡ αὐθόρμητη ἀπάντηση τῆς ἐλεύθερης ψυχῆς του στὴν ἀλήθεια ὅτι: «Ὅποιος ἀνέχεται τὴν ἀνελευθερία γύρω του, ἰδὲν εἶναι ἐλεύθερος, κ' ἂς μὴν τὸν ἀγγίξῃ τὸν ἴδιον ἄμεσα ἡ δουλεία. Ὅποιος ἰδὲν μάχεται γιὰ τὴν ἐπικράτησή της, εἶναι ἐχθρὸς της. Ἐλευθερία εἶναι ὁ ἀγῶνας γιὰ τὴν ἐλευθερία. Λὲν ἰσχύει ὡς μιὰ κατάσταση, ἀλλὰ ὡς μιὰ ἀδιάκοπη καὶ ἐπίμοχθη γένεση. Εἶναι ἀνεξάντλητη ὅπως κάθε Ἰδέα. (Κ. Τσάππου: Ἑλληνικὴ πορεία, σελ. 30).

Ὁ π. Καλλιμάχος ἀτάθηνε ἠγέτης γνήσιος καὶ σὰν Ἱερεὺς καὶ σὰν διανοούμενος: πιστός, μαχητής, ἐμπνευστής, οἰκοδόμος.

Ἄν ὁ Δάντης συγκινήθηκε καὶ χτύπησε τὴν πόρτα τοῦ Μοναστηριοῦ, πὸν ἔγραφε «ζητῶ γαλήνη», ὁ π. Καλλιμάχος εὗρισκε καὶ βρῖσκει τὴν γαλήνη στὴν ἐντονη δράση, στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν διαίωσιση τῶν ἐθνικῶν καὶ ὀρθοσκευτικῶν μας ἰδεωδῶν.

Ἀνήκει στὶς μορφές ἐκεῖνες, πὸν ἡ δράση τους ἐκτὸς τῶν ἄλλων προσφέρουν τὴν ἐνότητα στὸν ἀγῶνα, γιὰ τὴν ἡ πίστη ἔχει φυγαδεύσει τὴν πυραννίδα (τοῦ ὑπολογισμοῦ), τῆς σκοπιμότητος.

Στοὺς ἀγῶνας ὑπὲρ τῶν ἰδανικῶν ὑπάρχουν τρεῖς κατηγορίες ἀνθρώπων:

1) Οἱ δανδῆδες, οἱ καιροσκόποι, οἱ τοκογλύφοι καὶ οἱ λαθρέμποροι τῶν ἰδανικῶν, αὐτοὶ πὸν γιὰ τὸ συμφέρον τους μποροῦν νὰ κάψουν ἐκκλησιές καὶ εἰκονοστάσια, λάβαρα καὶ σημαίες — καὶ ὀλόκληρη τὴν Ἑλλάδα, μόνο νὰ μὴ φαίνεται ὁ καπνὸς καὶ γίνῃ θόρυβος.

2) Οἱ ἀδιάφοροι, καὶ

3) Οἱ τίμιοι, αὐτοὶ πὸν ἀγωνίζονται, γιὰ τὴν πίστεύουν στὰ ἰδανικά, δηλ. οἱ Καλλιμάχοι, οἱ ἄνθρωποι πὸν αἰσθάνονται πάντοτε καὶ ζοῦν μὲ τὴν αὐτὴ δόνηση τοῦ ἰδανικοῦ.

Ὁ Καλλιμάχος θεωροῦσε καὶ θεωρεῖ τοὺς ἀνθρώπους, πὸν ἰδὲν εἶχαν πίστη στὰ ἰδανικά, ἀγαρηνοὺς.

Πῆγε στὴν Ἀμερικὴ (στὶς 5)12)1914, σὲ μιὰ ὥρα σκληρῆ, κρίσιμη καὶ φοβερῆ γιὰ τὸν ἀπόδημο Ἑλληνισμό.

Ἐνα πέρασμα γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ ἔξω Ἑλληνισμοῦ, κρίσιμο, γεμᾶτο ἀγωνίες καὶ φόβους μπροστὰ στὸ σταυροδρόμι: ἀφανισμὸς ἢ ἐπιβίωση;

Μέσα σ' αὐτὸ τὸν ὀρμημαγδὸ τοῦ φόβου τῶν πρώτων χρόνων τοῦ ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ προσφέρει ὀλόκληρο τὸν ἑαυτὸ του, μὲ τὴν ἴδια πίστη καὶ μὲ τὴν ἴδια ἀγωνιστικὴ διάθεση.

Δουλεύει ἀδιάκοπα, ἀγωνίζεται, γιατί πιστεύει βαθειὰ ὅτι ὁ πῦμος ἀγώνας εἶναι ἡ λαμπρότερη πνευματικὴ πραγμάτωση καὶ ἡ καρτεριώτερη ἀνθρώπινη δικαίωση.

Καὶ ὁ ἀγώνας αὐτὸς γίνεται γιὰ τὸν π. Καλλιμάχο ἔλλογο πάθος.

Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ λησμονοῦμε ὅτι τὰ ἰδανικά εἶναι τὰ θελατικά λίκνα τῶν μεγάλων ψυχῶν.

Μορφές μαχητικῆς σὰν τὸν π. Καλλιμάχο μοιάζουν μὲ π' ἀσημοκάντηλα, ποὺ κρατοῦν ἄσβεστη τὴν ἱερὴ φλόγα κι' ἀνάβουμε ἑμεῖς οἱ ἄλλοι πῖς σβησμένες λαμπάδες τοῦ ἔνθουσιασμοῦ καὶ τῆς πίστεως.

Ἡ πολλαπλότητα τῆς ἀγωνιστικῆς του ἰδιωσυγκρασίας, ὁ ἐσωτερικὸς του δυναμισμὸς σοῦ μεταδίδει τὴν Ἑλληνοχριστιανικὴ εὐαισθησία τοῦ π. Καλλιμάχου, σὲ κάνει ν' ἀναβαπτίζῃς τὴν ψυχὴ σου περὶ ἡμῶν στὸ θεῖο ὄραμα τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς Ἑλλάδος.

Ὅπως ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ποὺ στὴ ζωὴ ἔμαθαν καὶ τραγουδοῦν ἓνα μονάχα τραγούδι, τὴν «μονοψῆδα τῆς πίκρας, τῆς ἀπιστίας ἢ τῆς φυγῆς» καὶ ἄλλοι ποὺ τοὺς ἐξουθενῶναι ὁ κόρος τῆς ἀδράνειας καὶ τοὺς ναρκώνει ἡ διαρκὴς ἀναστολή γιὰ μεγάλες προσπάθειες, ἔτσι ὑπάρχουν ἄλλοι, σὰν τὸν π. Καλλιμάχο, ποὺ δὲν μποροῦν νὰ ζήσουν χωρὶς τὸ διθυραμβικὸ προανάκρουσμα, τὸν πολεμικὸ παιᾶνα, τὴν σάλπιγγα τῆς μάχης, χωρὶς σταυρὸ καὶ σημαία.

Ὁ ἀκάματος ζῆλος, οἱ ἀκρότητες καὶ οἱ ὑπερβολὲς τοῦ ἀγῶνα εἶναι τὸ μεγαλεῖο τῆς Μοίρας τους.

Μεγαλεῖο, ποὺ κλείνει μέσα τους τὸ μεγάλο καθῆκον πρὸς τὸ Σύνολον, τὸ ἱερὸ χρέος πρὸς τὴν Ὀλότητα.

Ἀρόμος μαρτυρικός, ἀλλὰ δοξασμένος γιὰ τὸν κάθε ἄνθρωπο τῆς Πίστεως - δαφιλὲς δώρημα τῆς Χάριτος τοῦ Λογιήτορος τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας.

Στρατιώτης πιστός, διαρκῶς ἐφ' ὄπλου λόγχῃ, κτυπώντας τὴν ἀποσυνθετικὴ ἀδιαφορία μὲ τὶς φοβερὲς καὶ θυελλώδεις ἐξορμήσεις της — νὰ καλύψῃ, νεκρὸ τὸν Ἑλληνα Μετανάστη τῆς Ἀμερικῆς μὲ τὴ μαύρη σημαία της, τὴ λήθη στὴν ἱστορία του καὶ στὶς ἀφθαστες Παραδόσεις του.

Σταυρὸς καὶ πέννα λάμπουν στὰ χέρια τοῦ π. Καλλιμάχου σὰν ἀρχαγγελικὲς ρομφαίτες καὶ ὁ θρίαμβος στεφανώνει ὅλες τὶς ἐξορμήσεις του.

Ἀπὸ τὸν Ἑλληνισμὸ τῆς Ἀμερικῆς δὲν ἔλειψαν οἱ κήρυκες τῆς ἀπιστοδοξίας, οἱ Κασσάνδρες τῶν ἔθνικῶν καὶ Χριστιανικῶν ἐξορμήσεων, οἱ φορεῖς τῶν Ἱερεμιάδων.

Ὁ π. Καλλίμαχος ἐπίστευε διὰ τὸ γιγάντιο ἔπος τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ θυσία γιὰ τοὺς ἄλλους, γι' αὐτὸ καὶ ζητοῦσε τὴν ὀλικὴν κάθαρσιν ἀπὸ κάθε ἰδέα φόβου καὶ ἠττοπάθειας, πίστευε ἐπὶ τὴν θριαμβικὴν παρουσίαν τοῦ ἰδανικοῦ, τοῦ ἀδίστακτου λέμε διὰ τὸ πόθος — πίστην, αὐτὸς ἔγινε πάθος, χάρος τοῦ ἀπολύτου, συνειδητὴ ἀναζήτησιν τοῦ ἀπείρου. Πορεύεται, μὲ μιὰ ἔμφυτη ἀκατανίκητη ἔφεση — διδάσκοντας πάντα πρὸς τὸν λαὸν τὴν ἀρετὴν ἀπὸ τὴν ἑπαλξιν, ἀπ' τὸ χαράκιμα τοῦ ἀσταμάτητου καὶ ἀνειρημένου ἀγῶνα.

Γνώριζε καλὰ πὸς γιὰ τὸν ἀγωνιστὴ εὐκόλως ἔρχεται πρὸς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ ἓνα μεγαλόστομο «Ὡσαννά», μὰ δὲν ἀργεῖ καθόλου τὸ «ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν».

Αὐτὸς πρὸς ἀγωνίζεται δὲν περιμένει στοργὴν ἢ κατανόησιν ἀπ' τὸν λαόν, γιὰ τὸς πρὸς προδρόμους ἢ ἀναγνώριση φθάσει τις περισσότερες φορὲς τελευταία, βραδυκίνητη, ἢ μᾶλλον καταφθάσει μόλις ἢ λίγο ἀργότερα ἀπ' τὴν τοποθέτησιν πρὸς φέρετρο.

Ὁ ἀγωνιστής, ὁ τίμιος ἀγωνιστής, δὲν περιμένει ἀπ' ἔξω τὸ Φῶς. Ἔρχεται ἀπὸ μέσα του, ἀπὸ τὸ Ἐυαγγέλιον τῆς προσωπικῆς του πίστεως καὶ φωτίζει δημιουργικὰ τὸ δύσβατον δρόμον τῶν ὠραίων τοῦ ἔξορμήσεων.

Ὁ Καλλίμαχος ὑπῆρξε ἓνας ἀγωνιστής θεήλατος, καὶ ἀκόμα τὸν διακρίνει μιὰ νεανικὴ ἀγωνιστικὴ διάθεσις. Ἐνθεος σ' ὅλες τις ἔξορμήσεις του. Ἡ παρουσία τοῦ Καλλίμαχου σοῦ φέρνει πρὸς τὸν νοῦν τὸν στοχασμὸν τοῦ Ράλφ Ἡμερσον: «Ὁ Θεὸς δὲν ἀποκαλύπτει τὸν ἑαυτὸν πρὸς τοὺς δειλοὺς», γιὰ τὸ οἱ δειλοὶ προδίδουν τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους».

Ὁ Καλλίμαχος ἔκαμε ἐχθρούς, ἐδημιούργησε ἀντιπάλους πᾶσι τοῦ ἀγῶνος του. Ἐπῆρχαν ἄνθρωποι, πρὸς τὸν μισοῦσαν θανάσιμα — χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζουν — καὶ λέγανε καὶ λέγανε, «Κεῖνος ὁ παπῆς τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος», «Ἡκεῖνος ὁ παπᾶ-Καλλίμαχος», ἀλλ' ὁ Καλλίμαχος σιᾶθηκε ἀκλόνητος. Τώρα τὸν σέβονται καὶ τὸν τιμοῦν ὅλοι καὶ αὐτὸ θυμίζει αὐτὸ πρὸς ἔγραψε ὁ Ἐπιτομὴ τῆς Παιδείας Γρ. Κασσιμάτης γιὰ τὸν Ἐλευθέριον Βενιζέλου: «Ἡ ὁργὴ ἐξεθίμανε καὶ μένει εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Ἐθνικοῦ τὸ ἀνάστημα τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου. Ἀνάστημα ἀνδρός. Ἀνάστημα Προφῆτου». (1).

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Οἱ στιγμὲς αὐτὲς πρὸς ζήσαμε ἀπόψε, τιμώντας ἓνα πνευματικὸν ἄνθρωπον, εἶναι ἀπὸ τις πρὸς ὠραίες καὶ τις πρὸς γόνιμες.

Ἀποτελοῦν μιὰ πνευματικὴ ἀποθησαύρισις, καὶ ἀκόμα, τὴν λατρείαν τῆς ἠθικῆς ὠραιότητος — πηγὴ ἀκένωτη γιὰ πνευματικὴν ἀνάτασιν καὶ ἠθικὸν ἠψυγμόν.

Στιγμὲς σὺν τις ἀποφινὲς εἶναι σὺν τὴν τελευταία τους ἀνάτασιν ἢ ὁμορφίαν

1. Γρ. Π. Κασσιμάτης: Ἑλλάς καὶ ὁ κόσμος, σελ. 383.

τῆς ἰδέας, αἰώρηση στὸς ὠραίους κόσμους τῆς περιουλλογῆς, ποὺ τοὺς μετουσιώνει σὲ θεῖο παλμὸ ἢ δημιουργικὴ αὐτοκριτικὴ καὶ ἡ πατείνωση τῆς ἀληθινῆς δημιουργικότητος τοῦ τιμωμένου.

Οἱ ἄνθρωποι, ποὺ ξεκίνησαν γιὰ τὴ ζωὴ μὲ μιὰ ρωμαλέα βεβαιότητα, πάντοτε ἐμπνέουν, γιὰτὶ «ἡ δύναμη νὰ σκέπτεσαι ἰδέες καὶ νὰ πῆς ἀνάγκης σὲ ἀρχὲς ζωῆς εἶναι ἡ πνευματικὴ ἐλευθερία» καὶ «ὅσο πλησιάζεις πρὸς τὸ ἀπόλυτο τῆς ἰδέας, τόσο πιὸ ἐλεύθερος εἶσαι» (1).

Ἡ φωτεινὴ προσωπικότητα τοῦ πρωθιερέως Δ. Καλλιμάχου μ' ἔκαμε νὰ στοχαστῶ μὲ ἰδιαίτερη ἀγάπη, γιὰ τὸν ἄνθρωπο, καὶ τὸν Κληρικὸ, γιὰ τὸν Ἱερέα, τὸν ἀγωνιστὴ, γιὰ τὸν κήρυκα τῆς Θρησκείας καὶ τῆς προσφιλεστάτης Πατρίδος, γιὰ τὸν φωτεινὸ ἄνθρωπο καὶ τὸν ἡγέτη, ποὺ 60 δλόκληρα χρόνια στάθηκε ἀκούραστος καὶ ἄκαμπτος ὑπερασπιστὴς τῶν Ἰδανικῶν μας, στὴ χώρα τοῦ Λίνκολν καὶ τοῦ Τζέφερσον.

Καὶ εἶναι ἀλήθεια ἀναντίρρητη πὸς: «Ὅταν μίαν ἡμέραν γραφῆ ἡ ἱστορία τῶν μεγάλων ἀπελευθερωτικῶν κινήματων καὶ ἀγώνων τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ὁ πρωθιερεὺς Δ. Καλλιμάχος θὰ καταλάβῃ μίαν ἐκ τῶν ἐξοχότερων θέσεων εἰς αὐτήν, ὡς εἷς ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων ἐν Ἀμερικῇ ἡγετῶν τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς. Ὀλίγοι, πολὺ ὀλίγοι, δύνανται νὰ ἐπιδείξουν ἠρωταὶν καὶ ἀπρησίας ὁμοίαις πρὸς ἐκείνας, τὰς ὁποίας παρέσχεν εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους ὁ κ. Καλλιμάχος» (2).

Ἡ ἀπομυνὴ βραδυὰ ἦταν χρέος τῆς Ἑλλάδος, ὅλων μας, γιὰτὶ ἡ συναμοτικὴ σιωπὴ, ἡ περιφρόνηση τῆς μνήμης τῶν ἔθνικῶν ἀγωνιστῶν εἶναι πράξις συνειδητῆς προδοσίας, μαρτυρεῖ ἑλληνικὴ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ εὐαισθησία.

Καθῆκον ὅλων μας εἶναι νὰ τιμοῦμε τοὺς ἄνδρας, οἱ ὁποῖοι προσέφεραν ἑαυτοὺς εἰς τὸν βωμὸν τῆς Θεσίας διὰ τὸ μεγαλεῖο τῆς Θρησκείας, τῆς Ἐπιστήμης, τῆς Τέχνης καὶ τῆς Πατρίδος.

Ἡ σκόπιμη σιωπὴ τῆς μὴ ἀναγνωρίσεως καὶ τῆς τιμῆς εἶναι μιὰ ὀλιβερὴ λεηλασία τοῦ πνεύματος τῆς αὐτοπροσφορᾶς πρὸς τὸ Σύνολον.

Ἀπόψε τιμήσαμε ἓνα πνευματικὸ ἡγέτη ποῦχε βαθυτάτη συνείδηση τῆς ἀτομικῆς προσφορᾶς εἰς τὸν βωμὸν τῆς ὀλοκληρωμένης Θεσίας, ἓναν ἀγωνιστὴ μὲ πλήρη ἐσωτερικὴ αὐτάρχεια.

Ὁ Καλλιμάχος ὑπῆρξε ὁ ἔντιμος οἰκαστροφὸς τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς — Κληρικὸς καὶ δημοσιογράφος, ποὺ δλόκληρη τὴν θαιμαστὴ πολλαπλότητα τῆς ἀγωνιστικῆς του ἰδιοσυγγρασίας, τὴν διέθεσε μὲ πίστη καὶ ἄκρατο ἐνθουσιασμό, γιὰ τὴ δόξα καὶ τὸ μεγαλεῖο τῆς Πατρίδος καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας μας.

1. Ἡλ. Βασσαρδάκη : Ὁ πρωθιερεὺς Δ. Καλλιμάχος ἐν Κωνσταντινουπόλει, Μηνιαῖος «Εἰκονογρ. Ἐθνικὸς Κήρυξ» Νέας Ὑόρκης, Ἀπρίλιος 1922.

2. Κ. Δ. Τσάτσου : Ἑλληνικὴ πορεία, σελ. 32.

ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΟΙ ΕΥΠΟΡΟΙ ΘΡΑΚΕΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΩΣ ΕΛΛΗΝΕΣ

Ἐγράψαμεν καὶ ἄλλοτε εἰς τοὺς 35ον καὶ 37ον Τόμους τῶν «Θρακικῶν» ὑπὸ τὸν τίτλον : «ΜΗΝΥΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΤ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ» καὶ ἐξιστορήσαμεν διεξοδικῶς τὰ τῆς πατριωτικῆς καὶ ἀξιοθαυμάστου δράσεως τῶν Ἑλλήνων τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς. Ἐνθυμούμεθα ὡς ἐλάχιστα παραδείγματα ὅτι οἱ Θράκες Ζαρίφαι, Εὐγενίδαι, Μαυρσκορδάτοι κ. ἄ. ἐκόσμησαν τὴν Βασιλίδα τῶν πόλεων μὲ σχολεῖα, φιλανθρωπικὰ καταστήματα καὶ ἄλλα εὐαγῆ ἰδρύματα, προκαλοῦντα τὸν φθόνον ἄλλα καὶ τὸν θαυμασμόν καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν Εὐρωπαίων. Οἱ Ἕλληνες ἐξ ἄλλου τῆς Αἰγύπτου, ἀνήγειραν εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἄλλαχοῦ ὀλοκλήρους συνοικίας ὁμοίων ἰδρυμάτων παιδείας καὶ φιλανθρωπίας. Ἡ αὐτὴ φιλοτιμία ἀμιλλα ἀνεπτύχθη μεταξὺ τῶν μεγατίμων ὁμογενῶν τῆς Ἡπείρου, Ρουμανίας, Ὀδησοῦ, Μασσαλίας καὶ ὅπου ἄλλοῦ ἤκμαζον περιθλεπτοὶ ἑλληνικαὶ κοινότητες. Ἡ ἀνάμνησις τῆς ὠραίας ἐκείνης ἐποχῆς τοῦ παρελθόντος, ἦν ἐξήσαμεν, μὲ τὴν ἐκχειλίζουσαν ἔθνοπατριωτικὴν δρᾶσιν τῆς Φυλῆς μας, συγκρινομένη μὲ τὴν παροῦσαν κατάστασιν, μᾶς προξενεῖ ἀληθινὴν κατάθλιψιν καὶ μελαγχολίαν. Πλούσιοι ἢ μᾶλλον ζαπλοῦτοι ὁμογενεῖς εὐρίσκονται σήμερον εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ νέου κόσμου. Ἐφοπλισταὶ εἰς τὴν ἀνωτάτην κλίμακα τῆς ναυτιλίας, κατακτητήσαντες ὄχι μόνον μὲ τὰ μεγαθήρια δεξαμενόπλοια κλπ. σκάφη των, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἰδιωτικὴν των ἐμφάνισιν δι' ὑπερπολυτελῶν θαλαμηγῶν, ἀεροπλάνων, ἐξαγορασθεισῶν ὀλοκλήρων νήσων μὲ ἐγκαταστάσεις φιλοξενίας ἡγεμόνων καὶ μὲ μέγαρα ἰδιοκατοικήσεως εἰς πρωτευούσας. Καὶ αὐτὰ μὲν ὡς πρὸς τοὺς ἐφοπλιστάς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς μεγάλας βιομηχανίας, τὸ ἐμπόριον, τὰς ξενοδοχειακὰς καὶ ἄλλας ἐπιχειρήσεις πρὸ ἑλληνικῶν δαμιόνιον κυριαρχεῖ. Συμπέρασμα: Ἐκ τῶν ἐκπατριωθέντων Ἑλλήνων, παρὰ τὴν στέρησιν τῆς πατρίδος, ὑπάρχουν σήμερον ἐν διασπορᾷ ἀσυγκρίτως πλουσιώτεροι, χωρὶς νὰ ἐμφανίζονται ὅμως τὰ παλαιὰ παραδείγματα τῆς προγονικῆς ἀγάπης πρὸς τὴν ἑλληνικὴν πατρίδα. Ἐὰν θίγεται ἡ φιλοτιμία διὰ πᾶν ὅσον ἀναφέρομεν, ἂς μᾶς συγχωρήσουν οἱ ἀδιαφοροῦντες, ἀλλ' εἶναι γεγονός ὅτι ἐστέρησεν ἡ πηγὴ τῶν μεγάλων τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς δωρεῶν ποῦ ἐτίμησαν καὶ ἐδόξασαν τὴν πατρίδα. Τὸ ἐλεύθερον ἑλληνικὸν κράτος εἶναι πτωχόν, πολλοῦκις δὲ καταφεύγει εἰς δανεισμούς συντηρήσεως καὶ εἶναι ὡς ἐκ τούτου ἐγκληματικὴ ἢ ἀδιαφορία τῶν ζαπλοῦτων ποῦ τὰ περιμένουν ὅλα ἀπὸ τὸν ἀνεπαρκῆ προϋπο-

λογισμὸν του, ἀδυνατοῦντα νὰ ἀνταποκριθῆ καὶ νὰ καλύψῃ τὰς ἀνάγκας τοῦ ὅλον ἐν αὐξανόμενῳ πληθυσμῷ τῆς Χώρας.

Φυσικὸν συνεπῶς καὶ ἀναγκαῖον νὰ μὴ ἰδύναται νὰ συνεχισθῆ ἡ τοιαύτη τακτικὴ τῶν κατόχων σημαντικωτάτων περιουσιῶν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πτωχῶν καὶ ταλαιπωρουμένων συμπατριωτῶν, ἰδίᾳ τῶν παραμεθορίων περιοχῶν.

Τὸ Θρακικὸν Κέντρον μὲ τὰς ἀσθενεῖς πού δυνάμεις ἀλλὰ καὶ μὲ πολὺν κόπον καὶ προσπαθείας ἀπὸ δυόμισιν ἑτῶν ἐνεκαινίωσε καὶ ἀπεφάσισεν, ὅπως, ἐκτὸς τῆς ἐκδοτικῆς τοῦ δραστηριότητος, ἔλθῃ ἀρωγὸν εἰς τοὺς Θράκας τῶν παραμεθορίων διαμερισμάτων τῆς Χώρας, οἵτινες μαστίζονται ἀπὸ πενίαν καὶ ἐγκατάλειψιν. Ἡ ἀπαρχὴ ἔδωκεν ἄριστα ἀποτελέσματα μέχρι τοῦδε, ἐπροι- κήθησαν ἰδὲ πτωχαὶ νεάνιδες, τελέσασαι τοὺς γάμους των, ἐβραβεύθησαν ἄποροι μαθηταὶ καὶ μαθήτριά τελειόφοιτοι Λυκείων, ἐπιδείξαντες ἐπιμέλειαν καὶ ἦθος, ἐνίσχθησαν καὶ πολλὰ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα καὶ ἰδιῶται. Τὸ συνολικῶς διατεθὲν ποσὸν ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς μέχρι σήμερον ἀνῆλθεν εἰς δραχ. 425.315, ἥδη δὲ διανύομεν τὴν δευτέραν περίοδον τῆς τοιαύτης ἐπιδό- σεως καὶ σύμφωνα μὲ τὸν προγραμματισμὸν καὶ μὲ τὰς αἰτήσεις τῶν ἐπαρ- χιακῶν ἐπιτροπῶν, εἶναι πιθανὸν ὅτι καὶ κατὰ τὴν τρέχουσαν δευτέραν διετί- αν, ὁ ἐκδοτικὸς καὶ φιλανθρωπικὸς πομὲνς θὰ ἀπορροφήσῃ τὰ αὐτὰ ἂν μὴ καὶ μεγαλύτερα ποσά.

Ἀναφέρομεν παρεπιπτόντως τὰ ἀνωτέρω διὰ νὰ καταδειχθῆ πόσον ἀ- νιγκαῖα καὶ ὠφέλιμος καθίσταται ἡ τοιαύτη ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία καὶ πόσον θὰ ἀποθῆ κολοσσιαία καὶ εὐεργετικὴ, ἐνισχυτικὴ δὲ τοῦ κυβερνητικοῦ πομὲνς εὐποιίας, ἕαν, ὡς προαναφέραμεν, συγκληθοῦν οἱ κατέχοντες μεγάλας περι- ουσίας καὶ συμμετάσχουν εἰς ἓνα γενικόν, πανελλήνιον συναγεμῶν, πῶν πο- λυταλάντων ὁμογενῶν, διότι ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος αὐξάνει ἀλματωδῶς ἐκ τῆς συγκεντρώσεως πῶν ἐκδιωκόμενων ἀπὸ τὴν ξένην Ἑλλήνων. Ἄφ' ἑτέρου, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ καταπολεμηθῆ ἡ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐπικίνδυνος ἀποδημία ἐργατικῶν χειρῶν πρὸς ἀνεύρεσιν ἐργασίας, ἥτις εἶναι καὶ ὄλεθρία φυλετικῶς, διότι μόνον εἰς Γερμανίαν οἱ Ἕλληνες ἐργάται ἀνῆλθον μέχρι τοῦδε εἰς 180.000.

Πρέπει ἐξ ἄλλου νὰ κατανοηθῆ ὅτι μὲ τὰ χορηγοίμενα ψυχία τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὁμογενῶν, οἵτινες ἐπισκέπτονται κατὰ καιροὺς τὰ χωρία τῆς καταγωγῆς των καὶ διαθέτουν ἐλάχιστα ἐκ τοῦ πλοῦτου των διὰ μικροεκαλη- σίας, ἐπισκευὴν ἢ ἀνέγερσιν σχολείων, διὰ καμπαναριά καὶ πᾶ τοιαῦτα, οὐδὲν ἐπιτυγχάνεται, οἱ δίδοντες δὲ εἶναι μὲν ἄξιοι εὐχαριστιῶν, ἀλλὰ δὲν ἀντιμετω- πίζουσι ριζικῶς τὸ ὅλον ζήτημα, ἀνάλογα μὲ τὰς ἰδυνατότητάς των, οὔτε δὲ ἀκολουθοῦν τὰ ἀξιοθαύμαστα παραδείγματα τῶν μνημονευομένων προγονικῶν εὐεργεσιῶν καὶ μεγάλων χειρονομιῶν, αἵτινες ἐδόξασαν τὸ γένος καὶ ἐτίμησαν τὰς πατρογονικὰς ἀρετάς.

Αι σκέψεις αὐται μᾶς ἀναγκάζουν νὰ ἐπανερχώμεθα εἰς ἓνα ζωτικώτατον θέμα, ἡ παραγνώρισις τοῦ ὅπου δημιουργεῖ ἐγκαιόληψιν τῶν πενωμένων συμπολιτῶν μας καὶ δυσσημίζει τοὺς δημογεγεῖς. Προϊβήμεν εἰς μίαν πρόχειρον ἀπαρίθμησιν τῶν δυναμένων νὰ βοηθήσων, ἀλλ' ἀδιαφοροῦντων Θρακῶν. Σημειοῦμεν προχείρως ὅτι ἐνὸς τῆς πρωτεύουσος ἰσχύει σήμερον δεκάς περίπου πολυκατοικησιούχων, οἵτινες οὐδαμοῦ ἐμριανθίζονται, ἴστω καὶ διὰ μικροδωρεῶν. Ἄλλὰ τοιοῦτοι Θραῖκες εἶναι ἐγκατεστημένοι καὶ εἰς τὸ ἔξωπερικόν. Κάτοχοι πλοίων καὶ μεγάλων ἐπιχειρήσεων, δὲν βλέπομεν δὲ οὔτε ἐν Ἀμερικῇ νὰ δεικνύουν οὐδεμίαν δραστηριότητα καὶ νὰ δημοσιεύουν τὰ ὑπὸ τῶν πολυπλήθῶν σωματείων των πεπραγμένα.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ χαιρετίζομεν μὲ ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν τὴν ἄριξιν εἰς Ἑλλάδα τῶν 15.000 ὁμογενῶν ἀδελφῶν μας μελῶν τῆς ΑΧΕΠΑ, οἵτινες προσῆλθον εἰς τὴν γενέτειραν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ 33ου συνεδρίου, παραθέτομεν δὲ κατωτέρω καὶ σχετικὸν ἀνακοινωθὲν δημοσιευθὲν εἰς τὰς ἐδῶ ἐφημερίδας τοῦ Αὐγούστου 1965:

«ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΑΧΕΠΑ ΘΑ ΑΝΑΑΑΒΗ ΝΑ ΔΙΑΦΩΤΙΣΗ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΝ ΚΟΙΝΗΝ ΓΝΩΜΗΝ ΔΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟΝ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ κ. Κ. ΔΟΥΚΑ

Ὁ νεοεκλεγείς ὑπὸ τοῦ 33ου συνεδρίου πρόεδρος τῆς ΑΧΕΠΑ κ. Κίμων Δούκας, εἰς δηλώσεις του πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Τύπου ἀφοῦ παρουσίασε τὰ λοιπὰ μέλη τῆς διοικήσεως καθὼς καὶ τὴν κ. Κάκια Μπουζίου, ἀντιπρόεδρον διὰ τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ συνεδρίου καὶ τὴν δίδα Ἐλισάβετ Ἀθανασάκου, πρόεδρον τῶν «Θυγατέρων τῆς Πηνελόπης», ἀνεφέρθη διὰ μακρῶν εἰς τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς μελλοντικὰς ἐπιδιώξεις τῆς ὁργανώσεως.

Ὁ κ. Δούκας, ἐτόνισεν ὅτι αἱ 15 χιλιάδες ὁμογενεῖς, οἱ ὅποιοι ἔμειναν ἀπολύτως εὐχαριστημένοι, ἐκφράζουν τὴν εὐχὴν ὅπως εἰς τὸ μέλλον πραγματοποιηθῇ καὶ ἄλλο συνέδριον εἰς Ἀθήνας, ἀλλ' ὑπεγράμμισαν εὐθὺς ἀμέσως ὅτι τὸ πρᾶγμα παρουσιάζει πολλὰς δυσκολίας κυρίως ὁργανωτικὰς. Εἰδικώτερον ὁ νέος πρόεδρος ὑπεγράμμισεν ὅτι κατηναλώθη πολὺς χρόνος εἰς ἐπισκέψεις καὶ δεξιώσεις, εἰς θάρος τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου καὶ γενικώτερον τῆς ὁργανώσεως. Πολλὰ προβλήματα, προσέθεσεν θὰ συζητηθοῦν ἐκ νέου ὅταν οἱ ὁμογενεῖς ἐπιστρέψουν εἰς Ἀμερικὴν. Συνεχίζων ὁ κ. Δούκας εἶπεν ὅτι μία τῶν κυριωτέρων ἀποφάσεων τοῦ λήξαντος συνεδρίου εἶναι ἡ προβολὴ εἰς Ἀμερικὴν τοῦ ἱεροῦ αἰτήματος τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ δι' αὐτοδιαθεσίαν. Ἡ ΑΧΕΠΑ ἐτόνισεν, θὰ ἐντείνῃ τὰς προσπάθειάς της διὰ τὴν διαφώτισιν τῆς ἀμερικανικῆς κοινῆς γνώμης, ἡ ὁποία ἐλάχιστα γνωρίζει διὰ τὴν κυπριακὴν ὑπόθεσιν. Παραλλήλως θὰ προβῇ εἰς διαβήματα πρὸς τὰ μέλη τῶν Κυβερνήσεων Ἀμερικῆς καὶ Καναδᾶ. Διὰ τὰς ἐπαφὰς αὐτὰς καὶ γενικῶς τὴν προβολὴν τοῦ ζητήματος ὠρίσθη πενταμελὴς ἐπιτροπὴ, ἡ ὁποία θὰ

ἐπισκεφθῆ τὸν πρόεδρον Μασάριον διὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ χάραξιν γραμμῆς ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς διαφωτίσεως. Ἄλλο ἐπίσης θέμα τὸ ὁποῖον ἀπασχολεῖ τὴν ΑΧΕΠΙΑ εἶναι ὁ ἀπροκάλυπτος καὶ βάρβαρος διωγμὸς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀναφερόμενος, τέλος, εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ συνεδρίου εἶπεν ὅτι ἡ συγκίνησις ἦτο ἐκδηλὸς εἰς ὅλους τοὺς συνέδρους διότι ηὔτυχσαν νὰ ἴδουν πραγματοποιούμενον τὸ συνέδριον εἰς Ἀθήνας καὶ ἐξέφρασε τὴν πεποίθησιν ὅτι αἱ 15 χιλιάδες τῶν ὁμογενῶν θὰ γίνοντι οἱ καλύτεροι διασημιστὰι τῆς πατρίδος των».

Χωρὶς οὐδεμίαν πρόθεσιν κριτικῆς, ἐκ πᾶν ὡς ἄνω δηλώσεων τοῦ Προέδρου τῆς Ὁργανώσεως ἐξάγεται ὅτι οἱ ὁμογενεῖς τῆς ἐκδορμῆς δὲν ἦσαν κατατοπισμένοι ἐπὶ τῶν προβλημάτων, ἅτινα ἀπασχολοῦν γενικῶς τὴν πατρίδα καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, θὰ ἐντείνουσι δὲ τὰς προσπάθειάς των, ἅμα τῇ ἐπιστροφῇ των εἰς Ἀμερικὴν, πρὸς διαφώτισιν τῆς κοινῆς γνώμης. Νομίζομεν ὅτι ὀρθὸν θὰ ἦτο πρὶν ἢ ἀποφασίσουν τὴν σύγκλησιν τοῦ ὡς ἄνω συνεδρίου, νὰ προσπαθήσουν νὰ ἐνημερωθοῦν μέσον τῆς ἐν Ν. Ὑόρκῃ Ἑλληνικῆς Πρεσβείας, τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, τῶν κατὰ τόπους προξενείων κλπ., περὶ τῶν ἀνωτέρω. Ἡ δικαιολογία ὅτι ἠναλώθη πολὺς χρόνος εἰς ἐπισκέψεις καὶ δεξιώσεις εἰς ἄρα τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου δὲν χρήζει σχολίων. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὸ ὑψίστης ἐθνικῆς σημασίας, Κυπριακὸν ζήτημα, τοῦτο ἀπὸ μακροῦ χρόνου κατέστη παγκοσμίου σπουδαιότητος καὶ συζητήσεως, ὥστε νὰ μὴν παρίστατο ἀνάγκη ἐπιτοπίου ἐν Ἀθήναις καὶ Κίπρῳ ἐρεῖνης διὰ νὰ γνωστοῦν αἱ θλιβεραὶ λεπτομέρειαι εἰς ἅς περιήλθεν. Ἐγράψαμεν καὶ ἄλλοτε ὅτι αἱ ἐν Ἀμερικῇ καὶ Καναδᾷ παμπληθεῖς σωματικαὶ ὁργανώσεις ἀποτελοῦν σπουδαιότατην Ἑλληνικὴν Δύναμιν, ἣτις εἶναι καιρὸς νὰ συσσωματωθῇ διὰ νὰ εἶναι εἰς θέσιν, μὲ κατάλληλον καὶ συμπαγῆ ἐνιαῖον Ὁργανισμόν, νὰ ἀνταποκρίνηται εἰς πᾶσαν ἐθνικὴν ὑπόθεσιν καὶ νὰ ἀνθίσταται κατὰ πάσης ἀδικίας τῶν συμφερόντων τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Τὰ ἀξιώματα καὶ σποραδικὰ παρ' ἐκάστου τῶν πολυπληθῶν σωματείων, ἄνευ ἀπολογισμοῦ τῶν πεπραγμένων, καὶ συστηματικῆς κατευθυντηρίου δυνάμεως τοῦ ἐνάμισυ ἑκατομμυρίου ὁμογενῶν Ἀμερικῆς καὶ Καναδᾶ, δὲν δημιουργοῦν ἐντυπώσεις καὶ δίδουν ἀποτελέσματα, ὡς τὰ ἀνακωινωθέντα τοῦ τελευταίου συνεδρίου τῆς ΑΧΕΠΙΑ. Ὅταν ἡ τοιαύτη συμπαγὴς ὁμογένεια τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀντιληφθῇ ὅτι συντελεῖται κἀπὶ τὸ γενναῖον καὶ ἐπωφελὲς καὶ ὅτι ἡ δυνάμις τῆς, ἀνεξαρτήτως ἰδιωτικῶν συμφερόντων, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιδραῖ πρὸς ἀντίστασιν καὶ ἀνάσχεσιν τῶν δεινῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ χρήματα θὰ δύνανται νὰ συγκεντρουῦνται κολοσσιαῖα εἰς ἀντάλλαγμα τῆς ἐπιτελουμένης σοβαρᾶς ἐργασίας, ἀλλὰ τότε καὶ ἡ ἀντίδρασις κατὰ τῶν ἀδικιῶν εἰς ἄρα τῆς μικρᾶς Ἑλλάδος, ὑπὸ τῶν μεγάλων ρυθμιστῶν τῶν πυχῶν τῆς ἀνθρωπότητος, θὰ ἀπέβαιεν οὐσιαστικὴ καὶ καρποφόρος.

Ἰσχύιστον παράδειγμα ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, μὲ πενιχρότητα, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἀνωτέρω, μέσα, εἶναι τὸ Σωματεῖον μας, ὅπερ κατώρθωσε νὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον μέρους τῆς κοινῆς γνώμης καὶ τοῦ κράτους ὑπὲρ αὐτοῦ, μὲ αὔξησιν μάλιστα τοῦ πίνακος τῶν μικροδωρητῶν εἰς τὸ διπλάσιον. Ὑπάρχουν δὲ καὶ παραδείγματα εἰς ἀνταπόδοσιν τῆς τοιαύτης δράσεως καὶ εὐεργετῶν, ὡς ὁ ἀλησμόνητος Θράξ Πρωθιερεὺς Δημήτριος Καλλιμάχος, ὅστις ἐγκατέλειπε χιλιάδας βιβλίων καὶ χειρογράφων ἀποτελούντων ἀνεκτίμητον καὶ κολοσσιαίαν πνευματικὴν περιουσίαν, πρὸς ἐκτύπωσιν δὲ βιβλίου συνεισέφερεν ἐκ τοῦ πενιχοῦ θάλαντίου καὶ τοῦ ὑστερήματός του ποσὸν χρησιμοποιηθὲν διὰ τὴν δαπάνην Τόμου «Θρακικῶν», ἀνακηρυχθεὶς ὡς Εὐεργέτης. Φαίνεται ὅτι ἡ τοιαύτη τυχερὰ ἀπαρχὴ τοῦ ἀνεκτιμήτου πατρὸς Καλλιμάχου, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ἐπίσης Θρακὸς Εὐγενίδου, οὗτινος κατωτέρω παρατίθεται φωτοβιογραφία μετὰ τῆς ἀπαραμύλλου δράσεώς του. Ἀλλὰ καὶ τρίτος Θράξ ἐκ τῆς νήσου Σαμοθράκης, ὁ Ἀναστάσιος Τερζῆς, ἀναδειχθεὶς, διὰ τῆς ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀκαμάτου καὶ φιλοπόνου προσωπικῆς του ἐργασίας εἰς διακεκριμένον ἔμπορον καὶ ἐπιχειρηματίαν, ἐχορήγησε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς τὴν γενέτειράν του σημαντικὸν ποσὸν ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν σκοπῶν, μὲ ὑποσχέσεις μείζονος μελλοντικῆς ἐνισχύσεως, ὡς ὁ ἐκεῖ ἀντιπρόσωπός μας εἰς φωτοβιογραφικὸν σημείωμα ἀναφέρει καὶ τὸ ὁποῖον θὰ παραθέσωμεν κατωτέρω.

Ἐνα λυπηρὸν γεγονός τοῦ προσφάτου θανάτου τοῦ ὁμογενοῦς Ἐφοπλιστοῦ Γεωργίου Βεργωτῆ ἀπὸ τὸ χωρίον Κουρκομελάτα Κεφαλληνίας, ἔφευγεν εἰς φῶς τὴν πατριωτικὴν δράσιν καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν ἀγάπην πρὸς τὴν γενέτειραν τοῦ μεταστάντος, ὅστις ἀπέφυγε κάθε διαφήμισιν.

Ὅταν ἀναφαίνονται, ἔστω καὶ σποραδικῶς, τοιοῦτοι φλογεροὶ καὶ ἐκλεκτοὶ πατριῶται, οἵτινες χωρὶς νὰ συζητοῦν διὰ ψυχία καὶ μερικὰς χιλιάδας δραχμῶν, προσφέρουν ποσὰ ἄνω τῶν τριῶν ἑκατομμυρίων δολλαρίων διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν ὀλοκλήρων κατεστραμμένων χωρίων, ὡς ὁ Βεργωτῆς διέθεσε διὰ τὴν ἐκ πᾶν σεισμῶν καταστραφεῖσαν γενέτειράν του Κουρκομελάτα, τοιαῦτα, ἔστω καὶ σπάνια παραδείγματα, παρηγοροῦν τὴν ἀπιστοδοξίαν μας.

Παραθέτομεν κατωτέρω κείμενον δημοσιεύσεως τοῦ ἀθηναϊκοῦ τύπου, ἀφιερωμένον εἰς τὸν Γεώργιον Βεργωτῆν, διότι τὸ περιεχόμενον καὶ συγκινητὸν καὶ περιγράφει γλαφυρῶς τὸν γενναῖον καὶ ὑπέροχον πατριώτην:

«Τὸ ἄκουσα ἀπὸ ἑνα σοφώτατο γέρο παραμυθᾶ τῆς Κεφαλλονιάς: Ὁ Θεὸς ἠπλάσθη τὸν ἄνθρωπον. Ἐνα τέλειον πλάσμα. Μὲ νοῦ καὶ καρδιά. Ἀλλὰ βιομηχανικοποιήθηκε καὶ ἡ παραγωγὴ τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ εἶδος ἔχασε τὴν εὐγένειαν. Σκάρτηρε. Καὶ ἔχασε τὰ ἴχνη τοῦ ἀνθρώπου στὴ γῆ ὁ Θεός. Καὶ ἀργίστηρε καὶ γέμισε ὁ κόσμος θεομηνίες.

Γιῶργος Βεργωτῆς, ὁ Κεφαλλονίτης, ἦταν ἕνας ἀπ' τοὺς τελευταίους

ἀνθρώπους. Μὲ θεία χάρη. Μὲ νοῦ καὶ καρδιά. Μεγάλη καρδιά. Ἐσθῆ-
σεν ἀδοκῆτως.

Γιῶργος Βεργωτῆς, ὁ Κεφαλλονίτης, ὁ ἀγαπημένος τοῦ Κυρίου θέλει
κατοικῆ πλησίον αὐτοῦ· καὶ μεταξὺ τῶν ὤμων αὐτοῦ θέλει ἀναπαύεσθαι· ἐτάφη
σήμερον εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων του· εὐλογημένη ᾧς εἶναι ἡ γῆ αὐτοῦ,
ἀπὸ τῶν πολυτίμων δώρων τοῦ οὐρανοῦ, ἀπὸ τῆς δρόσου. Καὶ ἀπὸ τῶν ἐκ
τοῦ ἡλίου πολυτίμων καρπῶν. Καὶ ἀπὸ τῆς σελήνης πολυτίμων δώρων. Καὶ
ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἀρχαίων ὀρέων. Καὶ ἀπὸ τοὺς κεκρυμμένους θησαυ-
ροὺς τῆς ἄμμου. Εὐλογημένος ὁ πλατύνας τὴν γῆν αὐτῆν.
Ὁ εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἐπιβαίνων.

Ὁ πλατύνας τὴν γῆν αὐτὴν, ἐσκήνωσεν ἐν εὐσπλαχνία, εἰς χάσμα ὀλέ-
θρου. Εἰς τὸ χάσμα ποῦ ἀνοιξε ὁ σεισμός. Εἶχεν ἡ γενέθλιος γῆ κλονισθῆ
ἐκ θαθέων. Καὶ δὲν ἔμεινε σκέπη οὔτε δι' ἀπόγνωσιν. Καὶ δὲν ἔμεινε οὔτε
διὰ προσευχὴν ἐκκλησάριον. Καὶ εἶχον τὰ φρέσκα ξηρανθῆ. Καὶ ἐγυμνώθη
ὡς ἔρημος τὸ χωρίον. Καὶ ἐκρημίσθη εἰς ἄβυσσον. Καὶ ἐγένετο θρῆνος.

Γιῶργος Βεργωτῆς, ὁ Κεφαλλονίτης, ἦλθε μὲ τὸ κέρας τῆς σωτηρίας.
Ἐκλείσεν παγίδας θανάτου. Καὶ ἔκαμε γέφυραν εὐτυχίας τοὺς βραχιονιάς
του, διὰ τοὺς ἀφανισμένους. Καὶ ἔφερε ἀγάπην καὶ ἀγαλλίασιν. Καὶ ἔστρωσε
διὰ καθαροῦ χρυσοῦ τοὺς δρόμους καὶ τὰ τοιχώματα. Καὶ εἴλκυσεν ἐκ τῶν
ἐρειπίων τοὺς ὀλοφυρομένους, ὅταν ἐσαλεύθη, καὶ ἐντρομος ἔγινεν ἡ γῆ. Ὅταν
τὰ θεμέλια τῶν ὀρέων ἐταράχθησαν. Ὅταν ἀκόμη καὶ αἱ ρίζαι εἰς τοὺς ἀ-
γροὺς ἀπεκόπησαν. Καὶ προσέφερε χορτασμὸν εὐφροσύνης. Πλοῦτον μυθικὸν
ἀνοικοδομήσεως. Ἐνίκησε τὸν σεισμὸν μὲ κάστρα λαϊκῆς εὐτυχίας. Καὶ μετέ-
βαλε τὸν Γολγοθᾶν εἰς τόπον τερπνόν. Μὲ τὴν ἀγιότητα τῶν χειρῶν του, ἐμε-
γαλόουρησε. Καὶ ἄφησε ὀραισιότατην κληρονομίαν.

Γιῶργος Βεργωτῆς, ὁ Κεφαλλονίτης, ἐνταφιάζεται σήμερον, στὸ χωριὸ
του, ποῦ τόσο ἀγάπησε. Στὸν τάφο τῶν πατέρων του. Μὲ ἓνα θυζαντινὸν εἰ-
κόνημα εἰς τὸ στῆθος. Καὶ ὅλα τὰ κωδωνοστάσια τῆς νήσου πενθοῦν. Καὶ
τὸ ἔθνος καταθέτει ἀμάραντον στέφανον εἰς τὸν εὐεργέτην του. Καὶ ἡ Κεφα-
λονιά πυργώνει εἰς τὸ ὄνομά μου μνημεῖον. Ἀλλὰ τὸ ἀληθινὸν ἀνθρώπινον
μνημεῖον εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Μὲ νοῦ καὶ καρδιά. Καὶ ἦτο ὁ μέγας ἐκεῖνος
καρδοκίρης ἐξιδανικευόμενος ἄνθρωπος. Διότι, δὲν ἔδιδε ἐλεημοσύνην. Ἐ-
διδε πὸν ἑαυτὸν του. Τὰ Κουρκουμελάτα ἦσαν πρᾶξις ζωῆς. Τρία ἑκατομμύ-
ρια δολλάρια διέθεσε ἐν ζωῇ. Καὶ μετὰ θάνατον ἡ χορηγία του συνεχίζεται.
Ἀπεστρέφετο τὸν διαφημιστικὸν θόρυβον. Τὰς κολακείας. Τὰς μεγαλοστο-
μίας. Τὰς ἐπιδείξεις. Τὰς ματαιοδοξίας. Ἦτο ἀπλός. Ἦτο αὐτάρκης. Ὅχι
διότι ἐπλούτισεν. Ἄλλοι πλουσιώτεροι αὐτοῦ, κολυμποῦν εἰς χρυσὴν ἀνίαν.
Ἄλλ' εἶχε τὴν αὐτάρκειαν τῆς ἀγάπης, τῆς μετριοφροσύνης, τῆς πραότητος
τῆς θαθείας κατανοήσεως. Καὶ τῆς καλωσύνης. Εὔρισκεν εἰς τὴν καλωσύνην
τὴν ὁμορφιὰν τῆς ζωῆς.

Ὁ Λογγίνος Κάσιος γράφει: «Ὅταν ἠρώτησαν τὸν Πυθαγόραν, πότε οἱ ἄνθρωποι ὁμοιάζουν μὲ τοὺς Θεούς, ἐκεῖνος ἀπήντησεν: "Ὅταν κάμουν καλὰ ἔργα».

Γιῶργος Βεργωτῆς, ὁ ἄξιος Ἕλληνας κηδεύεται σήμερα. Ἀνώτερος Ταξιάρχης Φοῖνικος. Χρυσοῦς Φοῖνιξ. Ταξιάρχης τοῦ Γεωργίου. Χρυσοῦν Βραβεῖον Εὐποίας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἄποτρογοὶ θὰ ἐκφωνήσουν ἐπικηδείους. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγαπημένην του νῆσον δὲν εἶναι νεκρός. Μόνον τὸ θνητόν του μέρος δὲν εὐρίσκεται ἐν ζωῇ. Οἱ συγχωριανοί που θὰ τὸν νιώθουν κοντά τους. Ἄφθαρτον. Τὰ παιδιά, ὅταν θὰ μεγαλώσουν θὰ διηγούνται πῶς περιδιάβαζαν μαζί του, μὲ τὰ αὐτοκίνητα τοῦ γκόλφ, εἰς τὰ φιλικὰ ποτεῖα μὲ τὶς ἀροκάρειες, τὴν ὥρα τοῦ δειλινοῦ. Πῶς ἐβοήθησε τὰς σπουδὰς των. Πῶς ἐχάρισε τὴν εὐτυχία στὰ σπίτια των.

Ἐπάρχει μιὰ κεφαλλονίτικη παροιμία: «Ὁ Θεὸς θρέφει τὰ πουλιά, μὰ δὲν τοῦ θάνει τὸ φαί καὶ τὴ φωλιά...».

Ἐνας ἀγρότης στὰ Κουρκουμελάτα μοῦ εἶπε: «Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ τοῦ θάνει καὶ τὸ φαί καὶ τὴ φωλιά».

Σηητευμένος ἀπὸ ἔνδεκα χρόνων, σὲ ἀκεάνεια ρεύματα, ρέκορντμαν τοῦ ναυτικοῦ μόχθου, τιμώμενος στὰ ὑψηλότερα στρώματα τῆς διεθνούς κοινωνίας, ἔκλεινε μέσα που τὴν Ἑλλάδα. Ἀρνήθηκε μέχρι τέλος νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀμερικανικὴ ὑπεροχὴ παραμερίζοντας ἐπιτακτικὰ συμφέροντα. Ἀλλὰ περισσότερο κ' ἀπ' τὸν ἡμερικὸ πόντο τοῦ νόστου, τὸν ἔφεραν πίσω στὴν πατρίδα οἱ συμφοριασμένοι σεισμόπληκτοι τῶν Κουρκουμελάτων. Ἄκουσε τὸν βόγκο τους μέσα στὴν πολύβουη ἀνθρωποθάλασσα τῆς Νέας Ὑόρκης. Ἀφουγκράστηκε πνιγμένες φωνές νὰ τὸν καλοῦν σὲ βοήθεια. Καὶ ἔσμιξαν οἱ ἐκκλήσεις μὲ τὶς φωνές τῶν προγόνων. Ἐπέστρεψε. Τοῦ ζητοῦσαν ψυχία. Καὶ ἐδώρησε κάτι περισσότερο ἀπὸ τὸν πλοῦτον του. Τὸν θησαυρὸν τῆς ψυχῆς του. Τραυματισμένος, ἀνασκαμμένος, πεντάρφανος ὁ γενέθλιος χῶρος. Τὸν νιοθέτησε. Ἀγόρασε ἀκόμη καὶ τὰ πολτοποιημένα σπίτια καὶ τὰ στρέμματα τῶν συγχωριανῶν, διὰ νὰ ἀνοίξῃ ἀσφαλτοστρωμένους δρόμους ἠλεκτροφωτιστας, μὲ δικές του γεννήτριες, ἔκτισε σπίτια μὲ ὄλα τὰ κομφορ, πὺθ θὰ τὰ ζήλευαν Ἑλβετοὶ καὶ τὰ χάρισε στοὺς κατοίκους. Ἀνήγειρε ἀθλητικὰ στάδια, γιὰ τὴν ἀκμὴ τοῦ γένους, ἀναψυκτήρια, ξενῶνες, ἔδρασε μαθητικὰ συσσίτια καὶ ἓνα Πνευματικὸν Κέντρον, μαρμαρίνη μικρογραφία Ζαπτείου. Καὶ ἐβρόντισεν ἀκόμη καὶ τὴν τελευταίαν λεπτομέρειαν μόνος του.

Ἐνα «χωριὸ—μοντέλο» ὄχι μόνον δι' αὐτὴν Ἑλλάδα· ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν Ἑλβησίαν.

Ἐνα γενναιοτάτον ἔργον πολιτισμοῦ καὶ κοινωνικῆς συνειδήσεως. Ἐκεῖ ἔλατρεῖτο. Ἄλλ' ἦτο δωρικὸς. Δὲν εὐνοοῦσεν ἐκδηλώσεις λατρείας. Τὸν ἐκαύραζε τὸ ἐγκώμιον. Τὸν περιέβαλε στοργικὴ ἀγρυπνία ἀγαπημένης συντρόφου, τῆς Μάρης Βεργωτῆ. Μιᾶς γυναίκας δυνατῆς καὶ εὐσυγκίνητης, πὺθ ἔγραψε κοντά του ἀναπαλλοτριώτον ἀφιέρωμα πίστεως, τρυφερότητος καὶ

ἀγάτης. Ἦσθάνετο τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναπνέῃ ἄδολον αἶσθημα. Καὶ ἄς μὴ ἤθελε νὰ φανῆ συναισθηματικὸς ὁ ἴδιος. Εἶχε τὴν ἀπόλυτον κυριαρχίαν μιᾶς ὀρμώτητος καὶ εὐαισθησίας, πολὺ ἀντρικῆς καὶ ἀόρατης εἰς τὴν τύρβην τῶν κοινωνικῶν σχέσεων. Χαρὰ καὶ λύτρωσις τῆς ζωῆς του ἦτο ἡ εὐδαιμονία, ποὺ δημιούργησε γύρω του. Ἦθελε νὰ ζήσῃ γιὰ πάντα ἐκεῖ, μέχρι τελευταίας πνοῆς, στὰ Κουρκουμελάτα. Ἀλλὰ ἡ εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου, μάλισ φθάσῃ εἰς ὕψος, τραβάει ἐπάνω της τὸν κεραυνό. Ἔπεσε σὰν κεραυνόπληκτος στὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Λονδίνου.

Φίλοι καὶ συγγενεῖς, ἀρνῆθησαν τὰ πιστεύουσιν τὸ ἄγγελον τοῦ θανάτου.

Γιώργος Βεργωτῆς, ὁ μεγάλος Κεφαλλονίτης, στὰ 73 του χρόνια, λεβέντης, ἀκούραστος πεζοπόρος, ἔδιδε ἐντύπωσιν ὑγείας καὶ σφρίγγους. Κάθε ἀνθρώπος, ἀνάλογα μὲ τὸν τρόπο ποὺ ἔζησε, ἤμπορεῖ νὰ πεθάνῃ στὰ 30 καὶ νὰ φαίνεται γέρος καὶ στὰ ἐβδομήντα καὶ νὰ ὁμοιάζῃ νέος. Ὁ Βεργωτῆς στὰ 73 του χρόνια ἀπέθανε νέος. Καὶ θὰ μείνῃ εἰς τὴν ἐθνικὴν μνήμην, ἀ γ ῆ ρ α σ τ ο ς.

12.9.1965»

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι ὅσα ἐν ἐκτάσει περιεγράψαμεν, δύνανται νὰ πραγματοποιηθοῦν, ὅταν συνκωθοῦν τοιαῦτα παραδείγματα καὶ ἐμφανισθοῦν πολλοὶ Βεργωτῆδες ἐκ τῶν χιλιάδων πολυταλάντων τῆς ἰδικῆς του κατηγορίας.

Παραβλέπομεν συνεπῶς καὶ λησμονοῦμεν προσκαίρως τὴν ἀδαισιοδοξίαν μας, ἔχομεν δὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι τὰ ὅσα γράφομεν, ἄνευ ἀξιώσεων, θὰ προκαλέσουν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ θὰ ἀναφανοῦν καὶ ἄλλοι φιλότιμοι μιμηταὶ καὶ εἰς μεγάλην κλίμακα μεταξὺ τῶν ἀπανταχοῦ ὁμογενῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς μικρὰν μεταξὺ τῶν Θρακῶν τῆς Ἑλλάδος, οἱ ὅποιοι μὲ πατριωτικὴν ἀμίλλαν θὰ ἐνθυμηθοῦν τὰς παραδόσεις τῆς φυλῆς καὶ θὰ ἀκολουθήσουν τὰς σημερινὰς ἔστω καὶ ἐλαχίστας χειρονομίας.

Ἐκ τῆς Συντάξεως τῶν «Θρακικῶν»

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ

Μέσα εἰς τὴν μεγάλην ἀπαισιοδοξίαν καὶ τὴν μαύρην ἀτελεισίαν, ἣτις μᾶς καταλαμβάνει, ὡς γράφομεν καὶ ἀλλαχοῦ, διὰ τὴν ἐγκληματικὴν ἀδιαφορίαν τῶν ζαλιούτων ὁμογενῶν καὶ τὴν ἀδικαιολόγητον ἀστοργίαν τῶν πρὸς ἀνακούφισιν τῆς δυστυχίας τῶν πασχόντων ἀδελφῶν μας, ἐμφανίζονται, ἔστω καὶ σποραδικῶς, παρήγοροι ἀναλαμπαὶ πού μετριάζουν τὰ ὡς ἄνω συναισθήματα.

Μεταξύ τῶν τοιούτων ἐξαιρέσεων, ἐξέχουσαν θέσιν κατέλαβε, κατὰ πάγκοινον ὁμολογίαν, ὁ ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ, διὰ τὴν λαμπρὰν προσωπικότητα τοῦ ὁποίου καὶ τὸ μεγαλουργὸν ἔργον του, θὰ ἀσχοληθῶμεν παρακατιόντες. Λυπούμεθα μόνον διότι αἱ πενιχραὶ πηγαί, εἰς ἃς κατεφύγαμεν καὶ ἡ ἔλλειψις γονίμου καὶ καταλλήλου περιγραφικῆς ἰκανότητος δὲν μᾶς παρέχουν τὴν δυνατότητα νὰ ἐξάρωμεν προσηκόντως μίαν τόσο μεγάληώδη δραστηριότητα διὰ τὴν ὁποίαν ἠνάλωσεν ὀλόκληρον τὴν ζωὴν του ὁ Εὐγένιος Εὐγενίδης. Καὶ εἶναι τοῦτο δυσχερές, διότι ἀπορεῖ κανεὶς ὄχι μόνον ἀπὸ ποῦ νὰ ἀρχίσῃ καὶ ποῦ νὰ τελειώσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ συνεχίσῃ ἀκόμη, διότι ὁ μέγας ὁμογενὴς δὲν ἐφρόντισε μόνον, μὲ τὴν ἀκαταπύνητον ἐργασίαν του εἰς πολλὰς ἡπείρους, πρωτεύουσας καὶ λιμένας νὰ δημιουργήσῃ ἐργασίας, κυρίως ἐμπορίου ξυλείας καὶ νὰ συσσωρεύσῃ πλοῦτον, ἀλλ' ἐπρονόησε καὶ πῶς θὰ διατεθῇ οὗτος εἰς ἐθνικὰς καὶ παραγωγικὰς ἐργασίας καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του.

Κατὰ τὴν διαδρομὴν τῆς σχετικῆς ἐρεύνης μας ἐπληροφορήθημεν ὅτι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος εὐεργέτης τῆς ἀνθρωπότητος ἐγενήθη εἰς τὸ Διδυμότειχον τῆς Ἀνατ. Θράκης. Πᾶς τις ἀντιλαμβάνεται πόση ἦτο ἡ συγκίνησίς μας καὶ ἡ χαρὰ διὰ τὴν τοιαύτην ἀποκάλυψιν, ἣτις δὲν μᾶς ἦτο γνωστὴ. Εἶναι φυσικὸν ἡμεῖς οἱ Θράκες νὰ αἰσθανώμεθα δικαίαν ὑπερηφάνειαν διὰ τὸ ἐξαιρετικὸν τοῦτο τέκνον τῆς πατρίδος μας. Ἀπὸ τὰς βιογραφικὰς σημειώσεις, ἃς παραθέτομεν κατωτέρω, ἐξάγεται ὅτι πρόκειται περὶ μιᾶς σπανίας φυσιογνωμίας, ἣτις κατέπληξεν ὅλους τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὸ ἐμπόριον ξυλείας, μὲ τὴν ναυτιλίαν καὶ μὲ ὅλα τὰ ἄλλα ἔργα, εἰς τὰ ὁποῖα μὲ ἀκούραστον καὶ συνεχῆ δραστηριότητα κατέγινε καθ' ὅλον του τὸν βίον ὁ Εὐγένιος Εὐγενίδης. Διὰ τῆς συνεχοῦς καταπληκτικῆς ἐργασίας δὲν ἐφρόντιζε νὰ αὐξήσῃ τὴν ἰδιωτικὴν του περιουσίαν, ἀλλ' ἠσθάνετο πηγαίαν εὐχαρίστησιν, ἀναλογιζόμενος ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης χρηματικῆς εὐχερείας θὰ τοῦ ἦτο δυνατόν νὰ ἀνταπεκριθῇ πρὸς ἐνδόμυχον ἐπιθυμίαν του, τοῦ νὰ βοηθῇ καὶ συνδράμῃ τοὺς Ἕλληνας, ιδρύων κολοσσιαῖα ἔργα ναυτιλίας καὶ ἄλλα ἰδρύματα κοινωφελῆ.

Ἐπρόβλεψε καὶ ἀφῆκε μετὰ θάνατον ἀξίους διαδόχους καὶ συνεχιστὰς τοῦ πολυπλεύρου ἔργου του, ἐμπορίου καὶ ναυτιλίας, ὅσον καὶ ἀπὸ πλευρᾶς ἰδρυμάτων, ὠφελίμων διὰ τὴν πρόοδον τῆς Ἑλλάδος. Ἐνα κτίριον ἀνεγερθὲν προσφάτως ἐπὶ τῆς Λεωφ. Συγγροῦ, τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἐντυπωσιάζον πάντας τοὺς διερχομένους Ἀθηναίους καὶ ξένους μέγαρον «ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ», τὸ περιφημον καὶ πρωτοφανὲς διὰ τὸν τόπον Πλανητᾶριον, φυτόριον τεχνικῆς καταρτίσεως τῶν νέων, ἐκ τοῦ ὁποίου θὰ ἐκπέμπωνται ὀλοκληρωμένοι αἱ σύγχρονοι τεχνικαὶ καθοδηγήσεις πρὸς καταρτισμὸν ἐκείνων, οἵτινες θὰ ἔχουν τὴν ἰκανότητα καὶ ἔφεσιν νὰ ἀναδεικνύωνται κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν ἀνόδου τῆς τεχνικῆς καὶ ἐφαρμογῆς τῶν μεθόδων τῆς.

Καὶ ὁ μὲν ναυτιλιακὸς τομεὺς διὰ τεσσάρων συγχρόνων ὑπερωκεανείων

ἀνετέθη, καὶ ζῶντος ἀκόμη τοῦ Ἰδγενοῦ, εἰς τὸν υἱοθετηθέντα πατρὸς αὐτοῦ Βερνίκου. Ἐκ τῶν προσώπων ἡμῶς αὐτῶν καὶ ἔξ ἄλλων πηγῶν, ἃς κατέλιπεν ὁ μεταστάς, ἡ ἀξιότιμος διόποινα, ἀδελφὴ αὐτοῦ, Κα Μαρία Γ. Σίμου, μία ὡσαύτως ἐξαιρετικὴ φροσιγνομία, ἐνισχύουσα τὴν ἐθνοκοινωνικὴν κληρονομικότητα τῆς ἀρχοντικῆς δυναμαστῆς οἰκογενείας, μοχθεῖ καὶ κοπιωδῶς ἀσχολεῖται καθημερινῶς, ἀθορύβως καὶ ἀφανῶς, μὲ φιλόπονον δραστηριότητα, ἀξιοθαύμαστον διὰ τὴν ἡλικίαν τῆς, πρὸς προώθησιν καὶ πραγματοποιήσιν τῶν πόθων καὶ ἐπιθυμιῶν τοῦ ἀγαπημένου τῆς ἀδελφοῦ δι' ἀνεγέρσεως, προοίσειος καὶ ἄλλων ἐθνοκοινοφελῶν σκοπῶν.

Δόξα καὶ τιμὴ ὄχι μόνον εἰς τὸν ἐξάαιρετον καὶ ὑπέροχον Ἕλληνα, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκείνους, οἵτινες τὸν διεδέχθησαν καὶ συνεχίζουν μὲ τόσῃν ἐπιτυχίαν τὰς ἐθνικὰς καὶ πατριωτικὰς παρακαταθήκας αὐτοῦ.

Φ. Μ.

Παραθέτομεν βιογραφικὰς σημειώσεις διὰ τὸν ἀείμνηστον Εὐγένιον Εὐγενίδην, φωτογραφίας, ἐκτὸς τῆς ἰδικῆς του, ἀπὸ τὰς ἐκδόσεις τοῦ Ἰδρύματος, ἀπὸ τὰς συλλογὰς ὀργάνων καὶ μέσων ἐποπτικῆς διδασκαλίας, τὸ Πλανητοσκόπιον Εὐγενίδου, σχετικὰ μὲ τὸν σκοπὸν καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἰδρύματος καὶ δημοσίεμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Τύπου, ἐκ τῶν πολλῶν τοιούτων.

Βιογραφικὸν Σημείωμα ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΕΥΓΕΝΙΔΗ

Ὁ Εὐγένιος Εὐγενίδης ἐγενήθη τὸ 1882 εἰς τὸ Διδυμότειχον τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης. Ὁ Πατὴρ του ἦτο Δικαστὴς τῆς Ὀθωμανικῆς Αυτοκρατορίας καὶ ἐμερίμνησε διὰ τὴν καλὴν του ἀγωγὴν καὶ μόρφωσιν.

Ἀφοῦ ἀπεφοίτησεν ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς Ροβερτείου Σχολῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Εὐγένιος Εὐγενίδης συνειργάσθη μὲ τὸν μεγάλον Πρακτορειακὸν Οἶκον «ΡΕΠΠΕΝ» τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ νὰ ἀναλάβῃ, εἰς ἡλικίαν μόλις 24 ἐτῶν, τὴν διεύθυνσίν του. Συνεταιρισθεὶς δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μετὰ τοῦ ἐν λόγῳ οἴκου, ἤρχισεν ἀσχολούμενος ἐντατικῶς καὶ ἐκ παραλλήλου μὲ τὴν εἰσαγωγὴν ξυλείας. Διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν δὲ τοῦ ἐμπορίου τῆς ξυλείας καὶ δεδομένου ὅτι ὁ λιμὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔστερεῖτο ἐπαρκεῶς ἀριθμοῦ φορτηγίδων, ἰδρύει ναυπηγεῖα εἰς τὸν Κεράτιον Κόλπον, ὅπου καὶ ναυπηγεῖ 24 φορτηγίδας διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ ἐν λόγῳ ἐμπορίου.

Τὸ 1923 ὁ Εὐγενίδης ἔρχεται εἰς τὸν Πειραιᾶ. Ἀναλαμβάνει τὴν γενικὴν πρακτορεύσιν διὰ τὴν Μεσόγειον τῆς Σουηδικῆς Ἀνατολικῆς Γραμμῆς (S.O.L.) καὶ ἀποδύεται εἰς τὴν κολοσσιαίαν προσπάθειαν τῆς ἀναπτύξεώς

της. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ ἵνα τροφοδοτήσῃ τὰ πρῶτα πλοῖα τῆς γραμμῆς ταύτης, ἐπιδίδεται εἰς τὴν εἰσαγωγὴν ξυλείας Σουηδίας εἰς Ἑλλάδα καὶ ἐξελλίσσεται εἰς τὸν μεγαλύτερον εἰσαγωγέα ξυλείας, ἰδρῶν εἰς Πειραιᾶ ἀποθῆκας θεωρουμένας ὡς τὰς μεγαλύτερας ἐν τῇ Βαλκανικῇ.

Εἰς τὸν Εὐγένιον Εὐγενίδην ὀφείλεται ἡ ἰδρυσις τῆς Πολωνικῆς Γραμμῆς καθὼς καὶ τῆς Φινλανδικῆς τοιαύτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ὡς Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ «Homeward Traffic» διαχειρίζεται τὰ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον συμφέροντα τῆς Σουηδικῆς Ἀνατολικῆς Γραμμῆς, ἀναλαμβάνων ταυτοχρόνως καὶ τὴν πρακτορευσιμὴν ἄλλων Σκανδιναυικῶν πλοίων. Ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Σκανδιναυικὸν Πρακτορεῖον Ἑγγὺς Ἀνατολῆς Α.Ε.» ἰδρύει ὑποδειγματικὸν ὄργανισμὸν μὲ κέντρον τὸν Πειραιᾶ καὶ πρακτορεῖα εἰς ὅλους τοὺς λιμένας τῆς Ἑλλάδος, Τουρκίας, Αἰγύπτου, Συρίας, Παλαιστίνης, Ρουμανίας καὶ Βουλγαρίας. Βραδύτερον δημιουργεῖ παρεμφερεῖς ναυτιλιακὰς ἐπιχειρήσεις ἐν Βουενὸς Αἶρες τῆς Ἀργεντινῆς καὶ Cape Town τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς. Αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου μὲ τὴν Σκανδιναυικὴν ἀνθοῦν κυριολεκτικῶς. Εἰδικώτερον αἱ σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μὲ τὰς ἀγορὰς τῶν Σκανδιναυικῶν χωρῶν γίνονται περισσότερο στεναὶ καὶ ἀποδοτικαί. Τὰ ἔθνηκά μας προϊόντα ὀδεύουν πλέον πρὸς τὴν Σουηδικὴν ὄχι διὰ τοῦ λιμένος τοῦ Ἀμβούργου, ἀλλὰ κατ' εὐθείαν φορτωμένα ἐκ Πειραιῶς.

Τὸ 1926 ὁ Εὐγένιος Εὐγενίδης ὀνομάζεται Γενικὸς Πρόξενος τῆς Φινλανδίας ἐν Ἑλλάδι.

Κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ 1929 ἕως 1939 διετέλεσε Πρόεδρος πολλῶν Ἑλληνικῶν καὶ ξένων Ναυτιλιακῶν Ἐπιχειρήσεων καὶ Ὀργανισμῶν.

Κατὰ τὸ 1938 ἐξελέγη Ἐπίτιμος Πολίτης τῆς ἀόλεως τοῦ Μεσολογγίου, ἡ ὁποία ἀριθμεῖ ἐν ὄλῳ 13 ἐπιτίμους πολίτας, ἐκ τῶν ὁποίων πρῶτος ἀνεκκηρύχθη ὁ Λόρδος Βύρων.

Ὁ Εὐγενίδης ὀργάνωσε πέντε ἐπιθέσεις προϊόντων τῶν Σκανδιναυικῶν καὶ Βαλτικῶν χωρῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, μίαν ἔκθεσιν Ἑλληνικῶν προϊόντων ἐν Στοκχόλμῃ καὶ ἑτέραν ἐν Helsingfors.

Κατὰ τὸν πόλεμον ὁ Εὐγενίδης μεταφέρει τὴν δραστηριότητά του ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἀναχωρεῖ διὰ τὴν Αἴγυπτον ἀρχικῶς, ὅπου ὀργανώνει μὲ τὸ ἰδιόκτητον φορτηγὸν του «ΑΡΓΩ» τακτικὴν γραμμὴν Νοτίου Ἀφρικῆς—Νοτίου Ἀμερικῆς, διὰ νὰ ἐγκατασταθῇ τελικῶς εἰς τὴν Ἀργεντινὴν ὅπου ἀναλαμβάνει τὴν διαχείρισιν τῶν συμφερόντων, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, τῶν πλοίων τοῦ μεγάλου Σουηδικοῦ Ἐφοπλιστικοῦ Οἴκου «ΜΠΡΟΣΤΡΟΜ». Ἀπὸ ἐκεῖ ὁ Εὐγενίδης προετοιμάζει τὴν μεταπολεμικὴν του ἐξόρμησιν. Προβλέπει τὰς πρώτας μετὰ τὸν πόλεμον οἰκονομικὰς καὶ ναυτιλιακὰς ἐξελίξεις καὶ κατευθύνει ἀναλόγως τὴν ἐπιχειρηματικὴν δραστηριότητά του. Συνέπεια τῆς διορατικῆς προβλέψεώς του ἦτο ἡ ἰδρυσις τῆς Ἐταιρείας

«Home Lines» με έδραν τὴν Γένοβα. Βέβαιος ὄν ὅτι πὸ μεταπολεμικὸν μεταναστευτικὸν ρεῦμα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην πρὸς τὰς ἄλλας ἡπείρους θὰ εἶναι ὀγκῶδες, στρέφεται ἀμέσως πρὸς τὰ ὑπερωκεάνεια καὶ σὺν πῶ χρόνῳ ἀποκατᾶ ἢ Ἑταιρεία «Home Lines» τῆς ὁποίας Πρόεδρος εἶναι ὁ Εὐγενίδης, τέσσαρες θαυμασίας μονάδας. Τὰς δρομολογεῖ πρὸς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ τὴν Αὐστραλίαν κατ' ἀρχάς, πρὸς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν καὶ Καναδᾶ μετέπειτα. Τὰ πλοῖα τῆς «Home Lines» κερδίζουν καθημερινῶς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ διεθοῦς κοινοῦ καὶ δὲν ἀργοῦν νὰ καταλάβουν τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὴν ἐπιβατικὴν κίνησιν τῆς γραμμῆς τοῦ Βορείου Ἀτλαντικοῦ.

Μετὰ τὴν λήξιν τοῦ συμμοροποπολέμου καὶ τὴν ἐπάνοδον τῆς πολιτικῆς σταθερότητος εἰς τὴν χώραν, ὁ Εὐγενίδης ἐγκαινιάζει τὸ τρίτον στάδιον τῆς ἐπιχειρηματικῆς του σταδιοδρομίας, τὸ τῆς ἐπάνοδου εἰς τὴν Πατρίδα. Διότι ζωηρῶς ἐπιθυμεῖ πάντοτε νὰ κλείσῃ τὸν κύκλον τῆς δράσεώς του καὶ τῆς ζωῆς του εἰς τὴν Ἑλλάδα. Θέλει εἰς αὐτὴν νὰ προσφέρῃ ὅλην του τὴν δραστηριότητα καὶ ἀμέσως ἀρχίζει νὰ ἐπανασυνδέῃ τοὺς δεσμοὺς του μετὰ τὴν γενέτειραν, καὶ μάλιστα εἰς κρίσιμους ὥρας. Αἱ ὄρωραί του τὰς ἡμέρας τῆς μεγάλης ἐθνικῆς τραγωδίας τῶν σεισμῶν τῶν Ἰονίων Νήσων, διὰ τὰς ὁποίας ἐτιμήθη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τὸ 1953 μετὰ τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Φοίνικος, καὶ γενικώτερα ἢ ὅλη του φιλανθρωπικῆ δρᾶσις τὸν ἐμφανίζουν πρωτίστως ὡς ἄνθρωπον καὶ ὡς πατριώτην.

Εἰς τὸ προοκῆνιον τῆς ἐθνικῆς δραστηριότητος ἐμφανίζεται καὶ πάλιν ὁ Εὐγενίδης περὶ τὰ μέσα τοῦ 1953, ἀφ' ἐνὸς μετὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς νέας τακτικῆς γραμμῆς Ἑλλάδος—Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ ἀφ' ἑτέρου μετὰ τὴν διὰ τοῦ ὑπερωκεανείου «ΑΤΛΑΝΤΙΚ», μετονομασθέντος εἰς «ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΗ», ἀνάληψιν τῆς συμβατικῆς ὑποχρεώσεως πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς γραμμῆς Ἑλλάδος—Βορείου Ἀμερικῆς.

Ἑλληνικὴ γραμμὴ Νοτίου Ἀμερικῆς: Ἐμπειρος ὅσον οὐδεὶς ἄλλος ἐφοπλιστὴς περὶ τὴν ἴδρυσιν καὶ ἐκμετάλλευσιν τακτικῶν γραμμῶν, ὁ Εὐγενίδης ὀραματίζεται τὴν διάνοξιν νέας γραμμῆς συνδεούσης τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν. Πρὸς τοῦτο μετέχει τῆς δημοπρασίας διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐκποίησιν τοῦ νεοτεύκτου ἐκ τῶν Ἰταλικῶν ἐπανορθώσεων φορτηγοῦ (Kargo Liner) «ΑΘΗΝΑΙ» καὶ ἀναδεικνύεται πλειοδότης.

Μετὰ τὴν ἀγορὰν τῆς νεοτεύκτου αὐτῆς φορτηγοῦ μονάδος γοργῶς προχωρεῖ ὁ Εὐγενίδης εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῆς νέας ἐπιχειρηματικῆς του ἐξορμήσεως, ἢ ὁποία δὲν ἀποτελεῖ ἄλλωστε παρὰ τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῶν εὐρυτάτων σχεδίων, τὰ ὁποία ἔχει εἰς τὸν νοῦν του νὰ πραγματοποιήσῃ.

Διὰ τῆς ἴδρύσεως νέας τακτικῆς γραμμῆς Ἑλλάδος—Νοτίου Ἀμερικῆς

εύρισκουν τὰ Ἑλληνικὰ προϊόντα διέξοδον εἰς τὰς χώρας τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς καὶ προωθεῖται τὸ Ἑλληνικὸν ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον.

Ἑθνικὴ Ἑλληνικὴ γραμμὴ Ἀμερικῆς: Ἡ ἀνάγκη τῆς δρομολογήσεως συγχρονισμένου πλοίου, ἱκανοῦ νὰ προαγάγῃ τὰ πολλαπλᾶ συμφέροντα τὰ συνδεόμενα μὲ τὴν κανονικὴν καὶ ἀνελλιπῆ ἐκτέλεσιν τῆς γραμμῆς Ἑλλάδος — Βορείου Ἀμερικῆς ὤθησε τὸν Εὐγενίδην νὰ δεχθῆ, κατόπιν παρακλήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, νὰ προσφέρῃ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τὸ καλλίτερόν του ὑπερωκεάνειον, τὸ «ΑΤΛΑΝΤΙΚ», εἰς τὸ ὁποῖον ὑψώνει τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν. Τὸ «ΑΤΛΑΝΤΙΚ» μετονομασθὲν εἰς «ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΗ» ἀναλαμβάνει ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1954 τὴν τακτικὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς γραμμῆς Πειραιῶς — Νέας Ὑόρκης.

Τὸ ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου καὶ ἡ φιλανθρωπικὴ δραστηριότης τοῦ Εὐγενίου Εὐγενίδου ἐξεδηλώθησαν καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του, ἐπισυμβάντα εἰς τὰς 22 Ἀπριλίου 1954. Διὰ τῆς διαθήκης του ὁ Εὐγενίδης κατέλιπε μέγα μέρος τῆς περιουσίας του διὰ τὴν σύστασιν κοινωφελοῦς Ἰδρύματος ὑπὸ τὸν τίτλον «**ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ**». Ὁ σκοπὸς τοῦ Ἰδρύματος Εὐγενίδου καθωρίσθη ὑπὸ τοῦ διαθέτου καὶ εἶναι ἡ διὰ παντὸς τρόπου καὶ μέσου ἐνίσχυσις τῆς τεχνικῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσέως τῶν Ἑλληνοπαιδῶν. Ἡ ὁματιώδης ἐξέλιξις τῆς βιομηχανοποιήσεως τῆς χώρας μας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὤθησε τὸν Εὐγένιον Εὐγενίδην νὰ ἐκλέξῃ τὸν κλάδον ἐκεῖνον τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ὅστις εἶχε τὰς μεγαλυτέρας ἐλλείψεις διὰ νὰ ἀξιοποιηθῆ κατὰ τὸν παραγωγικώτερον τρόπον ἢ προσφορά του.

Τὸ Ἰδρυμα Εὐγενίδου, ἐν τῇ πραγματοποιήσει τοῦ σκοποῦ του, ἀνέλαβεν ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν ἔκδοσιν τῶν βιβλίων ὅλων τῶν εἰδικατήτων τῶν διδασκομένων εἰς τὰς κατωτέρας Τεχνικὰς Σχολὰς τοῦ Κράτους ὡς καὶ τῶν βιβλίων διὰ τοὺς ὑποψηφίους Μηχανικοὺς τοῦ Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν χορήγησιν ὑποτροφιῶν εἰς ἀποφοίτους τεχνίτας τῶν αὐτῶν Σχολῶν. Οὕτω, χάρις εἰς τὴν γενναῖόδωρον προσφορὰν τοῦ Εὐγενίου Εὐγενίδου, ἡ Τεχνικὴ Ἐκπαίδευσις τῆς Πατρίδος μας ἔλαβεν νέαν ὥθησιν.

Ἡ Ἑλλὰς καὶ πλεῖστοι ἄλλαι χώραι ἐτίμησαν τὸν Εὐγένιον Εὐγενίδην, διὰ τὰς προσφερθείσας ὑπηρεσίας του καὶ τὴν ἐν γένει ἐπιχειρηματικὴν καὶ φιλανθρωπικὴν δρᾶσιν του, μὲ πολλὰς τιμητικὰς διακρίσεις καὶ ἀνάτατα παράσημα.

Πληροφορίαι ἐκ Διδυμοτείχου 29-12-1964

Περὶ τοῦ Μεγάλου αὐτοῦ Ἑθνικοῦ Εὐεργέτου, γνησίου τέκνου τῆς Θράκης, ἠσχολήθητι πρὸ ὀλίγων ἑτῶν. Ἀφορμὴν πρὸς τοῦτο ἔλαβον ἕκ τινος δημοσιεύματος Πατριαρχικῆς ἐφημερίδος, «Ἀπόστολος Ἀνδρέας», ἀν δὲν ἀπατώμαι, ἐκδιδομένης ἐν Κων/πόλει καί, ὡς πληροφοροῦμαι, νῦν ἀπαγορευθείσης ὑπὸ τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν. Ἀνεγράφετο ἐν πῇ ἐφημερίδι ταύτῃ ὅτι ὁ Εὐγέ-

νιος Εὐγενίδης ἐγεννήθη ἐν Σουφλίῳ, τίς οἶδε κατόπιν πίνων πληροφοριῶν. Ἐπειδὴ ἐγνώριζον ὀλίγά τινα περὶ τοῦ Μεγατίμου ἐκείνου ἀνδρός, τοῦ τιμησαντος τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ Πατρίδα Θράκην, ἤχθην εἰς τὴν ἀπόφασιν ν' ἀπευθύνω ἐπιστολὴν μου πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα διαφεύδουσαν τὴν ἀνακριβῆ πληροφορίαν τῆς Ἐφημερίδος ὡς πρὸς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς του, ἀποδείξας δι' ἐπιχειρημάτων καὶ γραπτῶν στοιχείων ὅτι δὲν ἐγεννήθη ἐν Σουφλίῳ, ἀλλ' ἐν Διδυμοτείχῳ. Ἐὰν ἡ ἐφημερίς ἐπανώρθωσε τὴν ἀνακριβείαν ἢ ὄχι, ἀγνοῶ.

Ὁ Εὐγένιος Εὐγενίδης ἐγεννήθη ἐκ γονέων γνησίων Ἑλλήνων, καταγομένων, κατ' ἄλλους ἐκ Μ. Ἀσίας καὶ καθ' ὁμολογίαν γεροντοτέρων κατοίκων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ πατὴρ του ἐταποθετήθη ἐνταῦθα ὡς δικαστικὸς ὑπάλληλος, κατὰ τινος ὡς εἰσαγγελεύς (Museumimisi) καὶ κατ' ἄλλους ὡς δικαστικὸς πάρουδρος (Azaa). Ποίαν ἀκριβῶς ἡμερομηνίαν ἐγεννήθη δὲν γνωρίζομεν. Ἐβαπτίσθη ὅμως κατὰ τὸ 1882 καὶ ἀνεδέξατο αὐτὸν ἐκ τῆς Ἱερᾶς Κεκλησιᾶς θρασὸς ὁ Πρωτοσύγκελος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ Μητροπολίτου Μεθοδίου, ἀνὴρ εὐπαιδευτος καὶ σθεναρὸν ἀγῶνα διεξαγαγὼν κατὰ τῆς διεισδύσεως καὶ ἀγκιστροφώσεως τῆς Βουλγαρικῆς Προπαγάνδας, Πανάρετος. Ἡ ἐνταῦθα ὑπηρεσία τοῦ πατρὸς του ἦτο σύγχρονος μὲ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὡς Νομάρχου (Mutesarif). Διδυμοτείχου ὁμογενοῦς Τζώρτζη - Πασᾶ. Φαίνεται ὅτι ὑπηρετήσεν ἐνταῦθα πολλὰ ἔτη, διότι ὁ μικρὸς Εὐγένιος ἀναπτυχθεὶς ἐφοίτησεν εἰς τὴν Ἀστικὴν Ροδοκανάκειον ἀποκαλουμένην τότε Σχολὴν κειμένην ἐν τῷ αὐλογύρῳ τῆς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας. Τὸ κτίριον τῆς Σχολῆς ταύτης ἐκ σανιδώματος ἐστέγαξε πολυπληθῆ μαθητῶσαν νεολαίαν μὲ πολλὰς ἐλλείψεις, ἰδίᾳ τῆς ὑδρεύσεως τῶν μαθητῶν γενόμενης διὰ μικρᾶς λιθίνης δεξαμενῆς πληρομένης ὕδατος διὰ θυτίων μικρῶν μεταφερομένων ὑπὸ ὀνηλατῶν. Δὲν γνωρίζομεν μέχρι ποίας τάξεως ἐφοίτησεν εἰς τὴν ἀνωτέρω Σχολὴν, εἶναι ὅμως κατάδηλον ὅτι καὶ οὗτος ἐγεύθη ἐκ τοῦ ὕδατος, τοῦ οὕτως κατὰ τρόπον ἀνθυγιεινὸν καταναλισκομένου, ὅπερ ζωηρὰν ἐντύπωσιν ἐπροξένησεν εἰς τὴν παιδικὴν του ψυχὴν.

Μετώκησεν μετὰ τοῦ πατρὸς του εἰς Ἡπειρον καὶ κατ' ἄλλους εἰς Κωνσταντινουπόλιν μετατεθέντος τοῦ πατρὸς ὑπηρεσιακῶς καὶ συνεπῶς μετενεγράφη εἰς τὰ ἐκεῖ σχολεῖα ἵνα μαθητεύσῃ. Ἐκτασε ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἡ τύχη αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς του ὑπῆρξεν ἀγνωστος.

Κατὰ τὸ 1929—31 ἡ ἐνταῦθα Δημαρχία ἔλαβεν ἰδιόχειρον αἴτησιν τοῦ Εὐγενίου Εὐγενίδου κατοικοῦντος ἐν Ἑλβετίᾳ, μὲ προσσηρημένα δικαιολογητικά, ἀποφάσεις τοῦ Ἐπιτελείου Ἐσωτερικῶν καὶ Ἐξωτερικῶν, δι' ἧς ἐξήτει τὴν πολιτῆγράφησίν του ὡς δημῶτου Διδυμοτείχου. Ἡθέλησεν ὁ μεγατίμος ἀνὴρ νὰ προσδιορίσῃ τὸν πόπον τῆς προσλεύσεώς του, ὅπου εἶδε πρῶτον πρὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἐγνώρισε τοὺς πρώτους παιδικούς του φίλους, τὸ πρῶτον του Σχολεῖον καὶ διδασκάλους του. Ἡ αἴτησίς του διεβιβάσθη, ἀν δὲν

ἀπατώμαι, διά τινος ναυτιλιακῆς ἐπιχειρήσεως ἢ Πρακτορείου Πειραιῶς. Δι' αὐτῆς ἐπεδεικνυε τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν τόπον καὶ ἤθελε νὰ ἐνταχθῆ με τοὺς ἄλλους συμπατριώτας του διὰ νὰ ὠφελήσῃ καὶ αὐτὸς τὴν γενέτειράν του καὶ ἀνυψώσῃ τὸ πολιτικὸν ἐπίπεδον τῆς πατρίδος του.

Ὁ Εὐγένιος Εὐγενίδης τρανῆς ὀλίγης φιλογενείας ἦτο καὶ ὄχι ἄνθρωπος μικροφιλοδοξίων. Ἐπισυνέβη τυρκαϊὰ εἰς τὸ Δημαρχικὸν μέγαρον μετὰ 2 περίπου ἔτη. Τὰ δικαιολογητικὰ τῆς πολιτογραφήσεως τοῦ ἀειμνήστου ἐκάησαν. Εἶναι ὅμως καταχωρημένα εἰς τὰ Ἀρχεῖα τῆς Μητροπόλεως παρ' ἧς ἐζητήθησαν.

Παρῆλθον πολλὰ ἔτη καὶ ὁ ἀειμνήστος Εὐγενίδης ἀναφανεῖς ὡς μέγας εὐεργέτης κατὰ τοὺς σεισμούς τοὺς πλήξαντας Ζάκυνθον καὶ Κεφαλληνίαν ἔδωκεν ἰσημεῖα ζωῆς. Εἰς ποίας παροχὰς γενναίας εἶχε προβῆ πρὸς τοὺς σεισμοπαθεῖς περιττεῖει ν' ἀναπτύξω διότι ὅλα εἶναι γνωστά. Τὸ λυπηρὸν εἶναι ὅτι οὐδεὶς τῶν τότε διατελεσάντων συμβούλων ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τοῦ ὀνόματος τοῦ μετατίμου ἀνδρὸς καὶ τρανοῦ εὐεργέτου ἐνδιεφέρθη νὰ ἐρωτήσῃ ποῖος ἀρὰ γὰρ ἦτο ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς πέραξ τοῦ ὀνόματος τοῦ ὁποίου τόσος θόρυβος γίνεται καὶ τόσο ἔμνοι ψάλλονται ὑπὲρ αὐτοῦ. Σκέψις δὲν ἐγεννήθη μήπως πρόκειται περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου τοῦ αἰτησαμένου τὴν ἐγγραφὴν του ὡς Δημῶτου Διδυματείου. Ὅποια ἀληθῶς ἀδιαφορία καὶ παχυσαρκία ἐγκληματική!!!

Παρῆλθον καὶ πάλιν ἔτη καὶ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἦλθεν ἐκ μέρους του (ἐκ Ζυρίχης) ἐπιταγὴ δρχ. 40.000, ἵνα ὁ Δῆμος κατασκευάσῃ κρήνην, ἀναμνησθέντος προφανῶς τὸν ἀξιοθρήνητον ἐκείνον τρόπον τῆς ὑδρεύσεως τοῦ Σχολείου, ὅτε ὑπῆρξεν μαθητῆς αὐτοῦ. Εἶχεν ὁ ἄνθρωπος πάσιν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς πατρίδος του. Ἐπεθύμει κατὰ νὰ προσθέσῃ εἰς τὸν πολιτισμὸν τοῦ τόπου. Καὶ θὰ προσέθετε πολλά, ὅσα δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ φαντασθῶμεν. Καὶ τὴν φορὰν ὅμως αὐτὴν, ὁ ἀγαθὸς καὶ ἄσπιλος, πῶ ὄντι, Δήμαρχος Μιχαὴλ Καρακιάτσογλου, παρετίσθη νὰ σταλῆ τὸ ποσὸν εἰς τὸ χωρίον Δελήτιον. Οὕτως ἡ ἀγαθοεργία τοῦ ἀνθρώπου μετεφέρθη εἰς Δελήτιον ὅπου ἐκτίσθη θρύσις καὶ κατ' ἀπόφασιν τῶν κατοίκων ἀνομάσθη τὸ χωρίον Εὐγενειῶν.

Ἡ μετονομασία αὕτη ἐπέφερε ἰσάλον καὶ ἀνασιτάωσιν τῶν καταγινομένων μετὰ τὴν προέλευσιν καὶ δράσιν τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρὸς. Ἔλαβον ἐπιστολὰς λογίων καθ' ἃς τὸ ὄνομα Εὐγενικὸν ἐδόθη διότι ἐκεῖ ἐγεννήθη ὁ Εὐγενίδης!!! Ἄνελθον καὶ πάλιν νὰ διαλύσω τὴν πλάνην των. Τὸ Δελήτιον ἐλέγετο ἐπὶ Τουρκίας Δελῆ-Μουσιλὸν-κιοῖ, κατφεῖτο ἀπὸ εἰκοσάδα Τουρκογύφτων πτωχῶν ἐστεγασμένων εἰς ἀχυροσκεπεῖς καλύβας. Ἐκεῖτο ὑπερθεν τοῦ νῦν Εὐγενικῶ ἄλλοτε Δελητίου. Τὸ Δελῆ-μουσιλὸνκιοῖ ἐκενώθη τελείως ὑπὸ τῶν κατοίκων του καὶ ἐδημιουργήθη χωρίον δι' ἐγκαταστάσεως προσφύγων. Ἡ καταγωγὴ του ἐπομένως ἐκ τοῦ χωρίου τούτου εἶναι ὕβρις, κατὰ τοῦ Ἐθνικοῦ

ευεργέτου και οι συμβαλόντες εις την μετονομασίαν του Δελητίου ησέβησαν προς την μνήμην του μεγατίμου ανδρός».

ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

.....
 Συνιστώ εν Ἀθήναις κατά τους όρισμούς του Ἑλληνικοῦ Δικαίου Ἰδρυμα ὑπό τὸ ὄνομα «ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ» του ὁποίου σκοπὸς εἶναι νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν νέων ἑλληνικῆς ἰθαγενείας ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ καὶ τεχνικῷ πεδίῳ.

(Ἐκ τῆς διαθήκης Ε. Εὐγενίδου τῆς 21.8.1952)

Ὁ Εὐγένιος Εὐγενίδης ἐγενήθη τὸ 1882 εἰς τὸ Διδυμότειχον τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης. Τὸ πρῶτον μέρος τῆς ζωῆς του, ἕως τὸ 1923, διήλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἔνθα, μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν του εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Ροβέρτειον Σχολήν, ἀναλαμβάνει εἰς ἡλικίαν μόλις 24 ἐτῶν τὴν διεύθυνσιν τοῦ μεγάλου πρακτορειακοῦ οἴκου «Ρέππεν», μετὰ τοῦ ὁποίου ἐν συνεχείᾳ συνεταιρίζεται. Ἦδη ἀπὸ τῆς νεαρᾶς αὐτῆς ἡλικίας ἀρχίζει ἡ ἐπιχειρηματικὴ δρασίς του Εὐγενίδου καὶ διαφαίνεται τὸ ἀνήσυχον τοῦ χαρακτήρου του καὶ ἡ εὐρύτης τῶν προθέσεών του. Πράγματι, ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς ἄλλας του ἐργασίας, ὁ Εὐγενίδης ἀσχολεῖται ἐντατικῶς καὶ μετὰ τὸ ἐμπόριον ξυλείας, ἰδρύει δὲ εἰς τὸν Κεράτειον κόλπον ναυπηγεῖα διὰ νὰ κατασκευάσῃ 24 φορηγίδας πρὸς ἐξυπηρέτησιν καὶ προαγωγὴν τοῦ ἐμπορίου τούτου.

Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν, τὸ 1923, ὁ Εὐγενίδης ἔρχεται εἰς τὸν Πειραιᾶ. Ἀναλαμβάνει τὴν γενικὴν πρακτορέυσιν διὰ τὴν Ἑλλάδα τῆς «Σουηδικῆς Ἀνατολικῆς Γραμμῆς» (Svenska Orient Linien) εἰς τὴν ὁποίαν δίδει τεραστίαν ὄθησιν καὶ ἀνάπτυξιν. Τοῦτο κατορθώνει κατὰ μέγα μέρος διὰ τῆς τροφοδοτήσεως τῶν πρώτων πλοίων τῆς Γραμμῆς μετὰ φορτία ξυλείας, τὴν ὁποίαν εἰσάγει ἐκ Σουηδίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, πιστὸς πάντοτε εἰς τὴν παλαιὰν του ἀρχὴν νὰ συνδυάζῃ τὸ ἐμπόριον μετὰ τὰς μεταφοράς. Οὕτως ἐξελίσσεται ὁ Εὐγενίδης, σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου, εἰς τὸν μεγαλύτερον εἰσαγωγέα ξυλείας τῆς Ἑλλάδος.

Παράλληλα μετὰ τὴν πρακτορέυσιν τῶν πλοίων τῆς «Σουηδικῆς Ἀνατολικῆς Γραμμῆς» εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀναλαμβάνει καὶ τὴν διαχείρισιν τῶν συμφερόντων τῆς Γραμμῆς εἰς ὅλην τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον καί, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Σκανδιναυικὸν Πρακτορεῖον Ἑγγὺς Ἀνατολῆς», ἰδρύει ὑποδειγματικὸν ὄργανισμὸν μετὰ κέντρον τὸν Πειραιᾶ καὶ πρακτορειακὸν δίκτυον εἰς τοὺς κυριότερους λιμένας τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἑγγὺς Ἀνατολῆς.

Κατὰ τὸν Λεύτερον Παγκόσμιον Πόλεμον, ὁ Εὐγενίδης συνεχίζει τὴν

δραστηριότητά του έξω τῆς Ἑλλάδος. Ἀναχωρεῖ ἀρχικῶς διὰ τὴν Αἴγυπτον, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἔρχεται εἰς τὴν Νότιον Ἀφρικὴν, ὅπου ὀργανώνει τακτικὴν

ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

γραμμὴν μεταφορῶν μεταξὺ Νοτίου Ἀφρικῆς καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς, καὶ τελικῶς ἐγκαθίσταται εἰς τὴν Ἀργεντινὴν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐξακολουθεῖ διαχειριζόμενος τὰ συμφέροντα τῆς Σουηδικῆς Γραμμῆς.

Ἀπὸ τὴν Ἀργεντινὴν, ἐτοιμάζει τὴν μεταπολεμικὴν του ἐξόρμησιν. Προβλέπει σαφῶς τὰς πρώτας μετὰ τὸν πόλεμον οικονομικὰς καὶ ναυτιλιακὰς ἐξελίξεις καί, μεταξὺ ἄλλων, ὅτι τὸ μεταναστευτικὸν ρεῦμα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην πρὸς τὰς ἄλλας ἡπείρους θὰ εἶναι τεράστιον. Οὕτω στρέφεται πρὸς τὴν ὑπερπόντειον ἐπιβατηγὸν ναυτιλίαν καὶ ἰδρύει τὴν Ἑταιρείαν «Home Lines», μὲ ἔδραν τὴν Γένοβαν. Ἡ «Home Lines» ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Εὐγενίου Εὐγενίδου, ἀποκτᾷ σὺν τῷ χρόνῳ τέσσαρα θαυμάσια ὑπερωκεάνεια, ἅτινα δρομολογεῦνται ἀρχικῶς εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ τὴν Αὐστραλίαν καὶ κατόπιν εἰς τὰς Ἰνωμένας Πολιτείας καὶ τὸν Καναδᾶν, δὲν ἀργοῦν δὲ νὰ καταλάβουν τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὴν ἐπιβατικὴν κίνησιν τῆς γραμμῆς τοῦ Βορείου Ἀτλαντικοῦ.

Ὀλίγον μετὰ τὴν λήξιν τοῦ πολέμου, τὸ 1947, ὁ Εὐγενίδης μεταφέρει τὴν ἔδραν του εἰς τὸ Veney τῆς Ἑλβετίας, ἀπὸ ὅπου καὶ διευθίνει τὰς ἀνὰ τὸν κόσμον ἐπιχειρήσεις του.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ 1953, ἐπανερχεται εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐμφανίζεται πάλιν εἰς τὸ προσκήνιον τῆς ἐθνικῆς δραστηριότητος.

Ἐμπειροσ ὅσον οὐδεὶς ἄλλος περὶ τὴν ὀργάνωσιν καὶ ἐκμετάλλευσιν τα-

κτικῶν ναυτιλιακῶν γραμμῶν, ἰδρύει ὑπὸ τὴν ἑπωνυμίαν «Ἑλληνικὴ Γραμμὴ Νοτίου Ἀμερικῆς» νέαν τακτικὴν γραμμὴν, ἐξυπηρετούμενην διὰ πῶν φορητῶν «Ἀθῆναι» καὶ «Μικῆναι», μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς. Οὕτω τὰ Ἑλληνικὰ προϊόντα ἐκβάσκουν διέξοδον εἰς τὰς χώρας τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς καὶ προσοβήεται τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον, ἐκδηλουμένου τοιοῦτοτρόπως τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Εὐγενίδου διὰ τὴν Πατρίδα του.

Ἐτέρα ἐκδήλωσις τῶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος του αἰσθημάτων ὑπῆρξεν ἡ σύστασις τῆς ὑπερωκεανείου «Γραμμῆς Βορείου Ἀμερικῆς», ἣτις ἀποτελεῖ διὰ τὴν Ἑλλάδα ὑπηρεσίαν ὑψίστης ἐθνικῆς σημασίας.

Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν καὶ ἀνταποκρινόμενος εἰς τὴν παράκλησιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὁ Εὐγενίδης δὲν διστάζει νὰ προσφέρῃ τὴν καλλιτέραν μονάδα τῆς «Home Lines» τὸ Τ)Κ «Ἀτλάντικ», εἰς τὸ ὅποιον ὑψώνει τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν. Ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1954 καὶ ὀλίγους μόνον μῆνας μετὰ τὸν ἀδόκητον θάνατον τοῦ Εὐγενίου Εὐγενίδου, τὸ Τ)Κ «Ἀτλάντικ» μετωνομασθέν εἰς «Βασίλισσα Φρειδερίκη» δρομολογεῖται εἰς τὴν «Ἐθνικὴν Ἑλληνικὴν Γραμμὴν Ἀμερικῆς» καὶ ἀναλαμβάνει τὴν τακτικὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς γραμμῆς Πειραιῶς—Νέας Ὑόρκης.

Ἐνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικώτερα γνωρίσματα τοῦ Εὐγενίου Εὐγενίδου ἦτο ἡ μεγαλοφυΐα. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς του, εἰς πλείστας περιπτώσεις ἔρχεται ἀρωγὸς εἰς τοὺς δεινοπαθοῦντας συναθρώπους του διὰ σημαντικῶν χρηματικῶν καὶ ἄλλων προσφορῶν. Οὕτω, τὸ 1953, μόλις ἐπληροφόρηθῃ τὴν τραγωδίαν τῶν σεισμῶν τῶν Ἰονίων Νήσων, ἔσπευσε νὰ προσφέρῃ τὴν βοήθειάν του εἰς τοὺς πληγέντας πληθυσμούς, τιμηθεὶς ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων, διὰ τὴν χειρονομίαν του αὐτὴν, μετὰ τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Φοίνικος.

Τὸ ἐνδιαφέρον του ὑπὲρ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, τὸ ὅποιον οὐδέποτε ἔπαυσεν ἐκδηλούμενον ἐφ' ὅσον ἔζη, ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τῆς τελευταίας θελήσεώς του. Διὰ τῆς διαθήκης του, ὁ Εὐγενίδης κατέλειπεν μέγα μέρος τῆς περιουσίας του, συμπεριλαμβανομένων τῶν εἰσοδημάτων τῶν ὑπερωκεανείων «Βασίλισσα Φρειδερίκη», «Ὀμηρικὸς» καὶ «Ἰταλία» τῆς «Home Lines», διὰ τὴν δημιουργίαν κοινωφελοῦς Ἰδρύματος ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἰδρυμα Εὐγενίδου», σκοπὸς τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ διὰ παντὸς τρόπον καὶ μέσου ἐνίσχυσις τῆς Τεχνικῆς Ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσέως ἐν Ἑλλάδι.

Ὁ θάνατος τοῦ ἀειμνήστου εὐεργέτου, ἐπισυμβὰς τὴν 22αν Ἀπριλίου 1954, ἀπέσπασε τοῦτον τῆς ἐθνωφελοῦς καὶ δημιουργικῆς δράσεώς του.

Ὁ σκοπὸς καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἰδρύματος.

Ἡ δημιουργία τοῦ Ἰδρύματος Εὐγενίδου, συσταθέντος διὰ κληροδοτήματος τοῦ Εὐγενίου Εὐγενίδου, ἔρχεται ὡς ἐπιστέγασμα τῆς ζωῆς τοῦ Ἰδρυτοῦ καὶ ὡς ὑστάτη ἐκδήλωσις τῆς πρὸς τὴν Πατρίδα ἀγάπης του.

Ὁ Εὐγένιος Εὐγενίδης, μὲ τὴν μεγάλη διορατικότητά του, προέβλεπεν ἐνωρίτερα τὴν ἀνάγκη τῆς ἐκβιομηχανίσεως τῆς Ἑλλάδος, ἣτις ὅμως δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ πραγματοποιηθῆ ταχέως καὶ ἀσφαλῶς, εἰ μὴ μόνον διὰ τῆς ἐγκαίρου δημιουργίας ἀφθόνων καὶ καλῶς κατηρτισμένων τεχνιτῶν πάσης εἰδικότητος. Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου ἰδρυσεν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ τὸ Ἴδρυμα «E. E. Arista», ἵνα βοηθήσῃ τοὺς Ἕλληνας νέους «νὰ καταστοῦν ἱκανοὶ νὰ ἀναλάβουν σημαντικὰς εὐθύναις εἰς τὴν μελλοντικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν πόρων της».

Ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ του ὅπως συνεχισθῆ μετὰ τὸν θάνατόν του καὶ ἐπεκαθῆ τὸ ἀρξάμενον ἐν ζωῇ ἔργον του, ὁ Εὐγένιος Εὐγενίδης καθώρισε διὰ τῆς διαθήκης του ὅπως ἰδρυθῆ ἐν Ἑλλάδι τὸ Ἴδρυμα Εὐγενίδου, «ἵνα συμβάλῃ εἰς τὴν Ἐκπαίδευσιν νέων Ἑλληνικῆς Ἰθαγενείας ἐν τῷ Ἐπιστημονικῷ καὶ Τεχνικῷ πεδίῳ».

Οὕτω, διὰ τοῦ ἀπὸ 23 Φεβρουαρίου 1956 Βασιλικῷ Διατάγματος συνεστήθη τὸ Ἴδρυμα Εὐγενίδου, τοῦ ὁποίου τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν ἀνέλαβε, τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ Διαθέτου, ἡ ἀδελφή του κ. Μαρ. Γ. Σίμου.

Ἐπὶ τὰς ἀνωτέρω προϋποθέσεις, πρῶτον μέλημα τοῦ Ἰδρυματος, εὐθὺς ἅμα τῇ συστάσει του, ὑπῆρξεν ἡ μελέτη τῶν εἰς τὴν ἐπαγγελματικὴν ἐκπαίδευσιν τῆς Ἑλλάδος παρουσιαζομένων ἀναγκῶν καὶ ἡ ἀναζήτησις τοῦ καλύτερου τρόπου ἀντιμετωπίσεως αὐτῶν.

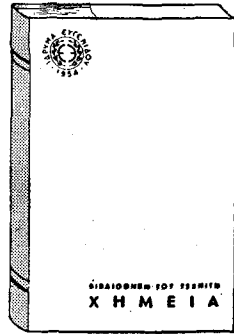
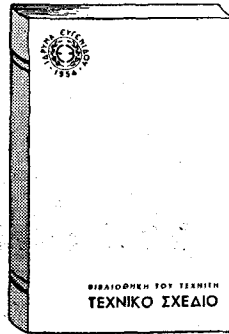
Οὕτω διεπιστώθη ὅτι ἡ κατάρτισις τῶν μαθητῶν ὑστέρει κατὰ τὴν ἀριτιότητά της ἕνεκα τῆς μονίμου ἀνάγκης καταλλήλων καὶ προσιτῶν εἰς τοὺς πτωχοὺς σπουδαστὰς βιβλίων, καθὼς καὶ καταλλήλων καὶ συγχρονισμένων ἐποπτικῶν μέσων διδασκαλίας. Ὑστέρει ἐπίσης καὶ ἐκ τῆς ἐλλείψεως μακροῦς παραδόσεως τεχνικῆς παιδείας εἰς διαδοχικὰς γενεάς.

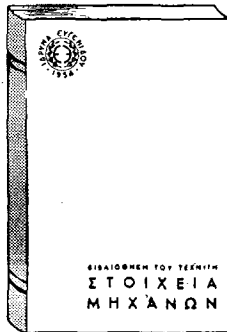
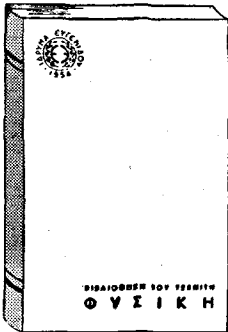
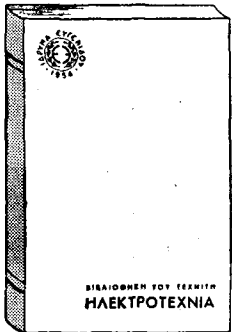
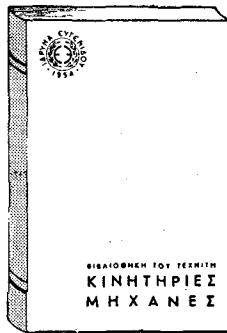
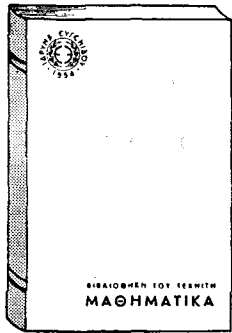
α) Ἐκδόσεις.

Ἐπεδιώχθη ἐπομένως ἡ ἄμεσος ἔκδοσις βιβλίων συγγραφομένων ὑπὸ εἰδικῶν καὶ ἐμπείρων εἰς τὴν Τεχνικὴν Ἐκπαίδευσιν Ἐπιστημόνων, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐβοηθοῦντο οἱ ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος διδάσκαλοι τῶν Τεχνικῶν Σχολῶν εἰς τὴν διδασκαλίαν των, θὰ παρείχετο εἰς ἐνιαίαν στάθμην καὶ ἔκτασιν ἡ διδακτέα ὕλη εἰς ὅλους τοὺς μαθητὰς, θὰ διηκολύνοντο οὕτοι εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς εἰδικότητός των καὶ θὰ ἀνυφοῦτο ἀσφαλῶς καὶ ἀναμφισβητήτως ἡ στάθμη τῆς μορφώσεως αὐτῶν καὶ ἡ ἐν γένει ἀπόδοσις τῶν Σχολῶν.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον τὸ Ἴδρυμα ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ Ἐπισημοῦ Βιομηχανίας, τὸ ὁποῖον τότε εἶχε τὴν ἐποπτείαν τῆς Τεχνικῆς Ἐκπαίδευσος καὶ προέτεινε νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἔκδοσιν τῶν βιβλίων διὰ τὰς Σχολὰς Μηχανοτεχνιτῶν καὶ Ἠλεκτροτεχνιτῶν. Ἐπίσης, ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν τὸ Ἴδρυμα μετὰ τοῦ Ἐπισημοῦ Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἐποπτείαν τῶν Σχολῶν Μηχανικῶν Ἐμπορικῶς Ναυτικοῦ, καὶ προέτεινε νὰ ἀναλάβῃ

ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΟΥ
ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΕΥΡΕΝΙΑΟΥ

τὴν συγγραφὴν τῶν βιβλίων καὶ τῶν σχολῶν τούτων. Τόσον τὰ Ὑπουργεῖα Βιομηχανίας καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπήχθη ἀργότερον ἡ Τεχνικὴ Ἐπαγγελματικὴ Ἐκπαίδευσις, ὅσον καὶ τὸ Ὑπουργεῖον Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας παρέσχον τὴν ἠθικὴν ἐνίσχυσίν των εἰς τὸ ἔργον τοῦτο.

Ἀπὸ τοῦ 1956 ἤρχισε τὸ ἔργον τῶν Ἐκδόσεων τοῦ Ἰδρύματος, αἰτινες πρόκειται νὰ καλύψουν τὰς ἀνάγκας τοῦ κατωτέρου κύκλου τῆς Τεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως ὑπὸ τὴν ἐπιτροπείαν καὶ καθοδήγησιν Ἐπιτροπῆς, τὴν ὁποῖαν ἀποτελοῦν οἱ κ.κ.:

Ἄλλεξ. Ι. Παπαῖς, Πρύτανης Ε.Μ.Π., Πρόεδρος.

Χρ. Καβουνίδης, Ἀντιπρόεδρος, Μόν. Ἀναστ. Γεν. Διευθ. ΟΤΕ.

Ἄγ. Καλογεράς, Καθηγ. Ε.Μ.Π., Ἐπιστημονικὸς Σύμβουλος.

Ν. Βασιώτης, Διευθ. Ἐπαγγελμ. Ἐκπ)σεως Ὑπουργείου Παιδείας.

Δ. Νιάνιας, Β. Litt (Οxon), Εἰδικ. Σ)λος καὶ Διευθ. Συντάξεως.

Δ. Μεγαρίτης, Γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς.

Πρῶτος ἀντιπρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς διετέλεσεν ὁ Καθηγητὴς τοῦ Ε.Μ.Π. ἀείμνηστος Γ. Κακροιδῆς.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀντιμετώπισε μὲ ἐπιστημονικότητα καὶ ἀπ' ἀρχῆς ὅλα τὰ προβλήματα τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν ἔκδοσιν βιβλίων τσαύτης ἐκτάσεως καὶ τοιαύτης ἀποστολῆς. Ἡ στάθμη τῶν βιβλίων, ἡ ἔκτασις τῆς ὕλης των, ἡ δι-ἀρθρωσις ταύτης, ἡ παιδαγωγικότης των, ἡ γλῶσσα καὶ ἡ ὁρολογία των ἀπετέλεσαν θέματα μακρᾶς μελέτης ὡς καὶ ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων μεταξὺ τῶν εἰδικωτάτων προσώπων τῆς Τεχνικῆς Παιδείας ἐν Ἑλλάδι. Οὕτως ἐπετεύχθη ἡ ἐνόησις ἀρχῶν καὶ κριτηρίων, ἡ δὲ ἐπὶ τῇ θάσει τούτων συγγραφὴ τῶν βιβλίων ἀνετέθη ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς εἰς ἐκλεκτοὺς καὶ ἐμπείρους ἐπιστήμονας.

Ἡ πρώτη σειρά βιβλίων ὑπὸ τὸν τίτλον «Βιβλιοθήκη τοῦ Τεχνίτη» (διὰ τὰς εἰδικότητας Μηχανοτεχνιτῶν — Ἡλεκτροτεχνιτῶν) περιλαμβάνει 30 τόμους. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1957 — 1960 ἐξεδόθησαν 14 τόμοι. Ἐκ τούτων διετέθησαν 240.000 ἀντίτυπα, πρᾶγμα ὅπερ ἐδικαίωσε τὰς προβλέψεις τοῦ Ἰδρύματος, ἡ δὲ τιμὴ τούτων ὠρίσθη εἰς ἐπίπεδον προσιτὸν καὶ διὰ τὸν πτωχότερον μαθητὴν (10—18 δραχμᾶς κατ' ἀντίτυπον).

Οἱ λοιποὶ τόμοι τῆς σειρᾶς ταύτης εὐρίσκονται, ἄλλοι μὲν ὑπὸ ἐκτύπωσιν, ἄλλοι δὲ εἰς τὸ τελικὸν στάδιον τῆς ἐπεξεργασίας των. Τὸ πλῆρες πρόγραμμα ἐκδόσεων, ἀποβλέπον εἰς τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῆς στάθμης Ἐκπαιδεύσεως Τεχνικῶν καὶ Ἐργοδηγῶν, περιλαμβάνει, ἐκτὸς τῆς ἀνωτέρω σειρᾶς καὶ ἄλλας τοιαύτας διὰ τὸν κατώτερον κύκλον Τεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ τὰς διαφόρους εἰδικότητας τῶν ἐπομένων ἀνωτέρων κύκλων Ἐργοδηγῶν, Μηχανικῶν Πλοίων κλπ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΤΕΧΝΙΤΗ»

(Ειδικότητες Μηχανοτεχνιτῶν - Ἡλεκτροτεχνιτῶν)

1. Μαθηματικά	Τόμος Α΄
2. Μαθηματικά	Τόμος Β΄
3. Μαθηματικά	Τόμος Γ΄
4. Φυσική	
5. Τεχνική Μηχανική	
6. Χημεία	
7. Μηχανουργική Τεχνολογία	Τόμος Α΄
8. Μηχανουργική Τεχνολογία	Τόμος Β΄
9. Μηχανουργικό Μνημόνιο	Τόμος Α΄
10. Μηχανουργικό Μνημόνιο	Τόμος Β΄
11. Ἡλεκτροτεχνία	Τόμος Α΄
12. Ἡλεκτροτεχνία	Τόμος Β΄
13. Ἡλεκτρολογικὸ Μνημόνιο	
14. Τεχνολογία Τυλιγμάτων	
15. Τεχνικὸ Σχέδιο	Τόμος Α΄
16. Τεχνικὸ Σχέδιο	Τόμος Β΄
17. Τεχνικὸ Σχέδιο	Τόμος Γ΄
18. Τεχνικὸ Σχέδιο	Τόμος Δ΄
19. Τεχνικὸ Σχέδιο	Τόμος Ε΄
20. Ἀσκήσεις Τεχνικοῦ Σχεδίου	Τεύχη Α΄-Β΄
21. Κινητήριες Μηχανές	Τόμος Α΄
22. Κινητήριες Μηχανές	Τόμος Β΄
23. Στοιχεῖα Μηχανῶν	
24. Μηχανήματα Τεχνικῶν Ἔργων	
25. Γεωργικὰ Μηχανήματα	
26. Τὸ Αὐτοκίνητο	Τόμος Α΄
27. Τὸ Αὐτοκίνητο	Τόμος Β΄
28. Τὸ Αὐτοκίνητο	Τόμος Γ΄
29. Τὸ Ἡλεκτρικὸ σύστημα τοῦ Αὐτοκινήτου	
30. Τὰ Ὑλικά	

β) Ὑποτροφίαι.

Τὸ Ἴδρυμα, ἀφοῦ διεπίστωσε τὴν ἔλλειψιν τεχνικῆς παραδόσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐπαρκοῦς καταρτίσεως καὶ τῶν πλέον φιλοτίμων Ἑλλήνων Ἐργαστηγῶν καὶ Τεχνιτῶν, ἠθέλησε νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν δημιουργίαν πυρῆ-
νος ἐκλεκτῶν τεχνιτῶν μὲ ἀρίστην θεωρητικὴν καὶ κυρίως πρακτικὴν κατάρ-
τισιν εἰς τὴν στάθμην τῶν συναδέλφων τῶν τῶν βιομηχανιῶν τῶν πλέον προ-
ηγμένων κρατῶν τῆς Εὐρώπης.

Οὕτω, κατέστρωσε πρόγραμμα ἐνδεδεχοῦς μελέτης, ἐν μακροχρόνιον πρόγραμμα χορηγήσεως ὑποτροφιῶν, συμφώνως πρὸς τὸ ὁποῖον ἐπιλέγονται κατ' ἔτος, πρὸς ἐκπαίδευσιν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἐπὶ τῇ βάσει διαγωνισμοῦ, 5—10 ὑπότροφοι ἐκ τῆς Β' Τάξεως τῶν Τεχνικῶν Σχολῶν. Εἰς αὐτοὺς τὸ Ἴδρυμα καταβάλλει τὰ δίδακτρα, τὴν ἀξίαν τῶν βιβλίων, ἰατρικὴν περίθαλψιν καὶ δόλας ἐν γένει τὰς δαπάνας σπουδῶν μέχρι περατώσεως τούτων ἐν Ἑλλάδι. Παραλλήλως, οἱ ὑπότροφοι τοῦ Ἰδρυματος, μετὰ τὴν ἐπιλογὴν των, διδάσκονται μίαν ξένην γλῶσσαν, ἀναλόγως τῆς χώρας εἰς τὴν ὁποίαν πρόκειται νὰ μετακλιθεῖν. Μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν των εἰς τὴν Ἑλλάδα, οἱ ὑπότροφοι ἀποστέλλονται εἰς μεγάλα ἐργοστάσια καὶ ναυπηγεῖα τῆς Εὐρώπης, ἔνθα ἐκπαιδεύονται εἰς τὴν σύγχρονον τεχνικὴν.

Ἡ διάρκεια τῶν ὑποτροφιῶν κυμαίνεται μεταξὺ 2 καὶ 5 ἐτῶν, ἀναλόγως τῆς ἐιδιότητος ἐνὸς ἐκάστου ὑποτρόφου. Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν των οἱ νέοι ὑποχρεοῦνται νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἐργασθοῦν εἰς Ἑλληνικὰ ἐργοστάσια ἢ, ἐὰν εἶναι μηχανικοὶ τοῦ Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ, εἰς πλοῖα ὑπὸ Ἑλληνικὴν σημαίαν.

Οἱ μέχρι τοῦδε ὑπότροφοι τοῦ Ἰδρυματος ἀνῆλθον εἰς 25.

Δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι αἱ σπουδαὶ καὶ ἡ ἀπόδοσις τῶν ὑποτρόφων ἐν τῇ ξένῃ ἐδικαίωσαν ἀπολύτως τὰς προσδοκίας τοῦ Ἰδρυματος. Τοῦτο διαπιστοῦται ἀπὸ τὰς πακτικὰς ἐκθέσεις τῶν Δ)ντῶν τῶν Σχολῶν των καὶ τῶν Ἐργοστασίων, εἰς τὰ ὁποῖα ἠσκήθησαν καὶ ἀσκοῦνται.

γ) Κέντρον Τεχνικῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

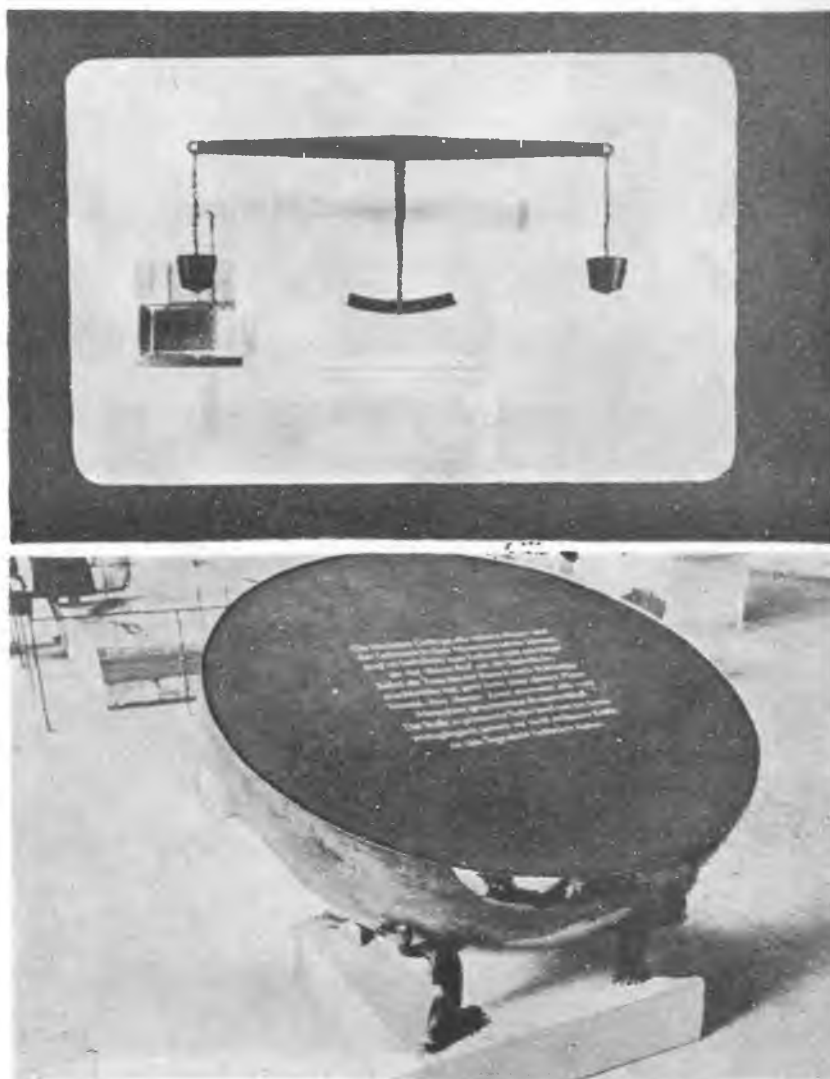
Πέραν τῶν ἀνωτέρω πεδίων δραστηριότητός του, τὸ Ἴδρυμα ἀπεσκόπει πάντας εἰς τὴν δημιουργίαν ἐνὸς Πνευματικοῦ Κέντρον τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως, στεγάζοντος συλλογὰς ὀργάνων καὶ μηχανῶν διὰ τὴν ἐποπτικὴν διδασκαλίαν τῶν τεχνικῶν ἐπαγγελμάτων καὶ περιλαμβάνοντος βιβλιοθήκην, ἀναγνωστήριον καὶ αἴθουσαν ὁμιλιῶν καὶ προβολῶν, δυναμένην νὰ δεχθῇ εὐρὴ ἀκροατήριον.

Αἱ ὡς ἄνω σύλλογαὶ τοῦ Ἰδρυματος Εὐγενίδου θὰ περιλαμβάνουν εἰδικώτερον ὄργανα καὶ διατάξεις μηχανημάτων, δι' ὧν θὰ ἀποδεικνύονται κατὰ τὸν ἐπιστημώτερον τρόπον οἱ Νόμοι τῆς Φυσικῆς καὶ ἰδίᾳ τῆς Μηχανικῆς τῶν στερεῶν, ὑγρῶν καὶ ἀερίων, τῆς Ἀκουστικῆς, τῆς Ὀπτικῆς, τῆς Θερμότητος καὶ τοῦ Ἡλεκτρισμοῦ. Πολλὰ ἀπὸ τὰς διατάξεις αὐτὰς θὰ ἔχουν μορφὴν παιγνιδίων, ὥστε οἱ μικροὶ ἰδίᾳ μαθηταὶ τῶν Ἐπαγγελματικῶν Σχολῶν νὰ δύνανται νὰ συνδυάζουν δι' αὐτῶν ἐν τινὶ τρόπῳ τὴν παιδίαν μὲ τὴν μάθησιν.

Εἰς τὰς συλλογὰς αὐτὰς θὰ περιλαμβάνωνται ἐπίσης μηχαναὶ πάσης φύσεως ἐν τομῇ ἢ ἐν λειτουργίᾳ, κατὰ τρόπον ὥστε νὰ καθίσταται ἀπλὴ καὶ εὐκόλος ἢ παρακολούθησις τῶν κινήσεων τῶν διαφόρων στοιχείων αὐτῶν καὶ ἢ ἐν γένει λειτουργία των.

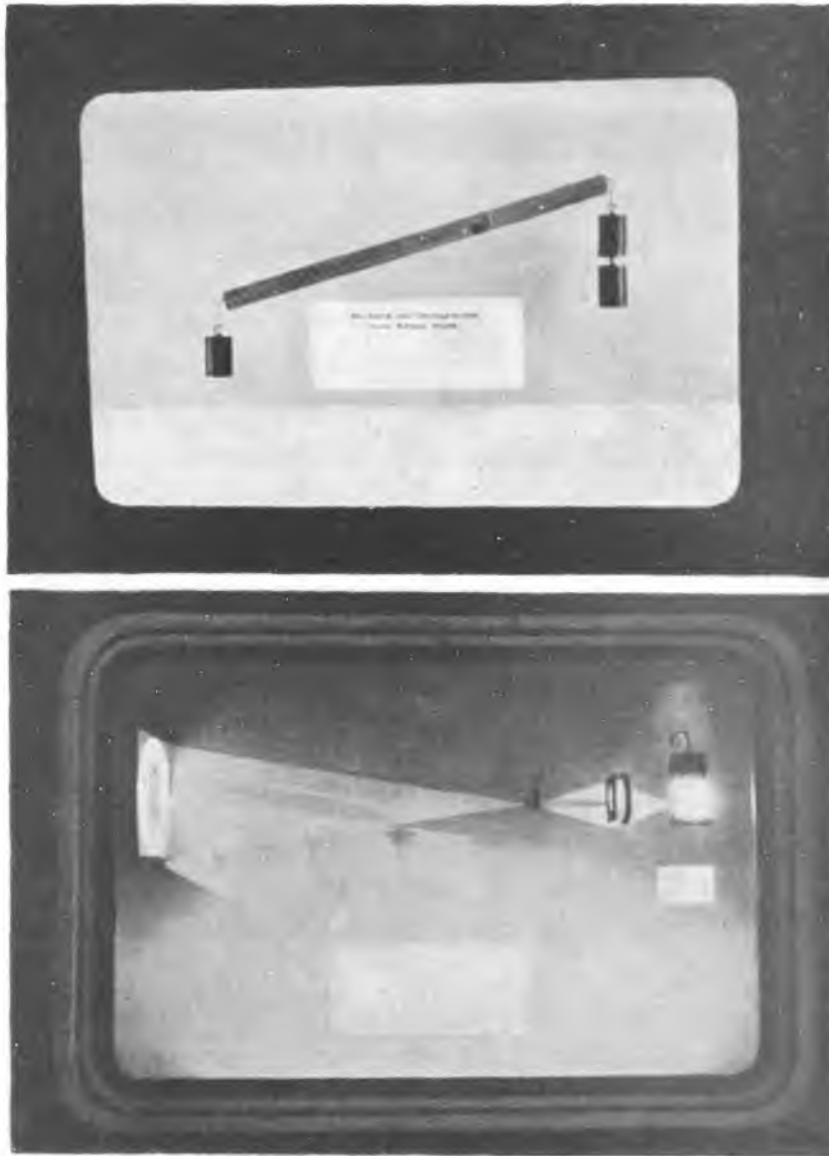
Τέλος, θὰ ὑπάρχουν ἀνάλογα ἐκπαιδευτικά μέσα διὰ τὰ θέματα τὰ ἀφο-

Μερικαὶ φωτογραφίαι ἀπὸ τὰς συλλογὰς ὀργάνων καὶ μέσων ἐποπτικῆς δι-
δασκαλίας τῆς Φυσικῆς, πρὸς ἐκτίθενται εἰς τὸ Deutsches Museum τοῦ Μο-
νάχου. Πανομοιότυπα τῶν ὀργάνων αὐτῶν θὰ ἐκτεθοῦν εἰς τὰς Συλλογὰς τοῦ
ὑπὸ ἀνέγερσιν Κυρίου κατόπιν εἰδικῆς ἀδείας τοῦ ἐν λόγῳ Μουσείου.

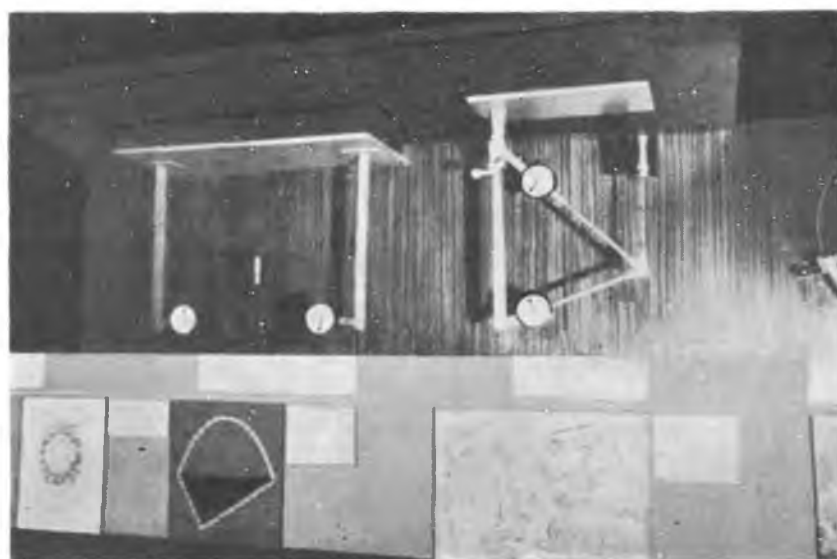
ρῶντα εἰς τοὺς ἠλεκτροτεχνίτας καὶ τοὺς ραδιοτεχνίτας, ἀπὸ τῆς ἀπλῆς πα-
ρουσίας, ἐν ὑπερμεγέθει μορφῇ, τῆς συγχρόνου ἀντιλήψεως περὶ τῆς

δομῆς τοῦ ἀτόμου μέχρι τῶν ἐξαρτημάτων μιᾶς ἐγκαταστάσεως ἢ τῶν μεγάλων ἠλεκτροικῶν μηχανῶν, μετὰ τὰς ὁποίας εἶναι ἐξωπλισμένα τὰ ἐργαστᾶσια,

ἢ τῶν ὁμοιομάτων τῶν μεγάλων Κέντρων Παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἢ θερμικῆς ἐνεργείας.

Ὁ ἐξοπλισμὸς αὐτὸς θὰ ἐπεκτείνεται συνεχῶς καὶ θὰ συμπληροῦται βαθμηδὸν ἕως ὅτου καλύψῃ, κατὰ τὸ δυνατὸν, ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς Τεχνικῆς Ἑπαγγελματικῆς Ἐκπαίδευσως.

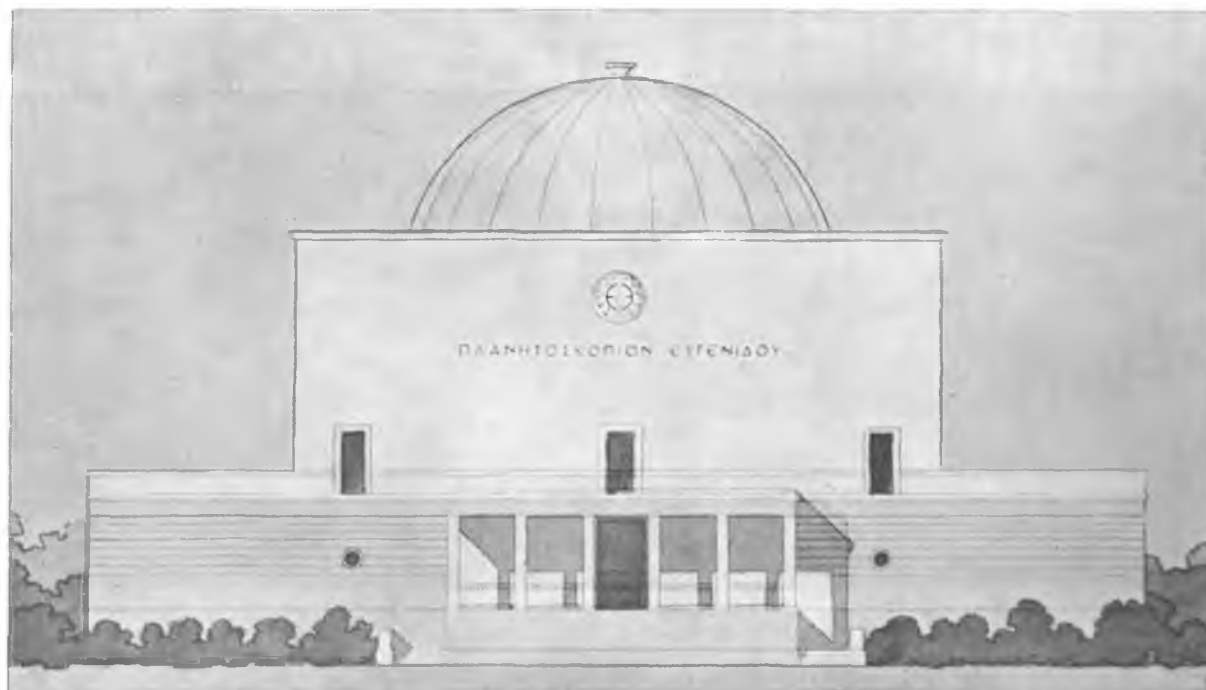

Τὰς συλλογὰς τοῦ Ἰδρύματος Εὐγενίδου θὰ δύνανται νὰ ἐπισκέπτονται ὄχι μόνον οἱ μαθηταὶ τῶν Σχολῶν Τεχνικῆς Ἑπαγγελματικῆς Ἐκπαίδευ-

σεως, ἀλλὰ καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Σχολῶν τῆς Μέσης Κλασσικῆς Παιδείας. Κατὰ τὰς ἐπισκέψεις των, οὗτοι θὰ ἔχουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρακολουθοῦν

λεπτομερεῖς ἐπεξηγήσεις καὶ μαθήματα περὶ τοῦ τρόπου λειτουργίας τῶν ἐκ-
θεμάτων.

Πλανητοσκόπιον Ευγενίδου.

δ) Πλανητοσκοπίον.

Τὸ Ἴδρυμα, παρακολουθοῦν τὰς ἐπιστημονικὰς καὶ τεχνικὰς προόδους περὶ τὴν ἐξερεῦνησιν καὶ κατάκτησιν τοῦ διαστήματος καὶ ἐρμηνεύον τὰς ἐκ τούτων διαμορφουμένας νέας ἱστορικὰς καὶ πνευματικὰς συνθήκας, ὡς δημιουργούσας καὶ διὰ τὴν χώραν μας ἐπιστημονικὰς ἀνάγκας καὶ ἀνάγκας διαφωτίσεως τοῦ κοινοῦ ἐπὶ ἐνὸς τόσον σπουδαίου θέματος, ὡς τὸ κοσμικόν, ἔκρινε σκόπιμον τὴν οἰκοδόμησιν καὶ ἐγκατάστασιν Πλανητοσκοπίου ὁμοίου πρὸς ἐκεῖνα τῶν Εὐρωπαϊκῶν πρωτευουσῶν, χωρητικότητος 300 ἀτόμων.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ τεχνητοὶ δορυφόροι, ἡ σημασία τῶν Πλανητοσκοπίων ἔλαβε νέαν μορφήν. Τὸ ἐνδιαφέρον ὄλων τῶν ἀνθρώπων στρέφεται συνεχῶς περισσότερον πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἤδη μὲ μίαν εἰδικὴν διασκευὴν δύναται νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὸν θόλον τοῦ Πλανητοσκοπίου καὶ ἡ πορεία τῶν τεχνητῶν δορυφόρων.

Σήμερον τὰ Πλανητοσκοπία κοσμοῦν τὰς μεγαλυτέρας πόλεις τοῦ κόσμου καὶ ἀποτελοῦν κέντρα μορφώσεως διὰ μαθητὰς, φοιτητὰς, ἐπιστήμονας, στρατιωτικούς, ἀεροπόρους, ναυτικούς, ὡς καὶ ἀντικείμενον ἐνδιαφέροντος διὰ πάντα ἄνθρωπον.

Εἰς τὴν διάθεσιν τούτων θὰ τεθῇ, μετὰ τὴν περάτωσιν τοῦ κτιρίου, τὸ «Πλανητοσκοπίον τοῦ Ἰδρύματος Εὐγενίδου», μὲ τὴν ἀγαθὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ συμβάλῃ εἰς τὸν πλουτισμὸν τοῦ Ἐπιστημονικοῦ καὶ Τεχνικοῦ ἔξοπλισμοῦ τῆς Χώρας δι' ἐνὸς ἀναγκαίου ἔργου.

ΑΠΟΚΤΑ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΣ ΤΟ (25^{ON}) ΠΛΑΝΗΤΑΡΙΟΝ

«Εἰς τὸ Φαληρικὸν Δέλτα καὶ ἀπέναντι περίπου ἀπὸ τὸν Ἰπλόδρομο, ἕνα νέο κτιριακὸ συγκρότημα προσελκύει τὸ ἐνδιαφέρον τῶν διερχομένων. Ὁ περισσότερος ὅμως κόσμος, ἐκτὸς ἀπὸ τὰς ἐπιγραφὰς «Ἴδρυμα Εὐγενίδου» καὶ «Εὐγενίδιον Πλανητάριον», τίποτε σχεδὸν δὲν γνωρίζει περὶ τῶν κτιρίων αὐτῶν καὶ ποῖον σκοπὸν πρόκειται νὰ ἐκπληρώσουν.

Ἡ «Μεσημβρινή», πρὸς χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς, ἀνέλαβε σήμερα νὰ ἀποκαλύψῃ τί εἶναι αὐτὸ τὸ «Πλανητάριον» καὶ αἱ ἄλλαι κτιριακαὶ ἐγκαταστάσεις. Θὰ δοθῇ ἔτσι ἡ εὐκαιρία, ὅχι μόνον νὰ γίνονιν γνωστὰ τὰ ἀξιόλογα αὐτὰ τεχνικὰ ἔργα, ἀλλὰ καὶ παράλληλα νὰ γνωσθῇ τὸ ἐξαιρετικὸν ἔργο τοῦ ἀνθρώπου, ἐνὸς συγχρόνου εὐεργέτου, τοῦ Εὐγενίου Εὐγενίδου, ποῦ εἶχε τὴν ἐμπνευσιν τῆς ἀνεγέρσεώς των, τοῦ ἔξοπλισμοῦ των καὶ τῆς συντηρήσεώς των.

Τὸ κύριον ἔργον εἰς τὸ νέον αὐτὸ κτιριακὸν συγκρότημα εἶναι ἕνα οἰκοδόμημα ἰσόγειον, μὲ θόλο, ποῦ ἐκ πρώτης ὄψεως δίνει τὴν ἐντύπωσιν ἀστεροσκοπείου. Καὶ δὲν ἀπέχει πολὺ ἀπὸ ἕνα ἀστεροσκοπεῖο, διότι ἔχει ἄμεση σχέσι μὲ τὴ μελέτη καὶ γνῶσιν τῶν θεμάτων ποῦ ἀφοροῦν τὸν οὐρανόν. Μὲ τὴν διαφορὰ: Πρῶτον, ὅτι οἱ μελέτες δὲν γίνονται ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν οὐ-

ρανό, αλλά σὲ τεχνητὸ θόλο καὶ δεύτερον ὅτι αἱ διαλέξεις καὶ αἱ ἄλλαι ἐπισημονικαὶ ἐργασίαι γίνονται διὰ τὴν μόρφωσι μαθητῶν καὶ σπουδαστῶν. Εἶναι δηλαδὴ βασικὰ ἓνα ἐποπτικὸ μέσο διδασκαλίας καὶ ἐκλαϊκεύσεως τῆς ἐπιστήμης τοῦ οὐρανοῦ, ποὺ βοηθεῖ τὸν μαθητὴ καὶ τὸν σπουδαστὴ νὰ κατανοήσῃ καλύτερα τὰ οὐράνια φαινόμενα καὶ τοὺς οὐράνιους νόμους.

Δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ περιγραφῆ ὁ τρόπος λειτουργίας ἑνὸς «Πλανηταρίου». Θὰ προσπαθήσωμε νὰ δώσωμε, κατὰ τὸ δυνατόν, σαφέστερη εἰκόνα. Καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα ὁ τίτλος του. Εἶναι λέξεις ἑλληνικῆς ρίζας, μεταπλασθεῖσα εἰς τὸν λατινικὸν ὄρον «ΠΛΑΝΕΤΑΡΙΟΥΜ», ὁ ὁποῖος καθιερώθη νὰ σημαίνῃ παρόμοια κτίρια τοῦ ἐξωτερικοῦ. Εἶναι δηλαδὴ τὸ μηχανήμα καὶ τὸ κτίριο ποὺ ἔχει σχέσι μὲ τοὺς πλανήτας καὶ γενικώτερα μὲ τὰ «θαύματα» ποὺ συμβαίνουν εἰς τὸν οὐράνιο θόλο.

Ἐνα ἐπεξηγηματικὸ φυλλάδιο μᾶς βοηθεῖ: «Τὸ πλανητάριον ἐπαναλαμβάνει τὴν σκηνογραφίαν τοῦ οὐρανοῦ, τῶν ἀστέρων, τῶν φαινόμενων. Κάνει τὴν ἀναπαράστασιν τοῦ θεάτρου τοῦ Σύμπαντος».

Ἐς φαντασθοῦμε λοιπὸν μία μεγάλη κυκλικὴ αἴθουσα μὲ ἡμισφαιρικὸ θόλο διαμέτρου 15—20 μέτρων καὶ ὕψους 10 μ. περίπου. (Ὁ θόλος εἶναι ἐσωτερικῶς σκεπασμένος ἀπὸ διάτρητον ἔλασμα ἀλουμινίου). Εἰς τὴν κυκλικὴν βάσιν τοῦ θόλου (δηλαδὴ ἐπάνω εἰς τὸν τοῖχο τῆς αἰθούσης), ἀναπαρίσταται ἡ γραμμὴ τοῦ ὁρίζοντος τῆς περιοχῆς, ὅπου εὐρίσκεται τὸ κτίριον τοῦ πλανηταρίου. Καὶ τὸ μᾶθημα ἀρχίζει: Σιγὰ - σιγὰ σκοτεινιάζει καὶ τὰ ἄστρα, ἡ σελήνη, ὁ γαλαξίας, οἱ ἀστερισμοὶ ἀρχίζουν νὰ προβάλλουν εἰς τὸν θόλο.

Διὰ νὰ γίνουν ὅλα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ ὑπάρξῃ ἡ στενὴ συνεργασία ἐπιστήμης καὶ τεχνικῆς. Τὸ ἀποτέλεσμα λοιπὸν αὐτῆς τῆς συνεργασίας ὑπῆρξε ἡ ἐφεύρεσις ἑνὸς πολυπλόκου μηχανισμοῦ, ἑνὸς πολυσυνθέτου ὄργανου, ποὺ κατορθώνει νὰ ἐπιτύχῃ ὅλας τὰς ἀναπαραστάσεις τῶν οὐρανίων σωμάτων. Αὐτὴ ἡ συσκευὴ λέγεται σήμερον «Πλανητάριον».

Τὸ κύριον ὄργανον αὐτῆς εἶναι τὸ μηχανήμα προβολῆς, ὕψους 5 μ. περίπου, βάρους 2 τόννων, ἀποτελούμενον ἀπὸ 29.000 τεμάχια. Τὸ μηχανήμα αὐτὸ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο σφαίρες προβολῆς τοῦ οὐρανοῦ, ποὺ προβάλλουν χωριστὰ τὰ οὐράνια σώματα τοῦ βορείου καὶ τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου. Ἐκτὸς αὐτοῦ, ὑπάρχουν καὶ συστήματα προβολῆς τῶν μεγάλων πλανητῶν, τῆς σελήνης, τοῦ ἡλίου, κομητῶν, ἀστερισμῶν καὶ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου. Μὲ δύο λόγια μία πλήρης ἀναπαράστασις τῶν ὅσων συμβαίνουν εἰς τὸ στερέωμα, μία τεχνικὴ ἐπινόησις, ἐγγίζουσα τὰ ὅρια τοῦ θαύματος.

Ἡ χώρα μας εἶναι τυχερὴ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς. Διότι αὐτὴ τὴν στιγμήν καμμία χώρα εἰς τὰ Βαλκάνια δὲν ἔχει «Πλανητάριον». Εἰς ὅλον τὸν κόσμον μόνον 24 «Πλανητάρια» λειτουργοῦν, ἡ Ἑλλὰς δὲ θὰ ἀποκτήσῃ τὸ 25ον.

Ἦταν ὅμως ἀπαραίτητο διὰ τὴν χώραν μας τὸ «Πλανητάριον», ὅταν ὑπάρχουν τόσαι ἄλλαι ἐλλείψεις; Ἡ ἀπάντησις δὲν εἶναι δύσκολη εἰς τὸ

ἔρώτημα αὐτό, διότι ὅπως ἐξελίσσονται τὰ πράγματα, ὅτι θὰ γίνεται μελλοντικῶς εἰς τὴν γῆν θὰ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν οὐρανό. Ἡ μόρφωσις τοῦ λαοῦ εἰς τὰ θέματα τοῦ Διαστήματος, θὰ ἀποβῇ ἀληθινὰ ὠφέλιμος. Οἱ ναυτικοὶ θὰ μάθουν μὲ εὐχέρεια πολλὰς ἀπαραιτήτους διὰ τὸ ἐπαγγελμά τους ἐννοίας τῆς ἀστρονομίας. Οἱ ἀξιωματικοὶ ὄλων τῶν ὅπλων, ἐπίσης θὰ διευρύνουν τὰς γνώσεις των, ὅπως ἐπίσης οἱ φοιτηταὶ καὶ οἱ σπουδασταὶ ὄλων τῶν σχολῶν. Οἱ μαθηταὶ θὰ βοηθηθοῦν εἰς τὴν κατανόησι πολλῶν γυμνασιακῶν μαθημάτων, ὅπως ἡ κοσμογραφία, ἡ ἀστρονομία κλπ. Γενικῶς δὲ τὸ εὐρύτερον κοινὸν θὰ ἔχη τὴν εὐκαιρίαν μιᾶς πλουσίας καὶ οὐσιαστικῶς δωρεᾶν ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως. Οἱ διαλέξεις καὶ τὰ μαθήματα θὰ γίνονται ἀπὸ ἐπιστημονικὸ προσωπικὸ μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ὑφηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς ἔδρας τῆς Ἀστρονομίας κ. Δημήτριον Κωτσάκη.

Ἡ ἐπιστημονικὴ κατάρτισις τῶν διδασκόντων θὰ παρέχη τὴν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς ἀκροατὰς νὰ ἀφομοιώνουν εὐχερῶς τὰ μυστικά, διὰ τοὺς μὴ εἰδικούς τοῦ οὐρανοῦ.

Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἀμφιβολία ὅτι πρόκειται δι' ἓνα σπουδαῖον ἔργον. Τὸ ἔργον ὅμως αὐτὸ συμπληρώνεται καὶ μὲ τὰς ἄλλας ἐγκαταστάσεις τοῦ κτιριακοῦ συγκροτήματος. Τὸ κύριο δηλαδὴ κτιριακὸ συγκρότημα, τὸ ὁποῖον ἔχει πρόσοφι ἐπὶ τῆς λεωφόρου Συγγροῦ — διότι τὸ «Πλανητάριον» ἔχει εἴσοδο ἀπὸ τὴν ὀπισθία πλευρὰ — ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς ὀρόφους, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων θὰ ὑπάρχουν:

Α. Ἰσόγειον: Τρεῖς αἴθουσαι, εἰς τὰς ὁποίας θὰ ἐκτίθενται συλλογαὶ ὀργάνων καὶ μηχανῶν διὰ τὴν ἐποπτικὴν διδασκαλίαν τῶν τεχνικῶν ἐπαγγελμάτων (ὄργανα καὶ μηχαναὶ Φυσικῆς Μηχανικῆς, Ἀκουστικῆς, Ὀπτικῆς, Ἠλεκτρομοῦ, Θερμότητος κλπ., ἀντίγραφα τῶν αὐτῶν ὀργάνων τοῦ Νιούτσεζ Μιουζίουμ τοῦ Μονάχου).

Β. 1ος ὄροφος: Ἐπίσης αἴθουσαι διὰ παρομοίας ἐκθέσεις ὀργάνων καὶ μηχανημάτων καὶ γραφεῖα τῆς διευθύνσεως.

Γ. 2ος ὄροφος: Μεγάλῃ συγχρονισμένη βιβλιοθήκη τεχνικῶν συγγραμμάτων καὶ ἀναγνωστήριον.

Εἰς τὸ μέσον τοῦ κτιρίου θὰ ὑπάρχη μεγάλο ἀμφιθέατρον, τελειότατον, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ δίδονται ἐπιστημονικαὶ διαλέξεις ἐπὶ θεμάτων τεχνικῆς φύσεως. Τὸ ἀμφιθέατρον θὰ ἔχη 450 θέσεις, θὰ εἶναι δὲ ἐξοπλισμένον μὲ ὅλα τὰ σύγχρονα μέσα, ἦτοι, αἶθρον κοντισιονίγκ, σύστημα ταυτοχρόνου μεταφράσεως τῆς διαλέξεως εἰς τέσσαρας γλώσσας, μηχανήματα προβολῶν σταθερῶν εἰκόνων καὶ κινηματογράφου, τηλεόρασις κλπ.

Τὸ κτιριακὸν συγκρότημα ἐγένετο μὲ σχέδια τοῦ ἀποβιώσαντος ἀρχιτέκτονος Ἀνδρέα Α. Κριεζῆ καὶ μελετητὰς τοὺς πολιτικούς μηχανικούς Εὐάγγ. Ράμμον καὶ Ἐμμ. Χαρατζόπουλον καὶ τεχνικὸν σύμβουλον τὸν καθηγητὴν

του Πολυτεχνείου 'Αγ. Καλογεράν. Είναι ήδη έτοιμον, έχει δέ αρχίσει ὁ μηχανικός καὶ τεχνικός ἐξοπλισμός του, ὁ ὁποῖος ὑπολογίζεται ὅτι θὰ περατωθῆ περὶ τὰ μέσα τοῦ προσεχοῦς ἔτους, ὁπότε θὰ γίνουν τὰ ἐπίσημα ἐγκαίνια καὶ θὰ ἀρχίσῃ ἡ λειτουργία του.

Τὸ μεγάλο ἐρωτηματικὸ ὅμως αὐτῆ τὴν στιγμή εἶναι: Ποιὸς ἔδωσε τὰ χρήματα γιὰ νὰ γίνουν ὅλα αὐτά;

Ο ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ

Ὁ Εὐγένιος Εὐγενίδης δὲν ζῆ σήμερα. Τὸν Ἀπρίλιον 1954 ἄφησε τὴν τελευταία του πνοή, μαζί μιά διαθήκη, πού θὰ τιμᾷ τὸ ὄνομά του αἰώνια. Διὰ τῆς διαθήκης του ὁ Εὐγενίδης συνέστησε ἴδρυμα «τοῦ ὁποῖου σκοπὸς εἶναι νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν νέων ἐλληνικῆς ἰθαγενείας ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ καὶ τεχνικῷ πεδίῳ». Ὁ Εὐγενίδης ὠραματίσθηκε μιά Ἑλλάδα τεχνικῶς ὄρμηον καὶ ἰκανὴν νὰ συναγωνισθῆ μίαν ἡμέρα τὰς ἄλλας προωδευμένας χώρας, εἰς τοὺς διαφόρους τομεῖς τῆς τεχνικῆς.

Ἡ σύστασις τοῦ «Ἰδρύματος Εὐγενίδου» ἀπέβλεπεν εἰς τὴν κατάρτισιν στελεχῶν, τὰ ὁποῖα θὰ βοηθήσουν τὴν οἰκονομία τῆς πατρίδος τους εἰς τὸν τεχνικὸ πνεύμα, ὁ ὁποῖος ὑστερεῖ σήμερα ἔναντι τῆς τεχνικῆς τῶν ἄλλων κρατῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ὁ Εὐγενίδης ἔλαβε μιά γενναία ἀπόφασι: Διέθεσε μέρος τῶν πόρων ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν τριῶν ὑπερωκεανείων του διὰ τὴν προαγωγήν τῆς τεχνικῆς ἐκπαίδευσέως τῶν Ἑλληνοπαίδων. Ἀπὸ τὰ πλοῖα τὸ πλέον γνωστὸν εἶναι τὸ «Βασίλισσα Φρειδερίκη», τὸ ὑπερωκεάνειον πού ἐκτελεῖ τὴν συμβατικὴν γραμμὴν Πειραιῶς—Νέας Ἱόρκης. Ἐπάρχει ἀκόμη τὸ «Ὀμηρικὸς» καὶ τὸ ναυπηγούμενον ἤδη σύγχρονον ὑπερωκεάνειον «Ὁσεάνικ».

Τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας του καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὄρων τῆς διαθήκης του ἀνέθεσεν ὁ Εὐγενίδης εἰς τὴν ἀδελφὴν του κ. Μαρ. Σίμου. Τὸ 1954 ὑπῆρξε τὸ ὄροσημον διὰ τὴν ἔναρξιν ἐκτελέσεως τοῦ μεγαλοπνεοῦ κοινωφελοῦς σχεδίου τοῦ Εὐγενίδη, πού δὲν ἠμπόρεσε ὁ ἴδιος νὰ συνεχίσῃ. Ἡ τελευταία ὅμως αὐτῆ ἐπιθυμία του κατέστη σήμερα πραγματικότης χάρις εἰς τὰς προσπάθειάς τῆς ἀδελφῆς του.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κτιριακὸ συγκρότημα τῆς λεωφόρου Σιγγροῦ καὶ τὰ «ἐντὸς αὐτοῦ», καταβάλλεται παραλλήλως προσπάθεια καὶ εἰς ἄλλους τομεῖς διὰ τὴν μόρφωσιν καὶ τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν Ἑλληνοπαίδων. Δύο εἶναι αἱ βασικαὶ μορφαὶ τῆς προσπάθειας αὐτῆς.

1. Ἡ χορήγησις ὑποτροφιῶν. Συμφώνως πρὸς καταστρωθὲν πρόγραμμα, ἐπιλέγονται κατ' ἔτος πρὸς μετεκπαίδευσιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἐπὶ τῇ βάσει διαγωνισμοῦ 5—10 ὑπότροφοι ἐκ τῆς Β' τάξεως τῶν τεχνικῶν σχολῶν. Εἰς αὐτοὺς τὸ Ἰδρυμα καταβάλλει τὰ δίδακτρα, τὴν ἀξίαν τῶν βιβλίων καὶ ὅλας ἐν γένει τὰς δαπάνας ἰσπουδῶν. Μετὰ τὸ πέρασ τῶν σπουδῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, οἱ ὑπότροφοι ἀποστέλλονται εἰς μεγάλα ἐργαστᾶσια καὶ ναυπηγεῖα τῆς Εὐ-

ρώτης, όπου μετεκπαιδεύονται εις την σύγχρονον τεχνικήν. Οί υπότροφοι ἀναλαμβάνουν την υποχρέωσιν νὰ ἐργασθῶν εἰς ἑλληνικά ἐργοστάσια ἢ ναυπηγεία κλπ. μετὰ τὴν περάτωσιν τῆς πρακτικῆς ἐξασκήσεώς των.

2. Ἡ ἔκδοσις βιβλίων διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν τεχνικῶν σχολῶν. Ἀπὸ τοῦ 1956 ἤρχισε τὸ ἔργον τῶν ἐκδόσεων τοῦ Ἰδρύματος, θάσει τῆς ὕλης τῶν ἐπισήμων προγραμμάτων τοῦ ὑπουργείου Παιδείας. Σκοπὸς τῶν βιβλίων εἶναι νὰ βοηθηθῶν ἀφ' ἑνὸς μὲν οἱ καθηγηταὶ τῶν τεχνικῶν σχολῶν εἰς τὴν διδασκαλίαν των, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ παρασχεθῆ εἰς τοὺς μαθητὰς εὐθηνὸν καὶ εὐληπιον βιβλίον.

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ

Ἡ Πολιτεία ἀναγνωρίσασα τὴν συμβολὴν τῶν ἐκδόσεων τοῦ Ἰδρύματος εἰς τὴν τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν, ἀνέθεσε διὰ Ν. Δ., τὴν συγγραφὴν καὶ ἔκδοσιν τῶν ἐπισήμων σχολικῶν βιβλίων τῶν τεχνικῶν σχολῶν εἰς τοῦτο. Ἐπιτροπὴ ἀποτελούμενη ἐκ τῶν κ. κ. Ἄλ. Παπῆ, καθηγητοῦ τοῦ Πολυτεχνείου, Χρ. Καβουνίδου, τεχνικοῦ διευθυντοῦ τοῦ ΟΤΕ, Α. Καλογερά καθηγητοῦ τοῦ Πολυτεχνείου καὶ Ν. Βασιώτη, διευθυντοῦ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ ὑπουργείου Παιδείας, ὡς συμβούλων, μὲ εἰδικὸν σύμβουλον τὸν κ. Δ. Νιάνιαν, κατευθύνει τὸ ἔργον τῆς συγγραφῆς τῶν βιβλίων. Μέχρι σήμερα ἔχουν ἐκδοθῆ 28 βιβλία, τὰ ὅποια διατίθενται εἰς μεγάλας ποσότητας, ἀφ' ἑνὸς διότι εἶναι ἐκλαϊκωμένα καὶ ἐπομένως εὐκόλως κατανοητὰ καὶ ἀφ' ἑτέρου διότι διατίθενται εἰς πολὺ προσιτὰς τιμὰς 10—18 ἰδρχ. κατὰ τεῦχος. (Τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν τῶν ἐξόδων ἐκδόσεων βαρύνει τὸ Ἴδρυμα). Τὰ βιβλία αὐτὰ εἶχαν τόση μεγάλην ἐπιτυχίαν ὥστε νὰ ζητοῦνται καὶ ἀπὸ τεχνικὰς σχολὰς τῆς Κύπρου καὶ τῆς Αἰγύπτου.

Ὅλαι αἱ κτιριακαὶ ἐγκαταστάσεις, τὸ «Πλανητάριον» κλπ. θὰ εἶναι ἔτοιμα διὰ τὸ κοινόν, περὶ τὰ μέσα τοῦ προσεχοῦς ἔτους, ὁπότε θὰ γίνουν καὶ τὰ ἐπίσημα ἐγκαίρια. Οἱ μαθηταί, οἱ σπουδασταί, οἱ φοιτηταὶ θὰ ἠμποροῦν δωρεὰν νὰ ἐπισκεφθῶν τὰς ἐκθέσεις, τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὰς ἄλλας ἐγκαταστάσεις, νὰ ἀκούσων τὰς διαλέξεις εἰς τὸ «Πλανητάριον» καὶ τὸ ἀμφιθέατρον. Εὐθηνὸν εἰσιτήριον θὰ ὑπάρχη μόνον εἰς τὸ «Πλανητάριον», διὰ τὸ εὐρὸν κοινόν, πρὸς κάλυψιν στοιχειωδῶν δαπανῶν αὐτοῦ.

Αὐτὸ εἶναι μὲ μία περιληπτικὴ περιγραφή τῆς δραστηριότητός του, τὸ «Ἴδρυμα Εὐγενίδου». Ὁ ἰδρυτής του εἶχε ἓνα ὡραῖο ἰδανικόν: Νὰ μορφώσῃ τὰ Ἑλληνόπουλα κατὰ τρόπον ἀποδοτικόν διὰ τὴν σημερινὴν ἐξέλιξιν τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς τεχνικῆς. Δὲν εὐτύχησε ὁ ἴδιος νὰ ἴδῃ τὸ ἰδανικόν του αὐτὸ πραγματοποιούμενον. Χιλιάδες, ὅμως, Ἑλληνόπουλα θὰ πόν εὐγνωμονοῦν καὶ ἡ πατρίς θὰ τὸν τιμᾷ ὡς ἔθνικὸν εὐεργέτην, διὰ τὴν ἀπόφασίν του νὰ διαθέσῃ μέγα ποσοστὸν τῶν πόρων τῆς περιουσίας του διὰ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας».

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΤΕΡΖΗΣ

Ο Άναστάσιος Τερζής, γεννηθείς, ως ή κατωτέρω βιογραφία, εις Σαμοθράκη, ανέπτυξε μίαν αξιοθαύμαστον εμπορικήν και κοινωνικήν δρασίαν, εγκατασταθείς δὲ ἐν ἀρχῇ τῆς σταδιοδρομίας του εις Ἀλεξανδρούπολιν, ἐνεφάνισε σπανίαν δραστηριότητα, ταξιδεύων συνεχῶς ἀνά τὴν Εὐρώπην πρὸς

αὐτοπρόσωπον καλλιέργειαν συναλλαγῶν καὶ γνωριμίαν διαφόρων προσώπων, Τέρζας ἀκομάτου ἐργατικότητος, μὲ ἓνα μικροσκοπικὸν σημειωματάριον, ἀχώριστον ἀπὸ τὴν τσέπην του, κατώρθωσε νὰ ἐνθουμήται καὶ νὰ ἐπεκτείνει τὸν κίνηλον τῶν ἐργασιῶν του πανταχοῦ, κυρίως δὲ μὲ δλόκληρα φορτία ξυλείας, τὸ ἐμπόριον τῆς ὁποίας, μαζί μὲ εὐρύτατον κλάδον ἀποικιακῶν, ἀπετέλεσε τὰς κυριωτέρας ἐνσχολήσεις του. Μὲ τὴν αξιοθαύμαστον αὐτὴν ἐργατικότητά του, ἀεικίνητος καὶ ἀκούραστος, κατώρθωσε, διὰ τῆς ἐργασίας του καὶ μόνον, νὰ δημιουργήσῃ περιουσίαν, παρέχων ἐργασίαν διὰ καταστήματος ἁ-

ποικιακῶν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς του καὶ ἄλλους συνεργάτας, ἀπέκτησε δὲ ζήλευ-
 τὴν θέσιν μὲ δύο πολυκατοικίας ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν. Αὐτός, ἐν μικρογραφία,
 εἶναι ὁ συμπολίτης μας καὶ μέλος τοῦ Ἑρακικοῦ Κέντρου, ὅστις δύναται νὰ
 ἀποτελέσῃ ἕνα φωτεινὸν παράδειγμα δι' ἐκείνους, οἵτινες ἀγαποῦν τὴν ἐργα-
 σίαν, τὴν ἐντιμότητα καὶ τὴν τάξιν. Τὴν σημαντικὴν περιουσίαν του, ὄχι μό-
 νον εἰς κτίρια ἀλλὰ καὶ εἰς ρευστά, χρησιμοποιοεῖ διὰ τὴν ἐνίσχυσιν καὶ τῆς
 πολυμελοῦς οἰκογενείας τῶν ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν του, χωρὶς, ἐν τούτοις, νὰ
 λησμονῆ καὶ τὴν γενέτειράν του Σαμοθράκην, ἣτις, λόγῳ τῆς ἐγκαταλείψε-
 ῶς της, εἶχε καὶ ἔχει ἀνάγκην, μὲ τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν της, περισσοτέρας
 στοργῆς. Περιβάλλεται ἀκόμη ὁ Ἀναστάσιος Τερζῆς ἀπὸ ἕνα σπάνιον χά-
 ρισμα, τὴν ἀφανῆ φιλανθρωπικὴν δρᾶσιν του, ἀποφεύγων οἰανδήποτε διαφῆ-
 μισιν περὶ τὸ ὄνομά του. Αὐτὸ ἐδημιούργησε τὴν ἄδικον φήμην περὶ ἐλλεί-
 ψεως γενναιοδωρίας, ἐνῶ ἀπὸ τὴν κάτωθι ἀνταπόκρισιν ἐκ Σαμοθράκης ἀπο-
 δεικνύεται τὸ ἀντίθετον, ὅταν μάλιστα αἱ ὑποσχέσεις του περὶ μελλοντικῆς
 δι' αὐτὴν φροντίδας, δι' ἀνεγέρσεως νηπιαγωγείου κλπ. Ἑρακικῶν δωρεῶν,
 πραγματοποιηθοῦν. Ἐγνωρίσαμεν ἀπὸ ἐτῶν τὸν εὐγενῆ καὶ ἀγαπητὸν φίλον
 καὶ αἱ ἀπκαλίψεις περὶ ἐνισχύσεως τῆς ἰδιατέρας του πατρίδος, μᾶς ὑπο-
 χρεῶνον νὰ εἴπωμεν ὀλίγας λέξεις διὰ συμπατριώτην, ὅστις δύναται νὰ ἀπο-
 τελέσῃ ἀξιομίμητον παράδειγμα καὶ δι' ἄλλους καλοὺς καὶ εὐτόρους Ἑράκας.

Φ. Μ.

(Ἐκ τῆς Συντάξεως τῶν «Ἑρακικῶν»)

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ
 ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΕΡΖΗ
 ἐκ Σαμοθράκης

Ἐγενήθη ἐν Χώρα τῆς νήσου Σαμοθράκης, Ν. Ἑβρου, τὸ ἔτος 1890
 καὶ ἔλαβε τὴν στοιχειώδη μόρφωσιν εἰς τὴν γενέτειράν του.

Ἐφοίτησεν εἰς τὴν Ἑδαγγελικὴν Σχολὴν Σμύρνης καὶ ἀκολούθως εἰς
 τὴν Ἑλληνογαλλικὴν Ἐμπορικὴν Σχολὴν Θεσσαλονίκης, τῆς ὁποίας ἔτυχεν
 ἀπολυτήριον μὲ βαθμὸν 9,75 ἐπὶ 10.

Ἦρχεις τὴν σταδιοδρομίαν του ὡς λογιστῆς καὶ ἀλληλογράφος τῆς Ο.
 Ἰταρείας «Θ. Θεολογῆς καὶ Σία» ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἀκολούθως ἐστρατεύθη, ὑπηρετήσας εἰς Καβάλαν. Τὸ 1916 μετέβη εἰς
 Ἰνωμένιας Πολιτείας Ἀμερικῆς, ὅπου ἐνεγράφη εἰς τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν Σχο-
 λὴν τοῦ Columbia University, εἰς ἣν ἐφοίτησεν ἐπὶ 2 ἔτη, ἐργαζόμενος
 εἰς κληματογραφικὴν ἐπιχείρησιν πρὸς συντήρησίν του.

Στρατευθείς ως έφεδρος, επέστρεψεν εις Ευρώπην και άπεσπάσθη εις Γαλλίαν, εις τὰ Μηχανουργεία και Ναυπηγεία τής Νάντης, εργαζόμενος διά τήν Έθνικήν Άμυναν τής Γαλλίας - Ελλάδος, ως άναπληρωτής του Μηχανιστού Διευθυντού του Έμπορικού Τμήματος.

Τό 1920 ήλθε με τρίμηνον άδειαν εις Σαμοθράκην και Άλεξ)πολιν, όπου και έγκατεστάθη τή έπιμονή του πατρός του. Έκει ήσχολήθη με εισαγωγάς χονδρικών άποικιακών και αντιπροσωπείας Τραπεζών (Έμπορικής, Ιονικής, America Express, Άνατολής κ.λ.π.), τής Στάνταρντ Πετρελ., Τσιμέντων «Ηρακλής» κ. ά., άναπτύξας μεγάλην έμπορικήν δραστηριότητα.

Έκτοτε έπεδόθη εις τό Ξυλεμπόριον, άποικιακά κ.λ. μέχρι του 1940. Μεταπολεμικώς έσυνέχισεν τό έμπόριον κ.λ., ιδιαιτηρών έπιχειρήσιν εν Άλεξανδρουπόλει κ. ά., θεωρείται δέ εις έκ των μεγαλυτέρων οικονομικών παραγωγόντων τής Χώρας και είναι Διοικητικός Σύμβουλος τής Έταιρείας «ΗΡΑΚΛΗΣ».

Η κοινωνική δράσις του, παρ' όλον ότι είναι έκτεταμένη, εν τούτοις, δέν είναι άπολύτως γνωστή. Παρέχει τήν τακτικήν οικονομικήν ένίσχυσιν του εις διαφόρους Συλλόγους, Σωματεία κ.λ., ως και διά τήν άνέγερσιν ή έπισκευήν έκκλησιών περιφερείας Άλεξ)πόλεως, καθώς και άλλων φιλανθρωπικών έργων.

Η προσηγορία του εις τήν Σαμοθράκην από δεκαετίας και έντεϋθεν υπολογίζεται περί τας 1.000 χρυσάς λίρας, άνεκηρύχθη δέ ως δωρητής τής Κοινότητος διά τής υπ' αριθ. 117)12.9.1954 άποφάσεως του κοινοτικού Συμβουλίου και τής υπ' αριθ. 31655)11.10.1954 τοιαύτης τής Νομαρχίας Έβρου.

Διακρίνεται διά τήν εργατικότητα του μέχρι σήμερα και τήν έπιμέλειαν τής εργασίας του, επίσης και διά τας ψυχικάς άρετάς του.

Άρχαι τής σταδιοδρομίας του υπήρξαν αί:

«Έργασία και Οικονομία» — «Νά δίδω τὰ ξένα και νά ζητώ τὰ ιδικά μου», τας όποίας ακολουθει μέχρι σήμερα.

Άποφεύγει νά εκμισθρευεται τας σκέψεις του όσάκις πρόκειται νά εκδηλώσῃ τήν κοινωνικήν του δραστηριότητα.

Άντελήφθημεν, ότι πρόθεσις του είναι νά στολίση τήν γενέτειράν του με ένα σχολικόν κτίριον.

Η στήλη αυτή, άφιερωμένη εις τήν πνευματικήν ανάπτυξιν τής ΘΡΑΚΗΣ, επιδοκιμάζει άπόλυτα τας σκέψεις του όπως ή ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ λαμπρήν τήν εμφάνισιν της με τό ΤΕΡΖΑΙΕΙΟΝ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΝ, του όποιου τόσον έχει ά ν ά γ κ η ν και τό όποιον τόσον θέλει συμβάλει εις τήν πνευματικήν πρόοδον τής νηπιώσης νεολαίας της.

Έν Σαμοθράκη τῆ 8.8.1965

Γ. Α.

Ὁ Λόρδος Δήμαρχος τοῦ Λονδίνου μὲ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς καλεσμένους τοῦ κατὰ τὴν διάρκεια δεξιώσεως εἰς τὸ Δημαρχικὸν Μέγαρον πρὸς τιμὴν προσώπων, ἅτινα ἐβοήθησαν καταπεσόντας πιλότους τῆς R.A.F. κατὰ τὸν τελευταῖον παγκόσμιον πόλεμον. Εἶναι ὁ Ταγματάρχης (δευτερός ἐξ ἀριστερῶν) ἡ κυρία Paul Chabloz καὶ ἡ Δνίς Ἀλεξάνδρα Πούμπουρα.

Ἡ ὡς ἄνω φωτογραφία, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη εἰς τοὺς «Τάιμς» τοῦ Λονδίνου καὶ εἰς διαφόρους ἐφημερίδας τῶν Ἀθηνῶν, μᾶς παρέχει τὴν εὐχάριστον εὐκαιρίαν νὰ ἐπαινέσωμεν καὶ ἡμεῖς μίαν Ἑλληνίδα, ἣτις διὰ τῆς ἀνωτέρας μορφώσεως καὶ τῆς ἡρωϊκῆς κατὰ τὴν διάρκεια τῆς κατοχῆς δράσεώς της, ἐτίμησε τὴν Ἑλλάδα, ἐκλήθη δὲ εἰς Ἀγγλίαν καὶ παρεσημοφρήθη εἰς ἰδιωκὴν τελετὴν ὑπὸ τοῦ Λόρδου Δημάρχου τοῦ Λονδίνου. Τοῦτο, διὰ νὰ γίνῃ γνωστὸν ὅτι κατὰ τὴν κατοχὴν ὑπῆρξαν καὶ Ἑλληνίδες, αἰτινες εἰργάσθησαν ἀθροῦτως, ὡς ἡ Ἀλεξάνδρα Πούμπουρα, τῆς γνωστῆς Θρακο-Ποντικῆς οἰκογενείας, ἣτις ἐξαιρέται ἀπὸ τῶν στηλῶν τῶν «Θρακιωτῶν» καὶ τῆς ἀνήκει δίκαιος ἔπαινος διὰ τὸ ἄξιον μνημόσεως παράδειγμα τῆς.

(Ἐκ τῆς συντάξεως τῶν «Θρακιωτῶν»)

ΛΟΥΚΑΣ ΜΕΓΑΣ
ΚΑΛΙΤΕΧΝΗΣ - ΔΩΡΗΤΗΣ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Ὁ ἔξαιρετικά καλός, ὁ σεμνός, ὁ ἔντιμος, ὁ ἀγαπητός μας παλαιὸς φίλος Λουκάς Μέγας, ὅστις διεκρίθη ὡς μέλος τοῦ Ἀ)κοῦ Συμβουλίου καὶ συνεργάτης τῆς Ἐνώσεως Βιομηχανιῶν Ἡλεκτρισμοῦ καὶ ὡς δωρητὴς τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, τὸ ἔργον τοῦ ὁποίου, καίτοι μὴ Θράξ, ἠγάπησεν, μᾶς κατέθλιψεν διὰ τοῦ προώρου θανάτου του, διότι ἐχάθη ἓνας διακεκομμένος Ἕλληνας.

Λουκάς Μέγας

ὅστις, ἐκτὸς τῆς ἐπιχειρηματικῆς τῆς δράσεως, ἐλάτρευσε πραγματικῶς τὴν Ἑλλάδα, ἀναπτύξας συνάμα μίαν ἀξιοθαύμαστον ἰδιοφυίαν εἰς τὸν καλλιτεχνικὸν τομέα τῆς ξυλοζωγραφικῆς του, ὡς παρὰ διαφόρων εἰδημόνων διατυπῶνται.

Ὁ ἴδιος, ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου του, ἀπέστειλεν εἰς τὸν Πρόεδρον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου τὴν κάτωθι ἐπιστολήν:

«Ἀγαπητέ μου Κε Μανουηλίδη,

Πῆρα ἓνα τηλεφώνημα τοῦ γραφείου σας πὸν μοῦ ζητοῦσε νὰ σᾶς δώ-

σω κάτι σχετικά με την έκθεσί μου. Ἐπειδὴ δὲν εἶναι σωστό νὰ γράφω ἐγὼ γιὰ τὸν ἑαυτό μου, οἱ εἰς δὲ χειρίζεσθε καλλίτερον ἐμοῦ τὸν κιάλαμον, οἷς ἐσωκλείω διάφορα στοιχεῖα νὰ γράψητε ὅ,τι νομίζετε. Σᾶς στέλλω ἐπίσης μία τεχνοκριτική, ἕνα προσπέκτους τῆς ἐκθέσεως, πίνακα τῶν ὄσων διήλθον, καθὼς καὶ ποιῆς ἡμερηίδες καὶ περιοδικὰ ἔγραψαν σχετικῶς καὶ μερικὲς κρίσεις ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς ἐκθέσεως.

Μὲ ἐξαίρετον ἐκτίμησιν, φιλίαν καὶ ἀγάπην,

ΛΟΥΚΑΣ ΜΕΓΑΣ

Κρίσεις ἐκ τῆς ἐκθέσεως
τοῦ Παρνασσοῦ ἀπὸ 2 - 20 Μαρτίου 1965 Λ. Μέγα

Διήλθον ἀπὸ τὴν ἐκθεσιν πλέον τῶν 5.000 ἀτόμων, ἀπὸ τῆς Πριγκηπίσσης Διαδόχου, Ὑπουργῶν, πρώην Ὑπουργῶν, Βουλευτῶν, Καθηγητῶν Πανεπιστημίων, Πολυτεχνείου, ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων καὶ τεχνῶν, μέχρι ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ, ἐργατικῶν καὶ ὅλοι ἐμειναν ἐνθουσιασμένοι.

Τὸ ραδιόφωνον ἀνέφερεν εἰς ἐκπομπὰς τὴν ἐκθεσιν μὲ λίαν κολακευτικὰ σχόλια.

Τὰ Ἑλληνικὰ Ἐπίκαιρα ἐτρόβηξαν ζουρνὰλ τὸ ὁποῖον προεδλήθη εἰς κινηματογράφους τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἑξωτερικοῦ.

Αἱ ἡμερηίδες «Ἀθηναϊκή», «Βραδυνή», «Ἀκρόπολις», «Τὰ Νέα», «Ἀπογευματινὴ», καθὼς καὶ οἱ ἐπαρχιακὲς «Νέα Σμύρνη», «Φῶς Λειβαδιᾶς», «Ἀπικκοβουατικὸς Κόσμος», «Ρομελιώτικη Τέχνη», «Ἐλεύθερος», «Φῶς», «Τὰ Νέα τῆς Ρούμελης» καὶ τὰ Περιοδικὰ «Εἰκόνες», «Γυναίκα», «Ἄλφα», «Υγειονομικὴ Φωνή» κ. ἄ. ἔγραψαν πολλὰ καλὰ λόγια καὶ ἐδημοσίευσαν εἰκόνας ἀπὸ τὴν ἐκθεσιν. Εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἐκθέσεως ἀνεγράφησαν παρὰ διαφόρων τὰ κάτωθι:

«... Τὸ ἔργο τοῦ Μέγα μὲ καθήλωσε γιὰτὶ μὲ τόσο φτωχὰ ὕλικά κατώρθωσε νὰ δώσῃ ρευστότητα, ἀτμόσφαιρα, χρωματικὴ ἀρμονία, πλαστικότητα... καὶ νὰ προκαλέσῃ στὸ θεατὴν πραγματικὴ ἐσωτερικὴ συγκίνησι.» Ζωγράφος Καρλῆ — «Ὁ Μέγας εἶναι ἀξίος συγχαρητηρίων, ὄχι μόνον γιὰ τὴν πρωτοτυπία τῆς τέχνης του, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ λεπτὴ καλλιτεχνικὴ ἀπόδοσι τῶν εἰκονιζομένων θεμάτων. Τοῦ ἀξίζει ἕνα μεγάλον εὖγε...» Καθηγητῆς Παν/μίου Ι. Ἀναγνώστου. — «συγκινοῦμαι ἰδιαίτερος μ' αὐτὸ πὸν εἶδα, γιὰτὶ εἶναι μιὰ ἀποκάλυψι... μ' ὄλη μου τὴν καρδιά τὸν συγχαίρω...» Ζωγράφος Θ. Λαζαρή. — «... ὁ Λουκάς Μέγας ἀνοίγει νέους δρόμους στὴ ζωγραφικὴ... γίνεται ἀναμφισβήτητα ὁ «μάλτρο» μιᾶς νέας Σχολῆς...» Δη-

μοσιογράφος Κ. Καλογερός. — «... είναι άσυνήθης ο τρόπος τής ζωγραφικής του Α. Μέγα και γι' αυτό τόσο άξιοθαύμαστος... πρόκειται περί άληθινού καλλιτέχνη. Θεωρώ συγχαρητήρια Φ. Μανουηλίδης, πρώην Υπουργός. — «Πολλή συγκίνηση αισθάνεται κανείς όταν βλέπη τὰ άξιοθαύμαστα έργα του Μέγα. Έχουν πρωτοτυπία, μεγάλην αισθητικότητα, λεπτότητα γραμμής και συνδυασμούς χρωμάτων...» Ζωγράφος Βασιλείου. — «... μένω έκπληκτος μπροστά στην τόσο πιστή άπόδοσι τής έκφράσεως, του βάθους και των χρωμάτων, που χωρίς να υπάρχουν μιλάνε... Θεωρώ συγχαρητήρια». Ζωγράφος Παπαδάκη. — «Άξίζει θεωρώ συγχαρητήρια ο άξιος καλλιτέχνης, που με τή νέα του τεχνική μās γνώρισε μιὰ νέα μορφή τέχνης...» Καθηγητής Παν)μιού Χ. Σγουρίτσας. — «... κατόπληξιν μου προκάλεσαν τὰ έργα του Μέγα... έντονη συγκίνηση που έπιτείνεται από τον θαυμασμό προς το νέο είδος τής τέχνης του...» Έπιθεωρητής Δημωσίων Έργων Μ. Πιερομπίτης.

Ο ίδιος ο Λουκάς Μέγας έγραφε με λίγο λόγια τὰ παρα κάτω για το είδος αυτό τής ζωγραφικής του:

«Η Ξυλοζωγραφική, ως τή θάψις, είναι ένα είδος ζωγραφικής που δεν χρησιμοποιεί τελάρα, παλέτα, χρώματα, πινέλλα, σπάτουλες και τὰ παρόμοια. Μ' αυτή δημιουργώ σ' επίπεδες επιφάνειες ζωγραφικά θέματα με κατάλληλη προσαρμογή, συναρμοσμένη κι' επικάλυψη, διάφορα ανάλογα καμμάτια από φύλλα ξύλου (καπλαμά). Γιατί ή φύση έχει προσκίσει το ξύλο και πιο πολύ τις ρίζες, με αναρίθμητα άνόμοια σχεδιάσματα σε άπαλους και όμορφους χρωματισμούς ή και άποχρώσεις. Αύτὰ άπικόν τὰ σχεδιάσματα και τὰ φυσικά χρώματα και μόνο αυτά χωρίς βαφές μεταχειρίζομαι ανάλογα, για να συνθέσω ένα Ξυλοζωγραφικό πίνακα. Πιστεύω πως μελλοντικά ή Ξυλοζωγραφική θα μπορέση να ξελεχθῆ, διότι ή προσφορά του ξύλου σε άπίθανα σχέδια και χρωματισμούς είναι πλουσία. Βέβαια, πρόκειται για μιὰ καινούργια τέχνη έκφράσεως, που με τον καιρό μπορεί να μās δώση αρκετά. Τήν εργασία μου αυτή ξεκίνησα το 1956, συνθέτοντας μερικούς πίνακες από τήν πατρίδα μου Λευαδιά. Από τότε κάνω μιὰ συνεχῆ προσπάθεια να τήν καλλιτερέσω με οδηγό τήν πείρα μου, γιατί δεν έχω παρακολουθήσει μαθήματα ζωγραφικής. Η πίστη μου στην Ξυλοζωγραφική με έκανε να δημιουργήσω αυτούς όλους τους πίνακες που έκθέτω. Νομίζω ότι προσφέρω κάτι πρωτότυπο και καινούργιο στη χώρα μας, που άλλος δεν προηγῆθηκε. Αν πέτυχα στο έργο μου αυτό, τώρα έναπόκειται σε σās να το κρίνετε».

Α. Μ.

Παραθέτουμε κατωτέρω συνέχειαν λαογραφικῶν στοιχείων περί Σουφλίου τοῦ ἐκεῖ Δημοδιδασκάλου καὶ συνεργάτου μας Εἰσηγητοῦ τῆς τοπικῆς ἐπιτροπῆς κ. Χρήστου Παπασταματίου—Μπαμπάλιτη, ὅστις μὲ φιλόπονον προσπάθειαν γράφει, κατὰ καιροῦς, ἀξιανάγνωστα περί τῆς πατρίδος του.

Λαογραφικά Σουφλίου

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Τὸ νὰ γράψῃ κανεὶς «λαογραφικά», δὲν εἶναι τόσο εὐκόλο, ὅσο φαίνεται. Καὶ παρατηροῦμε ὅτι: α) Εἶναι μερικοὶ ποὺ τὸ περιφρονοῦν, νομίζοντας ὅτι δὲν ἔχουν λογοτεχνικὴ ἀξία! Μπορεῖ νὰ γράψῃ κανεὶς ὅσα θέλει, λ έ ν ε. Μὰ ἄς ἐπιχειρήσουν, καὶ τότε, τὰ «λ έ μ ε».

Ὅμως, δὲν θὰ ἐπιχειρήσουν! β) Εἶναι καὶ ἄλλοι ποὺ ἐπιχειροῦν γράφουν, καὶ μὴ ἔχοντας τὸ «γνώθι σαυτόν», νομίζουν ὅτι, ὅσα ἔγραψαν εἶναι ἄριστα, καὶ σώνει καὶ καλά πρέπει νὰ δημοσιευθοῦν! Ἀλοῖμονο ἂν ἐπιχειρήσῃ κανεὶς νὰ διορθώσῃ τὰ γραπτὰ τους! Τοὺς τὰ χάλασε! Κι' αὐτοί, ἅμα τὰ δοῦν δημοσιευμένα καὶ τὰ συγκρίνουν μὲ ἄλλα, πράγματι καλά, εἶναι θέβαιοι ὅτι θ' ἀπογοητευθοῦν. Ἐπομένως, καὶ κοπιωδεστάτη ἐργασία εἶναι, καὶ μεγάλη φροντίδα καὶ πείραν ἀπαιτεῖ, καὶ ἰκανότητες πλείστες ὅσες, εἰς τὸ πῶς θὰ συλλεγῇ τὸ ὕλικόν, ἀλλὰ καὶ πῶς θὰ διατυπωθῇ, ὥστε νὰ εἶναι εἰ δυνατόν ἄψογον λογοτεχνικῶς καὶ ἀρεστὸν κατὰ τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ.

Ἐνεκα προσφάτου σοβαρᾶς ἀσθενείας μου, μὴ δυνάμενος νὰ συνεχίσω μὲ ταχὺν ρυθμὸν τὰ «Λαογραφικά» μου, παρεκάλεσα νὰ γράψῃ ὅσα γνωρίζει, ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας της, καὶ δύναται, ὡς ἐκ τῆς σχετικῆς μορφώσεώς της, ἡ ἀδελφή μου Παναγιώτα Παπασταματίου — σύζυγος Ἰ. Μέρμηγκα, συνταξιούχος διδασκάλισσα, γιὰ νὰ ἀποτελέσουν—ὡς θέλει—ἓνα μνημόσυνον γιὰ τὸ μονάκριβο παιδί των, ποὺ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, κακῇ τῇ μοίρᾳ, ἔχασαν, τὸ Βασιλάκη Ἰ. Μέρμηγκα.

Προσπάθησα νὰ διορθώσω ὅσον ἦτο δυνατόν καὶ ὅσο θὰ ἐπέτρεπαν οἱ λόγοι ποὺ ἀνέφερα πρὸ πάνω, ἀλλὰ ἄφησα ἀκέραιον τὸ ἀφηγηματικὸ ὕψος καὶ τὸ λεκτικόν, μὲ τὴν παράκλησιν ὅπως οἱ ἀναγνώσται προσέξουν στὴν οὐσία καὶ ὄχι στὰ παρατηρούμενα φραστικὰ τινα σφάλματα.

Χρ. Παπασταματίου — Μπαμπάλιτης

“ΧΑΡΑ,, ”Η ΓΑΜΟΣ ΣΤΟ ΠΑΛΑΙΟ ΣΟΥΦΛΙ

Καθώς ο άρραβώνας, έτσι και η «χαρά» αποτελεί συνέχεια του πρώτου, και θρησκευτικώς και κοινωνικώς, και μάλιστα, είναι το αποκορύφωμα της ευτυχίας του ανθρώπου πάνω στη γη. Γι' αυτό, στο γάμο βλέπουμε τις πιο αυθόρμητες ψυχικές εκδηλώσεις όλων των προσώπων που έχουν σχέση με αυτές. Δηλ. του γαμπρού, της νύφης, των πεθερικών, των κουμπάρων, των συγγενών, μα και των φίλων.

Ο άρραβώνας, σαν άπαρχή του γάμου, στα χωριά λέγεται και «σεβασμα». Και αντί να λένε άρραβωνιάστηκε κάποιος, ακούτε να λένε: «Έμαθες; Σιβάσκι ού Γιώργης, τ' κύρ Προϊδρου του πηδί» — Θέλουν να πούν, άρραβωνιάστηκε και λένε σεβάστηκε, διότι με τον άρραβώνα απέκτησε το σεβασμό των άλλων χωριανών. 'Απ' έδω κι' εμπρός τα λόγια του και οι πράξεις του θα είναι σεβαστά, διότι θα είναι άπερίσπαστος, από τα άπασχολούντα κάθε νέου φυσικά, ζητήματα, κυρίως έρωτικά. Τώρα αυτά θα άνήκουν στο παρελθόν. Με το γάμο δέ μάλιστα, γίνεται κανείς πιο σοβαρός και πιο θετικός. Αυτή είναι η αντίληψη του λαού στο ζήτημα του άρραβώνα και γάμου.

'Αλλ' ο γάμος ονομάζεται και «χαρά» διότι εις εκείνα μάλιστα τα χρόνια, προ 100 και πλέον έτών!, μέσα στην πικρή σκλαβιά και στο βαθύ σκοτάδι της άμάθειας, ο γάμος ήταν η μοναδική χαρά του νέου.

Και στην περιγραφή του έθιμου της «χαράς» στο παλιό Σουφλί θα την δώσουμε, όπως και για τον άρραβώνα, σε μορφή ενός σύντομου «σκέτς», με πρόσωπα που θα μιλούν στην παλιή Σουφλιώτικη διάλεκτο. Μάλιστα δέ, και με άρσι άρχικώς μιας παρεξηγήσεως που ήτο συνήθης και τότε, μα συχνά και τώρα, στο προ του γάμου χρονικό διάστημα, με ζητήματα που παρεμβάλουν διάφοροι καλοθεληταί!

Δέν είναι εύκολο δέ να αναταρασταθή το γεγονός σ' όλες τις λεπτομέρειες, αλλά μόνον στα κυριώτερα και σημαντικότερα στοιχεία του έθιμου του γάμου. Διότι, πρέπει να ληφθή υπ' όψιν ότι οι προετοιμασίες του γάμου διαρκούσαν όσο και ο άρραβώνας, ο δέ κυρίως γάμος μίαν εβδομάδα—άπό τη μιá Δευτέρα ως την άλλη—όποτε γινόταν τα τελευταία γλέντια.

«Χαρά», λοιπόν! Χαρά του γαμπρού και της νύφης, χαρά των πεθερικών που θα γίνουν παπούδες με τα έγγονάκια στα γόνατα, χαρά των άδελφών που θα έλθη κι' αυτών ή σειρά να παντρευτούν, γιατί ή σειρά αυτή τότε έτηρείτο αυστηρότατα. Όμως και σήμερα, δέν λείπουν περιπτώσεις άδελφών που έμειναν γεροντοπαλλήκαρα, έξ αίτίας που για κάποιο λόγο δέν παντρεύτηκαν αί άδελφαί των, και των όποιών φυσικά είναι πρoστάται και στήριγμα.

Καὶ τώρα, ἐπὶ τὸ ἔργον. Στὸ κείμενο εἶχαμε ὑπ' ὄψιν τὴν ἀρήγηση τῆς ἀδελφῆς μου, ὅπως αὐτὴ τὰ ἤκουσε ἀπὸ τῆς μάνας μας, ἢ ὅπως αὐτὴ θυμᾶται σὰν ἡλικιωμένη.

Δέον νὰ σημειωθῇ ἐπίσης, ὅτι ὁ γάμος ἐγένετο σχεδὸν πάντοτε κατὰ τὸ διάστημα τοῦ χειμῶνα ἢ τοῦ φθινοπώρου, μὲ τὸ τέλος τῆς συγκομιδῆς καὶ μὲ τὰ νέα κρασιά!

Σ Κ Η Ν Η Α'

(Ἡ σκηνὴ παριστάνει δωμάτιο Σουφλιώτικου σπιτιοῦ, μὲ τὴν παλαιὰ ἐπίπλωσιν μὲ τζάκι, μὲ εἰκονοστάσι, καναπέδες κ.λ.π.).

ΠΡΟΣΩΠΑ: Χρύσου, Καλούδα, συμπεθέρες.

Χ ρ ὕ σ ο υ. (Καθισμένη μπρὸς στὸ τζάκι, μὲ τὸ χέρι στὸ μέτωπο, σκυφτῆ, μονολογεῖ:) Οὐ π' ἀνάθημά τς ντουσιμανέοι τ', τί πῆγαν νὰ μᾶς κάμουν. (Κάνει τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ). Βουήθα Χριστέ μ' κι Παναγιά. Νικησιὰ πῆρε ν' ἀπουλνάει, κι συμπιθιράμ' δὲ φάνκι κόμα.

Κ α λ ο ὕ δ α. (Χτυπᾷ τὴν πόρτα, μὲ τὴν παλάμη). "Οἱ, συμπιθιρά! τοῦ εἶσι συμπιθιρά,α,α,!

Χ ρ ὕ σ ο υ. (Σηκώνεται καὶ προχωρεῖ στὴν πόρτα). Ἰδῶ, εἶμι. Γύρσα ἀγλήγουρα ποὺ τ'ν Ἰκκλησιὰ, κι σὺ καίτιρῶ. Ἔλα νὰ κάσιωμιν ἰδῶ στὴν παρσιὰ¹, νὰ γυρίσομιν ἀνάπουδα κι τίπουτας γιὰ τς ντουσιμανέοι.

Κ α λ ο ὕ δ α. (Νὰ γυρίσομιν τς ποδιές μας, κι τὰ διατιμέλια μας. (Τὰ γυρίζουν).

Χ ρ ὕ σ ο υ. Κι τὰ ποκέφαλά μας (καθόταν κάτω. Σὲ χονδρὰ προσκέφαλα τὰ γυρίζουν). Ἀνάθημα τς οὐχτροί τ'. Ἔτσ' (ι) νὰ γυρίσ' (η) γλώσσα τς ἀνάπουδα.

Κ α λ ο ὕ δ α. Δῶσι μ' κι τοῦ μασιὰ νὰ γκαζγκαλίσου τς σιάχτ (η), νὰ πάη δλειὰ μπρουστά.

Χ ρ ὕ σ ο υ. (Ἐνῶ ἐτοιμάζει τὰ σύνεργα γιὰ καφέ). Νά, πάρτουν.

Κ α λ ο ὕ δ α. Δῶσι μ' κι τοῦ μασιὰ νὰ γκαζγκαλίσου τς σιάχτ' (η), δλειὰ. Ἀνάθημα τς μιζαβίρδισ τ'.

Χ ρ ὕ σ ο υ. ("Αχ μουρὴ Καλούδα, τ' ἦταν αὐτά. Τέσσιρα χρόνια κίρασιμένα² τὰ πηδιά μας. Τί ἀγάπ' (η) ἀπ' οὐχαν, κι τώρα ἴσια στοῦ χα-

1) «Παρσιὰ» = Λέξι ποὺ ἔμεινε στὸ στόμα τοῦ λαοῦ, ἀπὸ πανάρχαια χρόνια ὅπως τὸ «ἀπείκασα» ἐννόησα, παρὰ τὴν ἐστίαν.

2. Κίρασιμένα = ἀρραβωνιασμένα.

ζήρκου, νὰ τὰ χαλάσουν κι νὰ μὴ θέλουντη. "Αμα μᾶς τὰ κατάφιραν ἄ!
Ποιὸς τὰ θαρροῦσι 'φτά.

Κ α λ ο ὕ δ α. Νὰ ξέρς συμπιθιρά, προυχτὲ στοὺν καφινέ, ἱκεῖ π' ὀ-
πζαν τὰ χαρτοῦδια Πασκάλς μὶ τ' ἱεῖνιου τοῦ μασκαρῶ τοὺν Κουσαντή, μά-
λουσαν γιὰ τοῦ πηγνίδ(ι), κι τί δὲ φανάχκαν. Οὐχ ἀλλά, ρέ', Σένα γιακλή
σ' ἀπ' παῖς'(ει) καρύδες μὴ τὰ πηδιά! Κι τὴν κάσιαξι Πουτιόλς νὰ τς κα-
πτήσ'(η) τς καρύδισ' ποὺ τοὺν κόρφουτς. Κι ἔβαν κι τὰ χέρια τ'. Πάνι νὰ
ρ ο υ τ ἦ η σ ς τὴν κάκου τ'(η) Μηλιά νὰ σ' τὰ πῆ. Πῆρις κι σὺ μιά,
πῶχ'(ει) στόμα θὰν παπούτσ'(ι) κι γλῶσσα θὰν ψαλίδ'(ι). Κεῖναν τ'(η) μίγ-
γου, 'κείναν τ' ράντου, κείνουν τοῦ μαυρουκαργκάντζαλου, κι τί ἄλλου νὰ θάλς
μὶ τοῦ νοῦ σ'. "Ὅσα φύλλα κι κλαδιά, εἶπι παληου-Κουσαντής γιὰ τὸν καῦ-
μένου τοῦ κουρίτσ'(ι). Σκῶνιτη Πασκάλς, γανιασμένους κι πάει νὰ ρου-
τήσ'(η) τ'(η) Μηλιά, κι ποιὸν ἄλλουν ἰδὲν ξέρου. "Ὅτ'(ι) τοῦπαν τι πίστιφι.
Τοῦ θράδ'(υ) ἦρθι σπὶτ'(ι), ποὺλὺ γανιασμένους, κι χίρσι νὰ φανάς'(η):
Δὲν τ' θέλου αὐτήναν! Δὲ θὰ γίνουν τὰ στιφανάματα! Εἶνι θρωῶμα! Δὲν κά-
μειν γιὰ τὴ μένα. Νὰ πάη νὰ βρῆ ἄλλουν. Ρώτατι κι τὴν κάκου τ'(η) Μη-
λιά. — Μὴ κάμς ἔπσ'(ι) θρὲ σπηδί. Εἶπαμε γὼ κι μπομπάς π. Αὐτὰ εἶνι
μιζαβιρλίκια. Εἶνι λῶια ντουσμανέικα. Τοῦ κουρίτσ(ι) εἶνι ἄξιου κι τίμιου.
Φκιάν'(ει) κείναν τὴν πίττα, νὰ πθαμί (δείχνει)! Κείνου τοῦ ψουμί, θὰ μῆ-
λου! Κεῖνα τὰ πέτουρα, θὰν πιαγαρόχαρτα! 'Κεῖναν τὴν πάστρα! οὔλα λάμ-
πουν! "Ἐγραφι στοὺν ἀργαλειὸ τόσα σπαργάτσια! Γύφανι τόσα κι τόσα! Τί
σπαθουτά, τί καραμιλουτά, τί ψηφουτά, γίκ(ου) τσέργις, χρουσαυχέρα π' δὲ
ματαγέντη. Κάμα τί θέλς; Κι μᾶς τᾶπι τὰ χαμπέρια γιὰ τοὺν Κουσαντή κι
νεῖναν π'(η) Μηλιά, ἀπ' δὲ θέλσαμι τ' θυγατέρα πς, γιὰ νύφ'(η), κι γάνιασι.
Τρῶμαξάμι νὰ τοῦ καταπείσοιμι τοῦ πηδί.

Χ ρ ὕ σ ο υ. "Ἄς πιούμι τοὺν καφέ μας τώρα νὰ μὴ κρονών'(ει), νὰ
κατέβουν κι τὰ φαρμάκια!

Κ α λ ο ὕ δ α. Σ'πουλλά 'τ(η)². Θιδς νὰ τὰ φέρ'(η) διξιά κι νὰ θου-
λώσ'(η) τὰ στόματα 'ποὺ τς ντουσμάνδισ.

Χ ρ ὕ σ ο υ. 'Αμῆν. Θιδς νὰ δώσ'(η). "Αμα κι θκή μας, τί ἔπαθι!
'Αντάμοισι τοὺν Πασκάλ'(η) στοὺν τσιουσιμέ. Οὔτι καλησπέρα, οὔτι χουρα-
τάν³. Τὴν κῦτταξι ἄγρα—ἄγρα, γύρσι τοῦ κικάλ'(ι) τ' σιάκει κι χάθκι θὰν
καπνός! Θαμάχκι ποὺ καῦμένου τοῦ κουρίτσ(ι)! 'Ἡρθι σπὶτ'(ι) μὶ τὰ δά-
κρα. Μᾶς τᾶπι κι μᾶς, κι γάνιασαμι οὔλ'(οι). Τί τοὺν ἔκαμα γὼ τοὺν ἀβα-
νάχ'(η); "Αμα δὲ μὶ θέλ'(ει) αὐτὸς μὰ φ'ρά, γὼ δὲν τοὺν θέλου δέκα φου-
ρές. Σ(η)μάδ'(ι) γιέσκους, τσιμάδ'(ι) πλητασιούικας! "Αμα εἶχι γνώσ'(η)
δὲ θὰ πίστιφι στὰ μοναφοῦικα. Κι τότες τσ' εἶπα: Μὴ λιές κουρίτσι μ' λῶια

1 = μωρέ. 2 = Εἰς πολλὰ ἔτη. 3 = κουβέντα.

στούν ἄερα. Κάμι καλά κιοῦλα θὰ γιοιάσουν. Περὶ θὰ βρῆς πέτοιουν λέβιντα; Κι καλά ἀπ' πρόφτασαν Μοῦτίου κι Νιάτσιου, κι βρῆκαν τσ' ἄκρως κι τὰ γίωσασαν μιὰ χαρά.

Κ α λ ο ὕ δ α: Κι τώρα συμπιθιά, ἀροῦ δὲν μπόρσαν νὰ χαροῦν ντουτρεμανέοι, ν' ἀναπιάσουμι τ'(η) χαρά.

Χ ρ ὕ σ ο υ: Καλά, συμπιθιά. Πρῶτα οὐ Θιός. Ἰέτσ(ι) ἄς γέν'(η).

Κ α λ ο ὕ δ α: Γὼ τώρα ἄμα πάνου σπιτ(ι), θὰ φανάξου κι κᾶνα δυὸ κουρίτσια γιὰ γιαντ'ι(ι), κι θὰ ζ(η)μῶσου τὴν κλοῦρα. Ἰόφι τοῦ βράδ'(υ), θὰ πασκίσουμι ποῦ φοιμί. Οὔλα ἔτοιμα τᾶχομμιν κι μεῖς κι σεῖς.

Χ ρ ὕ σ ο υ: Ναι γιά. Μ' πῶς! Οὔλα ἔτοιμα τᾶχαμμιν.

Κ α λ ο ὕ δ α: Θὰ ψῆσου στούν ταβὰ τὴν κλοῦρα. Θὰ δάλου ἀποῦ φλά τρία κλουρένια ἀθρουποῦδια! Ἐνα νὰ τοῦ φάη νύφ(η), κι τὰ δυὸ θὰ δώστω στὰ κουρτσούδια ἀπ' θὰ τὴν πασκώνουν σπ'(η) χαρά. Τοῦ βράδ'(υ) θὰ νὰ ἔρθουν Νιάτσιου μι τοῦ Γιώρ'(η) τσ Μούτεας, κι Γιώρς, μπρουστὰ σπν εἰκόνα, θὰ πασκίσ'(η) σταυρουτὰ τὴν κλοῦρα, φλά στοῦ κικάλ'τ'. Τοῦ ταχνά, θὰ τὴν κόψτωιν κουμματοῦδια, κι θὰ τ'(η) μοιράστωιν γιὰ κάλιμα, μι δυὸ τρία κουρτσούδια, σι οἴλωνς τς μαχαλάδης, νὰ ξέρουν. Πασκάλς, θὰ πάη σπ' νουφούδα νὰ χουρατέψουν λίγου γιὰ τ'(η) χαρά, πιῆχαν νὰ ποῦν.

Πόφι, θὰ τοῦν προουδίσουμμιν μι μιὰ κλοῦρα στοῦ νούνου, κι τοῦ Σαββάτου τοῦ βράδου, ἕνα μπουκάλ(ι) ρακι κι ζαχαροῦδης.

Χ ρ ὕ σ ο υ: Μεῖς θὰ ἰτομάσουμμιν πὰ φαηὲ γιὰ τς φλές. Τὴν Τιτροδ'(η), θ' ἀπλώσαμμιν τὰ ροῦχα στοῦ κιλάρ'(ι), ν' ἄρθουντι νὰ τὰ γλέπουν. Τὴν Πέφι'(η) θὰ καλέσουμμιν τὰ κουρίτσια, ν' ἄρθουν νὰ διπλώσουν τὴν προῖκα. Γὼ θὰ τὰ φλέψου τραχανάν. Κι τὴν Παρασκιβή, θὰ καῖτιροῦμι νᾶρτωιν νὰ τὴν πάρτω ἕστρωρα ἰποῦ τοῦ μισ(η)μέρ'(ι). Δῶδικα μισάλς ἔχομμιν, χῶρια σπρούμπς.

Κ α λ ο ὕ δ α: Μεῖς σπ'(η) χαρὰ θὰ φλέψουμι τοῦν κόσμου γιανὶ μι μπουλγκοῦρ'(ι).

Χ ρ ὕ σ ο υ: Τοῦ Σαββάτου - βράδ'(υ), θὰ κόμομμιν τς γίνκς. Θὰ δάλουμμιν τοῦ τάσ'(ι) μι τ'(η) γίγνα σπ'(η) μέσ'(η) στοῦ τραπιζοῦδ'(ι), κι θὰ δάρουν οὔλα τὰ κουρίτσια τὰ νύχια τς, κι λῶρα - λῶρα θὰ χουρέθουν μι τὰ τραγοῦδια. Τὴν Κυριακὴ μι τοῦ καλό, θεό σας τοῦ κουρίτσ'(ι) μας. Ἄϊντι νὰ μᾶς ζήσουν ν' ἀσπρίσων νὰ γηράσουν!

Κ α λ ο ὕ δ α: Ἀμήν. Ἰποῦ τὸν στόμα σ' κι σπ' Θιγοῦ τοῦ ἴφι. (Συγχαίρουν ἀλλήλας). Κι μεῖς τοῦ Σαββάτου - βράδ'(υ) θὰ κόμομμιν γίνκς, ἄπους σεῖς. Κι γειτόν'(οι) κι συγγιβεῖς, κι φίλ'(οι) δὸς του χουρὸν οὔλ'(η) νύχτα, κι πὰ κουρίτσια μι τ'(η) γίγνα στὰ νύχια. Κρασι κι μιξέδης, μπόλ(ι)-κα. Ἀλήθεια, σὺν πὶ λαλήματα ἀρῆειζς. Γὼ ἀρέζου τὰ διουλιά.

Χ ρ ὕ σ ο υ: Ὅτ'(ι) εἶνι, δὲ μι πειράζ'(ει). Νταούλια ἄς εἶνι, ζαμά-

ρα ἄς εἶνι, Γκουτές μι τ' λύρα π' ἄς εἶνι! Ἄτσι! Διφτέρα θὰ κάμπιν; Πέτι νὰ ξέρουμιν!

Κ α λ ο ὑ δ α: Πῶς μαθέ! γέντη νὰ μὴ κάμωμιν; Ἰτοιμάζουνη 'που τώρα τὰ καρναβάλια!

Χ ρ ὑ σ ο υ: Τότις, νὰ 'τοιμάσωμιν κι μεῖς τοῦ ρακί, τς μιζέδισ κι τὰ γλυκά.

Κ α λ ο ὑ δ α: (Ἐνῶ σπρώνεται γιὰ νὰ φύγη). Ἄντι δά' ποιλλὰ τὰ ἔτ(η), νὰ μᾶς ζήσουν! κι τέτοιουν κηρὸ μι τ' ἀγγουνοῦδ'(ι). Γῶ 'που τώρα θὰ φριάνου τὰ ισπαργάτσια.

Χ ρ ὑ σ ο υ: (Ἐνῶ τὴν ἀποχαιρετᾷ μὲ θερμὴ χειραψία). Ὠρα σ' καλὴ συμπιθιρά, κι Θεὸς βοηθός. Μι γειά, μι χαρά!

(Αὐλαία).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς: Παραλείπω τὴ σκηνὴ τοῦ σπασίματος τοῦ ψωμοῦ καὶ τῆς χοροεσπερίδος, τῆς «γίγνας», πού γίνονται καθὼς ἀκριβῶς μίλησαν ἀνωτέρω οἱ δύο συμπεθέρες, καὶ παραθέτω τὴ σκηνὴ τοῦ διπλώματος τῆς προίκας.

ΣΚΗΝΗ Β'

(Πρόσωπα, 10—12 κορίτσια, φίλες τῆς νύφης. Ἡ σκηνὴ ἐστὶ ἴδιο δωμάτιο, μὲ τὴν ἴδια ἐπίπλωση, ἐπὶ πλέον 10—12 πῆλινες πιστέλλες. Ἀντὶ τραχανά, χρησιμοποιοῦμε ψίχα ψωμοῦ. Ἡ Χρῦσω κι ἡ Τριάδα μπαινοβγαίνουν, κουβαλώντας τις 12 μισάλες καὶ τις στοῦμπες).

Τ ρ ι ἄ δ α: Οὔλα ἔτομα μαλλή. Νὰ προουδῆσομιν νὰ φανάξουμιν τὰ κορίτσια;

Χ ρ ὑ σ ο υ: Κάτσι νὰ ξιαποτάσωμιν λίγου κι θὰ νᾶρθουν κείνις μαναχές τς. (Κάθονται, καὶ σχεδὸν ἀμέσως ἀκούονται θήματα καὶ φωνές).

Τ ρ ι ἄ δ α: Ἄ! νὰ τις' ἔφταισαν κι' ὄλας.

Χ ρ ὑ σ ο υ: Ὠ! καλῶς τις κι μαλῶσ' τις. Πάρ' ποὺν κόπανου κι δός τις.

Ὅ λ ε ς μ α ζ ί: (γελαστὲς καὶ χαρούμενες). Καληστέρα σας!

Ἐ ν α κ ο ρ ῖ τ σ ι: Νὰ ζήσουν!

Ἄ λ λ ο κ ο ρ ῖ τ σ ι: Νὰ ζήσουν, νὰ γηράσουν κι ἕναν γκάτζιου ν' ἀγουράσουν!

Ἄ λ λ ο κ ο ρ ῖ τ σ ι: Ἡ ὄρα ἢ καλή! Σπιριουμέν'(οι).

Χ ρ ὑ σ ο υ: Νὰ δώσ'(η) Θεός, κι στί σᾶς, τέχτις χάρις.

Ὅ λ ε ς: Ἀμήν!—Ἀμήν. (Γέλοια, δυνατά).

Τ ρ ι ἄ δ α: Τώρα νὰ κήσομιν ντ' δλειά μας!

Ἐ ν α κ ο ρ ῖ τ σ ι. Γῶ θὰ μιτρήσου κι θὰ διπλώσου τὰ 'πκάμσα.

Ἄλλο κορίτσι:	Ἦθ' ἄρα πάρου τὰ καφτάνια.
»	Ἦθ' τς πουδιές.
»	Ἦθ' τὰ διστιμέλια.
»	Ἦθ' τὰ φισουκρόρια.
»	Ἦθ' τς μιντένις κι τς γίκ'(οι).
»	Ἦθ' τς πιτσέτις.
»	Ἦθ' τὰ σιντόνια κι τὰ χρώμια.
»	Ἦθ' τὰ σιντιρλίκια.
»	Ἦθ' τὰ πνακότια κι τς ψουμουμέσαλις.
»	Ἦθ' τὰ χρώμια κι πὶς τσέργις.
»	Ἦθ' τὰ δουρίδια κι τὶς στρούμπις.

(Ἔτσι, ἡ κάθεμιὰ κοπέλλα κάνει πὸς ματρᾶ καὶ τακτοποιεῖ τὰ ἀνωτέρω εἶδη ρουχισμοῦ, καὶ σὲ λίγο ἀρχίζουν ἡ κάθε μιὰ τους νὰ λένε:)

Πρῶτο κορίτσι: Σαράντα πιάμισα. 10 ἄσπρα χειρίσια, 10 ἄσπρα φιλιμέν'(ι), δυὸ (2) μιταξέϊνια γυφαμένα, πρία κλουσιμένα, 3 ψαλίδια (ὑποκάμισα μὲ σχέδια ψαλιδιῶν στὶς οὔγες), πέντι (5) γιράνια χειρίσια, πέντι μπουχασέϊνια, δυὸ κόκκινα χειρίσια! Μπράβου τς!

Ἄλλου κορίτσι: Εἴκουσι καφτάνια, δυὸ ἀτλαζέϊνια, δυὸ σαλαματζέϊνια, πέντι μαλλίσια γυφαμένα καφασουτά, δυὸ σαμπαρτζέϊνια, δυὸ καντιφέϊνια, τρία λαχουρέϊνια, (μὲ σχέδια ἐκ Λαχώρης τῶν Ἰνδιῶν), τρία χειρίσια γιράνια βομπακινά, κι ἓνα σια-α-κείνιου.

Ἄλλο κορίτσι: Οὐγγόντα (80) πιτσέτις, εἴκουσ'(ι) ἄσπρις χειρίσις, σαράντα γιράνιες χειρίσις (μπελὲ σχεδίου ἐξ Ἰράν), κι εἴκουσ'(ι) ψηφουτὲς ἄσπρις.

Ἄλλο κορίτσι: Ἐξ'(ι) ψουμουμέσαλις γιὰ τοῦ φαῖ, εἴκουσ'(ι) μισάλις γιὰ ρουῖχα, δυὸ σκαφιδόπανα γιὰ τοῦ ζίμουμα, κι 3 πνακότια.

Ἄλλο κορίτσι: Δυὸ γίκ'(οι), πέντι χρώμια, ἑπτὰ χειρίσια σιντόνια κι δυὸ ψηφουτά, ἴνιὰ τὰ οὔλατς.

Ἄλλο κορίτσι: Εἴκουσ(ι) πέντι μσουκρόρια, πέντι γιράνια, πέντι ἄσπρα μὲ καφασούδια (καρώ), πέντι Λαχουρένια, πέντι ἄσπρα χειρίσια μὲ γιράνις γραμμές, κι πέντι μαλλουβάμπτακα.

Ἄλλο κορίτσι: Δυὸ κίτρινα μπιντινούδια μαλλίσια, δυὸ γιράνια βομπακινά, κι δυὸ μαῦρα σαϊακείνια.

Ἄλλο κορίτσι: Δυὸ πουδιές θυμιατοί, δυὸ καρμπζιές(1)' δυὸ

1. Κρατοῦμε στὸ σπῆτι δύο ποδιές σὲ βυζαντινὰ σχέδια «θυμιατοῖ» καὶ «καρμπζές» θαυμαστὰ δείγματα τέχνης καὶ ὑπομονῆς.

σαντρατζέινις, δυό χαλέινις, πέντι γιράνις, πέντι μαύρις χειρίσις, πέντι Λα-
χουρέινις, πέντι άτλαζέινις, δυό σαμαλατζέινις.

Ἄλλο κορίτσι: Τριάντα διστιμέλια, δέκα μπαξουπά, δέκα Λα-
χουρένια, κι δέκα θαμπακιρνά, ούλα άγουρασμένα 'που τεύ μπαξουριάν'(η).

Ἄλλο κορίτσι: Ἐνα κουντουγούν(ι) σιαϊκακένιου, ένα πσου-
χέινιου, ένα πιλιουζέινιου, κι μιὰ γούνα άσπηρ⁽¹⁾, πιτσέινια.

Ἄλλο κορίτσι: Ἐξ'(ι) ζιβγάρια μέστια, κι εξ'(ι) ζιβγάρια
κόντζια.

Ἄλλο κορίτσι: Ἐίκουσ'(ι) ζιβγάρια πιαραάπια θκά τς, κι δέκα
τ' άντρού τς, πλιγμένα σπου χέρ'(ι) μι χειρίσιου κίτριπλίκ'(ι).

Ἄλλο κορίτσι: Δυό μαγλίκις, κι είκουσ'(ι) μαπιήλια. Μιά
στρούμπα γιά παρταλότσιογίς (κουρελιές), μιὰ στρούμπα σ-ντιρόπανου, μιὰ
στρούμπα 'που άσπρου χειρίσιου κι μιὰ 'που σιαϊάκ'(ι).

Ἄλλο κορίτσι: Κι σώθηκαν! Τώρα νά ράφουμιν τς μισάλις κι
τς στρούμπις. Βιόνις πήραμιν μαζί μας 'που τὰ σπιτία μας. Τρανές, σαι-
κουράφις.

(Καί άρχίζουν τώρα οί εϋχές, ένῶ συγχρόνως σκυφτές ράβουιν).

Ἐνα κορίτσι: Μπράβο σ' Τριάδου. Κι μι τού πάραπαν'. Νά
ζήησις.

Ἄλλο κορίτσι: Νά ζήησις Τριάδου, νά τὰ χαιρίσιη. Χρουσά
τὰ χέρια σ'.

Ἄλλο κορίτσι: Παρταλούδια νά γένουιν.

Ἄλλο κορίτσι: Νά τὰ κατρούιν καμμιὰ δικαρά γκιζάνια!

Ἄλλο κορίτσι: Κι νά τὰ... λιρώνουιν. (Γέλοια δυνατά...).

Χρούσσαυ: Τί γιλάπι μουρη ούλις σας έσο(ι) γκιβρέτ(ι)κα;

Μιὰ κοπέλλα: Ὅτ'(ι) γιλοϋμι. Σϋ δέν κάμι'(η) ν' άκούησις.

Τριάδα: Τώρα νά π' άραδιάσουμιν ούλα στουιν Κισέ, κι νά φέρου-
μιν τουν τραχανά.

(Φέρουιν έν πρώτοις μιὰ χάλκινη λεκάνη, τὸ «λιγέν'(ι)», και μιὰ χάλ-
κινη κανάτα, τὸ «κιμάρ'(ι)», και μιὰ μετὰ τήν άλλη νίβουιν και σκουπιζουπια.
Ἐπειτα κάθουιν κάτω, σιρώνουινται οί «μισάλες» (πανιά φαγητού), ποποθε-
τουινται έμπρός των πήλινα πιάτα γεματά τραχανά, (πληγούρι βραστό με
λάδι, σάν κρέμα), και άρχίζουιν νά τρώγουιν με τὰ δάκτυλα, ένῶ λέγουιν: Τί
νόσ(ι)μους! (νόσσομους, νόστιμους). Και σέ λίγο τραγουδοϋν τὸ παρακάτω
άσμα. Στο τέλος πίπτει ή-αϋλαία).

1. Ἄναγκραμματισμός = άσπηρ. Ὅρα Γραμμική Ἰδιωμ. Σουφλίου. Τόμ. 33ος.

2. Ἄναγκραμματισμός = Νά ζήησις. Κατὰ τήν προσφορά, διακρίνουινται άμφοτέρα
τὰ σίγμα. (σς).

Ἄ σ μ α :

«Ἀνάθημα τῶν αἰτιῶν, κἀμπεύρια ἠαθιά τῶν
μαζώνει κόσμου κι πηδιά, κι οὔλα τὰ φουρχουπαλδία,
μαζώνει κι ἕναν νιόγαμπρουν, τρεῖς μέρις πατριμένον
Τὴν Κυριακὴ παντρεύονταν, π' Διφτέρα οὔλη μέρα,
κι τὴν Τριάδῃ ποῦ προῦτ, κοντὰ νὰ δώση ν' ἤλιος,
κι τὴ μανά του ἔλιγι, κι τὴ μανά του λέει:
— Καλὰ μάνα μ' τὴ νύφη σου, καλὰ νὰ τὴν κυττάξης
νὰ μὴν τοῦ νοιώση νύφη σου, κι θὰ χωρήσ' νὰ κλαίῃ.
Κι νύφη τς σάλι τῶννοιοῦσι, κι χίρισι νὰ κλαίῃ.
— Ἰκεῖ π' θὰ πᾶς γιρέντη μου, κιγὼ μαζί σ' θὰ νᾶρθου,
νὰ μαειρεύου νὰ δειπνᾶς, νὰ στρώνου νὰ κοιμᾶση.
— Ἰκεῖ π' θὰ πάνου γὼ κουρὴ μ', κουράσιου δὲν πααίνει,
δὲ μαειρεύουν, δὲ δειπνοῦν, δὲν στρώνουν, δὲν κοιμοῦντη.
(Ἰ, ι, ι, Ἰχου! Ἰ, ι, ι, Ἰχου.)

Σ Κ Η Ν Η Γ'

Εἶναι Παρασκευὴ ἀπόγευμα. Τὸ ἴδιο δωμάτιο, μὲ τὴν προῖκα στὴ γωνία. Πρόσωπα: Πολλὰ κορίτσια καὶ ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας. Στὴν ἄδεια σκηνή, μπαίνουν πολλὰ κορίτσια, κι ἡ Τριάδω).

Τ ρ ι ἄ δ ω: Οὔλα τὰ ροῦχα ἰδῶ, στ' (η) μέσ' (η), στοῦν οὐντά.

Ἐ ν α κ ο ρ ῖ τ σ ι: Ἀκούουντη τὰ λαλήματα, ἄγλήγουρα!

(Πράγματι ἔξω τῆς σκηνῆς παίζουν τὰ ὄργανα, βιολιά, κλαρίνο ἢ γκάιντα. Ἡ προῖκα εἶναι στὴ μέση τοῦ δωματίου. Πρῶτη μπαίνει στὴ σκηνὴ μιὰ ἡλικιωμένη γυναίκα, πίσω της ὁ γαμπρὸς καὶ μετ' αὐτὸν πολλὰ κορίτσια. Ὁ γαμπρὸς κρατεῖ μπουκάλι μὲ οὔζο καὶ ἕνα ποτηράκι, καὶ μ' αὐτὸ κερνᾶ ὅλους τοὺς παρευρισκομένους. Πίσω του ἡ Τριάδα κρατεῖ πιάτο μὲ κομματάκια τυρί, καὶ δίνει ἀπὸ ἕνα μὲ τὸ χέρι της, ἀντὶ μεζὲ γιὰ τὸ ρακί.

Μὲ τὴν πρωτοβουλία τῆς πρώτης γυναίκας, πιάνονται ὅλοι στὸ χορὸ πλὴν τοῦ γαμπροῦ ποῦ κερνᾶ, καὶ δέχεται ἀπ' ὅλους εὐχές. Χορεύουν τρεῖς γύρους, γύρω ἀπὸ τὴν προῖκα, μὲ τὸ ρυθμὸ τῆς μουσικῆς, καὶ κατόπιν σταματοῦν).

Μ ι ἄ γ υ ν α ῖ κ α: Ἄντι πάρα. Ἄς πάρομμιν τὴ μὴ(2) τὴν Τριάδου κι μιθάβιργιου, οὔλναν.

1. Λαλήματα = μουσικὰ ὄργανα.

2. Ἡ προῖκα ἑνὸς κοριτσιοῦ, εἶναι τὸ ἡμισυ τοῦ παντός.

Ἄ λ λ η γ υ ν α ί κ α: Μπρός! Τς μισάλις στὸν κηφάλ(ι) τς στρουμπις στ'ν ἀγγαλιά, τὰ μπα-κ-ραὰ στὰ χέρια, κι πααίνουμιν.

(Πράγματι, στὸ σύνθημα αὐτό, παίρνουν ὄλοι κάτι ἀπὸ τὴν προῖκα, καὶ ἓνας - ἓνας κατόπιν τοῦ ἄλλου, χορεύοντας, βγαίνουν ἔξω. Τὸ θέαμα μοιάζει σὰν πομπὴ τῶν Παναθηναίων).

Ἄ σ μ α ἐ π ί κ α ι ρ ο ν.

Ἄσπρα μου πισυτέρια, μαῦρα μου πουλιά
ιστοῖν τόπου πὸν θὰ πᾶτι, ἀντὰ γυρίσιτι,
νὰ γράψου μιὰ γραφίτσα στὰ φτιρούδια σας
νὰ πᾶτι τὴν καλή μου χηριτήματα.
Νὰ μὴν τῆς πῆτι χάθκα κι οὔδι πέθανα
μόν' νὰ τῆς πῆτ' παντρεῦκα μέσο' στὴν Ἀρμινιά.
Πῆρα ἀρμινοπούλα τς μάγισσας κουρίτσο(ι),
μαγεύει τὰ καράβια κι δὲν ἀρμινοῦν,
Μαγεύει τὰ παληκάρια κι δὲν ἔρθουντη,
μι μάγιφι κι μένα, κι δὲν ἔρθουμι.

Σ Κ Η Ν Η Δ' (Ντύσιμο τῆς νύφης)

Σ η μ ε ί ω σ ι ς:

Εἶναι Κυριακή: Ἐναμένονται τὰ κορίτσια στὸ σπίτι τῆς νύφης νὰ τὴ στολίσουν. Ἡ Τριάδα μὲ βοηθὸ τὴ θεία της, σιγυρίζει. Βάζει στὸ μέσον ἓνα τραπεζάκι καὶ πάνω σ' αὐτὸ τὸ σ(υ)νί (=χνί), μὲ τὰ νυφικὰ καὶ κάτω δίπλα τὴν μισάλα (τὸ μπόγο), μὲ τὰ ρούχα της. Ἡ ψάθα¹ ἔχει σηκωθῆ. Ὁ καναπές στρώθηκε. Ὅλοι βρίσκονται στὴν ἐκκλησία. Ἡ μάνα της βοηθεῖ ἐπίσης στὸ σιγύρισμα.

Τ ρ ι ἄ δ α: Καλημέρα μαλῆ μ'. (μάνα μου).

Χ ρ ὄ σ ο υ: Καλημέρα σ' πηδί μ'. Θιγὸς νὰ σὲ βοηθήη. Ἄποὺ σήμερα θὰν ξέν(η) θὰ νᾶρθιση σι'(η) αὐτὸ τοῦ σπιτ'(ι). Κύτταξι νὰ μὴ μ' ἀστουχέιεις. Ἄν τὰ ξιαδιάειζς (ξιαδιάζεις) νὰ νᾶρθιση νὰ μι γλιέπς. Αὐτὰ εἶνι γιὰ οὔλουν ποὺν κόσμου.

Τ ρ ι ἄ δ α: (Ἐξω ἀκούονται χαρούμενες φωνές). Ἐρθουντι τὰ κορίτσια. (Καὶ κάνει τὸ σταυρὸ της, τὸ ἴδιο καὶ ἡ μάνα της).

Ὁ λ ε ς ο ἰ κ ο π ἔ λ λ ε ς: Καλημέρα Ντιάντιου. Νὰ ζῆσι, νὰ

1. Ἡ ψάθα εἶχε τὴ θέσι χαλιοῦ στὸ πάτωμα κάθε δωματίου.

γυράσι, ν' άσπρίσι. Στιρωσιμέν'(ου). Θώς νά σᾶς ιδίω'(η) ποιλλά πηδιά. Κι' άγγόνια ν' άξιουθῆτι.

Τ ρ ι ά δ α: Καλῶς τὰ κοιούτσια μας. Φκαριστοῶμι γιά τς ἱρκές σας. Κι στί σᾶς τὰ ἴδια. Πάρτι νά σᾶς κερᾶσοιμι. (Καί παίρνει τὸ δίσκο μὲ οὔζο καί καραμέλλες καμπάδικες).

Ἐ ν α κ ο ρ ί τ σ ι: Μεῖς δὲν πίνουμι ρακί. Θα πάρομι 'πού δυὸ ζαχαρούδισ. (Παίρνουν, ἢ μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη).

Ἄ λ λ ο κ ο ρ ί τ σ ι: Τώρα τοῦ σταυρό μας κι νά κνίσουμι νά φκιάνουμι ν' νύφ(η). Νά κάρουμι πρῶτα τοῦ Σταυρό μας. (Στέκονται ὄλες μπροστά στὴν εἰκόνα καί στὴν κανδήλα τοῦ καίει).

Τ ρ ι ά δ α: Ἄγιους ὁ Θιός, ἄγιους ἰσχυρός, ἄγιους ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς. Βασιλεῦ οὐράνιε, παράκλητε.....

Ἐ ν α κ ο ρ ί τ σ ι: Πάρι τώρα Τριάδου τὰ ἰσόρουχα σ' κι πάνι ν' ἀλλάξς.

Ἄ λ λ ο κ ο ρ ί τ σ ι: Τώρα νά 'τοιμάσοιμι τὰ νυφιάσια. (Τὰ παίρνουν στὰ χέρια τους καί τὰ ἐπιθεωροῦν).

Τ ρ ι ά δ α: (Μπαίνει μὲ ἀτλαζωτὸ καρτάνι καί φορεῖ κεντημένα παπούτσια). Νά, νύθια.

Ἐ ν α κ ο ρ ί τ σ ι: Κάτσι τώρα ἰδῶ στοῦ σκαμνὶ κοντὰ στοῦ τραπιζοῦδ(ι). Πρῶτα νά σὶ χτινίσουμι. Ἐλα Δέσπου! ἀπ' ξέρος νά φκιάνης φαριδὰ κόσα (κοτσίδα).

Ἄ λ λ η κ ο π έ λ λ α: Νά τοῦ χτέν'(ι). Νά κι τὰ κ α ρ μ π ό ν ι α (ἀσημένια νομίσματα τρυπημένα. Πλέκονται στὴν κοτσίδα, μὲ κορδέλλα μὲθ' ἢ ἄλλο χρῶμα γιά βάρος καί ὁμορφιά Χτένισμα τῆς νύφης. Ἄκρα ἰσυχία καί κατάνυξις. Ὅλες ἀφοσιωμένες στὸ χτένισμα).

Ἄ λ λ η κ ο π έ λ λ α: (τέλος τοῦ χτενίσματος). Τώρα νά θάλουμι τοῦ γχιουρντάν'(ι) μὲ τὰ φλουρούδια. (Καί τὸ περνᾷ στὸ λαμὸ τῆς νύφης).

Ἄ λ λ η κ ο π έ λ λ α: Τώρα τ'(η) μπλάνα² μὲ τὰ φλουριά κι τὰ γρουσουδία.

Ἄ λ λ η κ ο π έ λ λ α: Τώρα τ'(η) μπουρλιὰ μὲ τς ντούμπλις.

» » Τώρα τς καρφίτσες στοῦ 'πουκάμισου.

» » Τώρα τοῦ διστιμέλ'(ι)³. Νά φαίνιτη κι κόσα.

Τώρα τ'(η) μαγλίκια. (Ἡ μαγλίκια εἶναι μανδύλα χρωματιστή. Δένεται ἰδιορρυθμῶς γύρω στὸ κεφάλι, καί στερεοῦνται σ' αὐτὴν

1. Τὸ ὄνομα Δέσπω, δείχνει τὴν ἐκ τοῦ Σουφλίου καταγωγὴ τῶν Σουφλιωτῶν.

2. βλέπε: Θερακικὰ Τόμος 33ος Λαογραφικὰ Σουφλίου. Τὶ φοροῦσαν οἱ Σουφλιώτισσες (2 καί 3) ὁμοίως.

οί ἄκρες ἀπὸ τὸ δεσπιμέλι).

» » Τώρα θὰ βάλουμε τὴν κράτα τν ἄσπηρ. (Ἡ κράτα εἶναι ἓνα σκουφάκι σὸν τσιολιάδικο φέσι).

Τ ρ ι ἄ δ α: Νιάτσιου μας (ἢ Ἀθανασία μας) εἶχε κόκκιν' (η) κράτα.

Ἄ λ λ η κ ο π ἔ λ λ α: Τώρα ψηλά στὴν κράτα θὰ βάλουμε τς σκέπ' (η). Μπροστά τοῦ κόκκινου κι πίσου τοῦ γαλάζιου. (Ἡ σκέπη ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο φύλλα ἀραχνούφαντα, ἐνωμένα μὲ σούρα καὶ φθάνει ὡς τὸ λαυμό. Ἀπὸ τὰ πλάγια φαίνεται ἡ κράτα).

Ἄ λ λ η κ ο π ἔ λ λ α: Τώρα θὰ κριμάσομεν τὰ τέλια.

» » Τώρα θὰ στήσομεν τὰ παγοῖνια.

» » Κι τώρα ἀπάν-ἀπάν' τ' (η) γιρλάντα μὲ τ' ἄσπρα λουλούδια. Φέρι τς παραμάνις νὰ τὴν καρφιτσώσομεν.

Ν τ ἔ π ο υ (Δέσπω): Ἔτοιμ (η) νυφούδα! Νὰ μᾶς ζήσ' (η). Σήμερον τώρα Τριάδου νὰ προυνσ(η)κνήμεις τὴν Παναῖα κι νὰ κάτεις στοῦ σ-ντ'-ρ' (ι).

Δ ὑ ο κ ο ρ ἰ τ σ ι α: Μεῖς θὰ τὴν τσακῶνομεν κι θὰ κάθουμιστὶν κοντά τς.

Ἐ ν α κ ο ρ ἰ τ σ ι. (Πηγαίνει στὴν πόρτα καὶ φωνάζει). Κάκου Χρύσου ἔλατι οὐλ' (οι) νὰ δγῆτι τ' θυγατέρα σας.

Χ ρ ὄ σ ω: Νὰ μᾶς ζήσης κουρίτσι μ'. Ὄρα σ' καλή. (Τὴν φιλεῖ στο μάγουλο).

Γ ι ἄ ν ν η ς: Νὰ μᾶς ζήσης! Ὄρα σ' καλή. (Τὴν φιλεῖ στο μέτωπο καὶ τῆς περνᾷ στο στήθος ἓνα πεντόλιρο. Ἡ Χρύσω τῆς κρεμᾷ στο στήθος μαχμουδιὲ μὲ φλωρὶ Κωνσταντινάτο, κι ἓνα μετζῆτι στο χέρι. Ἡ κόρη-νύφη φιλεῖ τὸ χέρι τοῦ πατέρα καὶ τῆς μητέρας, κάμνοντας καὶ 3 ἑδαφιαῖες ὑποκλίσεις γιὰ τὸν πατέρα καὶ μία γιὰ τὴ μητέρα μὲ κινήσεις ἀργές καὶ ὑποβλητικές¹. Βέβαια, πρὸ τοῦ φιλοδωρήματος ὁ καθεὶς πίνει ἓνα ποτηράκι κρασί. Μετὰ τὸν πατέρα καὶ τὴ μητέρα, πλησιάζουν τὴ νύφη, καθισμένη σὸν καναπέ, καὶ τὴν φιλοδωροῦν τὰ ἀδέρφια τῆς. Ἐκεῖνη τὰ ἐναγκαλιζέται καὶ τὰ ἀσπάζεται, παραμερίζοντας τὴ σκέπη τῆς. Κατόπιν ἀκολουθεῦν οἱ συγγενεῖς, οἱ γείτονες καὶ λοιποὶ γνωστοὶ καὶ προσκεκλημένοι. Ὁ ἀρχιοινοχός (ἓνας), γαμίζει συνεχῶς τὴν κανάτα, ποῦναι στο τραπέζι, μὲ κρασί. Τὸ τελευταῖο ποτηράκι μὲ κρασί, τὸ πίνει ἡ μάνα τῆς, καὶ τὸ πρσιπέζι μὲ τὴν κανάτα, τὸ ἀποσύρουν).

1. Ἡ νύφη, τὴν ἑδαφιαία ὑπόκλισι τὴν κάνει σ' ἄλλους ὅσοι τὴν φιλοδωροῦν εἶτε, μεγάλοι εἶναι αὐτοί, εἶτε, μικροί, φιλώντας τὸ χέρι των. Τὸ ἔθιμο τοῦτο συνήθίζεται ἀκόμη στὰ χωριά. Ὁ ἴδιος παρηκολούθησα, ὡς πρωτοδιωρισμένος διδάσκαλος στὰ χωριά Σιταριά καὶ Λαγὸς Διδ)χου.

Ἐ ν α κ ο ρ ί τ σ ι: Τώρα νά τήν τραϊδήσομεν ὅσου νᾶρθουν νά τήν πάρουν! Ἄμα ἔλα κάκου Χρύσου, πιε πρώτα τοῦ ὑστερνό τοῦ ποιτηρ(ι) μὲ τὰ φαριμάκια, κι νά τὰ σ(η)κώσομεν. (Ἡ Χρύσω συγαιννημένη κάνει τοῦτο. Τὸ τραπέζι σηκώνεται, κι' εὐθὺς τὸ τραγοῦδι).

Ξανθή μ' τί ἀρματώνιση, τί θέλεις νά πααίνεις;
μήνα μανά σ' σὶ μάλουσι, μήνα μπουμπᾶς σ' σὶ διώχνει;
Μηδὲ μανά μ' μι μάλουσι, μηδὲ μπουμπᾶς μι διώχνειν.

Ἄ λ λ ο ἄ σ μ α.

Μὴν πικραίνισι κουρίτσια, πὼς θε νᾶβγ'(η) ἓνα κουράσιου
γιὰ νά πάη σι ἄλλου στίτι, σ' ἄλλη μανά, σ' ἄλλον κύρη,
σ' ἄλλα ἀδέρφια κι ξαδέρφια
σ' ἄλλουνοὺς γλυκοὺς νταήδισ.

Ἄ λ λ ο ἄ σ μ α.

Ἄκοῦς - ἀκοῦς μουρ' νύφη, τί λέει τοῦ Ἰθαγγέλιου,
τί λέει, τί παραγγέλνει:
τίμα τὸν πιθιρό σου τίμα τήν πιθιρά σου.
τίμα τίς ἀντραδέρφισ, νά σ' ἔχουν κυρά, νύφη.

Ἐ ν α π α ι δ ί: Ἐβγατι - ἔβγατι! Ἐφτασαν καβαλλαρέοι! Ἰφιραν τοῦ χαμπέρ(ι)! Ἐρθουνη συμπιθέρ(οι) νά πάρουν τ' νύφ'(η)! Γιώργης, τοῦ κάπτσι(ι) τοῦ μαντίλ(ι) ἀπ' οὔταν σκαλουμένου στ'(η) μουρά(2). (Τὸ παιδί βγαίνει ἔξω).

Μ ι ἄ γ υ ν α ί κ α (στήν ἀνοικτὴ πόρτα): Ἐφτασι κι τοῦ μπαριάκ(ι). Ἐλα πηδοῦδ'(ι), μέσα, νά σὶ δῆγ νύφ(η). (Τὸ παιδί ἔρχεται κροτώντας το, σὲ θέσι ὥστε νά φαίνεται καὶ ἀπὸ τοὺς θεατὰς. Ἡ γυναίκα τώρα ἐπεξηγεῖ:) Νά! τοῦ γλιέπς νύφ'(η); Αὐτὸ εἶνι ἓνα ξύλου γιρό, κρανίσιου. Ψλό, ἴσια μ' ἓνα μπόι. Ἄποῦ ψλά εἶνι μυτιρό, ωι εἶνι ποιτ(η)μένου ἓνα ρόιδου, γιὰ νά κάμουν νύφ' κι γαμπρός πουλλά πηδιά. Στὸν ξύλου στήν κουρφή εἶνι διμένα δυὸ μαντήλια, ἓνα ἄσπρου γιὰ τ'(η)νύφ'(η) κι ἓνα κόκκινου γιὰ τοῦ γαμπρό. Λόιρα - λόιρα, ἔχ'(ει) κομμασιμένις ραμάθις μὲ πατλάκις, γιὰ ν' ἀσπρίσουν, νά γκράσουν, κι ἄλλις ραμάθις μὲ σῦκα, μῆλα κι σταφίδις, γιὰ νά ζοῦν νύφ'(η) κι γαμπρός, μὲ ἀμόνια κι χαρά. Τώρα, πηδοῦδ'(ι) σὺ, θίφγα. (Τὸ παιδί, φεύγει). (Ἐξω ἀκούεται διαρκῶς μουσικὴ μὲ γκαίντα, ἢ βιολιά). Μπαίνουν μέσα τώρα οἱ νουνοὶ μὲ τὸν δίσκο, οἱ γονεῖς τῆς νύφης,

1. Κάπτσι κάπτισε = ἀρπαξε. Κα π τ ῶ, τὸ ρῆμα ἐκ τοῦ ἄπτω = ἐγγίζω, ἀρπάξω. Ἴλε λεξιλόγιον ἰδιωματισμῶν Σουφλίου. Τόμ. 33ος.

2. Μουρά - μουριά, δένδρο τοῦ μεταξοσκώληκος.

ὁ γαμπρός, τ' ἀδελφια τῆς νύφης, καὶ πολλὰ κορίτσια. Οἱ νουνοὶ τὴν φιλοδοροῦν. Ἡ νύφη τοὺς φιλεῖ τὸ χέρι. Προσφέρεται στοὺς νουνοὺς οὔζο καὶ ζαχαροῦδες.

Γ α μ π ρ ό ς: Ἐντι Τριάδου. Σήκου, ἔλα. Σώθηκαν τὰ ψέμματα.

Μ ι ἄ γ υ ν α ί κ α: Χιρέτα νύφ'(η) τ'ν εἰκόνα, τοῦ μπουμπιάς, τ'(η) μάνα σ', κι τς νούν'(οι) κι τ' ἀδέρφια σ'. (Ἡ νύφη, ἀμέσως κάνει τρεῖς ἐδαφιαῖες μετάνοιες στὴν Εἰκόνα, καὶ ἀνὰ μίαν ἰστὸν πατέρα, στὴ μητέρα καὶ στὸ νουνὸ καὶ στὴ νουνά. Φιλεῖ στὸ κεφάλι τ' ἀδέλφια τῆς, καὶ συγκινημένη δακρῶζει. Τὰ δυὸ κορίτσια τῆς κρατοῦν τὴ σκέπη καὶ τὴ βοηθοῦν).

Μ ι ἄ γ υ ν α ί κ α (ἀσπτευομένη): Θάματ'(ι) νύφ'(η) πουλιουμάει νὰ κλάψ'(η). Θὰ τ'ν ἀφήσοιμιν νὰ μισώσ'(η) κι ἄλλ'(η) φουρὰ θὰ νάρθουμιν νὰ τὴν πάρουμιν. Τί λὲς νύφ'(η);

Ν ύ φ η: Πάρτι μι κι ἄς κλαίου! ("Ὅλοι γελοῦν).

Γ υ ν α ί κ α: Καλὰ νούν'(οι) νὰ μὴ τσουγκρίσι τὰ στιφάνια!

(Κι' ἐνῶ σιγὰ - σιγὰ θγαίνουν ὄλοι ἔξω, ἀκούεται τὸ κατωτέρω ᾄσμα. Μετὰ ταῦτα, πέφτει ἡ αὐλαία).

Ἄ σ μ α:

Τὴν πήραμι πτὴ νύφη μας, σιαποῦ τὴν προβουδήσαμι;
στὴ βρύση γιὰ κρούου νερό, Νὰ μὴν ἀργήσης νύφη μου.

Καλιᾶς ἀργήσου κι ἄς δαρθῶ

καλιὰ τὴ μάνα μου νὰ δγιῶ,

τὴν πέροδικα κι τοὺν αἰτό.

Νὰ μ' ἔχ'(ει) κι μάνα μ' συντρουφιὰ

νὰ μ' ἔχ'(ει) κι νὺς πάρηγουριά.

"Ι, ι, ι, ι ἴχου, "Ι, ι, ι, ἴχου!

Σ η μ ε ί ω σ ι ς: Ἡ νύφη πηγαίνει στὴν ἐκκλησία, ἢ ὄρθια ἐπάνω σὲ βωδάμαξο, ὑποβασταζομένη ἀπὸ τὰ καθήμενα κορίτσια, ἢ σὲ λαντόνι οἱ πολὺ πλούσιες, ἢ καὶ μὲ τὰ πόδια, τῇ συνοδίᾳ ὄλων τῶν συγγενῶν καὶ φίλων, μετὰ μουσικῆς.

Σ Κ Η Ν Η Ε'

(Δωμάτιο τοῦ σπιτιοῦ τῶν παθερικών, μὲ τὰ ἴδια ἐπιπλά. Ἡ παθερὰ προχωρεῖ στὴ σκηνὴ πρώτη καὶ ἀναμένει εἰς τὴν θύραν. Στὸν ἄμο τῆς ἔχει κερφιτωμένα τὸ ὑποκάμισο, δῶρο τῆς νύφης. Σχεδὸν ἀμέσως φαίνεται στὴ θύρα καὶ ὁ παθερός, μὲ τὸ δῶρο στὸν ἄμο. Στὸ χέρι κρατεῖ τὸ ἓνα ἄκρο πεπετάς, ἐνῶ τὸ ἄλλο κρατεῖ ἡ νύφη, ὀδηγομένη στὸ δωμάτιο. Ἡ παθερὰ ρίχνει στὴ νύφη ρίζι καὶ βαμβακόσπορο, καὶ δίδει ὀδηγίεσ).

Π ε θ ε ρ ἄ Κ α λ ο ὕ δ α: Καλιῶς τ' νυφούδα μας. Νὰ ριζώσι κι

ν' ἀσπρίστιν. Μι τὰ διξι τοῦ πουδάρ' (ι) ἔμπα μέσα νύφ' (η), κι μι τὰ δυὸ πάτα ψλά στοῦ μασιά, νὰ γένς σιδιρέϊνα. (Ἡ νύφη συμμορφώνεται πρὸς τὶς ὁδηγίες). Τώρα προυσκίνα τὴν Παναῖα πρεῖς φουρές, κι κάτσι στοῦ σ-ντ'-ρ' (ι). (Ἡ νύφη ἐκτελεῖ, ἐνῶ ὑποβαστάζεται διαρκῶς ἀπ' τὰ κορίτσια). Τώρα θὰ στρώσομεν τὰ φαῖα γιὰ τς νούν' (οι) κι γιὰ τοὺν κόσμον, κι ὅποιους θέλ' (ει) ἄς πρῶει, κι ὅποιους θέλ' (ει) ἄς χουρεύ' (ει) ὡς τὴ νύχτα. Πασκάλς ὄθου θὰ στρώστ' (η) τοῦ χουρό, κι θὰ νᾶρθιστη νὰ σι παίρην' (ει) κι σένα νύφ' (η), νὰ χουρεύτιν. Σήκουσι τώρα πίσου τς σκέπ' (η). (Τὰ κορίτσια βο-ηθοῦν στὸ στρώσιμο τοῦ τραπεζιοῦ φέρνοντας συνεχῶς πιάτα, ἐνῶ ἔξω ἀ-κούονται βήματα χοροῦ. Ἡ αὐλαία κλείνει μὲ τὰ παρακάτω ἄσματα χοροῦ).

Ἄ σ μ α 1 ο ν

Μιά Πασχαλιά, μιὰ πασχαλιά
 μιὰ πασχαλιά κι μιὰ λαμπρή,
 μιὰ ἐπίσημη ἡμέρα πουλάκι μ' ἄμάν
 μιὰ ἐπίσημη ἡμέρα Ἀλέξαντρι,
 Ἀλέξαντρος παντρεύτι, κι παίρνει μιὰ δασκάλα.
 Μπροστὰ πααίν' (ει) ἡ μάνα του
 πίσου ἡ ἀδισφή του,
 στὴ μέσ' (η) πααίν' (ει) Ἀλέξαντρος
 θὰ φύλλου μαραμένου.
 Κι σὰν τοὺς ἴδγι ν' Ἰκκλησιά
 σείσαν τὰ κισαμίδια.

Ἄ σ μ α 2 ο ν

Κουσαντῆ, βρε Κουσαντῆ, Κουσαντῆ καλὸν πηδί.
 Κουσαντῆ καλὸν πηδί, πέρνα νὰ πιδάσομε —
 ὡς τοὺν πέρα μαχαλά, πῶχ' (ει) τὰ κορίτσια τὰ καλὰ —
 Ἄρισις βρε Κουσαντῆ, Ἄρισις δὲν ἄρισα
 ἔναν δέντρον ἄρισα.
 Ρίξοντας, πουτίζοντας, τοῦ δαχτυλίδι μ' ἔχασα.
 Ὅποιους τοῦ βρεῖ ἄς τοῦ χαρῆ, ὡς τὴν ἄλλ' (η) τὴν Κυριακή.
 Ἰ, ι, ι, ι ἴχου, Ἰ, ι, ι, Ἰχου!

ΣΚΗΝΗ ΣΤ' «Δευτέρα τοῦ γάμου».

(Τὸ ἔθιμο τῆς Δευτέρας τοῦ γάμου, διατηρεῖται καὶ σήμερον στοὺς λα-
 ικοὺς γάμους, ἅπως ἀκριβῶς ἐγένετο καὶ τότε, σ' ὅλες τὶς λεπτομέρειες. Ἔτσι,
 βταν περνᾷ ἡ πομπὴ τῶν καρναβαλιῶν, γίνεται ἀνάστατη, ὄχι μόνον ἡ συνο-
 κία τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύφης, ἀλλὰ καὶ ὅλη ἡ πόλις. Διότι ἡ πομπὴ περ-

νάει από τους κεντρικότερους δρόμους, και γίνεται ως εξής: Είς ένα δωμάτιο του σπιτιού του γαμβρού, ντύνονται καρναβάλια άνδρες και γυναίκες, οί πιδ ζωηροί βέβαια και εύθυμοι τύποι, συγγενῶν και φίλων, του ζεύγους.

1ο Κ α ρ ν α θ á λ ι: Παριστᾶ μίαν ἀρκούδα νὰ χορεύη, στίς διαταγές του ἀρκουδιάρη, ὁ ὁποῖος, μὲ διάφορα ἀστεῖα, σκορπίζει ἐξαιρετικὴ εὐθυμία στοὺς θεατές. Τοῦτο συμβολίζει τὸν σύζυγον, ὁ ὁποῖος φυσικᾶ, διὰ παντός μέσου ὀφείλει νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν πειθαρχίαν ἐπὶ τὴν γυναῖκα του. Καὶ ὅτι αὐτὴ ὀφείλει νὰ ὑπακούῃ, ἂν δὲν θέλῃ νὰ ὑποστῇ τίς συνέπειες τῆς παρακοῆς!

2ο Κ α ρ ν α θ á λ ι: Παριστᾶ μία γυναῖκα μὲ παληόρροχα, ποὺ κρατεῖ ἐπὶ τὸ χέρι ἕνα τηγάνι, καὶ ἔχει πλεξοῦδες ἐπὶ τὸ κεφάλι, ἀπὸ σκόρδα, κρεμμύδια, κόκκινες πιπεριές κλπ. (Παριστᾶ τὴν γυναῖκα ἐπὶ τὴν κουζίνα).

3ο Κ α ρ ν α θ á λ ι: Μία γυναῖκα μὲ ρόκα, ἀδράχτι καὶ λανάρι. Ἡ γυναῖκα σὰν ὑφάντρα.

4ο Κ α ρ ν α θ á λ ι: Ἐνας ἄνδρας μεταμφιεσμένος ἐν γυναικῶν μὲ πλούσιο στῆθος, φουσκωμένη κοιλία καὶ μεγάλη περιφέρεια. Καθὼς περπατεῖ ἐντυπωσιακᾶ, προκαλεῖ μεγάλη εὐθυμία καὶ γέλωτες. Εἶναι ἡ γυναῖκα ὡς σύζυγος καὶ μητέρα.

5ο Κ α ρ ν α θ á λ ι: Ἐνας ἄνδρας μεταμφιεσμένος ἐν γυναικῶν μὲ κρομμύρια, μπαμπούνη, γυαλιά, καὶ μ' ἕνα πάνινο μαρὸ ἐπὶ τὴν ἀγκαλιά, ποὺ μιμεῖται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὸ κλάψιμό του καὶ ποὺ προσπαθεῖ νὰ τὸ μερῶσῃ. Εἶναι ἡ γαϊγιά μὲ τὸ ἐγγονάκι τῆς.

Ἄλλο καρναβάλι παριστᾶ τὴν ἐργασία τοῦ ἀνδρός, κ.λ.π. Ὅλα αὐτὰ δεῖχνουν τὴν νέα ζωὴ τοῦ ζεύγους!

Ἡ πομπὴ λοιπὸν ξεκινᾶ ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ γαμβροῦ, καὶ διὰ τῶν κεντρικωτέρων ὁδῶν καταλήγει ἐπὶ τὸ σπίτι τῆς νύμφης. Ἐκεῖθεν ἐπιστρέφει ἐπὶ τὸ σπίτι τοῦ γαμβροῦ, ὅπου καὶ διαλύεται.

Προηγεῖται ἡ μουσικὴ μὲ ρυθμικὰ τραγούδια χοροῦ. Ὁ γαμβρός κρατᾶ ἕνα μπουνάλι μὲ οὔζο καὶ κερνᾶ διαρκῶς ἐπὶ τὸ πέρασμα, ὅλους τοὺς γνωστούς του. Ἐπονται τὰ καρναβάλια ποὺ χορεύουν διαρκῶς. Στὰ κεντρικώτερα σημεῖα ἡ πομπὴ σταματᾶ. Στήνεται ἕνας τρικούβερος, ὅπως λέμε, χορός, καὶ τὰ καρναβάλια ἀναπαριστοῦν τοὺς ρόλους των! Σταματᾶ βέβαια καὶ ἡ κίνησις, καὶ πλῆθος περιέργων συγκεντρώνεται γύρω-γύρω, γιὰ νὰ παρακολουθήσουν. Ὁμολογῶ ὅτι τὸ θέαμα παρουσιάζει μεγάλο ἐνδιαφέρον καὶ γιὰ τὸν πιδ δύσθυμο ἄνθρωπο. Μὲ τὰ ἀθῶα ἀστεῖα καὶ τὰ σόκιν, διασκεδάζουν ὅλοι. Πρέπει νὰ σημειωθῇ ἐπίσης, ὅτι εἰς τὴν πομπὴν μετέχουν καὶ ὅλοι οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ ζεύγους.

Τὸ νεαρὸ ζεῦγος, δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ γαμήλιον ταξεῖδι. Τὴν ἐπόμενη Κυριακὴν, πηγαίνει γιὰ ἐπίσκεψιν ἐπὶ τὸ σπίτι τῶν πεθερικῶν, ὅπου τοὺς φιλεῖ οὖν. Κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη Δευτέρα, εἰς τὰ χωράφια τοῦ γαμβροῦ. Δουλειά!

Τὰ ἀνωτέρω, δύνανται νὰ ἀναπαρασταθοῦν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ ἔτσι λήγει τὸ σκέτος τοῦ γάμου, μὲ τὸ τραγοῦδι:

Ἦταν πέντι - ἔξ'(ι) νταῆδης κ.λ.π.

Ἐξήγησις τῶν ἀγνώστων λέξεων (1)

Ὅρα καὶ εἰς 33ον Τόμ. «Θρακικῶν».

Ν τ ο υ σ (ι) μ α ν έ ο ι = ἐχθροί. (Προφορά: Ντουσμανέοι).

Ν' Ἰ κ κ λ η σ ι ά : = Ἡ ἐκκλησιά.

δ ι σ τ ι μ έ λ ι α = Μανδύλα ποὺ περιορίζει τὰ γυναικεῖα μαλλιά.

νὰ γ υ ρ ί σ ο υ μ ι ν ἀ ν ά π ο υ δ α τ ς π ο υ δ ι έ ς = Δεισιδαιμονία. Γιὰ ν' ἀποφύγουν τὶς ἐπιβουλές τῶν ἐχθρῶν, ἐγύριζαν ἀνάποδα δ,τι ἔβρισκαν.

γ κ α ζ γ κ α λ ί σ ο υ = νὰ ἀνακατέψω. Ἄλλη δεισιδαιμονία. Καθὼς δυναμώνει ἡ φωτιά μὲ τὸ συνδαύλισμα, ἔτσι καὶ ἡ δουλειά των.

θ έ λ ο υ ν τ η = θέλονται, ἀρέσουν ὁ εἰς εἰς τὸν ἄλλον.. Τὴν κατάληξι α ι, τὴν γράφω μὲ η, σὰν μακρά. Ἰδε Γραμμικὴν Ἰδιωμισμῶν. Τόμ. 33ος.

γ ι α κ λ ῆ σ' = ἡ μνηστῆσον. κ α π τ ή σ η = ἀρπάξη.

κ ό σ ι α ξ ι = ἔτρεξε. κ ό ρ φ ο ς = στήθος. ρ ο υ τ ῆ κ ε ς = ἐρωτήσης.

Μ ί γ γ ο υ = ιδιότροπη, παράξενη. ρ ά ν τ ο υ = ἄγαρμη, ἀρκούδα.

κ ά μ ε ι ν = κάμνει (=ἀναγραμματισμός. Βλέπε 33ος τόμ. Θρακικῶν).

γ ί κ' (ο υ) τ σ έ ρ γ ι ς = γίκους = καναπέδες στῆ θάσι τοῦ τοίχου.

τ σ ι έ ρ γ ι ς = στενόμακρες κουβέρτες γιὰ τοὺς καναπέδες τοίχων.

Κ α π α π ε ί σ ο υ μ ι = μεταπέισουμε. Νὰ τὸν κάνομε ν' ἀλλάξη γνώμη.

θ κ ή μ α ς. = δική μας, κόρη μας. τ σ ι ο υ σ μ έ ς = βρύση.

θ α μ ά χ κ ι = ἐθαύμασε. μ ι ά φ ρ α = μιὰ φράδα (=παράλειψις φωνηέντων).

γ ι έ σ (ι) κ ο υ ς = ἀκανθόχοιρος (προφ. γιέσχοιρος).

σ (η) μ ά δ' (ι) π λ η α τ σ ο ύ κ α ς = σημαδιακός — πλατυπρόσωπος, καὶ π λ ι α τ σ (ι) κ ο υ μ ύ τ ς.

π ί σ τ ι β ι = ἐπίστευε. μ α ν α φ ο ύ κ ι α = κατηγορίες.

Μ ο ύ τ ι ο υ = Δήμητρα. Ν ι ά τ σ ι ο υ = Ἀθανασία.

Ν' ἀ ν α π ι ά σ ο υ μ ι = νὰ τακτοποιήσουμε τὰ τοῦ γάμου.

γ ι α ρ ν τ' μ' (ι) = βοήθεια. π ό ψ ι = ἀπόψε.

1. Ἀκολουθοῦμε τὴ σειρά ποὺ τὶς συναντοῦμε στὸ κείμενο.

Ν ἄ τ σ α κ ἰ σ ο υ μ ι ψ ο υ μ ἰ = νὰ σπάσουμε ψομί. = Ἔθιμο κατὰ τὸ ὁποῖο σπᾶνε ἓνα μεγάλο πλατὺ ψομί στὸ κεφάλι τοῦ πεθεροῦ ἢ τοῦ νουνοῦ σταυροειδῶς, ὡς πηγὴν εὐτυχίας καὶ εὐλογίας. Τὰ τέταρτα πάλιν τοῦ ψομοῦ τὰ κάνουν μικρὰ κομματάκια καὶ τὰ μοιράζουν στοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους.

Γ ἰ ὠ ρ ς = Γιωργος. Π ρ α υ θ ο υ δ ῶ = προευδῶ = στέλνω.

ξ α χ α ρ ο ὄ δ ι α = κουφέτα. φ α η ἄ = φαγητά. Φ λ ἔ ς = φιλεύματα.

Τ ι τ ρ ἄ δ' (η) = Τετάρτη. κ ι λ ἄ ρ' (ι) = κελάρι σπιτιοῦ.

Π ἔ φ τ' (η) = Πέμπτη.

Τ ρ α χ α ν ἄ ς = εἶδος γεωργικῶν ζυμαρικῶν, σύνηθες φαγητόν.

(Ἴδε: Φαγητὰ Παλαιοῦ Σουφλίου). Π α ρ α σ κ ι θ ἦ = Παρασκευή.

Κ α ἰ τ ι ρ ο ὦ μ ι ν = Καρτεροῦμε, περιμένουμε.

ν ἄ ρ τ ι ν = νὰ ἔλθετε. π ἄ ρ τ ι = πάρετε. μ ι σ ἄ λ ι ς = μεγάλα τετράγωνα ὑφαντὰ βαμβακερά, τοῦ ἀργαλειοῦ ὑφάσματα, τοῦ μέσα σ' αὐτὰ τυλίγονται ἐσώρρουχα καὶ ἄλλα ἐνδύματα.

Σ τ ρ ο ὦ μ π ι ς = τόπια ὑφασμάτων. Γ ι α χ ν ἰ = κρέας.

Μ π ο υ λ γ κ ο ὄ ρ (ι) = πλιγούρι. (Ἴδε φαγητὰ Σουφλίου, τὰ ὁποῖα θὰ περιγράψουμε εἰς εἰδικὸν κεφάλαιον τῶν Θρακικῶν).

Γ ἰ κ ν ι ς = Ἔθιμον τοῦ γάμου στὸ Σουφλί καὶ σ' ἄλλα χωριὰ τῆς Θρακίης. Εἶναι δὲ γ ἰ κ ν α, χρῶμα κόκκινο, Κινεζικῆς προελεύσεως, πού τὸ χρησιμοποιοῦν πολὺ οἱ Τουρκάλες γιὰ τὸ βάψιμο τῶν νυχιῶν, τῶν ποδιῶν καὶ τῶν χειρῶν. Ὅ,τι δηλ. ἦ ὄζια.

Τ ἄ σ' (ι) = Μικρὸ στρογγυλὸ ταψάκι, βαθύ. λ ὀ ἰ ρ α = γύρω.

Θ ι γ ὄ ς = Θεός, εἰς λαϊκὴν προφορὰν. μ π ὀ λ (ι) κ α = ἄφθονα.

ἔ π ο ὗ = ἀπό. δ ι ο υ λ ι ἄ = βιολιά. μ ἰ = μέ. ζ α μ ἄ ρ α = γκαίντα, ἄσκαλος.

Γ κ ο υ τ ἔ ς = παλαιὸς Σουφλιώτης λυρατζῆς. Π ἔ τ ι = πέσπε, εἵπατε.

Ἄ κ σ ι = ἄκουσε. Τ ὄ τ ι ς = τότε. κ η ρ ὄ ς = ἐπερή.

Μ α λ λ ἦ = μάννα, κατὰ ἰδιωματικὴν προφορὰν τοῦ Σουφλίου.

Γ κ ἄ τ ξ ι ο υ ς = γαῖδαρος. τ ἔ τ (ι) χ ι ς = τέτοιες. Χ ἄ ρ ι ς = χαρές.

κ ν ἦ σ ο υ μ ι = ἀρχίσουμε. κ α φ τ ἄ ν ι α, δ ι σ τ ι μ ἔ λ ι α κ.λ.π. = (Βλέπε εἰς 33ον τόμ. Θρακικῶν: Τί φοροῦσαν οἱ Σουφλιώτισσες).

γ ι ρ ἄ ν ι α = μπλέ βαμβακερὰ ὑφαντὰ. π ν α κ ὠ τ ι α = ὑφάσματα γιὰ τὴν πινακωτή. χ ρ ἄ μ ι α = μάλλινες κουβέρτες ἑγχρωμες.

ψ η φ ο υ τ ἄ = ψηφιδωτά, μὲ σχήματα γεωμετρικά, Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ.

Λαχουρέϊνια = σὲ σχέδιο Λαχώρης τῶν Ἰνδιῶν. Ἦτο ὕφασμα ἐξ Ἰνδιῶν.

Σαντρατζέϊνις = Εἶδος μαλλίνου ἐγχρώμου ὕφασματος.

Χαλέϊνις = σάν χαλί. Κεντημένο σπὸν ἀργαλειῶ ὕφασμα χοντρό.

Σαμαλατζέϊνις = Ὑφασμα ριγὲ μεταξυτὸ μὲ χρώματα κίτρινο καὶ κόκκινο.

Μπιζουριάνς = ὕφασματοπόλης. πηλιουζέϊνιου = ὕφασμα γυαλιστερό.

κόντζια = Μέστια ψηλά, ποὺ ἰδένονταν μὲ φιογκάκι.

κισῆς = γωνία. μσή = μισή. θάν = σάν. ἀστουχῶ = ξεχνῶ.

παγούνια = διακοσμητικὰ πτερὰ παγωνιοῦ. τραϊδῶ = τραγουδῶ.

Ἰθαγγέλιου = Εὐαγγέλιο. ἀμόνια = δμόνια. θέφγα = φύγε.

τσουγκρίστι = μὴ χτυπήσετε. Ἀλοίμονο! τὸ τσογγρισμα τῶν στεφανιῶν κατὰ τὴν τριπλὴ ἀλλαγὴ, ἐθεωρεῖτο πολὺ κακὸς οἰωνός. Ὅτι δηλ. τὸ ζεῦγος θὰ ἔχη γκρίνιες. Καὶ σήμερα, πολὺ προσέχουν σ' αὐτό.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ

(Ἀφηγητὴς μου ὁ Λεωνίδας Νταλαντώλας ἐτῶν 80) (1958)

Εἰσαγωγικὸν σημεῖωμα: Καθὼς ἀναφέρουμε καὶ σπὸν 33ο τόμο τῶν Θρακικῶν, σελ. 200,201 κ.έ., γύρω ἀπὸ τὸ Σουφλί, συναντοῦμε ἀρχετοῦς ἀρχαιολογικοὺς χώρους, χρονολογουμένους στὴν Ἀρχαία ἐποχὴ, τὴ Ρωμαϊκὴ, ἀλλὰ καὶ τὴ Βυζαντινὴ, ἕνας ἰδὲ τέτοιος εἶναι καὶ τὸ «Παλιόκαστρο». Εἶχα τὴν περιέργεια νὰ τὸ ἐπισκεφθῶ. Γιὰ νὰ πᾶμε στὸ Παλιόκαστρο, πρέπει νὰ προχωρήσουμε μὲ κάποιο μεταφορικὸ μέσο, 4 χιλμ. στὸ Δημόσιο δρόμο πρὸς τὸ Διδυμότειχο. Μετά, ἀφίνομε τὸ δρόμο αὐτό, καὶ ἀκολουθώντας τὸν πηλὸν Δημόσιο πρὸς τὰ Δυτικὰ, βαδίζουμε ἄλλο ἕνα χιλιόμετρο παράλληλα μὲ τὸ ρέμμα, τὸ λεγόμενον «τρανὸ ρέμμα», ὡς ὅτου βρισκόμαστε στὴ ρίζα ἑνὸς ἰδασωμένου λόφου μὲ ὑψόμετρο πάνω ἀπὸ 1.000 μ. Κυττάζοντας πρὸς τὴν κορυφὴ, διακρίνομε τὸν ἐλικοειδῆ δρόμο ποὺ ἀνεβαίνει προοδευτικὰ ἀπὸ τὴ Βόρεια πλαγιά, πρὸς τὸ πίσω μέρος τοῦ λόφου καὶ στὴν κορυφὴ. Στὸ πὸ ψηλὸ σημεῖο διακρίνομε ἐπίσης, ὀριζόμενα κτίσματα, ποὺ κάνουν τὴν κορυφὴ κίπροσπέλαστη. Ἀλλὰ καὶ ὁ δρομίσκος, σὲ πολλὰ μέρη, εἶναι στηριγμένος μὲ τοιχώματι τούβλινα, κάτι μακρόστενα, λεπτὰ ὡς τρεῖς πόντους πάχος, καλοσημῆμενι τοιβλίματι, ποὺ βλέπομε συχνὰ στὰ βυζαντινὰ κτίσματα. Καὶ

πραγματικά, όλες οι παραδόσεις ανάγουν τα κτίσματα του Παλαιοκάστρου στη Βυζαντινή εποχή.

Παίρνοντας λοιπόν το δρομάκι αυτό, και συνεχώς ανηφορίζοντας, φθάνομε στην κορφή.

Εκεί, γύρω - γύρω μὲν ἀντικρύζουμε μερικά κτίσματα Βυζαντινῆς τεχνουργίας, μὲ τίς πλαγιές ἀπ' ὅλα τὰ μέρη ἀπλησίαστες, στὸ μέσο δέ, ἓνα ἀπλόχωρο χωράφι, σπαρμένο στάρι. Ὅταν πήγαμε ἑμεῖς, κατὰ τὰ τέλη Αὐγούστου 1960, ἦταν θεριαμένο, καὶ μπορέσαμε νὰ διακρίνουμε πλῆθος ἀπὸ σπαρμένα κεραμιδιάκια, ἀπὸ πιθάκια καὶ τίς οἶδε τί ἄλλα ἀντικείμενα. Γεγονὸς ἀναμφισβήτητο εἶναι, ὅτι ναι μὲν, ὡς τὰ παλιότερα χρόνια σωζόνταν ἀρκετὰ κτίσματα χρήσιμα γιὰ στρατιωτικούς σκοπούς, ὡς προσωρίζετο κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅμως, καθὼς ἦταν ὁ λόφος ἔρμαιο τοῦ καθενὸς τσομπάνη καὶ γεωργοῦ, χρησιμοποιοῦντο ὡς σὴν ποιμνιοστάσιο ἢ σὴν καταφύγιο ἀντάρτικων ὀμάδων στὸν καιρὸ τῆς τουρκοκρατίας, τελικὰ ὅμως ἰσοπεδώθηκε γιὰ νὰ γίνῃ χωράφι, δὲν γνωρίζω τίνας Σουφλιώτη - γεωργοῦ.

Ὅλος ὁ λόφος αὐτὸς εἶναι γύρω - γύρω ἀπομονωμένος ἀπὸ βαθύτατες ἀπότομες χαράδρες, ποὺ ἀκούεται νὰ τρέχῃ ἀργὰ - ἀργὰ, καθαρὸ σὴν κρύσταλλο, νερό. Ἔτσι, τὸ «Κάστρο» μποροῦσε νὰ ἐκπληρώῃ τὸ σκοπὸ γιὰ τὸν ὁποῖο κτίσθηκε, ἀφοῦ ἦτο ἀδύνατο νὰ κυριευθῇ ἀπὸ τὸν ἐχθρό.

Γιὰ τὸ «Παλιόκαστρο», λοιπόν, αὐτό, ὁ γερο-Λεωνίδας Νταλαντώλας — (παρατσουκλι)—, μοῦ διηγήθηκε σὲ παλιὰ Σουφλιώτικη γλῶσσα, σὲ συγχρονισμένη ὅμως ἀπόδοση ἀπὸ τὸν γράφοντα, τὰ ἑξῆς:

«Ὅταν ἤμουνα 9—10 χρονῶν παιδί, ἀκουσα πούς παποῦδες νὰ διηγοῦνται τίς παραπάνω ἱστορίες: Ἦταν τότε πολλὰ κάστρα, κι' ἓνα ἀπ' τὰ πιὸ ξακουστὰ καὶ τὸ «Παλιόκαστρο». Αὐτὸ δυσκολεύτηκαν πολὺ νὰ τὸ κυριέψουν οἱ Τούρκοι. Ἀπ' τὴν Κων(η)πολὴ ἦρθαν στὰ Ἰψαλα. Ἐκεῖ ἔκτισαν τζαμί, ὅπου ὁ χότζας τὸν ἔψαλλε: Ἀλιάμιπ - σαλιάμι. = Εὐλογητὸς ὁ Θεός! Καὶ ἐπειδὴ κατακτοῦσαν τὰ χωριά τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο, πολλοὶ Ἕλληνες ἀφῆκαν τίς πατρίδες τὸν κι' ἦρθαν στὸ «Γκισοῦρ—Ἄντὰ» ἐναντι τῶν Φερρῶν καὶ ἔκτισαν 3 χωριά. Ἀλλὰ λεπτομέρειες περὶ αὐτοῦ θὰ ἀναφέρουμε σὲ εἰδικὸ κεφάλαιο παρακάτω.

Ἐφρόντιζαν ὅμως, μέσα στὸ ἐξαιρετικὰ δασωμένο τοῦτο μέρος, νὰ εἶναι τελείως ἄγνωστοι. Ἔτσι μὲ τὸν καιρὸ, μὴ ἐρχόμενοι σὲ ἐπικοινωνία μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἔγιναν ἄγριοι. Ἐδόθη δὲ διαταγὴ σ' ἓνα Τουρκικὸ πηῆμα νὰ τοὺς συλλάβουν, κι' ὅσο κι' ἂν προσπάθησαν, δὲν τὸ κατώρθωσαν καὶ ἀνέφεραν ὅτι «δὲν συλλαμβάνονται». Ἀλλὰ καὶ πάλιν πῆραν διαταγὴ νὰ τοὺς δέσουν. Στὰ χαμένα προσπάθησαν νὰ τοὺς δέσουν, καὶ ἀνέφεραν στοὺς στρατηγούς τὸν ὅτι «δὲν δένονται». Κι' ἔτσι τοὺς ἄφισαν ἐλεύτερους.

Λοιπόν, ἀπὸ τὸ «Γκισοῦρ - Ἄντὰ», πηῆματα Τουρκικοῦ στρατοῦ πῆραν τὸ δρόμο πρὸς τὸ Βορρᾶ, κατὰ μῆκος τῶν ὄχθῶν τοῦ Ἐβρου καὶ ἔφθασαν

ὡς τὸ «Παληόκαστρο». Καὶ στὴν ἐποχὴ αὐτῇ, στὴν κορυφὴ τοῦ λόφου, ἦταν δλόκληρο χωριό, ἐνῶ παλαιότερα, ἦταν φρούριο, ἀπὸ κεῖνα ποῦ εἶχε ὀργανώσει ὁ Ἰουστινιανός, μὲ σημαντικὴ στρατιωτικὴ φρουρά, γιὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν εἰσβολὴ τῶν ἀπὸ τὰ Δυτικὰ ἐχθρῶν τῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ δὴ τῶν Βουλγάρων, οἱ ὁποῖοι πολὺ συχνὰ ἐρήμωναν τὰ χωριὰ ποῦ ἦταν κοντὰ στὰ σύνορα.

Οἱ Τοῦρκοι, περικύκλωσαν τὸ «Παληόκαστρο», ἀλλὰ μὲ κανένα τρόπο δὲν μπόρεσαν νὰ τὸ κυριέψουν, κι' ἔτσι ἐπροχώρησαν πρὸς τὸ Διδυμότειχο, τὸ ὁποῖον καὶ κυρίεψαν.

Ἐαναγύρισαν ὅμως, καὶ προσεπάθησαν καὶ πάλιν νὰ τὸ καταλάβουν. Νὰ σημειωθῇ ὅτι στὸ παληόκαστρο εἶχαν καταφύγει καὶ πολλοὶ ἄλλοι Ἕλληνες τῆς περιοχῆς, ἐπίσημοι, ἀλλὰ καὶ κληρικοὶ, καὶ μάλιστα καὶ ἓνας Ἐπίσκοπος. Κάθε προσπάθειά των λοιπόν, πάει καὶ πάλι στὰ χαμένα. Γιὰ τὸ λόγον αὐτό, ἔβαλαν σ' ἐφαρμογὴ διάφορα σατανικὰ σχέδια, καὶ μάλιστα τὴ δωροδοκία. Καὶ νὰ πῶς: Κάτω ἀπὸ τὸ Παληόκαστρο, συγκεκριμένα 50—100 μ. Ἀνατολικὰ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἦταν χτισμένο ἓνα μικρὸ ἐξωκκλήσι τιμῶμενο μὲ τὸ ὄνομα τοῦ «Ἁγ. Γεωργίου». Τὴν κανδήλα τῆς ἐκκλησιούλας κατέβαιναν ὁ κανδηλανάπτης τοῦ φρουρίου ἀπὸ μυστικὴ δίοδος, καὶ τὴν ἄναβε κάθε μέρα.

Αὐτόν, λοιπόν, παραφύλαξαν καὶ τὸν ἔπιασαν οἱ Τοῦρκοι, καὶ τοῦ ὑποσχέθηκαν νὰ τοῦ δώσουν ὅσα χρήματα ἠθελε, ἀρκεῖ νὰ τοὺς ἔλεγε μὲ ποῖο τρόπο θὰ κυρίευσαν τὸ φρούριο.

Ἐκεῖνος, ἀφοῦ πῆρε τὰ χρήματα, τοὺς εἶπεν ὅτι, θὰ μπορούσαν νὰ κυριέψουν εὐκόλα τὸ φρούριο μόνο κατὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, κατὰ τὴν ὁποία πῆγαιναν σύσσωμοι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ τοῦ φρουρίου γιὰ νὰ πανηγυρίσουν στὸ ἐκκλησάκι.

Ἐκεῖνοι ὅμως, ὑποπτευόμενοι τὴν παρουσίαν τῶν ἐχθρῶν, δὲν πῆγαιναν ὅλοι μαζί, ἀλλ' ἔστειλαν μονάχα μερικοὺς κατὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ παρεκκλησιοῦ. Ἄν καὶ ἐπὶ τρία χρόνια συνεχῶς καιροφυλακτοῦσαν οἱ Τοῦρκοι, δὲν βρῆκαν τὴν κατάλληλη εὐκαιρία νὰ κυριέψουν τὸ φρούριο.

Τὴν τέταρτη χρονιά, νομίζοντας οἱ Παληοκαστροῖτες ὅτι λύθηκε ὀριστικὰ ἡ πολιορκία των, κι' ὅτι οἱ ἐχθροὶ εἶχαν φύγει, ἀπεφάσισαν νὰ γιορτάσουν ὅλοι μαζί. Ἔτσι, σὲ πομπὴ λιτανείας, ἐπῆγαν μικροὶ - μεγάλοι στὸ παρεκκλήσι, νὰ προσκυνήσουν.

Τότε οἱ καιροφυλακτοῦντες πάντοτε ἐχθροὶ, καὶ τοὺς πανηγυρίζοντας αἰχμαλώτισαν καὶ τὸ φρούριο εὐκόλα κυρίεψαν, διότι οἱ πύλες ἦσαν ἀνοικτὲς καὶ ἀρρύλακτες. Μερικοὶ δὲ ἔλεγον πὼς ὁ κανδηλανάπτης ὠδήγησε τοὺς ἐχθροὺς, ἀπὸ μυστικὴ εἴσοδος, ἀπὸ τοὺς πρόποδες στὴν κορυφὴ. Καὶ οἱ αἰχμαλωτισθέντες τιμωρήθηκαν σκληρά.

Ὅταν ὅμως, ὕστερα ἀπὸ λίγον καιρὸ, ἔγινε γνωστὴ ἡ προδοτικὴ ἐνέργεια τοῦ κανδηλανάπτη, οἱ πατριῶτες του παληοκαστροῖτες τὸν τιμώρησαν ὅπως τοῦ

ἄξιζε. Μάζευαν χρυσᾶ νομίσματα, τὰ ἔλυσαν, καὶ τὴ ρευστὴ μᾶζα τοῦ χρυσοῦ τὴν ἔριξαν στὸ στόμα τοῦ προδότου, ἔτσι γιὰ νὰ χορτάσει χρυσᾶφι ὁ φιλόργυρος καὶ ἄπατρις ἐκεῖνος ἄνθρωπος.

Μετὸν καιρὸ, ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ παληόκαστρο ἔφυγαν γιὰ νὰ κατοικήσουν σὲ ἄλλα χωριά, καὶ ἴδῃ στὸ Σουφλί, τὸ δὲ Κάστρο, χρόνον μετὰ τὸ χρόνον, ἐρειπώθηκε.

Πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ λένε ὅτι ὑπῆρχε μυστικὸ τοῦνελ (γαλαρία), συνδέον τὸ Παληόκαστρο μετὰ τὴν τοποθεσίαν «Μυγδαλιά» καὶ ἐκεῖθεν μετὰ τὴ «Γκίριμπινα», βουνοκορφὴ ἔξωθι τοῦ χωριοῦ Δαδιά. Ἐπίσης, ὡς διεπίστωσε καὶ ὁ γράφων, στὴ νοτιὰ πλευρά, ὑπάρχει μικρὸ σπήλαιον μετὰ σταλακτίτες. Καλὸ δὲ εἶναι, νὰ ἐρευνηθῇ τοῦτο, ἀφοῦ διευρυνθῇ ἡ εἴσοδος του. Ἄκουσα μάλιστα νὰ λένε, ὅτι δῆθεν, ἀπὸ τὸ σπήλαιον αὐτὸ περνᾷ ὑπόγειον ποτάμι μετὰ κρυστάλλινον νερό.

Ἐπ' εὐκαιρίαν ἐπίσης ἀναφέρω ὅτι, κατὰ τὴ θεμελίωσιν τῆς νέας γέφυρας Τρανοῦ ρέμματος (1962) ἐστάθη ἀπαραίτητον νὰ λειτουργοῦν συγχρόνως 5 μηχανικῆς ὑδραντλίες. Καὶ θέβαια, μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν θεμελιῶν, τὸ νερὸ αὐτὸ χάθηκε. Καὶ λέγαμε τότε: Γιατί ἄραγε δὲν ἔγινε φροντίδα ἀπὸ μέρος τῶν ἀρμοδίων τῆς Νομομηχανικῆς ὑπηρεσίας ἢ τοῦ Δήμου Σουφλίου νὰ στερεωθῇ μία σωλῆνα, ὥστε νὰ ὑπάρχη κάτω στὴ γέφυρα, γιὰ τοὺς καλοκαιρινοὺς μῆνες, ἄφθονον κρυστάλλινον ἀρτεσιανὸν νερό, γιὰ νὰ πίνουν οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῶα;

Ἄ λ λ ε ς π λ η ρ ο φ ο ρ ί ε ς: Ὁ ἴδιος συναμιλητῆς μου, μοῦ ἔδωκεν ἀκόμη καὶ τὶς ἑξῆς πληροφορίες:

1. Ὁ παλιὸς Δημόσιος δρόμος πρὸς Διδ)χο, ἔγινεν ἀπὸ τοὺς Ρώσους κατὰ τὴν προσέλασίν των στὴ Θράκη στὰ 1878. Πράγματι, σημάδια φαινόταν ἀπὸ τὸ πηγάδι «τρανοῦ ρέμματος» πρὶν καλυφθῆ ἀπὸ τὸ νέο Δημόσιον δρόμον, καὶ ὠδηγῶσε κατὰ μῆκος τῆς σιδ)κῆς γραμμῆς καὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἐβρου, μέχρι Μάνδρας. Σὲ μερικὰ σημεῖα μάλιστα, καὶ σήμερον φαίνεται καθαρὰ ὅτι ἡ ὄχθη τοῦ Ἐβρου εἶναι στερεωμένη μετὰ λιθότοιχον, θέβαια, γιὰ νὰ μὴ παθαίη καθίζησις ὁ δρόμος καὶ κυρίως ἡ σιδ)κῆ γραμμὴ, πρᾶγμα ποὺ μετὰ κάνει νὰ συμπεραίνω ὅτι, μᾶλλον ἢ στερέωσις αὐτῆ, ἔγινεν ἀπὸ τὴ Γαλλικὴ Ἐταιρεία Σιδ)μων, ποὺ κατασκεύασε τὴ γραμμὴ.

Ἐπ' εὐκαιρίαν, ἀναφέρω ἐπίσης, ὅτι ἓνα ἄλλο γεροντάκι μοῦ εἶχεν εἰπεῖ ὅτι ἐνεθυμείτο τοὺς Ρώσους, ποὺ ἓνα τμήμα τοῦ ἱππικοῦ των ἐστρατοπέδευε σὲ ἓνα κτίριον παλῆ, ὄπου ἦ τ. Ἡλεκτρικὴ Σουφλίου, καὶ ὅτι ἔκτοτε οἱ Τούρκοι συμπεριφερόντο καλύτερα στοὺς ραγιάδες».

2. Ὅτι στὰ ὑψώματα, Βόρεια καὶ Δυτικὰ τοῦ Σουφλίου, ὑπῆρχαν καὶ ἄλλοι Ἑλληνικοὶ οικισμοί, οἱ ὅποιοι χάριν ἀσφαλείας ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ Βουλγάρους κομιτατζήδες, συνεπτόχθησαν στὸ Σουφλί.

3. Στὰ παλιότερα χρόνια, ἡ ἀγορὰ Σουφλίου ἦταν στὴ σημερινὴ Πλα-

τεῖα Μεσοχωρίου, όπου ἐγίνετο καὶ ἡ ἐβδομαδιαία ἀγορά, ἀλλὰ καὶ στὴν Πλατεῖα Β' Σχολείου «Κούτσουρο», μὲ λογῆς - λογῆς μαγαζιά: Μπακάλικα, Μπιζουριάνικα κ.λπ.

4. Τὰ στίτια ἐκτίζονταν χαμηλά, χωρὶς παράθυρα, μὲ μεγάλα «σατσιάκια», ὥστε νὰ μὴ μποροῦν νὰ πλησιάσουν ἔκριπτοι κυρίως ἐχθροί, ἐξ αὐτῶν ποὺ ἤρπαζαν τὶς Ἑλληναποῦλες. Οἱ ἐξώθυρες, πολὺ στεφρῆς, καὶ ἀμπαρωμένες».

5. Ἐνα ἀπὸ τὰ πιὸ χερσιδύναμα παλληκάρια τοῦ παλαιοῦ Σουφλίου, (1850 - 1870), ἦτο κάποιος Βράνης ὀνομαζόμενος — θεῖος τοῦ πάππου τοῦ γράφοντος — ὁ ὁποῖος, σὲ πολλὲς περιπτώσεις, προστατεύοντας συμπατριώτας τοῦ Σουφλιώτες, νικοῦσε μὲ τὴ μεγαλύτερη εὐκολία καὶ δύο καὶ πέντε ἀκόμη Τούρκους, κ' εἶχε γίνει ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος των, ἂν καὶ κατὰ βάθος ἦταν ἕνας ἀθῶος, καὶ ἀγαθῆς ψυχῆς ἄνθρωπος, ὅμως ἥρωας ἀληθινός.

6. Ὁ πρῶτος σιδ)κὸς συρμὸς πέρασε ἀπὸ τὸ Σουφλί κατὰ τὸ 1870, καὶ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἐγινε ἀληθινὸς πανζουρλισμός! Ὅλοι οἱ Σουφλιῶτες κατέβηκαν σύσσωμοι κατὰ μῆκος τῆς σιδ)κῆς γραμμῆς, καὶ μὲ ἔξαλλο ἐνθουσιασμό ἐκράυαζαν: «Κότσιαι ρέ, νὰ δγῆτι ἕνα μαύρου προῶμμα ἀπ' φσάει, πάφ - πούφ, κὶ τραβάει πίσου τ', σιδηρένια ἀμάξια», καὶ ἀκολουθεῦσαν τρέχοντας ὡς τὴν «τρανή - πέτρα», δυὸ χιλιόμετρα ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη.

Καὶ πάλιν, ἐπ' εὐκαιρία ἀναφέρω ὅτι: παρόμοιον ἔξαλλον ἐνθουσιασμόν ἐξεδῆλωσαν οἱ Σουφλιῶτες καὶ κατὰ τὸ 1925, ὅταν ἐγινεν ἡ πανηγυρικὴ πρώτη ἠλεκτροδότησις τοῦ Σουφλίου. Τὴ νύχτα ἐκείνη, κανεὶς Σουφλιώτης δὲν κοιμήθηκε. Ὅλοι διέσχισαν τοὺς δρόμους, ἰδίως τῆς ἀγορᾶς, μὲ ἀλαλαγμοὺς χαρᾶς καὶ ἀγαλλίασης.

7. Ἡ μεγαλύτερη ἀνάπτυξη καὶ ἀμὴ τοῦ Σουφλίου, ἐγινε μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1890 καὶ 1914, ὅτε εἶχε πληθυσμὸν 14 χιλ. κατοίκων.

8. Ὁ μωρεῶνας στὴν «Παλιόστρατα» εἶναι παμπάλαιος, μὲ μουριῆς ἡλικίας ἄνω ἢ 200 - 300 ἐτῶν, ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅτε ἀνεπτύχθη ἡ σηροτροφία στὴ Θράκη.

Καὶ ὅτι ἡ «Παλιόστρατα» εἶναι ἡ παλαιὰ στράτα—δόδος, τοῦ Ἀρχαίου οἰκισμοῦ τοῦ Σουφλίου, τίς οἶδε μὲ ποῖο ὄνομα.

9. Στὸ Μεσοχώρι, ὑπῆρχε θρύση μὲ ἐντειχισμένη μαρμαρίνη ἐπιγραφὴ, ἐπ' ὀνόματι ἐνὸς Ἑλλήνος, καὶ χρονολογία 1720, μὲ στοιχεῖα Βυζαντινῆς γραφῆς.

10. Ἡ Ἐκκλησία «Ἁγ. Ἀθανασίου» φέρει ἔτος κτίσεως 1842, ἡ δὲ τοῦ «Ἁγ. Γεωργίου» 1853. (Βλέπε λεπτομέρειες σὲ εἰδικὸ κεφάλαιο, παρακάτω).

11. Τὰ φερόμενα ὡς δωρεὰ οἰκῆματα παρὰ τὸν Ἱερό Ναὸ Ἁγ. Γεωργίου, ἐπὶ τοῦ Σουφλιώτη Φάκου, εἰς τὴν πραγματικότητα ἦσαν κτήματα - λά-

φρα, φυσικά, Τουρκικής ιδιοκτησίας, και τὰ ὁποῖα παρεχώρησε γιὰ τὸν Ἱερό Ναό, ὁ Ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ἐκ Διδυμοτείχου Τούρκος Διοικητῆς - κατακαίμης, Τρύφων, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅμως ὅτι ἀνήκον στὸ Φᾶκο.

12. Ὅταν βλέπουμε στὸν οὐρανὸ «ψαρότσιφλις», δηλ. τὰ σύννεφα νὰ παίρνουν σχήματα σὰν λέπια ψαριοῦ, εἶναι σημεῖον ὅτι ὁ καιρὸς θὰ χαλάσῃ ἐξάπαντος. Τοῦτο μοῦ ἀνεκοίνωσεν ὁ 7δετῆς πάπο - Δημήτρης Μαλουσάρης, ιδιοκτήτης τοῦ καφενεῖου στὸ «Κιόι - ντερέ».

13. Ὀνομασία τοῦ χωριοῦ Κορονοφωληά. Μία Κυριακὴ τοῦ Μαρτίου 1958, ὅταν εἶχα πάει στὸ χωριό, σὲ σχετικὴ ἐρώτησή μου γιὰ τὴν ὀνομασίαν τοῦ χωριοῦ τῶν, οἱ γεροντότεροι μοῦ εἶπαν τὰ ἑξῆς: Πιὸ πέρα, 1.500 μ. ΝΑ)κὰ τοῦ χωριοῦ, πρὸς τὴν ὄχθη τοῦ Ἑβρου, βρίσκονται ἀκόμη τὰ θεμέλια σπιτιῶν ἀπὸ παλαιὸ χωριό, ποῦ ὀνομαζόταν «Ντερθέν», δηλ. φρούριο. Εἶτε ὅμως, λόγῳ τῶν καταστροφικῶν πλημμυρῶν τοῦ Ἑβρου, εἶτε γιὰ τὸ λόγο ποῦ κάποτε σημειώθηκε στὸ χωριὸ αὐτὸ μιὰ ἐπιδημικὴ νόσος, οἱ κάτοικοι ποῦ ἀπόμειναν μετώκησαν στὴ σημερινὴ θέσιν τοῦ χωριοῦ, μὲ τὴν ὀνομασίαν «Ντερθέν'(ι) — Καραμπουνάρι». Στὴν πλάτειαν ἐπίσης τοῦ χωριοῦ, ὑπῆρχε ἕνα πηγάδι, ποῦ τὸ νερὸ του ἦταν μὲν πόσιμο, ἀλλὰ λόγῳ τῆς σκιᾶς ποῦ ἔπεφτε ἀπ' τὰ γύρω πυκνόφυλλα δένδρα, φαινόταν μαῦρο.

Στὰ δένδρα αὐτά, σκαρφάλωναν ἐπίσης κλήματα, κισσὸς καὶ περιπλοκάδες, καὶ τὰ κάνανε πιὸ πυκνὰ καὶ ἀδιαπέραστα. Χιλιάδες δὲ ἀμέτρητες κουροῦνες χιτίζανε τὶς φωλιές τους, ἐξ οὗ καὶ ἡ μετέπειτα ὀνομασία τοῦ χωριοῦ «Κορονοφωληά» (Κορονῶν - φωλεά). Ἀλλὰ πιὸ πολλές λεπτομέρειες γιὰ τὸ χωριὸ καὶ τὸ Σχολειό, θὰ δῆ ὁ ἀναγνώστης στὸ εἰδικὸ θέμα: «Ἱστορία τοῦ Σχολείου Κορονοφωληᾶς», ποῦ θ' ἀκολουθήσῃ.

14. Πῶς χτίσθησαν τρεῖς χωριὰ στὸ «Γκισαούρ - Ἀντά». Ὁ κ. Δημοσθ. Μούτλιας, ἕνας πολὺ ἀξιόπιστος ἄνθρωπος, μοῦ εἶπε σχετικὰ τὰ ἑξῆς:

«Ἀκουσα νὰ λένε οἱ παπποῦδες ὅτι, ὅταν οἱ Τούρκοι βάλθηκαν νὰ κυριέψουν τὴ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία, ἀπὸ τὶς Μικρασιατικὰς ἀκτῆς, ἦρθαν πρῶτα στὴν Αἴνον, ὅπου κάθισαν 3 χρόνια. Ἐπειτα πῆγαν σ' ἕνα ἄλλο χωριό, καὶ μπαίνοντας στὴν Ἐκκλησίαν τὴν Ἑλληνικὴν ὁ γότξας, φώναξε: Ἰπ - Σαλιάμ. Καὶ ἀπὸ τότε ὀνομάσθηκε Ἰψαλα*. Μετὰ, οἱ Τούρκοι προχώρησαν κατὰ μῆκος τῶν ὄχθων τοῦ Ἑβρου καὶ ἔφθασαν στὴν Ἀνδριανούπολη, ὅπου ἔμειναν 30 χρόνια. Κατόπιν προχώρησαν στὴν Κων)πολη, τὴν περικύκλωσαν καὶ τὴ βομβάρδιζαν μὲ ξύλινα κανόνια. Τότε οἱ Ἰταλοὶ βρῆκαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ προτείνουν στὸν Πατριάρχη, νὰ συστήσῃ στοὺς Ἕλληνας νὰ γίνουν Καθολι-

* δηλ. Εὐλογητὸς ὁ Θεός.

κοί, και έτσι θα βοηθοῦσαν με στρατὸ και στόλο, νὰ λύσουν τὴν πολιτοκρία οἱ Τούρκοι. Βέβαια, ὁ Πατριάρχης, ὁ αὐτοκράτορας και ὁ λαὸς, προτίμησαν νὰ χωθῆ ἡ αὐτοκρατορία, παρὰ νὰ χωθῆ ἡ Ὀρθοδοξία.

Κι' οἱ Ἴταλοί, ἔδωκαν τότε στοὺς Τούρκους οὐδερένια κανόνια, κι' ἔτσι ἔπεσε ἡ Πόλη στὰ χέρια των.

Ὁ λαὸς τῆς Θρακίας ἕστερα, ἔτρεχε δῶθε κεῖθε νὰ βρῆ καταφύγιο, νὰ σωθῆ. Μιὰ ομάδα χωρικῶν πῆγε στὸν κάμπο τῶν Φερρών και μέσα στὸ ἀδιαπέραστο δάσος, ἔκανε τρία χωριά, 1) «Ἅγιος Γεώργιος», 2) Βλάχικα Καλύβια, και ἓνα ἄλλο. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ὅμως, καθὼς ἀπὸ φόβο πρὸς τοὺς Τούρκους, δὲν ἐρχόταν σ' ἐπαφή με τ' ἄλλα χωριά, ἔγιναν σχεδὸν ἄγριοι. Κι' ὅταν οἱ Τούρκοι διατάχθηκαν νὰ τοὺς πιάσουν, δὲν μπορούσαν με κανένα τρόπο, γιατί αὐτοὶ ξετριπῶναν ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος στὸ ἄλλο, μέσα στὴν ἄγρια φυλλωσιά τῆς μισοπλημμυρισμένης ἀπ' τὸν Ἔβρο πεδιάδας. Ἔτσι ἀναγκάστηκαν οἱ Τούρκοι νὰ τοὺς ἀφήσουν ἐκεῖ - μέσα ἐλεύθερους, κι' ἀπὸ τότε ἡ περιοχὴ αὐτὴ φέρει τὸ ὄνομα «Γκισαὺρ - Ἀντάς», δηλ. Πεδιάδα τῶν Ἑλλήνων.

Μοῦ φαίνεται πὼς ἡ ἱστοριούλα αὐτὴ, συμφωνεῖ με τὰ ὅσα με ἐπιηροφόρησαν και ὁ προηγούμενος συνομιλητῆς μου. Ἀλλὰ τὰ ἴδια διεπίστωσα και ἀπὸ ἄλλους (5.1.58).

15. Ἀπὸ τὸν κ. Ἰ. Τερζοῦδην, ράπτην, πληροφοροῦμαι α) ὅτι τὸ Α' Σχολεῖο κτίσθηκε στὰ 1910. Ἦταν τότε ὁ συνομιλητῆς μου 15 ἐτῶν, και σὰ γλειτονόπουλο, παρακολουθοῦσε τακτικὰ τοὺς ἐργάτες. Ἐγινε με δριτάνη τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος, με τὰ ἔσοδα ἐράνου μεταξὺ τῶν Δημοτῶν. (1958).

β) Ὁ ἴδιος ὁ συνομιλητῆς μου και ὁ κ. Ἰ. Λιανόπουλος, μοῦ ἀνεκοίνωσαν ὅτι, ἡ σιδ)κὴ γραμμὴ Σουφλίου, ἔγινε πρὸ 100 ἐτῶν περίπου, ἤτοι τὸ 1858, πὸν τότε οἱ γονεῖς των ἦσαν νέοι κι' ἐργαζόταν στὴν ἐπιχωμάτωση τῆς γραμμῆς, κουβαλόντας «τιζέκια» ἀπὸ τὸν κάμπο. Κι' ὅτι ὅταν πέρασε τὸ πρῶτο τραῖνο πρὸς Ἀδριανούπολη, (1870) κατέθηκαν ὄλοι οἱ Σουφλιῶτες, καθὼς εἶπαμε και παραπάνω και τρέχοντας πίσω νὰ τὸ φθάσουν, φωνάζανε: «Κότσιατι ρέ, νὰ δγῆτι! Ἐνα μαύρου προῶμμα χουρὶς βῶδια, γκβαλάει πίσω τ' σιδηρένια ἀμάξια — κάποιος δὲ Ἀναστ. Ζαλίμης, ἐπενόησε κι' αὐτὸς ἓνα τραινάκι και τῶβαλε στὴ γραμμὴ νὰ τρέξη.

γ) Ὅτι οἱ «καρκατσέληδες» λεγόταν ἔτσι, γιατί κατάγονταν ἀπὸ βλάχους καρκατσιανήδες, και ἔβοσκαν ὄλοι, πρόβατα.

δ) Ὅτι ἡ σημερινὴ «Πλατεῖα Νάνου», λεγόταν τότε «γελαδαριά» διότι ἐδῶ μαζευόταν ὄλα τὰ γελάδια τοῦ Σουφλίου, και τὰ παραλάβαινε ὁ γελαδάρης και τὰ ἀδηγοῦσε στὴ βοσκὴ στὸν κάμπο.

ε) Οἱ γέροι διηγοῦνται ὅτι, προτοῦ γίνῃ ἡ σιδ)κὴ γραμμὴ, ὁ Ἔβρος ποταμὸς ἔφθινε ὡς τὴν ἄκρη τῆς «γελαδαριάς», και ὅπου οἱ ψαράδες ἔδεναν πὲς «φιλοίκις» τους, δηλ. τὶς βάρκες των. Και βέβαια στὰ χρόνια ἐκεῖνα, στὴν περιοχὴ αὐτὴ, δὲν ἰπῆρχε κανένα σπίτι. Ἐνας γέρος, πρὸ πολλῶν ἐτῶν,

δταν τὸν εἶχα ρωτήσῃ σχετικά, μοῦ εἶπε: Ἰγὼ θυμοῦμη ὅτι ἰδῶ ἦταν «γκιόλια» (= λιμνάζοντα νερά) κί κνηγοῦσαμε, τοῦ χ(ει)μῶνα, οὐρντέκια (= ἀγριόπαπιες).

στ) Στὴ «Μούρσα», πρὶν ἀπὸ πολλὰ χρόνια ἦταν σπίτια, πιθανὸν καμμιά συνοικία τοῦ Σουφλίου, καὶ στὴ «Μυδαλιά» ἦταν ἓνα παρεκκλήσι. Ἐνα δὲ μυστικὸ τοῦνελ, ἐδήγοῦσε ὑπογείως ὡς τὸ «Παληόκαστρο».

ζ) Ὅτι πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἀπὸ διάφορα εὐρήματα, διεπιστώθη ὅτι, νοτίως τῆς Κορνοφωληᾶς, κοντὰ στὸν Ἐβρο, ὑπῆρχε ἡ Ἀρχαία Πλωτινούπολις, ἐκεῖ δὲ καὶ ἡ ἀρχικὴ θέσις τῆς Κορνοφωληᾶς. Πρὸς τὰ βορεινὰ δὲ μέρη τῆς γέφυρας «Μαγγάζι», ὑπῆρχε κάποτε χωριὸ μὲ τ' ὄνομα «Ἅγιος Λουκάς». (Πληροφορία Παπαγιαννακοῦδη).

16. Σ υ ν ο ι κ ί ε ς τ ο ὗ Σ ο υ φ λ ί ο υ: Ὅλοι γνωρίζουν ὅτι, ἀφ' ὅτου τὸ Σουφλί, συμπύχθηκε στὰ σημεῖα ὅπου ἀπλώνεται καὶ σήμερα, ἀποτελοῦνταν ἀπὸ 4 συνοικίες ἢ μαχαλάδες. α) Ἀποστόλ, β) Μαργαζῆ, γ) Γενὴ καὶ δ) Σέχ. Σὲ ἐρωτήσεις μοῦ, γιατί ὀνομάστηκαν ἔτσι, μοῦ εἶπαν οἱ γερόντοι: Ἡ σ υ ν ο ι κ ί α «Ἀ π ο σ τ ὸ λ» Βαρ)κὰ τῆς πόλεως, πῆρε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν 4ον πρόγονον τοῦ μακαρίτου τώρα καφεπῶλου Ἰ. Μόκαλη (= Τζίν κουρου). Ἐτσι μοῦ εἶχε εἰπεῖ τὸ 1958. Καὶ τὸ ὄνομά του προῆλθε, ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ προγόνου πων: Μόσχος, = Μόκος = Μόκας = Μόκαλης. Ἄλλη ὅμως ἐκδοχὴ, ἢ καὶ πιθανωτέρα, λέγει, ὅτι, ἡ συνοικία «Ἀποστόλ» ὀνομάσθη ἔτσι ἀπὸ εὐπορον πρόγονον τῆς οἰκογενείας τῶν Ἀποστολοῦμηδων.

Ἡ Συνοικία Μαργαζῆ, ΒΔ)κὰς τῆς πόλεως, ἔλαβε τὸ ὄνομα, ἀπὸ ἓνα ἐπίσημον Σουφλιώτην ὀ νό μ α τ ι «Μ α ρ γ α ζ ῆ».

Ἡ Συνοικία «Γενὴ» ΝΔ)κὰ τῆς πόλεως, ὀνομάσθη ἀπὸ τοὺς νεοαφιχθέντας ἀπὸ τὸ Σούλι καὶ Γρεβενὰ Ἠπειροῦ Σουφλιώτας, ὑπὸ ἀρχηγόν των, τὸν Παπα - Γκίαν, ἢ Λέκκαν μὲ 15 - 20 οἰκογένειες.

Καὶ ἡ συνοικία «Σέχ», ΝΑ)κὰ τοῦ Σουφλίου, ὀνομάσθη ἔτσι ἀπὸ τὸν πλούσιον Σεῖχην Τοῦρκον, πὸν κατοικοῦσε σπὸ μέρος αὐτό.

17. Π λ α τ ε ῖ ε ς τ ο ὗ Σ ο υ φ λ ί ο υ. Φυσικά, μέσα στὴν ἀμάθεια πὸν ἔβῄσαν οἱ πρόγονοί μας Σουφλιῶτες, καμμιά προοπτικὴ δὲν ὑπῆρχε γιὰ τὴ δημιουργία πλατειῶν κατὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς πόλεως. Παρὰ ταῦτα, μετὰ τὸ κτίσιμο τῶν σπιτιῶν, ὕστερα ἀπὸ πρόχειρη πολεοδομικὴ διάταξη τῶν ἰδιοκτητῶν μὲ τοὺς μαισπόρους - κτίστες, (—οἱ ἀρχιτέκτονες ἦσαν τελείως ἄγνωστοι,—) διαμορφώθηκαν ὡς σήμερα οἱ ἐξῆς πλατεῖες:

α) Π λ α τ ε ῖ α ἄ γ ο ρ ᾶ ς, τέως Ἡρώου, ὅπου ἐπὶ τουρκοκρατίας ἦτο τὸ συντριβάνι καὶ παραπλεύρως ἓνας πλάτανος. Τὸ συντριβάνι, καθὼς θὰ ποῦμε καὶ σ' ἄλλο κεφάλαιο, ἐγίνε μὲ ἔρανο τῶν ἐπαγγελματιῶν Σουφλίου.

1. Φελοῦνες=διότι πλέον καθὼς ὁ φελός.

και διατηρούνται μέσα ακακωμόφωνα. Σήμερα στην πλατεία αγοράς προσετέθη και η Πλατεία, η από τον κτηνολόγο Έθνομολόγο Τραπέζης Έλ-λάδος, η οποία είναι καταρτισμένη με σιγερώνιστο σηματογέ, ακουσκονίαμα.

β) Πλατεία «Γ' λ α δ α ρ ᾶ». Την ονομάσαν Φιοι, γιατί σ' αυτήν μιλιάνε τις ἀγγλάδες, όλου του χωριού, και τις περιλάθειαν ὁ εγγλαδίση γιὰ νὰ τις πᾶν σὶν κάμπο γιὰ τὴ βοσκή.

Τώρα ονομάζεται «Πλατεία Νάνου», πρὸς τιμὴν τοῦ δουλοφυθίνου σὺν σημείῳ αὐτό, κατὰ τὴν Γερμανικὴ κατοχὴ, ἔξαιρειον πατριώτη Λημιόχου Σουφλίου Πασχ. Νάνου.

γ) Πλατεία Μεσοχωρίου, ὅπου μέχρι τὸ 1850—70 ἦν τὸ κεντρικώτερον σημεῖο τοῦ Σουφλίου, καὶ ὅπου γύρω - γύρω ἦσαν πολλὰ καὶ διάφορα καταστήματα καὶ ἰδίως κρεσπολεῖα.

δ) Πλατεία Σαροπνάρ(ι). Ἡ λέξη εἶναι Τουρκικὴ καὶ σημαίνει διασωμένο πηγᾶδι. Πράγματι, καθὼς βεβαιοῦν ὅλοι οἱ γερόντοι, ἐδῶ ἦν πρὸ 100 ἐτῶν (1850) ἓνα πηγᾶδι πολὺ ῥηχό, ἀπ' τὸ ὁποῖο ἀναβροῦσε ἄμειο, καθαρό, κρυστάλλινο νερό. Ἀπ' αὐτό, ὑδρεύονταν ὅλος ὁ ἐπάνω μαχαλῆς. Ὅμως, καὶ τὸ πηγᾶδι καὶ ὅλα τὰ πέριξ, ἦσαν διασωμένα μὲ πυκνόφυλλους διαφόρους θάμνους. Μάλιστα δέ, ὡς τὸ πηγᾶδι, ἀδηγοῦσε μόνον μιὰ ἀνεπιπλάσι, ἓνα μονοπάτι κατηφορικὸ, μὲ 2—3 σκαλοπάτια. Ἡ ὅλη τοποθεσία ἦν μιὰ ρεμματιά, κ' ὅταν ὑπῆρξε ἡ ἀνάγκη νὰ κτισθῆ σχολεῖο (1870), μὲ προσωπικὴ ἐργασία τῶν κατοίκων ἡ ρεμματιά καλύφθηκε, ἰσοπεδώθηκε καὶ κτίσθηκε τὸ Παράρτημα τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς, καὶ τμήμα μικρὸ ἐχρησιμοποίητο γιὰ πλατεῖα, ὅπου χόρευαν οἱ νέοι καὶ νέες κατὰ τις Κυριακὰς καὶ γιορτῆς.

Ἡ πλατεῖα αὐτὴ σήμερα ονομάζεται «Πλατεία Νίκης», διότι ἐνικήθησαν ἀπὸ τις ἐθνικὲς δυνάμεις Στρατοῦ καὶ Μ.Α.Υ., οἱ ἰσχυροῦτες.

Ἀκόμη, στὴν πλατεῖα αὐτὴ κάθε χρόνο, κατὰ τὴν Κυριακὴ τῆς «Τυρινῆς», (Τυρομάγου), γίνεται ἀπὸ τις 3—6 μ. μ. ὁ καθιερωμένος χορὸς, ἀπ' ἧσαν περιλαίονον ὅλα τὰ Καρναβάλια τοῦ Σουφλίου, καὶ χορεύουν παληοὺς Σουφλιώτικους καὶ ἄλλους Ἑλληνικοὺς χορούς.

ε) Πλατεία Β' Σχολείου ἢ «Κούτσουρου». Ονομάσθηκε Φιοι, ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ ἐκεῖ ἑνὸς χονδροῦ ξηροῦ κορμοῦ δένδρου. Κι' ἐδῶ βεβήσαν ἄλλοτε (1850—70) διάφορα καταστήματα μὲ πολλὰ καὶ πλούσια εἴδη ἐμπορευμάτων.

στ) Πλατεία Καβάκ(ι). Καβάκ(ι) = ἀγριολεῖκη, λείκη. Ὁνομάσθηκε Φιοι, διότι ἐδῶ ὑπῆρχε μιὰ πολὺ μεγάλη λείκη, ὅπου τὸ καλοκαίρι παύρηνον μὲ κρόθια καὶ τὰ βόδια, μετὰ τὸ πότισμα ἀπὸ τὴν παρακείμενη βρύση Ἐθνομολογικὴ 50 μ. νοτίως τοῦ Β' Σχολείου.

ζ) Πλατεία Καντάρ(ι). Βρίσκεται μπροστὰ στὸ σπίτι τοῦ

Τιάκα. Ἄπ' ἐδῶ ἀρχινᾷ ὁ ἀνηφορικός δρόμος γιὰ τὸ Β' Σχολεῖο καὶ τὸν πάνω μαχαλά. Ὁνομάσθηκε ἔτσι, διότι ὑπῆρχε ἄλλοτε, ἐπὶ Τουρκοκρατίας, μία πλάστιγγα σιδερένια, μεγάλη. Σ' αὐτὴν ζυγίζονταν τὰ γεωργικὰ προϊόντα, σταφύλια, δημητριακὰ, ὄσπρια, φρούτα κλπ. καὶ ἐκρατεῖτο ἡ δεκάτη. Ἐπάρχει καὶ σήμερα στὸ σημεῖο αὐτὸ ἓνα τεράστιο καντάρι, μὲ τὸ ὁποῖο εἰδικὸς ὑπάλληλος ζυγίζει τὰ πρὸς πώλησιν καισόξυλα τῶν χωρικῶν, καὶ τὸ ἀπόβαρον τῶν αὐτοκινήτων, ἔναντι κάποιας μικρᾶς ἀμμουθῆς, παραδίδει δὲ καὶ σχετικὴ ἀπόδειξη, στὴν ὁποία ἀναγράφεται ἡ ποσότητα τῶν ξύλων, σὲ δικάδες κατὰ τὸ παρελθόν, σήμερα ἕως σὲ χιλιόγραμμα.

Τέτοια «καντάρια» ὑπῆρχαν βέβαια καὶ ἄλλα, σὲ διάφορα ἐπίκαιρα σημεῖα, γιὰ τὸ ζύγισμα τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ὅταν μεταφερόταν μὲ τ' ἀμίξια ἀπ' τοὺς ἀγροὺς στὰ σπίτια, ἀλλὰ περὶ αὐτῶν θ' ἀναφέρουμε σ' ἄλλο εἰδικὸ κεφάλαιο.

η) Π λ α τ ε ῖ α ν έ ο υ Ἡ ρ ώ ο υ. Βρίσκεται κοντὰ στὸ σπίτι τοῦ Φαρμακοποιοῦ Τερζοῦδη, καὶ πλάι στὸ παρῶκι ὅπου τὸ «Ἡρῶ». Συναρρεῖται δὲ καὶ μὲ τὸν Σιδ)κὸν Σταθμὸν.

θ) Π λ α τ ε ῖ α Μ α ν τ ο ὄ δ α ς. = Μικρὴ Πλατεῖα, 50 μ., βορείως τοῦ καταργηθέντος Α' Λημ. Σχολεῖου (1965).

ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΕΡΩΝ ΝΑΩΝ ΣΟΥΦΛΙΟΥ

(Ἐφηγητὴς ὁ αἰδεσιμώτατος Οἰκονόμος Παπαπαναγιώτης Ζαπαρτίδης, ἐτῶν 78 (1958)

Στὸ Σουφλί, πρὶν ἀπ' τὴν ἀνάπτυξή του, ὑπῆρχε μία μόνον ἐκκλησία καὶ μάλιστα πολὺ μικρὴ, τοῦτο δὲ γιὰ τὸν λόγον ὅτι, ὁ κατακτητὴς ἀπεγόρευε τὴ λατρεία τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Μετὰ τὴν ἀνάπτυξή του ἕως, ὅταν ἔγιναν καὶ οἱ συνοικίες τοῦ «κάτω μαχαλά», ἀναγκαστικὰ κτίσθηκε καὶ δεύτηρη ἐκκλησία, μικρὴ στὴν ἀρχή, ὑστερα ἕως στὴ θέση τῆς δοθῆθηκε μεγάλη. Ἔτσι σήμερα ὑπάρχουν δυὸ ἐκκλησίες: 1) τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου, ἡ καὶ ἀρχαιότερα καὶ 2) ἡ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, νεωτέρα.

Κί' εἶχα τὴν μεγάλη περιέργεια νὰ μάθω, πότε, καὶ πῶς κτίσθησαν, γιὰ μένα ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς ἀναγνώστες μου. Καὶ γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸν διάλεξα ὡς ἐφηγητὴ μου τὸν γεροντότερο πατᾶ τῆς πόλεώς μας, τὸν πάπα - Παναγιώτη Ζαπαρτίδη (ἢ Παπα - Σαλιάγκα, καθὼς ἐλέγετο ἄλλοτε).

Ὅταν πρωτοέγινε πατᾶς, ἦσαν δεκατέσσαρες πατάδες στὶς δυὸ ἐκκλησίες τοῦ Σουφλίου. Σήμερα ἀπ' τοὺς παληοὺς, δὲν ἀπόμεινε κανένας ἄλλος ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸν, καὶ πού' εἶναι μὲν συνταξιούχος, ὅμως πηγαίνει ἀκόμη καὶ

βοηθάει τὸν νεαρό παπᾶ τοῦ Ἱερ. Ναοῦ «Ἁγ. Ἀθανασίου», ὅπου αὐτὸς ἐγέ-
ρασε ἱερατεύοντας. Καὶ συμφωνήσαμε, νὰ βρισκόμαστε κάθε ἀπόγευμα στὴν
πευκόφυτη αἰθὴ τοῦ Ναοῦ, γιὰ νὰ σημειώσω τὰ θέματα ποὺ ἤθελα, σὰν ἀπὸ
πηγ᾽ σοφίας, γιατί τίποτε γραπτὸ δὲν ἄφισαν γιὰ τὶς ἐκκλησιές, οἱ πρό-
γονοὶ μας.

Δὲ θὰ παραλείψω ὅμως ν' ἀναφέρω καὶ τὸ ὅτι στὸ Σουφλί ὑπάρχουν
καὶ δύο παρεκκλήσια. Τὸ τοῦ Προφήτου Ἠλία ποὺ τὸ ἔκτισε ἓνας ἀπλοῦκος
Σουφλιώτης, στὸ Νοτιοδυτικὸ ἄκρο τῆς πόλεως, σὲ 1920, καὶ ποὺ στὴ θέ-
ση αὐτή, μὲ φροντίδα τοῦ ἀκούραστου Πάπα - Σπυρίδωνα Στογιάννη, κτί-
σθηκε ἓνα θαυμάσιο Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ ἐκκλησιάκι, καὶ τὸ τοῦ Ἁγ. Δημη-
τρίου, στὴ Βορειοανατολικὴ πλευρά. Τοῦτο κτίσθηκε μὲ τὴν πρωτοβουλία
τοῦ γράφοντος, ὅταν ἐκτελοῦσα καθήκοντα τοπικοῦ Ἐφόρου Προσοκόπων τὸ
1945 — 1950, καὶ τοῦ βοηθοῦ μου Ἀθανασίου Σπαθάρη, ἤδη κατοίκου Ν.
Ὀρεστιάδος.

Ὁ συνομιλητής μου, ξεύρει βέβαια μερικὰ γραμματικάκια, ἀφοῦ ἦταν καὶ
δάσκαλος τοῦ καιροῦ ἐκεῖνου, ὅμως διατυπώνω τὰ θέματά μας κατὰ τὸ δι-
κό μου τρόπο.

«Ἱ ε ρ ὅ ς Ν α ὅ ς Ἁ γ. Ἀ θ α ν α σ ί ο υ».

Πρὶν κτισθῆ ὁ ναὸς καθὼς τὸν βλέπουμε σήμερα, ἐπὶ πολλὰ χρόνια,
στὴν ἴδια θέση, ἦτο ἓνα μικρὸ παρεκκλήσι, τιμώμενο κί' αὐτὸ μὲ τὸ ὄνομα
τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου, διότι τὸ Σουφλί τότε, ἦταν μικρὸ, μὲ 150 μόνο οἰκίτια.
Ὅμως, τὸ σημεῖο αὐτὸ ἦταν πάρα πολὺ δασωμένο, καὶ τὸ Ἐκκλησιάκι, μόλις
φαινόταν, μέσα στὴν πυκνὴ φυλλωσιά τῶν θάμνων καὶ τῶν βάτων. Καὶ γι-
νόταν τοῦτο, μᾶλλον ἀπὸ σκοποῦ, γιὰ νὰ μὴν ἀποτελεῖ, τὸ ἐκκλησιάκι στόχο
καὶ κατακτητῆ.

Ἐνθυμεῖται μάλιστα ὁ ἀφηγητής μου, ὅτι λίγο πιὸ κάτω ἀπ' τὴν Ἐκκλη-
σία ἦτο κί' ἓνα πηγάδι κτισμένο μὲ πέτρινη στέγη, σὰν φτερά ἀετοῦ.

Ἀπ' τὸ πηγάδι αὐτὸ ἔπαιρναν νερὸ ὅλοι οἱ καρακατσέληδες, κατεβαί-
νοντες καὶ τρεῖς σκαλοπάτια, γιατί τὸ ἔδαφος ἦταν ἀνώμαλο καὶ κατηφορικὸ.
Ἡ ἱσπάλιπη πλατεῖα, ἢ λεγομένη σήμερα «Πλατεῖα Νίκης», δὲν ἦτο παρὰ
μὴ χαιρίδρα, καλυμμένη μὲ λογιῶν - λογιῶν πυκνοὺς καὶ ἀδιαπέραστους θά-
μνους. Ἐξ οὗ καὶ τὸ ἀρχικὸ τῆς ὄνομα «Σάρα - μπουνάρα», (= δασωμένο
πηγάδι). Ὅταν ἔγινε ἀνάγκη, νὰ μεγαλώσῃ ἡ Ἐκκλησία, τὸ 1840, μὲ προ-
σοπικὴ θρησκεία τῶν κατοίκων ἢ ρεμματιὰ καθαρίσθηκε, ἰσοπεδώθηκε, καὶ
παράλληλα μὲ τὴν ἐκκλησία, προφανῶς ἔγινε καὶ τὸ σχολεῖο, καθὼς καὶ ἡ
μικρὴ πλατεῖα.

Ἡ ἐκκλησία περατώθηκε τὸ 1843, σύμφωνα καὶ μὲ ἐπιγραφὴν, ποὺ δια-
κρίνεται κί' αἰώμη ὡς τὰ σήμερα, στὸ ἐξωτερικὸ μέρος τοῦ «ἱεροῦ». Τὸ τέμπλο,
τὸ Φωκικὸ κάποιος τεχνίτης ἀπὸ τὴν Κεσσάνη, κί' ὅπως μοῦ εἶπεν ἄλλος συνο-
μιλητής μου, λεγόταν Στρατῆς Κελεδούρης, δὲν τὸ ἔκανε ὅμως τόσο ὠραῖο.

Λέγανε ότι, ο μπαμπάς του, ήταν καλύτερος τεχνίτης και σκόλασε λίγο πιο ύστερα το τέμπλο της κάτω εκκλησίας, «Αγ. Γεωργίου». Άλλες πάλιν μαρτυρίες, λένουν ότι, τούτο δὲν είναι ἀληθές. Ἐὰν ἔγινε τὸ τέμπλο τῆς κάτω εκκλησίας καλύτερο, τούτο οφείλεται στὸ ὅτι, γιὰ τὴν ἐργασία αὐτή, πληρώθηκαν οἱ τεχνίτες αὐτοί, καλύτερα. Καὶ τὸ γεγονός εἶναι ὅτι ὅσοι ξένοι βλέπουν τὰ τέμπλα αὐτά, λένουν ὅτι, σὲ καμμιά ἄλλη εκκλησία τῆς Ἑλλάδος δὲν ὑπάρχουν τόσο ὠραία, καὶ καλλιτεχνικά. Καὶ βέβαια, διότι οἱ τεχνίτες αὐτοί, πατέρας καὶ γιὸς, ἦταν οἱ καλύτεροι σ' ὅλη τὴ Θράκη, οἱ πρῶτοι φημισμένοι, καὶ πού εἶχαν φιλοτεχνήσει τὰ τέμπλα τῶν καλύτερων εκκλησιῶν τῆς Κων)πόλεως.

Τὰ μάρμαρα τοῦ δαπέδου πάλιν, λένουν ὅτι τὰ κουβαλοῦσαν οἱ νέοι ἀπὸ τὸ Σιδ)κὸ Σταθμὸ, μὲ τὴν ράχη. Δὲν ὑπῆρχαν βλέπετε, τότε, οὔτε καὶ τὰ στοιχειώδη μεταφορικά μέσα, καὶ μάλιστα σὲ τόσην ἀνηφορία, ὥστε εἶναι ἡ «καρκαποσειλιά». Καὶ τὸ εἶχαν βάσει τάμα ὄλοι οἱ νέοι νὰ κουβαλήσουν ὅσα κομμάτια μποροῦσαν περισσότερα.

Λένε μάλιστα ὅτι κάποιος, Διμοικῆς Τσιολάκης ὀνομαζόμενος, ἔφερε στὴ ράχη του μονομιάς 5—6 μαρμαρίνες πλάκες! Ἦταν θηρίο, ἀντρας! Σὰν τὸν Παναγῆ Κουταλιανό! Σὰν τὸν Κρότωνα!

Τὰ παράθυρα τοῦ ναοῦ, εἶναι σχετικῶς μικρά, γι' αὐτό, μὲ τὸ λίγο φῶς πού μπαίνει, εἶναι κάπως σκοτεινὰ καὶ πληκτικά. Καὶ τούτο ἐπιτείνεται πρῶτον πολὺ, γιὰ τὸν λόγον τῆς κλίσεως τοῦ ἑδάφους, γιὰ νὰ φθάση κανεὶς ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ Νάρθηκα, στὸ δάπεδο τοῦ κυρίως ναοῦ, πρέπει νὰ κατεβῆ τρία σκαλοπάτια. Σὰν νὰ κατεβαίνῃ δηλαδὴ κανεὶς σὲ ὑπόγειο. Βέβαια, ὁ δρόμος πού περνᾷ Ἀνατολικά, εἶναι ἕνα μέτρο χαμηλότερο, ἢ δὲ πλατεῖα Νίκης, πού συνεχίζεται μὲ τὸ δρόμον αὐτό, μὲ τοῖχο, εἶναι χαμηλότερο, 3 μ. Τώρα ὅμως μὲ τὸν ἠλεκτροφωτισμό, ὅταν εἶναι ἀναμμένα ὅλα τὰ φῶτα, ὑπάρχει φῶς ἄπλετο, χαρὰ Θεοῦ!

Μὴ λησμονήσουμε ὅτι, τὸ 1957, χρειάσθηκε νὰ ἐπισκευασθῇ ὁ Ναὸς καὶ νὰ ἀνακαινισθῇ. Διότι οἱ χονδροὶ πέτρινοι τοῖχοι μὲ τὴν τεχνικὴν τοῦ καιροῦ ἐκείνου, εἶχαν ὑποστῆ ρωγμές, ἀλλὰ καὶ ἡ στέγη εἶχεν ὑποστῆ φθορὰς καὶ βλάβες. Καὶ οἱ μὲν μηχανικοὶ πρὸς ὁποῖους συμβουλευτήθηκαν ἡ Ἐπιτροπὴ, εἶπαν νὰ κατεδαφισθῇ ὁ Ναὸς καὶ ν' ἀνοικοδομηθῇ, πράγμα πού ἐσήμαινε νὰ στερηθοῦν οἱ καρκαποσειληδες τὴν εκκλησίαν των, διότι τίς οἶδε πότε θὰ κτιζόταν νέα, ἀφοῦ τὰ χρήματα ἔλειπαν ἐντελῶς. Ὅμως, μὲ τὴν πρωτοβουλία τοῦ δραστήριου, εἶπαμε, ἱερέως, ὕστερα ἀπὸ ἕνα ἔρανο, καὶ μιὰ ἀρωγὴν τοῦ Κράτους, ἀφοῦ συγκεντρώθηκε κάποιον ποσόν, ὁ Ναὸς ἀπεστεγάσθη, ἐπισκευάσθησαν οἱ τοῖχοι στὰ σημεῖα φθορᾶς των, ἡ στέγη ξανάγινε, καὶ μετὰ πρὸς ἐσωτερικοὺς ἐλαιοχρωματισμοὺς καὶ καλλωπισμοὺς, σύμφωνα μὲ τὸ καλλιτεχνικὸ γούστο τοῦ Κερκυραίου ἱερέως Ἀρχιμ. Παπα - Σπυρίδωνα, ὁ ναὸς ἔγινε, ἐπαναλαμβάνουμε, μὲ λίγα ἔξοδα, «χάσμα ὀφθαλμῶν». Ἐνετειχίσθη δὲ

εις τὸν νάρθηκα καὶ μιὰ μαρμαρίνη πλάκα μετὰ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφή: «Ὁ πάνσεπτος οὗτος ναός, ἀνεκαίνισθη ἐπὶ μητροπολίτου Διδυμοτείχου Ὁρυσσειάδος Κύρου Ἰωακείμ - Σιγάλα, ἐφημερεύοντος Ἀρχιμανδρίτου Σπυρίδωνος Στογιάννου, ἐπιτροπευόντων: Πασχάλη Καφαλίδη, Ἀποστόλου Καλπακλή, Μιχ. Πατέλη, δαπάνη Γεωργίου Χρ. Γλύστρα καὶ ἀπάντων τῶν εὐσεβῶν ἐνοριτῶν, σωτηρίῳ ἔτει 1957».

Ἡ ἀνακαίνιση αὐτὴ ἔγινε ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, καὶ τὴν παρηκολούθησα καὶ ὁ ἴδιος, διότι καὶ δημοδ)λος - Δ)ντῆς τοῦ Σχολείου, διετέλεσα ἐπὶ 30)τίαν σχεδόν, καὶ ἱεροψάλτης τοῦ ναοῦ γιὰ μερικὰ χρόνια. Θεωρῶ ὅμως πρὸς μεγάλη μου τιμὴ ν' ἀναφέρω ὅτι καὶ ὁ ἀείμνηστος πατέρας μου, ἐργάσθηκε ἐπὶ 25 χρόνια ὡς διδάσκαλος στὸ Σχολεῖο τῆς ἐνορίας, καὶ ἱεροψάλτης τοῦ ναοῦ αὐτοῦ.

Τὸ οἰκόπεδο, γιὰ τὴν ἐπέκταση τοῦ ναοῦ, πρέπει νὰ λεχθῆ ὅτι, τὸ ἐδώρησε ἡ οἰκογένεια Πελαργίδου, πρὸ τότε λεγόταν «Λιλιακαῖοι».

Τὸ «καμπαναριό» (κωδωνοστάσιο), φέρει χρονολογία πίσεως 1882, καὶ εἶναι ὄλο ἀπὸ πέτρα πελεκητῆ, πάνω σὲ βραχίωδη βάση. Τὸ ὕψος του εἶναι 15 μ. περίπου.

Πρὶν κτισθῆ τὸ κωδωνοστάσιο, στὸ βράχο πρὸς ἦταν ἐκεῖ, ἦταν τοποθετημένο ἓνα «σήμαντρο», δηλ. εἰδικὸ σιδερένιο ἔλασμα μήκους 1 μ. καὶ πλάτους 0,20 μ. Μ' αὐτὸ καλοῦσαν τοὺς χριστιανοὺς κάθε Κυριακῇ καὶ γιορτῇ, ἀλλὰ καὶ κάθε μέρα στὸν ὄρθρο καὶ τὸν ἑσπερινό, στὴν ἐκκλησία. Τὸ σήμαντρο τοῦτο, σὺνεται ὡς τὰ σήμερα, καὶ χτυποῦνε μ' αὐτὸ τὸν «Ἀδάμ», κάτι συνεχῆ γρήγορα κτυπήματα τοῦ σήμαντρο, καὶ σύγχρονα ἀραιὰ τῆς καμπάνας. Ἡ σήμανση αὐτὴ εἶναι πανηγυρικῇ, καὶ γίνεται τὴν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων, τοῦ Πάσχα καὶ τὴν ἡμέρα πρὸς πανηγυρίζει ὁ Ναός, στίς 18 Ἰανουαρίου.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, ἀναφέρω ὅτι, ἡ κλήση στὴν Ἐκκλησίᾳ μετὰ σήμαντρο, γίνεται καὶ σήμερα στὰ μοναστήρια, καὶ δὴ στὸ Ἅγιον Ὄρος. Εἶναι ἀρχαιότατη συνήθεια. Τὸ σήμαντρο ὅμως εἶναι ξύλινο. Τὸ κρατᾷ ἓνας καλόγερος, ὁ τῆς ὑπηρεσίας νὰ ποῦμε, στὸ ἀριστερὸ χέρι, καὶ μετὰ ἓνα ξύλινο πάλι σφυράκι πρὸς κρατᾷ μετὰ ἄλλο, κτυπᾷ συνεχῶς.

Καὶ ἔτσι περνᾷ ἀπὸ τὰ κελλιὰ ὄλων τῶν συναδέλφων του, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὄλους τοὺς διαδρόμους καὶ τοὺς χώρους ὄλου τοῦ μοναστηριοῦ, γιὰ ν' ἀκούσουν ὄλοι, καὶ νὰ πᾶνε στὴν ἐκκλησίᾳ, στὸν ὄρθρο ἢ στὸν ἑσπερινό, στὸ Ἀπόδειπνο ἢ στὸ «Μεσονυκτικόν», ἢ καὶ στίς «ὄρες».

Καὶ θυμῆθηκα τὴ στιγμὴν αὐτὴ τὸ μεγάλο θρησκευτικὸ δέος πρὸς μᾶς κατελάμβανε, ὅταν φοιτούσαμε στὴν Ἱερατικὴ Σχολὴ Ἅγ. Ἀναστασίας Θεσσαλονίκης, καὶ ὄλοι, τὴν παραμονὴ τοῦ πανηγυρισμοῦ τῆς Ἁγίας, παρακολουθούσαμε ὄλοι οἱ μαθηταὶ τὸν καλόγερο τοῦ Μοναστηριοῦ νὰ χτυπᾷ ρυθμικὰ καὶ μεγαλόπρεπα τὸ σήμαντρο, ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη, ἀναγγέλλοντας τὴ μεγάλη γιορτῇ.

Τέτοια σήμαντρα, μοῦ λέγει ὁ συνομιλητής μου, ἦταν ἄλλα δύο: 1) Στοῦ Κούτσαλα τὸ φούρνο, ἢ μᾶλλον στὴ γωνία μεταξύ τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Σταμάτη Μούτλια καὶ τοῦ φούρνου. Ἦταν ἕνα κυβικὸ κτίσμα 4×4, μὲ πέτρα γερή, καὶ αὐτοῦ πήγαμε ὁ κανδηλανάπτης καὶ χτυποῦσε τὸ σήμαντρο, εἰδοποιώντας τοὺς Χριστιανούς γιὰ τὴν ἐκκλησιά. Καὶ ἦτο ἀπαραίτητο τοῦτο, διότι ἐσπᾶνιζαν καὶ τὰ ὠρολόγια. Δὲν ἐκτιζαν δὲ καμπαναριό, διότι ἡ Ὄθωμανικὴ Κυβέρνηση τοὺς τὸ ἀπαγόρευε.

Μὲ τὸν ἀφηγητὴ μου μάλιστα, τὸ ἀπόγευμα τῆς 9.9.59, ὥρα 6.30', πήγαμε καὶ εἶδαμε τὴν τοποθεσίαν αὐτή. Νά! μοῦ λέγει: Μένουν ἀκόμη μερικὲς πέτρες. Τὶς πολλὲς, τὶς πῆρε ὁ Κόντισαλος γιὰ τὸ σπίτι του.

Στὸ ἴδρυμα, ἰσταντήσαμε καὶ τὴ συνάδελφο Πηνελόπη Μούτλια, κι' ὅλοι μαζί πήγαμε στὸ σπίτι ὅπου γεννήθηκεν ὁ συνομιλητής μου, δηλ. σὰ Σαλιαγκεϊκα, πίσω ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Σταμάτη Μούτλια.

Τὸ σπίτι αὐτό, μᾶς εἶπε, εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα παλιὰ σπίτια τοῦ Σουφλίου, πού σώζεται πρὶν ἀπὸ 300 χρόνια. Κάποια γυναίκα, μᾶς ὠδήγησε μέσα μὲ λάμπα, γιὰτὶ ἦταν σκοτεινά. Πρὸς Β. ἔχει ἕνα δωμάτιο 4×6 καὶ πρὸς Ν. ἕνα κελάρι 4×8. Στὴ βάση τῶν τοίχων τοῦ δωματίου καὶ τοῦ κελαριοῦ εἶναι χτισμένα τζάκια μεγάλου ὕψους, καὶ στὴ στέγη φεγγίτες, μὲ στρογγυλὸ ἡμικυκλικὸ γυαλί. Ὁ τοίχος, ἔμπρὸς καὶ πίσω, πολὺ χαμηλός, γιὰ νὰ μὴν μποροῦν νὰ μπαίνουν μέσα οἱ Τούρκοι κατακτητές. Παράθυρα, φυσικά, δὲν ὑπάρχουν καθόλου.

Ἦστερ' ἀπὸ λίγο φύγαμε, καὶ κατηφορίζοντας μοῦ εἶπε καὶ τὰ ἑξῆς: Ἔκουσα πρὸς συγγενεῖς μου νὰ λέγουν, ὅτι ὁ προσπάππος μου καταγόταν ἀπὸ τὸ Σούλι καὶ ὀνομαζόταν καπετὰν Νάσος Καράμπελας, καὶ ὅτι ἦταν πολὺ δυνατὸς καὶ ρηφοκίνδυνος. Μάλιστα δέ, οἱ γονεῖς του ἔλεγαν, ὅτι ὁ Πάπο-Νάσης φοροῦσε φουστανέλλα, καὶ γιὰ τὰ κατορθώματά του τοῦ θγάλανε καὶ τραγοῦδι, πού ἀρχίζε ἔτσι:

«Ποῦς εἶδε τὸν Καρα-Μπελιά, τὸν καπετὰν Θανάση.»

Κι' ἕνα ἀπὸ τὰ κατορθώματά του εἶναι τὸ ἑξῆς: Τὰ παλιὰ χρόνια, Τούρκοι μπέηδες ἔρχόταν ἀπὸ τὴν ἀντικερυνὴ ὄχθη τοῦ Ἑβρου κι' ἀρπάζανε Ἑλληνοπούλες. Γι' αὐτὸ, οἱ Ἕλληνες γενικά καὶ οἱ Σουφλιῶτες πρὸ πάντων, τοὺς μισοῦσαν πάρα πολὺ, κι' ἀφορμὴ γύρευαν νὰ τοὺς ἐκδικηθοῦνται. Συνέβη κάποτε, τὰ παιδιὰ τοῦ γέρο-Νάσου, νὰ περάσουν μὲ πῆ βάρκα τῶν στὴν ἄλλη μεριὰ τοῦ Ἑβρου, στὸ «Ντέκιο». Ἀφοῦ τέλειωσαν τὴ δουλειά των, κι' ἐνῶ ἐτοιμαζόταν νὰ ἐπιστρέψουν, ἕνας Τούρκος ἀρματακίμενος τοὺς φώναξε νὰ τὸν πάρουν κι' αὐτόν, καὶ τὸν πῆραν. Ὅμως, δὲν τοὺς ἔδιδε χρήματα γιὰ τὸν κόπο τους. Ὁ γέρο-Νάσης, πού ἐργαζόταν πάρα πέρα στὸ κτῆμα του, ἀντιληφθεὶς τὸ γεγονός, ἄρπαξε ἕνα ρόπαλο καὶ πλησίασε. Εἶπε δὲ στὸν Τούρκο νὰ πληρώσῃ τὰ παιδιὰ. Καὶ ποῦς εἶσαι σύ, πού θὰ μὲ δια-

τάξης, λέει ὁ Τουρκός: Νά ποιὸς εἶμαι, τοῦ λέει, ἐνῶ συγχρόνως τοῦ ἔδινε γερά κτυπήματα μὲ τὸ ρόπαλο. Τοῦ πῆρε μετὰ τὶς πιστόλες καὶ τὶς μαχαίρες, ποὺ δὲν πρόλαβε νὰ χρησιμοποιήσει καν, καὶ τὸν ξεπροβόδισε μὲ βροσιές. Αὐτός, ἔφθασε λαχανιασμένος στὴ Λυκόφνη, — τουρκικὸ τότε χωριὸ — καὶ διηγήθηκε τὰ διατρέξαντα. Καὶ τοῦ εἶπαν: Μπά; μὲ αὐτὸν βρῆκες νὰ τὰ βάλῃς; Καὶ τοὺς παρεκάλεσε μετὰ, νὰ ζητήσουν τοῦλάχιστον τὰ ὄπλα του. Καὶ ποιὸς ξέρει τί ἔγινε ὕστερα!

Ξαναγυρίζοντας στὴ συζήτηση γιὰ τὰ καμπαναριά, μοῦ εἶπεν ὅτι, κ' ἓνα ἄλλο τέτοια σήμαντρο, ἦταν στὴν πλατεῖα «καθάκι». Σὲ ἐρώτησή μου, ποιοὶ παπάδες ὑπηρετήσαν ἰσὸ καὸν αὐτό, μοῦ εἶπεν: Παπάδες ἦταν 1) ὁ Παπα - Χριστόδουλος, 2) Παπαχρῖστος, 3) Παπαδημήτρης, γυιὸς τοῦ Παπα - Χριστόδουλου. Ὁ Παπαδημήτρης μάλιστα ἦταν οἰκονόμος καὶ διέταζε τὸν πατέρα του.

Ἄπ' τὸν Παπα - Δημήτρη, σοί εἶναι οἱ Παπαδημητράδες τοῦ Πάνω Μαχαλά, καθὼς καὶ οἱ γυναῖκα τοῦ ἰσνομλητοῦ μου. Ἀκόμη καὶ ἡ μάνα τοῦ Νεόφυτου Παπαναστασίου ἦταν Παπαχριστοδουλοῦδα. Ὁ Παπαχριστόδουλος, εἶχε πολλὰ κτήματα. Ζοῦσε πολὺ καλά. Ἦταν ὁμορφος παπᾶς, μὲ μακρὰ μαλλιά ὡς τὰ πόδια. Ἄλλοι παπάδες ἦταν, ὁ Παπαμιόσχος, μπαμπᾶς τοῦ πεθεροῦ τοῦ Κων. Κουρτίδη, ἄλλος, ὁ Παπαπαναγιώτης Τσουτσουμπέκας, ἄλλος, ὁ παππὸς τοῦ κληδοναπτοῦ Παπάζογλου, τὸν ὁποῖον καὶ ἔθαψαν στὴν αὐλὴ τοῦ Ναοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου. Καὶ εἶχε παιδί παπᾶ, τὸν Παπαχρηῖστο, ποὺ πέθανε στὰ 1910 καὶ τὸν ἀντικατέστησε ὁ ἀφηγητής μου, ὁ ὁποῖος χειροτονήθηκε ἰσὰ 1906. Ὑπηρετήσε πρῶτα δάσκαλος εἰς τὸ Γιαούτι Ἁγ. Θράκης, ἐπαρχίας Οὐζούν - Κιπρού. Τὸ 1894 εἰς Ἀσβεστάδες. Ἔπειτα στὴν Καρωτὴ (Διδ)χου ἓνα χρόνο. Στὴ Μάνδρα 3 χρόνια, καὶ τὸ 1906 στὸ Τσιαουσιλῆ, ὅπου καὶ ἔγινε παπᾶς. Μετὰ δύο χρόνια ἦλθε ἀπὸ Σουφλί, ἰστὴν ἐκκλησίᾳ Ἁγ. Ἀθανασίου, καὶ τώρα πιά εἶναι συνταξιούχος — 1959.

Ἄλλος παπᾶς ἦτο καὶ ὁ Παπαγιώργης, ἀπ' τὸν ὁποῖο κατάγονται οἱ Παπαγιώργηδες.

Ἀκόμη, στὸν περίβολο τοῦ ναοῦ, κοντὰ στὸ Νότιο τοῖχο, φαίνονται στήμενες δύο πέτρινες πλάκες ἐπιτύμβιες, μὲ ἰσκαλισμένα Βυζαντινὰ γράμματα.

Ἡ πρώτη γράφει: Χριστοδούλου ἱερέως, ἔτος 1850.

Ἡ δευτέρα: Δέησις Ἱερέως τῶν Μακαρίων δοῦλων σου. Ἱερεὺς Λιγιᾶς (Ἡλίας), ἔτος 1862, Νοέμβριος.

Ἄλλοι παπάδες στὴν ἴδια ἐκκλησίᾳ ἦσαν: 1) Παπαγιάννης Παράσχος, 2) Παπα-Πασχάλης Φούσκας, 3) Παπαχρηῖστος, καὶ 4) ὁ Παπαντώνης Σακελλαρίδης, τῆς οἰκογενείας Σαπουντζήδων, Πρωτοπαπᾶς, ἀρχιερατ. ἐπίτροπος ἐπὶ πολλὰ χρόνια, καὶ ἔχοντας τα καλά μὲ τὸ Δεσπότη, εἶχε τὴν ἐξουσίᾳ τοῦ «Δεσμεῖν καὶ λύειν» στοὺς παπάδες, μὰ καὶ στὴν κοινωρία. Ἦτο ἀγράμματος μὲν, ἀλλὰ πολὺ καπάτσος καὶ καταφερτζῆς. Στὸν καιρὸ τῆς Τουρκο-

κρατίας μάλιστα, ήταν πραγματικός άρχοντας, με άρχοντικό παράστημα. Τρομερός δολοπλόκος και κόλαξ, έ γνώριζε να κολακεύη τους προϊσταμένους του, και να επιβάλλεται στους ύφισταμένους του, κι' άς ήταν πιο έγγράμματοι απ' αυτόν. Έζησεν ώς τὰ βαθεία γεράματα και πέθανε πρό όλίγων έτών, σέ ηλικία 90 περίπου έτών.

Είς τό εικονοστάσι τής εκκλησίας υπάρχουν πολλές εικόνες, παλιές και καινούριες, και καθώς έπρόσεξα, μερικές απ' αυτές είναι θαυμασίας τεχντροπίας, και πού θά έπρεπε τὰ όνόματα τών άγιογράφων αυτών να είναι γνωστά.

Μεταξύ αυτών, αναφέρω μερικές με έπιγραφές και άφιερόματα, και σάν 'Αρχαίες και σάν καλλιτεχνήματα:

1) Εικών τών 12 'Αποστόλων. 'Αφιέρωμα Α. Πελαργίδου, 1886. 'Απριλ. 6. Διά χειρός Παπακαστόλου.

2) Εικών 3 'Ιεραρχών. Χείρ Παναγιώτου.

3) Εικών 'Ιακώβου — Δαβείδ — 'Ιωσήφ. «'Αφιερώθη ή παρούσα εικών έξόδων τού εύλογημένου Ρουφετίου και υιών Τουλκερίδου, έτος 1848».

4) Εικών 'Αγ. Μοδέστου, με την άφιέρωση: «'Ιεράρχα Μόδεστε, μη διαλείπης προσθεύων υπέρ τών σέ επικαλούντων δούλων σου γεωργών». 5) Εικών 'Αγ. Γεωργίου (Χρονολογία) 1843.

Είς τό ιερόν, σώζεται και ένα 'Ιερό Εύαγγέλιο υπό χρονολογίαν εκδόσεως 1671, δωρηθέν εις τόν 'Ιερό Ναό τῷ 1862, υπό δυσαναγκώστου δωρητού. Τὰ γράμματα τού κειμένου είναι Βυζαντινής γραφής.

Σήμερα, στόν ιερό ναό εργάζεται ένας φωτισμένος και έξαιρετικά δραστήριος Λευίτης, ό 'Ιερομόναχος 'Αρχιμ. Σπυρίδων Στογιάννης, πού έπεμλήθημε πάρα πολύ την 'Εκκλησία με λογίων - λογίων διακοσμήσεις, και πού την έκανε παράδεισο. 'Αλλά τώρα άσχολείται να πλουτίση και τό παρεκκλησίαι τού Προφήτη 'Ηλία με ιερές εικόνες, αλλά πρό πάντων τούς περίξ χώρους, κάνει τὰ άδύνατα - δυνατά, να τούς δενδροφυτεύση και να τούς κάνει «κῆπο 'Εδέμ». 'Αλλά και σέ ζητήματα εύποιίας, δέν ύστερεί.

Σουφλι 14.3.65

ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΥΦΛΙΟΥ

Συνεχίζοντας την ιστορία τών ιερών ναών, θά άσχοληθῶ τώρα με τόν ιερό ναό «'Αγ. Γεωργίου», χρησιμοποιώντας σάν πηγές, και πάλιν τόν ίδιο άφηγητή μου γέρο - παπα-Παναγιώτη Ζαπαρτίδη ή Παπασαλιάγκα, τό γέρο Χρίστο 'Αραμπατζή ή Κοτρώτσιο, τόν ήδη μακαρίτη θείο μου Παναγιώτη Ι. Γκουντιάκα, και άλλους, πού δέν βρήκα μέσα στο πλῆθος τών σημειώσεών μου, για ό,τι άφορᾷ τή λαογραφία Σουφλίου, και πού δέν έχω άκόμη τή

σχετική άνεση, αλλά και τὸ χρόνο ἔνεκα τῶν ὑπηρεσιακῶν μου ἀπασχολήσεων, νὰ κατατάξω κατὰ σειρὰν καὶ κατὰ πῶς πρέπει. Πάντως, κάτι ποὺ θὰ ἀντιληφθῶ ὅτι παρέλειψα, θὰ τὸ προσθέσω ἔστω κι' ἀργότερα, ὅταν, ἐπαναλαμβάνω, εὔρω τὴν άνεση καὶ τὸ χρόνο, σὰν συνταξιούχος, ν' ἀσχοληθῶ εὐδικά.

Ὁ Ἱερ. Ναὸς Ἀγ. Γεωργίου, ποὺ εἶναι καὶ Μητροπολιτικὸς Ναὸς τῆς πόλεως, γιὰ τὸ Σουφλί ἀπ' τὰ 1925 — 1935 ἦτο καὶ ἕδρα ἰδίας Μητροπόλεως, κατόπιν καταργηθείσης, εὐρίσκεται στὸν κάτω μαχαλᾶ, στὴ συνοικία «Ἀποστόλ», καθὼς λέγεται ἀπ' τὰ παλιὰ ἀκόμα χρόνια.

Αἱ διαστάσεις του, κατὰ πρόχειρον δικό μου ὑπαλογισμὸν, εἶναι: μῆκος 26½ μ. καὶ πλάτος 16½ μ. Συνεχόμενον τμήμα τοῦ Ναοῦ ἀποτελεῖ ὁ νάρθηξ, μῆκος 22 μ. καὶ πλάτους 6 μ., μὲ δύο εἰσόδους, μίαν ἀπὸ βορρᾶ καὶ μίαν ἀπὸ νότον. Τρίτη εἴσοδος, ἐπίσης, εἰς τὸ κέντρον τοῦ νάρθηκος, ὀδηγεῖ πρὸς δυαμάς, μὲ δίοδον κάτω ἀπὸ τὸ κωδωνοστάσιον. Πάνω ἀπὸ τὸ Νάρθηκα, εἶναι ὁ διώροφος γυναικωνίτης, ὁ ὁποῖος ὡς πρὸ 1935, ἐπροστατεύετο μὲ κυκλιδομάτα, εἰς τρόπον ὥστε αἱ γυναῖκες νὰ μὴ γίνωνται ὁρατὲς ἀπὸ τὸν κυρίως ναό. Καὶ ἐπειδὴ τὸ θέαμα ἐνεθύμιζε τουρκικὸν γυναικωνίτην, ἐξ ἄλλου καὶ ἀναχρονιστικὴν ἀντίληψιν περὶ ἠθικῆς, ἡ τότε ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ, προτάσει τῶν περισσοτέρων ἐνοριτῶν, προσέβη εἰς τὴν ἀφαίρεσιν τῶν κυκλιδομάτων, ποὺ ἦσαν φυσικὰ ξύλινα. Ἔτσι, καὶ φῶς πῶς πολὺ στὴν ἐκκλησίαν ὑπάρχει, καὶ ἡ παρακολούθησις τῶν Ἱερῶν Τελετῶν, ἀπὸ τῆς γυναῖκες, γίνεται εὐκολωτέρα καὶ πληροτέρα.

Στὸ γυναικωνίτη ὀδηγοῦν δύο εἰσοδοὶ κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὸν περίβολο τοῦ ναοῦ, μία ἀπὸ τὸ βορρᾶ καὶ μία ἀπὸ τὸ νότον — καὶ δύο κλίμακες, ἐπομένως. Ἐπίσης, ἀπὸ τὸ Νάρθηκα ὑπάρχουν τρεῖς εἰσοδοὶ ποὺ ὀδηγοῦν στὸν κυρίως ναό.

Ὁ ναὸς ἔχει ρυθμὸ «Βασιλικῆς», ἀλλὰ μὲ παράθυρα σχετικῶς μικρὰ μὲν, ἀλλὰ ὁ φωτισμὸς ἀρκετὰ καλός. Τὸ μικρὸ σχῆμα τῶν παραθύρων θὰ ὀφείλεται, πιστεύω, σὲ λόγους ἀσφαλείας, διότι ὅλα τὰ κάτω παράθυρα εἶναι κυκλιδοφραχτα, καὶ οἱ πέντε ἐξωτερικὲς θύρες, (τρεῖς τοῦ νάρθηκα καὶ δύο τοῦ γυναικωνίτη) πάρα πολὺ χονδρὲς καὶ στερεές, σχεδὸν ἀπαραβίαστες.

Τὸ ἔσωτερικὸν τοῦ ναοῦ εἶναι ἐξαιρετικόν. Ἡ στέγη στήριζεται σὲ 12 κυλινδρικοὺς κίονες μὲ στολισμένα κιονόκρανα, καὶ πάνω τοποθετημένους οἱ εἰκόνες τῶν 12 Ἀποστόλων, ζωγραφικῆς ἀξίας, ἴσως τοῦ ζωγράφου Παταποστόλου, ἢ τοῦ μπαμπᾶ του, ἢ τίς οἶδε ποιονοῦ. Δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι σημειωμένα, τὰ ζητήματα αὐτὰ στὰ ἀρχεῖα τῆς Ἱερ. Μητροπόλεως Διδ)χου, καὶ θὰ ἦτο ἐπιβεβλημένον νὰ ἐρευνηθοῦν, διὰ νὰ γίνῃ ἡ ἐργασία πληροτέρα καὶ ἀκριβεστέρα.

Ὁ καταλληλότερος ὁμοῦ γιὰ νὰ γράψῃ πλήρη τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἱ. Να-

οὔ, θὰ ἦτο ὁ πατήρ Κων)νος Φούσκας, πού ὑπῆρξε μαθητής μου στοῦ Δημοτικού Σχολεῖο, ἤδη δὲ καθηγητὴς στοῦ Γυμνάσιο τῆς πόλεως, καὶ προϊστάμενος τοῦ ἐν λόγῳ ναοῦ. Αὐτὸς θὰ ἐρευνήσῃ τὰ Ἀρχεῖα λεπτομερῶς. Ἐπ' εὐκαιρία μάλιστα, ἀναφέρω ὅτι καλὸν θὰ ἦτο, νὰ διατάξῃ ὁ Σεβασμιώτατος Διδ)χου, νὰ γραφοῦν οἱ ἱστορίες ὄλων τῶν ἱερῶν ναῶν τῆς ἐπαρχίας του, ἀπὸ μορφομένους ἱερεῖς ἢ ἐγγραμμιάτους ἄλλους πολίτες, ὅπως ἐγίνε μετὰ τις ἱστορίες πῶν Σχολείων τῆς Ἐκπαιδευτικῆς περιφερείας Διδ)χου.

Ὡς τὰ 1963 τὰ δύο πλευρικὰ κλίτη ἐχωρίζοντο ἀπὸ τὸ μέσον κλίτος με «στασιδία» ξύλινα θεβαίως, στερεά, ἀλλὰ μᾶλλον κακότεχνα. Μετὰ τὴν πρωτοβουλία ὅμως τοῦ ἐξαιρετικοῦ λευίτου πού ἀναφέραμε, τὰ στασιδία αὐτὰ ἀφαιρέθηκαν, καὶ προσετέθησαν καθίσματα πολὺ ὠραῖα, καθὼς εἰς τις ἐκκλησίες τῶν πόλεων, καὶ μετὰ τὸν τρόπον αὐτὸ οἱ χριστιανοὶ παρακολουθοῦν μετὰ πλήρη ἄνεση τὶς ἱερὲς ἀκολουθίες. Ἐκτὸς αὐτοῦ ὅμως, ὁ χῶρος διευρύνθηκε, ἡ ἀκουστικὴ καλύτερεψε, καὶ ἡ ἐμφάνισις τοῦ ναοῦ πῆρε μιὰ ὄψη πολιτισμοῦ, ἡ δὲ παραμονὴ στὴν ἐκκλησία, εἶναι λίαν εὐχάριστη.

Ἐκεῖνα ὅμως, πού ἐντυπωσιάζουν τὸν ξένο ἐπισκέπτη τοῦ ναοῦ, εἶναι τὸ σκαλιστὸ εἰκοναστάσι, ὁ ἄμβωνας καὶ τὸ Δεσποτικὸ. Εἶναι ὅλα δουλεμμένα μετὰ ἐξαιρετικὴ τέχνη καὶ ὑπομονή, ἀπὸ τὸν πιδὸ φημισμένο τεχνίτη τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης (1840—70), τὸ Σπρατὴ Κελεδούρη*, ἀπ' τὴν Κεσσάνη τῆς Ἀν. Θράκης, πού καθὼς ἀναφέραμε καὶ στὴν ἱστορία τοῦ ἱερ. ναοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου, ἐργαζόταν γιὰ τὸ ἱστολισμὸ τῶν καλύτερων καὶ πλουσιωτέρων ναῶν τῆς Βασιλεῦσας καὶ πολλῶν ἐκκλησιῶν διαφόρων πόλεων τῆς Θράκης, καθὼς καὶ τῶν Μοναστηριῶν τῆς Κορνοφωλιᾶς καὶ τῆς Δαδιάς. Αὐτὰ μοῦ τὰ ἐπεθεβαίωσε καὶ ὁ ἀφηγητὴς μου κ. Γεώργ. Μπρίκας, φαρμακοποιός, σὲ πρόσφατη συνέντευξή μας. Ὅσοι ξένοι λοιπὸν ἐρχονται καὶ ἐπισκέπτονται τὴν ἐκκλησίαν μας αὐτή, μένουσιν ἐκθαμβοὶ ἀπ' τὴν ὁμορφίαν, καὶ λέγουσιν ὅτι, καμμιά ἄλλη ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔχει ὠραιότερο τέμπλον, Δεσποτικὸ καὶ ἄμβωνα. Ἦτο πράγματι ὁ τεχνίτης ἐκεῖνος, ἐξαιρετικὸς καλλιτέχνης. Μὰ καὶ οἱ Σουφλιῶτες, γιὰ νὰ καλλωπίσουν τὴν ἐκκλησίαν τους, δὲν ἐλποῦντο χρήματα. Γιατὶ λένε ὅτι, ὁ τεχνίτης αὐτὸς ἐργαζόταν μετὰ μεγάλη τέχνη καὶ ἀφοσίωση, ὅμως μετὰ τὴν συμφωνίαν νὰ καλοπληρωθῇ. Καὶ ὅπως θ' ἀναφέρω παρακάτω, ἀπὸ κάτι πρόχειρα χρονικά, σημειώνεται ὅτι, ἐπῆρε γιὰ τὴν ἐργασία τοῦ στοῦς ἱεροῦς ναοῦ τοῦ Σουφλίου, χιλιάδες γρόσια. Κι' ἀλήθεια, μένει ἐκπληρωτὸς κανεὶς ἂν σκεφθῇ τί ἐπιτηδειότητα καὶ ὑπομονὴ χρειάσθηκε αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, γιὰ νὰ σκαλίσῃ τόσα ἰσχύδια καὶ τόσες παραστάσεις! Ἀρκεῖ νὰ προσέξῃ κανεὶς τὸ κεντρικὸ ἰσημεῖο τοῦ Τέμπλου, τὸν Ἐσταυρωμένον καὶ τὶς γύρω συμβολικὰς παραστάσεις. Εἶναι θαῦμα τέχνης!

* Ἀπὸ μιὰ γλυπτὴ ἐπιγραφή πού βρῆκα ὁ ἴδιος τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ Λεπτοουργοῦ εἶναι λαθασμένο. Πρέπει νὰ λέγεται: Σταμάτης Ταλιαδούρος, Μαδυτανός.

Βεβαίως, έκτοτε ὅλ' αὐτὰ τὰ ἔχουν θάψει πολλές φορές, ἀλλὰ κατὰ τὸ χροῶμα ὄχι ἐπιτυχῶς. Διότι, ὅπως τὰ ἔχουν παλὺ σκοῦρα, ἔχουν χάσει πολὺ ἀπὸ τὴ φυσικότητα. Στὴν ἐκκλησία Ἀγ. Ἀθανασίου μάλιστα ἔχουν ἀλλάξει τελείως τὸ χρωματισμό! Τὰ κάνανε οὐρανὶ καὶ χροσᾶ! Ἀλλοίμονο ἂν τὰ ξανάβλεπε ὁ κατασκευαστὴς τὸν! Τί παράτονα θὰ ἐξέφραζε! Ἔχουνε θάψει ἐπίσης καὶ τοὺς κίονες σὲ ἀπομίμηση μαρμάρου, μὰ ἐντελῶς ἄτεχνα. Ἐνθυμούμαι ὅταν, τεχνίτες ἐλαιοχρωματισταὶ ἔβαφραν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς Ἀγ. Ἀναστασίας, ἔβλεπε κανεὶς τοὺς κίονες, καὶ ἐνόμιζε πὼς ἦσαν ὀλόσωμοι ἀπὸ μάρμαρο!

Ἐπανέρχομαι πάλι στὰ στασιδία. Ἐνθυμούμαι ὅτι, οἱ χριστιανοὶ ποὺ εὐρίσκοντο ἰστὰ πλευρικὰ κλίτη, ὅταν ἐγένετο οἰαδῆποτε τελετὴ, δὲν ἔβλεπαν τίποτε, διότι ἐμποδίζονταν ἀπὸ τὰ στασιδία. Σήμερα ὅμως, εἶναι ἐλεύθεροι νὰ παρακολουθήσουν ὅλοι, ὅλες τὶς θρησκευτικὰς τελετὰς, καὶ μὲ πλήρη ἄνεση, διότι μποροῦν κεντραζόμενοι, νὰ κάθωνται. Στασιδία, ἔμειναν μόνο αὐτὰ ποὺ εἶναι πρὸς τὴν πλευρὰ τῶν τοίχων, ὅπου καὶ δὲν ἐμποδίζουν κανένα. Ἐπίσης, ἔλειψε καὶ τὸ ἄτοπο, νὰ μὴ γνωρίζῃ κανεὶς, ποῦ νὰ σταθῇ. Τώρα πλέον, ἀπὸ τὶς σχετικὰς ἐπιγραφὰς βλέπουν ὅλοι ὅτι, οἱ μὲν ἄνδρες πηγαίνουν στὸ δεξιὸ ἡμισυ τοῦ κεντρικοῦ κλίτους, καὶ σ' ὀλόκληρο τὸ δεξιὸν κλίτος, οἱ δὲ γυναῖκες στὸ ἀριστερὸν ἡμισυ τοῦ κεντρικοῦ κλίτους, ἰστὸ ἀριστερὸν κλίτος ὀλόκληρο, καὶ στὸ γυναικωνίτη. Οἱ γυναῖκες δηλ. ἀπέκτησαν, ἴσα δικαιώματα, καὶ στὴν Ἐκκλησίαν ἀκόμη.

Καὶ αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωση νὰ συγχαρῶ τὸν Πατέρα Κων)νο γιὰ τὴν πρωτοβουλία του αὐτῆ, καθὼς καὶ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Διδ)χου κ.κ. Κων)νο, ὅστις ἐγκρίνει καὶ περιβάλλει μὲ τὸ κῦρος του τὰ ἐξαισία ἀνακαινιστικὰ καὶ ἐξωραϊστικὰ ἔργα τοῦ ἐξαιρετοῦ ἱερέα, τοῦ αἰδεσιμωτάτου πατρὸς Κων)νου Φούσκα.

Καὶ τώρα γενᾶται τὸ ἐρώτημα:

Πότε καὶ πὼς χτίσθηκε ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἀγ. Γεωργίου; Γιὰ τὸ ζήτημα αὐτό, δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ γραπτὸ, ἀπ' τοὺς παπποῦδες. Γι' αὐτὸ θ' ἀνατρέξουμε καὶ πάλι στὶς πληροφορίες τῶν γερόντων, ἤτοι στὸ γέρο παπᾶ Ζαπαρτίδη — παπα - Σαλιάγκα, στὸν κ. Γεώργιο Μπρίκα, γέρο - φαρμακοποιό, στὸν πάπο Χρῆστο Κοτρότσιο - Ἀραμπατζῆ, στὸ Χρ. Παρθένο, ἀγγελιοπλάστη, φανατικὸ χριστιανό, στὸ γέρο Ἦλ. Χαραμπάρα, πατέρα τῆς καθηγητρίας Τότας Χαραμπάρα, καὶ ἄλλους.

Ἀπ' ὅλους αὐτοὺς μαθαίνουμε ὅτι: Προτοῦ ἀνεγερθῆ ἡ Ἐκκλησία αὐτὴ καθὼς τὴ βλέπουμε σήμερα, ἦταν στὴν ἴδια θέσση ἓνα μικρὸ ἐκκλησάκι τιμώμενο μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀγ. Χριστοφόρου. Στὸ Ἐκκλησάκι αὐτὸ πήγαιναν οἱ Χριστιανοὶ τοῦ κάτω μαχαλᾶ, οἱ καμπιῶτες, ὅπως τοὺς ἔλεγαν. Τὰ σπῆτια βέβαια, ὡς τότε, (1850), ἦταν πολὺ ἀραιὰ, ἐννοῶ ἐδῶ στὸν κάτω μαχαλᾶ, εἴτε ἀπὸ τὸ φόβο τοῦ καταχτητῆ, εἴτε γιὰτὶ πλημμύριζεν ὁλος ὁ τόπος προτοῦ

γίνη ή σιδ)κή γραμμή, και οι χριστιανοί χωροῦσαν. Ἐν και δὲ μοῦ ἔχουν εἰσπεῖ σχετικά, συμπεραίνω ὅτι τὸ ἐκκλησάκι αὐτό, θὰ τὸ εἶχαν κάμει οἱ καμπιώτες, γιὰ νὰ μὴν ἀνεβαίνουν γιὰ τὰ χριστιανικά των καθήκοντα ὡς ἐπάνω στὸν «Ἅγιο Ἀθανάσιος», γιὰ τὸ αὐτὸ και σήμερα ἀκόμα εἶναι πολὺ κουραστικὸ λόγῳ τῆς μεγάλης ἀναφύρεως. Ἀφοῦ οἱ γερόντοι, μετὰ δυσκολίας φθάνουν και σ' αὐτὸ τὸν «Ἅγιο Γεώργιος», μετὰ τὴν ἐλάχιστη ἀναφύρεως, ἐνῶ τοὺς ἀκοῦμε νὰ λένε μετὰ πικρία: «Δὲ μποροῦμε πλέον νὰ βγάλουμε τὸν ἀνήφορο τῆς Ἐκκλησιᾶς».

Τὰ χρόνια ὅμως περνοῦν, τὸ Σουφλί προσδεύει, ὁ πληθυσμὸς αὐξάνει, και γεμίζουν οἱ πρόποδες τοῦ «Ἀηλιά» μετὰ σπίτια, πού ἀποτελοῦν τὶς συνοικίες «Ἀποστόλ» και «Σέχ». Ἀλλὰ και οἱ Τουρκικὲς Ἀρχές, ἐγκαθίστανται σὲ κτίρια πού χτίζονται κατὰ μῆκος τῆς σιδ)κῆς γραμμῆς. Ἐτσι ὅμως ἡ ἀσφάλεια ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψη τοῦ ἐπίσημου κράτους γίνεται μεγαλύτερη, και οἱ νέοι ἀποικοὶ πού ἔρχονται, προτιμοῦν τὸν κάτω μαχαλά. Οἱ παπποῦδες μας ὅμως αὐτοὶ πού ἦταν ἐξαιρετικὰ ἰσχυροὶ, τὶς Κυριακὲς και γιορτὲς δὲ χωροῦσαν στὴν Ἐκκλησιά, και ἀπεράσισαν νὰ χτίσουν μεγαλύτερη και καλύτερη. Ὅμως τὸ τουρκικὸ κράτος δὲν ἐπέτρεπε νὰ χτισθῆ μεγάλη Ἐκκλησιά. Καὶ τότε τὰ σοφὰ γεροντάκια, εἶπαν κρυφὰ στὸν κληρικὸν ἀνάστη νὰ τῆς δώσῃ φροσιὰ τῆς μικρῆς Ἐκκλησιᾶς, και στὸν τόπο τῆς νὰ γίνη ἡ μεγάλη Ἐκκλησιά. Ἄλλοι λένε ὅτι ἀπὸ ἀτύχημα κάηκε ἡ Ἐκκλησιά. Ἐγὼ παραδέχομαι μᾶλλον τὴν πρώτη ἐκδοχή. Ἀσχετὰ ὅμως μ' αὐτὸ τὸ γεγονός εἶναι ὅτι, ἡ Ἐκκλησιὰ καταστράφηκε ἐντελῶς κι' ἔπρεπε νὰ γίνη ἀπωσδῆποτε ἄλλη.

Πρῶτη δουλειὰ ἦταν νὰ ἐξευρεθῆ ἀνάλογος χῶρος. Ἀλλὰ αὐτοῦ ἦταν διάφορα οἰκία Ζουμάδικα, Τσακμακάδικα και Φοσιάδικα.

Ὁ κ. Γεώργιος Μπρῆσις μοῦ εἶπεν ὅτι, ἀπὸ πολλὰ χρόνια ὑφίστατο μιὰ ἰσχυρὴ ὀργάνωση, ὁ «Ἅγ. Γεώργιος», ἡ ὁποία μάζευεν ἔρανοὺς γιὰ τὸ χτισμὸ τῆς Ἐκκλησιᾶς. Καὶ κάθε Σάββατο γυροῦσαν μετὰ ἕνα σιδερένιο κουμπιῶν και μάζευαν ἔρανο ἀπὸ τὰ μαγαζιά, ἀλλὰ και ἀπὸ τὰ οἰκία. Τέτοιο πρᾶγμα θυμοῦμαι κι' ἐγὼ ἀπ' τὰ 1925 — 1935, ὁπότε γυροῦσε ἕνας κουμπιῶν μᾶς ὀργάνωσης «Ταμεῖον Θεῖου κηρύγματος» και κατόπιν μετὰ τὴν ἐπωνυμία «Φιλάνθρωπος Ἀδελφότης». Μετὰ τὰ χρήματα πού εἰσπράχθησαν, εἶχαν ἀγοράσει ἕνα κτῆμα πάνω στὸν «Προφήτη Ἡλία» και ἔκτισαν τὰ θεμέλια «Γηροκομείου», καθὼς εἶχαν σὰν ἀπώτερο ἱερὸ σκοπὸ. Μὰ οἱ ἐργασίες σταμάτησαν, και αὐτὰ τὰ θεμέλια τοῦ κτιρίου ῥήμαξαν, ὁ Σύλλογος διελύθη, τὸ δὲ χῶρο ἐκεῖνο τὸν χρησιμοποιεῖ ἤδη ὁ πατὴρ Σπυρίδων γιὰ δασύλλιο πού θὰ περιβάλλῃ τὸ νέο Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ ἐκκλησάκι τοῦ «Προφήτου Ἡλία».

Μετὰ τὰ χρήματα λοιπὸν ἐκεῖνα τοῦ Συλλόγου ἐξαγόρασαν τὰ οἰκία τῶν οἰκογενειῶν πού ἀναφέραμε και τοὺς ἔκτισαν νέα οἰκία εἰς ἄλλα σημεῖα τῆς

πόλεως. Μὲ τὸν τρόπο λοιπὸν αὐτό, τὸ οἰκόπεδο εἶχε ἐξασφαλισθῆ. Κι' ἄς ἀκούσουμε τώρα τὸν συνομιλητὴ μου Χρ. Παρθένου, ὁ ὁποῖος μοῦ εἶπεν ὅτι, ὁ πάππος του, Χρ. Παρθένος καὶ αὐτός, τοῦ ἔλεγε: τὴν πρωτοβουλία γιὰ τὴν ἀνέγερση τῆς ἐκκλησίας τὴν εἶχε κάποιος Χατζηγιάνογλου, ἢ Χατζητσιαμούρας. Αὐτός, μὲ τοὺς ἄλλους ἐκκλησιαστικούς ἐπιτρόπους, ἀπεφάσισαν α) τὰ χρήματα γιὰ τὰ ὕλικά καὶ τεχνικά νὰ τὰ πληρώσουν μὲ ἔρανο ἀπὸ ὅλο τὸ Σουφλί, β) νὰ δουλέψουν γιὰ τὸ χτίσιμο ὅλοι μὲ προσωπικὴ ἐργασία, αὐθόρμητα ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ γ) πόσο μεγάλη θὰ γινόταν ἡ ἐκκλησιά. Φυσικὰ γιὰ ἓνα τέτοιο ἱερὸ σκοπὸ ὅλοι ἔμειναν συμφωνότατοι.

Λοιπὸν, κάθε μέρα μὲ μιὰ μεγάλη «τριχιά» (=σχονί) ὁ γέρο Τσιαμούρας μετροῦσε τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ λογάριαζε ἂν ἔφθανε τόσο μεγάλη ἐκκλησιά, ἢ χρειαζόταν μεγαλύτερη, καὶ ὅλοι οἱ περαστικοὶ καὶ οἱ γείτονες τοῦ λέγανε, «Πάπο Χατζῆ, τί κάνεις; Γιὰ πολὺ μεγάλη Ἐκκλησιά μετράς. Ποῦ θὰ βρεθοῦν τόσα χρήματα!»

Παρ' ὅλ' αὐτά, γεγονός εἶναι ὅτι, τὰ χρήματα βρέθηκαν. Εἶχαν συμφωνήσει ὅλοι οἱ Σουφλιῶτες κάθε Σάββατο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν κουμπαραῖ πού γυρονοῦσε σὲ σπίτια καὶ μαγαζιά, νὰ δένουν τὶς εἰσφορές των σὲ μανδήλια καὶ νὰ τὰ ρίχνουν στὸν περιφραγμένον χώρον τῆς ὑπὸ ἀνέγερσιν ἐκκλησίας. Καὶ ἦταν τόσο πρόθυμη ἡ προσφορὰ αὐτῆ, ὥστε ἐπὶ ὄρες ὀλόκληρες κάθε Σαββατόβραδο μετροῦσαν τὶς λίρες καὶ τὰ λογιῆς-λογιῆς χρυσᾶ νομίσματα ποὺ ἦσαν δεμένα στὰ μανδήλια. Στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ προσθέσω καὶ τὰ ὅσα μοῦ εἶπεν ὁ πάπο - Χρῖστος Ἀραμπατζῆς—Κοτρότσιος: «Ὅταν μετροῦσαν τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος τῆς Ἐκκλησίας, οἱ γυναῖκες καὶ ἄλλοι περιέργοι ποὺ μαζεύονταν λέγανε: τόσο μεγάλη Ἐκκλησιά, ποῦ θὰ βρεθοῦν χρήματα γιὰ νὰ γίνῃ! Καὶ δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς, καὶ μαζεύθηκαν χιλιάδες λίρες χρυσές!

Ἀπὸ τὸν κ. Ἡλία Χαραμπάρα, (70 περίπου ἐτῶν), ἀκουσα ὅτι, μανδήλια γεμάτα μὲ λίρες, ρίχνανε καὶ στὴν περιμαντρωμένη αὐλὴ τοῦ ἐκ μητρὸς πάππου του Χατζῆ-Ἡλία Μανάβη, ὅστις ἦτο καὶ ταμίας τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ ἐμπιστοσύνη δὲ στοὺς ἐκκλησιαστικούς Ἐπιτρόπους ἦταν ἀπεριόριστη. Ἡ περιφραγμένη αὐτὴ αὐλὴ σώζεται καὶ σήμερα μὲ τὸ παμπάλαιον σπίτι.

Δὲν γνωρίζω, ἂν ἐνίσχυσε τὸν ἱερὸ σκοπὸ καὶ ἡ Μητρόπολις Διδ)χου, γιὰτὶ δὲν ἔχω τὸ χρόνο νὰ ἐρευνήσω τὰ Ἀρχεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἐπαναλαμβάνω.

Οἱ πληροφορίες μου ἐπίσης προσθέτουν καὶ τὸ ὅτι: «Ὅταν ὁ τότε Μητροπολίτης Διδ)χου Μελέτιος ἐζήτησε τὴν ἀδεια ἀπὸ τὶς Τουρκικὰς Ἀρχές, ἐστὴν νὰ εἶναι παρὼν στὴ χάραξη τῶν θεμελίων καὶ τοῦρκος ὑπαξιωματικός. Λέγεται ὅτι, γιὰ νὰ μὴ ἐμποδίσῃ τὴ χάραξη τῶν διαστάσεων, ἐδωροδοκῆθη, κι' ἔκαμε στραβὰ μάτια, κι' ἡ Ἐκκλησία σὲ λίγο ὠρθώθηκε μεγάλη, ὑψηλὴ καὶ ὠραία.

“Όλοι οι τοῖχοι ἔχουν γίνει μὲ πέτρα πελεκητὴ πολὺ στερεά, ἀρίστης ποιότητος καὶ ἀντοχῆς. Τὴν πέτρα αὐτὴ τὴν μετέφεραν σιδηροδρομικῶς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπὸ τὸ χωριὸ Πιερράδες Διδ)χου, καὶ τὸ Κούλελι (= Πύθιο), καὶ ἀπὸ τὸ Σταθμὸ ὡς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν κουβαλοῦσαν μὲ ἀμάξια, διὰ προσωπικῆς ἐργασίας.

Κατὰ τὸ κτίσιμο βοηθοῦσαν ὄλοι, ἄνδρες, γυναῖκες, ἀκόμα καὶ παιδιὰ. Τίς πιδ μεγάλες πέτρες, τίς ἀνέβαζε πάνω στὶς «σκαλωσιές» ἕνας Στρατῆς Γαβριηλίδης, πατέρας τῶν γέρον ἀδελφῶν Γαβριηλίδη, Γιωργάκη καὶ Πασχάλη, ψαρῶδων - κροεπωλῶν. Ἦταν ἀπὸ τοὺς πιδ δυνατοὺς ἄντρες τοῦ Σουφλίου.

Οἱ κτίστες ἦταν ἀπὸ τὴν Καλλιπολι τῆς Ἀνατ. Θράκης καὶ οἱ ὅποιοι, τὴ μιά μερὰ τῆς ἐβδομάδας δὲν ἤθελαν νὰ πληρωθοῦν. Ἄφηναν τὸ μεροκάματο ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ὅλη ἐργασία λοιπὸν γινόταν μὲ πᾶσαν εἰλικρίνειαν, καὶ μὲ ὑλικά ἀρίστης ποιότητος.

Τὸ τέμπλο, καθὼς καὶ στὴν ἀρχὴ ἀναφέραμε, τὸ ἐφωλοτέχνησεν ὁ ἐκ Κεσσάνης Στρατῆς Κελεδούρης, βοηθούμενος ἀπὸ τὸ γυιό του, ἢ μᾶλλον ἀκριβέστερον, ὁ Σταμάτης Ταλιαδοῦρος.

Γιὰ τὸ τέμπλο αὐτό, ὁ συνομιλητῆς μου Χρ. Παρθένος μοῦ εἶπεν ὅτι, ἤθελαν νὰ τὸ ἀγοράσουν Γάλλοι ἔμποροι ἀντὶ πολλῶν χιλιάδων λιρῶν, καὶ νὰ πῶς:

Τὸ Σουφλί τότε, παρῆγε πολὺ καὶ καλὸ κρασί, ποὺ τὸ στέλνανε στὴ Γαλλία. Οἱ Γάλλοι ὅμως ἔμποροι, εἶχαν τὴν ὑπόνοιαν ὅτι, τόσο δυνατὸ κρασί ποὺ ἦτο, σίγουρα τὸ ἐνόθευαν μὲ οἰνόπνευμα. Ἦρθαν λοιπὸν ἀπὸ τὸ Παρίσι στὸ Σουφλί οἱ ἴδιοι, ἐνοικίασαν τὴν ἀποθήκη τοῦ Χατζῆ-Θανάση, ὅπου σήμερὰ τὰ Γραφεῖα τοῦ Γεωργικοῦ Συνεταιρισμοῦ, καὶ ἀφοῦ μάζεψαν ὅσα σταφύλια ἤθελαν, τὰ ἔκαναν κρασί οἱ ἴδιοι, καὶ ἔτσι πείσθησαν ὅτι ἡ ἀρίστη ποιότητα τοῦ κρασιοῦ προερχόταν ἀπὸ τὰ ἐκλεκτὰ κρασοστάφυλα τοῦ Σουφλίου.

Οἱ Γάλλοι αὐτοὶ πῆγαν μιά μερὰ κ' ἐπισκέφτηκαν τὴν Ἐκκλησίαν. Σὰν εἶδαν τὸ τέμπλο, τόσο πολὺ θαμβώθηκαν, ὥστε καθὼς εἶπαμε, πρότειναν στοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἐπιτρόπους νὰ τὸ ἀγοράσουν. Φυσικά, ὄλοι οἱ ἐπίτροποι, ἀλλὰ καὶ ὄλοι οἱ Σουφλιῶτες, ἀρνήθηκαν.

Ὅμως, τὴν ἀκριβῆ ἡμερομηνία τῆς ἀνοικοδόμησής τοῦ Ἱερ. Ναοῦ μποροῦμε νὰ δοῦμε σὲ ἐπιγραφὴ ποὺ εἶναι γραμμμένη στὴν κεντρικὴ πύλη τοῦ κυρίως Ναοῦ, σὲ εἰδικὴ ἐπιγραφὴ, τὴν ὁποία καὶ ἀντέγραψα καθὼς ἔχει:

«Ο ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΟΥΤΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΠΟΝΟ-
ΜΑΖΟΜΕΝΟΣ, ΑΝΕΚΑΙΝΙΣΘΗ ΔΙΑ ΣΙΝΔΡΟΜΩΝ ΚΑΙ ΔΑ-
ΠΑΝΑΙΣ, ΠΑΝΤΩΝ ΕΥΣΕΒΩΝ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑ-
ΝΩΝ, ΤΙΣ ΣΟΜΟΠΟΛΕΩΣ ΣΟΥΦΛΙ, ΥΠΟ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΟ-
ΤΑΤΟΥ ΚΙΡ ΠΑΝΣΕΒΑΣΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΕ-
ΔΙΜΟΤΙΧΟΥ.

Ἐντύπωση μοῦ προξενεῖ ἡ ἀνορθογραφία τῆς ἐπιγραφῆς. Γιατί ἄραγε δὲν ἐρωτήθημεν ὁ Δεσπότης νὰ τὴν ὀρθογραφήσῃ ἢ κανεῖς ἄλλος ἐγγράμματος;

Στὸ βόρειο ἄκρο τοῦ Ναοῦ ὑπάρχουν ἀκόμη δύο κτίσματα ἀρκετὰ εὐρύχωρα, γιὰ τὰ ὁποῖα φέρεται ὡς δωρητῆς ὁ Χρῆστος Κ. Φᾶκος. Αὐτὰ εἶναι: 1) Τὸ Ἐπιτροπικόν, κτίριον μονόροφον μὲ μικρὸν διάδρομον καὶ ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ ἀνὰ ἓνα μικρὸ δωμάτιο, καὶ στὸ βάθος ἓνα μεγάλο δωμάτιο, ὅπου ἄλλοτε γινόταν οἱ δεξιώσεις τοῦ ναοῦ κατὰ τὴν ἡμέρα τοῦ πανηγυρισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας. 2) Τὸ Μητροπολιτικὸ οἶκημα, ποῦ εἶναι συνεχόμενον μὲ τὸ Ἐπιτροπικόν. Τὸ κτίριον τοῦτο, χαμηλὸ ἀρχικῶς, ἀνοικοδομήθηκε κατὰ τὴν, καὶ στὴν εἴσοδο διαβάζουμε τὴν παρακάτω ἐπιγραφή: «Ἐν ἔτει 1935 ἐπὶ ἀρχιερέως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Διδ)χου — Ὁρθεσιάδος καὶ Σουφλίου κ. Ἰωακείμ Σιγάλα, καὶ ἐπιτρόπων τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἀγ. Γεωργίου, τοῦ Πανοσιολογ. Ἀρχιμανδρίτου κ. Ἰωάν. Παπαεναγγέλου, καὶ τῶν κ.κ. Ἀποστόλου Χατζηκακαλιῆ, Νικολάου Γκαγκούλια, Δημίου Παπαχατζῆ, Γεωργίου Μυλωνᾶ, ἀνηγέροθη τόδε τὸ Μητροπολιτικὸν οἶκημα».

Ἐπισκεφθεῖς τοὺς ἐκκλησιαστικὸς ἐπιτρόπους τὴν 11.10.59, ἀνέφερα τὴν πρόθεσή μου νὰ γράψω γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ Ἱερ. Ναοῦ.

Ἐκεῖ, εἶδα ἀνηρτημένη μιὰ ἐλαιογραφία τοῦ δωρητοῦ Χρ. Φάκου. Εἶναι ἔργο ἀρίστης τέχνης, διαστάσεων 1,10×0,80. Σὲ σχετικὴ ἐρώτησή μου, δὲν ἤξευραν νὰ μοῦ εἰποῦν ποῖος τὴν ἐφιλοτέχνησε. Συμπεραίνω ὅμως ὅτι εἶναι μεγέθυνση ἀπὸ φωτογραφία.

Κάποιος καλλιτέχνης, ὅταν γινόταν τὸ φεστιβάλ Σουφλίου στὰ 1952, ἐνῶ τὴν παρατηροῦσε ἀνηρτημένη σὲ μιὰ αἴθουσα τοῦ Γυμνασίου, ὅπου ἐξετίθεντο καὶ τὰ διάφορα μεταξωτὰ τῆς οἰκοτεχνίας Σουφλίου,— ἤμην μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς ὑποδοχῆς,— μοῦ εἶχε πεῖ: Τὸ ἔργο αὐτό, προσέξατέ το. Εἶναι ἀρίστης τέχνης καὶ νὰ τὸ φυλάξετε μὲ μεγάλη προσοχή. Σὲ σχετικὴ ἐρώτησή του, εἶπα ὅτι ὑποθέτω ὅτι θὰ εἶναι ἔργο τοῦ Σουφλιώτη ζωγράφου Ἡλίας Παπαποστόλου, ἑνὸς πολὺ καλοῦ ἀγιογράφου, ὁ ὁποῖος ζωγράφησε τὶς περισσότερες εἰκόνες τῶν ἱερῶν ναῶν τοῦ Σουφλίου, ἀλλὰ καὶ πολλῶν χωριῶν τοῦ Ἑβρου. Δυσκολεύθηκε ὅμως νὰ τὸ πιστέψῃ, προσθέσας ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ἔργο πολὺ διασήμευ ζωγράφου.

Εἰς τὸ Ἐπιτροπικόν, εἶδα ἐπίσης ἀνηρτημένο σὲ κορνίζα, ἓνα ἔγγραφο εὐχαριστήριον τοῦ Πατριαρχείου πρὸς τὸν δωρητὴ Φᾶκο, καὶ τὸ ὁποῖον ἐν ἀντιγράφῳ, ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως.

» Ἀριθ. Πρωτ. 5.432.

» Ἐντιμώτατε κ. Χρ. Φᾶκε, τέκνον ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη τῇ αὐτῆς ἐντιμότητι, καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Ἐκ τῆς » γενομένης σχετικῆς ἀνακοινώσεως τοῦ Ἀρχιερέως καὶ ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἐν

» Χριστῷ ἀδελφοῦ, κυρ Φιλαρέτου, μετὰ χαρᾶς μεγάλης ἐνωτισάμεθα τὰ τῆς
 » φιλοκάλου δωρεᾶς, ἣν ἐν ἀκραιφνῇ φιλευσεβείᾳ καὶ φιλογενείᾳ ἔγνω ἵνα
 » ποιήσῃται ἔναγχος ὑπὲρ τῆς γενετείρας αὐτῆς πόλεως Σουφλίου, ἣ ἐντι-
 » μότης αὐτῆς δωρησαμένη τὴν εἰς πεντακοσίας λίρας Ὀθωμανικὰς ἐκτιμη-
 » θεῖσαν κτηματικὴν περιουσίαν αὐτῆς, ὑπὲρ τῆς ἀγοθοεργοῦ αὐτόθι ἀδελ-
 » φότητος «Ἄγ. Γεώργιος». Δι' ἐπαίνων δὲ καὶ εὐχῶν ἐγκαρδίων καταστέ-
 » ψαντες ἐπὶ τῇ εὐγενεῖ ταύτῃ πράξει τὴν ἐντιμότητα αὐτῆς, ἄσμενοι προαγώ-
 » μεθα, συνοδικῇ διαγνώμῃ, ἐκφραῖσαι αὐτῇ, διὰ τῆς παρούσης Πατριαρχικῆς
 » εὐχειτικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς, τὴν εὐαρέσκειαν καὶ τὰς εὐχὰς τῆς μητρὸς Ἐκ-
 » κλησίας, μεγάλως καὶ ἰδιαζόντως ἀγαλλομένης πάντοτε, ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις
 » ἀκραιφνεῖσι φρονήμασι καὶ ἔργοις τῶν ἀπανταχοῦ ἀγαπητῶν τέκνων αὐτῆς.

» Προσεπιδαφιλεύσαντες δὲ καὶ τὰς ἡμετέρας πατρικὰς εὐχὰς καὶ εὐλο-
 » γίας, αἰτούμεθα αὐτῇ πᾶσαν ἀντιμισθίαν καὶ πᾶν σωτηριῶδες ἀγαθὸν παρὰ
 » τοῦ μισθαποδότου καὶ ἀγαθοδότου Θεοῦ, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος
 » εἴη, μετὰ τῆς ἐντιμότητος αὐτῆς.

ΑΛΘ' Αὐγούστου γ'

(Ἐπογραφὴ δυσανάγκωτος) (1909)».

Εἰς ἐρώτησίν μου πρὸς τὸν ὑπέργηρο Γκαγκόλια (90 καὶ πλέον ἐτῶν),
 γιὰ τὸ ποῖος ἐξωγράφησε τὴν ἐλαιογραφία τοῦ δωρητοῦ Φάκου, μοῦ εἶπεν ὅτι
 δὲν γνωρίζει, ἀλλὰ μοῦ ἐπεβεβαίωσε τὶς πληροφορίες γιὰ τὴν πρώτη ὄνομα-
 σία τοῦ ναοῦ, ὡς ναοῦ τοῦ Ἄγ. Χριστοφόρου, ἀπόδειξις ὅτι τὸ πανηγύρι τοῦ
 Σουφλίου ἀπ' τὰ πολὺ παλῆὰ ἀκόμη χρόνια, γινόταν τὴν 9ην Μαΐου, ἑορτὴν
 τοῦ Ἄγ. Χριστοφόρου. Ἀκόμη δὲ ὅτι, τὶς πληροφορίες αὐτὲς τὶς ἀνέφερε
 καὶ στὸν παπα-Παναγιώτη Ζαπαρτίδη, καθὼς καὶ ἐγὼ ἀναφέρω στὴν εἰσα-
 γωγὴ τῆς φτωχῆς αὐτῆς μελέτης μου, περὶ τῶν ἱερῶν ναῶν Σουφλίου.

Π ὥ ς ἔ γ ι ν ε τ ὸ κ ω δ ω ν ο σ τ ᾶ σ ι ο .

Ἀπὸ πληροφορίες τῶν ἀνωτέρω ἀφηγητῶν μου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἐπι-
 γραφὴ πού εἶναι λαξευμένη πάνω στὸ κωδωνοστάσιο, τοῦτο κτίσθηκε στὰ
 1910.

Εὐρίσκεται στὸ κέντρο τοῦ Δυτικοῦ τοίχου τοῦ νάρθηκα, σχεδὸν ἐφα-
 πτόμενο μ' αὐτόν.

Τὸ ὄλον κτίσμα, στηρίζεται ἐπὶ 4 κολῶνες ἀπὸ πέτρα πελεκητή, καὶ ἔχει
 διαστάσεις ἐξωτερικῶς 4×4 καὶ ὕψος 25 μ. περίπου. Ἀλλὰ ὄχι μόνον οἱ βά-
 σεις, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄλον κτίσμα εἶναι ἀπὸ ἐκλεκτὲς πέτρες πελεκητές, μὲ ἀρί-
 στη ἐφαρμογή.

Οἱ 4 κολῶνες τῆς βάσεως ἔχουν πλάτος 0,80×0,75 καὶ εἰς ὕψος 5 μέτρων

ένώνονται με ἀψίδωσιν καὶ εἰς τὰς 4 πλευρὰς τόσον στερεὰν ὥστε νὰ κρατῆται σχεδὸν εἰς τὸν ἀέρα, ὅλο τὸ τεράστιο οἰκοδόμημα, σὰν τὸν Πύργον Ἄιφελ. Εἰς ὕψος 6 μ. καὶ σὲ κάθε μιὰ τῶν πλευρῶν, φέρει ἀνά τρία ἀριθμωτὰ ἀνοίγματα, 1×0,60 μ.

Ὡς τὸ 10ο μέτρο ὕψους, τὸ κτίσμα εἶναι τετράπλευρο. Μετὰ ἀπ' αὐτὸ ὅμως, στηρίζονται ἄλλοι τρεῖς ὄροφοι σὲ σχῆμα πρίσματος ὀκταγωνικοῦ, μὲ ἓνα παράθυρο σὲ κάθε πλευρά.

Στὸν 1ο ὄροφο τοῦ καμπαναριοῦ, εὐρίσκεται ἡ μηχανὴ τοῦ ὥρολογίου, δλάκλῃρο μηχανοστάσιο, σύμπλεγμα τεράστιων ὀδοντωτῶν τροχῶν, καὶ μιὰ ἀλυσίδα χονδρὴ μὲ μεγάλα κυλινδρῖκα θαρίδια, γιὰ τὸ χόρδισμα.

Εἰς τὸ 2ο ὀκτάγωνο, εἶναι τὰ 4 ὥρολόγια μὲ τοὺς δεῖκτες των, σὲ μέγεθος ἑνὸς μέτρου. Μπορεῖ κανεὶς νὰ διακρίνη καθαρὰ ἀπὸ τὰ 4 σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα, καὶ ἀπὸ τὰ πιὸ μακρυνὰ μέρη τῆς πόλεως, τὴν ὥρα ποὺ δείχνουν οἱ «δείκτες», πρὸ πάντων ὁμως νὰ ἀκούσῃ καθαρὰ τὴ σήμανση τῶν ὥρῶν καὶ ἀπὸ τὰ πιὸ μεμακρυσμένα σημεῖα.

Ἰδίως κατὰ τὶς νυκτερινὰς ὥρες, μέσα στὸ πυκνὸ σκοτάδι, ἀκούγεται εὐκρινέστατα σὲ ὅλα τὰ σπίτια, γιὰ νὰ γίνῃ παρήγορος ἄγγελος στίς ψυχὰς ποὺ ἀγρυπνεοῦν καὶ ἀγωνιοῦν μέσα στὴν πίκρα τῆς ζωῆς, ποὺ ἐπιφυλάσσει λογιῶν-λογιῶν ἀγωνίες, ἀπὸ τὴ μέτρια ὡς τὴν ἔσχατη, ἀλλὰ καὶ διάφορες χαρὲς!... Πρόσκαιρες, ἐφήμερες, μάταιες!... Εὔγε στοὺς ὑποδηματοποιούς, ποὺ ὅπως θὰ ἀναφέρουμε ἐν ἐκτάσει παρακάτω, μὲ ἐξοδὰ τους, ἐγκατέστησαν τὸν ἀνεκτίμητο αὐτὸ θησαυρὸ γιὰ τὴν πόλη.

Ὡς τὰ 1952, τὰ παράθυρα τοῦ ὀρόφου αὐτοῦ τῶν ὥρολογίων ἦσαν ἀνοικτὰ, γιὰ νὰ ἀκούωνται καὶ οἱ καμπάνες τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὥρολογίου.

Κατὰ τὸ ἔτος αὐτό, ὕστερα ἀπὸ πολλὰς οἰκονομίας ποὺ ἔκανε ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ, κτίσθηκε καὶ τὸ 3ο ὀκτάγωνο. Γιὰ τὸ κτίσιμο τούτου συνηγόρησε καὶ ὁ γράφων, ὅτε ἦτο ἱεροψάλτης τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ Γραμματικὸς τῆς Ἐκκλητικῆς Ἐπιτροπῆς, 1943 - 1956,—δικαιολογῶν τὸ ζήτημα ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ θάλαμος τῶν δεικτῶν τοῦ ὥρολογίου πρέπει νὰ εἶναι προφυλαγμένος ἀπὸ τὶς βροχὲς καὶ τὰ χιόνια. Τώρα πλέον, οἱ καμπάνες ἀναρτήθηκαν στὸν τελευταῖο ὄροφο, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἀκούγεται περισσότερο καὶ ἡ σήμανση τῶν ὥρῶν τοῦ ὥρολογίου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν τοῦ Ναοῦ.

Καὶ ὅπως τὰ παράθυρα τῶν δεικτῶν ἐκλείσθησαν ἐρημητικὰ, τὸ ρολόγι λειτουργεῖ καθ' ὅλο τὸ ἔτος σταθερὰ καὶ κανονικὰ, ἐνῶ πρῶτα σταματοῦσε πολλὰς φορὰς καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρες, ὅταν ἀπὸ τὴν κακοκαιρία καὶ τὸ δριμυτὸ ψῦχος, ἐπάγωνε, ἐκτεθειμένο στὰ χιόνια καὶ τὶς βροχὲς.

Ὡς πρὸς τὸ ἀρχικὸ κτίσιμο τοῦ κωδωνοστασίου, ὁ ἀφηγητῆς μου Χρ.

Παρθένος, μού είπε τὰ ἐξῆς: Εἶχαν περάσει πολλά χρόνια ἀφ' ὅτου κτίσθηκαν ὁ ναός, καὶ κωδωνοστάσιο δὲν ὑπῆρχε.

Σὰν τέτοιον ὄμως χρησιμοποιοῦσαν ἓνα πρόχειρο κατασκευάσμα ἀπὸ τρία ὄρθια ξύλα σὲ σχῆμα τριγωνικῆς πυραμίδας, στὸ νότιο-ἀνατολικὸ ἄκρο τοῦ περιβόλου τῆς Ἐκκλησίας, κοντὰ στὸ σπίτι τοῦ Μπατζιάκα.

Μάλιστα, ὁ τότε ἱεροκῆρυξ ἀρχιμανδρίτης Γερμανός, γιὰ νὰ φέρῃ στὸ φιλότιμο τοὺς Σουφλιῶτες νὰ κτίσουν καμπαναριό, εἰρωνευόμενος ἔλεγε: Πῶς δὲν ντρέπεσθε, ἀγαπητοὶ μου Σουφλιῶτες; Νὰ ἔχετε μιὰ τόσο ὠραία Ἐκκλησία, καὶ γιὰ καμπαναριὸ μιὰ «καρμανιόλα!!»

Μὲ τὸν τρόπον ὄμως αὐτὸ φιλοτιμήθηκαν, καὶ τὸ ἔκτισαν, μὲ ἔρανο, ὅπως εἴπαμε, τοῦ Σωματείου «Ἅγιος Γεώργιος» καὶ δωρεὰς διαφόρων, καὶ μὲ τεχνίτες ἀπὸ τὴν Καλλιπὸλη.

Ὁ νεωκόρος τοῦ ναοῦ, ὁ κύρ Μόσχος Κηπουρός, μού εἶπεν ὅτι, τίς πέτρες τίς φέρνανε ἀπὸ τοὺς Πετράδες, καὶ ὅτι εἰδικὸς τεχνίτης πελεκοῦσε τίς πέτρες σὲ μέγεθος καὶ σὲ σχῆμα ὀρισμένο, ὥστε νὰ χρησιμοποιοῦνται χωρὶς καμμιά ἀλλαγῆ.

Καὶ πράγματι, θαυμάζει κανεὶς τὴν ὠραιότατη ἐφαρμογὴ πού ἔχουν ὅλες οἱ πέτρες τοῦ καμπαναριοῦ αὐτοῦ, καὶ δὲν ἔχουν πάθει τὴν παραμικρὴ ρωγμῆ, ἀπὸ τοὺς σεισμοὺς ἢ ἀπὸ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου.

Στὸ κτίσιμο τοῦ κωδωνοστασίου ἐργάσθηκεν ὡς πετροπελεκητὴς καὶ ὁ πατέρας τοῦ Γιώργη Μοσχόπουλου, Στέφανος Μοσχόπουλος, ἀπ' τὴν Ἀδριανούπολη. Ὅταν ἐγίνε ἡ ἐκκένωσις τῆς Ἀνατολικῆς Θύρας τὸ 1923, κατέφυγε καὶ πάλιν στὸ Σουφλί, τίς οἶδε, γιὰ νὰ βλέπῃ καὶ νὰ θυμᾶται τὴν προσφορὰ ἐργασίας του στὸ καμπαναριό, φυσικά, ἐπὶ πληρωμῆ.

Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση ὅτι ἐρχόταν τακτικώτατα στὴν Ἐκκλησία. Στὰ 1956, ὅταν γινόταν ἡ ἐπέκτασις τοῦ καμπαναριοῦ, πῆγε πάλι νὰ πιάσῃ δουλεῖ, μὰ δὲν θέλησε ἡ «Ἐπιτροπῆ», γιὰτὶ ἦτο ὑπέργηρος πλέον καὶ δὲν τὸν ἄκουγαν τὰ τρεμάμενα χέρια του. Πάμπτωχος, μ' ἓνα καλάθι στὰ χέρια, ζητιάνευε στὰ σπίτια, καὶ μόλις μποροῦσε νὰ σύρῃ ἓνα ζευγὸς τρύπιων καὶ καταξεσχισμένων ἀρβυλῶν στὰ πόδια, πού θὰ τὰ εἶχε βρῆ, πεταμένα κάπου.

Ἄν ἤξευρα, πῶς δούλεψε στὸ καμπαναριό, θὰ τὸν ρωτοῦσα, γιὰτὶ τώρα δὲν ζῆ πιά. Πάντως, δὲν ἔλειπε καμμιά Κυριακὴ καὶ γιορτὴ ἀπ' τὴν Ἐκκλησία, ρίχνοντας ἴσως ὑπερήφανες κρυφὲς ματιὰς στὸ ἀκλόνητο καὶ ἀγέραστο αὐτὸ καμπαναριό.

Θεωρῶ ἐπίσης, ἀπαραίτητο νὰ προσθέσω ὅτι, τὴν ἐπέκτασι τὴν ἔκαμαν δύο ἀριστοὶ γέροι τεχνίτες Σουφλιῶτες, ὁ Πασχάλης Μισόπαπος, πατέρας τῆς διδασκαλίσσης Δωροθέας Μπαῖρα, καὶ ὁ Παναγιώτης Μούτας. Τίς πέτρες, καὶ πάλι τίς ἔφεραν ἀπὸ τοὺς Πετράδες καὶ τίς πελεκοῦσε εἰδικὸς τεχνίτης ἀπ' τὸ Διδ)χο. Ἐπίσης, μὲ πρωτοβουλία τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτρόπων, 1) Χαράλ. Ντιώνια, 2) Γεωργ. Τάσιου, 3) Ἀθ. Τσομπάνογλου καὶ τοῦ ὑποφαι-

νομένου ως Γραμματέως, ἐκαλύφθησαν μὲ τιμημένο οἱ ραφές τοῦ καπιταναριοῦ γιὰ νὰ γίνῃ πῶς στερεὸ καὶ ἀτράνταχτο. Ὅμοίως, καὶ οἱ ραφές τοῦ περιβόλου τῆς Ἐκκλησίας.

Πρέπει ἐπίσης, νὰ σημειωθῇ ὅτι, καθὼς ἄκουσα ἀπὸ πολλοὺς ἠλικιωμένους Σουφλιῶτες, ὅταν οἱ Βούλγαροι τὸ 1914 κατέλαβαν τὴ Θράκη, καὶ μπήκαν στὸ Σουφλί, μαζί μὲ ὄλες τὶς ἐκκλησιές, πῆραν καὶ τὴν τοῦ Ἁγ. Γεωργίου.

Κι' ὅπως εἶχαν τὴ μανία τῆς ἀλλαγῆς τῶν ἐλληνικῶν ἐπιγραφῶν, μὲ βουλγαρικὰ γράμματα, θέλησαν νὰ γράψουν βουλγαρικὰ καὶ στὴν εἰκόνα τοῦ «Παντοκράτορα» καὶ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς. Ἐκαμαν λοιπὸν μιὰ ψηλὴ καὶ γερὴ «σκαλωσιά». Ἀλλὰ δὲν πρόλαβεν ὁ βούλγαρος ζωγράφος νὰ τραβήξῃ τὴν πρώτη πινελιά, καὶ ὦ! τοῦ θαύματος! ἡ «σκαλωσιά» τσακίστηκε κι' ὁ Βούλγαρος βρέθηκε κάτω, μὲ σπασμένα τὰ πόδια - χέρια, καὶ τὸν πῆγαν στὴ Σόφια, γιὰ νὰ τὸν γιαιτρέψουν.

Τοῦτο εἶναι γεγονός ἀναμφισβήτητο. Καὶ παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσουν οἱ ἀναγνώσται μου, νὰ σημειώσω ἀπλῶς ὅτι, γράφοντας τὰ λίγα αὐτὰ λόγια γιὰ τὸ ναὸ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, φυσικὰ ἀπὸ λαογραφικὴ ἀποκλειστικὰ πλευρὰ, θεωρῶ τὸν ἑαυτὸ μου πολὺ εὐτυχῆ καὶ αἰσθάνομαι ἰδιαίτερη συγκίνηση, γιὰ τὴν Ἐκκλησιὰ αὐτὴ, ἱεράτευσεν ὁ ἀείμνηστος πατέρας μου, Παπα-Σταμάτιος, ἐπὶ 25 δόλοκληρα χρόνια, καὶ ὁ ὑποφαινόμενος ἐπίσης ὡς ἱεροψάλτης ἀπὸ τὸ 1943—1956.

Στὴν Ἐκκλησιὰ αὐτὴ, ὠμίλησα πολλὰς φορὲς μὲ θέματα θρησκευτικὰ ὡς ἀπόφοιτος Ἱερατικῆς Σχολῆς, ὡς διδάσκαλος δὲ ἀπήγγειλα πολλάκις ἔθνικους λόγους, ἐπ' εὐκαιρίᾳ Ἐθνικῶν ἑορτῶν. Ἐπίσης, ἔψαλε ὅλη τὴ Θ. Λειτουργία, ἢ ὑπὸ τὴ διεύθυνσή μου Μαθητικὴ Ἐκκλησιακὴ Χορωδία τοῦ Γ' Σχολείου, καὶ ἐπροκάλεσεν εὐμενέστατα σχόλια, ἴδια μεταξὺ τῶν ἀνεπτυγμένων ἀνθρώπων τῆς κοινωνίας μας. Θὰ μείνῃ δὲ ἀσφαλῶς ἱστορικὴ, ἢ ἐμφάνιση τῆς χορωδίας μας αὐτῆς, στὰ πλησιόχωρα: Λάβαρα, Κορνοφωλιὰ, μονὴ Κορνοφωλιᾶς, ἀλλὰ καὶ στοὺς Μητροπολιτικούς Ναοὺς τῶν πόλεων Ἀλεξανδρουπόλεως καὶ Διδ)χου, ὅπου θαυμάσθηκαν ἀπὸ χιλιάδες χρο)νῶν. Καὶ ἐνῶ ὄλοι μᾶς συνεχάρησαν μόνον οἱ προϊστάμενοί μου μᾶς ἠγνόησαν τοῦτο ἐντελῶς.

Τ ὀ ὠ ρ ο λ ὀ γ ι: Σχετικὰ μὲ τὸ ὄρολόγι τοῦ κωδωνοστασίου, ἠρώτησα τὸν ὄρολογιοποῦ Ἀναστάσιο Αὐτζίδη, ὁ ὁποῖος μοῦ εἶπε, τὰ ἑξῆς:

Τοῦτο παρηγγέλθη σὲ ἐργοστάσιο τῆς Ἑλβετίας καὶ πληρώθηκεν ἀπὸ τὴ συντεχνία Ὑποδηματοποιῶν ἢ τσαγκάρηδων, ἢ «κουντουράδων», καθὼς λεγόταν τότε, σὲ τρεῖς δόσεις, ἀντὶ ἑκατὸν πενήντα (150) λιρῶν Τουρκίας.

Ἡ παραγγελία, παραλαβὴ καὶ ἐγκατάσταση ἔγινε ἀπὸ Ἑλληνα ὄρολογοποῦ τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἀντιπρόσωπο Ἑλβετικοῦ ἐργοστασίου.

Τὴν τοποθέτηση λοιπὸν ἔκαμεν ὁ ρολογᾶς αὐτός, βάσει εἰδικοῦ μυστι-

κοῦ σχεδίου τοῦ ἐργοστασίου. Τὸν τεχνίτη αὐτόν, ἐγνώρισεν ὁ συνομιλητής μου στὴ Θεσ)νίκη καὶ συνωμίλησε μαζί του γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ ὄρολογίου τῆς Ἐκκλησίας μας, ποῦ τοποθετήθηκε στὰ 1911, καὶ ἀποπληρώθηκε στὰ 1912, ἀπὸ τοὺς τσαγκάρηδες εἴπαμε, ποῦ ἤρμαζαν οἰκονομικὰ περισσότερο ἀπ' ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα. Κι' ἀλήθεια, ἀρκεῖ νὰ θυμηθοῦμε μεῖς οἱ παλιότεροι, τί γινόταν τότε μὲ τὰ παπούτσια «Μπαγιαντέρα» καὶ «Φαραῶ»!..

Σὲ ἐρώτησή μου, πῶς οἱ Βούλγαροι, κατὰ τὴν κατοχὴ των 1914—1918, δὲν τὸ πείραξαν, εἶπεν ὅτι δὲν νόμιζαν πῶς θὰ φεύγανε ἀπὸ τὴ Θράκη κι' ἀπ' τὸ Σουφλί, μάλιστα τόσο στὰ γρήγορα! Ἄλλοῦται, θὰ τὸ ξερρίζωναν!... Καὶ πρόσθεσεν ὅτι, τέτοιο ὄρολόγι, ἀκριβῶς ὁμοίου τύπου, εἶχε τοποθετηθῆ μόνον στὴ Φραγκοεκκλησιᾷ τῆς Θεσ)νίκης.

Τὰ ὄρολόγια τῶν πόλεων Διδ)χου καὶ Ἀλεξ)πόλεως δὲν εἶναι τοῦ ἰδίου ἐργοστασίου, ἀλλὰ καὶ κατὰ πολὺ μικρότερα ἀπὸ τὸ δικό μας, τοῦ Σουφλίου.

Τὴ συντήρηση καὶ ἐπίβλεψη τῆς λειτουργίας τοῦ ὄρολογίου ὡς τὰ 1914 τὴν εἶχε κάποιος Τσιαμπάνης Δημήτριος. Ἐπηρεολούθησε ἡ προσφυγιά, καὶ ὅταν τὸ 1919, ἦλθαν ἐδῶ οἱ Σουφλιῶτες, τὴν ἐπιμέλεια ἀνέλαβεν ὁ συνομιλητής μου, μέχρι τοῦ 1964, βέβαια ἐντελῶς δωρεάν.

Γενικῶς, ὡς τὰ σήμερα διατηρεῖται ὁ ὅλος μηχανισμός του εἰς ἀρίστην κατάστασιν καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἡ ζωὴ του πέραν τῶν 500 ἐτῶν. Ἡ χροδισις γίνεται κάθε ἐβδομάδα μὲ εἰδικὸν μοχλόν, ἀπὸ τὸν νεωκέρρον Μόσχ. Κηπουρόν, ἡ δὲ ἐπίβλεψις τοῦ μηχανισμοῦ ἀπὸ τὸν πατέρα Κων)νον, ὅστις γνωρίζει καὶ τὴν τέχνην τοῦ ὄρολογασιοῦ.

Ἰερεῖς τοῦ Ἱ. Ν α ο ὕ Ἀ γ. Γ ε ω ρ γ ί ο υ :

Ὁ γέρο-Ἀθαν. Τσιαμπάνογλου, 80 περίπου ἐτῶν, μοῦ εἶπεν ὅτι θυμᾶται, ὡς ὑπηρετήσαντας στὸ Ναὸ Ἀγ. Γεωργίου τοὺς ἐξῆς ἱερεῖς:

1. Παπανικολάου Νικόλαος,	ἐκ Σουφλίου
2. Παπαμιχαὴλ Μιχαήλ	» »
3. Παπαδημητρίου Δημήτρ.	» »
4. Παπασιλέκος	» »
5. Παπαποστόλου Παναγιώτης	» »
6. Παπαχαράλαμπος Παπαδόπουλος	» »
7. Παπαναστάσιος Καποσούζης	» »
8. Παπαφραῶς Ἰωάννης	» »
9. Παπαευαγγέλου Ἰωάν. ἡ Ζούμας	» »
10. Παπασταμάτιος Μπαμπαλίτης	» »
11. Παπαναγιώτης Ἀποστολόμης	» »
12. Παπανικόλαος - Κατσούρης, σύγχρονος, ἐκ Πελοποννήσου.	
13. Παπαγιάννης Πεταλᾶς, ἐκ Λάδης, Διδ)χου.	

14. Παπακων)νος Φούσκας, θεολόγος, καθηγητής και διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας, τοῦ Παν)μίου τῆς Γλασκώβης.

Ὁ πατήρ Κων)νος, ἐφημερεύει εἰς τὴν Ἐκκλησία Ἀγ. Γεωργίου, καὶ συγχρόνως διδάσκει Θεολογικὰ στὸ Γυμνάσιον τῆς πόλεως.

Ὁ Πατήρ Κων)νος ἦτο μαθητὴς μου στὸ Γ' Λημοτικὸ Σχολεῖο καὶ ὡς πρὸς τὶς σπουδές του θὰ ἀναφέρω τὰ ἑξῆς: Εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἀρχὴ τῆς διδασκαλικῆς μου ὑπηρεσίας, καὶ ὅταν μετὰ ἀπὸ ἓνα κήρυγμά μου στὴν Ἐκκλησία Ἀγ. Ἀθανασίου, ἐπῆγα στὸ Ἐπιτροπικὸ τοῦ Ναοῦ, ὁ πατέρας του, κύρ Μιχάλης Φούσκας, με ἠρώτησε:

«Πές μου, σὲ παρακαλῶ, κύριε δάσκαλε, σὲ ποῦ σχολεῖο σπούδασες, καὶ μᾶς διδάσκεις τόσο καλά; Γιὰ νὰ στείλω κι' ἐγὼ τὸ παιδί μου, ὅταν μεγαλώσῃ». Καὶ ἀπήντησα: Ἐγὼ, σπούδασα στὴν Ἱερατ. Σχολὴ Ἀγ. Ἀναστασίας Θεο)νίκης, ἀλλὰ ἐσύ, ὅταν μεγαλώσῃ ὁ γυιός σου, νὰ τὸν στείλῃς στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ σὲ βεβαιῶ ὅτι θὰ γίνῃ πολὺ ἀνώτερός μου.

Πράγματι, ὁ Πατήρ Κων)νος, ἀπόφοιτος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, κηρύττει τακτικώτατα στὴν Ἐκκλησία μὲ μεγάλη ἐπιτυχία, καὶ ἀσφαλῶς ἐντὸς ὀλίγου θὰ διακριθῇ ὡς ἄριστος ἱεροκῆρυξ, καὶ καθηγητής. Καὶ δὲν θ' ἀποκρύψω τὴ μεγάλη μου χαρὰ, ὡς δάσκαλός του, δι' αὐτὰς τὰς προόδους του. Εἶναι δὲ ἡ πρώτη φορὰ πού τόσο μορφωμένος καὶ φιλοπρόοδος ἱερεὺς, ἐφημερεύει στὴν Ἐκκλησία Ἀγ. Γεωργίου.

Μὲ τέτοιους ἄξιους ἱερεῖς, ἀσφαλῶς ἡ χριστιανικὴ ὁρθόδοξος πίστις μας θὰ στερεωθῇ, ὁ πολιτισμὸς τῆς πατρίδος μας θ' ἀνεθῇ, καὶ τὸ Ἔθνος μας θὰ προοδέσῃ. Εὐτυχῶς δέ, ὅτι τῆς Θεοσώστου Ἐπαρχίας Διδ)χου — Ὁρесьιάδος καὶ Σουφλίου προΐσταται ἓνας ὑπεράξιος Μητροπολίτης, ὁ Σεβασμιώτατος Κων)νος Ποῦλος, ἐκ Πελ)νήσου, ὁ ὁποῖος πρῶτος αὐτὸς δίνει τὸ καλὸ παράδειγμα μὲ τὸ θαυμάσιον κήρυγμά του, τὶς σοφές διαλέξεις του καὶ τὴν ἐξαιρετὴ κοινωνικὴ δράση του. Γνωρίζοντας ὅτι θὰ προσκρούσω στὴ μετριοφροσύνη τῶν ὑπερόχων αὐτῶν ὑπηρετῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους, ἀρκοῦμαι στὰ ἐλάχιστα αὐτὰ ἐπαινετικὰ λόγια, πού πολὺ λίγο καλύπτουν βεβαίως τὴ μεγάλη ἀξία καὶ τὴν ἀγιότητα τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν.

Διὰ φορὰ χρονικὰ ἀφορῶντα τοὺς ἱεροὺς ναοὺς ναοὺς.

Καὶ τώρα θὰ ἀναφέρω μερικὰ χρονικὰ πού ἀφοροῦν τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τῆς πόλεως, καὶ τὰ ὁποῖα εὐρήκα εἰς ἓνα παλαιὸ Ἐκκλησιαστικὸ Μητρώδ, τηρούμενον ἀπὸ τοὺς τότε ἱερεῖς Ἀγ. Ἀθανασίου, Ἀρχιερατ. Ἐπίτροπον

Παπα-Ἀντώνιον καὶ τοὺς ἱερεῖς Παπαχρήστον, Παπαπασχάλην Φούσκαν, Παπαϊωάννην, Παπαγεωργίου, Παπαπαναγιώτην, Ζαπαρτίδην.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ βρίσκεται στὸ Δημαρχεῖο τῆς πόλεως, καὶ στίς δύο πρώτες σελίδες διαβάζω τὰ ἑξῆς:

«1902. Εἰσπραξις κοκκουλίων ἀπὸ ἐνορίας Ἁγ. Ἀθανασίου τῶν συνοικιῶν Μαργαζῆ καὶ Γενῆ, κιλὰ 180×16 γρ./25 παρ. = τὸ ὄλον γρόσια καθαρὰ 2.540, πρὸς ἐπισκευὴν καὶ χρωματισμὸν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἐκκλησίας.

»1920, Ἀπριλίου 10. Μᾶς ἀπεδόθη ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου, παρὰ τῶν Γαλλικῶν Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν Κατοχῆς. Ἡ Ἐκκλησία αὕτη κατελήφθη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τὸ 1914, Ἰανουαρ. 5, ἐξορισθέντων τῶν ἡμετέρων ἱερέων καὶ πλείστον οἰκογενειῶν ἐν Παλαιᾷ Ἑλλάδι καὶ Μακεδονίᾳ, παλινοστησάντων τὸ 1919—20, δι' ἐξόδων τῆς Ἑλλην. Κυβερνήσεως.

Ἀρχιερατ. Ἐπίτροπος, Οἰκονόμος Ἀντώνιος

»Τῷ 1894, Φεβρ. 24, ἐξώμοσεν, ἦτοι ἠσπάσθη τὸν Ἰσλαμισμὸν ἡ Δέσπω Χατζηθεοδώρου—Παπα-Ἀποστόλου Τσαρούχα, ἀπαχθεῖσα παρ' ἑνὸς ὑπαλλήλου τῆς ἐνταῦθα Ἐποποικῆσεως.

»Τῷ 1894, Ἀρμένιος, ὀνόματι Γερβάντης, ἠσπάσθη τὴν Ἀνατολικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ ἐχρίσθη τοῦ Ἁγίου Μύρου παρὰ τοῦ Σακελλαρίου Παπα-Ἀντωνίου τῆ 15ῃ Ἀπριλίου καὶ μετωνομάσθη Γεώργιος.

»Τῷ 1894, Ἰουνίου 28ῃ, σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν Κων)πόλει, ἐξ οὗ προέκυψεν μεγάλη ζημία εἰς διάφορα κτίρια, ἐκκλησίας, σχολεῖα, ἡ δὲ ἐν Χάλκῃ Θεολογικῇ Σχολῇ, καταδαφίσθη.

»Τῷ 1895, Αὐγούστου 19ῃ, ἐξώμοσεν, ἦτοι ἠσπάσθη τὸν Ἰσλαμισμὸν ἡ Γιάννου Ἀποστόλη Τσιουμπρὰ ἢ Τσιαμπάνη, ἀπαχθεῖσα παρὰ τοῦ ἀνακριτοῦ τῆς ἐνταῦθα Ἐποδοσεως.

»Τῷ 1897, ἀπὸ 8 Μαΐου ἕως 20 Ἰουνίου διήρκεσαν θεομηνία, ἔκτακτοι ραγδαῖαι βροχαί, πλημμύραι ἐπανειλημμέναι καθ' ὄλον τὸ διάστημα τῆς ἐποχῆς τῆς μεταξοκαληκοτροφίας. Τὸ ἐπίπεδον τῆς πεδιάδος τοῦ Ἐβρου ποταμοῦ, ἀπὸ Ἀλεξ)πόλεως μέχρι Αἴνου, ἐκαλύφθη ὑπὸ τῶν ὑδάτων εἰς ὕψος 3—4 πήχεων. Διὰ δὲ τὴν μετακόμισιν μωροφυλλῶν πρὸς διατροφήν τῶν κοκκουλίων κατεσκευάσθησαν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν διακόσια (200) περὶ πλοῖα, διὰ τῶν ὁποίων ἀντεπεξῆλθον οἱ κάτοικοι τῶν ἀναγκῶν τῆς διατροφῆς, μὲ ὀλίγην ὄμως ἐπιτυχίαν.

»Τῷ 1899, ἐστράφη τὸ ἔδαφος τῆς Ἐκκλησίας, Ἁγ. Ἀθανασίου, μαρ-

»μάρων. Ἐδαπανήθησαν ὀκτώ χιλιάδες (8.000) περίπου γρόσια, εἰσπραχθέντα παρ' αὐτῶν τῶν ἐνοριτῶν εἰς κοινούλια καὶ χρήματα.

»Τῷ 1902, ἐχρίσθη διὰ διαφόρων χρωμάτων, τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἡ ὀροφή τῆς Ἐκκλησίας Ἀγ. Ἀθανασίου, δαπανηθέντων (5.000) πέντε χιλιάδων περίπου γροσίων, εἰσπραχθέντων παρ' αὐτῶν τῶν συνδρομητῶν διὰ »συνδρομῆς.

»Τῷ 1903, ἐφημερευόντων τῶν ἱερέων τῆς Ἐκκλησίας Ἀγ. Ἀθανασίου: 1) Οἶκον. Παπαντωνίου Ἰωάννου, Παπα-Πασχάλη, 2) Καὶ τῶν τοῦ Ἀγ. Γεωργίου, Πρωτόπαπα Παπαπασχάλη, ἐξάρχου Παπαναστασίου, οἰκονόμου Παπαδημητρίου, Παπα-Μιχαήλ, Πηλα-Χαράλαμπος, Παπα-Νικολάου, καὶ Παπα-Ἰωάννου, κατεμετρήθη ὁ πληθυσμὸς τῶν κατοίκων Χριστιανῶν Ὁρθοδόξων τῆς πόλεως Σουφλίου, 7029, ἐξ ὧν ἄρρενες 3558 καὶ θήλειαι 3441, »ἐκτὸς τῶν ξένων ἐνταῦθα παροικούντων.

»Τῷ 1904, ἐχρίσθη διαφόρων χρωμάτων ὁ νάρθηξ καὶ τὸ κωδωνοστάσιον Ἐκκλησίας Ἀγ. Ἀθανασίου, ἀντὶ γροσίων 2.200, προῖον ἐράνου εἰς »κοινούλια τῶν Χριστιανῶν τῆς αὐτῆς ἐνορίας, τῶν χρωμάτων χρωσθέντων »παρὰ τοῦ ἐκ Τυρολῆς (Ἀν. Θράκης) Ἀλεξάνδρου Εὐθυμίου.

»Τῷ 1905, ἐστρώθη τὸ ἔδαφος τοῦ ἱεροῦ Βήματος διὰ μαρμάρων ἀντὶ »γροσίων 2.500, ἅτινα εὐσεβῆς τις Χριστιανός, ἀνώνυμος, προσέφερεν αὐτὰ »δριστηκῶς διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν.

»Τῷ 1906, κατὰ Ἰούνιον, ἐξώμισεν ἐξιλαμισθεῖσα, Χρυσούδα, σύζυγος Ἀθανασίου Μαλκότση ἐκ τῆς συνοικίας «Ἀποστόλ», δημοσία λόγνη οὐ»σα, παραλαβοῦσα μεθ' ἑαυτῆς καὶ τὸ δεκατριετὲς κοράσιόν τῆς Μαρίαν.

»Τῷ 1907, κατεσκευάσθησαν ὑπὸ τοῦ Κων)νου Ἰωάννου ἐκ Πανόρμου, »αἱ κορνίζαι (=σατσιάκια), τῆς Ἐκκλησίας Ἀγ. Ἀθανασίου μετὰ τσιμέντο, »ἀντὶ 40 εἰκοσαφράγων, ἅτινα εἰσπράχθησαν ἐκ τῆς αὐτῆς ἐνορίας εἰς κο»νούλια, ἐντὸς δύο ἐτῶν, δηλ. τοῦ 1906 καὶ 1907, πληρωθέντων διὰ τοῦ Ἀρ»χιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Οἰκονόμου Παπαντωνίου.

»Τῷ 1908, ἐσκαλίσθη τὸ προσκνητᾶριον τῆς Κοιμήσεως (=ιερᾶς εἰ»κόνος Ἐκκλ. Ἀγίου Ἀθανασίου), ὑπὸ τοῦ ἐκ Κεσσάνης Στρατῆ Κελεδού»ρου, ἀντὶ γροσίων ἑξακοσίων εἰκοσι πέντε (625), ὡς ἐπίσης καὶ τὸ κουβού»κλιον τοῦ Ἐπιταφίου ἐσκαλίσθη ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀντὶ λιρῶν (12) δώδεκα.

»Τὸ Προσκνητᾶριον ἐχρυσώθη ἀντὶ εἰκοσαφράγων δώδεκα (12), ὑπὸ »τοῦ Κωνσταντίνου Ἰωάν. Πανορμανοῦ. Ἐπίσης καὶ τὸ κουβούκλιον ἐχρυσώ»

»θη ὑπὸ τοῦ ἰδίου, ἀντὶ 20)φράγκων δεκαοκτῶ (18), ἤτοι γροσίων 1980, »ἀπάντων εἰσπραχθέντων παρὰ τῶν ἑνοριτῶν εἰς χρῆμα καὶ κουκούλια.

»Τῷ 1909, ἐσκαλίσθη ὁ θρόνος, (Δεσποτικόν) ὑπὸ τοῦ ἐκ Κεσσάνης »Στρατῆ Σταματιάδου, λεπουργοῦ, ἀντὶ γροσίων τριῶν χιλιάδων ὀγδοήκον- »τα (3080), ἐπίσης καὶ τὰ 12 τετράγωνα τὰ ὑπὸ τῶν εἰκόνων τοῦ τέμπλου, »ἀντὶ γροσίων ἑννεακοσίων ἐξήκοντα (960). Ἐπίσης, ἡ χρύσωσις τοῦ θρό- »νου, ἀντὶ γροσίων δύο χιλιάδων τετρακοσίων εἴκοσι (2.420).

»Ἐπίσης καὶ τὰ 12 τετράγωνα, ἀντὶ γροσίων δύο χιλιάδων τετρακοσίων, »συναχθέντων ὑπ' αὐτῶν τῶν ἑνοριτῶν εἰς δίσκους (=κατὰ τὴν περιφορὰν »δίσκων), ἐν τῇ αὐτῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ προαιρετικῶν συνδρομῶν.

»Ἡ χρύσωσις ἐγένετο διὰ χειρὸς, Κων)νου Ἰ. Πανορμανοῦ.

»Τῷ 1910, ἐσκαλίσθη ὁ ἄμβων, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ λεπουργοῦ, ἀντὶ γρο- »σίων, τριῶν χιλιάδων ὀγδοήκοντα (3.080), διὰ συνδρομῶν ἑνοριτῶν.

»Τῷ 1911—12, ἐσκαλίσθη τὸ τέμπλον ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ λεπουργοῦ, ἀντὶ »εἰκοσοφράγκων 175, διὰ συνδρομῆς ἑνοριτῶν.

»Τῷ 1913 ἐσκαλίσθη τὸ σύνθρονον ὑπὸ τοῦ ἰδίου λεπουργοῦ ἀντὶ γρο- »σίων 1100, διὰ συνδρομῆς ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἑνοριτῶν.

»Τῷ 1913, ἐσκαλίσθησαν τὰ δύο προσκυνητάρια, ἤτοι τῶν Ἁγίων Ἁ- »ποστόλων καὶ τοῦ Ἁγίου Μοδέστου ὑπὸ τοῦ ἰδίου, ἀντὶ γροσίων 1.100.

Στις ἐπόμενες σελίδες εἶναι ἐγγεγραμμένες κατὰ μῆνες καὶ ἔτη, αἱ γεν- »νήσεις, οἱ γάμοι καὶ θάνατοι.

Εἰς τὸ α') μέρος τῶν γεννήσεων, τηροῦνται οἱ ἐξῆς στήλεις:

Ἡμέρα	Γέννησις	Γονεῖς	Ἀνάδοχος	Βαπτίσας ἱερεὺς
*Ἔτος 1893	Ἰ α ν ο υ	ά ρ ι ο ς		
3	Ἰωάννης	Εὐάγγελος Παπα- γεωργίου Ἰλισ- σάβητ Στεργίου	Μαρία Βιδου- ογασοῦδα	Παπαχρηστός
1	Ἀθανάσιος	Χρ. Σ. Καντζιά- ρης - Δημήτρου Γκαμπζαλούδα	Γρηγόρης Βράβος	Παπα- Ἀντώνιος
1	Θεοδώσιος κ. λ. π.	Ἀθανάσιος Κυριάκουγλους κ. λ. π.	κ. λ. π.	Παπα-Πουσχά- λης κ. λ. π.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς : Τὸ τέλος τῶν γεννήσεων ἐκάστου ἔτους κλείεται
μὲ τις ἐξῆς λέξεις:

«Μέχρι τοῦδε κατεγράφησαν παρὰ τοῦ Μουχτάρη Ἡλία Παπα-Παοχά-
»λογλου.

» Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος
» Παπα-Ἀντώνιος Σακελλάριος

Κατὰ τὸ ἔτος 1897, ἀναφέρονται ὡς σημειωθεῖσαι εἰς τὴν πόλιν Σου-
φλίου γεννήσεις (100) ἑκατόν, καὶ κλείεται οὕτω:

«Ἐως ὧδε κατεγράφησαν ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τῆς Δημογεροντίας κ.
»Χρ. Γκιρτζόγλου, τῆ ὑπαγορεύσει τοῦ γραμματέως τοῦ Μητροῦ, Ἀρχιε-
»ρατικοῦ Ἐπιτρόπου Σακελλαρίου Παπα-Ἀντωνίου.

Τῆ 31 Δεκεμβρίου 1897.»

Παρατηρῶ ὅμως τὸ ἐξῆς σπουδαῖον: Αἱ γεννήσεις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1893 -
1910, συμπίπτουν μὲ τὰς σημερινὰς 1950 - 1960. Νομίζω ὅτι τὸ ζήτημα εἶναι
ἄξιον ἐρεύνης, πρᾶγμα πού δὲν μπορῶ νὰ κάνω ἐπὶ τοῦ παρόντος.

«Εἰκόνες καὶ ἀφιερῶματα τοῦ ναοῦ».

Μέσα στὸν ἱερό ναό, ὑπάρχει πλῆθος ἀμέτρητο ἀπὸ ἱερὰς εἰκόνες, ἀπὸ
τις ὁποῖες θ' ἀναφέρω τὶς σπουδαιότερες βέβαια, αὐτὲς πού παρουσιάζουν,
ἱστορικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ ἐνδιαφέρον.

Καθὼς μπαίνομε στὸ νάρθηκα, ἐντύπωση μᾶς προξενεῖ μία εἰκὼν τῆς
Θεοτόκου, ἔργον τῶν ἀδελφῶν Ζηκίδη, καὶ ἀφιέρωμα τῶν ὑπαξι)κῶν Χωρ)
κῆς Σουφλίου, ἐν καιρῷ τοῦ συμμοριτοπολέμου, 1946—1949.

Ὁμοίως, ἡ εἰκὼν τοῦ Ἀγ. Τρύφωνος, δωρεὰ Σωματείου Κηπουρῶν,
ἐορταζόντων μὲ ἀρτοκλασίαν τὴν 1ην Φεβρουαρίου.

Ἀριστερὰ ἀπὸ τὴν κυρία εἴσοδο τοῦ Ναοῦ, εἶναι τὸ ὑαλόφρακτο Γρα-
φεῖο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ὅπου γίνεται καὶ ἡ κηροπωλησία.

Στὸν κυρίως ναό, καὶ στὸ κέντρο τῆς ὁροφῆς, εἶναι τοποθετημένη πα-
ράλληλα πρὸς τὸ δάπεδο, ἡ μεγάλη εἰκὼν τοῦ Παντοκράτορος, ἔργο σπου-
δαίας τέχνης, ἴσως τοῦ ζωγράφου Παπαποστόλου, καὶ πού φέρει γύρω - γύρω
τὴν ἐξῆς ἐπιγραφή:

«Ἐγὼ εἰμὶ τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος, λέγει Κύριος ὁ Θεός,
»ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὁ ἐρχόμενος, ὁ Παντοκράτωρ».

Ἀπὸ τὰ δύο ἄκρα τοῦ μεγάλου ἄξονος τῆς εἰκόνος, εἶναι στερεωμένες
οἱ ἀλυσίδες, στὰ ἄκρα τῶν ὁποίων εἶναι δεμένοι οἱ δύο μεγάλοι κεντρικοὶ
πολυέλαιοι τοῦ ναοῦ, πλούσιοι, μὲ ἠλεκτρολαμπάδες, πού δταν εἶναι ἀναμμέ-
νες, καὶ τὸ φῶς των ἀντικατοπτρίζεται στὰ κρύσταλλα, δίνουν ὄψη φαντα-
σμαγορικῆ.

Καὶ πάλι, ἀπὸ τὴ μιὰ καὶ τὴν ἄλλη μεριά τῶν πολυελαίων αὐτῶν, εἶναι
καὶ ἄλλοι δύο μικρότεροι.

Οἱ πολυέλαιοι αὐτοὶ ἐγκατεστάθησαν τὸ 1946—47, εἰς ἀντικατάστασιν ὑπαρχόντων παλαιῶν τοιούτων, ἀτέχνων μᾶλλον, καὶ μὲ θέσεις διὰ κήρινες λαμπάδες.

Οἱ περισσότερες εἰκόνες εἶναι βέβαια τοποθετημένες εἰς τὸ «εἰκονοστάσι» ἢ τέμπλον, σὲ δύο σειρές, τὴν ψηλότερη μὲ μικρὰς εἰκόνες καὶ τὴν κατώτερη, μὲ μεγάλας εἰκόνες.

Καὶ πρῶτα ἄς προσέξουμε τὴν Ὁραία Πύλη. Εἶναι πολὺ ὑψηλὴ καὶ πράγματι ὠραία, μὲ καλλιτεχνικώτατα γλυπτὰ πλαίσια.

Εἰς τὸ ἐπάνω μέρος, ὑπάρχει μικρὴ εἰκόνα τοῦ Ἰ. Χριστοῦ, πλαισιωμένη ἀπὸ κυκλικὸ ἀκτινωτὸ ξύλινο στεφάνι, καθὼς ὁ ἥλιος.

Κάτω εἶναι ἡ ὠραία σκαλιστὴ «Βημόθυρα». Τὴν ὀνομασία μου τὴν εἶπεν ὁ νεωκόρος. Ἔτσι μου λέγει, ἀκούω, νὰ τὴν λένε οἱ παπᾶδες. Δηλ. θύρα τοῦ Ἁγ. Βήματος. Μὰ γιατί νὰ μὴν τὴν λένε τότε, «Βηματόθυρα», τοῦ παρατηρῶ. Ἡ «Βημόθυρα» λοιπὸν αὐτὴ, ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο φύλλα ξύλινα, σκαλισμένα μὲ μεγάλη ἐπιμέλεια. Στὸ ἓνα φύλλο εἶναι σκαλισμένος ἓνας δικέφαλος αἰετός, καὶ ἐπάνω μὲν εἰς τὰ κεφάλια τοῦ αἰετοῦ, στηρίζεται ἓνα ἐπιχρυσὸ κυκλικὸ στεφάνι μὲ ὠραιότατη μικρὴ εἰκόνα τοῦ Ἰ. Χριστοῦ, κάτω δέ, μὲ τὸ δεξιὸ πόδι, ὁ αἰετός κρατεῖ δύο κλειδιά, σῆμα πιθανὸν τῆς Παλ. καὶ τῆς Κ. Διαθήκης, καὶ μὲ τὸ ἀριστερὸν πόδι, στὰ γαμψὰ νύχια, τὸ Ἅγιον Πιπτήριον, ὠραῖο λεπτούργημα.

Κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τοῦ γλυπτοῦ δικεφάλου αἰετοῦ σχηματίζεται ἓνα παραλληλόγραμμο 0,25×0,20 περίπου, ὅπου εἶναι σκαλισμένη ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή, ἀνορθόγραφος, καθὼς καὶ ἡ τῆς εἰσόδου τοῦ κυρίου ναοῦ, πράγμα πού μᾶς φανερώνει νὰ ἐννοήσουμε ὅτι ἔγραψεν ὁ ἴδιος, πού δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸν λεπτοεργά Σ τ α μ ἄ τ η Τ α λ ι α δ ο ὦ ρ ο ἀ π ὸ τ ἡ Μ ἄ δ υ τ ο τ ἦ ς Ἄ ν α τ. Θ ρ ἄ κ η ς, κί ὄχι καθὼς ἀνέφερα ἀπὸ ἄλλους ἀφηγητὰς μου: Στρατῆς Κελεδούρης, ἀπ' τὴν Κεσσάνη.

Ἡ ἐπιγραφή αὐτὴ λέγει:

ΧΙΡ ΣΤΑΜΑ ΤΗΣ ΤΑΛΙ ΑΔΟΥΡΟΣ ΜΑΓΓΤΑΝΟΣ ΕΤΙ 1861.
--

Καὶ σκέπτομαι: Δὲν ὑπῆρχε ἄραγε τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὸ Σουφλί κανεὶς ἐγγράμματος ἱερεὺς ἢ λαϊκὸς νὰ ὑποδείξῃ στὸν ἀγράμματο αὐτὸν τεχνίτη, νὰ ὀρθογραφήσῃ τίς ἐπιγραφές αὐτές, ἢ μήπως δὲν ἤθελαν νὰ τὸν

ντροπιάσουν; Θὰ ἔπρεπε νὰ γραφῆ: Διὰ χειρὸς Σταμάτη Ταλιαδούρου, Μαδυττανουῦ. Ἔτει 1861.

Ἡ «Βημόθυρα» αὐτὴ εἶναι βέβαια τὸ κεντρικώτερο σημεῖο τοῦ ναοῦ, ποὺ ἄλλοτε κλείνει καὶ ἄλλοτε ἀνοίγει, ἀνάλογα μὲ τὰ σχετικὰ σημεῖα τῆς Θ. Λειτουργίας. Κι' εἶναι θαμμένη, χρυσογάλαξη, ἔτσι ποὺ νὰ φαίνεται πολὺ ὠραία. Πίσω ἀπὸ τὴ θύρα αὐτὴ, εἶναι ἡ μεγάλη εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία, καθὼς εἶναι στηριγμένη καταλλήλως πάνω σὲ μιὰ σιδερένια ράβδος, μπορεῖ νὰ σύρεται δεξιά, ὥστε νὰ φαίνεται ἀπ' τὸν κυρίως ναό, ἢ Ἀγ. Τράπεζα.

Δεξιά ἀπ' τὴν ὠραία Πύλη εἶναι ἡ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ σὲ μεγάλο σχῆμα, 1,20×0,90, μὲ ἱμάτια ἐρυθρογάλαζα, στέφανο ἐπάργυρο καὶ στέμμα ἐπίχρυσο. Ἡ δεξιὰ χεὶρ εὐλογεῖ, καὶ ἡ ἀριστερὰ κρατεῖ βιβλίον ἀνοικτὸ ὅπου εἶναι γραμμμένο, ὀρθογραφημένα, τὸ ρητό: «Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρὸς εἰμὶ καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ. Καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. Ὁ γὰρ ζυγὸς μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρὸν ἐστί.»

Παραπλευρῶς καὶ δεξιώτερα τῆς εἰκόνος τοῦ Ἰ. Χριστοῦ, εἶναι ἡ τοῦ Ἰωάννου Βαπτιστοῦ, κρατοῦντος μὲ τὸ ἀριστερὸ χεῖρ πινάκιον μὲ κεφαλὴν, καὶ ἓνα ὑψηλὸν Σταυρὸν καὶ μίαν περγαμηνὴν μὲ τὴν ἐπιγραφή: «Μετανοεῖτε, ἤγγικε γὰρ ἡ Βασιλεία...». Μὲ τὸ δεξιὸ χεῖρ κρατεῖ ἄλλον Σταυρὸν μὲ λωρίδα Περγαμηνῆς μὲ ἐπιγραφή: «Ἴδου ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου».

Εἰς τοὺς ὄμους ὁ ἅγιος φέρει φτερά. Σὰν φόντο εἶναι μιὰ ἐρημικὴ ἐξοχὴ, μὲ δένδρα καὶ πρασινάδα, κάτω δὲ εἰς τὰ ὑπόλοιπα πόδια τοῦ Ἀγίου, φαίνεται νὰ κυλᾷ ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς, καὶ δίπλα ἓνα τσεκούρι. Ἡ ξηρὰ ὄψη τοῦ Ἀγίου, ἐκφράζει τὴν ἀνθρώπινη ἀγωνία. Γενικὰ, νομίζω ὅτι ἡ εἰκὼν ἴδὲν εἶναι πολὺ ἐπιτυχημένη. Πλάι ἀπ' τὴν εἰκόνα αὐτὴ, εἶναι ἡ τῆς Ἀγ. Τριάδος, ἥτοι ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς, κρατοῦντες τὴν οὐράνια σφαῖρα τοῦ κόσμου καὶ πάνω ἀπ' τὶς κεφαλές των τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, μὲ χρυσὲς ἀκτίνες.

Καὶ τὸ ἔργο αὐτό, ἀσημάντου ζωγραφικῆς τέχνης.

Σπουδαῖον ἔργον τέχνης εἶναι ἡ εἰκὼν τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου. Ἐχει γίνεи μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ ὑπομονήν. Ὁ Ἅγιος φέρει χρυσοκονὰ ἄμφια, καὶ κάθεται πάνω σὲ χρυσοῦ θρόνον. Ὁ φωτιστέφανος εἶναι ἐπάργυρος, καὶ τὸ φόντο πράσινο.

Καὶ φθάνουμε στὴν πύλη τοῦ ἱεροῦ, ὅπως βλέπουμε δεξιά. Ἄνω βλέπουμε τὴν ἐπιγραφή μὲ κεφαλαῖα γράμματα «Παλαιὰ Διαθήκη». Ἐπάνω στὴ θύρα εἰκονίζεται ἡ θυσία τοῦ Ἀβραάμ. Ὁ Ἰσαὰκ κάθεται ἔπάνω στὸ θυσιαστήριον, ἐνῶ ὁ Ἀβραάμ ὑψώνει τὴν μάχαιραν. Εἰκονιζόμενος Ἅγγελος, κρατεῖ τὴ μάχαιρα, ἐνῶ κάτω εἶναι ἓνα ἀρνί.

Δίπλα εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς Παναγίας ἀγκαλοφορούσης καὶ κάτω - κάτω ἡ

ἐπιγραφή: Ἀφιέρωμα οἰκογενείας Χ. Α. 1933, Ζωγράφος, Ἡλ. Παπαποστόλου.

Ἄλλη εἰκὼν εἶναι ἡ τοῦ Ἀγ. Δημητρίου, εἰς μέγα σχῆμα, 1×0,80, καὶ εἶναι ἀφιέρωμα διαφόρων Χριστιανῶν μὲ τὰ μικρὰ τῶν ὀνόματα. Διακρίνω καὶ τὸ ἔτος ἀφιέρωσης: 1860. Εἶναι μιὰ ἀγιογραφία πολὺ ἐπιμελημένη, καὶ γι' αὐτὸ πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς ἔργο μεγάλης ἀξίας.

Ὁ Ἅγιος εἰκονίζεται ἰσπεύων σὲ κόκκινο ἄλογο καὶ μὲ τὸ δόρυ κεντρίζει ποδοπατούμενον ἀπὸ τὸ ἄλογο εἰδωλόατρον. Εἰς τὸ ἐγκυκλοπαιδικὸ λεξικὸ «Ἡλίου», στὸ ὁποῖον κατέφυγα, δὲν καθορίζεται τὸ χροῶμα τοῦ ἀλόγου ποὺ ταιριάζει στὸν Ἅγιο. Ἄλλ' ἔχω τὴν ἀντίληψιν ὅτι ὁ μὲν Ἅγιος Δημήτριος πρέπει νὰ εἰκονίζεται ἐπάνω σὲ λευκὸ ἄλογο, ὁ δὲ Ἅγιος Γεώργιος σὲ κόκκινο, κεντρίζοντας δράκοντα.

Παραπλευρῶς εἶναι μιὰ ἄλλη εἰκὼν ποὺ πράγματι ἐντυπωσιάζει ἡ σοβαρὴ τέχνη τῆς. Εἰς αὐτὴν εἰκονίζονται οἱ Ἅγιοι, Ἰωάννης καὶ Χριστόφορος. Ἡ εἰκὼν δὲν φέρει χρονολογία, ἀλλὰ εἰκάζω ὅτι πρέπει νὰ ἔχη γίνῃ πρὸ τοῦ 1860, καὶ ἴσως ν' ἀποτελοῦσε παλαιότερα τὴν εἰκόνα τοῦ τιμιωμένου Ἁγίου Χριστοφόρου εἰς τὸ Παρεκκλήσι, πρὶν ἀνεγερθῆ ἡ μεγάλη Ἐκκλησία.

Πάνω ἀπὸ τὶς κεφαλὰς τῶν Ἀγίων, ἀνάμεσα ἀπὸ νεφέλες, εἰκονίζεται σὲ μικρογραφία ὁ Ἰ. Χριστός, περιστοιχιζόμενος ἀπὸ ἀγγέλους, καὶ εὐλογῶν. Εἶμαι τῆς γνώμης, ὅτι ἡ εἰκόνα αὐτὴ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς καλύτερες τοῦ ναοῦ καὶ πρέπει νὰ διαφυλαχθῆ προσεκτικὰ.

Καὶ ἐρχόμεθα τώρα στὸ ἀριστερὸν τῆς Ὁραίας Πύλης. Πρώτη εἶναι, ἡ εἰκὼν τῆς Παναγίας, ἀγκαλοφορούσης τὸν Ἰ. Χριστόν. Ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ τῆς κεφαλῆς τῆς Παναγίας εἰκονίζονται ἀνὰ εἰς Ἄγγελος. Ἡ Παναγία φέρει φωτοστέφανον ἀργυροῦν καὶ στέμματα ἐπίχρυσον. Ὁ ἐν ἀγκάλαις Χριστὸς εὐλογεῖ. Ἐπίσης, ἡ δεξιὰ χεὶρ τῆς Παναγίας εἶναι ἐπίχρυσος, ἡ δὲ ἀριστερὰ, ἀργυρᾶ. Τὸ ἔργον, εἶναι σοβαρᾶς τέχνης καὶ ἀξίας, χρονολογούμενον ἀπὸ τὰ 1850—1860. Ἀμέσως μετὰ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας εἶναι ἡ εἰκὼν τοῦ τιμιωμένου Ἁγίου Γεωργίου, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποῖου φέρει καὶ ὁ Ἱερὸς Ναός. Εἶναι καθωρισμένη βέβαια ἡ θέση αὐτὴ, γιὰ ὅλες τὶς ἐκκλησίας γενικῶς, νὰ καταλαμβάνεται ἀπὸ τὴν Ἀγιογραφία τοῦ Προστάτου Ἁγίου τοῦ Ναοῦ.

Γι' αὐτὸ καὶ ἡ εἰκόνα αὐτὴ τοῦ Ἀγ. Γεωργίου εἶναι ἡ πλουσιωτέρα καὶ ἡ ὠραιότερα ὄλων. Ὁ Ἅγιος παριστάνεται μὲ ἐρυθροκανθὰ ἱμάτια, ἰσπεύων σὲ ἄλογο λευκὸ! Στὰ χέρια κρατεῖ μεγάλο δόρυ, μὲ τὸ ὁποῖο διατρύπᾳ ἔνα φοβερὸ δράκοντα. Ὁπισθεν, συνεπιβαίνει καὶ δεῦτερο πρόσωπο, ποὺ κρατεῖ ὑδρία. Ἡ παράδοση λέγει, ὅτι τὸ δεῦτερο πρόσωπο, πρέπει νὰ εἶναι νέος τις ποὺ τὸν ἔσωσεν ὁ Ἅγιος ἀπὸ αἰχμαλωσίαν ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν. Ὅμως, ἀπὸ τὴν κόμη τὴν μακρὰ, φαίνεται νὰ εἶναι μᾶλλον ἡ κόρη ποὺ τὴν ἔσωσεν ὁ Ἅγιος, ἀπὸ τὸν Δράκοντα.

Εἰς τὸ κεφάλι, ὁ Ἅγιος φέρει ἐπάργυρο φωτοστέφανο. Ἐπίσης, στὶς τέσσερες γωνίες τῆς εἰκόνας καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς κάτω πλευρᾶς, ὑπάρχουν πέντε παραστάσεις ἀπὸ τὸ μαρτύριον τοῦ Ἁγίου, πλαισιούμενες ἀπὸ χρυσοῦν ἔλλειπτικὸν περίγραμμα, ἦτοι:

- 1) Ὁ Ἅγιος προσάγεται ὑπὸ φρουρᾶς ἐνώπιον τοῦ αυτοκράτορος, καθυμένου ἐπὶ θρόνου, ἵνα ἀπολογηθῇ.
- 2) Μαρτύριον τοῦ Ἁγίου, εἰς λάκκον γεμάτον ἀπὸ ἀσθέστη.
- 3) Μαρτύριον μὲ πυρακτωμένα σίδηρα, ὑπὸ τριῶν στρατιωτῶν.
- 4) Μαρτύριον ἐπὶ περιστρεφομένου τροχοῦ ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι προσδεμένος ὁ Ἅγιος, ἐνῶ κάτω ὑπάρχει ὀδοντωτὸν δάπεδον.
- 5) Ὁ Ἅγιος, γονυπετῆς μὲ κεκλιμένη τὴν κεφαλὴ δέχεται τὴ μάχαιρα, ἐνῶ στρατιῶται φυλάττουν μὲ δόρατα.

Γενικά, εἶναι ἀγιογραφία ποῦ ἔχει γίνεῖ μὲ μεγάλη ἐπιμέλεια, γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀξία τῆς εἶναι πολὺ μεγάλη.

Παραπλεύρως ταύτης, εἶναι ἡ εἰκὼν τοῦ Προφ. Ἡλιοῦ μὲ τὴν ἐπιγραφὴν: «Ἡ πυρφόρος ἀνάβασις τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ». Εἶναι σύνθετος εἰκὼν μὲ τρεῖς παραστάσεις: 1) Εἰς τὸ ἄνω μέρος, εἰκονίζεται ὁ Ἅγιος μέσα σὲ πύρινο ἄρμα, συρόμενο ἀπὸ ἐρυθρὰ ἄλογα. Εἰς τὸ χέρι κρατεῖ «μηλωτὴν». 2) Εἰς τὸ μέσον παριστῶνται ἅγιοι ἄνθρωποι, ποῦ περιμένουν νὰ λάβουν τὴν μηλωτὴ. 3) Εἰς τὸ κάτω μέρος: Ἄγγελος προσφέρει φαγητὸ εἰς τὸν κοιμώμενον Ἅγιο.

Εἶναι ἔργο ἀρκετὰ καλῆς τέχνης.

Καὶ ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὴν ἀριστερὴ Πύλη τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, ποῦ εἶναι ἡ Πύλη τῆς Παλ. Διαθήκης. Ἐπ' αὐτῆς, ὑπάρχει ἡ εἰκὼν τοῦ Ἀγγέλου Μιχαήλ, ποῦ κρατᾷ στὰ χέρια μάχαιρα, ἐνῶ πατεῖ πάνω σὲ ἓνα κατάκοιτον ἄνθρωπο.

Στὴν ἀμέσως ἐπόμενη πρὸς τ' ἀριστερὰ θέσῃ, εἶναι ἡ εἰκὼν τοῦ δικαίου Ἰωσήφ, ποῦ γύρω-γύρω φέρει ἓνα ἀρκετὰ πλατὺ πλαίσιο, ὥστε νὰ χωροῦν διάφορες παραστάσεις ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴ ζωὴ τοῦ Ἰ. Χριστοῦ.

Εἶναι ἔργο, μεγάλης καλλιτεχνικῆς ἀξίας.

Τὴν ἄλλη θέσῃ κατέχει ἡ εἰκὼν τοῦ Ἀγ. Μοδέστου. Καὶ πάλιν, εἰς τὸ εὐρὸν πλαίσιον τῆς εἰκόνας αὐτῆς, ἀναπαρίσταται τὸ μαρτύριον τοῦ Ἁγίου, ἦτοι ἀνὰ πέντε παραστάσεις εἰς τὰ πλάγια καὶ δύο στὴν κάτω πλευρᾶ.

Ὁ Ἅγιος εἰκονίζεται μὲ ἀρχιερατικὰ χρυσοκέντητα ἄμφια. Ἔργο θαυμασίας τέχνης, ἐφάμιλλο τοῦ ἔργου τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, καὶ ἀπὸ τὸ ἴδιο χέρι. Εἶναι ἔργο θαυμασίας ἀξίας, τοῦ 1800—1850.

Τέλος, παραπλεύρως, καὶ εἰς τὸ ἴδιο μέγα σχῆμα, εἶναι ἡ εἰκὼν τοῦ Ἰ. Χριστοῦ, μὲ τὰ χέρια δεμένα. Εἶναι ἔργο νεωτέρας τέχνης, ἀλλ' ἀρκετὰ ὄρατο.

Ἰ ε ρ ό ν : Καθὼς μπαίνουμε στὸ Ἱερό, ἦτοι στὸ Ἅγιο Βῆμα, βλέ-

πομε τὸν «οὐρανὸ» τῆς Ἀγ. Τραπεζίης, ἓνα τεράστιο τετράγωνο γλυπτό, πὸν κρέμεται μὲ πολὺ χοντρὲς ἀλυσσίδες ἀπ' τὴν ὀροφή. Ἐὰν ὑπολογίσουμε 500 κιλά τὸ βάρος αὐτὸ τοῦ «οὐρανοῦ», φαντασθῆτε μὲ πόση προσοχὴ πρέπει νὰ ἔχη γίνεи ἡ τοποθέτησις του καὶ τί στερεὰ δοκάρια, νὰ ἔχουν μπτὴ στὴν ὀροφή τοῦ ἱεροῦ ναοῦ.

Ἐπάνω στὴν Ἀγία Τράπεζα, διακρίνουμε ἓνα μεγάλο Ἱερὸ Εὐαγγέλιο, μὲ χονδρὰ ἐπίχρυσα πλαίσια καὶ μὲ διάφορες παραστάσεις σὲ φόντο γαλάζιο, σωστὸ καλλιτέχνημα. Στὸ ἐσώφυλλο, διαβάζουμε τὸ ἑξῆς χειρόγραφο σημεῖωμα:

«Τὸ ἱερὸν τοῦτο Εὐαγγέλιον, δωρεῖται εἰς τὸν Ἱερ. Ναὸν Ἀγ. Γεωργίου, παρὰ τοῦ Πανοσιολογ. Ἀρχιμ. Ἰωάννου Παπαευαγγέλου καὶ τοῦ εὐλλαβοῦς Ἐπιτρόπου Γεωργ. Μυλωνᾶ, εἰς μνημόσυνον αἰώνιον αὐτῶν. 24 Ἀεκεμ. 1937.»

(Ἐκδοσις Ἀθηνῶν. Κατάστημα Κων. Ἀντωνιάδου. Περικλέους 38. Ἔτος 1905. Βιβλιοπωλεῖον: Ρόμβης 16).

Ἡ Ἐκκλησία ἐπίσης, ἀπὸ πέρυσιν ἀπέκτησε καὶ ἓνα ἄλλο Ἱερὸ Εὐαγγέλιο σὲ μεγάλο σχέδιο, μὲ δλόχρυσα πλαίσια, πὸν σοῦ παίρνουν τὰ μάτια.

Ἄλλο βιβλίον, πὸν μᾶς κάνει μεγάλη ἐντύπωση, εἶναι ἡ χειρόγραφος Ἀκολουθία τοῦ Ἀγ. Χριστοφόρου. Ἡ πρῶν ὀνομασία τοῦ ναοῦ δικαιολογεῖ βέβαια τὴν ὑπαρξὴ τῆς Ἱερ. αὐτῆς Ἀκολουθίας, ἀλλὰ διερωτᾶται κανεὶς εὐλογα, πόσο προσεκτικὰ ἐγράφη ὥστε, νὰ μὴν ὑπάρχη οὔτε ἡ ἐλαχίστη διόρθωσις. Καὶ πρὸ πάντων, τὰ γράμματα εἶναι τόσοσ ὄμοια, ὄμοιαίτερα καὶ ἀπὸ τὰ τυπογραφικά!

Τὸ βιβλιαράκι, ἔχει ἐν συνόλῳ 42 σελίδες, καὶ στὴν τελευταία σελίδα διαβίζουμε τὰ ἑξῆς:

«Ἡ παροῦσα ἱερὰ Ἀκολουθία τοῦ ἐν Ἀγίοις Μεγαλομάρτυρος Χριστοφόρου, ἀντεγράφη δι' ἐξόδων τοῦ Πανος. Προηγουμένου κυρίου Ἀνθίμου Ἰθῆρίτου, ἐκ πόλεως Σερρῶν, τοῦ καὶ ἡγουμένου χρηματίσαντος ἐν τῷ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Λιδ)χου ἐν χωρίῳ Κορνοφωλεᾷ Ἰθῆριτικοῦ Μονυρίου καὶ ἀφιερῶθη παρ' αὐτοῦ ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγ. Μεγαλομ. Γεωργίου ἐν τῷ χωρίῳ Σουφλῆ, εἰς μνημόσυνόν του καὶ «σεβασμὸν πρὸς τὸν Ἅγιον». —1870, Μαρτίου 25. Ἰθῆρων.»

(Σημεῖωσις): Αἱ ἀνωτέρω πληροφορίες, αἱ περιλαμβανόμεναι εἰς τὸ κεφάλαιον «Εἰκόνες καὶ ἀφιερῶματα τοῦ Ναοῦ», ἐγράφησαν ἀπὸ ὄρας 4½—7.10' μ. μ. τὴν 18ην Ἀπριλίου 1965, ἡμέραν Κυριακὴν, ἦτοι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ἀποδείπνου, μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῆς Ἀκολουθίας τῶν Νυμφίων, (Ἐσπέρα Κυριακῆς τῶν Βαίων), παρουσία τῶν ἱερέων τοῦ ναοῦ: 1) Πατρὸς Κων)νου Φούσκα, 2) Οἰκον. Νικολ. Κατσούρη, ἐκ Πελοπ)σου, 3) Ἱερ. Ἰωάν. Πεταλλᾶ, ἐκ χωρίου Λάδη Λιδ)χου, καὶ τῶν Ἱερέψαλτῶν: 1) Δημητρίου Δερβεντλή, δεξιοῦ, 2)

Ἐπιμ. Μαμούγκα, Ἄριστ., τοῦ Δομεστίχου Χριστοδοῦλου Βελισσαρίου, ἐξ Ἀγρινίου καὶ τοῦ νεωκόρου Μόσχου Κηπουροῦ.

Στὸν Ἄγ. Ἀθανάσιον ψάλλται εἶναι: 1) Παπαναστασίου Ἰ., δεξιός, 2) Ἀντωνιάδης Γ. ἢ Μπαρμπάλας, καὶ 3) νεωκόρος ὁ Παλάζογλου Παν. ἢ Πατιάκης.

Πότε καὶ πῶς πανηγυρίζουν οἱ ἱεροὶ ναοὶ Σουφλίου

Οἱ δύο ἱεροὶ ναοὶ τῆς πόλεως, πανηγυρίζουν κατὰ τὶς ὀνομαστικὰς τῶν ἑορτῶν, ἤτοι ὁ μὲν τῆς ἑπάνω ἑνορίας τὴν 18ην Ἰανουαρίου, ἑορτὴν τοῦ Ἄγ. Ἀθανασίου, ὁ δὲ τῆς κάτω ἑνορίας τὴν 23ην Ἀπριλίου, ἑορτὴν τοῦ Ἄγ. Γεωργίου, φυσικὰ, ἀν τὸ Πάσχα συμπέσῃ νὰ εἶναι πρὸ τῆς 23ης Ἀπριλίου, πρᾶγμα σπάνιον. Ἐὰν ὅμως τὸ Πάσχα ἑορτασθῇ μετὰ τὴν 23ην Ἀπριλίου, ἡ ἑορτὴ ἑορτάζεται τῇ Δεύτερῃ μέρᾳ τοῦ Πάσχα.

Ἄν καὶ Μητροπολιτικὸς Ναὸς εἶναι ὁ τοῦ Ἄγ. Γεωργίου, παρ' ὅλο τοῦτο, ὁ πανηγυρισμὸς του δὲν παρουσιάζει τίποτε τὸ ἰδιαιτέρο ἀπὸ τὸν συνήθη ἑορταστικὸν χαρακτῆρα, μὲ τὴ γνωστὴ δεξίωση τῶν Ἀρχῶν στὸ «Ἐπιτροπικόν».

Ἐξαιρετικὴ ὅμως λαμπρότητα παίρνει ὁ πανηγυρισμὸς τοῦ Ἱερ. Ναοῦ Ἄγ. Ἀθανασίου, καὶ τώρα καὶ στὸ παρελθόν, ἤτοι πρὸ 100)τίας καὶ πλέον. Εἶχα τὴν περιέργειαν νὰ ἐρωτήσω πρὸ ἐτῶν (1959), ἓνα σεβαστὸ γεροντάκι ποὺ διετέλεσε ἐπανειλημμένως Ἐκκλησιαστικὸς Ἐπίτροπος, τὸν ἤδη μακαρίτη Μιχάλη Πατέλη. Ἦτο τότε 75 περίπου ἐτῶν, καὶ μοὶ ἐπληροφόρησε τὰ ἑξῆς:

Ὅταν ἦτο παιδί 10—12 ἐτῶν, θυμόταν ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ κάτω μαχαλᾶ, οἱ καμπιώτες, σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, τὸ πρωτὶ τῆς 18ης Ἰανουαρίου, καὶ ἰδιαιτέρα ὅταν συνέβαινε νὰ εἶναι καλοκαιρία, ἀλλὰ καὶ μὲ βροχὴ καὶ χιόνια, πῆγαιναν στὴν Ἐκκλησίαν, γιὰ νὰ ζητήσουν τὴ χάριν τοῦ Ἁγίου, καὶ κατόπιν στὰ συγγενικά των σπίτια, ἢ καὶ ἀπλῶς φιλικὰ. Ὑπῆρχε δὲ τὸ ἔθιμο, ἀπὸ ἀνέκαθεν οἱ μαχαλιῆτες, τὴν ἡμέραν αὐτὴν τοῦ πανηγυρισμοῦ τοῦ ναοῦ των, νὰ φιλεύουν. Καὶ γιὰ τὸν σκοπὸν αὐτό, προετοιμαζόταν κατάλληλα ἀπὸ μέρες ἀκόμη. Ἡ ἔκδοξιν κανένα ἄρνι ἢ κασίκι, ἀν εἶχαν, ἢ ἀγόραζαν κρέας ἀπὸ τὴν ἀγορὰν ὥστε, καὶ μὲ τὰ ὅσα εἶχαν ἀπομείνει ἀπ' τὰ Χριστούγεννα, νὰ ἦταν πλήρως προετοιμασμένοι.

Μετὰ τὴν ἀπόλυση τῆς Ἐκκλησίας, λοιπόν, οἱ χιλιάδες τῶν πανηγυριστῶν ξεχύνονταν σ' ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ σπίτια, κί' ἐπακολουθοῦσε φαγοπότι γενναῖο καὶ «γλέντι τρικουβερτο», μὲ τραγούδια καὶ χοροὺς. Δινόταν ἔτσι εὐκαιρία, οἱ μὲν καμπιώτες νὰ ἐπισκεφθοῦν τὰ συγγενικά των σπίτια, ὅπου γεννήθησαν κί' ἐμεγάλωσαν, διότι ὁ κάτω μαχαλᾶς ἐπωκίσθη ἀπὸ Καρακατσέλη-

δες, οί όποιοί πάλιν, έτσι έβρισκαν τήν εύκαιρία ν' αποδείξουν τήν αγάπη των πρός τούς συγγενείς και φίλους του κάτω μαχαλά.

Και πράγματι ή εποχή αυτή του χειμώνα, εύνοεί πάρα πολύ ένα τέτοιο πανηγυρισμό, γιατί και πρόφιμα πολλά υπάρχουν αλλά και είναι όλοι εύκαιροι, άφου λόγω των καιρικων συνθηκών δεν ασχολούνται με καμμιά γεωργική δουλειά.

Τό άποκορύφωμα του Πανηγυριού άποτελοΐσε ό δημόσιος χορός στην «Πλατεία - Σάρα - μπάρ(ι)», όπου, από τις πρώτες άπεγευματινές ώρες ως τή νύχτα μαζεΐόταν σχεδόν όλο τό Σουφλί, φυσικά με τον καλό καιρό, τις συνηθισμένες «άλκνονίδες» μέρες, κι άφου χόρευαν με τραγούδια, και με όργανα όσο ήθελαν, κατά τό σούρουπο έπέστρεφαν στα ίδια.

Σήμερα, ό πανηγυρισμός περιωρίσθηκε μόνο στο γενικό εκκλησιασμό όλων των κατοίκων, του πάνω και κάτω μαχαλά, στη δεξίωση των Άρχων στο Έπιτροπικό, με τό καθιερωμένο ποτηράκι κονιάκ και σοκολατάκι, σε άπλές επισκέψεις σε συγγενικά σπίτια και κατ' εξαίρεση μόνο σε «φιλείματα». Ένα τέτοιο τραπέζι με καλά φαγητά ονειροΐμαι και γώ που μās έκαμαν οί κουμπάροι μας, οικογένεια Πασχ. Μ. Άραμπατζή, όταν πρό 10)τίας τους είχαμε επισκεφθῆ με τή σύζυγό μου.

Σε άλλη ερώτησή μου, πληροφορήθηκα ότι ή διαφορά αυτή του πανηγυρισμού οφείλεται στο ότι, τήν εποχή αυτή του χειμώνα, υπάρχουν και πρόφιμα πολλά στα γεωργικά σπίτια, αλλά και οί κάτοικοι είναι «ξάδειοι», δηλ. χωρίς εργασία, εύκαιροι, ενώ στον καιρό της άνοιξης που πανηγυρίζει ό καός του Άγ. Γεωργίου, αντίθετως, και τα πρόφιμα όλα τελειώνουν, αλλά και οί κάτοικοι είναι σοβαρά άπασχολημένοι στις έαρινές καλλιέργειες και στα «κουκούλια».

Θά ήταν παράλειψη αν δεν άνέφερα ότι, πολύ πλήθος προσκυνητών, ιδίως νέων, συγκεντρώνεται και στις 20 Ίουνίου κάθε χρόνο, όταν γιορτάζει τό παρεκλήσι του προφ. Ήλία, και μάλιστα τώρα, που τό έχει ξαναχτίσει ό δραστηριώτατος Άρχιμ. Σπυρίδων - Στογιάννης, και τό έχει κάμει μικρογραφία της «Άγια-Σοφιάς», τα δε γύρω ύψωματάκια με τό δενδροφύτευμα που ό ίδιος επιβλέπει, έχουν γίνει ένα ωραίο φόντο πράσινο, με πεύκα και κυπαρίσσια.

Μάλιστα δε μιιά χρονιά (1952), με τήν παράκληση των εκκλησιαστικων επιτρόπων, ομίλησεν ό υποκαινώμενος λίαν επιτυχώς πρός τό μεγάλο πλήθος των προσκυνητών, μετά τον Άγιασμό που καθιερώθηκε να τελῆται πάντοτε.

Στό «προσκοπικό» παρεκλήσι της «Τρανής Πέτρας», δεν γίνεται τώρα πιά καμμιά τελετή, πλην του αρχικού εγκαινιαστικού άγιασμού που είχε λάβει χώραν στις 26.10.45 παρουσία των Άρχων της πόλεως, των προσκόπων και αρκετου πληθους πιστων, που είχαν έλθει να ίκετεύσουν τον Άγιο Δημήτριο, να χαρίση τήν ειρήνη στην Ελλάδα και σ' όλον τον κόσμο, ύστερα απ'

τῆ δραματικῆ ἐχθρική κατοχῆ, σὸ τέλος τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Στὴν τελετῇ αὐτῇ, ὁ ὑποφαινόμενος, ὑπὸ τὴν ιδιότητά του ὡς τοπικοῦ Ἐφόρου Προσκόπων, εἶχεν εἰπεῖ τὰ παρακάτω λόγια:

«Ἀξιότιμοι Ἄρχαι τῆς πόλεως, Εὐσεβεῖς Χριστιανοί,

Τώρα πού ἡ συμμαχική νίκη ἄπλωσε τὰ φτερά της σὸν δρίζοντα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἠπείρου, τώρα πού ἡ ἐλευθερία κατοίκησε σταθερὰ καὶ ἀκλόνητα σ' ὅλα τὰ κράτη καὶ ἡ εἰρήνη γαλήνεψε τὴ σκέψη ὄλων τῶν λαῶν, τώρα πού ἡ γαλάζια Ἑλληνικὴ Σημαία ἀνεμίζει περὶφανα σὸν καταγάλανο Ἑλληνικὸ Οὐρανὸ καὶ ἐφτέρωσαν οἱ ἐλπίδες ὄλων μας γιὰ τὰ μεγάλα ἰδανικά τῆς φυλῆς μας, θρυσόμαστε στὴν εὐχάριστη θέση νὰ πανηγυρίζουμε, νὰ γιορτάζουμε τὰ θεῖα αὐτὰ δῶρα, δῶρα λατρείας καὶ τιμῆς. Κι' εἶναι χρέος μας καὶ τιμὴ μας, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν εὐχαριστίαν πρὸς τοὺς μεγάλους συμμάχους μας, ν' ἀπευθύνουμε κυρίως τοὺς ὕμνους μας, ὕμνους βαθειᾶς εὐγνωμοσύνης, καὶ πρὸς τὸν ἰσχυρότατο Λεσπότη ὄλων, πρὸς τὸν Παντοδύναμο Δημιουργὸ Θεό.

Καὶ μαζί μ' ὄλο τὸν εὐσεβῆ κόσμον, καὶ οἱ πρόσκοποι Σουφλίου, σύμφωνα μὲ τὴν «ὑπόσχεσή» των, εἰς ἀπόδειξιν τῆς σταθερῆς πίστεώς των καὶ λατρείας πρὸς τὸν Θεό, ὡς πρώτην ἐκδήλωσιν τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ ἔργου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐτάχθησαν νὰ ὑπηρετήσουν, μόνοι των, μὲ τὰ ἴδια τους τὰ χέρια προθυμότερα ἀνέλαβαν καὶ οἰκοδόμησαν τὸ ἐκκλησάκι αὐτό, τὸ ὁποῖον ἐτίμησαν μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἐλευθερωτοῦ Ἁγίου Δημητρίου, καὶ τὸ κανδηλάκι πού θὰ καίη, θὰ καίη παντοτεινὰ μέσα σ' αὐτό, θὰ εἶναι ἡ ἐστία τῆς φλογερῆς πίστεως πού θ' ἀνεβαίνει ἐκεῖ ψηλὰ σὸν οὐράνιον θρόνον τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ τὰ χεῖλη θὰ προφέρουν τοὺς πῶ γλυκεῖς ὕμνους εὐγνωμοσύνης καὶ ἰκεσίες παντοτεινῆς Θεϊκῆς προστασίας, διὰ τῶν πρεσβειῶν τοῦ Ἁγίου.

Καθῆκον ὅμως θεωρῶ ν' ἀναφέρω καὶ ὅτι εἰς τὸ ἔργον μας αὐτὸ ἐφάνησαν ἄρωγοὶ πρόθυμοι, ὁ Δῆμος Σουφλίου, ὅστις διέθεσε διάφορα οἰκοδομήσιμα ὑλικά, ὡς καὶ οἱ κ. κ. Κατσιάφας καὶ Γλύστρας.

Ὅπως ἰδιαίτερος ὅμως, ἀναφέρω ὅτι τὸ σχέδιον τοῦ Παρεκκλησίου ἐξεπονήθη ἀπὸ τὸν πατριώτη μας ἀρχιτέκτονα κ. Χαράλ. Α. Καλπάκα.

Εὐχαριστοῦμε θερμὰ τὴν Ἄρχην καὶ τὸ λαὸ τῆς πόλεώς μας, διότι παρευρέθησαν στὴν τελετῇ μας αὐτῇ τῶν ἐγκαινίων τοῦ Παρεκκλησίου, καὶ ὑποσχόμεθα ὅτι θὰ συνεχίσουμε πρόθυμα τὸ ἱερό μας αὐτὸ ἔργο καθὼς καὶ ἄλλα ἔργα ἐκπολιτιστικῆς προόδου, σύμφωνα μὲ τὰ ἰδανικά τῆς φυλῆς μας, πού εἶναι καὶ ἰδανικά τῶν προσκόπων.»

Καὶ τελειῶνω γιὰ τὸν πανηγυρισμὸ τῶν ἐκκλησιῶν, μὲ τὴν πληροφορία

ὅτι ἔκτοτε, τὸ κανδήλι τοῦ Παραεκκλησίου αὐτοῦ, ἔγινε μιὰ «ἀκόιμητη λυχνία», ποὺ καθημερινὰ τὴν ζωντανεύουν, μέρα-νύχτα, ὅλοι οἱ περαστικοὶ Χριστιανοὶ Σουφλιῶτες καὶ ξένοι, ποὺ πλησιάζουν γιὰ νὰ ἀντλήσουν εὐλογία, δύναμη καὶ θάρρος!

Συμπληρωματικὲς πληροφορίες γιὰ τοὺς
I. Ναοὺς.

1. Μιὰ μέρα, στὶς 28.10.59, μὲ Θανάσια λιακάδα, εἶδα τὸ θεῖο μου, Παναγ. I. Γκουντιάκα, νὰ κάθεται στὸ ἀπέναντι τοῦ σπιτιοῦ του καφενεῖο Τσιαμίτα, καὶ σὲ ἐρώτησή μου, τί θυμᾶται γιὰ τὶς Ἐκκλησίες, μού εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Ὅταν ἤμουνα μικρὸ παιδί, 11—12 χρονῶν, θυμοῦμαι ὅτι στὶς Ἐκκλησίες τοῦ Σουφλίου δὲν ὑπῆρχαν καμπαναριά, οὔτε καὶ καμπάνες. Γιὰ νὰ εἰδοποιοῦν τοὺς χριστιανοὺς οἱ ἱερεῖς, κατὰ τὶς Κυριακὲς καὶ μεγάλες γιορτές, χρησιμοποιοῦσαν ξύλινα σήμαντρα, ἢ καὶ σιδερένια, ἐγκατεστημένα σὲ διάφορα σημεῖα τῆς πόλεως, πάνω σὲ δένδρα ἢ σὲ ξύλινους τρίποδες στημένους σὲ πρόχειρα κτίσματα. Τὰ σήμαντρα, τὰ χτυποῦσαν συνήθως οἱ κανδηλιανάφτες κατὰ ἓνα ιδιόρρυθμο τρόπο, καθὼς περιέγραψεν ὁ ὑποφαινόμενος καὶ σὰ προηγούμενα, ἦτοι: "Ὅπως ἤκουεν, ὅταν ἦτο μαθητὴς τῆς Ἱερατ. Σχολῆς Ἀγ. Ἀναστασίας Βασιλικῶν Θεσ)νίκης, ὅπου ἓνας γερο-καλόγηρος, γιὰ νὰ καλέσῃ τοὺς ἄλλους κηλογῆρους τοῦ μοναστηριοῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς μαθητὰς τῆς Σχολῆς, χτυποῦσε κατὰ τέτοιον ποιητικὸν τρόπο, ποὺ ὄντως ἐμπνέει καὶ παρορμᾷ σὲ ὀρθοσκευτικὴ εὐλάβεια καὶ δέος.

Καὶ συνεχίζοντας ὁ θεῖός μου, μού εἶπεν ὅτι, τέτοια σήμαντρα ἰσῆρχαν: 1) Πρὸς τὸ Β' Σχολεῖο, 2) Πρὸς τὸ Μεσοχώρι, καὶ 3) Πρὸς τὸ Σαμπινάρι. Ὅστερα ἀπὸ μερικὰ χρόνια ὁμως, ἔγιναν τὰ καμπαναριά.

Θυμοῦμαι ἀκόμα ὅτι, ὅταν ἤμουν ὡς 30 χρονῶν, εἶχαν κλείσει ἐπὶ ἕξη μῆνες οἱ Ἐκκλησίες. Αἰτία ἦταν, τὸ ὅτι ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνηση ἤθελε νὰ παίρῃ ποσοστὰ ἐπὶ τῶν εἰσπράξεων τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.

Οἱ Σουφλιῶτες, ὅπως ἦταν ἐπόμενο, ἀρνήθηκαν καὶ διαμαρτυρήθηκαν μέσω τοῦ Πατριαρχείου, ἀλλὰ μέχρις ὅτου τὸ ζήτημα ἐξετασθῆ καὶ διευθετηθῆ, εἶχαν περάσει ἕξη (6) μῆνες καὶ στὸ διάστημα αὐτό, μιὰ ποὺ οἱ Ἐκκλησίες ἦταν κλειστὲς, οἱ διάφορες ἱεροτελεσιεῖς γινόταν στὸ σπῖτια.

Τὸ γεγονός τοῦτο, μού τὸ ἐπεβεβαίωσε καὶ ὁ παρατυχὼν κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην κ. Γ. Μπρίκας, φαρμακοποιός.

2. Ἀπὸ τὸν κ. Παῦλο Λώλα, τραπεζικὸ ὑπάλληλο, ἄκουσα ὅτι: Καθὼς τοῦ ἔλεγεν ἢ γιὰ τὸν, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ χτίσουν τὸ καμπαναριὸ τῆς κάτω ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα ὅταν ἐπρόκειτο νὰ τοποθετήσουν καμπάνες, σὲ σχετικὸ ἔρανο, πολλὲς γυναῖκες, ἐκτὸς ἀπὸ διάφορα ἀτικείμενα, ἀσημένια καὶ

χάλκινα, ἔδωκαν καὶ αὐτὲς τὶς «ζοῦνες» τους. Γιατί, ὅπως εἶναι γνωστό, οἱ καμπάνες γίνονται ἀπὸ μίγμα χαλκοῦ καὶ ἀργύρου.

3. Ἐπίσης, ἀπὸ τὸν ἱερέα Παπανικόλα Κατσούρη, πληροφορήθηκα ὅτι, οἱ ἐκκλησίες εἶχαν ἀργήσει ἐπὶ δύο ἡμέρες καὶ στὸ διάστημα τῆς Γερμανικῆς κατοχῆς, συγκεκριμένα στὶς 27—28 Σεπτεμβρίου 1944, καθ' ὅς ἡμέρας ἦλθαν ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη Γερμανικὰ τμήματα πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀμυνομένων Γερμανῶν, στοὺς Ἑλληνικοὺς στρατῶνες.

Εἶχε συντελεσθῆ δηλ. ἡ ἦττα τῶν Γερμανῶν σ' ὅλα τὰ μέτωπα ὑπὸ τὰ πλήγματα τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων, ὅταν οἱ Γερμανοὶ στρατιῶται ἀπὸ τὴν Ὀρεστιάδα, Διδ)χο καὶ ἄλλα μέρη, συνεπτύχθησαν στὸ Σουφλί γὰ νὰ υποχωρήσουν πρὸς Θεσ)νίκην, ὅποτε οἱ ἀντάρται τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. (=Ἑλληνικοῦ λαϊκοῦ ἀπελευθερωτικοῦ στρατοῦ), τοὺς εἶχαν περικυκλώσει μέσα στοὺς στρατῶνες. Μόλις ὁμως πλησίασαν οἱ Γερμανικὲς ἐνισχύσεις, ἐπεκράτησε ἀπερίγραπτος πανικός! Οἱ Ἑλασίται εἶχαν διασκορπιστεῖ στὸ ὄρεινὰ Βορειοδυτικὰ τοῦ Σουφλίου, καὶ οἱ Σουφλιῶτες ὅλοι, μικροὶ - μεγάλοι, ἐγκατέλειψαν τὰ σπίτια των καὶ κατέφυγαν στὰ Δυτικῶς τῆς πόλεως ὑψώματα, κρυβόμενοι ὅσο μπορούσαν καλύτερα, μέσα σὲ πυκνοὺς θάμνους.

Βεβαίως, τότε εἶχαν φύγει καὶ οἱ ἱερεῖς, καὶ ἐπομένως, οἱ Ἐκκλησίες εἶχαν ἀργήσει, καὶ ὅταν μετὰ δύο ἡμέρες οἱ Γερμανοὶ ἔφυγαν, καταδιωκόμενοι κατὰ τινὰ τρόπον ἀπὸ τοὺς Ἑλασίτες, οἱ Ἐκκλησίες ἐπαναλειτούργησαν, μάλιστα μὲ ὕμνο, καὶ εὐχαριστίες καὶ Δοξολογίες. Ἀλλὰ τὸ θέμα τοῦτο εἶναι ἐντελῶς διαφορετικόν, καὶ δὲν ἐξετάζουμε λεπτομέρειες ἐπὶ τοῦ παρόντος.

4. Κυρίως ὁμως, οἱ Ἐκκλησίες τοῦ Σουφλίου δὲν ἐλειτούργησαν ἐπὶ πέντε χρόνια, στὸ διάστημα τῆς Βουλγαρικῆς κατοχῆς, 1914—1919. Λεπτομέρειες ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ θὰ γράψουμε ἐν καιρῷ, ὅταν διαπραγματευθοῦμε τὸ θέμα: «Πολεμικὲς περιπέτειες τοῦ Σουφλίου». Ἐπὶ τοῦ παρόντος θ' ἀναφέρουμε περιληπτικώτατα, ἀπὸ τὰ «Χρονικά» τοῦ πατέρα μου, τὰ ἑξῆς:

«Μόλις τὰ Τουρκικὰ στρατεύματα κατὰ τὰ μέσα Νοεμβρίου τοῦ 1913 διέβησαν τὸν Ἐβρον, ὥρμησαν οἱ Βούλγαροι κομιτατζήδες, τοὺς ὁποίους ἐνομιζαμεν ὡς καλοὺς, καὶ ὅτι θὰ μᾶς ἐφέροντο καλά, διότι προεφυλάξαμεν τοὺς Βουλγάρους χωρικοὺς ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῶν Τούρκων, καλλίτερον ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μας. Ἀλλ' ὁμως, ἀγαπητοί μου, ἦλθον αἰμοχαρεῖς ὡς Τίγρεις. Τὰς νύκτας ἐστενοχώρουν τοὺς πλουσίους τοῦ Σουφλίου διὰ χρήματα, καὶ ἄλλους ἔδεραν καὶ ἄλλους ἐβασάνιζαν, καὶ εἴμεθα ὅλοι κατατρομαγμένοι. Ἀλλ' εἴχομεν ἓνα θάρρος, εἰς τὸ ὅτι, εὐθὺς ὡς θὰ ἤρχοντο ὁ στρατὸς καὶ αἱ Ἀρχαί, θὰ ἔπαιναν τὰ βάσανά μας. Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν, ἔφθασαν καὶ ὁ Στρατὸς καὶ αἱ Ἀρχαί, ἀλλ' ἤρχισαν νὰ κάμνουν χειρότερα. Αὐτοὶ δὲν ἐπῆγαιναν εἰς τὰ σπίτια τῶν πλουσίων, ἀλλὰ τοὺς προσεκάλουν εἰς τὸ Διοικητήριον

καὶ τοὺς ἐφορολόγουν τρομερά, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀπειλή, νὰ μὴ διαδοθῆ τίποτε. Καὶ οὕτω ἄλλοι ἔδιδαν 50 λίρας, ἄλλοι 100, καὶ ἄλλοι 200, χωρὶς νὰ μάθῃ τίποτε κανεὶς. Ἐπίσης, ἄλλοι ἀκόμη, ἐξυλοκοποῦντο τρομερά, ἀλλὰ τὸ ἐκρατοῦσαν μυστικόν! Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῶν Χριστουγέννων, ὡσὰν νὰ προμάντευον ὅτι, ἡ Ἐκκλησία μας τοῦ Ἁγ. Γεωργίου θὰ καταλαμβάνετο ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, μίαν ἡμέραν, μετὰ τὸν ἑσπερινόν, εἶπον εἰς τοὺς συναδέλφους μου: Ἀγαπητοί, συμπεραίνω ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας θὰ καταληφθῆ ὅσον οὕτω ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, καὶ ἔστω πρὸς γνῶσιν σας. Ἡμεῖς ὅμως, δυνάμεθα, ἐὰν θελήσωμεν, νὰ σώσωμεν κάτι τι. Λοιπὸν, ὅ,τι βλέπομεν πολυτιμότερον, δυνάμεθα νὰ τὸ παραλάβωμεν καὶ νὰ τὸ κρύψωμεν εἰς τὰς οἰκίας μας. Ἐγὼ θὰ λάβω δύο φορεσιῆς ἀμφίων, μίαν κιτρίνην καὶ μίαν τοῦ Χατζηχριστοφόρου ποῦ ἔφερε ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἀμέσως προσκαλῶ τὸν κανδηλιανάτην Νικόλαον Καλλιτσάρην, παιδί τότε, μόλις 13—14 ἐτῶν, καὶ τίς στέλνω εἰς τὸ σπίτι. Ὁ Παπα-Χαραλάμπης ἐπῆρε τὰ δύο ἀργυρόδετα εὐαγγέλια. Ὁ Παπα-Ψαρρᾶς ἐπῆρε ἄλλην μίαν φορεσιᾶν ἀμφίων, ὃ δὲ Παπα-Ἐδαγγέλιον, τὸ Ἅγιον ποτήριον. Ὅλα αὐτὰ ἐστάλησαν μὲ τὸ ἴδιον παιδί, εἰς τὰς οἰκίας μας.

Τότε ὅμως, ἔτυχε νὰ εἶναι Ἀντιῆς τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς καὶ Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος κάποιος Μιχαὴλ Κεστεκίδης, Καισαριεύς, καὶ τελειόφοιτος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, ὃ ὁποῖος, διὰ τὸν λόγον ὅτι οἱ Βούλγαροι ἐκλείσαν ὅλα τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ εἰς Διδυμότειχον, τὸ ὁποῖον κατεῖχον οἱ Τοῦρκοι. Ἀλλ' ὃ κύριος οὗτος, ἐξήτει ὡς ἀποζημίωσιν 60 λίρας. Ἡ Ἐφορο-ἐπιτροπὴ, τοῦ ἔδωκεν μόνον 20 λίρας, λέγουσα ὅτι, δὲν εἶχε ἄλλα χρήματα. Αὐτὸς ὅμως ἐγνώριζεν ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ εἶχεν ἀρκετὰ χρήματα, καὶ μάλιστα κατατεθειμένα εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν Τράπεζαν.

Μίαν ἡμέραν γράφει ὃ Κεστεκίδης ἀπὸ τὸ Διδυμότειχον ὅτι, ἐὰν δὲν τοῦ ἐδίδοντο αἱ 40 λίραι, θὰ τὰ ἐπρόδιδεν ὅλα εἰς τοὺς Βουλγάρους, δηλ. γιὰ τίς φορεσιῆς καὶ λοιπά. Ὁ ταμίας τῆς Ἐκκλησίας ποῦ ἦτο γείτων μου καὶ ἐλέγετο Ἀναστάς—Ἰφρέντης (= Ἀναστάσιος Παπαναστασίου), μοὶ εἶπε μυστικά: Αὐτὰ—κι' αὐτά, ἔγραψεν ὃ κ. Μιχαὴλ Κεστεκίδης, ἄραγε θὰ τὰ κάμῃ κι' ὅλας; Βεβαιότατα, τοῦ λέγω. Τᾶχει καμωμένα! Τί λέγεις βρὲ ἀδερφέ, ἕνας ἱερωμένος, εἶναι δυνατὸν νὰ κάμῃ τέτοιο πρᾶγμα!

Σάββατον ἑσπέρας. Ἦλθεν ὃ κ. Κεστεκίδης σιδ)κῶς. Τὸν βλέπω, τὸν χαιρετῶ, ἀλλ' αὐτός, εἶναι ἀγριεμένος. Τὸ ἄλλο πρῶτὸν τὸν εἶδαμε νὰ συζητῆ μὲ τοὺς Βουλγάρους ἀξ)κούς, καὶ τὰ ἀποτελέσματα δὲν ἀρογοῦν νὰ φανοῦν. Τὸ ἑσπέρας, παραμονὴ τοῦ νέου ἔτους 1914, μόλις ἐνύχτωσε, ἔρχεται ἕνας Βούλγαρος εἰς τὸ σπίτι, καὶ μοῦ λέγει: Σὲ

θέλουν οἱ κ. κ. ἀξ)κοί, εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς Μητροπόλεως. Τρέχα, γρήγορα. Ἡ καλύτερα, ἔλα ἀμέσως νὰ πάμε μαζί. Ἐμπρὸς λοιπόν! Καὶ δὲν χάνω καιρόν. Αὐτοστιγμὴ μαζί με τὸν Βούλγαρον, τρέχω εἰς τὴν Μητρόπολιν. Ἐκεῖ ἦσαν καὶ μερικοὶ στρατιῶται, οἱ ὁποῖοι εὐθὺς ὡς με εἶδαν, με ὠδήγησαν εἰς τὸ κηροπηγεῖον, ὑπὸ κράτησιν. Ἡμῖν ὀλομόναχος. Μετὰ παρέλευσιν ὅμως ἡμισείας ὥρας, ἀκούω ἀπ' ἔξω κάτι θηματισμούς, καὶ λέγω καθ' ἑαυτόν: Τώρα, θὰ ἐλευθερωθῶ, ἢ θὰ θανατωθῶ; Σχεδὸν ἀμέσως, ἡ θύρα ξεκλειδώνεται, καὶ κάποιος ὠθεῖται πρὸς τὰ μέσα, ἐνῶ ἡ θύρα καὶ πάλιν κλειδώνεται.

Καθὼς εἶναι χειμῶνας, εἶναι κρύο πολὺ, καὶ εἰς τὸ δωμάτιον, οὔτε φῶς, οὔτε φωτιά. Ἐπειδὴ δὲ ὁ νέος ἀκούσιος ἐπισκέπτης, δὲν ἐγνώριζεν ἂν ὑπῆρχε καὶ ἄλλος ἄνθρωπος μέσα, ἐστάθη ὡσάν ἀπολιθωμένος, ἐκεῖ πλησίον τῆς θύρας. Ἐγὼ δέ, διὰ νὰ καταλάβω ποῖος ἦτο, ἐρωτῶ: Ποῖος εἶσαι; Παπασταμάτη μου, καὶ σὺ ἐδῶ; μοῦ ἀπαντᾷ.— Μάλιστα, ἐγὼ ἦλθα πρῶτος, καὶ μοῦ φαίνεται θὰ γίνωμεν πολλοί!

Πράγματι, μετ' ὀλίγον φέρουν καὶ ἄλλον, καὶ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, τὸν σπρώχνουν ἐντός. Καὶ ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε ἂν ἦσαν καὶ ἄλλοι μέσα, τοῦ εἶπον: Ποῖος εἶσαι; Μόλις ἄκουσε ὁ δυστυχῆς τὴν φωνὴν μου, ἀμέσως λέγει — Παπασταμάτη, καὶ σὺ ἐδῶ; Ναι καὶ ἐγὼ, καὶ ὁ Παπαγιάννης. Τώρα εἴμεθα τρεῖς. Καὶ τί θὰ μᾶς κάνουν; Ποῖος ξεύρει; Μπορεῖ καὶ νὰ μᾶς σφάξουν. — Ὁχ! μὴ λέγεις τέτοια βρὲ ἀδερφέ!! — Εἰς τὰ Βουλγαρικὰ χέρια ὅταν πέση κανεὶς, ὅλα νὰ τὰ περιμένῃ. Αὐτοὶ εἶναι εἰς θέσιν ὅλα νὰ τὰ κάμουν!

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα, καὶ νά! φέρουν καὶ τὸν Ἀποστολάγα — Μπρίκαν, καὶ κατόπιν τὸν ἀδελφὸ τοῦ Ἀθανάσιον Μπρίκαν, ἱατρόν, ὁ ὁποῖος, ὅταν μᾶς ἀντελήφθη μέσα εἰς τὸ σκότος, εἶπεν: Τί εἶναι αὐτὰ βρὲ ἀδερφέ! Δὲ θὰ μᾶς φέρουν καὶ κανένα φῶς, ὀλίγην φωτιάν, καὶ κανένα κάθισμα νὰ καθίσωμεν! — Τί λέγεις, ἀγαπητὲ γιατρέ, τοῦ λέγω. Μὰ αὐτὸ θὰ πῆ Βουλγάρικη φυλακή. Σκοτάδι, κρύο καὶ ἄγνωστον ἄλλο τί!

Κατὰ τὶς 12 ἀκούονται καὶ πάλιν θηματισμοί, ἐνῶ ἓνας Βούλγαρος, ξεκλειδώνει καὶ φωνάζει: — Ποῖος εἶναι ὁ Παπασταμάτης, νὰ ἔλθῃ ἔξω. Μόλις ἐξῆλθα τοῦ δωματίου, ἐκλείδωσε καὶ πάλιν, καὶ με ὠδήγησεν εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς Μητροπόλεως, ὅπου ἦσαν, εἰς Βούλγαρος ἀξιωματικὸς ἀγριώτατος, ξανθός, Μερχὲς κομανταρί, δηλ. ἀξιωματικὸς τοῦ Σταθμοῦ, καὶ ἄλλοι μερικοί. Καὶ ἀρχίζουν νὰ με ἀνακρίνουν, εἰς ὅσα ἐξέθεσεν εἰς αὐτοὺς ὁ Μιχ. Κεστεκίδης, ἀρχ)της. Πόσα χρήματα, μοῦ λέγουν, ἔχει ἡ Ἐκκλησία καὶ εἰς ποίαν Τράπεζαν τὰ ἔχουν καταθεθεμένα; Ἡ ἐκκλησία, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχη χρήματα, τοὺς

λέγω, ἴσως δὲ χρέος, διότι τὰ ἐξώδευσεν ὅλα διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ Σχολείου, (προφανῶς τοῦ νῦν Α' Σχολείου).

Πόσα σπίτια, μαγαζιά καὶ ξενοδοχεῖα ἔχει ὁ «Ἅγιος Γεώργιος»; Τοὺς ἀπαντῶ ὅτι, ὁ «Ἅγιος Γεώργιος», ἔχει μόνον τὴν Ἐκκλησίαν. Ἄλλὰ καὶ πάλιν μ' ἐρωτοῦν: Πόσους μωροεοκλήτους ἔχει; Δὲν γνωρίζω, εἶπα. Καὶ ὁ ἀξ)κὸς ἀγριεμένος ἐφώναξε: Πολλὰ γνωρίζεις καὶ θὰ μᾶς τὰ εἶπης, ἀλλ, ὅταν ἀρχίσωμεν νὰ σοῦ θγάνωμεν τὰ γένια, μία - μία τρίχα!

Τέλος, ἀφοῦ ἡ ἀνάκρισις διήρκεσεν πλέον τῆς μιᾶς ὥρας, μοῦ λέγουν: «Σερμπὲξ γκίτ. Δηλαδή, ἔμπρός, πῆγαινε ἐλεύθερα, ἀλλὰ νὰ εἶσαι ἔτοιμος δι' ἀνακρίσεις καὶ αὔριον». Μὲ τρέμοντα πόδια, ἔφθασα εἰς τὸ σπίτι μου, ὅπου μοῦ ἔδωκαν νὰ φάγω, μὰ ἔστάθη ἀδύνατον, διότι τὸ στόμα μου ἦτο στεγνὸν ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν, Τετάρτην 1ην Ἰανουαρίου 1914, μᾶς ὀδηγοῦν καὶ πάλιν εἰς τὸ Γραφεῖον. Ὁ Κεστεκίδης μὲ τοὺς ἀξ)κοὺς ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅπου τὰ ἐπρόδωσεν ὅλα, ὅ,τι ἐπήραμεν. Καὶ μάλιστα, διὰ νὰ πεισθοῦν καλλιτέρον, ἐκάλεσαν καὶ τὸν κανδηλάπτην Παναγιώτην Καλλιτσάκη, καθὼς καὶ τὸν υἱὸν του Νικόλαον, μόλις 14 ἐτῶν παιδί, τὸ ὁποῖον ὠμολόγησεν ὅλα, καὶ εἰς ποίας οἰκίας ἐπῆγε τὰ ἄμφια, καὶ ποίου χρώματος ἦσαν.

Μόλις παρουσιάσθην, ὁ ἀξ)κὸς μὲ ἠρώτησε: Ποῦ εἶναι τὰ φορέματα τῆς Ἐκκλησίας, ποῦ εἶναι; — Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τοῦ λέγω. Ὁ Βούλγαρος ἀρχι)της ὁμοῦ λέγει: Λέν εἶναι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, αὐτοὶ τὰ ἔχουν. Καὶ ὁ ἀξ)κὸς λέγει: Ἐμπρός νὰ φέρης γρήγορα τὶς δύο φορεσιᾶς ποὺ ἔχεις, τὴν κιτρίνην καὶ τὴν βυσινί! Τότε δὲν ἠδυνήθην νὰ ἀρηθῶ, ἀλλ' εἶπον, ὅτι αὐτὲς εἶναι ἰδικές μου. Ἄφησέ τα αὐτά, μοῦ λέγει, καὶ νὰ τὰ φέρης (τὰ ἄμφια) ἐδῶ, τώρα. Καὶ ἔστειλα ἓνα παιδί στὸ σπίτι, τὰ ἔφερε, καὶ τὰ παρέδωκα. Θὰ τὰ εὔρωμεν ὅλα, λέγει, δσα ἔχετε κλεμένα.

Μετὰ ταῦτα, ἄφισαν ἐμένα νὰ φύγω, καὶ κάλεσαν τὸν Παπαγιάννη Παπα-Εὐαγγέλου, ὁ ὁποῖος ἀμέσως τὰ ἐφανερώσεν ὅλα, ἔδωκε δὲ καὶ τὸ Ἅγιον Ποτήριον, ὁμοῦ μὲ χρώματα, γιὰ τὸ εἶχε κρύψει εἰς τὴν γῆν. Μετ' ὀλίγον, ἐκεῖνον μὲν πάλιν τὸν φυλακίζου, στέλνουν δὲ ἓναν στρατιώτη, ὁ ὁποῖος μὲ πρόλαβεν εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ ἑξαδέλφου μου Μαργατῆ Γκιούρντα (κοντὰ στὴ «Γελαδαριά»), καὶ μοῦ λέγει: Γρήγορα πίσω, σὲ θέλουν, κι' εἶναι πολὺ θυμωμένοι! Μόλις ἐμβῆκα εἰς τὸ Γραφεῖον, μοῦ λέγουν: Τί εἶναι αὐτό; — Ἅγιον Ποτήριον, λέγω. — Ὅχι, λέγει, ἐμεῖς τὸ λέμε «Τσιάτσκα», ἀλλὰ ποῦ εἶναι τὸ χουλιάράκι; διότι ἔλειπε τὸ Ἅγ. κοχλιάριον. — Μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἶπα. Καὶ ἐσηκώθη ὁ Βούλγαρος ἀρχι)της, ἔτρεξεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν,

ἀλλὰ δὲν εὔρε τίποτε, καὶ λέγει εἰς τὸν ἀξ)κόν: Δὲν εἶναι, αὐτοὶ τὰ ἔχουν. Δυσκόλεψέ τον καὶ θὰ τὰ ὁμολογήσῃ. Τότε, ὁ ἀξ)κὸς ἔλαβε τὸ Ἅγιον Ποτήριον, καὶ δι' αὐτοῦ ἔκαμε νὰ μὲ χτυπήσῃ. Ἐγὼ ὅμως προεφυλάχθην, καὶ ἀπέφυγα τὸ κτύπημα μὲν, ἀλλὰ σηκωθείς μου ἔδωκε μερικὲς γροθιές. Μετὰ ταῦτα, μὲ ἀφήκαν ἐλεύθερον, διὰ νὰ ἀνακρίνουν καὶ τοὺς ἄλλους.

Ἡ παράδοσις τῶν κλειδιῶν.

Ἡ παράδοσις τῶν κλειδιῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐγένετο ἀκριβῶς, τὴν 27ην Δεκεμβρίου 1913, ὡς ἐξῆς:

Τὸ ἑσπέρας τῆς ἡμέρας αὐτῆς, πού ἦτο Παρασκευή, ἦλθαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὁ Βούλγαρος ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος καὶ τινες ἄλλοι χωρικοὶ, κυρίως ἐκ τοῦ χωρίου Γιάνοριν, νῦν Γιαννούλη. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ Ἐσπερινοῦ, οὗτος μᾶς προσεκάλεσεν ὅλους τοὺς συναδέλφους ἱερεῖς, ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, καὶ ἀφοῦ ἐσχηματίσαμεν ἡμικύκλιον, μᾶς λέγει: Ἐπειδὴ ἐδῶ ὑπάρχει στρατὸς Βουλγαρικὸς, καὶ ἄλλοι πρόσφυγες Βούλγαροι, πρέπει νὰ ἔχουν καὶ μίαν Ἐκκλησίαν, διὰ νὰ ἐκκλησιάζονται. Ὡς τοιαύτη δὲ ἐνεκρίθη ὑπὸ τῶν ἀξ)κῶν νὰ καταληφθῇ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, ὡς πλησιεστέρα πρὸς τὸ Διοικητήριον. Σεῖς θὰ ἔχετε μόνον τὴν ἐπάνω Ἐκκλησίαν, τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου, καὶ μᾶς ἔστειλαν διὰ νὰ μᾶς παραδώσῃτε τὰ κλειδιά.

Ἐπισημασθέντες οἱ χωρικοὶ δὲ Βούλγαροι, κάτι εἶχαν κρυμμένα ὑπὸ τὰ φορέματά των φαίνεται ξύλα, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον! Εἰς τὸ ἀκουσμα τῶν λόγων αὐτῶν, κανεὶς ἐκ τῶν συναδέλφων δὲν εἶπε τίποτε. Καὶ τότε ἐγὼ παρετήρησα: Καὶ ποῖος μπορεῖ νὰ σᾶς δώσῃ τὰ κλειδιά; Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τῶν Πατριαρχείων καὶ δι' αὐτό, πρέπει νὰ διατάξῃ ὁ Πατριάρχης. Ἐνας δὲ Βούλγαρος, πού ἦτο ὀπισθὲν μας, λέγει: Παπασταμάτη! Δόστε τὰ κλειδιά, διὰ νὰ μὴ γίνῃ, ὅτι γίνεται εἰς τὴν Μακεδονίαν! (Ἐνοοῦσε τὰς σφαγὰς ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων!).

Ἐπειδὴ ἀπ' αὐτὰ, ἔφυγαν οἱ Βούλγαροι, καὶ μεῖς κατεβήκαμε στὰ σπίτια μας.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα, καὶ νὰ, ἔρχεται μιὰ γυναίκα ἐπάνω στὸ σπίτι γιὰ νὰ γράψῃ ὀνόματα διὰ μνημόσυνον, ἦτο ὅμως καταφοβισμένη, διότι, μοῦ εἶπεν: Κάτω στὴν πόρτα σας, περμιμένουν Βούλγαροι στρατιῶται, ὀπλισμένοι. Κατεβαίνω στὶς σκάλες, διὰ νὰ ἰδῶ τί συμβαίνει, καὶ βλέπω τῷ ὄντι τοὺς στρατιώτας, οἱ ὁποῖοι, ἐνῶ μὲ ἔσυρον κάτω, μοῦ ἔλεγον: Ἐμπρός! Δόσε γρήγορα τὰ κλειδιά τῆς Ἐκκλησίας! Τὰ κλειδιά, τοὺς λέγω, τὰ ἔχει ὁ Παπαγιάννης Παπα-Εὐαγγέλου. Κι' ἐνῶ συνεχῶς μὲ σύρουν Ἐμπρός! πᾶμε στοῦ Παπαγιάννη, λένε. Δὲν πήγαμε λίγα

θήματα, και φάνηκε να έρχεται και ο Παπαγιάννης. Νά, αυτός έχει τα κλειδιά, λέγω. Έπλησιάσαμε ακόμη λίγο, και λέγουν πάλιν: Έμπρός, και οι δύο μαζί, να μᾶς παραδώσετε την Έκκλησίαν.

Λαμβάνομε λοιπόν τα κλειδιά από το σπίτι του Παπαγιάννη, και πηγαίνομεν εις την Έκκλησίαν. Τότε είπον εις ἐμὲ να ἀνοίξω, ἀλλὰ τοὺς είπον: ἐγὼ δὲν γνωρίζω, με ποιά κλειδιά ἀνοίγει. Ὅμως, ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἔφθασε καὶ ὁ κανδηλάπτης, ὁ ὁποῖος καὶ ἤνοιξε τὴν θύραν. Ἐλησμόνησα δὲ να εἶπω, ὅτι ὅταν ἔφθάσαμεν εις τὴν Έκκλησίαν, εὐρομεν ἐκεῖ καὶ ἄλλους στρατιώτας καὶ ἄξ)κούς. Ἐνας ἄξ)κός ἀπ' αὐτοὺς λέγει: ἐμπρός! πάμε μέσα! Καὶ ἐμβήκαμε, ἐγὼ δὲ πῆγα να ἀνάψω ἓνα κερί, διότι ἦτο σκότος. Κατόπιν ἓνας παπᾶς ἀπὸ τὴ Γιαννούλη, λέγει ἐνώπιον τοῦ ἄξ)κοῦ: Ποῦ εἶναι τὰ Ἅγια ποτήρια καὶ τὰ Εὐαγγέλια; Νὰ ἐδῶ, εις τὸ Ἅγιον Βῆμα. Ὅ,τι εἶναι, αὐτὰ εἶναι, λέγω. Ἀφοῦ τὰ εἶδαν, ἐγυρίσαμεν ὅλας τὰς θύρας να δοῦμε ἐὰν εἶναι κλειδαμένες καλὰ, καὶ ἐβγήκαμεν ἔξω. Ἀλλὰ δὲν μᾶς ἀπολύουν. Μᾶς κρατοῦν πλησίον τοῦ κωδωνοστασίου. Ὅμως, ὁ καιρὸς κρύος, καὶ ἔπεφτε χιονόβροχον ἐπάνω μας, μέχρι τοῦ μεσονυχτίου σχεδόν, ὁπότε μᾶς παραλαμβάνουν δύο Βούλγαροι στρατιῶται καὶ ἓνας παπᾶς Βούλγαρος, καὶ μᾶς ὀδηγοῦν πρὸς τὸ σπίτι τοῦ Διοικητοῦ, ὁ ὁποῖος, χωρὶς ἀμφιβολίαν θὰ διέτασσε να μᾶς φυλακίσουν. Παρακαλοῦμεν, εις τὸν δρόμον, τὸν παπᾶ καὶ τοὺς στρατιώτας να μᾶς ἀφήσουν, ἀλλ' εις μάτην. Μόλις δὲ ἔφθάσαμεν εις τὴν βρύσην τοῦ Ζαλίμη (=ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐλέγετο «τοῦ Μαρίνη»), ἤρχισα ζωηρότερον να τοὺς παρακαλῶ, ὅτε ὁ εἷς συγκατετέθη, ἀλλ' ἐρωτᾷ τὸν ἄλλον Βουλγαριστί: Νὰ τοὺς ἀφίσωμεν; Ἀφοῦ ἀντήλλαξαν καὶ ἄλλες φράσεις, ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισαν, καὶ μᾶς ἀφήκαν ἐλευθέρους να μεταβῶμεν εις τὰς οἰκίας μας.

Καὶ ἀπὸ τότε ἐμείναμεν μόνον με τὴν μίαν Έκκλησίαν, τὴν τοῦ Ἅγ. Ἀθανασίου.

Τοῦτο διήρκεσε μέχρι τῆς παραμονῆς τῶν Θεοφανείων, ὁπότε καὶ κατέλαβον καὶ τὴν Έκκλησίαν τοῦ Ἅγ. Ἀθανασίου, τὴν 5ην Ἰανουαρίου 1914.

Ἀπὸ τῆς 5ης Ἰανουαρίου μέχρι τῆς 11ης, ἐμείναμεν ἀνενόηληται. Τὴν 12ην Ἰανουαρίου μᾶς προσκαλοῦν ὅλους τοὺς ἱερεῖς εις τὸ Διοικητήριον, ὁ δὲ δ)τῆς τῆς Ἀστυνομίας Πρίστοφ, μᾶς λέγει:

Κύριοι, ἐδῶ διὰ σᾶς ψωμί πλέον δὲν ἔμεινε. Εἰσθε 11 ἱερεῖς, οἱ μὲν 6 θὰ φύγουν τὴν Πέμπτην, εἰ δὲ ἄλλοι 5 τὸ Σάββατον. Ἀλλὰ καὶ πάλιν, ἂν καὶ ὑπεσχέθημεν ὅτι θὰ φύγωμεν, δὲν ἐννοοῦσαμεν να ἀποχωρισθῶμεν τοῦ ἀγαπητοῦ μας Σουφλίου. Ὅτε, τὴν 17ην τοῦ ἰδίου μηνός, ἡμέραν Παρασκευὴν καὶ ἑορτὴν τοῦ Ἅγ. Ἀντωνίου, περὶ τὴν μεσημβρίαν, με εὐρίσκει ὁ στρατ)κός δ)τῆς ἔμπροσθεν τοῦ «Συντριβανί-

ου», και μοι λέγει τουρκιστί: Ντὰ μπουρντά μου σούν; Και ἀπαντῶ: Γιάριν κατσόρουμ, Γκοσπουτίν. Ληλ. — Ἀκόμη ἐδῶ εἶσαι ἐσύ;— Αὔριον θὰ φύγω, κύριε.

Ἀπὸ τὴν σύγχυσίν μου, ἤλλαξα δρόμον, πηγαίνων πρὸς τὰ ἐπάνω, ὁπότε ἔπεσα εἰς τοὺς ὄνυχας ἄλλου θηρίου. Μόλις δηλ. ἔφθασα εἰς τὸν φοῦρνον Μίχογλου, με συναντᾷ ὁ Βούλγαρος ἀρχιμ)της, ὁ ὁποῖος με τὸ ἴδιον ὕφος μοῦ εἶπεν ὅτι και ὁ Διοικητής ,προσθέτων: Αὔριον βράδου, δὲν δίδω ἐγγύησιν περὶ τῆς ζωῆς σου.

Ἀπήντησα, ὅτι αὔριον, φεύγω πλέον, και ἐπέστρεψα εἰς τὴν οἰκίαν μου. Ὅμως ἡ πρεσβυτέρα μου, μοῦ λέγει: Τώρα ἦλθεν ὁ Παπα-Γιοβάνης και εἶπεν: Κλαίω τὴν νεότητα τοῦ Παπα-Σταμάτη. Ἐπειδὴ μοῦ ἔκαμεν ἓνα μεγάλο καλὸ και με ἔσωσεν ἀπὸ τοὺς Τούρκους, οἱ ὁποῖοι θὰ με εἶχαν σφαγμένον, θέλω και ἐγὼ νὰ τοῦ κάμω ἓνα καλόν. Νὰ τοῦ εἰπῆτε, ἕως αὔριον τὸ ἐσπέρας, νὰ φύγη. Ἄλλως, ἡ δουλειά σας θὰ εἶναι πολὺ ἄσχημη.

Και μᾶς διέταξαν, νὰ πάρωμεν μαζί μας τὴν οἰκογένειάν μας, και ὡς ἑκατὸν (100) ὀκάδας πράγματα, ὅτι νομίζαμεν χρήσιμα.

Οὕτω, τὴν ἄλλην ἡμέραν, 18ην Ἰανουαρίου 1914, ἡμέραν Σάββατον, παρελάβαμεν λίγα πράγματα, τὰ παιδιά και τὴν θυγατέρα τοῦ Γεωργίου Ἀποστολούμη διὰ κόρην μας, και θέλοντας και μὴ, με μεγάλην στενοχωρίαν ἐπήγαμεν εἰς τὸν Σιδ)κὸν Σταθμόν. Ἐκεῖ ἐμβήκαμεν εἰς τὸ τραῖνο τρεῖς ἱερεῖς: Ὁ Παπαχαράλαμπος, ὁ Παπα-Ἰωάννης, και ἐγὼ ὁ Παπα-Σταμάτιος, και εἰς λαϊκός, ὁ Ἐλευθέριος Κακαλῆς, ὄλοι οἰκογενειακῶς, και κατευθυνόμεθα διὰ Θεσ)νίκην. Ὅμως ἀπὸ τὴν Ἀλεξ)πολιν και ἐκεῖθεν, ἐπήγαμεν ἀτμοπλοικῶς».

Αὐτά, θεωρῶ ἀρκετά, ὡς πρὸς τὴν παραλαβὴν τῶν Ἐκκλησιῶν ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους. Ἐκτοτε, οἱ Ἐκκλησίαι Σουφλίου, λειτουργοῦσαν με Βουλγάρους ἱερεῖς, και Βουλγάρους ἐποίκους, και μόνον με 300 οἰκογένειαι Σουφλιωτῶν, ἀπὸ τις 2500, διότι οἱ ὑπόλοιποι διασκορπίσθησαν ὡς πρόσφυγες, στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα.

Ὁ γείτονάς μου Ἀναστάσιος Κισέμπακάλης, μοῦ εἶπεν, ὅτι θυμᾶται καλά, πὼς ὅταν ἐπρόκειτο νὰ μεταλάβουν τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του, ἀλλὰ και ἄλλες οἰκογένειαι, πηγαίνανε στὸ Μοναστήρι τῆς Κορνοφωλιᾶς. Δὲν ἤθελαν νὰ κοιωνήσουν ἀπὸ Βουλγάρους ἱερεῖς, ποὺ ἦσαν στίς Ἐκκλησίαι τοῦ Σουφλίου. Και οἱ Βούλγαροι, παρεπονοῦντο γιὰ τὸ γεγονὸς αὐτό.

Τέλος, θὰ περατώσω τις ἱστορίες τῶν Ἐκκλησιῶν Σουφλίου, με μιὰ συνέντευξή μου με τὸν κ. Γεώργ. Μπρίκα, φαρμακοποιό, ἐτῶν 85, ὁ ὁποῖος μοῦ εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Ὅταν τὸ 1919, ἐπιστρέψαμεν ἐδῶ ἀπὸ τὴ Δράμα, ὅπου ἐπεράσαμε τὴν

προσφυγιά μας, ἦσαν πολλοὶ Βούλγαροι πολῖται, καὶ ὁ συμμαχικὸς στρατὸς ἀπὸ Γάλλους καὶ Μαροκινὸς μαύρους. Ἐπῆρχον ὁμῶς καὶ τριακόσιες (300) οἰκογένειες Σουφλιωτῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχον οὔτε Σχολεῖα, οὔτε Ἐκκλησίες.

Ἔστερα ἀπὸ λίγες ἡμέρες, θεωρήσαμε σκόπιμο μὲ τὸν ἀδελφὸ μου Δημήτριον, ποῦ γνωρίζει καλὰ τὴ Γαλλικὴ γλῶσσα, νὰ καλέσουμε τοὺς Γάλλους ἀξι)κοὺς στὸ σπίτι μας νὰ τοὺς κάνουμε γεῦμα, μὲ σκοπὸν ὁμῶς νὰ τοὺς ζητήσωμε σὰν χάρη, νὰ μᾶς δώσουν πίσω τὰ Σχολεῖα καὶ τὶς Ἐκκλησίες.

Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Γάλλων ἦτο κάποιος ταγματάρχης ὀνόματι Boulansière (= Μπουλανζιέ). Καὶ πράγματι ξμειναν τόσο εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν φιλοξενία μας ἐκείνη, ὥστε ἀπὸ τὴν ἐπομένην ἡμέρα κι' ὄλας, νὰ μᾶς δώσουν, μίαν Ἐκκλησίαν καὶ ἓνα Σχολεῖον.

Ἐπίσης ἐγώ, ἐνθαρρυνόμενος ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι κάθε μέρα ἐπέστρεφαν ὄλο καὶ περισσότεροὶ Σουφλιῶτες, μὲ δική μου πρωτοβουλία πῆγα εἰς τὸ Λημναρχεῖον, καὶ εἶπον εἰς τὸν Λήμναρχον Βούλγαρον, ὅτι διῆθεν ἔχω δ)γὴν ἀπὸ τὸν Γάλλον Λ)τὴν νὰ μοῦ παραδώσῃ τὴν Ἀρχήν. Καὶ πράγματι, ὁ Βούλγαρος, φοβηθεὶς, μοῦ παρέδωσεν ἀμέσως τὴν Λημναρχίαν καὶ τὸ Ἀρχεῖον. Ἐκτότε ἤμην Λήμναρχος, ἀπὸ τὸν Νοέμβριον 1919 μέχρι τὸν Νοέμβριον τοῦ 1920, ὁπότε καὶ ὑπέβαλον παραίτησιν διὰ νὰ ὑποβάλω ὑποψηφιότητα ἐκλογῆς βουλευτοῦ, ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ φιλελευθέρου κόμματος τοῦ Βενιζέλου. Οὕτω, τρεῖς φορὰς ἐξελέγην βουλευτῆς, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1920 1932, καὶ μίαν γεφουσιαστικῆς.

Στὸ διάστημα τῆς ὑπηρεσίας μου ὡς Λημναρχου, ἦλθε κλιμάκιον τοῦ Ε.Ε.Σ. μὲ πρόεδρον κάποιον Κυριαζίδην, πρὸς περιθάλψιν τῶν ἀφικνουμένων καθημερινῶς Σουφλιωτῶν, καὶ διανομὴν διαφόρων τροφίμων: Ζάχαρι, κρέας, κονσέρβες, ψωμί καὶ ἄλλα εἶδη.

Ἡ ἐπιστροφὴ τῶν προσφύγων, διετάχθη ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Βενιζέλο, νὰ γίνῃ τὸ ταχύτερον δυνατόν, διότι ἡ Γαλλία ἤθελε νὰ ἐπιδικάσῃ τὴν Θράκην, εἰς τὸ ἐπιχωριότεστον στοιχεῖον.

Ἔτσι, μὲ κάθε μεταφορικὸ μέσον, ἐρχόταν οἱ Σουφλιῶτες στὰ σπίτια τους, ἐδῶ.

Παρὰ ταῦτα, τὸ δημοψήφισμα ἐκεῖνο δὲν ἔγινε ποτέ, καὶ διότι ἡ Ἑλληνικότης τῆς Θράκης ἀπῆρξεν ἀνταπόδεικτον, καὶ ἡ ἐπιδειχθεῖσα διπλωματικὴ μαεστρία τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, ἀπαράμιλλη.

Ἐχω δὲ νὰ προσθέσω ἀκόμη ὅτι, ὁ μὲν Γάλλος Λοχαγὸς ἦτο Βουλγαρόφιλος, τίς οἶδε γιὰτί, ὁ δὲ Ταγματάρχης Δ)τῆς, σὺδέτερος ἢ ὀλίγον συμπαθῶν τοὺς Ἕλληνας.

Στὸ διάστημα τοῦτο, εἶχε διορισθῆ καὶ Ἕλληνας Ἐπαρχος, ὁ Παναγιώτης

Σορέλλας, από τὸ Ὀρτάκιοι, μὲ βοηθὸν τοῦ Τοῦρκον. Μὲ τὴν μεσολάβησιν δὲ καὶ τὴν δ)γὴν τοῦ Ἐπάρχου, οἱ νεοελθόντες Σουφλιῶται ἐθέρισαν τὰ σιτηρὰ τῶν χωριῶν, περὶ εἶχαν ἐγκαταλείψει οἱ Βούλγαροι κατὰ τὴν ἐσπευσμένην ἀναχώρησίν των.

Καὶ ἀπὸ τὴν συγκομιδὴ τῶν σιτηρῶν αὐτῶν ἔλαβε σημαντικὴ δεκάτη ὁ νεοανασυγκροτούμενος Δῆμος Σουφλίου.

Ἡ Γαλλικὴ κατοχὴ ἔληξε μὲ τὴν ἄφιξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, τὴν 14ην Μαΐου 1920, ὑπὸ τὸν συν/ρχην Μάρκου.

Μετὰ ἦλθεν ἡ Μεραρχία Ξάνθης, μὲ μέραρχον δ/τὴν, τὸν στρατηγὸν Μαζαράκην Κων/νον.

Καὶ εἰς μὲν τὸ χωριὸ Κυριακὴ, ἐγκατεστάθη Τάγμα Προκαλύψεως, ἐδῶ δέ, λόχος.

Βεβαίως, ἀμέσως καὶ συγχρόνως ἄρχισαν νὰ λειτουργεῖν κανονικῶς καὶ οἱ διάφορες Δημόσιες ὑπηρεσίας: Ταμεῖα, Ἐφορεῖες, Τρόπεζες κ.λ.π.».

Καὶ μὲ τὴν παραπάνω σχετικὴ συνέντευξή μου αὐτῇ, κλείνω τὸ θέμα τῆς ἱστορίας τῶν ἱερῶν ναῶν τοῦ Σουφλίου, ἂν καὶ ἐπαναλαμβάνω ὅτι, ἀναγνωρίζω πὸς ἡ ἐργασία μου δὲν εἶναι πλήρης. Διότι οὔτε καὶ τὸν ἀπαραίτητον χρόνον διαθέτω ἔνεκα τῶν σχολικῶν μου Διευθυντικῶν καθηκόντων, ἀλλ' οὔτε καὶ μοῦ ἦτο δυνατὴ κυρίως ἡ ἔρευνα τῶν Ἀρχείων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λιδ/χου, πράγμα τὸ ὁποῖον θὰ δυνηθῶ νὰ πράξω «καιρῶ τῶ δέοντι».

Ὡς πρὸς τίς συνεντεύξεις μου δὲ μὲ τὸν κ. Μπρίκα, ἔχω νὰ προσθέσω ὅτι, μὲ τὴν πρώτη ἐνκαιρία, θὰ ἀναφερθῶ καὶ στίς πληροφορίες σ' ἓνα σοβαρὸ ἐπίσης θέμα: Πὼς ἐνηργεῖτο ἡ διοίκησις στὸ Σουφλί, κατὰ τὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας: 1870—1914.

ΑΡΡΑΒΩΝΑ ΚΑΙ ΓΑΜΟΣ ΣΤΟ ΠΑΛΗΟ ΣΟΥΦΛΙ

Ὁ Ἀρραβὸν καὶ ὁ Γάμος, ἀποτελοῦν ἀσφαλῶς τὰ σημαντικώτερα δρόσημα τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ βραχὺ διάστημα τοῦ βίου, τοῦ πρόσκαιρου τούτου κόσμου. Καὶ γιὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἰδανικοῦ αὐτοῦ, δικαιολογεῖται κάθε θυσία!

Σὰν ἓνα μικρὸ παράδειγμα ἄς θυμηθοῦμε τὰ παθήματα τοῦ Ἰακώβ γιὰ τὴν κατάκτησιν τῶν δύο γυναικῶν του: τῆς Λείας καὶ τῆς Ραχὴλ, καθὼς τὰ περιγράφει ἡ Ἁγ. Γραφή.

Ὁ Θεοσμός τοῦ γάμου εἶναι πανάρχαιος, ἐδλογημένος ἀπ' τὸν ἴδιο τὸν

Θεὸ καὶ νομοθετημένος ἀπ' τὴν ἀνθρώπινη κοινωνία. Γι' αὐτό, ἀπόλυτα σεβαστὸς καὶ ἀκατάλυτος.

Στὴν τελετὴ τοῦ Ἀρραβῶνα καὶ τοῦ Γάμου, παρατηροῦνται τὰ πιὸ περιέργεια ἔθιμα, καὶ τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν μεγάλο θρησκευτικὸ, ἐπιστημονικὸ καὶ λαογραφικὸ ἐνδιαφέρον.

Θὰ ἀποτελοῦσε μεγάλη ἐπιτυχία νὰ γυρισθῆ σχετικὸ φιλμ, καὶ νὰ γραφῆ εἰδικὸ γιὰ τὸ θέμα τοῦτο σύγγραμμα, πού νὰ περιλάβῃ ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ τὸ γάμο ἔθιμα, τῶν λαῶν, ὅλων τῶν περιοχῶν καὶ τῶν κλιμάτων, ἀπὸ τῶν ἀπολιτίστων ἀγρίων μέχρι τῶν συγχρόνων πολιτισμένων ἀνθρώπων κάθε φυλῆς, ἐθνικότητος καὶ δόγματος.

Ὅμως πρόθεσις ἰδική μας δὲν εἶναι αὐτή, παρὰ μόνο νὰ περιγράψουμε τὸν τρόπο πού γινόταν ὁ ἀρραβῶν καὶ ὁ γάμος στὸ Σουφλί πρὸ 100—200 ἐτῶν.

Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτό, ζητήσαμε πληροφορίες ἀπὸ τὴ μητέρα μας καὶ ἀπὸ ἄλλους συγγενεῖς καὶ γνωστὲς γονεῖς, καθὼς κι' αὐτὲς τὰ εἶχαν δῆ καὶ ἀκούσει ἀπὸ τὶς δικές των μάνες καὶ γιαγιάδες.

Καὶ γιὰ νὰ γίνουν πιὸ παραστατικὰ καὶ ζωντανά, τὰ διατυπώσαμε σὲ «σκέτες» δυνάμενα νὰ ἀναπαρασταθοῦν ἀπὸ σκηνῆς, ὅποτεδῆποτε, φυσικὰ μὲ τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα καὶ τὶς στολές τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἡ διαπραγματεύσει τοῦ κειμένου τῶν σκέτες, ἔγινε μὲ τὴ συνεργασία τῶν: γαμβροῦ μου καὶ τῆς ἀδελφῆς μου, Ἰωάννου καὶ Παναγιώτας Μέρμηγκα, καὶ ἄ φ ι ε ρ ο ὦ τ α ι : Στὴν ἱερὴ μνήμη τοῦ μοναχικοῦ παιδιοῦ τῶν Βασιλάκη Ἰ. Μέρμηγκα, πού πετάει ἀνάλαφρα στοὺς αἰθέρες, Ἀγγελουίδι Θεϊκό.

« Ο ΑΡΡΑΒΩΝΑΣ »

(Λαογραφικὸ σκέτες)

Ἡ σκηνὴ παριστάνει ἓνα μεγάλο δαμάτιο. Ὡς ἔπιπλα εἶναι: Σ' ἓνα τοῖχο εἶναι ἡ «μουσάντρα» (=πρόχειρη ντουλάπα), πού σκεπάζεται μὲ ὑφαντομα σουρωμένο, χρωματιστὸ μὲ διάφορα σχέδια: κλαδάκια, ἄνθη, καρνάκια κλπ., καὶ περασμένο σὲ σπάγγο ἢ σύρμα. Μέσα στὴ «μουσάντρα» φυλάγονται τὰ στρώματα, παπλώματα, καθὼς καὶ μπόγοι μὲ «μισάλες» (=πετράγωνα ὑφαντὰ πανιά), κι' ἐντὸς διπλωμένα τὰ ρουχικὰ τῶν σπιτιανῶν.

Τὸ τζάκι σκεπάζεται ὡς τὴ μέση μὲ ἓνα ὁμορφο «τζακοπάνι». Ἐνας καναπές (=τὸ σ-ντ'-ρ'(ι)) καμωμένος ἀπὸ δυὸ τρίποδα, καὶ πάνω δυὸ τάβλες, ἀλλὰ καλυμμένο μὲ ὠραῖα ἐγχώρια ὑφαντὰ. Στὸ πάτωμα μιὰ ψάθα, 2—3 μᾶξιλάρια. Στὰ πλάγια τοῦ τζακιοῦ ἀπὸ 1—2 «σκαμνάκια», ὕψους 10—15 πόντους. Στὰ ράφια, πῆλινες πιατέλλες, κανάτες, πιατικά. Στὴ ΒΑ

γωνιά, είκονοστάσι με κανδήλα κρεμαστή. Στὸν ἕνα τοῖχο, δύο μικρὰ πα-
ράθυρα, ποὺ μισοανοίγουν, ἀνεβοκατεβαίνουντας.

Π ρ ό σ ω π α τ ο ὺ ἔ ρ γ ο υ :

1) Γιάννης, πατέρας. 2) «Χρῦσου», γυναίκα του. 3) Παιδιά των: Τρι-
άδα 17 ἐτῶν, Λεμονιά 14, Ἐλένη 11, Σταμάτης 8, Χρῆστος 3.

4) Δήμητρα, ἀδελφή τοῦ Γιάννη (ἐτῶν 45), μετὸν ἄντρα της, τὸ Βασι-
λη (50 ἐτῶν). Εἶναι προξενιάδες.

5) Γιώργης, 30 ἐτῶν, γιὸς των καὶ ἡ γυναίκα του Ἀθανασία 25 ἐτῶν,
μετὸ μικρὸ στήν ἀγκαλιά, τὸ Βασίλη. Ἄλλοτε τὸ ἀφίνει κάτω νὰ κοιμηθῆ,
ἄλλοτε τὸ ξαναπαίρνει. Τὰ ἄλλα παιδιά τοῦ Βασίλη καὶ τῆς Δήμητρας, Βά-
για, Παναγιώτου, Ἀρχόντου, Στρατῆς, Ἀγοραστῆς καὶ Νιραντζιά, ἔμει-
ναν στὸ σπίτι των.

Ἐ ν δ υ μ α σ ί α : (Ἔορα τί φοροῦσαν οἱ ἄνδρες καὶ οἱ γυναῖκες, τό-
μος 33ος, σελ. 256).

Ἀνοίγει ἡ αὐλαία :

(Χρῦσω καὶ Δήμητρα κάθονται ἀντικρουστά, πάνω σὲ μαξιλάρια, στὶς
πλευρὲς τοῦ τζακιοῦ καὶ κουβεντιάξουν).

(Δήμητρα) = Λ μ ἡ τ ρ ο υ : Θὰν τὸν Πασκάλ(η), δὲ θὰ βρῆτι πθι-
νά! Εἶνι πηδὶ μάλαμα. Δυνατός, ἀτσάλ(ι). Δουλιφτάρς. Κουσουρ(ι), κανέ-
να. Γιουκιουμένους νταῆς, λέβιντας θὰν κυπαρίσ(ι). Ἄρισι τοῦ κουρίτσ(ι)
σας κὶ τὸν χαλιεύ(ει). Θὰ σιουμπήσου τ'(η) φουτιά, θ' ἀνακατώσου το στά-
χτ'(η) μὶ τοῦ μασιά, γιὰ νὰ μπιτίσ'(η) δλειά, κὶ νὰ φέρομι τοῦ βραδ'(υ)
κὶ τὰ σ(η)μάδια κὶ τὰ στουλίδια, νὰ τὰ κηράσομι. Θὰ τιριάσουν θὰν τὰ
πιρδίκια. Τέτοιου κισμέτ'(ι), μὴ τ' ἀφίντιν.

Χ ρ ῖ σ ο υ : Καλὰ μουρῆ Μούτιου' κὶ μεῖς τὸν ἀρέζομι τὸν Πα-
σκάλ(η) γιὰ γαμπρόν, ἅμα θυγατέρα μας Ντιάντιου (=Τριάδω), χαλιεύει
κὶ ὅ ντουμπλις. Θὰ δὲ μ' φέρουν, λέει, πέντι ντουμπλις, ὅπου πᾶν κὶ τ' Θανά-
σου, ἀντὰ κηράσ(η)κι, δὲν τὸν θέλου, κόσμους νὰ χαλάσ'(η). Γὼ πάλι τς
λέου: Μὴ κάμς ἔτσ'(ι) καλό μ'. Μὴ συνουρῆζιση μὶ τ'(η) Θανάσου. Ἔλα
κὺτταξι τοῦ τυχηρό σ'. Ἄμ' αὐτῆ, πάλι τὰ ἴδια. Τς πέντι ντουμπλις κὶ τὰ
φλουριά. Ἄντι λέου, φέρτι τς νὰ τς κλείσομι τοῦ στόμα.

Δ μ ἡ τ ρ ο υ : Κούζου μ' Χρῦσου. Ἔοσον γιὰ τς ντουμπλις χίτσ(ι)
κὶ μὴ σ-κλ(ι)ντίζιστιν. Θὰ βροῦν τοῦ δίχους ἄλλου. Δαν(ει)κὲς θὰ πάρουν,
σιὸ θὰ τς φέρομιν. Ἄντι, δά! Μὶ τοῦ καλό' νὰ μᾶς καίτιρᾶτιν. Ἔτσ'(ι)
νὰ ξιαδιάζομιν κὶ ἀπ' τ'(η) αὐτὴν τ' δλειά. (Σηκώνεται). Τοῦ βραδᾶκ'(ι)
κὶ ὄλας, θὰ φέρομιν τὰ σ(η)μάδια, γιὰ νὰ μὴ προουφτάσουν ντουσ(ι)μανέοι,
κὶ βάλοιν τίποντα το(ι)τίσματα κὶ μιζαβιρλ'-κια. Πουλλὰ τὰ ἔτ'(η). (Φεύ-
γει χαρούμενη, ἐνῶ συγχρόνως κουνάει τὸ χέρι της μετὸ σημεῖον τοῦ ἀπο-
χαιρετισμοῦ).

Χ ρ ύ σ ο υ: (Τὴν ἀκολουθεῖ ὡς τὴ θύρα, λέγοντας): Ὠρα σ' καλὴ Μούτιου. Ἄϊντι κι θὰ σᾶς καίτιροῦμι μὲ τὸ καλό. Πρῶτα οὐ Θιός. (Τὴν παρακολουθεῖ λίγο μὲ τὸ βλέμμα, ὕστερα μπαίνει στὴ σκηνὴ καὶ φωνάζει: Τριάδου! Ὠ, Τριάδου!... Ποῦ ἔση μουρῆ Ντιάντιου,ου!...)

Τ ρ ι ἄ δ ω: (Μπαίνει στὴ σκηνὴ ντυμένη μὲ τὰ καθημερινὰ της καὶ λέγει): Τ' εἶνι κι σὺ! τί φανάειζς ἔτσ'(ι);

Χ ρ ύ σ ο υ: Ἄτσι μουρῆ Ντιάντιου. Τοῦ θριάδ'(ν) θὰ ν' ἄρθ'(η) κάκου σ' μὲ τὸ Νταή σ', νὰ σ' φέρουν τὰ σ(η)μάδια κι τς πέντι τς ντούμπλις ποὺ τὸν Πασκάλ'(η). Ἄσις; Γίσισι ἀγλήγουρα τοὺν οὐντά, σήκουσι τοῦ τσιόλ'(ι) κι τοῦ χράμ'(ι), φουκάει καλά, στρῶσι τοῦ σιντ'ρ(ι), θάλι τὴν ψόθα τὴν κηνούρια, γίσισι τ' λάμπα κι τοῦ καντιούδ'(ι), θάλι τὰ καλαμπούκια νὰ βράζουν. Γώ, θὰ πάνου στοὺν τσιουσι(ι)μὲ γιὰ νιρό, κι ἅμα θὰ ν' ἄρθου, θὰ φριάσου χαλβάν, θὰ ψήσου τς παλλάκις, θὰ βγάλου κρασί, θὰ τοιμάσου μιζέδισ, φασούλια μι τοῦ ρίζ'(ι), τυρί, λουκάν(ι)κα, κι παστ-ρ-μάν. Θὰ κόφου κι κἀνα κιδών'(ι). Πστεύου νῆρθ'(η) κι ἡ Νιάτσιου. Ἄσις;

Ν τ ι ἄ ν τ ι ο υ: Καλὰ μαλὴ μ'. (Σιγυρίζει καὶ μονολογεῖ χαρούμενη). Θὰ θάλου τοῦ σιμαλατζέινιου τοῦ καρτιάν'(ι), κι τὰ παγούνια μ' κι τὰ κουντούρια μ' τὰ κιντ(η)μένα, κι τοῦ πκάμισου μ' μι τὰ ψαλίδια!...)

Σταμάτις, Χρῆστους καὶ Λάμπης, φίλοι των (ὄλοι μαζί): Μπούλιου Ντιάντιου, δῶσι μας φουμί,ι,ι,ι!

Ν τ ι ἄ ν τ ι ο υ: Τώρα βρέ, Πέτι μ' τί χαλιεύτιν;

Σ τ α μ ἄ τ ς: Μένα δῶσι μ' φουμί κι μπιπιρίτσα.

Χ ρ ἰ σ τ ο υ ς: Κι μένα φουμί μὲ λίδα.

Λ ἄ μ π η ς: Κι μένα, φουμί βριμένου κι πιασπαλμένου μὲ ζάχαρ'(η). Κι ὕστρα, κουσ(ι)μιρί.

Ν τ ι ἄ ν τ ι ο υ: Καλὰ, βρέ γκραντίλδισ, μὴ ἀδιάξιστιν τόσου πολὺ. (Κι ἐνῶ τοὺς ἐτοιμάζει τὰ φαγητά των, τοὺς τὰ δίνει, λέγοντας): Νᾶ, πάρτι τοῦ φουμί σας κι νὰ πᾶτι σὶ στράτα νὰ φᾶτιν. Μι τς ἀρατίκδισ σας.

Λ ε μ ο ν ἰ ἄ κ α ἰ Ἐ λ ἔ ν η: (Ἐρχονται στὴ σκηνὴ ἀγκαλιασμένες καὶ φοροῦν φρευστάνια σουρωτὰ καὶ ντουλαμά).

Τί μι φανάειζς μπούλιου; ἦρθα. Ἦμαν στν' Ἀηρόνου κι κίτταζα τοῦ γκζάν'(ι), τς.

Τ ρ ι ἄ δ ω: Ἀγλήγουρα, λέου. Βάλι τοῦ γκζάν'(ι) στὴν παρσιὰ, κι πᾶνι νὰ φουκαλίεισις, τοῦ χαϊάτ'(ι), τοῦ κιλάρ'(ι), τοῦ σαϊβάν'(ι), κι τ'ν ἀμπουρά ὡς τοῦ νιθάρ'(ι), τς κάκου, τς Βαρσάμου. Βγάλι, κι νιρό ποῦ τοῦ πηγᾶδ'(ι) κι πλῆνι κι τὰ πνάκια.

Χ ρ ύ σ ο υ: (Μπαινοβγαίνει συνεχῶς, παίρνοντας κάτι, ἄλλοτε ἀπὸ τὴ «Μουσάντρα», ἄλλοτε ἀπὸ τὸ ράφι, καὶ σιγομιλᾷ μόνη, ἢ μὲ τὴν Τριάδα): Κι ἔτσ'(ι), πουγάλια — πουγάλια τοιμάσ(η)καν οὔλα. Ἄμ' κι πῆρι

νά νυχτών' (ει). Τὰ φασούλια, βράζουν. Τ' (η) μπουλγκουρόπτα τν' ἔβαλα στ' (η) γάστρα νά ψέντη.

Ἔλα τώρα, φέρι ν' ἀραδειάσουμι τὰ σ(η)μάδια, κι ὕστια ν' ἀλλάξουμι κι νά καίτιροῦμι τς φίλ' (οι). (Τοποθετοῦν κάτω τὸ «σ(υ)νὶ (=ρηχὸ ταψί), καὶ μέσα σ' αὐτὸ βάζουν μὲ τὴ σειρὰ τὰ διάφορα δῶρα).

Χ ρ ὕ σ ο υ: Ἔνα, τοῦ παγούν' (ι), δυό, τοῦ φλουρούδ' (ι), τρία, τοῦ οὐχτῶ μιταλλικοῦ, τέσσαρα, τοῦ γρουσουδ' (ι), πέντι, τοῦ εἰκουσαρούδ' (η). Πέντι οὔλα—οὔλα, α, α! Τώρα: Τσιαράπια γιὰ τοῦ γαμπρὸ ἄσπρα, τσιαράπια γιὰ τοῦν πιθιρὸ μαῦρα, διστιμέλ' (ι) γιὰ τὴν πιθιρὰ, τρία,— τοῦ μαντίλ' (ι), τοῦ δαχλιδ' (ι), (τὸ μαντίλι καὶ τὸ δαχτυλίδι εἶναι μαζί, δηλ. τὸ δαχτυλίδι εἶναι περασμένο καὶ δεμένο σὲ κόμπο τῆς μιᾶς ἄκρης) κι μιὰ κρίνα τοῦ γαμπρὸ, ἕξ. Τὰ οὔλα τς, ἔντικα. Καλὸς ἀριθμὸς! Τὰ στουλίδια τᾶλλα θὰ γένουν ἀργότιρα. Πάν-τι-τα, μέσα κι ἄντι ν' ἀλλάξουμι, νά μὴ δὲν προφτάσουμι.

Γ ι ἄ ν ς: (Μπαίνει στὴ σκηνή, ἀγναντεύει ἀπὸ τὴν πόρτα στὸ κελάρι). Ἦρθα, ἅμα πουλλὲς πάστρις γλιέπου. Τί τρέχ' (ει);

Χ ρ ὕ σ ο υ: Μ' ἄντι θρέ, ἄργιασις! Ἀγλήγουρα, ἔλα ν' ἀλλάξς. Θὰ νᾶρθουν τοίλς μι τ' (η) Μπούλιους τ' (η) Μούτιου νά φέρουν τὰ σ(η)μάδια 'ποῦ τοῦν Πασκάλ' (η). Ἔλα σιαδῶ. Βγάλι τὰ τσαρούχια σ', βάλι τὰ κουντούρια σ', κι τοῦ σιαλθάρ' σ', κι τοῦ ντουλαμά σ', κι τ' (η) σιαρθέτα σ' μι τὰ κράσια. Φάναξι κι τοῦν ἀφιντάκ' (η) τοῦ μπουμπᾶ σ', νά βάλ' (η) τοῦ καλὸ τοῦ πουτιούρ' (ι), κι τιουτιούν' (ι) γιὰ τὴν κρίνα τ', κι νιφέν. Τὰ γκζάνια νᾶρθουν ἰδῶ στοὺν κ α λ ὸ τ ο ὺ ν ο υ ν τ ᾶ, κι ν' ἀραδιαστοῦν νά κάτσουν.

Ἔλα σὺ Λιμουνιά νά σ' γισιάσου τὰ καφτανούδια σ', τὰ γιουρτάσια. Πᾶ-νι φέρικι τοῦ γκζάν' (ι). Ἔλα Λινοῦδ' (ι) νά σ' γισιάσου τὴν παραβάνα σ'. Ἄ! κάτσι, ἰκεῖ. Σὺ Σταμάτ' (η), βάλι καλὰ τοῦ θρακί σ', κι τοῦ ντουλαμά σ' κι τοῦ φέσ' (ι) κι κάτσι ἰκεῖ. Ἔλα κι σὺ Χριστούδ' (ι) (τὸν χαϊδεύει). Ὅχ, τὸ γκζάνι μ' τοῦ καλό... Ἄμ τί καλὸ θρακούδ' (ι), γιράνιου! Κι τοῦ φισοῦδ' (ι) κι καλπάκα. Κάτσι κι σὺ πλούδι μ' καλό!

Χ ρ ἦ σ τ ο υ ς: Γῶ πείνασα, α, α, α!

Χ ρ ὕ σ ο υ: Σσσοῦς. Λούφαξι, δὲν 'νι ὄρα γιὰ φαί.

Γ ι ἄ ν ν η ς κ α ἰ Π α π ο ὕ ς! (Μπαίνουν στὴ σκηνή καὶ κάθονται).

Τ ρ ι ἄ δ ω: (Τοποθετεῖ τὴ λάμπα στὸ καρφὶ τοῦ τοίχου καὶ τὸ καντήλι στὸ τζάκι).

Γ ι ἄ ν ν η ς: Τριάδου μουρῆ, φέρι τοῦ χνὶ μὶ τὰ χημάδια, νά τὰ διῶ κι γῶ!

Τ ρ ι ἄ δ ο υ: (Τὰ φέρνει ἀμέσως). Νά! μπουμπά.

Γ ι ά ν ν η ς: (Τὰ βλέπει, χωρίς νὰ τὰ ἀνακατεύη). Ἄ! καλὰ ντέ! Πουλὶ καλά. Βάλτα τώρα ἰκεῖ στ'ν ἄκρα!

Τ ρ ι ά δ ω: Ναί, μπουμπά. (Ἐν τῷ μεταξὺ ἔξω ἀκούγονται κρότοι, γαυγίσματα σκυλιῶν, βήματα).

Σ τ α μ ά τ ς: Σώπατι γιά! Ρόπουτους ἀκούγιτη.

Γ ι ά ν ν η ς (Σηκώνεται). Θάματ(η) ἔρθουντι! Τοῦ φέγγου ἀγλή-
γουρι. (Ἀρπάζει τὸ κωνδῆλι καὶ βγαίνει γρήγορα ἔξω). ὦ, καλῶς τς
φίλ(οι)! Καλοὺς ὄρσιτι! Ἔλατι! Πιρᾶστιν μέσα.

Λ ή μ η τ ρ α: Καλὴ ὄπερα σαας! (Ἔχει στὸ κεφάλι τὸ ταψὶ μὲ
τὰ δῶρα. Ἔστερα τὸ ἀποθέτει, λέγοντας): Μι γειά σας, μι χαρά σας! Νὰ
ζήσουν!

Β α σ ί λ η ς: (Χαιρετᾷ διὰ χειραφίας). Ἄιντι! νὰ μᾶς ζήσουν. Κα-
λουρίζικ'(οι). (Κατόπιν ἀρχίζουν ὁ λ ο ι τὶς χειραφίες, μὲ τὴν εἰρήχῃ):
Νὰ μᾶς ζήσουν!

Γ ι ώ ρ γ η ς: Νὰ ζήσουν, νὰ γηράσουν, κι ἄσπρουν γκάτζιου ν' ἀ-
γουράσουν! (Ὅλοι ἔκασοῦν σὲ γέλια).

Ἄ θ α ν α σ ί α: (Κρατᾷ τὸ μωρὸ στὴν ἀγκαλιά, σπαργανωμένο καὶ
εἴχεται): Νὰ ζῆσι Τριάδου. Κι σεῖς κάκου Μούτιου κι νταῖ Γιάνν'(η).
Θιὸς νὰ δῶσ'(η), νὰ διῆτι κι σὶ οἴλα τὰ πηδιά σας, τέτοις χάρις!

Λ ή μ η τ ρ α Γ ι ά ν ν η ς: Φχαριστεῦμι. Θιὸς νὰ δῶσ'(η).

Χ ρ ύ σ ω: Φέρι κι τᾶλλου τοῦ χηλί. Κουντᾶ—κουντᾶ, νᾶντα. (Τὰ
φέρουν). Ἄιντι, τώρα. Οἴλ(οι) νὰ κάισ-τοι λῶρα λῶρα! Σὺ Τριάδου,
στοῦ πουνδάρ'(ι). (Πλησιάζουν τὰ προσκέφαλα καὶ κάθονται. Ἡ Ἀθανασία,
ἀρίνει τὸ μωρὸ στὸν καιναπέ, καὶ κάθεται, ἐνῶ, ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ, πηγαίνει
καὶ τὸ ἐπιβλέπει).

Λ ή μ η τ ρ α: Ἔλα κουντᾶ, Τριάδου! (Ἀίνει τὸ δαχτυλίδι ἀπὸ τὸ
μανδῆλι, καὶ τὸ δίνει στὴν Τριάδα, λέγοντας): Πάνι, κουντᾶ στὴν Παναῖα,
κάμι τοῦ σταυροῦ σ', τρεῖς φουρές, κι θάλτου στοῦ δάχλου σ'. Ἐνι ἀπὸ τοῦ
γιακλή σ', τοῦν Πασκάλ'(η).

Τ ρ ι ά δ α: Καλά! (Ἐκτελεῖ, σύμφωνα μὲ τὶς ὑποδείξεις, κι ὄλων
τὰ βλέματα εἶναι στραμμένα σ' αὐτήν).

Λ ή μ η τ ρ α: Βάλι κι τ' ραμιάθια μι τς πέντι ντοιμπλις! Ταχνὰ ἀπ'
εἶνι Κυριακή, θὰ πᾶς στ'ν Ἰεκκλισιὰ νὰ σὶ διοῦν, νὰ σκάσουν ντουσμανέοι.
Βάλι τώρα κι τοῦ ξνάρ'(ι). Ἀπὸν τώρα κι μπρὸς δὲ θὰ τοῦ βγάλς χίτσ'(ι)
καμιὰ φρα. Γιὰ ν' ἀγκάζουν κόσμους ἀπ' εἴσι κισασιμέν'(η), γιὰ παντρι-
μέν'(η)! Τὰ παγοῖνια θὰ τ' ἄχτιν στοῦ σουντουκ'(ι) σας, ὡς τὰ στιφανώ-
ματα!

Γ ι ά ν ς: Γιὰ νὰ διῶ κι γὼ τὰ παγοῖνια! Τούτου ἔχ'(ει) ἕνα τρανὸ
φλουρι κι τέσσιρα γρουσουδία. Τὰ οἴλα τς πέντι. Τούτου πάλι, ἔχ'(ει) ἕνα
Κουσαντινάτου κι τέσσιρα φλουρούδια! Ἄ! μασιαλλά!

Χ ρ ύ σ ω : Ἔλα κουζοῦμ Μούτιου! Νά! πάρι σὺ τὰ θά μας τὰ σ(η)μάδια, κι θάλτα στοῦ δίσκου σας, κι φέρι τὰ θά σας, νὰ τὰ θάλου στοῦ δίσκου μας. (Τοῦτο καὶ γίνεται).

Δ ή μ η τ ρ α : Γώ, τοῦ παγούν'(ι) σας, θὰ τοῦ θάλου στ'(η) μαγλίκια μ', γιὰ νὰ τοῦ γλιέπου, κι νὰ μὴ ρουτοῦν ποιὸς κираσκι. Κι γὼ θὰ τοῦ σ(η)-κόνου ψλά τρεῖς φουρές, κι θὰ φανάζου: «Κιράσκι Τριάδου μας, κι πῆρι τοὺν Πασκάλ'(η), τ' Κιραμάρ'(η) τοῦ γιού!

Γ ι á ν ν η σ : Ἰπόφι, θμήκαμ κι μεῖς τὰ νειάτα μας!

Π α π π ο ὺ σ : Ἔτσ'(ι) εἶνι πηδιά μ' αὐτὸς ψεύτ(ι)κους ντιουνγιᾶς. Οὐλ'(οι) πιρνοῦν μι τν' ἀράδα αὐτές τς χάρις, ἄμα κι τς λύπις, ἀπ' ἔχ'(ει) παντρειά. Οὐμοιάξ'(ει) μι τοῦ τσάλ'(ι). Ψλά-ψλά, εἶνι τοῦ μέλ'(ι)! Ἄμα χαμπλά, εἶνι τὰ... φαρμάκια!

Β α σ ί λ η σ : Ἀφιντάκ'(η) Γιάνν'(η): Ἔχς, καλὸ τιουτιούν'(ι); Δόσι γιὰ τὴν κρίνα σ' νὰ τλύξομιν κάνα τσιγάρου, κι τ' νταμπακέρις νὰ ρουφήξομιν λίγουν νιρέν!

Γ ι á ν ν η σ : Νὰ ρὲ πηδιά μ', πάρτι. Μιτὰ χαρᾶς. (Ἦλοι οἱ ἄνδρες: ἄλλος στρίβει τσιγάρο, καὶ ἄλλος ρουφάει ταμπάκο). (Καὶ ἄλλοι ἐκθειάζουν τὸν καπνὸ, κι ἄλλοι, τὸν ταμπάκο).

Χ ρ ύ σ ω : Στάστι τώρα, νὰ στρώσομιν γιὰ φαῖ. Ἔλα Τριάδου. Στρώσι τ'(η) μισάλα. Φέρι τοῦ τσάλ'(ι) μι τὰ κουκουνίτσια 'ποὺ τοὺν πν-ρουμάχου. Φέρι, τὰ πνάκια, τὰ χλιάρια, τοῦ σουμούν'(ι), τοῦ μαχαίρ'(ι), τ'(η) χλιάρια 'ποὺ τ'(η) χλιαρουμάλαθα, τὴν πίττα, τ'(η) μπα-τέ-ρα μι τοῦ μπρούσ(ι)κου τοῦ κρασί, κι δ,τ'(ι) ἄλλου χροῶζιτη. Ἄϊντι, ξέρις σὺ!

(Ἡ Τριάδα πηγαινοέρχεται χαρούμενη).

Γ ι á ν ν η σ : (Ἀρχίζει νὰ κόβη τὸ ψωμί). Θὰ τοῦ κόψου μὴ τοὺν τσια-κ'μ' οὔλου, κι ἄμα δὲ φτάσ'(η), κι ἄλλου. Θέλου νὰ χουρτάστι.

Χ ρ ύ σ ο υ : (Ἀδειάζει τὸ φαγητό): Φασόλια μὴ μπουλγκούρ'(ι). Κὶ πατλατζιανούδια 'ποὺ τοῦ ξυδ'(ι) καὶ ντουμάτις 'ποὺ τν ἀρμύρα. Κόθει καὶ τὴν πίττα, καὶ τελευταῖα τὴ «μπακλαβοῦ»).

Γ ι ώ ρ γ η σ : Ἄμα! κάκου Χρόσου! μπόλ(ι)κα φαῖα μᾶς ἔχτιν πό-φι. Θὰ τὴν πατώσομιν στὰ γιρά. Ἄμ κι γιὰ τέτοιου κιμέτ'(ι) ἀξίξ'(ει). Τοὺν ἀρατίκη μ' τοὺν Πασκάλ'(η), δὲν ἔπριτι νὰ τοὺν κατσιουρντίσιν!

Χ ρ ύ σ ω : Ναὶ γιὰ! — ναὶ γιὰ! Ἔτσ'(ι) εἶνι κι δλα. Μὴ τοῦ δι-κηρου σας νὰ φᾶτιν κι νὰ χουρτάστιν. Ὅτ'(ι) μπόρσαμιν ἔφκιασαμιν.

Γ ι á ν ν η σ : Ἄϊντι, τώρα. Κάμτιν τοῦ Σταυρό σας, οὐλ'(οι) κι τρῶ-τιν. (Τὸ φαγητὸ εἶναι στίς γαβάθες, καὶ τρῶνε ἀνὰ 2—3 προσκεκλήμενοι.— Ἡ Χρόσω, ἔχει στὴν ἀγκαλιά της τὸ κοριτσάκι καὶ τὸ ταῖζει).

Δ ή μ η τ ρ α : Ἄπ' λέτιν κόσιαξα σουλί, ἄμα τν ἔβγαλα πέρα τ'(η) δλειά. Τοῦ σπὶτ'(ι) τ' ἄφρα ντάρμα - ντουμάν'(ι). Τὰ ζάκατα ἀλάν - ντου-φάν'(ι), μούτλακ τοὺν καντ'ρτσα τοὺν Πασκάλ'(η), γιὰ!

Γ ι ά ν ν η ς: Κι' γώ ἄμα, μιὰ μπουλιου ἔχου. Βάλτι γιὰ τὴν πίττα στ(η) μέσ'(η)! Ἄϊ, νὰ τοῦ τσοῦξουμι κι καμπόσου. Ἄντι! νὰ μᾶς ζήσουν. (Παίρνει ἀπ' τὴ μπακίρα μὲ τὴ μσοῦρα καὶ πίνει, μὲ χαρακτηριστικὴ ἠδονή, λέγοντας: Ἔ! μασιαλά! Ποῦθι πιρνάει, δρόμου ἀνοίγ'(ει). (Ἔολοι ἐπαναλαμβάνουν: «νὰ μᾶς ζήσουν», ἐνῶ ὁ ἕνας, ἀφοῦ πιῆ ὅσο θέλει, παραδίδει τὴ «μσοῦρα» στὸν ἐπόμενον).

Γ ι ά ν ν η ς: Ἄπ' λέτιν... Σήμερα τοῦ σαμπάχλαϊ, πῆγα στ' ἀμπέλ'(ι) μι τοῦ γκατζιόλ'(ι), νὰ φέρου καμπόσα κούτσουρα. Γυρνῶντας, κεῖ στοῦ ρέμμα κουντά, τί τοῦρθι κι ἀσγκίνιμι γκατζιους. Χίρσι ν' ἀγγαρίζ'(ει), χίρσι νὰ κλουτσάει, γιόμισι τὰ οὐρτάλκια λάσπισ. Γὼ τοὺν τραβῶ ἔπου τοῦ καπίτσ'(ι) γιὰ μπρός, κείνους γιὰ πίσου! Πῶς κάμειν πλάϊ βαρνοῦν κουσιόρις στ'(η) φράχτ'(η), πιπκῶνουντη μαζί μι τοῦ γκατζιόλ'(ι). Λίγου ἔλειφι νὰ μι τσιατσιανίσουν! Καλὰ π' δὲ μ' ὄβγαλαν τὰ Διάκατα! Ἔστρα, τὰ φρότουσα ἔπου μέτα, κι ἦρθα.

Β α σ ί λ η ς: Μπρὲ - μπρὲ - μπρὲ, φύλαξι Θεγός! Τέτοιου γκατζιόλ'(ι), τί τοῦ κρατᾶς ρὲ νταῆ - Γιάνν'(η); Κατέβαστου στὰ παγκύρια κι πούλτου. Πᾶρι ἕνα ἄλλου, γαβάνκου, ἕνα μ-λάϊμ-κου, ἕνα γήμερου χαϊβάν'(ι).

Ἔ ο λ ο ι: Ναὶ γιὰ, ναὶ γιὰ!...

Χ ρ ὀ σ ω: Πᾶρι πηδί μ' Ντιάντιου μέσα τς μσοῦρις, κι φέρι τοῦ χαλβιά, κι τὰ καλιμπούκια, κι τς πατλάκις κι τὰ κιδόνια! Στραῶσι ἐκεῖ στοὺν κισὲ κι τοῦ τσιόλ'(ι), νὰ κοιθοῦν τὰ γκλάνια! Σὺν βρὲ Σταμάτ'(η), πᾶρι τ'(η) φλάδα σ', νὰ διαβάεισι! Θάματ'(η) ζόρ'(ι) σ' ὄρτι, ἄμα ἔτσ'(ι) θὰ γίνς κι καλὸ πηδί! Κύτταξι καλά! Γραμματ(ι)κὸς νὰ γένς!

Δ ἦ μ η τ ρ α: Νὰ χουρατέψουμι τώρα κι γιὰ τὰ στουλίδια. Ποιὸ σίνουρου ἔχουμι μπρουστά μας;

Ἔ ο λ ο ι: Τοῦ Χριστοῦ!...

Δ ἦ μ η τ ρ α: Ἔμ' τότε, τοῦ Χριστοῦ τοῦ κέρασμα κι τὰ στουλίδια. Μοῦπι συμπέθιρους κι ἡ συμπιθιρά, θὰ πάρουν κι τσ ἄλλους τς συγγινεῖς κι τς γιτών'(οι), κι θὰ νῆρθουν νὰ τὴν κιδάσουν τ' Ντιάντιου. Πουστόλς, τοῦ πιντόλιρου, ἔτοιμου τῶχ'(ει). Κι Καλούδο τοῦ μιτζίτ'(ι), κι μεῖς γι ἄλλ'(οι), οὔλ'(οι), τὰ γρουσουδία κι τὰ σ(ι)μίτια (=σμιίτια). (Ἔολοι κάτι γλύφουν. Ἢ Χρῆσω, κόβει κιδόνι μὲ τὸ κοφτερὸ κλειδί τῆς ζώνης τῆς καὶ μοιράζει σ' ὄλους).

Β α σ ί λ η ς: Ταχυά τὴν Κυριακή, ἔστρα ἔπου τν Ἰακλησιά, Γιώργης νὰ πάρ'(η) τοὺν Πασκάλ'(η), κι νὰ τοὺν φέρ'η) ἰδῶ, νὰ τοὺν δγῆτι. Ἄμα κι νὰ σᾶς μᾶθ'(η). Ἄκσις ρέ;

Γ ι ὠ ρ γ η ς: Αὐτὸ εἶνι θκή μ' δλειά. Ἔ! Ντιάντιου; Ταχυά, θὰ τοὺν φέρου τοῦ γιακλή σ'! Θὰ ν' ἄρθουμι μαζί μι τοὺν κινούριου τοὺν ξᾶδιροφουμ'! Ἄμα νᾶχτιν ἔτομα τὴν πίττα κι τοῦ γκαβέτσ'(ι).

Τ ρ ι ά δ α: Καλά! Ἄς εἶνι!

Ἄ θ α ν α σ ί α: Κι γώ, ταχυὰ τοῦ κιντί, θὰ πάρου τ' Ντιάντιου κι θὰ πᾶμιν στοῦ Μσουχώρ'(ι), στοῦ χουρό, γιὰ νὰ χουρέψουμιν, κι Πασκάλης νᾶρθ'(η) μὶ πς ἄλλινους τς ἀρατίκιδις τ', νὰ κάτσουν λόϊρα - λόϊρα, κι νὰ μᾶς γλιέπουν! Ἄμα, Τριάδου νὰ μὴ ἀντρέπισιν! Ἄκσις;

Τ ρ ι ά δ α: Ἄ! Ἄντρέπουμι μπᾶκ, πουλύ. Φουβοῦμη κι νὰ μὴ ση-
δικλουθῶ, πού τν ἀντρουπή μ'.

Δ ή μ η τ ρ α: Τώρα νὰ ποῦμιν κι γιὰ τὰ στουλίδια. Μοῦπι συμπιθιρῶ Καλούδα, τὰ στουλίδια θὰ τὰ φέρ'(η) παντριμέν'(η) θυγατέρα τς Λουλού-
δου, τσιὰκ τήν Πασκαλιά! Κι νὰ τ'() φλέψτιν κι κείναν γκβέτσ'(ι) κι πίττα! Μοῦπι κι τί θὰ νᾶχουν: Φουρισιά γιὰ τ'(η) Ντιάντιου: πκάμσου κλουσμένου γιὰ μπουχασεῖνιου, κιντ(η)μένου ἄπ'άτου μὶ ταρακλή, μιταξέινιου κα-
φτάν'(ι), πουδιά λαχουρέϊνια, κι κουντούρια γυαλέϊνια, κι μιὰ ραμάθα φλου-
ρούδια κι δυὸ καρφίτσις!

Χ ρ ύ σ ο υ: Νὰ σ' πῶ τί θὰ νᾶχουμιν κι μεῖς: Πκάμσου τοῦ γαμπρό, βρακί, ντουλαμιάν, ἀρουλόϊ, φέσ'(ι) μὶ φούντα, ἄλ(υ)σίδα ἄσ(η)μείνια, τσι-
ράπια, ξνάρ'(ι) φλουκουτό, κουντούρια. Πκάμσα τήν πιθιρᾶ κι τὸν πιθιρό, τὰ κουρίτσι πς διστιμέλια, τὰ πηδιά τς μαντήλια, κι πς συγγινεῖς οὔλινους πιτσέτσις. Κι θὰ τ' ἀραδιάσουμιν κι μεῖς κι κείν'(οι), νὰ τὰ γλιέπουν τὰ κουρίτσια!

Γ ι ά ν ν η ς: Ἄϊντι, ρε πηδιά, νὰ ποῦμιν πάλι μὶ τοῦ γκουμπούζ'(ι) ἄπὸ τοῦ μουσκάτου, τοῦ μπρούσ(ι)κου! Κι νὰ πῆτι τς συμπιθέρ'(οι), γώ θὰ τς ἔχου τ' θυγατέρα μ', ἓνα πιντόλιου, ἓναν μπαχτσιὰ στοῦ Ντρι-
σιμάκ'(ι)μι 80 μουρές, κι δώδωκα μισάλις προῖκα.

Γ ι ώ ρ γ η ς: Ἄϊντι. Ἄφσιτι τα τώρα ἄφτά, κι ἄς ποῦμι κι κᾶναν γκιβρέτ(ι)κουν χαβάν, κι νὰ πααίνουμιν.

Χορὸς 1ος — Τέριασα μάλι μ' τέριασα (δυνατὰ)
τέριασα συμπεθέριασα (σιγανὰ)

— Σήκου, κουρή μ' νὰ φέρις νιρό, (δυνατὰ)

— δὲ μπουρῶ μάλι μ' δὲ μπουρῶ (σιγανὰ)

Σήκου κουρή μ' νὰ φουκαλίεις, (δυνατὰ)

— δὲ μπουρῶ μάλι μ' δὲ μπουρῶ, (σιγανὰ)

— Σήκου κουρή μ' νὰ πλύνς τ' ἄγγειά, (δυνατὰ)

— δὲ μπουρῶ μάλι μ' δὲ μπουρῶ, (σιγανὰ)

— Σήκου κουρή μ' ἦρθι γιακλή σ', (δυνατὰ)

— ὄπαλα, μάλι μ', ὄπαλα! (δυνατὰ...)

... Ἰ, ι, ι, ἔχου, ἴ, ἔχου.

Χορὸς 2ος — Δῶ στοῦν ἅπᾶν τοῦ μαχαλά,

— κάπα — λάμδα — δέλτα — ξι

— στούν ἄλλον παραπάνου
 — γιά κάπα κι γιά λάμδα,
 — νη κι ἀγαπούσα μιὰ μικρὴ
 κάπα, λάμδα — δέλτα, ξί.
 ν' ἀξίνη νὰ τὴν πάρου
 γιά κάπα κι γιά λάμδα,
 κι αὐτ' ἀξίνη κι πλάτνι
 κάπα, λάμδα — δέλτα, ξί.
 Κι ἄλλον καλὸν ἱπῆρι
 γιά κάπα κι γιά λάμδα,
 κι μένα μι ξιαπάργιασι
 κάπα, λάμδα — δέλτα, ξί.
 θὰν καλαμιὰ στούν κάμπου
 γιά κάπα κι γιά λάμδα,
 δίνουν φουτιὰ στὴν καλαμιὰ
 κάπα, λάμδα — δέλτα, ξί.

Γ ι ἄ ν ν η ς: Κάτσιν τώρα καμπόσου νὰ ξιᾶποστάσοιμιν. Χρύσου!
 Τί θὰ μᾶς δώης τώρα;

Χ ρ ὕ σ ο υ: Καμπόσις πιπιτίκις, θρασιμένου γλυκὸ μπάλακαμπα κου-
 λουκίθ'(ι) κι καφέν. Μούτιου, βάλι κι στούν κόρφους λίγισ πιπιτίκις κι πα-
 τλάκις κι γιά τὰ γκζάνια!

(Ἡ Χρύσω προσφέρει ὅλα αὐτὰ, κι ἡ Λήμητρα βάζει στὸν κόρφο, τὶς
 πιπιτίκις. Στὸ διάστημα αὐτὸ πὺν ὅλοι τοιμπολογᾶνε, ἕνας, ὁ πὺν καλλίφω-
 νος, λέγει τὸ τραπεζικὸ τραγούδι, «Τρεῖς ἀρχοντάδεις». Πίνοντας τὸν καφέ,
 εὔχονται μὲ τὴ σειρὰ γιά τὸ καινούριο ζευγάρι).

Β α σ ἰ λ η ς: Ἄντι, τώρα! Τομασιτῆτιν οὐλ'(οι). Πέρασι ὄρα!
 Θέβγοιμιν!

Χ ρ ὕ σ ω: Ἄ! κι σεῖς! Κάτσ-τιν ντέ. Κόμα γλήγουρα εἶνι!

Β α σ ἰ λ η ς: Ὄχ'(ι), ὄχ'(ι) μπουλιου! Ἄλλ'(η) φουρά θὰ νάρθου-
 μιν πάλι στοὺν νυχτέριου, νὰ τὰ ποῦμιν καλύτιρα!

Χ ρ ὕ σ ο υ: Ἄ! ἄς εἶνι! ὅπουθι θέλτιν δά!

(Καὶ ὅλοι φεύγουν καληνυκτίζοντας καὶ μὲ τὴν εὐχή: «Νὰ μᾶς ζή-
 σουν — νὰ ζήσουν»).

ΛΕΞΕΙΣ ΑΓΝΩΣΤΕΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΣΕΙΡΑΝ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Ἄ ρ ρ α θ ώ ν α = Στὸ Σουφλί λεγόταν «κέρασμα», σὲ μερικὰ χωριά
καὶ σήμερα ἀκόμη, «σέβασμα».

Φ ρ ᾱ σ ι ς = Σιβάσκι χρύσου μας! Ἕμαθιν;

Μ ο υ σ ᾶ ν τ ρ α = εἶδος χωνευτῆς ντουλάπας.

μ π ο υ χ τ ι ᾶ δ ι ς = δέματα, μπόγοι μὲ ρουχισμόν.

μ ι σ ᾶ λ α = ὑφαντὸ βαμβακερὸ τετράγωνο, χρησιμοποιούμενο ὡς τρα-
πέζομάνδηλο, καὶ δι' ἄλλας χρήσεις.

σ-ντ-ρ'(ι) = καναπὲς πρόχειρος, πρωτόγονος.

π σ κ έ φ α λ α = προσκέφαλα, μαξιλάρια.

Τ σ ἰ λ ς = Βασίλης.

Τ σ ἰ λ ι ν α = Βασίλαινα.

Ν τ ι ᾶ ν τ ι ο υ = Τριάδω.

π θ ι ν ᾶ = πουθενά.

κ ο υ σ ο ύ ρ'(ι) = ἐλάττωμα.

γ ι σ (ι) κ ι ο υ μ έ ν ο υ ς = σεβαστός.

χ α λ ι ε ύ'(ει) = ζητάει, γυρεύει.

σ ι ο υ μ π ῶ = ἀναδαυλίζω.

μ π ι τ ἰ σ'(η) = τελειώση.

κ ι σ μ έ τ'(ι) = τυχερό, τύχη.

σ υ ν ο υ ρ ἰ ζ ι σ η = παραβάλλεσαι.

ν τ ο ύ μ π λ ι ς = νόμισμα χρυσοῦν, τουρκικὸ ἀξίας δύο λιρῶν χρυσοῦν.

κ ο ύ ξ ο υ μ' = καλή μου, (λέξις Τουρκ.)

σ - κ λ - ν τ ἰ ζ ο υ μ η = στενοχωροῦμαι.

σ(η)μ ᾶ δ ι α = δῶρα ἀραβῶνος.

ν τ ο υ c h μ α ν α ἰ ο ι = ἐχθροί.

σ ι ο ὐ = ὄμως, θεβαίως.

τ σ(ι)τ ἰ σ μ α τ α = ἐμπόδια.

μ ι ξ α β ι ρ λ ἰ κ ι α = κατηγορίες.

φ α ν ᾶ ε ι ζ ς = φωνάξεις (ἀναγραμματισμός, ἴδρα Γραμ)κὴ ἰδ)σμῶν.

Τόμ. 33ος, σελ. 224).

ἄ κ σ ι = ἄκουσε, (παράλειψις διφθ.).

- κ ά κ ο υ σ' = θεία σου.
 ν τ α ἦ ς σ' = θεῖος σου.
 ἔ π ο ὐ τ ο ὐ ν = ἀπὸ τὸν
 τ σ ι ὀ λ' (ι) = πάλωμα, στρῶμα.
 χ ρ ά μ' (ι) = κουβέρτα.
 φ ο υ κ ά λ σ ι = σκούπισε.
 τ σ ι ο υ σ μ ἔ ς = βρύση.
 θ ά ν ἄ ρ θ ο υ = θὲ νὰ ἔλθω, θὰ ξαναγυρίσω.
 π σ τ ε ὕ ο υ = πιστεύω.
 μ α λ ή μ' = μάνα μου.
 σ α μ α λ α τ ζ έ ῖ ν ι ο υ = (Σὰν ἀλατζέϊνιου) = χρωματιστὸ ὕψωμα
 μὲ διάφορα σχέδια.
 κ α φ τ ά ν (ι) = (κάτω φθάνει) = εἶδος φουστανιοῦ σὲ διάφορες ποι-
 ότητες: α) ἀτλατζέϊνιο, β) βελουδένιο, γ) σαμαλατζέϊνιο, δ) σιαγιακένιο, σαν-
 τρατσένιο.
 π κ ά μ σ ο υ μ ι ψ α λ ί δ ι α = ὑποκάμισο μὲ μπολντοῦρες σφηνο-
 ειδεῖς, ὡσὰν ψαλίδια.
 μ π ο ὐ λ ι ο υ = ἀδελφή μεγαλύτερη.
 μ π ι μ π ι ρ ί τ σ α = φέτα ψωμιοῦ, πασπαλισμένη μὲ ρίγανη καὶ
 ἄλας, ἢ μὲ ξηρὸ διόσμο κλπ. (Βλέπε φαγητὰ Σουφλίου, ἐκδοθησόμενον
 προσεχῶς).
 λ ί ῖ δ α = λίγδα χοιρινή.
 κ ο υ ς h μ ι ρ ῖ = τυρὶ τριμμένο μὲ ψίχα ψωμιοῦ, πιεσμένα σὲ πανί.
 γ κ ρ α ν τ ῖ λ δ ι ς = θηρία, = ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ grand = μέγας, τα-
 ραχοποιός.
 π α ρ σ τ ι ά = παρ-έστια = θέσις κοντὰ στὸ τζάκι, ἀσφαλῆς καὶ
 θερμή.
 χ α ῖ ά τ' (ι) = πρόπυλον οἰκίας.
 κ ι λ ά ρ' (ι) = ἀποθήκη τοῦ σπιτιοῦ.
 σ α ῖ β ά ν' (ι) = ὑπόστεγο πλάι στὸ σπίτι.
 ά μ π ο υ ρ ά = στενὴ λωρὶς κατὰ μῆκος τοῦ τοίχου τοῦ σπιτιοῦ, ὄριον,
 διάβασις πρὸς τὴν αὐλή.
 τ ς = τῆς (= παράλειψις φωνηέντων· ἴδε Γραμ)κὴ Ἰδ)σιμῶν, τόμ.
 33, σ. 204).
 π ν ά κ ι α = πινάκια, πιάτα.
 π ο υ γ ά λ ι α = ἀγάλια, σιγὰ - σιγὰ.
 μ π ο υ λ γ κ ο υ ρ ό π τ α = πίττα μὲ πληγούρι. (Ἰδε: φαγητὰ
 Σουφλίου).

γ ά σ τ ρ α = Ἡτο θολωτὸ καπάκι, πάνω στὸ ὕποιο ἔβαζαν κάρβουνα μὲ στάκτη, καὶ μ' αὐτὸ σκέπαζαν τὸ ταψὶ μὲ τὴν πίττα γιὰ νὰ ψηθῇ ἀπὸ πάνω. Γιὰ τὸ ψήσιμο ἀπὸ κάτω, ἔβαζαν τὸ ταψὶ στὴν πυροστιά καὶ κάτωθεν κάρβουνα ἄφθονα.

ψ έ ν τ η = ψήνεται.

κ α ἱ τ ι ρ ο ὕ μ ι = περιμένουμε.

σ h ν ί, σ(υ)νί = ριχλὸ ταψί, μετάλλιο ἢ ξύλινο, μὲ εἰδικὸν κυκλίσκον στὸ κέντρον, κάτωθεν, ὥστε νὰ ἰσορροπῆ πάνω στὸ κεφάλι (διάμ. 0.60 — 0.80).

π α γ ο ὐ ν' (ι) = ἐπίχρυσο, ἀσημένιο, ἢ τενεκεδένιο στρογγυλὸ ἔλασμα, διαμ. 0.10—0.15 μ. Εἰς τὸ ἄνω ἄκρον ἔφερε τεχνητὰ ἄνθη ἢ χρωματιστὰ πτερά, στὸ κάτω ἄκρον οὐρὰ μυτερή, διὰ νὰ εἰσχωρῆ στὴ μαγλίκα καὶ στηρίζεται. Στὶς τριποῦλες ποῦ ἦταν γύρω - γύρω, ραβόταν τὰ φλουριά. Τὰ παγοῖνια φυλάσσονταν ἐπιμελῶς, καὶ ἦσαν σύμβολον ἀγνότητος.

φ λ ο υ ρ ο ὐ δ ι α = χρυσᾶ νομίσματα λεπτότατα, ἀξίας σήμερα 15—60 δρχ., ἀναλόγως μεγέθους καὶ βάρους.

γ ρ ο υ σ ο ὐ δ' (ι) = 20)λεπτο ἀσημένιο, τουρκικόν.

ο ὐ χ τ ῶ μ ι τ α λ λ ι κ ο ὕ = νόμισμα δύο γροσίων.

ε ἰ κ ο υ σ α ρ ο ὐ δ' (ι) = χρυσὸ φλωράκι, ἀξίας 20 γροσίων.

κ ρ ἱ ν α = ταμπακέρα.

δ ι σ τ ι μ ἔ λ' (ι) = μανδήλα χρωματιστή. (Ἔορα Τόμ. 33ος, σελ. 265).

π ά ν τ ι τ α = πάν-τι-τα = πηγαίνετέ τα.

π ά σ τ ρ ι ς = καθαριότητες.

Μ ο ὐ τ ι ο υ = Δήμητρα.

Μ ο υ τ ι ὀ ς = Δημητρός.

σ ι α ρ θ έ τ α = ὑφαντὴ λωρίδα ὑφάσματος, φορουμένου κάτω ἀπ' τὴ σαρίκα.

π ο υ τ ο ὐ ρ' (ι) = γιράνιο στενὸ βρακί.

σ α ρ ἱ κ α = στενόμακρο ὕφασμα, ὡς 2 μέτρα, τυλιγμένο γύρω στὸ μέτωπο.

τ ι ο υ τ ι ο ὐ ν (ι) = καπνός. (λέξ. τουρκ.)

ν ι φ έ ς = σκόνη, ἄχνη καπνοῦ, προκαλοῦσα παρηνισμόν, ἢ ἄλλως ταμπάκος.

ζ ν ά ρ' (ι) = ζουνάρι. (Ἔορα, τί φοροῦσαν οἱ Σουφλιῶτες. Τόμ. 33ος, σελ. 256).

Σ ο ὐ ς = σιωπή.

λ ο ὐ φ α ξ ι = σιώπησε.

ῥ ό πο υ τ ο υ ς = θόρυθος (δρα 33ος τόμ. σ. 216).

ν ἄ ν τ α = νὰ εἶναι τα.

κ ά τ σ - τ σ τ ο ι = καθήσατε.

- λ ό ἰ ρ α - λ ό ἰ ρ α = δλόγυρα - δλόγυρα.
 ρ α μ á θ α = δρμάθα
 π á ν υ = πήγαινε.
 β á λ τ ο υ = θάλε το.
 δ á χ λ ο υ = δάχτυλο.
 Π α ν α ἰ á = Παναγία.
 σ τ ν Ἰ κ κ λ η σ ι á = στήν Ἐκκλησία.
 γ ι α κ λ ἦ ς σ' = ἀρραβωνιαστικός σου.
 á π' ο ὕ σ ι = ποῦ εἶσαι.
 ν á σ ἰ δ ι ο ὕ ν = νὰ σὲ ἰδοῦν.
 κ ι ρ α σ μ é ν' (η) = ἀρραβωνιασμένη.
 θ á τ á ἔ χ τ ι ν = θὰ τὰ ἔχετε.
 σ ι ο υ ν τ ο ὕ κ' (ι) = μπαούλο.
 θ κ á μ α ς = δικά μας.
 Κ ο υ σ τ α ν τ ι ν á τ ο υ = χρυσοῦν νόμισμα μετὴν εἰκόνα τῶν Ἁγίων Κων)νου καὶ Ἑλένης.
 Κ ο υ ζ ο ὐ μ = καλή μου.
 θ κ á σ α ς = δικά σας.
 γ λ ι é π ο υ ν = βλέπουν.
 ρ ο υ τ ο ὕ ν = ἐρωτοῦν.
 ν τ ι ο υ ν γ ι á ς = ὁ κόσμος, ἡ ἀνθρωπότης.
 ψ λ á , χ α μ π λ á = ψηλά --- χαμηλά.
 τ σ κ á λ' (ι) = τσουκάλι.
 σ τ á σ τ ι = σταθῆτε.
 μ ι σ á λ α = μεγάλο τετράγωνο πανί.
 β α μ β α κ ι ρ ó = ὕφαντὸ (2 X 4 μ.).
 κ ο υ κ ο υ ν ἰ τ σ ι α = φασόλια.
 * π ν á κ ι α = πινάκια.
 χ λ ι á ρ ι α = κουτάλια.
 σ ο υ μ ο ὕ ν' (ι) = ψωμί δλόκληρο.
 χ λ ι á ρ α = κουτάλα ξυλίνη μεγάλη.
 χ λ ι α ρ ο ὕ δ ι α = κουταλάκια.
 χ λ ι α ρ ο υ μ á λ α θ α = κουταλοθήκη ξυλίνη, μεγάλη με δύο θέσεις.
 μ π á κ' - ρ α = μπακίρα = λέβης μεσαίου μεγέθους. Μπακρτσούδ' (ι) = μικρὸς λέβης. Κ α ζ á ν ι = μέγας λέβης.
 Μ π ρ ο ὕ σ ι κ ο = κρασι ὑποδείγματος.
 Μ π ρ ο ὕ σ η ς = Προύσης Μ. Ἀσίας, κρασι ὄχι γλυκό, ἀλλὰ δυνατό.
 Γιὰ νὰ διατηρηθῆ γλυκό, ἔβαζαν σινάπι.
 τ σ ι α κ' ς = σουγιάς Κολοκοτρωνεῖκος, πού τὸν εἶχαν στὸ ζουνάρι. Οἱ γυναῖκες ἐπίσης, δεμένον μετὰ σπάγγο, ἀπὸ τὴ ζούνα.

Φασούλια με μπουλγκούρ'(ι),—Πατατζιανούδια κ.λπ. Όρα: Φαγητά Σουφλίου. Άπαντα θὰ τὰ περιγράψωμεν προσεχῶς, με πᾶσαν λεπτομέρειαν.

κατσιουρντίστιν = μὴ σᾶς ξεφύγη, μὴ τὸν χάσετε.

κάμτιν = κάνετε.

κόσιαξα = ἔτρεξα.

ντάρμα — ντουμάν'(ι) = ἄνω - κάτω.

ζάκατα = πράγματα, ἀντικείμενα, διάφορα ἔπιπλα.

ἀλάν(ι) — ντουφάν(ι) = εἰς ἄθλιαν κατάστασιν, ἄνω - κάτω.

μούτλακ = ὅμως, ἴσως, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα.

τοῦν καν-ντ'ρ-τσα = τὸν ἔπεισα, τὸν κατάφερα.

ποῦθι = ὀπόθεν.

μσούρα = κοῦπα βαθιὰ, μεσαίου μεγέθους.

σαμπάλαϊ = πρωί.

τοῦθι = τοῦ ἦλθε.

γκατζιόλ(ι) = γαϊδούρι, γενικῶς.

γκατζιους = γάιδαρος.

κάμειν = κάμνει (ἀναγραμματισμός).

κουσιόρις = κοφίνια.

πιπκόνουντι = ἀναποδογυρίζουν.

τσιατσιανίσουν = συνθλίβουν.

λιάκατα = ἐντόσθια.

ποόλστου = πώλησέ το.

γιαβάνκου = ἤσυχο.

μ-λαίμκου = πειθήνιον, ὑπάκουο.

χαϊβάν'(ι) = ζῶο.

κισέ = γωνία.

τσιόλ'(ι) = στρώμα, πάπλωμα.

φλάδα = βιβλίο, φυλλάδα.

χουρατέψουμιν = συζητήσουμε.

σύνουρου = ὄριον, μεγάλη ἑορτή.

τζιαμπράν(ι) = σπασμένο σταμνί, ἧ τσουκάλι ποὺ χρησιμοποιεῖται γιὰ τὸ τᾶισμα καὶ πότισμα ὀρνίθων.

κίρᾶσουν = συνήθεια τῶν παλαιῶν Σουφλιωτῶν νὰ προσφέρουν διάφορα δῶρα κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτάς: Χριστούγεννα Πάσχα κ.λπ., οἱ νύφες καὶ τὰ «κουμπάρουδια».

Πουστὸλς = Ἀπόστολος.

μιτζιτ'(ι) = νόμισμα τουρκικὸ ἀξίας πέντε γροσιῶν.

σ(η)μήτια = εἶδος κουλουριού φούρνου, μαλακό, γυαλιστερό, χωρὶς σουσάμι. Τὸ εἶχαν περὶ πολλοῦ!

δ γ ἦ τ ι = ἰδῆτε.

θ κ ἦ μ' = ἰδική μου.

γ κ θ ἔ τ σ(ι) = γιοβέτσι.

τ ο ὐ κ ι ν τ ἰ = τὸ ἀπόγευμα.

Μ σ ο υ χ ὠ ρ'(ι) = Μεσοχώρι. Συνήθεια ὑπῆρχε νὰ χορεύουν κάθε Κυριακὴ ἀπόγευμα, οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι στὶς τρεῖς πλατεῖες, κυρίως: «Γελαδαριά», Μσουχώρ'(ι), καὶ Σαμπ-νάρ'(ι). Σήμερα χορεύουν μόνον κατὰ τὴν ἡμέρα τῶν Ἀπόκρεω.

μ π ἄ κ = ἄμωσ.

μ π ο υ χ α σ ἔ ἱ ν ι ο υ = κόκκινος χασές. Ὑφασμα, ἀπὸ χασὲ κόκκινο.

τ α ρ α κ λ ἦ = νῆμα τρίκλωνο, μὲ τρία χρώματα.

λ α χ ο υ ρ ἔ ἱ ν ι ο υ = Ἴνδικὸ ὕφασμα, ἀπὸ τὴ Λαχώρη, πόλιν τῶν Ἰνδιῶν, μισομάλλινο, λεπτό.

κ ο υ ν τ ο ὕ ρ ι α γ υ α λ ἔ ἱ ν ι α = παπούτσι λουστρίνια, γυαλιστερά.

ν τ ο υ λ α μ ἄ ν = γελέκο ἀπὸ ὕφασμα ὑφαντό.

ἄ ρ ο υ λ ὀ ἱ = ὠρολόγι.

ζ ν ἄ ρ'(ι) φ λ ο υ κ ω τ ὸ = ζωνάρι χνουδάτο πολυτελείας.

μ ο υ σ κ ἄ τ ο υ = μυρωδάτο, ἀπὸ σταφύλια σκέτα μυρωδάτα.

μ ἄ λ η μ' = μάνα μου καλή.

ἄ γ γ ε ἰ ἄ = ἀγγελία, πιάτα, σκεῖν μαγειρικῆς.

ὄ π α λ α = σηκώνομαι πηδηχτά.

ν' ἄ ξ ἰ ν η = ν' ἀξήση, νὰ μεγαλώση.

ξ ι α π ἄ ρ ι α σ ι = ἐγκατέλειψε.

π ι π ι τ ἰ κ ι ς = σπόρια, πασατέμπος.

κ ἄ τ σ-τ ι ν = καθήσατε.

χ α θ ἄ ς = τραγούδι.

ν η χ ὸ ς = (ἦχος) = τραγούδι.

ΛΟΓΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Ἀναγνωσθεῖσα κατὰ τὴν ἀνὰ διετίαν καλουμένην Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν μελῶν τῆς 6ης Ὀκτωβρίου 1965 εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας 96.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ 1963 ΚΑΙ 1964

Ἀγαπητοὶ φίλοι,

Ἐμφανιζόμεθα καὶ πάλιν, μὲ τετράμηνον δικαιολογημένην καθυστέρησιν, ἐνώπιον τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, ἵνα, σύμφωνα μὲ τὴν ἀπὸ ἐτῶν καθιερωθεῖσαν συνήθειαν, λογοδοτήσωμεν διὰ τὰ πεπραγμένα τῶν ἐτῶν 1963 καὶ 1964 μετὰ τοῦ Ἰσολογισμοῦ καὶ τῆς Ἐκθέσεως τῆς Τριμελοῦς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἵνα ἡ Συνέλευσις, ἀφοῦ ὑποβάλῃ τὰς τυχόν παρατηρήσεις τῆς, καταλήξῃ εἰς τὴν ἔγκρισιν τῶν συντελεσθέντων ὑφ' ἡμῶν.

Ὡς εἶναι γνωστόν, τὸ Θρακικὸν Κέντρον, εὐρίσκειται αὐστηρῶς μακρὰν τῆς πολιτικῆς. Τοῦτο, ὄχι μόνον δὲν ἔβλαψε, κατὰ τὰ διανυθέντα ἔτη, τὴν σταδιοδρομίαν του, ἀλλ' ἀπεναντίας, μὲ ἀποκλειστικούς σκοποὺς τὴν προώθησιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ μὲ μίαν κυρίως ἀκαταπόνητον, ἀμερόληπτον καὶ καρποφόρον προσπάθειαν, ἡ Ὁργάνωσίς μας κατέστη σεβαστῆ, ἐνισχυομένη μετὰ προθυμίας παρὰ τῶν ἀρμοδίων ἐκάστης Κυβερνήσεως, κατέληξε δὲ εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῶν προσπαθειῶν καὶ ἐπιδιώξεων τῆς καὶ εἰς τὴν σημερινὴν ἀνοδικὴν πρόοδον.

Ἐυρισκόμενοι, ἐν τούτοις, μακρὰν τῆς πολιτικῆς, δὲν ἐπαύσαμεν ἀπὸ τοῦ νὰ εἴμεθα καὶ ἡμεῖς οἱ Θραῶκες γνήσιοι Ἕλληνες καὶ φλογεροὶ πατριῶται, ἔχομεν δὲ ὑποχρέωσιν νὰ παρακολουθῶμεν τὴν γενικὴν κατάστασιν, ἣτις ἐνδιαφέρει, ἔστω καὶ εἰς μικρὸν ποσοστὸν, τὰ ἀφορῶντα τὸ ἡμέτερον Σωματεῖον. Ἀτυχῶς, ἡ παγκόσμιος εἰρήνη δὲν εὐρίσκειται σήμερον εἰς ὁμαλὴν ὁδόν, ἐνῶ δι' αὐτῆς θὰ εἶναι δυνατόν νὰ παγιωθῇ ἡ γαλήνη καὶ ἡ ἡσυχία τοῦ κόσμου κατ' εὐχὴν ὅλων τῶν κατοίκων τῆς ὑφῆλιου.

Τὸ Θρακικὸν Κέντρον ἀπὸ τῆς ιδρύσεώς του, ὕστερον ἀπὸ τεσσαρακονταετῆ ἀπρόσκοπτον καὶ συνεχῆ βίον, δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι μὲ ἡρεμίαν καὶ ζηλευτὴν σύμπνοιαν καὶ συνεργασίαν τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ Θρακῶν, ἐπιτελεῖ ἓνα ἐθνικοκοινωνικὸν ἔργον κατὰ πολὺ ἀνώτερον καὶ γονιμότερον ἐκείνου, εἰς τὸ ὁποῖον, οἱ λαβόντες τὴν πρωτοβουλίαν διακεκριμένοι ἰδρυταὶ συμπολίται, εἶχον ἀρχικὸς ἀποβλέπει.

Διὰ τὰς ἐπιδιώξεις καὶ τὰ ἐπιτεύγματά μας κρατοῦνται ἐνήμερα τὰ δύο κυβερνῶντα συμβούλια, ἤτοι τὸ 24μελὲς Δ)κὸν Συμβούλιον καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῦ κυρίως ὀριζομένη πενταμελὲς Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ, ἣτις τακτικὰ καὶ εἰς πᾶσαν ἀνάγκην συνεδριάζουσα, λαμβάνει ἐν λεπτομερείᾳ γνώσιν καὶ ἐγκρίνει καὶ αὐτὴ ὅσα προγραμματίζονται καὶ τὰς ἐκάστοτε ἀποφάσεις. Περιλήψιν τούτων παρέχομεν διὰ τῶν κάτωθι, κατὰ κεφάλαιον ἀνακοινώσεων, ἵνα λάβῃ γνώσιν καὶ ἡ Γενικὴ Συνέλευσις:

Α') «ΘΡΑΚΙΚΑ»

Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι ὁ πρωταρχικὸς σκοπὸς τῆς ιδρύσεως καὶ ἡ θάσις τῆς ὑπάρξεως καὶ λειτουργίας τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, ἐστηρίχθησαν ἀνεκῶθεν εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἱστορικοῦ, ἐπιστημονικοῦ καὶ λαογραφικοῦ Συγγράματός μας τὰ «Θρακικά», πρὸς διάσωσιν καὶ διαιώνισιν τῆς ἱστορίας τῆς ἀρχαίας καὶ νεωτέρας Θρακίης. Τὸ Σύγγραμμα τοῦτο ὄχι μόνον δὲν διέκοψε, κατὰ τὴν 40ετῆ σταδιοδρομίαν, τὴν συνεχῆ του ἔκδοσιν, ἀλλὰ καὶ διὰ σημαντικῆς δαπάνης καὶ καταλλήλου πλουτισμοῦ εἰς ὕλην τῶν περιεχομένων του, δύναται, χωρὶς ὑπερβολῆς, νὰ ὑποστηριχθῆ, ὅτι κατέλαβε σημαίνουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν ἐθνολογικῶς καὶ κατὰ περιοχὰς ἀσχολουμένων ὁμοιογενῶν ἐκδόσεων καὶ τοῦτο ἔχει ἀναγνωρισθῆ τόσοον παρὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηῶν καὶ τῆς ἐν Παιρισίους Ἐταιρίας, αἵτινες ἐβράβευσαν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ παρὰ διαφόρων ἑλληνικῶν καὶ ξένων ὀργανώσεων.

Κατὰ τὴν διαρεύσαν διετίαν, διὰ δαπάνης δοχ. 63.185, ἐκυκλοφόρησαν δύο νέοι Τόμοι, οἱ 37ος καὶ 38ος, συνεπληρώθη δὲ καὶ ἡ ὕλη διὰ τὴν ἑναρξιν ἐκτυπώσεως τοῦ 39ου, οὗτινος, ἐλπίζομεν πρὸ τῆς λήξεως τοῦ τρέχ. ἔτους νὰ ἔχη τερματισθῆ ἡ κυκλοφορία. Αἱ ἐκδόσεις μας αὗται ἀναφέρονται:

Τ Ο Μ Ο Σ 37ος: Εἰς φωτογραφίαν καὶ βιογραφίαν Μητροπολίτου Σάμου Βιρηναίου—Φωτογραφίαν καὶ βιογραφίαν Πρωθιερέως Λ. Καλλιμάχου—Συλλογὴν δλοκληρωμένης ἱστορίας Λιδυμοτείχου μετὰ 17 εἰκόνων ὑπὸ Λ. Μανίκα—Ἐνα ἀπόσπασμα ταξιδι μετὰ διαδρομὴν Θρακικῶν πόλεων μέχρι Σαμψακοβίου μετὰ 19 εἰκόνων ὑπὸ Θ. Κιακίδου—Λοικητικὰ Θρακικοῦ Κέντρου (Συνέχεια μηνύματος πρὸς τὸν ἀπανταχοῦ Ἑλληνισμόν)—Λαογραφικὰ Σερφλίου ὑπὸ Χρήστου Παπασταματίου—Μπαμπαλίτη.

Τ Ο Μ Ο Σ 38ος: Ἐν ἀρχῇ τοῦ Τόμου, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἑκατονταετηρίδος, ἐμφανίζεται φωτογραφία μετὰ καταλλήλου σημειώματος διὰ τὸν Μεγάλον Ἑλληνα Ἐλευθέριον Βενιζέλον, ἐν συνεχείᾳ, φωτογραφία καὶ βιογραφία τοῦ Πρωθιερέως Λ. Καλλιμάχου, Θρακὸς ἐκ Μαδύτου, εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ ὁποίου ἀφιερῶνται ὁ Τόμος οὗτος ὑπὸ τὸν τίτλον «Διδάγματα ἀπὸ τὴν Ἑθνικὴν Διχόνοιαν», μετὰ ἀφορμὴν τὴν συνοδείαν του ὡς γραμματέως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Μελετίου Μεταξάκη, κατὰ τὴν εἰς εὐρωπαϊκὰς πρω-

τενύσας περιοδείαν του. Ὁ Τόμος οὗτος, πολύτιμον ἱστορικὸν στοιχείον, ἔχει ἐπαινεθῆ παρὰ πάντων, περιγράφει δὲ ἐκ πρώτης χειρὸς τὰς γνώμας τῶν τότε Πρωθυπουργῶν Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας ὡς πρὸς τὴν ἀπόλειαν τῆς Μ. Ἀσίας, τοῦ Πόντου καὶ μέρους τῆς Θράκης. Περιέχει ἐπίσης καὶ Λοικητικὰ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, μὲ κρίσεις καὶ σχόλια ἐπὶ τοῦ συντελουμένου ἔργου μας.

Ἡ ὡς ἄνω ἐργασία συνεχίζεται, ὁ δὲ νέος 39ος Τόμος, οὗτινος ἤρξατο ἡ ἐκτύπωσις, θὰ περιλάβῃ, ἐκτὸς τῶν μετὰ θάνατον συνεχιζομένων ἐκδηλώσεων ὑπὲρ τοῦ πατρὸς Καλλιμάχου, καὶ φωτογραφίαν μετὰ βιογραφίας κλπ. λεπτομερειῶν διὰ τὴν ζῶην καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ ἐκ Διδυμοτείχου Α. Θράκης Εὐγενίου Εὐγενίδου, ὅστις μὲ τὴν μεγάλην περιουσίαν καὶ τὴν ἔξαιρητικὴν πατριωτικὴν δραστηριότητά του, ὠφέλησεν ὀλόκληρον τὴν Ἑλλάδα, κυρίως δὲ μὲ τὸ εἰς πολλὰς χώρας ἐμπόριον ξυλείας, μὲ τὰ ὑπερωκεάνεια σκάφη του καὶ μὲ τὸ τελευταίως ἀνεγερθὲν ἐπιβλητικὸν μέγαρον ἐπὶ τῆς λεωφόρου Συγγροῦ τῶν Ἀθηνῶν «ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ», μὲ σκοπὸν τὴν διὰ παντὸς τρόπον ἐνίσχυσιν τῆς τεχνικῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν ἑλληνοπαίδων. Ἐἰς τὸν 39ον ἐπίσης Τόμον θὰ καταχωρισθῇ καὶ λαογραφικὴ μελέτη Σουφλίου Χρ. Παπασταματίου—Μπαμπαλίτη, καθὼς καὶ φωτογραφία μετὰ βιογραφίας τοῦ Θρακῆς κ. Ἀναστασίου Τερζῆ, εὐεργέτου τῆς πατρίδος του Σαμοθράκης, ὡς ἡ ἐκεῖθεν ἀνταπόκρισις. Ἐπίσης περιλαμβάνονται Διοικητικὰ μετὰ τοῦ Ἰσολογισμοῦ κλπ., τῆς χρήσεως 63 καὶ 64, ἀνακινώσεις, ἐφημερίδων, συγχαρητήριοι καὶ εὐχαριστήριοι ἐπιστολαί, ὁ προγραμματισμὸς μας διὰ τὴν νέαν διετὴ ἔναρξιν τοῦ φιλανθρωπικοῦ τομέως, ὡς καὶ πᾶν σχετικὸν μὲ τὴν κοινωνικὴν καὶ ἐν γένει δρᾶσιν τοῦ Σωματείου μας. Ἡ δαπάνη τοῦ Τόμου τούτου ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἐγγίση τὰς δοχ. 40.000 περίπου, λόγῳ τῆς διὰ νόμου ἀυξήσεως τῶν ἐργατικῶν καὶ τοῦ χάρτου, πολλῶν κλισιῶ κ.λ.π.

Ἔχομεν ἐπίσης ἀποκτήσει, πάλιν ἀπὸ χειρόγραφα Καλλιμάχου, ἐνδιαφέρουσαν περιγραφὴν τῶν πρώτων ἑλληνικῶν κοινοτήτων Νέας Ὑόρκης καὶ ἐν γένει Ἀμερικῆς, καθὼς καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου μὲ τὰς κομματικὰς διαιρέσεις καὶ ἔξοντωτικὸς διαπληκτισμοὺς εἰς βάρος τῆς ἐνότητος καὶ παιδείας τοῦ ἀποδήμου ἑλληνισμοῦ. Φαίνεται ὅτι ὁ ἐκλιπὼν συμπατριώτης προέβλεψε νὰ ἀναπληρώσῃ καὶ τὴν ἀνυπαρξίαν Θρακῶν, οἵτινες, παρὰ τὰς ὑποσχέσεις των, ἀντιπαθοῦν νὰ κοπιᾶσουν καὶ νὰ γράφουν ὅσα ἐνδιαφέρουν τὸν τόπον των. Ἡ ὕλη αὕτη θὰ δημοσιευθῇ πρὸ τῆς λήξεως τοῦ 1966 εἰς τὸν 40ὸν Τόμον, διότι μᾶς ἐστάλη ἤδη λαογραφικὴ ὕλη ἐκ Σαμοθράκης καὶ ἀναμένεται ὑπεσχημένη τοιαύτη ἐκ Ξάνθης καὶ Ὀρεστιάδος Α. Θράκης.

Ἐμφανίζεται, ἐν τούτοις, ἀτύχημα, ὡς πρὸς τὴν συνολικὴν ὁμιλίαν περὶ τέρῳ σταδιοδρομίαν τοῦ Συγγράματος τὰ «Θρακικά». Τοῦτο, διότι μὲ τὴν ἀκαταστασίαν τῶν μεταφορῶν εἰς τρία γραφεῖα, μὲ τὴν δυσχέρειαν τακτικῆς

κατὰ Τόμους ταξινομήσεως καὶ τὴν ἑλλιπῆ τήρησιν βιβλίου Βιβλιοθήκης, ἐδημιουργήθη, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἓνα οὐσιαστικὸν κενὸν πρὸ τῆς σειρᾶς τοῦ 38ου Τόμου καὶ ἔχουν ἐξαντληθῆ ἢ ὀλοσχερῶς ἢ μὲ ἀριθμοὺς Τόμων οὔτε ἐκ πέντε βιβλίων, περὶ τοὺς 15 Τόμοι, οἵτινες ὅταν ζητοῦνται, εἶναι ἀδύνατον νὰ συμπληρώσουν πλήρη σειράν. Οὕτω, τὸ πανταχόθεν διαφημισθὲν καὶ θραυθεν Σύγγραμμά μας εἶναι δύσκολον νὰ συνεχίσῃ τὴν ὑπαρξιν καὶ πορείαν του μὲ ἓνα τοιοῦτον σημαντικὸν ῥῆγμα. Φυσικὸν ἄλλωστε θὰ ἦτο κατὰ τὴν διαδρομὴν τῆς 40ετοῦς ἐκδόσεώς του νὰ ἐμφανισθῶν τοιαῦται ἐλλείψεις, εἴτε ἐξ ἀμελείας εἴτε ἐξ ἀκαταστασίας διὰ τῆς παρόδου τόσων δεκαετιῶν. Συμπέρασμα: Ἡ ἀνατύπωσις τῶν ἐλλειπόντων Τόμων καθίσταται ἐπιβεβλημένη κυρίως διὰ νὰ ἐπανέλθῃ ἡ ἀριότης τοῦ Συγγράμματος, ἀλλὰ καὶ διότι ἐκτὸς τῶν ζητούντων τὴν πλήρη σειράν, πρέπει καὶ οἱ διανοοῦμενοι καὶ οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων νὰ ἀντλοῦν πηγὰς, αἱ Δημόσιαι Βιβλιοθῆκαι νὰ εἶναι συμπληρωμένα καὶ κυρίως νὰ ἐνημερώνηται διὰ τῆς προωθήσεως καὶ ἀναγνώσεως τῆς Θρακικῆς ἱστορίας του καὶ ὁ μαθητικὸς κόσμος τῆς κατωτέρας κυρίως ἐκπαιδεύσεως. Αὐτὸς ἄλλωστε καὶ ὁ κυριώτερος σκοπὸς τῆς ἐκδόσεως τοῦ Συγγράμματος. Γίνεται μάλιστα σκέψις διὰ τὰς πτωχὰς περιφερείας ὅταν ἐπεκταθῆ ἡ Ὀργάνωσις μας, νὰ δημιουργηθῶν καὶ μικραὶ Λέσχαι συγκεντρώσεως εἰς διάφορα ἐπαρχικὰ κέντρα, αἵτινες φυσικὸν νὰ προαγάγουν τὴν εἰς κατώτερα ἐπίπεδα ἀνύπαρκτον σχεδὸν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν νέων καὶ ἰδίᾳ τῶν μαθητῶν, ὡς τοῦτο ἐγένετο ἤδη εἰς Λιδυμότειχον.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων, προσέβημεν εἰς συστηματικὴν ἔρευναν μελέτης τῆς ἀνατυπώσεως. Εὐτυχῶς, φίλοι μας καταγινόμενοι μὲ ὁμοίας ἐργασίας, εὐγενῶς δὲ καὶ ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία, μᾶς ὑπέδειξαν, ὅτι ἀντὶ τῆς πολυδαπάνου ἀνατυπώσεως διὰ στοιχειοθετήσεως, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ καταφύγωμεν εἰς φωτογράφειαν (ΦΩΤΟ-ΟΦΣΕΤ) μὲ ποσὸν κάτω τοῦ ἡμίσεος τῆς ἀπαιτουμένης διὰ στοιχειοθέτησιν δαπάνης καὶ μὲ ἀριθμὸν, ὅσων μᾶς εἶναι χρήσιμα, ἀντιτύπων. Παρ' ὅλα ὅμως αὐτὰ ἡ δαπάνη εἶναι σημαντικὴ, διὰ τὴν ἀνατύπωσιν δὲ τῶν 15 Τόμων θὰ προσεγγίσῃ τὸ ποσὸν τῶν δρχ. 200.000 περίπου. Ταύτην θὰ καλύψομεν τιμηματικῶς, τόσον ἐκ τοῦ περισσεύματος τοῦ προϋπολογισμοῦ μας, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἀπὸ τὸ εἰς τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζαν ἀπόθεμά μας καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ προκαλέσωμεν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἄλλων πηγῶν, διότι σοβαρῶς πιστεύομεν ὅτι ἡ τοιαύτη ἀνατύπωσις καθίσταται ἐπιβεβλημένη καὶ διὰ τὸ γόητρον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν φήμην τοῦ Συγγράμματος. Τὸ ζήτημα ἐπείγει, εὐτυχῶς δὲ καὶ τὰ ἄλλα μέλη τῆς Διοικήσεως συνεφώνησαν πρὸ πολλοῦ ἐπὶ τοῦ θέματος.

B) ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΟΣ ΤΟΜΕΥΣ

Ὡς νὰ μὴ ἤρκει ἡ τοιαύτη διὰ τὸν ἐκδοτικὸν τομέα ἐνασχόλησις, ἡ Διοίκησις τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1963, ὡς ἀνεφέρθη ἐν συντομίᾳ εἰς τὴν προηγουμένην λογοδοσίαν, ἔλαβεν ἀπόφασιν ἵνα συστηματοποιήσῃ τὸν τομέα φιλανθρωπίας εἰς εὐρύτεραν κλίμακα, διὰ διαθέσεως σημαντικοῦ ποσοῦ πρὸς προικοδοτήσιν πτωχῶν νεανίδων ἐκ Θράκης, ἐγκατεστημένων εἰς χωρία τῶν περιοχῶν τῆς, διὰ δρχ. 5.000 εἰς ἐκάστην, συνάμα δὲ νὰ προβῇ εἰς τὴν βράβεισιν τελειοφοίτων Γυμνασίων (ἤδη Λυκείων), τῆς Θράκης, διακριθέντων δι' ἐπιμέλειαν καὶ ἤθος μὲ δρχ. 2.000 εἰς ἕκαστον κατὰ τὸ τέλος τῆς σχολικῆς περιόδου.

Ἡ τοιαύτη ἐπέκτασις δὲν ἦτο κάτι τὸ ἀπλοῦν καὶ εὐχερές, διότι ἐπεβάλλετο νὰ γίνῃ ἡ κατάλληλος προεργασία, λεπτομερῆς ἔλεγχος καὶ ἔρευνα πρὸς ἀνέυρεσιν ἀπόρων εἰς χωρία ὑποψηφίων καὶ ἵνα τεθοῦν αἱ βάσεις ἐπιλογῆς διὰ τοπικῶν εἰς ἐκάστην περιοχὴν παραγόντων. Εἰς τὸν τομέα τοῦτον διὰ συστηματικῆς ἐργασίας ἐπετεύχθη ἡ ἐξέυρεσις τῶν καταλλήλων προσώπων, ἅτινα ὑπέβαλον τὰ δικαιολογητικά των εἰς τὰς Ἐπιτροπὰς ὑποδείξει τῶν Ἱερέων καὶ Προέδρων Κοινοτήτων, προκειμένου διὰ τὰς προικοδοτήσεις, καὶ τῶν Γυμνασιαρχῶν καὶ Καθηγητικῶν Συλλόγων διὰ τὰς βραβεύσεις καὶ οὕτω τὸ ἔργον ἐπροχώρησεν ἐπὶ στερεῶν καὶ ἀδιαβλήτων βάσεων, χωρὶς νὰ δημιουργηθῇ μέχρι τοῦδε οὐδὲν παράπονον. Ἐκ τοῦ μέχρι σήμερον καὶ εἰς ἀρχικὴν κλίμακα ἀποτελέσματος καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὅστις προεκλήθη διὰ συγκεντρώσεων μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς Μητροπολίτας, Νομάρχας, ἐκπροσώπους τοῦ Στρατοῦ, Γυμνασιάρχας, Καθηγητὰς, Προέδρους Ὄργανώσεων καὶ Κοινοτήτων καὶ πλήθους κόσμου, ὅχι μόνον διεφημίσθη καταλλήλως διὰ τῶν τοπικῶν ἐφημερίδων, ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν, ὁμιλιῶν τῶν εἰσηγητῶν μας κλπ. ἐκδηλώσεων, τὸ γεγονός, ἀλλ' ἐδημιουργήθη αὐτομάτως πλέον ἔδαφος πρὸς περαιτέρω ἐπέκτασιν τῆς τοιαύτης προσπάθειάς μας, ἥτις δὲν περιωρίσθη εἰς τὰ ἀναφερθέντα δύο μόνον θέματα, ἀλλὰ κατ' ἀπόφασιν τῆς Δ. Ἐπιτροπῆς, διετέθησαν καὶ ἄλλα μικροποσὰ ἐπειγούσης ἀνάγκης, ἅτινα πρέπει νὰ συνεχισθοῦν, εἰς διάφορα τοπικὰ Σωματεῖα, καθ' ὑπόδειξιν Μητροπολιτῶν καὶ τῶν τοπικῶν μας ἐπιτροπῶν, ὅταν ταῦτα ἐπιτυχῶς δροῦν, πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἔργου των. Θὰ ἦτο βεβαίως λυπηρὸν ἐὰν ἀνεκόπτετο ἡ πρόοδος τοῦ τομέως εὐποιῖας, διότι, μὲ τὴν ἀνέχειαν ἀπὸ τὴν ὁποῖαν μαστίζεται, ὁ παραμεθόριος ἰδία πληθυσμὸς, τῶν δύο κυρίως Νομῶν, ἴσως δὲ καὶ τριῶν ἢ τεσσάρων ἄλλων, ἡ παρεχομένη πενιχρὰ ἐνίσχυσις εἶναι διὰ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς πραγματικὴ παρηγορία, ὅτι ὑπάρχουν καὶ πρόσωπα, ἅτινα φροντίζουν διὰ συμπατριώτας, ἀποκλήρους τῆς τύχης. Μᾶς ἐταλαιπάφησεν ἡ σκέψις διακοπῆς ἐνὸς ἔργου, ὅπερ ἤρξατο μὲ τόσους κόπους καὶ μὲ ἀρίστους οἰωνοὺς, ὅταν ἡ γενικὴ οἰκονομικὴ κατάστασις ἐπέβαλλε

περιορισμούς και περικοπὰς χάριν οἰκονομιῶν. Εὐτυχῶς, ὁ ἰδικὸς μας προγραμματισμὸς διετήρησε περίπου, ἔστω καὶ μὲ δυσκολίαν καὶ καθυστέρησιν, τὰς χορηγίας τῆς ὑπὸ ἔλεγχον χρήσεως, ὁμοίων κονδυλίων, μὲ ἐξασφάλισιν δὲ καὶ ἄλλων πηγῶν, αἵτινες ἤλθον εἰς ἐπικουρίαν τοῦ ἔργου μας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον αἱ προβλέψεις τῆς διαιτίας 1965—1966, σύμφωνα μὲ τὰς δοθείσας εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους ὁδηγίας, θὰ διατηρηθοῦν, μὲ λεπτομερειακάς τινας παραλλαγάς, εἰς τὰ ἴδια ὄρια τῆς ὑπὸ κρίσιν περιόδου.

Περιορίσθημεν, ἐπὶ τοῦ παρόντος, εἰς τοὺς ἐπιδείξαντας ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον Νομοὺς Ἑβρου, Ξάνθης καὶ Ἰσως Ροδόπης, Λράμας κλπ., δεδομένου ὅτι ἐκεῖ εἶναι ἐγκατεστημένοι συμπαγεῖς Θρακικοὶ πληθυσμοί. Ἐὰν εἰς τὸ μέλλον ἐμφανισθοῦν καὶ ἄλλα κατάλληλα πρόσωπα εἰς Β. Ἑλλάδα, ἐκ τῆς ἐξελίξεως καὶ τοῦ ἀπολογισμοῦ τῆς ἀρξαμένης διαιτίας καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἐν γένει καταστάσεως, θὰ ἐξαρτηθῇ περαιτέρω συζήτησις διὰ νὰ ἰκανοποιηθοῦν ὅμοιαι αἰτήσεις. Αἱ καταρτισθεῖσαι ἐπιτροπαὶ εἰς Ἀλεξανδρούπολιν, Λιδυμότειχον, Ὀρεστιάδα, Ρύζια, Σουφλίον, Φέρρας, Σαμοθράκην, Ξάνθην, Σταυρούπολιν, Κομοτηνὴν καὶ Λράμαν ἀριθμοῦν 446 μέλη, ἐνῶ τὰ μέλη τῶν Ἀθηνῶν ἀνέρχονται εἰς 123, ἐξ ὧν τὰ πλεῖστα δωρηταὶ καὶ δωρήτρια. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὰ μέλη τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου ἀνέρχονται εἰς 569, μὲ προοπτικὴν ὅτι θὰ ὑπερβοῦν τὰ 600. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι, οἵτινες εἶναι φρυσικὸν νὰ ὑπόκεινται εἰς αὐξομειώσεις, εἶναι ἐνδεικτικοὶ τῆς ὑποδοχῆς καὶ τῆς πραγματοποιήσεως μιᾶς σοβαρωτάτης ἐργασίας. Ἡ ἐγγραφή, διὰ τῆς ἀσημάντου βουδράχμου καταβολῆς ἐτησίως συνδρομῆς (σὺν δρχ. 10 ἐφ' ἅπαξ δικ. ἐγγραφῆς), ἔχει τὴν ἔννοιαν συμβολικῆς συμμετοχῆς. Λιὰ δὲ τοῦ δεκαπλασιασμοῦ τῶν μελῶν, τὸ Θρακικὸν Κέντρον ἀποκτᾶ μεγαλύτερον γόητρον καὶ ἐγγυήσεις περὶ ἀμέμπτου λειτουργίας καὶ ἀξιολόγου ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου του. Ἐπικεφαλῆς τῶν ἀποτελεσμάτων εὐρίσκονται σήμερον ὁ Ν. Ἑβρου μὲ 190 μέλη, ὁ τῆς Ξάνθης μὲ 185 μέλη, οἱ τῆς Ροδόπης καὶ Λράμας μὲ 55 μέλη, τελευταίως συγκροτηθέντες. Αἱ εὐόιοι προβλέψεις μας αὐξήσεως τῶν μελῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὰ κατάλληλα πρόσωπα, ἀνάλογοι δὲ θὰ εἶναι καὶ αἱ διαθέσεις χρηματικῶν ποσῶν εἰς ἕκαστον Νομόν.

Μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου 1965 διαιτέθη διὰ τοὺς τέσσαρας τελευταίους Τόμους τῶν «Θρακικῶν» καὶ διὰ τὸν φιλανθρωπικὸν μας τομέα ποσὸν ἐκ δραχμῶν 425.315, σύμφωνα μὲ τοὺς φρακέλλους μιᾶς ἐκάστης χορηγίας, μετὰ πλήρων δικαιολογητικῶν ἀποδείξεων εἰσπράξεως τῶν ποσῶν, ληξιαρχικῶν πράξεων γάμων, πρακτικῶν τῶν τοπικῶν μας ἐπιτροπῶν κλπ. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα εὐρίσκονται εἰς τὰς κατὰ τόπους ἐπιτροπὰς καὶ εἰς τὰ γραφεῖα μας, εἶναι δὲ εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς ἐπιθυμοῦντος νὰ λάβῃ γνῶσιν.

Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως ἐξ ἄλλου τῆς νέας περιόδου διαιτέθη μέχρι σήμερον (Ἰανουάριος — Ὀκτώβριος) ἐπὶ πλέον ποσὸν δραχ. 140.000 διὰ τοὺς

άνω σκοπούς, έκτός 40.000 περίπου δραχ. αξίας του υπό έκτύπωσιν 39ου Τόμου.

Γ) ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ:

Έπραγματοποιήθησαν και κατά την διαρρέυσασαν διετίαν, σύμφωνα με από έτων καθιερωμένην απόφασιν και κατ' απαίτησιν πολλών μελών, δύο συγκεντρώσεις του Θρακικού Κέντρου, ή πρώτη την 12 'Ιουνίου 1964 και ή δευτέρα την 1ην 'Ιουνίου 1965 εις τό Ξενοδοχείον ATHENEE PALAC. Κατά την περυσινήν συγκέντρωσιν παρευρέθησαν 134 πρόσωπα, ένώ κατά την έφετεινήν περι τὰ 170, εκ των τακτικών μελών, του 24μελοϋς Δ)κου Συμβουλίου, μετά των οικογενειών των και άλλων φίλων των Θρακών κατά σύστασίν των. Την έφετεινήν συγκέντρωσίν μας προσκληθέντες έτίμησαν διά της παρουσίας των έξ έν ενεργεία Υπουργοί, ό Δήμαρχος 'Αθηναίων, ό Νομάρχης 'Αττικής, Βουλευταί, τρεις πρώην Υπουργοί της σημερινής Κυβερνήσεως, και τρεις πρώην της προηγουμένης, άνθρωποι των γραμμάτων, διαφόρων 'Οργανώσεων, ανώτατοι υπάλληλοι Υπουργείων και πολλά επίλεκτα μέλη της αθηναϊκής κοινωνίας. Η συγκέντρωσις, κατά κοινήν όμολογίαν, έστέφθη υπό πλήρους έπιτυχίας και έπληνέθη ή όργάνωσις της δεξιώσεως, εύρεία δε και εύφημοτάτη έγένετο μνεία του παρα του Θ. Κέντρου συντελουμένου έθνικοκοινωνικού έργου.

1) Κατόπιν της έπιτυχίας της άνω δεξιώσεως, προτεινόμεν όπως θεσπισθῆ και έτερον είδος ψυχαγωγίας, πρέπει όμως να αναλάβουν την όργάνωσιν αυτής τουλάχιστον οι νέοι και τα νέα μέλη της Διοικήσεως.

2) Προσπάθειά μας έξ άλλου προς τέλεσιν πολιτικού μνημοσύνου, εις μνήμην του έν 'Αμερικῆ αποβιώσαντος Πρωθυερέως Δ. Καλλιμάχου, έν συνεργασία μετά του έδώ Σωματείου Μαδυτιών «'Ο 'Ελλησποντος», πατρίδος του μεταστάντος, δέν έπραγματοποιήθη μέχρι τουδε.

3) Διαλέξεις ως και κατά τό παρελθόν δέν έπραγματοποιήθησαν, έλλείψει καταλλήλων όμιλητών.

Δ) ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΣΤΡΗΝΟΠΟΥΛΟΥ.

Έν συνεχεία των όσων άνεκοινώσαμεν διά της προηγουμένης λογοδοσίας μας, δέν έπαύσαμεν ενεργούντες διά τό γνωστόν θέμα του κληροδοτήματος. 'Ο πρώην Μητροπολίτης 'Αθηναγόρας, πολυάσχολος και δραστήριος εις τα ήθλια, εις Κύριον άπεδήμησεν. 'Ο Υψιστος άς συγχωρήση τας παραλείψεις του. Δέν έτύχημεν μολονότι του έξητήσαμεν κατ' επανάληψιν να τακτοποιήση τας εκκρεμότητας του κληροδοτήματος και τα κενά αυτού, ούδεμιās απαντήσεως. Τουτον διεδέχθη νέος Μητροπολίτης Θυατείρων, πάλιν 'Αθη-

ναγόρας, μεθ' οὗ δύο φορές συνητήθημεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἐξητήσαμεν ἀπάντησιν ἐπὶ τῶν ἐρωτημάτων μας. Ἡ ἀντίληψίς μας καὶ αἱ πανταχόθεν εὐοδαίονοι συστάσεις διὰ τὸ πρόσωπον τοῦ νέου Μητροπολίτου μᾶς καθυσχύχασαν ὅτι θὰ ἐπελαμβάνοντο τοῦ θέματος. Ἦναγκάσθη ὅμως καὶ αὐτός, παρὰ τὰς ὑποσχέσεις του, νὰ μὴ μᾶς ἀπαντήσῃ, κατεφύγαμεν δέ, ἐπισκεπτόμενοι κατ' ἐπανάληψιν, τὸ Ἑπιτελεῖον Ἐξωτερικῶν, τὸ ὁποῖον, πρὸ τῆς συνεχιζομένης σιωπῆς, συνέστησε διὰ τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας του, νὰ δόθουν ἀπαντήσεις εἰς τρία παλαιὰ ἐκκρεμῆ ζητήματα ἀπορρέοντα ἐκ τῆς μὴ τηρήσεως τῶν ὄρων τῆς Διαθήκης τοῦ μεταστάντος Μητροπολίτου Θυατείρων Γερμανοῦ Στρινοπούλου. Ὁ νέος Μητροπολίτης, ὃν εἰδοποιηθέντες συνητήσαμεν πρὸ μηνῶν εἰς τὸ Ἑπιτελεῖον Ἐξωτερικῶν, μᾶς ὑπεσχέθη πάλιν ὅτι ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος ἐν Λονδίῳ, θὰ ἐπιληφθῆ, ἄνευ ἀναβολῆς, τοῦ θέματος. Εὐρισκόμεθα συνεπῶς ἐν ἀναμονῇ. Ἀὐτὸν ἀποκρύπτουμεν ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπὸ μακροτάτου χρόνου ἐκκρεμότης μᾶς ἐμβάλλει εἰς ἀνησυχίας καὶ εἰς διαφόρους σκέψεις, αἵτινες εὐχόμεθα νὰ μὴ ἐπαληθεύσων. Πρὸ μηνὸς ὁ Πρόεδρος μετέβη δις εἰς τὸ Ἑπιτελεῖον Ἐξωτερικῶν, ὁ ἀρμοδίος δὲ Ἑπιτελεστής κ. Παπαῦς ἔδωκεν ἐντολὴν ἀποστολῆς αὐστηροῦ ἐγγράφου ἐπὶ τῶν ἐρωτημάτων μας. Ἐξακολουθεῖ ὅμως ἡ αὐτὴ σιωπὴ, ἣτις χαρακτηρίζεται πλέον ὡς ἐνοχος, διότι ἡ ὑπηρεσία πλέον τοῦ Ἑπιτελείου τὴν τοιαύτην σιωπὴν τὴν χαρακτηρίζει παρεξηγήσιμον. Σκεπτόμεθα μὲ τὴν νέαν κυβέρνησιν νὰ ἀπευθύνωμεν αὐστηρὸν ἐγγράφον καὶ νὰ ἐπιδιώξωμεν καὶ πάλιν ἀναγκαίαν διευκρίνισιν τῆς τοιαύτης ἐκκρεμότητος. Αὐτὰ δὲν μᾶς ἠμποδίσαν ἀπὸ τοῦ νὰ προβῶμεν εἰς ἐνεργείας πρὸς εἰσπραξίν τῶν τόκων τῆς τριετίας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1966, διὰ τρεῖς νέας προικοδοτήσεις, δι' ἃς προήλθομεν εἰς ἐρεῦνας εἰς τὰς περιοχὰς τῶν ἐπιτροπῶν μας, δεδομένου ὅτι ἡ Καβάλα ἔπαυσε νὰ ἐνδιαφέρεται, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὁ μεσολαβῶν, ἐν Λονδίῳ, ἄλλοτε φιλικῶς, δὲν ἀτήνησεν εἰσεῖτι.

Ε) ΤΑΚΤΙΚΑ ΜΕΛΗ ΚΑΙ ΔΩΡΗΤΑΙ.

Τὸ Σωματεῖον μας οὐδέποτε ἐβασίσθη διὰ τὴν πρόοδόν του εἰς τὰς ἐγγραφὰς τῶν τακτικῶν μελῶν. Τοῦτο, διὰ δύο λόγους: Διετήρησεν ἀπὸ ἐτῶν τὴν ἐτησίαν συνδρομὴν εἰς τὸ ἀσήμαντον ποσὸν τῶν δραχ. 60 συμβολικῶς, διότι τὸ ἄθροισμα οὐδέποτε ἀπέτελεσε σημαντικὸν ἔσοδον. Ὁ δεύτερος ὅμως λόγος ἦτο ἡ ἀνυπόφορος ἔλλειψις ἐνδιαφέροντος τῶν ἐν Ἀθήναις Θρακῶν πρὸς ἐγγραφὴν τῶν φίλων ἢ ἀκόμη τῶν οἰκείων καὶ συγγενῶν των. Τὸ 24μελὲς Δ. Σ. ἀπηλλαγμένον ἀπὸ ἄλλας φροντίδας, ἠδύνατο νὰ ἐγγράψῃ, ἔστω κατ' ἐλάχιστον, ἀνὰ δύο ἢ τρία μέλη, ὅποτε ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἀθήναις τοιούτων θὰ ὑπερέβαινε τὰ 50. Κατόπιν τούτου ὁ Πρόεδρος ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἐγγραφὴν κυρίως δωρητῶν καὶ μὲ τὴν συμμετοχὴν τῆς Διευθυνούσης Ἐπιτρο-

πῆς καὶ τοῦ ἰδίου, οἱ δωρηταὶ οὗτοι ἀνέρχονται σήμερον εἰς 51 μὲ ποσὸν δραχ. 43.900 ἑτησίως, ἐνῶ οἱ παλαιοὶ ἦσαν 36 μὲ δραχ. 28.200 ἑτησίως, μὲ θεβαίαν αὔξησιν, μετὰ τὴν δεξίωσιν, εἰς 55 καὶ πλέον δωρητάς, κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον καλύπτεται καὶ τὸ κενὸν τῶν ἐν Ἀθήναις μελῶν, τὸ ὁποῖον ὅμως, ἐπαναλαμβάνομεν, δίδει πλήρη εἰκόνα, τῆς ἀδιαφορίας καὶ εἶναι βαρυσήμαντον, διότι τὰ Σωματεῖα αὐξάνουν τὸ γόητρόν των, ὅταν ἔχουν σεβαστὸν ἀριθμὸν μελῶν. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ τομέως εὐποιίας, ἂν δὲν ὠφέλησεν ὑλικῶς, ἐδημιούργησεν ἐντυπώσεις ζωηρωτάτου ἐνδιαφέροντος, τὸ ὁποῖον, ἀντὶ τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ προκρίτων Θρακῶν, ἀντικατέστησεν ἐνθουσιωδῶς ὁ Θρακικὸς κόσμος τῶν ἐπαρχιακῶν πόλεων καὶ χωριῶν. Ἡ ἔμπνευσις συνεπῶς τοῦ φιλανθρωπικοῦ τομέως ἀπέβλεπεν εἰς διπλοῦν σκοπὸν καὶ εἴμεθα εὐτυχεῖς, διότι ἡ πρόβλεψις αὕτη ἐπραγματοποιήθη εἰς τὸ ἀκέραιον καὶ διότι οἱ συμπατριῶται τῶν παραμεθορίων Νομῶν ἔδειξαν καὶ δεικνύουν κατανόησιν καὶ βοηθοῦν διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς διαθέσεως κατὰ τὴν ἐλεγχομένην διαιτίαν, ποσοῦ χιλίων χρυσῶν λιρῶν περίπου εἰς τὸν τομέα εὐποιίας, ἀλλὰ καὶ χάρις εἰς τοὺς ἐπικεφαλῆς τῶν ἐπαρχιακῶν μας ἐπιτροπῶν δύο κυρίως Εἰσηγητάς, τοὺς κορυφαίους τῆς ἐπαρχιακῆς κινήσεως, ἐπετεύχθη ἡ ἀθρόα αὔξησις τῶν τακτικῶν μελῶν. Ταῦτα, ἐνῶ εἰς τὴν προηγουμένην διαιτίαν ἦσαν μόλις 165, σήμερον ἔφθασαν τὰ 569, ὡς ἀνεφέρθη, ὁ δὲ τοιοῦτος πολλαπλασιασμὸς προβλέπεται καὶ ἐλπίζεται νὰ ἀνέλθῃ εἰς κατὰ πολὺ μείζονα ἀριθμὸν.

Τὸ Θρακικὸν Κέντρον μὲ τὸν ἐκδοτικὸν του θρίαμβον καὶ μὲ τὴν ἑναρξιν ἐφαρμογῆς τοῦ τομέως εὐποιίας, προσέθηκεν ἤδη εἰς τὰς περὶ τὴν ὁμαδικὴν σταδιοδρομίαν του νέαν ἀρίστην φήμην περὶ τοῦ τί δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τὴν ὑπάρχουσα δραστηριότητα, καλὴ ὁργάνωσις καὶ ἄνθρωποι ἀφωσιωμένοι μὲ ζῆλον πρὸς ἐπιτυχίαν.

Κατὰ τὴν διαιτίαν, ἓνας καλὸς Θράξ, μέλος τοῦ Δ. Σ. καὶ ἀπὸ τοὺς φανατικούς τῆς Ὄργανώσεώς μας ὑποστηρικτάς, ὁ Ἀναστάσιος Γιαννακόπουλος, ὅστις ἐδημοσίευσεν εἰς τὰ «Θρακικά» καὶ σύντομον περιγραφὴν τῆς πατρίδος του Αὐδήμιον, ἀπεβίωσε. Τὴν συμμετοχὴν μας εἰς τὸ πένθος ἐξεφράσαμεν πρὸς τοὺς οἰκείους του γραπτῶς καὶ προφορικῶς, θὰ καταχωρίσωμεν δὲ καὶ βιογραφίαν του εἰς τὸν 39ον Τόμον. Ἐπίσης, ἓνας ἐκλεκτὸς Θράξ, ὁ Ἰωάννης Ἀποστολίδης, πατὴρ διακεκριμένου μέλους μας, τοῦ κ. Τάκη Ἀποστολίδου, ἀνωτέρου ὑπαλλήλου τοῦ Γεν. Λογιστηρίου καὶ συνεχῶς μέλους τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀπεβίωσε κατόπιν μακρᾶς ἀσθενείας. Ὁ μεταστάς ἔδρασε εὐρύτατα ὡς ἰατρός - παθολόγος εἰς Ἀλεξανδροῦπολιν καὶ τὴν περιοχὴν ὅπου ἦτο πασίγνωστος. Φωτογραφίαν ἐπίσης μετὰ βιογραφίας του, θὰ καταχωρίσωμεν εἰς τὸν αὐτὸν Τόμον.

Μὲ τὴν συνεχιστέαν ἀσθένειαν τοῦ κ. Β. Νικολαΐδου, ἐκλεκτοῦ, δραστηρίου Θρακῆ καὶ μέλους τοῦ Δ. Σ. καὶ τὸν θάνατον τοῦ Α. Γιαννακοπούλου, αἱ τάξεις τοῦ 24μελοῦς Δ.Σ. ἔχουν ἀραιωθῆ καὶ πρέπει νὰ ληφθῇ πρό-

νοια εἰς τὰς ἐν ᾧψει ἀρχαιρεσίας πρὸς συμπλήρωσιν τῶν καὶ ἐξ ἄλλων ἀφορμῶν κενῶν.

ΣΤ') ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΔΙΟΙΚ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΔΙΕΤΘ. ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.

Αἱ κατὰ τὸ διετὲς χρονικὸν διάστημα πραγματοποιηθεῖσαι συνεδριάσεις τοῦ Δ. Συμβουλίου καὶ τῆς Δ. Ἐπιτροπῆς, παρ' ὅλας τὰς ἀντιξοότητες, αἰτινες ἀπασχολοῦν τὰ μέλη, εὐρίσκονται εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον μὲ τὰς τῆς προηγουμένης χρήσεως.

Ἡ Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν κ. κ. Φ. Μανουηλίδου, Προέδρου, Χ. Καραχαλίδου ἀναπλ. Προέδρου, Π. Τσατάλα Γεν. Γραμματέως, Ν. Παγιωτέλη ἀναπλ. Γεν. Γραμματέως καὶ Γ. Βερβελίδου Ταμίου, συνήρχειτο τακτικὰ καὶ ἐπελαμβάνετο ἐν ἀπυλῷ συνεργασίᾳ τοῦ προγραμματισμοῦ καὶ τῆς ἐγκρίσεως ὅλων τῶν ἀποφάσεων καὶ ζητημάτων, ἅτινα ἀφεώρων τὸ Σωματεῖον, σύμφωνα μὲ τὰ τηρούμενα λεπτομερῆ ἐνυπόγραφα πρακτικά. Ὅλα τὰ μέλη τῆς Δ. Ε. συμπεριλαμβάνονται μεταξὺ τῶν δωρητῶν, συνέβαλον δὲ καὶ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς προσφάτου δεξιώσεως, καλῶντα ἐξ ἰδίων τὸ πλεῖστον τῆς δαπάνης, διὰ τὰ μὴ ἐπιβαρυνθῆ ὁ ὑπὲρ τῶν πτωχῶν προϋπολογισμὸς μας.

Δεδομένου ὅτι τὰ μέλη τῶν δύο Συμβουλίων, ὡς εἶναι φυσικόν, λόγῳ τῶν ἰδιωτικῶν των ἐργασιῶν καὶ ὑποθέσεων, εἶναι ἀπασχολημένα, δὲν κατορθοῦται, ὡς θὰ ἔπρεπε, αἱ συνεδριάσεις νὰ εἶναι πυκνότεραι πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ ἀναγκαίαν ἐπέκτασιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου καὶ πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ ἐπιλογὴν καὶ ἄλλων καταλλήλων προσώπων, ἅτινα νὰ δύνανται νὰ ἀφοσιωθοῦν καὶ νὰ φροντίσουν διὰ τὰς γενικωτέρας ὑποθέσεις τοῦ Σωματείου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν καθημερινὴν ἀλληλογραφίαν, φυσικόν εἶναι αὕτη νὰ ἐμφανίζῃ αὔξησιν λόγῳ τῶν λεπτομερῶν οδηγιῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀνάγκη νὰ παρέχωνται καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνωνται πρὸς τὰς ἐπιτροπὰς διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν τοῦ φιλανθρωπικοῦ τομέως, ὅταν εὐρίσκονται δὲ οἱ Εἰσηγηταὶ εἰς Ἀθήνας, ἀναπτύσσονται καὶ προφορικῶς ὅσα εἶναι ἀπαραίτητα καὶ συντελεστικά διὰ τὴν εὐρυθμον λειτουργίαν τῶν ἐπιτροπῶν. Ἡ ἐργασία τοῦ γραφείου καὶ ἡ συνεχὴς ἀλληλογραφία ἀπαιτοῦν παρακολούθησιν καὶ καθημερινήν, οὐχὶ εὐχάριστον, προσέλευσιν τοῦ Προέδρου, ὅστις εἶναι εὐνόητον νὰ ὑφίσταται ταλαιπωρίαν, ἀνεξαρτήτως τῶν τακτικῶν, σχεδὸν καθημερινῶν, προσωπικῶν του μεταβάσεων εἰς τὰ Ὑπουργεῖα καὶ τὰς διαφόρους ἀρμοδίας ὑπηρεσίας.

Ἐπὶ τέλους, ἐπετεύχθη ἡ μεταφορὰ μας εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου 38 νέον γραφεῖον, διότι εἰς τὸ παλαιὸν ἐλλείπει ἀνεγκυστῆρος καὶ κεντρικῆς θερμάνσεως, ἡ ταλαιπωρία καθίστατο ἀνυπόφορος. Παρίσταται συνεπῶς ἀνάγκη

κατασκευής των απαραίτητων ραφιών δια την τοποθέτησιν και ταξιθέτησιν κατά Τόμους των χιλιάδων βιβλίων, ως και αγορά στοιχειώδους τινός επιπλώσεως, δια την οποίαν έδειξαν ένδιαφέρον εύποροι Θράκες, δωρηται - μέλη, και εύρισκόμεθα έν άναμονή έκπληρώσεως των ύποσχέσεων τούτων.

Ζ) ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ.

1) Είς τόν άναγνωσθησόμενον και δημοσιευόμενον ίσολογισμόν τής διετίας 1963 και 1964 μέχρι τέλους Ίανουαρίου 1965, σύμφωνα με τās καταχωρήσεις του Ταμείου και των Πρακτικών, ως και τόν έλεγχον, αναγράφονται έν λεπτομερεία τὰ σχετικά κονδύλια.

2) Η δαπάνη των έκδοθέντων δύο Τόμων, 37ου και 38ου άνήλθεν είς δρχ. 63.185, έκαλύφθη δέ από γενικās εισπράξεις Ύπουργείων και Ύργανισμών, από πωλήσεις βιβλίων, από συνδρομάς, δωρεάς κλπ. έσοδα.

3) Το Ταμείον είς μετρητά εμφανίζει αισιτωτικόν υπόλοιπον εκ δρχ. 13.376.50, όπερ μεταφέρεται είς νέον.

4) Ήπίσης ύφίσταται παρά τή Έθνική Τραπεζή τής Ελλάδος λ) σμός Ταμειυτηρίου αριθ. 749.106, παρουσιάζων τήν 31.1.65 υπόλοιπον δραχμών 94.665, ως και έξ (άντι τεσσάρων τής προηγ. χρήσεως) προθεσμιακά καταθέσεις (όμολογία) με σύνολον ποσοϋ δρχ. 458.881.

5) Κατά ταϋτα, ή καθαρά περιουσία του Σωματείου άνέρχεται τήν 31.1.1965 είς δρχ. 566.922.50, ένώ ή του προηγούμενου ίσολογισμού ήτο δρχ. 394.678,40 και ως εκ τούτου προκύπτει αύξησις τής περιουσίας κατά δρχ. 172.244,10.

6) Όσον άφορā τās δαπάνας, ήτοι ένοικίων, ηϋξημένων μισθών, τηλεφωνικών, αγοράς γραφομηχανής, δωρεών κλπ. γενικών έξόδων, αϋται άνέρχονται είς δρχ. 126.399.10, ένώ τής προηγούμενης χρήσεως ήσαν δρχ. 93.396,40.

Η ηϋξημένη διαφορά, ως άνεφέραμεν, είναι εύνόητος, κατόπιν τής έκτάσεως τής δραστηριότητος του Θρακικού Κέντρου. Πρέπει, έν τούτοις, να τονισθῆ ότι αι δαπάναι αϋται υπερχαλύπτονται από τās μη εισπραχθείσας εισέτι συνδρομάς των παλαιών και νέων μελών και από τās συνδρομάς των δωρητών. Οί αριθμοί οϋτοι δέν αποκλείεται να εμφανίσουν είς το μέλλον αλλοίωσιν. Καί αϋτά μεν όσον άφορā το κλείσιμον του ύπ' όψιν ίσολογισμού.

Έκτοτε, εκ του έγκριθέντος προγραμματισμού του 1965 και έξ υποβληθεισών αιτήσεων, από 1ης Φεβρουαρίου τρέχ. έτους, ό τομεϋς εύποιίας άπεργράφησε δρχ. 140.000, εκτός 40.000 περίπου δραχμών, αξία του ύπό έκτύπωσιν 39ου Τόμου των «Θρακικών». Έξ άλλου, έχομεν εισπράξει κατά το αϋτό χρονικόν διάστημα δρχ. 272.759, τὰ κονδύλια δέ ταϋτα, δεδομένου ότι υπάρχουν εισέτι οι τέσσαρες μήνες του 1965, θά ύποστοϋν αλλοίωσιν και ως

πρὸς τὰς εἰσπράξεις, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς χορηγίας, αἵτινες δὲν ἔχουν μέχρι τοῦδε ὀλοκληρωθῆ καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προκαθορισθοῦν.

Η) Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Καὶ ἤδη εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴ καταχρασθῶμεν περισσότερον τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὰ ἐν ἐκτάσει καὶ κατὰ κεφάλαια ἐκτεθέντα. Ἐτονίσαμεν καὶ ἄλλοτε καὶ εἶναι παγκοίνως ἀνεγνωρισμένον, ὅτι ὅπου ὁμιλοῦν οἱ ἀριθμοί, αἱ ἐπαναλήψεις εἶναι περιτταί.

Οἱ ἀπανταχοῦ Θραῖκες, πλούσιοι, ἰστοὶ καὶ πτωχοί, δὲν ἔπαυσαν ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι ζηλευτοὶ ἄνθρωποι, ἐντιμοὶ οἰκογενειάρχαι καὶ συνεπεῖς μετὰ σχολαστικότητι εἰς τὰς συναλλαγὰς των. Ἔχον ὅμως, ὡς καὶ ἄλλοτε μετὰ φρονητικότητος ἐτονίσαμεν, τὸ μεγάλο ἐλάττωμα τῆς ἀνευδότου ἀδιαφορίας ὡς πρὸς τὴν ἀνάμιξίν των εἰς τὰ κοινὰ καὶ εἰς τὰς κρατικὰς ὑποθέσεις. Τὸ ἐπιζήμιον τοῦτο μειονέκτημα δύναται κάπως νὰ θεραπευθῆ διὰ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας καὶ διὰ καταλλήλου σωματειακῆς ὀργανώσεως, ἐὰν εὐρίσκηται αὕτη εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς τῆς. Ἄς μὴ ἐγκαταλείψῃ συνεπῶς τὸν ἀγῶνα καὶ ἅς μὴ χάσῃ τὴν πρωτοπορίαν τοῦ τῶ Θρακικῶν Κέντρον, ὡς πρὸς τὴν παραδειγματικὴν ἐπέκτασιν καὶ λειτουργίαν τοιούτων ὀργανώσεων. Ἐὰν συνεχίσωμεν μετὰ τὸν αὐτὸν φιλότιμον καὶ εὐδοκίμον ρυθμὸν, δὲν ἐπιτελοῦμεν μόνον ἱστορικὸν καθῆκον πρὸς τὴν πατρίδα καὶ πρὸς τοὺς πάσχοντας ἀδελφούς, ἀλλὰ δίδομεν ἕνα ὠραῖον παράδειγμα ἀφυπνίσεως, ἄξιον μιμήσεως. Ἡ δικαιολογία ὅτι μᾶς ἀπορροποῦν ἰδιωτικαὶ φροντίδες καὶ ἀπασχολήσεις δὲν εἶναι ἱκανοποιητικὴ. Οἱ πρόγονοί μας, ὅταν δὲν ὑπῆρχεν ἐλεύθερον ἑλληνικὸν κράτος, ἐθουματούργησαν διὰ τῆς χριστιανικῆς τῶν ὀργανώσεως εἰς τοὺς κλάδους τῆς παιδείας, τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς μορφώσεως. Ἔχον καὶ αὐτοὶ τὰς φροντίδας των καὶ ἐκ περισσοῦ ἔστεροῦντο τῆς ἐλευθερίας, δὲν παρημέλουν, ἐν τούτοις, τὰ κοινὰ. Μετὰ ἀξιοθαύμαστον φιλοπονίαν ἐμόχθουν δι' αὐτὰ. Ἡ ἐργασία καὶ μόνον ἡ ἐργασία εἶναι ὁ κυριώτερος μοχλὸς πάσης ἐπιτυχίας. Οἱ Θραῖκες τῶν ἐπαρχιακῶν πόλεων καὶ πτωχῶν χωρίων, μᾶς ἔδωσαν ἐσχάτως ἕξοχα παραδείγματα. Τὰ μέλη εἰς Ἀθήνας μετὰ δυσκολίαν ἠριθμοῦντο εἰς 150. Σήμερον ἡ ἀναγνώρισις καὶ ἡ βοήθεια τῆς ἐπαρχίας τὰ ἀνεβίβασεν εἰς ὑπερεξακόσια. Ὅλιγοὶ ἐκλεκτοὶ συμπολιταὶ εὐρέθησαν ἐπικεφαλῆς καὶ εἰς περιορισμένας περιοχὰς ἐπετέλεσαν τὸ θαῦμα τοῦτο. Πρέπει νὰ ἔχωμεν ὅλοι μας ἐνδιαφέρον καὶ νὰ ἐργασθῶμεν ἀκαταπονήτως. Ἄν χρειάζεται οὔτε ἀνωτέρα μόρφωσις, οὔτε κοινωνικὸς πλοῦτος. Ἄς προέλθουν ἐκ τῶν τάξεων τούτων ὅσοι διαθέτουν περισσότερον χρόνον, ἅς ἀποβάλουν τὴν ἐγκληματικὴν ἀδιαφορίαν καὶ ἅς ζητήσουν νὰ βοηθήσουν ἕνα ἔργον, ὃπερ ἀπέδειξεν ὅτι δύναται νὰ ἀναπτυχθῆ περισσότερον καὶ νὰ μεγαλοουργήσῃ.

Δι' ὅσους εἶχαν τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν περιέργειαν νὰ ἀναγνώσουν τὸν

επίλογον τῆς Λογοδοσίας τοῦ 1963 εἰς τὸν 37ον Τόμον τῶν «Θρακικῶν», δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη πολλῶν ἐπαναλήψεων. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως, εἰς ὅσα ἐλέχθησαν, ἐπιβάλλεται νὰ σημειωθοῦν τὰ γενόμενα κατὰ τὴν ἔκτοτε τριετίαν, διότι ἡ σταδιοδρομία τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, ἀνδρωθεῖσα καὶ ἐπαυξηθεῖσα, προσέθεσεν εἰς τὸ ἐνεργητικόν τῆς νέα στοιχεῖα τῆς σημειωθείσης ἀνόδου καὶ εὐημερίας τοῦ Σωματείου.

Τὸ κεφάλαιον ἔχει ἀυξηθῆ καὶ παραμένει ἄθικτον, μολονότι διὰ τὸν τομέα φιλανθρωπίας καὶ τὰς ἐκδόσεις, ἐν τῷ μεταξὺ, διετέθησαν περίπου χίλια πεντακόσια λίραι χρυσαῖ. Σημαντικώτερον ὅμως καὶ ὑπεράνω τῆς οικονομικῆς ἀνόδου εἶναι ἡ εἰς ἀνέλπιστον βαθμὸν ἀύξησις τῶν μελῶν, τοῦτο δὲ αὐτονόητον τυγχάνει πόσον βοηθεῖ καὶ προάγει τὴν περαιτέρω ἐξέλιξιν καὶ τὴν αὐταπόδεικτον καλὴν φήμην τοῦ Σωματείου.

Ἡ νέα Διοίκησις εὕρισκε ἐστρωμένον τὸ ἔδαφος τῶν ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν μέσων, θάσει τῶν ὁποίων θὰ ἔχη ὑποχρέωσιν νὰ στερεώσῃ καὶ νὰ ἀυξήσῃ τὴν καλὴν κληρονομίαν, ἣν θὰ παραλάβῃ. Μεταξὺ τῶν ὑποχρεώσεων τῆς νέας Διοικήσεως, ἐκτὸς τῆς ἀνευ ἀνακοπῆς συνεχίσεως τῆς ἐκδόσεως τῶν «Θρακικῶν», τῆς ἐπειγούσης ἀνατυπώσεως τῶν ἐλλειπόντων Τόμων καὶ τῆς ἀντιμετωπίσεως νέων αἰτήσεων καὶ παροχῶν τοῦ τομέως εὐποΐας, ἐμφανίζεται καὶ ἓνα νέον σημαντικὸν θέμα τῆς ὀργανώσεως, καθοδηγήσεως καὶ μορφωτικῆς ἀναπτύξεως τῆς Θρακικῆς ἰδίᾳ νεολαίας. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ διάφοροι σίλλογοι, καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου ὠφέλιμοι, ἀποβλέπουν εἰς τὴν διὰ παντὸς μέσου πρόδοτον τῆς νεολαίας. Δὲν ὀμιλοῦμεν διὰ τὰς πόλεις. Τὰ χωρία τῆς Θράκης, περὶ ὧν τὸ ἄμεσον ἐνδιαφέρον μας, εὕρισκονται ἀτυχῶς εἰς ὑπανάπτυκτον καὶ θλιβεράν κατάστασιν. Ἐπρογραμματίσαμεν ἤδη νὰ γίνῃ ἔρευνα καὶ μελέτη διὰ τὴν στοιχειώδη (κατωτάτην) ἐκπαίδευσιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν, ὡς ἀφετηρίαν, θὰ γίνῃ ἡ ἐξόρμησις πρὸς καλλιτέραν μορφωτικὴν διαπαιδαγώγησιν. Τὸ θέμα, παγκοσμίου ἄλλωστε ἐνδιαφέροντος, πρέπει σοβαρῶς νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ. Εἰς τὴν νέαν Διοίκησιν τὸ συνιστῶμεν ἐκθύμως. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἐπιβάλλεται νὰ ἀφυπνισθοῦν καὶ κινηθοῦν δραστηρίως οἱ νέοι τῆς Θράκης διὰ καταλλήλων Συλλόγων, μὲ συναθροίσεις εἰς τοπικὰς μικρολέσχας ἵνα δημιουργηθῇ τὸ ἀπαραίτητον στοιχεῖον, καλλιεργηθῇ τὸ πνεῦμα καὶ πεισθοῦν οἱ ἀρμόδιοι νὰ ἐνθουμηθοῦν καὶ τὴν Θράκην, ἡ ὁποία ἀτυχῶς, οὔτε Ὑπουργοὺς ἐν ἐνεργείᾳ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, διαθέτει, οὔτε δὲ ἐκ τοῦ παρελθόντος πολιτικὰς ἐκ κληρονομίας προσωπικότητας, αἵτινες νὰ ἐπιβάλλωνται εἰς τὰς κατὰ καιροὺς κυβερνήσεις, ὡς γίνεται εἰς ἄλλας περιοχὰς τῆς ἐπικρατείας.

Ὅταν ὑπάρξῃ τοιαύτη μορφωτικὴ ἀνάπτυξις τῶν νέων αὐτοὶ μόνοι θὰ δύνανται νὰ διεκδικοῦν τὰ αἰτήματά των καὶ ἀπὸ τὴν ὀλότητα θὰ ἐκπηγάσουν οἱ εὐφυεῖς, οἱ ἐντμιοὶ καὶ οἱ δραστήριοι οἱ ὁποῖοι θὰ ἀναλάβουν ἐπικαίρους θέσεις πρὸς διεκδίκησιν τῶν καταπατομένων δικαιωμάτων των. Τὸ Θρακικὸν

ΤΑΜΕΙΟΝ ΘΡΑ
 Ἀπολογισμὸς διαχειρί

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ

Ἐπόλοιπον Ταμείου τὴν 31.1.1963		Δρχ. 22.338,80
Ἀπὸ ὑπόλοιπον καταγραφῆς πωλήσεως βιβλίων καὶ ἐνισχύσεων «Θρακικῶν», σύμφωνα μὲ ἀναλ. πίνακα	Δρχ. 12.928.—	
Ἀπὸ ὑπόλοιπον λ/σμοῦ ὄψεως Ἴονικῆς - Λαϊκῆς Τραπεζῆς ἀρ. 3563	» 4.175,40	
Ἀπὸ δωρεᾶς εἰς μνήμην	» 10.500.—	
Ἀπὸ καθυστερουμένης συνδρομᾶς ἀπλῶν μελῶν 1962	» 1.800.—	
Ἀπὸ τρεχούσας συνδρομᾶς ἀπλῶν μελῶν 1963 καὶ 1964	» 19.320.—	
Ἀπὸ καθυστερουμένης συνδρομᾶς δωρητῶν - μελῶν 1962	» 500.—	
Ἀπὸ τρεχούσας συνδρομᾶς δωρητῶν - μελῶν 1963 καὶ 1964	» 57.544,50	
Ἀπὸ προκαταβολὰς συνδρομῶν δωρητῶν 1965	» 6.000.—	
Ἀπὸ πωλήσεις εἰς βιβλιοπωλεῖα κλπ. «Θρακικῶν»	» 690.—	» 113.457,90
Ἀπὸ εἰσπράξεις 1963 καὶ 1964 Ἐπιπυργείων, Τραπεζῶν καὶ διαφόρων Ὄργανισμῶν ἔναντι «Θρακικῶν»	» 370.952.—	
Ἀπὸ τόκους προθεσμιακῶν καταθέσεων καὶ λ/σμῶν ὄψεως	» 54.418,40	» 425.370,40
		» 561.167,10

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Καταθέσεις παρὰ Τραπεζαῖς 31.1.1963		» 372.339,50
		» 933.506,60

Ὁ Πρόεδρος

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31
 Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς

Φ. ΜΑΝΟΥΗΛΙΔΗΣ

Π. ΤΣΑΤΑΛΑΣ

ΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

σεως χρήσεων 1963 και 1964

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΔΑΠΑΝΑΙ

Ένοικια γραφείου—αποθήκης Βουλής 20 διετίας, σύμφωνα με αποδείξεις	Δρχ. 17.140.—
Μισθοί έκτακτου βοηθού υπαλλήλου σύμ- φωνα με αποδείξεις	» 43.000.—
Δωρεαί εις μνήμην σύμφωνα με αποδ.	» 2.000.—
Τηλέφωνον εις Ο.Τ.Ε. δύο γραφείων σύμ- φωνα με αποδείξεις	» 3.820,20

ΤΟΜΕΥΣ ΕΥΠΟΙΪΑΣ

Προμηθευτήσεις πτωχών νεανίδων εκ Θρά- κης (δικαιολογητικά και αποδείξεις)	Δρχ. 100.000
Βραβεύσεις άριστούχων τελειοφοίτων Γυ- μνασίων (δικαιολογητικά και αποδείξεις)	» 55.000
Διάφοροι έκτακτοι φιλανθρωπικοί ένισχύ- σεις συστάσει Μητροπολιτών δι' άποπερά- τωσιν Ναών, εις πάσχοντας ιδιώτας κλπ. (δικαιολ. και αποδείξεις.)	» 22.000
Έκτύπωσις 37ου και 38ου Τόμων (27.750 + 34.435) (σύμφωνα με τιμολόγια και αποδείξεις)	» 63.185
	» 240.185.—

Έξοδα 34μήνου παραμονής εις γραφείον I' Σεπτεμβρίου άνευ ένοικίου, μεθ' όλων των κοινοχρήστων δαπανών, σύμφωνα με άπ.	» 19.200.—
Άγορά γραφομηχανής σύμφωνα με άπ.	» 3.500.—
Διάφορα έκτακτα έξοδα δώρων κλπ., σχε- τικών με τó είσπρακτικόν έργον, σύμφωνα με αποδείξεις.	» 16.644,40
Τακτικά έξοδα δύο γραφείων 24μήνου ήτοι τυπογραφικά, ταχυδρομικά, τηλεγραφικά, μεταφορικά, είσπρακτικά, ασφάλιστρα, γρ. ύλη, σύμφωνα με αποδείξεις	» 21.094,50
	» 366.584,10
Υπόλοιπον Ταμείου την 31.1.1965	» 13.376,50

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Καταθέσεις παρά Τραπεζαίς 31.1.1965 (ώς συν/μένη αναλυτική κατάσταση)	» 553.546.—
	» 933.506,60
	====

Ιανουαρίου 1965
Ο Ταμίας

Γ. ΒΕΡΒΕΛΙΔΗΣ

Η Έξελεγκτική Έπιτροπή
Χ. Μεζιλόπουλος
Χ. Άποστολίδης
Π. Νικολαΐδης

Κέντρον ὀφείλει μεταξὺ τῶν ἐπιδιώξεών του νὰ βοηθήσῃ τὸν συναγεμὸν καὶ τὴν ἀφύπνισιν τῶν νέων κυρίως τῶν χωρίων τῆς Θράκης. Ἡ νέα Διοίκησις πιστεύομεν ὅτι θὰ ἐνισχύσῃ ἐκθύμως τὴν τοιαύτην προσπάθειαν, ἡ δὲ παλαιὰ φρουρά, πρὶν ὀλοκληρωθῆ ἢ φθορὰ τοῦ χρόνου, θὰ παραχωρήσῃ μὲ τὴν ἐμπειρίαν καὶ τὸ κῦρος ποὺ τὴν διακρίνει, τὴν θέσιν τῆς εἰς τοὺς νέους, ἀρκεῖ οὗτοι νὰ ἀποδείξουν ὅτι θὰ φανοῦν ἀντάξιοι μιᾶς τοιαύτης ὑψηλῆς ἀποστολῆς.

Σπεύσατε ἀγαπητοὶ φίλοι, ἠνωμένοι καὶ πιστοὶ εἰς τὰς ἱερὰς παραδόσεις τῆς ἀγαπημένης μας Θράκης νὰ συσπειρωθῆτε μὲ ἀγάπην καὶ ἐνδιαφέρον εἰς τὸ Θρακικὸν Σωματεῖον μας χωρὶς παρεξηγήσεις ἢ ἀντιγωνίας. Ἄς ἐπιδοθῶμεν ὅλοι μὲ ζῆλον καὶ φιλοπονίαν εἰς τὴν καλλιτέραν ὀργάνωσιν καὶ παγίωσιν τοῦ μέχρι τοῦδε ἔργου καὶ εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν ἀτελειῶν καὶ σφαλμάτων, ἅτινα ἀνθρώπινον εἶναι νὰ σημειοῦνται. Θὰ αἰσθανώμεθα ὅλοι μίαν ἐνδόμυχον ἱκανοποίησιν καὶ ἡ συνείδησις δὲν θὰ μᾶς ἐλέγῃ ὅτι δὲν ἐπετελέσαμεν τὸ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐπιβαλλόμενον ἱερὸν καθήκον καὶ ὅτι δὲν ἀντεπεκρίθημεν εἰς τὸ ἀκέραιον πρὸς τὰς ἱστορικὰς παραδόσεις τῆς, ἐν τῇ περιορισμένῳ δὲ μέτρῳ τῶν δυνάμεών μας ὅτι δὲν συνετελέσαμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐνδόξου καὶ αἰωνίας Ἑλλάδος. (Ἐπευφημία, χειροκροτήματα).

ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου

Ἐν Ἀθήναις σήμερον τὴν 7ην Σεπτεμβρίου 1965, οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι: 1) Χριστόδουλος Μεζιλόπουλος, 2) Χρῆστος Ἀποστολίδης καὶ 3) Πέτρος Νικολαΐδης, ἀποτελοῦντες τὴν τριμελῆ Ἐξελεγκτικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, ἣτις ἐξελέγη νομίμως κατὰ τὴν λαβοῦσαν χώραν τὴν 22αν Μαΐου 1963 Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Σωματείου, προέβημεν, συμφώνως τῷ Καταστατικῷ, εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς διαχειρίσεως τοῦ Ταμίου κ. Γεωργίου Βερβελίδου, τῶν ἐτῶν 1963 καὶ 1964, ἐξ οὗ προέκυψαν τὰ ἑξῆς:

Ἐχρησιμοποιήθησαν διπλότυπα συνδρομῶν ἀπλῶν μελῶν ἀπὸ τοῦ ἀριθ. 1740 μέχρι καὶ τοῦ ἀριθ. 2000 συμπεριλαμβανομένου καὶ ἀπὸ τοῦ ἀριθ. 701 μέχρι καὶ τοῦ ἀριθ. 861 συμπεριλαμβανομένου. Διὰ τῶν ὡς ἄνω διπλοτύπων εἰσεπράχθησαν δρχ. 21.120 ἀφορῶσαι συνδρομὰς τῶν ἐτῶν 1962, 1963 καὶ 1964. Παραμένουν ἀνείσπρακτοι αἱ ὑπ' ἀριθ. 1840, 702, 719, 722, 723 καὶ 724 ἀποδείξεις, αἵτινες δὲν ἠκυρώθησαν καὶ θέλει ἐπιδιωχθῆ ἢ εἰσπραξῆς των.

Ἐχρησιμοποιήθησαν διπλότυπα δωρητῶν—μελῶν ἀπὸ τοῦ ἀριθ. 362 μέχρι καὶ τοῦ ἀριθ. 475 συμπεριλαμβανομένου, εἰσεπράχθη δὲ ἐκ συνδρομῶν

δωρητῶν—μελῶν τῶν ἐτῶν 1962, 1945 καὶ 1964 καὶ ἀπὸ προκαταβολᾶς 1965 τὸ ποσὸν τῶν δρχ. 64.044,50.

Εἰσεπράχθη ὡσαύτως ἀπὸ διαφόρους δωρεὰς εἰς μνήμην τεθνεώτων τὸ ποσὸν τῶν δρχ. 10.500.

Παραβαλόντες τὰ ποσὰ τῶν διπλοτύπων μὲ τὰ ἐν τῷ Ταμείῳ καταχωρηθέντα παρατηρήσαμεν ὅτι ἅπαντα ἔχουσι συμπεριληφθῆ εἰς τὴν οἰκείαν στήλην τῶν εἰσπράξεων, ὡς ἐπίσης καὶ πᾶσαι αἱ γινόμεναι πληρωμαὶ ἔχουσι δικαιολογητικά, τινὰ τῶν ὁποίων εἶναι ἀτελεῖ.

Συνεκεντρώθη ἐξ ἄλλου ἀπὸ διαφόρους εἰσφορὰς καὶ πωλήσεις σειρῶν «Θρακικῶν» εἰς Ὑπουργεῖα, Τραπεζας, διαφόρους Ὄργανισμούς, Βιβλιοπωλεῖα κλπ., τὸ ποσὸν τῶν δρχ. 371.640, ὡς ἐπίσης καὶ ἀπὸ τόκους προθεσμιακῶν παρὰ Τραπεζαῖς καταθέσεων καὶ λ)σμῶν ὄψεως ποσὸν δραχμῶν 54.418,40.

Αἱ δαπάναι εἰς γενικά ἔξοδα ἀνέρχονται συνολικῶς εἰς δρχ. 366.584,10, ἀναλυόμενα ὡς ἀκολούθως: Ἐνοίκια γραφείου—ἀποθήκης (Βουλῆς 20) δρχ. 17.140, μισθοὶ ἐκτάκτου βοηθοῦ ὑπαλλήλου δρχ. 43.000, διάφοροι φιλοanthρωπικαὶ δωρεαὶ εἰς μνήμην δρχ. 2.000, τηλέφωνον εἰς Ο.Τ.Ε. δρχ. 3.820,20, προικοδοτήσεις πτωχῶν νεανίδων ἐκ Θράκης δρχ. 100.000, βραβεύσεις ἀριστούχων τελειοφοίτων Γυμνασίων ἐκ Θράκης δρχ. 55.000, διάφοροι φιλοanthρωπικαὶ ἐνισχύσεις συστάσει Μητροπολιτῶν διὰ Ἰ. Ναυός, εἰς πάσχοντας ἰδιώτας κλπ. δρχ. 22.000, ἐκπτώσεις δύο Τόμων 37ου καὶ 38ου δρχ. 63.185, ἔξοδα παραμονῆς ἐπὶ 34 μῆνας εἰς γραφεῖον Γ' Σεπτεμβρίου διὰ κοινόχρηστα δρχ. 19.200, ἀγορὰ γραφομηχανῆς δρχ. 3.500, διάφορα ἔκτακτα ἔξοδα δώρων κλπ. σχετικῶν μὲ τὸ εἰσπρακτικὸν ἔργον δρχ. 16.644,40 καὶ τακτικὰ ἔξοδα δύο γραφείων 24μῆνου, ἧτοι τυπογραφικά, ταχυδρομικά, τηλεγραφικά, μεταφορικά, εἰσπρακτικά, ἀσφάλιστρα καὶ γραφικὴ ὕλη δρχ. 21.094,50. Συνεπῶς τὸ ὑπόλοιπον Ταμείου μετρητῶν ἀνέρχεται εἰς δρχ. 13.376,50, ὅπερ μεταφέρεται εἰς τὴν νέαν χρῆσιν.

Ἡ κίνησις ἐξ ἄλλου τῶν καταθέσεων παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος τοῦ Σωματείου, παρουσιάζεται ὡς ἐξῆς:

1) ὑπ' ἀρ. 103862)832278)040	ἐτησ. πρ)κὴ λήξ.	3. 3.65	δρχ.	80.000
2) » » 103892)832287)040	» » »	17. 6.65	»	59.150
3) » » 019911)832027	» » »	21. 6.65	»	50.000
4) » » 018650)832180)040	» » »	4. 9.65	»	124.731
5) » » 63293)832245)040	» » »	4. 7.65	»	50.000
6) » » 028611)832007	» » »	3.10.65	»	95.000
7) Λ)σμός Ταμειυτηρίου ὑπ' ἀριθ. 749106			»	94.665
			»	553.546

Αἱ καταθέσεις αὗται ὁμοῦ μετὰ τοῦ ὑπολοίπου μετρητῶν ἐκ δρχ. 13.376,50

συμποσούνται εις δραχ. 566.922,50, αίτινες είναι ή περιουσία του Σωματείου την 31.1.1965.

Άπο τὰ μέσα του 1963 ἀπεφασίσθη παρὰ τῆς Διοικήσεως νὰ ἐπεκταθῆ ή δρᾶσις του Θρακιου Κέντρου και εις τομέα εὐποιίας, διετέθη δὲ διὰ προικοδοτήσεις ποσὸν δραχ. 100.000, διὰ βραβεύσεις ποσὸν δραχ. 55.000 και εις λοιπὰ ἔργα φιλανθρωπίας ποσὸν δραχ. 22.000. Οὕτω τὸ σύνολον τῶν τοιούτων διαθέσεων ἀνῆλθεν εις δραχ. 177.000.

Υπάρχουν ιδιαίτεροι ὀνομαστικοὶ φάκελλοι μετὰ πλήρων δικαιολογητικῶν κλπ. στοιχείων, ἀποδείξεις εἰσπραχθέντων παρ' ἑνὸς ἐκάστου ποσῶν, ὡς ἐπίσης και πρακτικὰ τῶν τοπικῶν ἐπαρχιακῶν ἐπιτροπῶν, ληξιαρχικαὶ πράξεις γάμων, ἀποδείξεις Γυμνασιαρχῶν και Καθηγητῶν ἐκάστου Γυμνασίου (Λυκείου), οὕτως ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸς ὁ πολλαπλοῦς ἔλεγχος ὄλων τῶν διατιθεμένων ποσῶν.

Κατὰ τὸν ἔλεγχόν μας διεπιστώσαμεν ὅτι ή διαχείρισις ὑπῆρξε κανονική και σύμφωνα πρὸς τοὺς σκοποὺς του Θρακιου Κέντρου. Θεωροῦμεν ὅμως ὑποχρέωσιν νὰ διατυπώσωμεν τὰς κατωτέρω παρατηρήσεις:

Εἶναι γεγονός ὅτι ή Διοίκησις του Θρακιου Κέντρου, ἐν τῇ προσπάθειά της νὰ πραγματοποιήσῃ μεγαλύτερα ἀποτελέσματα και νὰ ἐξυπηρετήσῃ τοὺς φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς του Κέντρου δὲν ἔδωσε τὴν δέουσαν σημασίαν εις τινὰς τίπους, και δὲ ἐτήρησε πιστῶς τὸ Καταστατικόν. Η πεποίθησις μας ὅτι ἀπὸ τὸν Πρόεδρον πηγάζει ὀλόκληρος σχεδὸν ή δραστηριότης του Κέντρου και ὅτι αὐτὸς προσωπικῶς ἔχει ἐπωμισθῆ τὸ ὄλον βάρος, μᾶς ἐπιβάλλει, ἀφοῦ ἐκφράσωμεν εὐχαριστίας και θαυμασμὸν διὰ τὰ ἐπιτελούμενα, νὰ εἴμεθα ἐπιεικεῖς και νὰ παρίδωμεν ὠρισμένας ἀτσελίας.

Η μόνη σημαντικὴ ἀταξία, ἣτις θὰ ἠδύνατο νὰ δημιουργήσῃ ἀνομιλίαν και νὰ προκαλέσῃ ζητήματα, ἦτο ή κατάθεσις, χάριν εὐκολίας, τῶν τρεχόντων διαθεσίμων εις προσωπικὸν λογαριασμὸν Ταμειτηρίου παρὰ τῇ Ἑθνικῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος (παρ' ἣ εὐρίσκειται κατατεθειμένη ἐπὶ προθεσμία ἅπασα ή περιουσία ἐπ' ὀνόματι του Θρακιου Κέντρου), ὑπ' ἀριθ. 749106, τὸ ὑπόλοιπον του ὁποίου την 31.1.1965 ἦτο δραχ. 94.665. Τὴν ἀταξίαν ταύτην ἀντελήφθησαν οἱ ἀρμόδιοι και κατόπιν ἐνεργείας των την 17.8.1965, ή προσωπικὴ αὐτῆ κατάθεσις Ταμειτηρίου μετεφέρθη εις λογαριασμὸν ὄψεως ἐπ' ὀνόματι του Θρακιου Κέντρου ὑπ' ἀριθ. 04.806.15. Τὸ ὑπόλοιπον του λογαριαμοῦ τούτου ἀνέρχεται εις δραχ. 290.788, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1.165527) 17.8.1965 ἀποδείξεως του Α' Κεντρικου Καταστήματος τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς Ἑλλάδος.

Υποβάλλοντες τὴν ἀνωτέρω ἔκθεσιν ἡμῶν εις τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν, συνιστῶμεν εις τὸ ἐκλεγθὸς Διοικητικὸν Συμβούλιον και τὴν Διευθύνουσαν Ἐπιτροπὴν, τὴν πιστὴν τήρησιν του Καταστατικου του Θρακιου Κέντρου. Αἱ δαπάναι, ἐκτὸς τῶν τρεχουσῶν, δεόν νὰ πραγματοποιοῦνται μόνον

μετ' απόφασιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, αἱ δὲ γενόμεναι πληρωμαὶ νὰ υποβάλλωνται πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸ ἐπόμενον Συμβούλιον. Εἰς τὰ ἐκδιδόμενα ἐντάλματα νὰ ἀναγράφηται ἡ σχετικὴ ἀπόφασις τῆς Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς.

Αἱ ὡς ἄνω παρατηρήσεις μας, οὐδόλως, φυσικά, ἔχουσι τὴν ἔννοιαν μομφῆς. Σκοπὸν ἔχουν νὰ ἐπιστήσουν τὴν προσοχὴν τῆς Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς, ὥστε νὰ μὴ ἐπαναληφθοῦν εἰς τὸ μέλλον παρατυπία, δυνάμεναι νὰ δημιουργήσουν ζητήματα.

Τέλος συνιστῶμεν τὴν ἔγκρισιν ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ ὑποβαλλομένου ἰσολογισμοῦ.

Ἰδόντες τὸ ἔργον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, θεωροῦμεν ὑποχρέωσίν μας νὰ ἐκφράσωμεν τὰ συγχαρητήριά μας πρὸς δλόκληρον τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὸν σεβαστὸν μας Πρόεδρόν του, εἰς τὸν ὁποῖον κυρίως ὀφείλεται ἡ ἀκμὴ καὶ τὰ θαυμαστὰ ἐπιτεύγματα τοῦ Σωματείου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1965

Ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ

ΧΡ. ΜΕΖΙΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Π. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀνωτέρω ὁ Πρόεδρος σύμφωνα με τὴν ἡμερησίαν διάταξιν ἐρωτᾷ ἐὰν ὑπάρχουν παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ὡς ἄνω πεπραγμένων καὶ καλεῖ τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ λάβουν τὸν λόγον. Οἱ παριστάμενοι ὑποδέχονται με χειροκροτήματα καὶ ἐπευφημίας τὰ ὡς ἄνω ἐκτεθέντα, λαμβάνει δὲ τὸν λόγον ὁ κ. Γ. Γεωργιάδης, ὅστις λέγει:

«Θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ἐκφράσω ἕνα ἐγκάρδιον εὐχαριστῶ στὸν ἀειθαλῆ Πρόεδρο τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου κ. Μανουηλίδη, στὸν ὁποῖο ὀφείλονται τὰ ἀξιοθαύμαστα ἐπιτεύγματα τοῦ Σωματείου. Ἡ πίστις του, ἡ δλόληνη ἀφοσίωσις, ἡ δραστηριότης, τὸ ἀνανεούμενον νεανικὸν σφρῖγος, ἡ ἐξέχουσα θέσις του στὴν κοινωνία, ἡ φλόγα τῆς ψυχῆς του γιὰ τὴ Θράκη, τὴ Θράκη μας, ὅλα αὐτὰ τὸν ἐδημιούργησαν μαχητὴν ἀκάματο. Ἐκφράζω εὐχαριστίας δι' ὅλα τὰ ἐπιτευχθέντα καὶ εὐχομαι ὑγεία καὶ οἰκογενειακὴ εὐτυχία καὶ δύναμη γιὰ τὴ συνέχισι τοῦ πατριωτικοῦ τούτου ἔργου. Εὐχαριστίας θεριμᾶς πρὸς τὴ Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ καὶ πρὸς τοὺς καθ' οἰονδήποτε τρόπο βοηθοῦντας τὸ ἔργο τοῦ Σωματείου. Ἰδιαιτέρως εὐχαριστῶ τοὺς κ. κ. Εἰσηγητὰς Ἐβρου καὶ Σάνθης καὶ εὐχομαι νὰ ξανασυναντηθοῦμε σὲ δύο χρόνια πάλι ὅλοι μαζί».

Τὴν ὁμιλίαν τοῦ κ. Γεωργιάδου ἐπιδοκιμάζει καὶ χειροκροτεῖ ἡ Συνέλευσις, ὁ δὲ κ. Θ. Παπαδόπουλος, δεῦτερος ὁμιλητῆς, λέγει ὅτι συμφωνεῖ με ὅσα εἶπεν ὁ κ. Γεωργιάδης ἀπολύτως καὶ ὡς ἐκ τούτου παραιτεῖται τοῦ λόγου του.

Ὁ κ. Πρόεδρος ἐν συνεχείᾳ ἀναφέρει ὅτι ἡ σημερινὴ Συνέλευσις ἔχει τὴν εὐχαρίστησιν νὰ παρακάθῃνται κατ' αὐτὴν διακεκρομένοι συνεργάται τῶν

Ἐπαρχιακῶν Ἐπιτροπῶν καὶ δίδεται ὁ λόγος εἰς τὸν Εἰσηγητὴν τῆς Ἐάνθης κ. Ἄρ. Γεννάδιον, πολύτιμον φίλον τοῦ Κέντρου. Ὁ κ. Γεννάδιος λέγει τὰ ἑξῆς:

«Εἶμαι εὐτυχὴς διότι ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου στὴν πατριδα μου Ἐάνθη, εὐρίσκομαι σήμερα ἀνάμεσά σας γιὰ νὰ σᾶς μεταφέρω τὰ αἰσθήματα τῶν κατοίκων τῆς. Πρὶν ἓνα χρόνον τὸ Σωματεῖο, μὲ τὴ συνεργασία τοῦ παλαιοῦ καὶ ἀγαπητοῦ κοινοῦ μας φίλου κ. Γεωργιάδη πρώην Νομάρχου, μοῦ ἀνέθεσε τὴν εἰσήγησι τῆς ἐκεῖ Ἐπιτροπῆς του. Τὰ μέλη τῆς τοπικῆς μας ἐπιτροπῆς εἶναι τὰ καλύτερα πρόσωπα τῆς μικρᾶς κοινωνίας τῆς πόλεώς μας. Διερχόμεθα ἐποχὴν κρίσεως συνειδήσεων καὶ διὰ πρώτην φορὰν ἐμφανίζεται εἰς τὴν ἐπαρχίαν δρᾶσις τοιαύτη, ὡς ἡ τοῦ τομέως φιλανθρωπίας τοῦ Κέντρου. Ἀπευθύνω θερμοτάτας εὐχαριστίας πρὸς τὸν Πρόεδρο κ. Μανουηλίδην καὶ πρὸς τοὺς συνεργάτας του τῆς Λοικῆσεως διὰ τὸ ἐκδοτικὸν καὶ εὐποιᾶς ἔργον, διότι δι' αὐτοῦ ἠδυνήθημεν νὰ ἐνισχύσωμεν καὶ νὰ ἀποκαταστήσωμεν πτωχὰ κορίτσια ποὺ ἦσαν χρόνια ἀρραβωνιασμένα χωρὶς τὴν δυνατότητα τελέσεως τῶν γάμων των. Σᾶς φέρνω δύο τελευταῖα παραδείγματα γάμων ὅπου στὸν ἓνα ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ νύμφη ἦσαν κοφάλαλοι, κατὰ τὴν τελετὴν δὲ ἐλιδόσεως τῆς προικοδοτήσεως, (χρὴν διερμηνέως ἔξετελει ὁ πατήρ τῆς νύμφης), ἦσαν ὅλοι κατασυγκινημένοι μέχρι διακρύου καὶ δὲν ἐγνώριζον πῶς νὰ ἐκφράσουν τὴν εὐγνωμοσύνην των. Ἐἰς ἑτέραν ἐπίσης περιπτώσιν γάμου κόρης παμπιάχου δεκαμελοῦς οἰκογενείας, ἀναρέρομαι διὰ νὰ δείξω πόσον τόπο πιάνει ἡ ἐκ 5.000 δρχ. προικοδοτήσις. Ἄλλη ἀγοστᾶζει μίαν μηχανήν, ἄλλος μίαν ἀγελάδα κ.ο.κ. Λί διδόμεναι ἐπίσης βραβεύσεις πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ μαθητρίας τελειοφοίτους τῶν Λυκείων, τοὺς ἐπιδείξαντας ἐπιμέλειαν καὶ ἄριστον ἦθος, πτωχὰ παιδιὰ, μὴ δυνάμενα νὰ ἀνταπεξέλθουν εἰς τὰ ἔξοδά των καθίστανται λίαν εὐεργετικά. Δείχνουμε δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ὅτι ἐνδιαφερόμεθα δι' αὐτοὺς ὅτι δὲν ἀδιαφοροῦμε, διότι εἰς ἐναντίαν περιπτώσιν ὅα μᾶς ποῦν' τί τοὺς δώσαμε καὶ ἔχομεν ἀπαιτήσεις; Μὲ λίγα λόγια ἡ ἐπίδρασις τοῦ τομέως εὐποιᾶς ὑπῆρξε σπουδαία. Προτείνω ὅτι πρέπει νὰ προωθηθῶν τὰ «Θρακικὰ» μέχρι τοῦ ἀκροτάτου σημείου γιὰ νὰ μπορῆ νὰ τὰ διαβάξῃ ὅλος ὁ κόσμος μικροὶ καὶ μεγάλοι, νὰ γίνουν ἀκόμη καὶ διαλέξεις Θρακικοῦ περιεχομένου διὰ νὰ διαφωτισθῶν οἱ συμπατριῶται μας. Ἡ Θράκη μας εἶναι καὶ θὰ παραμείνῃ πάντοτε Ἑλληνική. Ποτὲ δὲν εἶναι ἀργά. (Χειροκροτήματα). Ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλι πρὸς ὅλους σας τίς θερμῆς μου εὐχαριστίες, σᾶς μεταφέρω τὸν χαιρετισμὸ τῶν μελῶν τῆς Ἐάνθης, ἰδιαιτέρως δὲ ἀπευθύνω εὐχῆς καὶ εὐχαριστίες πρὸς τὸν ἀκάματο Πρόεδρό μας».

Δίδεται κατόπιν ὁ λόγος εἰς τὸν Εἰσηγητὴν τῆς Ἐπιτροπῆς Σαμοθράκης κ. Λενοῦδιαν ὅστις λέγει τὰ κάτωθι:

«Δὲν μπορῶ νὰ ἐκφράσω τὴ χαρὰ μου, διότι εὐρίσκομαι μαζί σας. Φέρνω τὸ χαιρετισμὸ τοῦ νησιοῦ μου τῆς Σαμοθράκης μας. Εὐχαριστῶ τὸ Θρακικὸ

Κέντρο, διότι με εξέλεξεν ὡς Εἰσηγητὴν τῆς ἐκεῖ Ἐπιτροπῆς του πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν σκοπῶν του εὐποιίας. Δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ χρωματίσω τὸ ὑπὸ τοῦ Σωματείου ἐπιτελούμενον ἔργον. Δεῖγμα ὑποδοχῆς τὰ 41 μέχρι τοῦδε μέλη τὰ ὁποῖα ὑπόσχομαι νὰ διπλασιάσω με καταλλήλους ἐνεργείας. Τελειώνοντας σὰς ἐκφράζω τὰς εὐχαριστίας μου, καθὼς καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην ὅλων τῶν εὐεργετουμένων, δὲν θὰ παύσουμε δὲ νὰ διατηροῦμε καὶ στὸ μέλλον στενὸ δεσμὸ μετὰ τὸ Θρακικὸ Κέντρο (χειροκροτήματα)».

Εἶτα λαμβάνει τὸν λόγον ὁ ἐκπρόσωπος Ἐπιτροπῆς Σουφλίου κ. Τερζούδης ὅστις λέγει τὰ κατωτέρω:

«Ὡς δημοδιδάσκαλος καὶ μέλος τῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς στὸ Σουφλί εἶμαι ἐνήμερος τῆς φιλανθρωπικῆς καὶ ἀνθρωπιστικῆς δράσεως τοῦ Σωματείου. Σὰς μεταφέρω τὸν χαιρετισμὸ καὶ τὰς εὐχαριστίας τῆς Ἐπαρχίας μου διὰ τὸ ἐπιτελούμενον φιλανθρωπικὸν καὶ ἐκδοτικὸν σας ἔργον. Μὲ ἀπασχόλησε κι' ἐμένα τὸ ἄφθονο λαογραφικὸ ὕλικὸ τοῦ τόπου μας ἔχω δὲ συλλέξει ἀρκετὰ στοιχεῖα μετὰ τὴ βοήθεια τῆς μητρὸς μου καὶ τῆς πενθερᾶς μου καὶ ἐλπίζω νὰ δυνηθῶ νὰ παρουσιάσω τὴν ἐργασίαν μου αὐτὴν τώρα πού εἶμαι πλέον συνταξιούχος. Περαιῶν ἀπευθύνω καὶ πάλιν τὶς θερμὰς εὐχαριστίας ὅλων μας».

Ἐν συνεχείᾳ σύμφωνα μετὰ τὸ ὄν, ἄν μέρος τῆς ἡμερησίας διατάξεως, ἐκλέγονται διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας παμψηφεί αἱ δύο Τριμελεῖς Ἐπιτροπῆς ἤτοι Ἐφορευτικὴ ἐπὶ τῶν ἐκλογῶν ἐκ τῶν κ. κ. Α. Γιαννακάκη, Χ. Καραχαλίδη καὶ Ν. Παγιωτέλη καὶ Ἐξελεγκτικὴ ἐκ τῶν κ. κ. Χ. Μελοπούλου, Π. Νικολαΐδου καὶ Δ. Διαμαντοπούλου.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ψηφοφορίας ὁ Πρόεδρος ἀπευθύνει θερμὸν χαιρετισμὸν καὶ εὐχαριστίας πρὸς τοὺς ὁμιλητὰς, παρακαλεῖ δὲ τὸν Γραμματέα κ. Τσατάλαν, ὅπως ἀναγνῶσθαι ἐπιστολὴν τοῦ Εἰσηγητοῦ τῆς Ἐπιτροπῆς Διδυμοτείχου ἀγαπητοῦ καὶ ἐκλεκτοῦ φίλου κ. Δ. Μανάκα ὅστις παρὰ τὴν μεγάλην του ἐπιθυμίαν δὲν ἠδυνήθη νὰ παραστῆ κατὰ τὴν Συνέλευσιν.

Ἡ ἐπιστολὴ ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ὡς γνήσιος Θράξ, ἀγαπῶν μετὰ φανατισμὸν τὴν πατρίδα μας Θράκην ἐμελέτησα τὰ τῆς παλαιᾶς καὶ νεωτέρας ἱστορίας τοῦ Διδυμοτείχου, γενετείρας μου καὶ ἔγραψα, κατ' ἐπανάληψιν εἰς τὰς φιλοξένους σελίδας τοῦ 31ου καὶ 37ου Τόμων τῶν «Θρακικῶν», μετὰ πλήθους φωτογραφιῶν, διαφόρους πραγματείας. Εὐχαριστῶ τὸ περισπούδαστον τοῦτο Σύγγραμμα διὰ τὴν φιλοξενίαν, ἣν μοῦ παρέσχε. Πλείστοι τῶν ὡς ἄνω Τόμων διενεμήθησαν εἰς τοὺς πολίτας Διδυμοτείχου καὶ τῆς περιοχῆς, κυρίως δὲ εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως.

Ἦδη μὴ ἐπιθυμῶν νὰ ἀναλώσω πολυτίμους στιγμὰς τῆς Γ. Συνελεύσεως καὶ λυπούμενος διότι κωλύομαι, ὡς θὰ ἐπεθύμουν νὰ παραστῶ αὐτοπροσώπως, ἐπιθυμῶ νὰ ἀναγνωσθῆ ἡ παροῦσα μου, ἔχω δὲ δι' ἰδιαιτέρας μου

ἐπιστολῆς ἐξουσιοδοτήσει τὸν Πρόεδρον τοῦ Σωματείου, ὅπως μὲ ἀναπληρώσῃ σήμερον, ἐν τῇ ιδιότητί μου ὡς Εἰσηγητοῦ καὶ προϊσταμένου τῆς ἐν Διδυμοτείχῳ ἐπαρχιακῆς ἐπιτροπῆς, ἣτις ἀπὸ τοῦ 1963 ἀσχολεῖται μὲ τὸν τόσον ἐπιτυχῶς καὶ ἀξιοθαυμάστως δρῶντα πομέα φιλανθρωπίας τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου. Τὸ Σωματεῖον τοῦτο χωρὶς κολακείας, δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ἐξυπηρετεῖ τὴν θρακικὴν ὑπόθεσιν κατὰ πρόπον πλέον ἢ ἀξιέπαινον τόσον διὰ τῶν τεσσαράκοντα περίπου μέχρι τοῦδε Τόμων του τῶν «Θρακικῶν» ὅσον καὶ διὰ τοῦ τομέως εὐποΐας, ὃν ἀπεφάσισεν ἀπὸ τοῦ 1963 νὰ πραγματοποιήσῃ διὰ τὴν βοήθησιν, κατὰ τὸ ἐνόν, τοὺς πάσχοντας Θράκας, κυρίως τῆς παραμεθορίου καὶ ἐγκαταλελειμμένης περιοχῆς μας, διὰ προικοδοτήσεων, βραβεύσεων καὶ ἄλλων ἀγαθοεργῶν σκοπῶν. Τὸ βάρος τῆς τοιαύτης ἐκπροσωπήσεως ἀνέλαβον μετὰ τῶν 4 συναδέλφων μου τῆς ἐπαρχιακῆς μας ἐπιτροπῆς καὶ εἶμαι εὐτυχῆς διὰ τὰ ὠραῖα καὶ ἀξιόλογα, ἅτινα ἐπραγματοποιήσαμεν κατὰ τὸ βραχὺ διάστημα τῆς διετίας. Δὲν ἐθαύμασα μόνον καὶ ἠγάπησα τὸ ἔργον τοῦτο, ἀλλὰ προερχόμενος καὶ ἐκ τῆς ἐκπαιδευτικῆς τάξεως, δὲν ἐθεώρησα πάρεργον εἰς οἰανδήποτε εὐκαιρίαν, εἰς συγκεντρώσεις τῶν μαθητῶν τοῦ Γυμνασίου κατὰ τὴν ἐπίδοσιν τῶν βραβεύσεων παρουσίᾳ καὶ τῶν καθηγητῶν μὲ τὴν προθυμίαν καὶ συναντίληψίν των, νὰ ἐξάρω τὸ Θεάρεστον τοῦτο ἔργον καὶ δὲν ἔπαυσα ἀκόμη εἰς πλείστας περιπτώσεις τῶν προικοδοτήσεων, μεταβαίνων αὐτοπροσώπως εἰς τὰ χωρία μετ' ἄλλων φίλων καὶ συνεργατῶν κατὰ τὴν τέλει τῶν γάμων, νὰ ἀναπτύσω τὴν ἀξιωματικὴν πατριωτικὴν δρᾶσιν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου εἰς πολυπληθεῖς συγκεντρώσεις χωρικῶν. Ἡ πόλις καὶ ἡ περιφέρεια Διδυμοτείχου ἀνεγνώρισεν ἐν συναγερωῦ τὸ ἐπιτελούμενον ἔργον, ἀποτέλεσμα δὲ τῆς τοιαύτης ἀναγνωρίσεως ὑπῆρξεν ἡ ἀθρόα ἐγγραφῆ μελῶν, ἣτις καὶ συνεχίζεται καθημερινῶς. Κληθεὶς εἰς τὴν παρούσαν Γεν. Συνέλευσιν ἐθεώρησα ὑποχρέωσιν νὰ χαράξω τὰς ὀλίγας αὐτὰς γραμμὰς, ὡς ἐντελοδόχος τῶν ὑπερογδοθέντων μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς μας καὶ νὰ ἐκφράσω τὰς εὐγνώμονας εὐχαριστίας διὰ τὰ χορηγηθέντα μέχρι τοῦδε σημαντικὰ ποσὰ καὶ νὰ ἀποδώσω τὸν δίκαιον ἔπαινον πρὸς ὅλους τοὺς συντελέσαντας εἰς τοῦτο, ἀλλὰ ἰδιαίτερος νὰ ἐκφράσω τὸν θαυμασμὸν καὶ τὰς θερμοτάτας εὐχαριστίας μου πρὸς τὸν γνωστὸν καὶ σεβαστὸν εἰς ὀλόκληρον τὴν περιφέρειαν τοῦ Νομοῦ Ἰβρου κ. Φίλιππον Μανουηλίδην ὅστις μὲ ἀκαταπόνητον σθένος καὶ μὲ ἐνθερμον ζῆλον ἐπεδόθη εἰς τὸ Θεάρεστον τοῦτο ἔργον. Ὁ ἴδιος ἄλλωστε γνωρίζει καλλίτερον παντὸς ἄλλου τὰς δυσχερείας καθ' ὃν παλαίει ἢ ὑπαιθρος κυρίως τῆς περιοχῆς μας, ἣν ἐπὶ ἔτη ἐξυπηρετήσεν ὡς Βουλευτῆς καὶ Ὑπουργός.

Εἶμαι εὐτυχῆς διότι μοῦ παρέχεται ἡ εὐκαιρία νὰ μεταφέρω κατὰ τὴν σημερινὴν συγκέντρωσιν τὴν ἀγάπην τῶν συμπολιτῶν μου πρὸς τὸ Θρακικὸν Κέντρον, εὐχομαι δὲ ὅπως τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐδραιωθῆ καὶ συνεχισθῆ, κατορ-

θωθῆ δὲ μὲ τὰς ἐνεργείας του ἢ ἐνίσχυσις καὶ ἄλλων ἐχόντων ἀνάγκην βοηθείας.

Πρὸς τὸν Πρόεδρον, τὴν πενταμελῆ Διευθύνουσαν Ἐπιτροπὴν καὶ πρὸς τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν ἀπευθύνω τὰς πλέον θεορμὰς καὶ φιλικὰς εὐχάς.

Διατελῶ μετὰ τιμῆς καὶ ἀγάπης
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΑΝΑΚΑΣ»

28.9.1965

Πρὸ τῆς λήξεως τῆς Συνελεύσεως ὁ κ. Μανουηλίδης, λέγει τὰ ἑξῆς:
«Ἀπευθύνω ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν καὶ πολλὰς εὐχαριστίας πρὸς πάντας τοὺς καθ' οἷονδήποτε τρόπον ἐνισχύοντας τὸ ἔργον μας. Ἰδιαίτερος εὐχαριστῶ τοὺς προσελθόντας κατὰ τὴν σημερινὴν Συνέλευσιν, τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, τοὺς ἀγαπητοὺς συνεργάτας τῆς Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς, τοὺς δωρητὰς καὶ τὰς κυρίας δωρητριάς, τὰ ἀπλᾶ μέλη Ἀθηνῶν καὶ Ἐπαρχιῶν, ἰδιαίτερος δὲ τοὺς κ. κ. Εἰσηγητὰς αὐτῶν, παρισταμένους καὶ μὴ, ἀντιπροσώπους, τοὺς Συγγραφεῖς καὶ συνεργάτας τῶν «Θρακικῶν», τοὺς Ὑπουργοὺς, τὰς Δημοσίας Ὑπηρεσίας, Ὄργανισμοὺς, Ἐφημερίδας Ἀθηνῶν καὶ Ἐπαρχιῶν, Ραδιοφωνικοὺς Σταθμοὺς, καθὼς καὶ τοὺς διὰ διαφόρους λόγους ἀπόντας ἀπὸ τὴν παροῦσαν Συνέλευσιν. Εὐχαριστίας ἀπευθύνω ὡσαύτως πρὸς τοὺς κ. κ. Θ. Δαμασκηνὸν καὶ Β. Μιχαηλίδην, οἵτινες εὐγενῶς προσεφέρθησαν καὶ πάλιν νὰ μᾶς φιλοξενήσουν εἰς αἴθουσάν των. Ἰδιαίτερος εὐχαριστῶ καὶ συγκαίρω τοὺς ὁμιλητὰς κ. κ. Γ. Γεωργιάδην, Α. Γεννάδιον Εἰσηγητὴν Ἐπιτροπῆς Ἐάνθης, Γ. Λενοῦδιαν Εἰσηγητὴν Σαμοθράκης καὶ Τερζοῦδην ἀντιπρόσωπον Σουφλίου, διὰ τοὺς κολακευτικούς των, πρὸς τὸ ἐπιτελούμενον, παρὰ τοῦ Σωματείου μας, ἔργον καὶ ἰδιαίτερος διὰ τοὺς πρὸς τὸ πρόσωπόν μου λόγους. Ἐξαιρῶ ἐπίσης τὸ γεγονός ὅτι οἱ ὡς ἄνω Εἰσηγηταὶ προσῆλθον εἰδικῶς εἰς Ἀθήνας, ἵνα παραστοῦν κατὰ τὴν Συνέλευσίν μας καὶ διὰ τοῦτο καὶ πάλιν τοὺς εὐχαριστῶ καὶ δηλώνω ὅτι ἐνόσω ὑπάρχομαι ἡμεῖς καὶ ἔχομεν τὰς ἀπαραίτητους οικονομικὰς προϋποθέσεις, δὲν θὰ παύσωμεν ἐνισχύοντες τοὺς πάσχοντας ἀδελφοὺς τῶν παραμεθορίων περιοχῶν, ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεών μας. Ἐν τέλει παρακαλῶ καὶ συστήνω εἰς τοὺς παρισταμένους, ὅπως μὴ ἀμελήσουν νὰ προσέλθουν κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐκλογάς, πρὸς συμπλήρωσιν, συμφώνως τῷ Καταστατικῷ, τοῦ 24μελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου, διὰ τὰς ὁποίας θὰ σταλῆ ἰδιαίτερα πρόσκλησις».

Ὁ Πρόεδρος μετὰ ταῦτα ἐν μέσῳ γενικοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ παρατεταμένων χειροκροτημάτων κηρύσσει τὴν λήξιν τῆς Συνελεύσεως.

Αἱ ἐκλογαὶ διὰ τὴν ἀνάδειξιν 14 νέων Συμβούλων πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ 24μελοῦς Δ. Σ., ὡς καὶ 10 ἀναπληρωματικῶν, διεξήχθησαν, σύμφωνα

μέ τὸ Κατασταστικὸν καὶ τὰ κατωτέρω πρακτικά, τὴν 18ην, 19ην, 20ὴν Ὀκτωβρίου 1965, ἐνώπιον τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐξελέγησαν δὲ οἱ κ.κ.:

1) Ἀναστασίου Κοσμᾶς	8) Καραχαλίδης Χρῆστος
2) Βερβελίδης Γεώργ.	9) Μανάκας Δημήτρ.
3) Γεννάδιος Ἀρίστ.	10) Μανουηλίδης Φίλ.
4) Γερμάνης Περ.	11) Παγιοτέλης Νικόλ.
5) Γεωργιάδης Ἀλέξ.	12) Σαραντῆς Μιλτ.
6) Ζερβουδάκης Ἀλέξ.	13) Σέντερης Ἀλέξ.
7) Ζησόπουλος Δημήτρ.	14) Φωτιάδης Εὐγέν.

οἷτινες ὁμοῦ μετὰ τῶν παραινεμένων Συμβούλων κ. κ.:

1) Ἀλεξιάδη Φιλοπ.	6) Μαζαράκη Θεοφ.
2) Ἀθανασιάδη Ἰωάν.	7) Μιχαηλάτσου Γεωργ.
3) Βλαχοπούλου Λεοντ.	8) Οἰκονόμου Χριστοφ.
4) Γιαννακάκη Ἀντων.	9) Παπαδοπούλου Θωμᾶ
5) Δεσποτοπούλου Πασχ.	10) Τσατάλα Πατρ.

ἀποτελοῦν τὸ 24μελὲς Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου.

ΑΝΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΕΛΗ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

1) Ἀποστόλου Ἀπόστ.	6) Κοβαλακίδης Ἀλέξ.
2) Βασιλειάδης Γεώργ.	7) Μιμῆκος Δημήτρ.
3) Δήμησας Κωνστ.	8) Σιφναῖος Ἀπόστ.
4) Δουλᾶς Ἀλέξ.	9) Οἰκονόμου Ἰωάν.
5) Ζαρίφης Ἀντών.	10) Οἰκονομίδης Δημήτρ.

Α' ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ

Τῆς Ἐφορευτικῆς ἐπὶ τῶν ἐκλογῶν Ἐπιτροπῆς
τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου

Οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι Ἀντώνιος Γιαννακάκης, Ἐλευθέριος Καραχαλίδης καὶ Νικόλαος Παγιοτέλης, ἀποτελοῦντες τὴν τριμελῆ Ἐφορευτικὴν ἐπὶ τῶν ἐκλογῶν Ἐπιτροπὴν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, νομίμως ἐκλεγέντες κατὰ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς 6ης Ὀκτωβρίου 1965, συνελθόντες εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου 38 (Μέγ. Νικολοῦδη) γραφεῖον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, σήμερον τὴν 18ην Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ., ἡμέραν Δευτέραν καὶ ὥραν 8ην π.μ., προσέβημεν εἰς τὴν σφράγισιν τῆς ψηφοδόχου, προκειμένου τὴν 18ην, 19ην καὶ 20ὴν Ὀκτωβρίου 1965 καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας Δευτέραν, Τρίτην καὶ Τετάρτην νὰ λάβουν χώραν αἱ ἐκλογαὶ διὰ τὴν ἀνάδειξιν 14 νέων μελῶν πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ 24μελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ὡς καὶ 10 ἀναπληρωματικῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 18 Ὀκτωβρίου 1965

Ἡ Ἐφορευτικὴ Ἐπιτροπὴ

Α. Γιαννακάκης, Ε. Καραχαλίδης, Ν. Παγιοτέλης

Β' ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ
 Τῆς Ἐφορευτικῆς ἐπὶ τῶν ἐκλογῶν Ἐπιτροπῆς
 τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου

Οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι Ἀντώνιος Γιαννακάκης, Ἐλευθέριος Καραχαλίδης καὶ Νικόλαος Παγιωτέλης, ἀποτελοῦντες τὴν τριμελῆ Ἐφορευτικὴν ἐπὶ τῶν ἐκλογῶν Ἐπιτροπὴν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου νομίμως ἐκλεγέντες κατὰ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς 6ης Ὀκτωβρίου 1965, σήμερον ἡμέραν Τετάρτην 20ὴν Ὀκτωβρίου 1965 καὶ ὥραν 8ην μ.μ., προέβημεν εἰς τὸ ἀνοιγμα τῆς ψηφοδόχου τῆς ἀπὸ 18—20 Ὀκτωβρίου 1965 διενεργηθείσης ψηφοφορίας διὰ τὴν ἐκλογὴν 14 τακτικῶν μελῶν καὶ 10 ἀναπληρωματικῶν πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ 24μελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, καὶ διεπιστώσαμεν τὰ κάτωθι:

1) Κατ' αὐτὴν ἐψήφισαν ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ βιβλίου παρουσίας μελῶν τῆς 18, 19 καὶ 20 Ὀκτωβρίου 1965 ἐν ὄλῳ μέλη πενήκοντα ἕξ (56).

2) Κατὰ τὸ ἀνοιγμα τῆς ψηφοδόχου κατεμετρήθησαν καὶ εὐρέθησαν πενήκοντα ἕξ ψηφοδέλτια, ἅπαντα ἔγκυρα.

3) Ἐκ τῆς διαλογῆς τῶν ψήφων προέκυψαν τὰ ἑξῆς ἀποτελέσματα: Ἐλαβον ψήφους: 1) Ἀναστασίου Κ. 56, 2) Βερβελίδης Γ. 56, 3) Γεννάδιος Α. 56, 4) Γερμάνης Π. 56, 5) Γεωργιάδης Γ. 56, 6) Ζερβουδάκης Α. 56, 7) Ζησόπουλος Δ. 55, 8) Καραχαλίδης Χρ. 29, 9) Καραχαλίδης Ἐλ. 26, 10) Μανάκας Δ. 56), 11) Μανουηλίδης Φίλ. 56, 12) Παγιωτέλης Νικ. 56, 13) Σαραντῆς Μιλτ. 56, 14) Σέντερης Ἀλ. 56 καὶ 15) Φωτιάδης Ε. 56.

Ἐπίσης ἔλαβον ἀνὰ 56 ψήφους οἱ ἑξῆς ἀναπληρωματικοί: 1) Ἀποστόλου Α., 2) Βασιλειάδης Γ., 3) Δήμησσης Κ., 4) Δουλᾶς Α., 5) Ζαρίφης Α., 6) Κοβαλακίδης Α., 7) Μιμῆκος Δ., 8) Σιφναῖος Α., 9) Οἰκονόμου Ι. καὶ 10) Οἰκονομίδης Δ.

Κατὰ ταῦτα ἐξελέγησαν ὡς μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου οἱ κ. κ.: Ἀναστασίου Κοσμᾶς, Βερβελίδης Γεώργιος, Γεννάδιος Ἀρίστιππος, Γερμάνης Περικλῆς, Γεωργιάδης Γεώργιος, Ζερβουδάκης Ἀλέξανδρος, Ζησόπουλος Δημήτριος, Καραχαλίδης Χρῆστος, Μανάκας Δημήτριος, Μανουηλίδης Φίλιππος, Παγιωτέλης Νικόλαος, Σαραντῆς Μιλτιάδης, Σέντερης Ἀλέξανδρος καὶ Φωτιάδης Εὐγένιος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Ὀκτωβρίου 1965

Ἡ Ἐφορευτικὴ Ἐπιτροπὴ

Α. Γιαννακάκης, Ε. Καραχαλίδης, Ν. Παγιωτέλης

Τὸ νέον Διοικητικὸν Συμβούλιον συνῆλθεν εἰς πρώτην συνεδρίαν τὴν 29ην Ὀκτωβρίου 1965 μετὰ τὰ κάτωθι θέματα ἡμερησίας διατάξεως:

1) και 2) ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΩΝ

Ἡ Γενική Συνέλευσις ἔλαβε χώραν τὴν 6ην Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. διὰ τῆς ἀθρόας προσελεύσεως 45 μελῶν καὶ ἀντιπροσώπων ἐπαρχιακῶν ἐπιτροπῶν. Τὰ ἐν Ἀθήναις τακτικά μὲλη, ἀπλᾶ καὶ δωρηταί, καθὼς καὶ τὰ μὲλη τῶν ἐπαρχιῶν, τὰ ἔχοντα ἐκπληρώσει τὰς ταμειακὰς τῶν ὑποχρεώσεως, ἦσαν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Γεν. Συνελεύσεως 316. Τὸ τέταρτον πλεόν ἐνός διὰ τὴν νόμιμον ἀπαρτίαν μὲλη 80. Ἄρα τὰ ἀντιπροσωπευόμενα 183 μὲλη ἀπετέλεσαν ὑπεραπαρτίαν, ἥτις διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ 40 ἐτῶν ἐνεφανίσθη εἰς Γεν. Συνέλευσιν τοῦ Σωματείου, ἐνεκρίθησαν δὲ ἐν μέσῳ γενικῶν ἐπευφημιῶν καὶ χειροκροτημάτων τὰ πεπραγμένα. Τοῦτο εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιτελουμένης ἐργασίας, ἥτις ἐκτὸς τῆς κυκλοφορίας 40 μέχρι τοῦδε Τόμου τοῦ Συγγράμματος τὰ «Θρακικά» διὰ δαπάνης πλεόν τοῦ ἐνάμισι ἑκατομμυρίου δραχμῶν, διέθεσε καὶ διὰ τὸν φιλανθρωπικὸν τομέα ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς του εἰς διάστημα διετίας περίπου τὸ ποσὸν τῶν δραχ. 327.500 προικοδοτήσεις, βραβεύσεις κλπ. ἐνισχύσεις. Μέχρι τέλους Ἰανουαρίου 1966 δραχ. 50 χιλ. ἐπὶ πλεόν καὶ 35 χιλ. περίπου δαπάνη 39ου Τόμου. Παραμένει ἐξ ἄλλου ἱκανὸς ἀριθμὸς Τόμων, ὅστις ἀποτελεῖ καὶ αὐτὸς περιουσίαν τοῦ Σωματείου.

Τὰ μὲλη Ἀθηνῶν ἀπλᾶ καὶ δωρηταί ἀνέρχονται μέχρι τοῦδε εἰς 126. Τὰ μὲλη τῶν ἐπαρχιῶν εἰς 448 ἦτοι ἡ δύναμις τοῦ Σωματείου μὲλη 574.

Τὰ μὲλη τοῦ 24μελοῦς Δ. Σ. θὰ ἀναλάβουν τὴν ἐγγραφὴν τουλάχιστον 4 μελῶν ἕκαστος ἐκ τῶν οἰκείων, συγγενῶν ἢ φίλων τῶν.

Αἱ ἐκλογαὶ διεξήχθησαν σύμφωνα μὲ τὸ Καταστατικὸν ἐπὶ τριήμερον, ἦτοι 18, 19 καὶ 20 Ὀκτωβρίου παρουσία τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐξελέγησαν δὲ παμψηφεί 14 μὲλη τοῦ Δ. Σ. εἰς συμπλήρωσιν τοῦ 24μελοῦς, ὡς καὶ 10 ἀναπληρωματικά.

3) ΕΚΛΟΓΗ 5ΜΕΛΟΥΣ ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Διανέμονται ψηφοδέλτια καὶ γίνεται μυστικὴ ψηφοφορία διὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς 5μελοῦς Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Οὕτως ἐκλέγονται παμψηφεί οἱ κ. κ.:

Φίλιππος Μανουηλίδης, Πρόεδρος.

Γεώργιος Γωργιάδης, Ἀναπλ. Πρόεδρος.

Πάτροκλος Τσατάλας, Γενικὸς Γραμματεὺς.

Ἀρίστιππος Γεννάδιος, Ἀναπλ. Γεν. Γραμματεὺς.

Νικόλαος Παγιωτέλης, Ταμίας.

4) ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Α) Ἐπιτροπὴ ἐκδόσεως «Θρακικῶν Γραμμάτων» καὶ τύπου: Εἰσηγητῆς κ. Α. Γιαννακάκης καὶ μὲλη οἱ κ. κ. Α. Ζερβουδάκης, Α. Βλαχόπουλος, Α.

Μετά τὸν ἰσολογισμόν κλπ. δημοσιευόμενα, ἐμεσολάδησαν τὰ κάτωθι μέχρι Νοεμβρίου 1965, στοιχεῖα, ἀτινα καὶ παραθέτομεν πρὸς ἐνημέρωσιν τῶν μελῶν μᾶς καὶ τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ παρόντος Τόμου.

A) Ἐξεδόθη καὶ ἐκυκλοφόρησεν ὁ 38 Τόμος τοῦ Συγγράμματος, τὰ «Θρακικά».

Ἦδη ἔχει ἐκτυπωθῆ κατὰ τὰ τρία τέταρτα ὁ 39ος Τόμος καὶ ὑπάρχει ὕλη ἐτοιμία, ἐπίκειται δὲ ἡ ἔναρξις ἐκτυπώσεως καὶ τοῦ 40οῦ Τόμου.

Ἦτοι: τρία βιβλία δαπάνης περίπου Δρχ. 120.000

B) Φιλανθρωπικὸς Τομεὺς

Ἀπὸ τοῦ 1963 μέχρι τέλους 1965 τὸ Θρακικὸν Κέντρον διέθεσε δι' ἔργα εὐποιίας, ἦτοι προικοδοτήσεις, θραβεύσεις καὶ διαφόρους ἄλλας φιλανθρωπικὰς ἐκισχύσεις, τὸ ποσὸν τῶν

» 377.500

» 497.500

Ἦτοι, σύνολον διατεθέντων διὰ τὸν ἐκδοτικὸν καὶ φιλανθρωπικὸν τομέα τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, Δρχ. 497.500.— Ἡ τοιαύτη ἐν γένει δράσις τοῦ Σωματείου ἔχει προγραμματισθῆ, ἵνα συνεχισθῆ καὶ εἰς τὸ μέλλον.

Ἐκ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου
Ἀθήναι 3.11.1965

Ὁ ἐπόμενος 40ὸς Τόμος τῶν «Θρακικῶν», τοῦ ὁποῖου ἡ ὕλη κατὰ τὸ ἥμισυ καὶ πλέον ἔχει ἐξασφαλισθῆ, θὰ περιλάβῃ σοβαρὰν ἐργασίαν ἀπὸ χειρόγραφα ἐξ ὑπερεκατὸν σελίδων, ὑπὸ τὸν τίτλον: «Τὰ 62 χρόνια τοῦ Ἑλληνικοῦ Τύπου, τῆς δημοσιογραφίας καὶ τῶν πρώτων Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων στὴν Ἀμερική».

Σέντερης και Δ. Μανάκας Δ)χου. Καθήκοντα: Μέριμνα διὰ τὴν συγκέντρωσιν ὕλης πρὸς ἐκτύπωσιν - παρακολούθησις ἐκτυπώσεων - αὔξησις ἐκτυπωμένων Τόμων. Συγγραφεῖς Μανάκας Διδ)χου, Μπαμπαλίτης Σουφλίου.

Β) Ἐπιτροπὴ Συγκεντρώσεων, Διαλέξεων καὶ Ραδιοφωνικῶν Ἐκπομπῶν: Εἰσηγητὴς ὁ κ. Γ. Γεωργιάδης καὶ μέλη οἱ κ. κ. Ε. Καραχαλίδης, Ν. Παγιωτέλης, Α. Σέντερης, Φ. Ἀλεξιάδης, Π. Τσατάλας καὶ Α. Γεννάδιος.

Γ) Ἐπιτροπὴ Εὐεργετῶν καὶ δωρητῶν - αὔξησεως περιουσίας Σωματείου: Εἰσηγητὴς ὁ κ. Π. Γερμάνης καὶ μέλη οἱ κ. κ. Κ. Ἀναστασίου, Γ. Βερβελίδης, Ε. Φωτιάδης, Α. Γεννάδιος, Π. Δεσποτόπουλος καὶ Γ. Μιχαηλάτσος.

Δ) Ἐπιτροπὴ Νομικῶν Θεμάτων: Εἰσηγητὴς ὁ κ. Θ. Παπαδόπουλος καὶ μέλη οἱ κ. κ. Γεωργιάδης Γ., Ζησόπουλος Α. καὶ Οἰκονόμου Χ.

Ε) Ἐπιτροπὴ Τοπικῶν Ἐπαρχιακῶν Ἐπιτροπῶν: Α. Μανάκας, Ι. Ἀθανασιάδης, Θ. Μαζαράκης.

Ἐν τέλει καλοῦνται τὰ μέλη τοῦ Α. Σ. ὅπως ὑποβάλλουν τὰς προτάσεις των, λύεται δὲ μετὰ ταῦτα ἡ συνεδρίασις.

ΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΤΗΝΤΕΛΟΤΗΜΕΝΟΥ ΕΡΓΟΥ

Παραθέτομεν κατωτέρω ἓνα μέρος κριτικῶν τῶν ἐφημερίδων Ν. Ὑόρκης, Ἀθηνῶν καὶ Ἐπαρχιῶν, ἀναφερομένων εἰς τὸ ἐκδοτικὸν καὶ φιλανθρωπικὸν ἔργον τοῦ Σωματείου, καθὼς καὶ ἐπιστολάς διαφόρων φίλων τοῦ Σωματείου, εἰσηγητῶν καὶ συνεργιστῶν μας. Ὡσαύτως μέρος ἐπιστολῶν, ἃς καθημερινῶς λαμβάνομεν, παρὰ τῶν εὐεργετούμενων, οἵτινες παντοιοτρόπως ἐκφράζουν τὴν εὐγνωμοσύνην των.

«Ἐθνικὸς Κήρυξ» Ν. Ὑόρκης, 1. 4.65. — Πνευματικοὶ Θησαυροὶ

Τ Α Θ Ρ Α Κ Ι Κ Α

Σύγγραμμα, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Θρακικοῦ Κέντρου. — Βραβευθὲν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἐν Παρισίοις Ἐταιρίας πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σπουδῶν.

Τὸ «Θρακικὸν Κέντρον» τοῦ ὁποίου ἀπὸ 35ετίας καὶ πλέον προΐσταται ἓνας ἐπιφανὴς αἰθαλῆς καὶ ἀκούραστος Ραιδεστηνός, ὁ συγγραφεὺς καὶ πρόην βουλευτὴς καὶ ὑπουργὸς κ. Φίλιππος Μανουηλίδης, ἐπιδεικνύει παντοίαν δρᾶσιν, ἔθνην, κοινωνικὴν καὶ ἐκδοτικὴν. Εἶναι ὑπόδειγμα ὀργανώσεως ἀνταξίας ἀπομιμήσεως καὶ ἀπὸ ἄλλας ὀργανώσεις, ἐδῶ καὶ ἐν Ἑλλάδι. Αἱ ἐκδόσεις τῶν «Θρακικῶν» ἀπὸ 35 ἡδὴ ἐτῶν διαφωτίζουν καὶ πλουτίζουν ὄχι μόνον τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπιστήμη, ἀλλὰ καὶ τὴν διεθνή τοιαύτην καὶ εἶναι

εὐλογος ἢ ἐπιβράβευσις των ἀπὸ ἀκαδημαϊκὰ ἰδρύματα τῶν Ἀθηνῶν καὶ Παρισίων.

Ὁ 38ος τόμος τῶν «Θρακικῶν», ἄρτι ἐκδοθείς, ὀγκώδης, ἐκ 315 σελίδων, εἶναι τὴν φορὰν αὐτὴν ὀλόκληρος ἀφιερωμένος εἰς τὸ τελευταῖον, φεῦ, ἔργον τοῦ Πρωθιερέως Δημητρίου Καλλιμάχου «Διδάγματα ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴν Διχόνοιαν». Εἶναι ἡ σειρὰ ἄρθρων παρμένων ἀπὸ τὰ ἀπομνημονεῦματα καὶ τὸ ἡμερολόγιον τοῦ Ἀρχισυντάκτου τοῦ Ἐθνικοῦ Κήρυκος ὅταν οὗτος συνώδευσε κατὰ τὴν ἀνὰ τὰς εὐρωπαϊκὰς πρωτεύουσας περιοδεῖαν τοῦ Κρητὸς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Μελετίου Μεταξάκη, ἐξεχούσης ἀνωτάτης κορυφῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, ὡς ἀκόλουθος καὶ Γραμματεὺς αὐτοῦ. Πρόκειται περὶ τοῦ τμήματος τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας πρὸ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς καὶ εἶναι εὐχῆς ἔργον ὅτι ὁ Πρωθιερεὺς Δ. Καλλιμάχος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων μεγάλων ὑπηρεσιῶν του πρὸς τὴν Μητέρα Πατρίδα, προσέφερε καὶ αὐτὴν, ἄλλως αἱ τραγικαὶ αὐταὶ λεπτομέρειαι καὶ τὰ ἐπισυμβάντα γεγονότα θὰ εἶχαν μείνη ἄγνωστα καὶ ἀνεξιστόρητα.

Τὸν τόμον τὸν στολίζει Πρόλογος καὶ Κριτικὴ γραμμένα ἀπὸ τὸν βαθυστόχαστον Πρόεδρον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, δίδοντα μίαν θαυμασίαν εἰκόνα διὰ τὸ πολυσιχιδῆ καὶ ἀξιοθαύμαστον ἔργον τοῦ συγγραφέως Δημητρίου Καλλιμάχου «ὅ ὅποιος ἠγάλωσεν ὀλόκληρον τὸν βίον εἰς πολυμύχθους φανατικούς ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ συλλήβδην ὑπὲρ ὅλων τῶν ἐθνικῶν καὶ φυλετικῶν μας ζητημάτων». Περαιτέρω, τονίζει ὁ προκρίνων «ἡ ὑπερηφάνεια καὶ ὁ σεβασμὸς τοῦ συγγραφέως πρὸς τὰς κορυφὰς τῆς ὀρθοδοξίας, ἀναδεικνύονται ὀλοκληρωμένα, ὅταν συμμετεῖχεν ὡς ἀκόλουθος καὶ Γραμματεὺς τοῦ πατριώτου, ὑπερόχου διπλωμάτου καὶ ἐμπνευσμένης ἀνωτάτης κορυφῆς τῆς Ἐκκλησίας Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Μελετίου Μεταξάκη, κατὰ τὴν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ περιοδεῖαν του, τοῦ 1922, πρὸς διαφώτισιν καὶ ὑποστήριξιν τῶν σκληρῶς δοκιμαζομένων, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐθνικῶν μας ζητημάτων. Αὐτὸς εἶναι ἄλλωστε καὶ ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποιον ὀλόκληρος ὁ 38ος τόμος τῶν «Θρακικῶν» ἀφιερῶται εἰς τὰ «Διδάγματα ἀπὸ τὴν Ὀλέτειραν Ἐθνικὴν Διχόνοιαν».

Τὸ ὅτι τὸ τελευταῖον του αὐτοῦ ἔργον τὸ ἐθεώρησεν ὁ συγγραφεὺς ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερά του ἐμφαίνεται ἀπὸ τὴν ἐκφρασθεῖσαν ἐπιθυμίαν του ὅπως ἡ σειρὰ τῶν ἐν λόγῳ ἄρθρων ἐκδοθῆ ἀπὸ τὰ «Θρακικά», διὰ νὰ παραμείνουν ὡς διδάγματα καὶ φρονηματίσουν τὰς μεταγενεστέρους Ἑλληνικὰς γενεάς. Τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην τοῦ συγγραφέως τὴν ἐσεβάσθη ἰδιαίτερος τὸ Θρακικὸν Κέντρον, διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ 38ου τόμου τῶν «Θρακικῶν».

Ἐφόσον ὁ ἀείμνηστος συγγραφεὺς δὲν εὗρίσκειται πλέον μαζί μας διὰ νὰ ξεφυλλίσῃ καὶ καμαρώσῃ τὸν τόσον ἐπιμελῶς ἐκδοθέντα 38ον Τόμον καὶ νὰ αἰσθανθῆ τὴν χαρὰν, διεξερχόμενος τὰς σελίδας του, ἅς μᾶς ἐπιτραπῆ νὰ τὸ πράξωμεν ἡμεῖς καὶ νὰ ἐκφράσωμεν θερμὰς εὐχαριστίας εἰς τὴν Διεύ-

θινσιν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου ὄχι μόνον διότι ἐτηρήθη ἡ δοθεῖσα ἱερὰ ὑπόσχεσις, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν, περιποιημένην, πεπονημένην, εὐσυνείδητον καὶ τελείαν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἐμφάνισιν τοῦ 38ου τόμου, (ὡς ἄλλωστε συμβαίνει καὶ μὲ ὅλας τὰς ἐκδόσεις τῶν «Θρακικῶν») τοσοῦτω μᾶλλον καθότι, μὴ ὑπάρχοντος πλέον τοῦ συγγραφέως ἐν τῇ ζωῇ ὅπως ἐπιβλέψη ὁ ἴδιος τὰς λεπτομερείας τῆς παρουσίας ἐκδόσεως, δὴ αὐτὴ ἡ εὐθύνη ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῆς Διευθύνσεως τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου ὑπὸ τὴν ἀκούραστον καὶ ἐπάγρυπνον παρακολούθησιν καὶ ἐπιστασίαν τοῦ Προέδρου του κ. Φιλίππου Μανουηλίδου.

ΣΗΜ.— Ἀναμένονται ἐξ Ἀθηνῶν ἐλάχιστα ἀντίτυπα τοῦ 38ου τόμου τῶν Θρακικῶν, τὰ ὅποια θὰ κατατεθοῦν εἰς τὰς κυριώτερας Δημοσίας Βιβλιοθήκας ἀνὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ὡς θὰ ἦτο ἡ ἐπιθυμία τοῦ συγγραφέως».

«Προσφυγικὸς Κόσμος», 11.4.65

«ΤΑ ΘΡΑΚΙΚΑ»

«Τὸ Θρακικὸν Κέντρον συνεχίζον ἄνευ διακοπῆς τὴν ἐκδοτικὴν του προπάθειαν ἐκυκλοφόρησεν εἰς πολυτελῆ καὶ ἀρτίαν ἐμφάνισιν τὸν 38ον Τόμον τοῦ Συγγράμματός του τὰ «Θρακικά».

Ἐν ἀρχῇ τοῦ Τόμου τούτου, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Ἐκατονταετηρίδος, παρατίθεται εἰκὼν τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου μετὰ σημειώματος καὶ σχολίων τῆς Συντάξεως τῶν «Θρακικῶν», καθὼς καὶ μέρος τῆς ραδιοφωνικῆς ὁμιλίας τοῦ Ὑπουργοῦ Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Τόμος οὗτος εἶναι ἀφιερωμένος εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀποθιώσαντος ἐν Ἀμερικῇ Προθιερέως Δημητρίου Καλλιμάχου, παλαιοῦ συνεργάτου μας, ἐπιτίμου μέλους καὶ Ἐδεργέτου τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, οὗτινος ἀναγράφεται ἐν λεπτομερείᾳ ἱστορικὸν κείμενον ὑπὸ τὸν τίτλον «Διδάγματα ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν Διχόνοιαν», ὅπου ὁ ἀείμνηστος Συγγραφεὺς περιγράφει τὰ τοῦ ταξειδίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Μελετίου Μεταξάκη εἰς Ἀγγλίαν καὶ Γαλλίαν, οὗτινος ὑπῆρξε Γραμματεὺς καὶ ἀκόλουθος, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἐθνικοῦ διχασμοῦ. Ἡ περιγραφή αὐτὴ δίδει ζωντανὴν εἰκόνα τῆς τότε ἐθνικῆς καταστροφῆς, εἶναι δὲ πολύτιμον ἱστορικὸν ἀπόκτημα διὰ πάντα βιβλιόφιλον καὶ φιλαναγνώστην.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ Τόμου καὶ ὑπὸ τὸν τίτλον «Διοικητικὰ» παρατίθεται λεπτομερὴς κίνησις τοῦ περὶ εὐποιίας τομέως, διὰ τὸν ὅποιον διετεθήσαν μέχρι τοῦδε ἄνω τῶν 250.000 κλπ. ἐπιτευγμάτων τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου».

«Ἀθῆναι, Ἰανουάριος 1965

Ἀγαπητὴ Φίλιπε,

Ἔλαβα τὸν 38ον τόμον τῶν Θρακικῶν, τῶν ἐκδιδόμενων ὑπὸ τοῦ «Θρακικοῦ Κέντρου» καὶ εὐχαριστῶ θερμῶς.

Συγχρόνως νὰ δεχθῆς τὰ συγχαρητήριά μου διὰ τὴν τόσον ἐπιτυχή διεύθυνσιν τῆς ἐκδόσεώς σας αὐτῆς, ὡς καὶ τὴν μικρὴν εἰσφορὰν μου ἐκ 500 δραχμῶν διὰ τὴν συνέχισιν τῆς ἐκδόσεώς σας.

Με ἀγάπην
ΣΤ. ΓΟΝΑΤΑΣ».

«Σεβαστὲ καὶ ἀγαπητέ μοι κ. Μανουηλίδη,
Θερμότατα εὐχαριστῶ διὰ τὴν φιλόφρονα ἀποστολὴν τοῦ 38ου τόμου τῶν «Θρακικῶν».

13.1.1965

Μετὰ θαυμάτου σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚ. ΒΕΛΤΣΟΣ».

Κριτικὴ Δ. Μανάκα διὰ τὸν 38ον Τόμον — Διδυμότειχον, 5.4.1965

Ἀνοίγοντας τὴν πρώτην σελίδα συναντᾷς τὴν γλυκεῖαν μορφήν τοῦ ἄλλοτε ἀνυψώσαντος τὴν πατρίδα εἰς ὕψη δυσθεώρητα. Ρίγος μὲ κατέλαβε καὶ ἀνεμνήσθην παλαιῶν εὐκλειῶν ἡμερῶν, ὅτε νεανίας μὲ ἀλκήν καὶ σφριγὸς κατετάγην πρῶτος στρατιώτης εἰς τὴν ἔθνικὴν ἄμυναν Θεσσαλονίκης. Ἡ προσωπικότης τοῦ ἀειμνήστου Ἐλευθερίου Βενιζέλου ὑπῆρξε τοιαύτη ὥστε νὰ καταγοητεύσῃ ὄχι μόνον τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ξένους φίλους καὶ ἐχθρούς. Ἀλήθεια!!! Πόσον ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς κατέστησε σεβαστὴν τὴν Ἑλλάδα!!!! Ἐχθροὺς ἤκουσα νὰ ὀμιλοῦν ἐνθουσιωδῶς διὰ τὸν ἀεὶμνηστον. Ἐνέπνεεν εἰς πάντας ἐμπιστοσύνην ὅπως οἱ ἐπιβαίνοντες πλοίου ἐμπιστεύονται εἰς ἱκανὸν πλοίαρχον τὴν ζωὴν των. Οἱ φίλοι μας Σέρβοι ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἐγκαταστήσουν ἀρχὰς Σερβικὰς ἐν Θεσσαλονίκῃ. Διὰ τῆς εὐστροφίας τῆς πολιτικῆς κατῴρθωσε κηρύξας ἐπανάστασι, νὰ ἀποσοθῆσιν τὸν κίνδυνον. Ποῦ ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐκεῖνος!! Δυστυχῶς αἱ διχογνωμίαι καὶ ἡ ἀρχομανία ἔφεραν τὴν σκληρὰν διαμάχην ἐκείνων, ἡ ὁποία ἐκόστισεν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν Πατρίδα. Ἐφθασαν εἰς τὸ σημεῖον νὰ ἀφαιρέσουν τὴν ζωὴν του ἔναντι τῶν ὄσων ὑπὲρ τῆς Πατρίδος ἠγωνίσθη. Ἡ μνήμη του θὰ μείνῃ ἀνεξίτηλος εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων.

Ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀειμνήστου Καλλιμάχου ἀγνώστου μέχρι τοῦδε ἡμῖν, ἔχω νὰ εἶπω ὅτι τοιοῦτοι πατριῶται ἀποτελοῦντες παράδειγμα πατριωτικὸν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς εἶναι σπάνιοι. Ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη εἶναι νὰ ὀνομασθῇ μία ὁδὸς μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἀοιδίμου ὡς φόρος εὐγνωμοσύνης τῆς μεγάλης Πατρίδος καὶ ἰδιαιτέρας αὐτοῦ Θράκης.

Ὁ δὲ πρόλογος τοῦ κ. Προέδρου πρὸς προβολὴν τοῦ ἐκλιπόντος εἰς σελίδα 15 ἀποτελεῖ φιλολόγημα σεμνόν, σοβαρὸν καὶ διανθισμένον, δυνάμενον νὰ γραφῇ μόνον ἀπὸ τὴν νευρώδη καὶ ἀνδροπρεπῆ γραφίδα τοῦ κ. Μανουηλίδου.

Εὐτυχῶς οἱ ἀναγνώσται Θραῶκες, οἵτινες γνωρίζουν τὴν φυσιογνωμίαν αὐτὴν τοῦ Πρωθιερέως Καλλιμάχου καὶ σέμνωμα αὐτῶν ὃ ἐκποίησας τὸν πρόλογον κ. Πρόεδρος καὶ ἡ γνωριμία πατριώτου τοιαῦτα προσενεγκόντος.

Συνοψίζων, ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ἡ βαρύτης τοῦ περιεχομένου τοῦ 38ου Τόμου εἶναι ἀνωτέρα πασῶν τῶν ἄλλων τῶν Τόμων, περιέχονται ἱστορικαὶ πτυχαὶ τῆς νεωτέρας ἱστορίας μας, αἱ ὁποῖαι εἶναι τελείως ἄγνωστοι εἰς τοὺς Θράκας. Ὑπάρχουν στοιχεῖα ἄγνωστα, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουν τὴν νοοτροπίαν μας καὶ τὰ παρασκήνια τῆς ἀναρρήσεως εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον τοῦ ἀειμνήστου Μεταξάκη, φέρουν αἰσχύνην. Ἴσως ποτὲ ἀνανήψωμεν καὶ ἀφήσωμεν τὰς κακίας μας αὐτὰς τῶν κομματικῶν διαμαχῶν, αἱ ὁποῖαι ἀμαυρώνουν τόσοις ἔθνικοις ἀγῶνας μας».

«Ἐν Σουφλίῳ τῇ 4 Μαρτίου 1965

Πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου

Ἀθήνας

Σεβαστὲ καὶ ἀγαπητέ μοι, κ. Πρόεδρε,

Ἔλαβον τὸν ἀποσταλέντα μοι 38ον τόμον τῶν «Θρακικῶν» καὶ πάραυτα ἤρχισα νὰ τὸν μελετῶ ἀκαταπαύστως. Μοῦ προεκάλεσε μέγιστον ἐνδιαφέρον. Μοῦ ἐξήγειρε τόσοσιν τὴν Ἑλληνικὴ καρδίαν μου, ὥστε νὰ ἀρχίσω μὲ πάθος νὰ διηγοῦμαι τὰ περιγραφόμενα δραματικὰ γεγονότα τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1920—23, εἰς τὴ γυναῖκα μου καὶ τὰ παιδιὰ μου, διαβάζοντας ὀρισμένες περικοπὲς ἀπὸ τὶς συνεντεύξεις τοῦ Μελετίου Μεταξάκη καὶ τῆς ἀκολουθίας του, μὲ τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς συμμάχους Ἕγγλους καὶ Γάλλους.

Εἶμαι βέβαιος ὅτι τὸ περιεχόμενον τοῦ 38ου Τόμου, θὰ δονήσῃ κάθε εὐαίσθητη ἑλληνικὴ ψυχὴ, γιὰ νὰ φωτίσῃ καὶ διδάξῃ».

Χρῆστος Μπαμπαλίκης

«Ἐλεύθερη Θράκη», 22.1.64

ΟΡΓΑΝΟΣΜΟΣ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΩΝ
ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Τὸ Θρακικὸ Κέντρο πού τόσο εὐδόκημα λειτουργεῖ στὴν Ἀθῆνα δῶ καὶ σαράντα χρόνια, μὲ ἰσόβιο Πρόεδρο αὐτοῦ τὸν παλαίμαχο πολιτευτὴ καὶ Ὑπουργὸ πολλὰ χρόνια διαφόρων Ὑπουργείων κ. Φίλιππο Μανουηλίδη πολλὰ τὰ καλὰ ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ γιὰ τὴ Θράκην μας, τὸ διαμάντι αὐτὸ τῆς Ἑλληνικῆς γῆς.

Ἀνέλαβε νὰ ἀκυρώσῃ πρῶτα τὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο τῶν κατοίκων καὶ νὰ διακηρύξῃ τὴν Ἑλληνικότητα τῆς Θράκης ἀπὸ ἀμνημονεύτων ἐτῶν. Πρῶτο ἔσυρε τὸ πέπλο τῆς ξεχασιάς πού σκέπαζε τόσα χρόνια καὶ αἰῶνες ἱστορίες, θρύλους ἡρωϊσμούς, ἔθνικες δράσεις Θρακῶν καὶ πρῶτο ἔγραψε ἦθη, ἔθιμα καὶ γενικά λαογραφικά, γλωσσολογικά τοῦ τόπου αὐτοῦ πού δὲν εἶδε ἐνδια-

φέρων από λογίους ντόπιους και ξένους, και χειριστές της πέννας Θραῖκες. 37 τόμοι και ένας υπό έκτύπωσι—38 τόμοι γράφτηκαν ὡς τώρα με ἕλικό πλούσιο πού γέμισε 16.000 και πλέον σελίδες πού μπορεῖ κάθε Θραῖκος νά ἐντυφώσῃ σ' αὐτὲς και νά μάθῃ τὴν ἱστορία τοῦ τόπου του τῆς ἰδιαίτερης πατρίδος του. Αὐτοὶ οἱ τόμοι θὰ μείνουν πολύτιμη παρακαταθήκη γιὰ τὴ μέλλουσα γενεά.

Δὲν περιορίζεται ἡ εὐεργετικὴ δρᾶσις τοῦ Κέντρου στὸν τομέα αὐτὸν μοναχά. Ὁ Πρόεδρος αὐτοῦ κ. Φίλιππος Μανουηλίδης δὲν ξεχνᾷ τοὺς πατριῶτες του Θραῖκες, ζῆ με ἕναν ψυχικὸ δεσμὸ πού ἂν τὸν καλοεξετάσῃ κανεὶς θὰ βρῆ στὸ κυρτωμένο σῶμα του μιὰ ἀδιάκοπη ἐργασία και ἀξιοθαύμαστη κι' ἄς τὸν βαρύνουν τὰ 80 του χρόνια πάνω - κάτω. Ἔχει συχνὲς ἐπαφὲς με τοὺς πατριῶτες του: πού τοὺς λατρεύει και προσπαθεῖ γιὰ τὸ καλὸ τους με τὴν ἀπέραντη καλωσύνη του.

Ἄθροῦθα, χωρὶς ἐπιδείξεις, με μόνη τὴν ἱκανοποίηση τῆς ψυχῆς του προβαίνει δῶ και 2—3 χρόνια σὲ πράξεις ἀγαθοεργούσιν ὑπὲρ τῶν πατριωτῶν του και κατήντησε ἡ παρηγοριὰ και πατέρασ τῶν πτωχῶν κοριτσιῶν τῆς Θραῖκης. Πολλὰ πού δὲν ἔχουν τὰ ἀπλύτως ἀναγκαῖα γιὰ τοὺς γάμους των, βρῆκαν τὸν προστάτη των.

Δίνει ἀρκετὰ γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸν και θὰ δίνῃ — ὅπως ὑπόσχεται — ἐφ' ὅσον ἀναπνέει γιὰ χάρι των ἀδυνάτων. Ὅς τώρα ἔχουμε δείγματα τῆς τρανῆς φιλογενίας και φιλανθρωπίας του. Ἐπριοκοδότησε με ἀρκετὰ σεβαστὸν ποσὸν κόρες ἀρραβωνισμένες πού δὲν εἶχαν στῶμα γιὰ παντρεία. Ἡ Εὐτυχία Μπουραῖάνα ἀπὸ τὸ Ἀμόριο, ἡ Ρόιδω Χρυσσαφίδου και ἡ Λιωλιωτάκη Σταυροῦλα ἀπὸ Κουφόβουνο, ἡ Παληουργιώτου Ἀναστασία ἀπὸ Κυανῆ και ἡ Δόβρη Σταυριανῆ ἀπὸ τὴ Μάνη παντρεύτηκαν και οἰκοκυρεύτηκαν με προικοδοτήσι τοῦ Κέντρου.

Ἐβράβευσε παιδιὰ τοῦ Γυμνασίου με ἀρκετὰ ἀνακουφιστικὸ ποσόν, ἐκεῖνα πού εἶναι πτωχὰ και ἔχουν καλὴ ἐπίδοσι και διαγωγή καλὴ. Ἐβραβεύθηκε ὡς τώρα ὁ μαθητῆς Ἀντωνακούδης Χαρίτος ἀπὸ χωρίον Λάδη, ἡ Γιωθάνογλου Ἀγαπία ἀπὸ Δ)χον, ὁ Μαργαριτίδης Ἀθανάσιος ἀπὸ Πετράδες, και ἡ Μπιμπίλη Εὐγεν. Γιὰ τὸ 1965 προγραμματίσθηκε νά βραβευθοῦν κι' ἄλλα παιδιὰ και νά προικοδοτηθοῦν κι' ἄλλα κορίτσια. Ἔτσι και τὴ φτώχεια μέσα στὴ μαθητιῶσα νεολαία περιθάλλει και τὸ ζῆλο γιὰ τὴ μελέτη και ἐπίδοσι ὑποκαίει.

Τὸ ἴδιο γίνεται και στὴν Ὁρεσιάδα. Με τὴν ἴδρουσι τοπικῶν ἐπιτροπῶν ἐδημιουργήθησαν ἐστίασ σὲ ὅλα τὰ κέντρα (πόλεις) τῆς Θραῖκης ἀπὸ Τοξότες μέχρι τοῦ Ὁρμενίου. Ἔχουν πάρη προικοδοτήση ἡ Αἰκατ. Παρασκευαῖδου ἀπὸ Σάκκον και σ' αὐτὲς τὶς μέρες παίρνει και μιὰ Ἀναστασία Πατσαμάνη ἀπὸ τὴ Μηλιά.

Στὴν Ὁρεσιάδα ἐβραβεύθησαν οἱ μαθητῆς Σισμανίδου Εἰρήνη και

Κων)ντίνος Μητσολίδης με μιὰ ὄραία πατριωτικὴ προσλαλιὰ τοῦ κ. Γυμνασιάρχου.

Μὰ ἡ δρᾶσις τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, πάντα με τὴν εἰσήγησι τοῦ Προέδρου καὶ προστάτου τῶν πτωχῶν, ἐπεξετάθη καὶ στὶς ἐκκλησίες. Ἡ ἐκκλησία Σάκκου ἔμεινε ἀλειτούργητη πάνω ἀπὸ χρόνον. Ἀνακαινίσθηκε καὶ δὲν ἔφτασαν τὰ λεφτὰ γιὰ ἀποπεράτωσι. Ἔστειλε, πρὶν ἐγκριθῆ ἀπὸ τὸ Συμβούλιο ποσὸν 10.000 δρχ. γιὰ τὴν ἀποπεράτωσι καὶ με τὴ δήλωσι ἂν τὸ Δ. Σ. δὲν ἐγκρίνη ἐκ τῶν ὑστέρων τὸ ποσὸν θὰ ἀναλάβη νὰ τὸ πληρώσῃ ἐξ ἰδίων του.

Νὰ γι' αὐτὸ τὸ Γραφεῖο τοῦ Κέντρου στὴν Ἀθήνα γεμίζει ἀπὸ εὐχαριστήριες ἐπιστολὲς γεμάτες εὐχῆς καὶ εὐγνωμοσύνη ἀπὸ ἄπορα παιδιὰ, ἄπορα κορίτσια, ποὺ βραβεύθηκαν καὶ προικοδοτήθηκαν, ἐκκλησιαστικὲς ἐπιτροπές, πρὸς τὸν μεγάλον εὐεργέτην τοῦ τόπου.

ΤΟΠΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

ΛΙΑΤΜΟΤΕΙΧΟΤ

- 1) Δημήτριος Μανάκας, εἰσηγητὴς καὶ ἐπίτιμον μέλος τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς Κέντρου.
- 2) Γεώργιος Βαΐδης.
- 3) Χαράλαμπος Μηχαλίδης.
- 4) Πασχάλης Πασχαλίδης.

ΟΡΕΣΤΙΑΛΟΣ

- 1) Λεωνίδας Κουκουλωμάτης, εἰσηγητὴς με τὸ μέλος τῆς Δ. Ε. Δημήτριον Μανάκαν.
- 2) Νικόλαος Βαμβακόπουλος.
- 3) Κων)ντίνος Μαυρομάτης».

«Ελεύθερη Θράκη», 17.12.64

Ἐπέκτασις δράσεως Θρακικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν

Ὁρεστιάς. — Τὸ Θρακικὸν Κέντρον Ἀθηνῶν αὐξάνει ὁσημέραι τὰς εὐεργεσίας του καὶ τὴν ἐθνικὴν δρᾶσιν αὐτοῦ.

Ἦδη ἐκτὸς τῶν προικοδοτήσεων ἀπὸρων μεμνηστευμένων κορασίδων καὶ βραβεύσεων μαθητῶν τοῦ Γυμνασίου, ἐπιμελῶν καὶ ἠθικῶν, ἤρχισε θεραπεῦον καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐκκλησίας. Οὕτω διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Ναοῦ τοῦ χωρίου Σάκκου ἀπέστειλε δρχ. 10.000 με τὴν ἐπιφύλαξιν ν' ἀποστείλῃ ἄλλας τόσας μετὰ τὰς ἐφορτάς. Οἱ χωρικοὶ ἐπὶ ἔτος καὶ πλέον δὲν ἐκκλησιάζοντο διότι ἡ ἐκκλησία των ἀνεκαινίσθη ἐκ θεμελίων καὶ οἱ χωρικοὶ ἐξηντλήθησαν μὴ δυνάμενοι νὰ συνεισφέρωσιν ἐπὶ πλέον διὰ τὴν ἀποπεράτωσίν της.

Τὴν 6ην Δεκεμβρίου ἐξέδρομεν εἰς τὸ χωρίον Σάκκον ἡ τοπικὴ ἐπιτροπὴ Ὁρεστιάδος ἀποτελουμένη ἐκ τῶν 1) Λ. Κουκουλωμάτη εἰσηγητοῦ αὐτῆς,

2) Ν. Βαμβακοπούλου, 3) Κ. Μαυρομάτη, τοῦ Δημάρχου Ὁρестиάδος κ. Β. Χατζηνικολάου καὶ τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου κ. Δημ. Μανάκα, ἴτις παρέδωσαν 10.000 δραχ. εἰς τὴν ἐνοριακὴν ἐπιτροπὴν πρὸς ἀποπεράτωσιν καὶ συμπλήρωσιν ὠρισμένων ἐλλείψεων τῆς ἐκκλησίας.

Ἡ χειρονομία αὕτη τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου ὀφειλομένη εἰς τὴν εἰσηγήσειν τοῦ ἰσοβίου Προέδρου τοῦ Κέντρου κ. Φ. Μανουηλίδου ἀπέβη σωτήριος διὰ τὸ χωρίον, διότι ἐξησφάλισεν λειτουργίαν τουλάχιστον κατὰ τὰς ἐορτάς, οἱ δὲ χωρικοὶ διεδήλωσαν εὐχαριστίας καὶ εὐχὰς πρὸς τὸν εὐεργέτην των. Διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν μεγάλως συνέβαλε καὶ ὁ Σ)τος Μητροπολίτης Λιδ)χου ὅστις ἔγραψε θερμὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν κ. Μανουηλίδην».

«Ἐλεύθερη Θράκη», 17.1.65

Θεάρεστα Κοινωνικά Ἔργα

Αἱ προικοδοτήσεις τοῦ «Θρακικοῦ Κέντρου»

Σουφλί, (τοῦ ἀνταποκριτοῦ μας).

Τὸ «Θρακικὸν Κέντρον Ἀθηνῶν» εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν ἱερῶν σκοπῶν τοὺς ὁποίους ἔταξεν, ἐνέκρινε τὴν χορήγησιν προικοδοτήσεως εἰς μίαν ἄπορον καὶ ἐνάρετον νέαν τοῦ χωρίου Λαγηνᾶ — Σουφλίου, καταγομένην ἐξ Ἀν. Θράκης.

Τὸ ποσὸν ἀνερχόμενον εἰς 5 χιλ. δραχμάς, παρέδωκεν εἰς τὴν δικαιούχον Σταμάταν Ματζιάρη καὶ τὸν σύζυγόν της Κων)νον Σιρδάρην, ὁ εἰσηγητὴς τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου Παραρτ. Σουφλίου, κ. Χρ. Μαρμαλιτῆς, συνοδευόμενος παρὰ τῶν κ. κ. Ἡλία Μπογιατζῆ Προϊσταμ. Ἐνώσ. Γεωργικῶν Συ)σμιῶν Σουφλίου καὶ Δημ. Πατρόνα Προέδρ. Ἐργατ. Κέντρου Σουφλίου.

Ἡ σχετικὴ τελετὴ ἔλαβε χώραν τὴν παρελθούσαν Δευτέραν 28.12.64 εἰς τὸ Κεντρικὸν Καφενεῖον τοῦ χωρίου, ἰδιοκτησία Ἀθ. Παπάζογλου.

Παρευρέθησαν δέ, ὁ ἱερεὺς τοῦ χωρίου Αἰδεσιμώτατος κ. Εὐάγ. Πιρπιρῆς, ὁ Πρόεδρος Συνεταιρισμοῦ Λαγηνῶν κ. Ἀνδρόνης καὶ πάρα πολλοὶ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ.

Ὁ κ. εἰσηγητὴς εἰς σχετικὴν σύντομον ὁμιλίαν του, ἀφοῦ διετράνωσε τοὺς ἱεροὺς σκοποὺς τοῦ «Θρακικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν» συνισταμένους, ὡς καὶ ἄλλοτε ἀνεφέρθη, εἰς τὴν διάσωσιν τοῦ Λαογραφικοῦ θησαυροῦ τῆς Θράκης, τὴν προικοδότησιν ἀπόρων κορασίδων, τὴν βράβευσιν ἀρίστων μαθητῶν κλπ. ἠυχήθη βίον εὐτυχῆ εἰς τοὺς ὡς ἄνω νεονύμφους Σταμάταν Ματζιάρη καὶ Κων)νον Σιρδάρην καὶ γενικῶς, ὅπως ὅλα τὰ σκλαβωμένα τμήματα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας, ἐπανέλθουν εἰς τὴν ἀγκαλιὰ τῆς Ἐλεύθερης Ἑλλάδας.

Ἐπίσης ἀνεφέρθη καὶ διὰ τὸν ἰσοβίον ἀκάματον Πρόεδρον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου κ. Φίλιππον Μανουηλίδην, τὸν ἀκάματον ἐμπνευστὴν καὶ δημιουργὸν τῆς ὅλης κινήσεως».

«Ἐφημερίς «Ἐλεύθερη Θράκη» Ἀλεξανδρούπολις 12-1-1965

ΘΕΑΡΕΣΤΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

Η ΤΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΡΟΙΚΟΔΟΤΗΣΕΩΣ ΑΠΟΡΩΝ ΚΟΡΙΤΣΙΩΝ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ
ΥΠΟ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

«Τὸ ἀπόγευμα στὶς 5.30' τοῦ περασμένου Σαββάτου, 9 Ἰανουαρίου, ἔλαβε χώραν εἰς τὴν Στέγην Κοριτσιοῦ Ἀλεξανδρουπόλεως, ἡ τελετὴ τῆς προικοδοτήσεως ἀπόρων κοριτσιῶν τῆς Θράκης ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν.

Στὴν ὥραία καὶ συγκινητικὴ αὐτὴ τελετῇ, παρέστησαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀλεξ(ῆ)πόλεως κ.κ. Ἰωακείμ, ὁ Νομάρχης Ἐβρου κ. Ἀριστ. Γκουρνέλης, ὁ Δ)τῆς Χωρ(ῆ)κῆς Ἐβρου Ἀντ)ρχης κ. Τσουραπαῆς, ὁ Πρόεδρος τοῦ Δημ. Συμβουλίου κ. Ὁρ. Ἀντώνογλου, ὁ Δ)ντῆς Βασιλ. Προνοίας κ. Μουρατίδης, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐταιρίας Ἑλληνικῶν Σπουδῶν Ἀλεξ(ῆ)πόλεως κ. Χρ. Κουρκουλῆς, ὁ Πρόξενος τῆς Γαλλίας εἰς τὴν πόλιν μας κ. Γ. Φιλιππίδης, ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Παιδ. Ἀκαδημίας Ἀλεξ(ῆ)πόλεως Καθηγητῆς κ. Ξέκαλος, ὁ Προϊστάμενος ΤΥΓΚ Ἐβρου κ. Καρεντζόγλου, τὰ μέλη τῆς τοπικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου εἰς τὴν πόλιν μας κ. κ. Δημ. Ἀδαμίδης, Χρ. Μαριμαρᾶς, τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου Κυριῶν καὶ Ἀ)ίδων Ἀλεξ(ῆ)πόλεως καὶ ἄλλοι. Ἡ ἑναρξὶς τῆς τελετῆς ἐγένετο μὲ τὴν ὁμιλίαν τῆς Γραμματέως τῆς τοπικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου Κυριῶν καὶ Ἀ)ιδων κ. Ἐλένης Φιλιππίδου, ἡ ὁποία εἶπε τὰ ἑξῆς:

Σεβασμιώτατε, Κύριε Νομάρχα, Κύριοι, Κυρίες, Ἀγαπητὰ παιδιὰ,

Τὸ Θρακικὸ Κέντρο ποὺ ἰδρύθηκε πρὶν 40 χρόνια καὶ διοικεῖται ἀπὸ ἐκλεκτοὺς Θρακιῶτες μὲ ἰσόβιο Πρόεδρο τὸν πολὺ ἀγαπητὸ καὶ ἐξαιρετὸ συμπατριώτη μας κ. Φίλιππο Μανουηλίδη, ὅπως εἶναι γνωστὸ, ἐρευνᾷ χρόνια τώρα τὴν ἀρχαία καὶ νεώτερη ἱστορία τῆς Θράκης ἀπὸ ἱστορικὴ, λαογραφικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ἄποψη καὶ ἐκδίδει τὸ ἀξιόλογο Σύγγραμμα, «Θρακικά».

Ὡς σήμερα ἔχουν κυκλοφορήσει 38 Τόμοι ποὺ περιλαμβάνουν 15.000 σελίδες καὶ ποὺ ἡ δαπάνη τους ἔχει ξεπεράσει τὰ 2.500.000 δρχ. Ἡ σπουδαία αὐτὴ ἐργασία ἀναγνωρίστηκε καὶ βραβεύτηκε τόσον ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν καὶ τὴν Ἐταιρία Ἑλλ. Σπουδῶν Παρισίων, ὅσο καὶ ἀπὸ ξένες καὶ ντόπιες πνευματικὲς Ὄργανώσεις. Ὅμως, τὸ Θρακικὸ Κέντρο δὲν περιορίστηκε μονάχα στὸν ἐκδοτικὸ αὐτὸ ἄθλο, μὲ τὸν ὁποῖο πέτυχε νὰ διασώσῃ καὶ νὰ προβάλῃ τίς παραδόσεις καὶ ὄλο τὸν μακραίωνα ἱστορικὸ βίον τῆς πανάρχαιας Θράκης. Ἐνας ἄλλος τομέας δραστηριότητάς του εἶναι καὶ ὁ τομέας τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης. Ἰδρυσε τοπικὲς ἐπιτροπὲς σὲ πόλεις καὶ κομποπόλεις τῆς Θράκης καὶ Β. Ἑλλάδος, ὅπως Κομοτηνῇ, Ἀλεξ(ῆ)πολι, Καβάλα, Ξάνθη, Ἐδεσσα, Δράμα, Διδυμότειχο, Σουφλί, Ὀρεσιτιάδα, Ρύζια κ. ἄ. μὲ σκοπὸ:

α) Νὰ ἐπιλέγουν κοπέλλες ἄπορες μὲ ἠθικὴ ὑπόστασι, γιὰ νὰ προικοδοτοῦνται μὲ 5.000 δρχ. καὶ β) Νὰ βραβεύωνται μὲ 2.000 δρχ. τελειόφοιτοι μαθητὲς ἢ μαθήτριες Γυμνασίου ἢ σπουδαστές. Ἐν καὶ εἶναι βραχὺ τὸ διάστημα πού ἐγκαινιάστηκε ἡ φιλανθρωπικὴ αὐτὴ δράση τοῦ Θ. Κέντρου, προικοδοτήθηκαν 30 Θρακιώτισσες καὶ διατέθηκε τὸ ποσὸν τῶν 150.000 δρχ. καὶ βραβεύθηκαν 25 ἀριστοῦχοι ἄποροι μαθητὲς καὶ μαθήτριες. Τὴν στιγμή αὐτὴ ἐγκαινιάζεται ἡ δράση τῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς πού ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη μας ὡς Πρόεδρο, καὶ τοὺς κ. κ. Μαρμαρᾶ καὶ Ἀδαμίδη καὶ τὴν ὑποφαινομένη ὡς γραμματέα. Τὰ 20 μέλη πού ἀριθμεῖ τὸ Τμήμα Ἐλεξιπόλεως σύντομα ἐλπίζομε νὰ πολλαπλασιασθοῦν. Στὰ πρόσωπα τῶν κοριτσιῶν πού ἐπέλεξε ἡ ἐπιτροπὴ μας καὶ ἐνέκρινε τὸ κέντρο, βραβεύομε σήμερα τὴν ἀρετὴ καὶ ἐπιμέλεια.

Προικοδοτεῖται ἡ Γιαννούλα Βρύζα ἀπὸ τὴν Ἐλεξιπολι, ἡ ὁποία καὶ στεφανώνεται αὖριο, μὲ 5.000 δρχ. Σεμνή, ἐργατικὴ κοπέλλα, ξεκινάει μὲ τὸν ἠθικὸ ἐκείνο ὄπλισμό πού εἶναι ἀπαραίτητος γιὰ νὰ στερεωθῇ ἕνα καινούργιο καλὸ ἑλληνικὸ σπίτι. Βραβεύεται μὲ 2.000 δρχ. ἡ δευτεροετὴ φοιτήτρια στὸ Φυσικὸ Τμήμα τοῦ Παν(μίου) Ἀθηνῶν Αἰκατ. Παπαγιαννοπούλου, ὀρφανή, γιὰ τὴν ἐπιμέλεια καὶ τὸ ἐξαιρετὸ ἦθος της. Βραβεύονται ἐπίσης 5 χειροτέχνιδες τῆς Βιοτεχνικῆς Σχολῆς τοῦ Συλλόγου Κυριῶν καὶ Δίδων μὲ 1.000 δρχ. ἡ καθε μιά. Οἱ κοπέλλες αὐτὲς εἶναι: Μαρία Παπαδοπούλου τῆς Ὑφαντικῆς ἐκ Κυριακῆς, Αἰκ. Φουσιτζίδου, Σοφία Καδόγλου, Κερ. Κουρτίδου ἐκ Τυχεροῦ καὶ Παν. Βρύζα ἐξ Ἐλεξιπόλεως, ὅλες τῆς Ταπητουργικῆς Σχολῆς καὶ ἐνισχύεται τὸ Ἰωακείμιο Γηροκομεῖο μὲ 4.000 δρχ.

Ἐλπίζομε νὰ εἶμαστε καὶ πάλι στὴν εὐχάριστη θέσι νὰ ἀπονεύομε βραβεῖα καὶ νὰ προικοδοτήσομε πολλὰς ἀξίες Θρακιοποῦλλες μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θ. Κ. καὶ τὴν ἰδιαίτερη συμπαράστασι τοῦ ἐμψυχωμένου καὶ ἐνθέρμου συμπατριώτη μας κ. Φ. Μανουηλίδη. Συγχαίρομε θερμὰ τὶς βραβευμένες καὶ εὐχόμεστε ὀλόφυγα νὰ προκόβουν καὶ νὰ εὐλογῇ ὁ Θεὸς τὸ νοῦ, τὴν καρδιά καὶ τὰ χέρια τους. Παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐκάλυψαν τὸ τέλος τοῦ λόγου τῆς Κας Φιλιππίδου. Κατόπιν τὸ λόγο πῆρε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας κ.κ. Ἰωακείμ, ὁ ὁποῖος εἶπε τὰ ἑξῆς:

Ἐν κατακλείδι τῶν ὄσων εἶπε προλαβόντως ἡ ἀξιότιμος Κα Φιλιππίδου, ἐπιτρέψατέ μου, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας πρωτίστως, νὰ ἐπισφραγίσω διὰ τῶν εὐπροσδέκτων εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὥραϊαν καὶ σεμνὴν ταύτην τελετὴν καὶ νὰ ἀπευθύνω ἐπὶ τῷ ἐπ' αἰσίοις ἀνατείλαντι Νέφ Ἐτει ἐνιαυτῷ, τῆς χρηστότητος Κυρίου, ἐνθέρμους καὶ διαπύρους εὐχὰς πρὸς τοὺς παρισταμένους ἐνταῦθα καὶ νὰ ἐξάρω τὴν κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν ἐπαινετικὴν δρᾶσιν τοῦ Θ. Κ., οὐτινος πρόεδρος καὶ ἰδρυτῆς τυγχάνει ὁ φλογερὸς καὶ ἀκάματος καὶ ἀκραιφνῆς πατριώτης καὶ τέως Ὑπουργὸς ἀξιότιμος κ. Φίλιππος Μανουηλίδης.

Φρονῶ ἀδιστάκτως, ὅτι ἰδιαιτέρως ἡμεῖς οἱ Θραῖκες ὀφείλομεν νὰ τιμήσωμεν καὶ νὰ θαυμάσωμεν τὴν ἐκδοτικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν γενικωτέραν πολιτιστικὴν δρασίαν τοῦ Θ. Κ., ἀλλὰ καὶ τὴν διαφυλάξιν καὶ περισώσιν καὶ προβολὴν ἀγνώστων εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τὸ πολὺ κοινόν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, πατριωτικῶν μας παραδόσεων, ἰδιαιτέρως δὲ τὴν δρασίαν αὐτοῦ ὑπὸ τὴν ἔμφρονα καὶ συνετὴν καὶ πεφωτισμένην καὶ στοργικὴν μέριμναν τοῦ δραστηρίου προέδρου αὐτοῦ εἰς τὸν τομέα τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἀγαθοεργίας καὶ τὰς καταβληθείσας προσπάθειάς πρὸς ἀντιμετώπισιν κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην ἐποχὴν τῆς δυστυχίας τοῦ ἔθνους καὶ τῶν δυσχερειῶν καθ' ὧν ἐπάλαισαν καὶ παλαίουν ἔτι σκληρῶς οἱ εἰς τὰ διάφορα χωρία διεσπαρμένοι καὶ ἀναξιοπαθοῦντες συμπολίται μας Θραῖκες. Ἡ ὀργανωθείσα λοιπὸν τελετὴ ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν προικοδότησιν καὶ ἀπονομὴν βραβείων ἐκ μέρους τοῦ Θ. Κ. εἰς πτωχὰς κόρας τῆς Θρακίας. Δὲν παραλείπω ὅμως κατὰ τὴν σεμνὴν ταύτην συγκέντρωσιν, καθ' ἣν ἡ ἐνταῦθα τοπικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Θ. Κ. καὶ τὸ Δ. Σ. τοῦ Συλλόγου Κυριῶν καὶ Λίδων ἐκάλεσεν Ὑμᾶς, ἵνα τιμήσητε καὶ τὴν πατροπαράδοτον τελετὴν τῆς κοπῆς τῆς βσιλόπητας, νὰ μὴν ἐξάρω καὶ τὴν κοινωνικὴν δρασίαν τοῦ Συλλόγου Κυριῶν καὶ Λίδων, οὗτινος προΐσταται ἡ ἀκάματος καὶ φιλόπονος Πρόεδρος αὐτοῦ κ. Ἐλένη Φιλιππίδου, ἣτις, ὡς ἄλλη Ταβιθὰ τοῦ Εὐαγγελίου, ἐτάχθη εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ πλησίου διὰ τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης καὶ εὐποιίας καὶ τῆς ἀγαθοεργίας. Μὲ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς μητρὸς ἐκκλησίας καὶ τὴν πρόθυμον συναντίληψιν καὶ ὑποστήριξιν τῆς φιλοτίμου κοινωνίας Ἀλεξ)πόλεως, ὁ ἄνω Σύλλογος ἐπιτελεῖ θεάρεστον καὶ καὶ κοινωνικὸν ἔργον. Εἶθε ὁ ἀγαθοδότης Θεὸς ὁ ἐπιβραβεύων ἄνωθεν πᾶσαν ἀγαθὴν πράξιν, νὰ συγκρατῇ πάντοτε τὰ ἀξιότιμα αὐτοῦ μέλη δι' ἀρρήκτων δεσμῶν ἀγάπης καὶ συμποίας, πρὸς συνέχισιν τῆς δράσεώς των.

Κατόπιν ὠμίλησεν ὁ Νομάρχης Ἐβρου κ. Γκουρνέλης, ὁ ὁποῖος εἶπε τὰ ἑξῆς :

Εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἐξάρω τὴν θεάρεστον καὶ ἔθνωφελῆ δρασίαν τοῦ Θ. Κ. καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ Προέδρου του, ἀκαμάτου ἐργάτου τοῦ ὠραίου, συμπολίτου μας κ. Φ. Μανουηλίδου, διατελέσαντος κατ' ἐπανάληψιν Ὑπουργοῦ. Ἡ προικοδότησις ἀπόρων κορασίδων εἶναι ἐπαινετὴ πράξις. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκδοτικὴ ἐργασία διὰ τὴν διατήρησιν τῶν πατροπαράδοτων δὲν εἶναι μόνον ἀξία πάσης ἐξάρσεως, ἀλλὰ καὶ ἔθνικῆς εὐγνωμοσύνης. Συγχαίρω τὴν ἄοκνον δρασίαν τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἰδιαιτέρως τῆς ἀκούραστης Κας Φιλιππίδου.

Μετὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν βραβείων ὁ Σεβ. ἔκοψε τὴν Βασιλόπηττα, τὸ χρυσοῦ νόμισμα τῆς ὁποίας ἔπεσε εἰς τὸν Δ)ντὴν τῆς ἐφημερίδος μας κ. Κονδύλην. Ἡ ὠραία τελετὴ ἔληξε μὲ χαρούμενα τραγούδια ποῦ τραγούδησε ἡ Χορωδία τῆς Στέγης Κοριτσιοῦ καὶ τῆς Ταπητουργικῆς Σχολῆς τοῦ Συλλόγου Κυριῶν καὶ Λίδων Ἀλεξ)πόλεως.»

«Πρόοδος Σεργῶν 19.1.1965»

**«Η ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΡΑΣΙΣ
ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΘΗΝΩΝ**

Εἰς τὴν πόλιν μας καὶ γενικώτερα εἰς τὸν Νομὸν μας διαμένουν, κατὰ τὸ πλεῖστον δὲ εὐημεροῦν, πολλοὶ Θραῖκες, οἱ ὁποῖοι διακρίνονται ἰδιαιτέρως διὰ τὴν φιλοπονίαν των καὶ τὴν δραστηριότητά των. Ἐξ ὧσων δὲ γνωρίζομεν ὑπάρχει εἰς τὴν πόλιν μας παράρτημα τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, τοῦ ὁποῖου ἡ ἔδρα εὐρίσκεται εἰς Ἀθήνας, ἀλλὰ τοῦτο εὐρίσκεται μᾶλλον ἐν ἀδρανεΐα. Δὲν γνωρίζομεν ποῖοι εἶναι οἱ λόγοι τῆς παρτηρουμένης ἀδρανεΐας, νομίζομεν ὅμως ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ δραστηριοποιηθῇ τὸ Θρακικὸν παράρτημα Σεργῶν καὶ οἱ ἐδῶ Θραῖκες νὰ ἀπευθυνθοῦν καὶ νὰ ἐπικοινωνήσουν μετὰ τὸν διαπρεπῆ συμπατριώτην των, πρώην Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Ἀμύνης κ. Φίλιππον Μανουηλίδην, ὅστις παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὑπερέβη τὸ 70ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἐξακολουθεῖ νὰ προΐσταται τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου καὶ νὰ ἀναπτύσῃ μίαν ἀσυνήθη δρᾶσιν, διὰ τὴν ἡλικίαν του.

Πέραν αὐτῶν ὄλων οἱ ἐν τῇ πόλει μας καὶ τῷ Νομῷ Θραῖκες θὰ γνωρίζουν ἀσφαλῶς ὅτι ἡ δρᾶσις τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου ἐπεκτείνεται καὶ εἰς σκοποὺς κοινωνικοὺς καὶ φιλανθρωπικοὺς, ὅπως δὲ εἶναι γνωστὸν, μέχρι τοῦδε ἔχει προεκίσει ἀρκετὰς ἀπόρους καὶ ὄρφανὰς κορασίδας Θρακῶν καὶ γενικώτερα ἀναπτύσσει καὶ ἀξιόλογον φιλανθρωπικὴν δρᾶσιν».

«Ἡ Προοδευτικὴ Ξάνθης 15.2.1965»

**«ΤΟ ΘΡΑΚΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ
ΠΡΟΙΚΟΔΟΤΕΙ ΠΤΩΧΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ**

Συνῆλθον εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης τὰ μέλη τῆς Λοικούσης Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου Ξάνθης καὶ προέκριναν τὰς προικοδοτηθησομένας ἀπόρους κορασίδας ἐκ τῆς περιφερείας, αἵτινες συνῆψαν ἐσχάτως τὸν γάμον των. Αἱ προκριθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου 6 νεάνιδες ἔλαβον ἀνὰ 5 χιλ. δραχμὰς ἐκάστη, κατὰ τὴν λαβοῦσαν χώραν ἐπὶ τῷ σκοπῷ αὐτῷ χθεσινὴν συγκέντρωσιν τῶν μελῶν τῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Φ.Ε.Ε.

Αἱ προικοδοτηθεῖσαι νεάνιδες εἶναι οἱ ἑξῆς:

Τριανταφυλλιά Κυριαζίδου (κωφάλλαλος) ἐκ Σελίνου, Σουλτάνα Χαμιλαμπίδου (Λευκόπετρα), Χαρίκλεια Παπαχαλαάμπους (Φελώνη), Δήμητρα Κονδύλη (Γενησαία), Ἑλένη Ἀντωνιάδου (Μαγικοῦ) καὶ Λαμπρινὴ Σιάκκα (Μάγγανα).

Ὡσαύτως κατὰ τὴν ὥς ἄνω συγκέντρωσιν ἐγένετο καὶ ἡ ἀπονομὴ χρηματικῶν θραβείων εἰς τοὺς κάτωθι ἀριστεύσαντας μαθητὰς καὶ μαθητριάς:

Γεώργ. Μπαλατζίδην, μαθ. Ε' τάξ. Γυμν. Σταυροπόλεως, 'Αναστασίαν Χ' Γρηγορίου γυμν. Θηλέων, Μαρίαν Καραβεζίρογλου γυμν. Θηλέων. «Απαντες οί ανωτέρω έλαβον ανά 2 χιλ. δραχ.».

«Ελεύθερη Θράκη 4.3.65»

Μιά ώραία φιλανθρωπική έκδήλωσις
των μελών του Θρακικού Κέντρου Ξάνθης .

(Ξάνθη, του ανταποκριτού μας).

Την περασμένη Κυριακή στις 11 π.μ. εις την αίθουσαν της Φ.Ε.Ε. έγινε συγκέντρωσις ή όποία οργανώθη από τον εκπρόσωπο του Θρακικού Κέντρου 'Αθηνών και εισηγητήν της Τοπικής 'Επιτροπής κ. Α. Γεννάδιον.

Την συγκέντρωσιν έτίμησαν διά της παρουσίας των ό Σεβασμιότατος Μητροπολίτης κ. κ. 'Αντώνιος, ό Νομάρχης κ. Δώδος, ό Βουλευτής κ. Πιαλόγλου, ό Δήμαρχος κ. Βλαχόπουλος, ό Διοικητής Χωροφυλακής κ. Καραβίτης κ.ά. 'Ο Εισηγητής της Τ. Ε. κ. Γεννάδιος προσεφώνησε τους συγκεντρωθέντας και έξήρε τους σκοπούς και την δραστηριότητα του Θρακικού Κέντρου. 'Αφού ευχαρίστησε έίλους τους προσελθόντας έδωσε τον λόγον εις τον βοηθόν εισηγητήν της Τ. Ε. Καθηγητήν κ. 'Ασημομύτην, γνωστόν εις τό κοινόν της πόλεως μας, από πολλές πνευματικές έκδηλώσεις, ό όποιος ανέπτυξεν ευρύτερα τά της συστάσεως του Κέντρου, της λειτουργίας του από τό 1927 μέχρι σήμερα, τους σκοπούς και την δραστηριότητά του, διατηρήσας άδιάπτωτον τό ενδιαφέρον και την προσοχήν του ακροατηρίου. Λιά πρώτην φοράν οί παρευρεθέντες έπληροφορήθησαν λεπτομερώς περι των ενεργειών οί όποιοι μετέχουν εις την σύνταξιν και έκτύπωσιν του υπό του Κέντρου έκδομένου συγγράμματος «Θρακικά», καθώς και εκείνων που ασχολοῦνται με τον προγραμματισμόν και την έκτέλεσιν των σκοπών του Κέντρου.

'Ακολούθως έγινε ή άπονομή χρηματικών βραβείων ανά 2.000 δραχ. εις τάς μαθητρίας 1) 'Αναστασίαν Χατζηγηγορίου και 2) Μαρίαν Καραβεζίρογλου. 'Εν συνεχεία έγινε ή έγχείρησις δώρου προικώς ανά 5.000 δραχ. εις άπορα κορίτσια τά όποία ένυμφεύθησαν ήδη και έννοδεύοντο υπό των συζύγων των.

- 1) Τριανταφυλλιά Κυριαζίδου (Κωφάλας) από τό Σέλινον.
- 2) Σουλτάνα Χαραλαμπίδου από την Λευκόπετρα.
- 3) Χαρίκλεια Παπαχαλαάμπους από την Φαλόνην.
- 4) 'Ελένη 'Αντωνιάδου από τό Μαγικό.
- 5) Δήμητρα Κονδύλη από την Γενισαία.
- 6) Λαμπρινή Σιάκκα από τά Μάγγανα.

Μετά τό τέλος της τελετής άπεχώρησαν οί συγκεντρωθέντες με τάς άρίστας των έντυπώσεων.

Νομίζομεν ὅτι χρέος ὄλων μας εἶναι νὰ πικνωσοῦμε τὰς τάξεις τοῦ Ἰθακικοῦ Κέντρου, καὶ ἐργαζόμενοι μὲ ὄλας μας τὰς δυνάμεις νὰ γίνουμε ἡρορμὴ παρομοίων συγκεντρώσεων, οἱ ὁποῖες ἀποδεικνύουν ἔμπρακτα τὴν ἀγάπην μας πρὸς τὸν συνάνθρωπον.

Τὰ εἰλικρινά μας συγχαρητήρια στὸν πρόεδρο τῆς Τ. Ε. κ. Γεννάδιον, ὁ ὁποῖος ἐργάζεται ἀκούραστα γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῶν ἱερῶν σκοπῶν τοῦ Κέντρου».

«Ἐφημερὶς Φωνὴ τοῦ Διδυμοτείχου τῆς 8ης Μαστίου 1965».

ΑΠΟ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Ἐθόρῳα, χωρὶς ἐπιφανειακὰς ἐπιδείξεις καὶ θεωρητικὰς ἀναπτύξεις, γίνεται μιὰ τρανὴ πνευματικὴ ἐργασία στὸ Ἰθακικὸ πὸν ἐδρεῖται στὴν Ἀθήνα ὄω καὶ 40 χρόνια, μὲ τὸν ἰσὸδιο καὶ ἀκούραστο Πρόεδρο, γνωστὸ στὸν Νόμὸ μας, γηραιὸ τὴρα, πολιτευτὴ ἄλλοτε καὶ συνεχῶς Ἰπουργὸ κ. Φίλιππο Μανουηλίδη.

Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ πλαισιώνεται μὲ τὰ καλύτερα μέλη τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιστήμης, Ἰθάκας.

Πρωταρχικὸ ἔργο τοῦ Κέντρου εἶναι ν' ἀνασύρη στὴν ἐπιφάνεια τὴν ἀρχαία καὶ τωρινὴ ἱστορία τῆς Ἰθάκης, τὴν λαογραφία, γλωσσολογία κλπ. πὸν τὰ σκέπαζε αἰῶνες ὁ πέπλος τῆς σκλαβιάς. Τεράστιο, πράγματι, ἔργο πὸν ἔχει γίνεῖ ὄς τὴρα, 38 ὄλόκληροι τόμοι τυπώθηκαν ἀπὸ 16.000 τὸ ὄλο σελίδες, μὲ περιεχόμενο πλούσιο, στολισμένο μὲ καλὰς εἰκόνες καὶ ἐμφάνιση, ὄστε νὰ εἶναι τερπνὸ καὶ διδακτικὸ ἀνάγνωσμα τοῦ λαοῦ καὶ πρόσφορο γιὰ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα.

Εἶναι ἀσυγχώρητο νὰ μὴ πλουτίζεται κάθε Ἰθακικὴ βιβλιοθήκη Δημοτικὴ ἢ Κοινοτικὴ, Γυμνασίου ἢ Δημοτικοῦ Σχολείου μὲ τὸ σύγγραμμα αὐτὸ πὸν μιᾶ γιὰ τὴ Ἰθάκη μας.

Μὰ καὶ κάθε Ἰθάκας ἔχει ὑποχρέωση νὰ μάθη ἀπ' αὐτὸ ὄλη τὴν ἱστορία τῆς γενέτειράς του, σὲ μιὰ μικρὴ συνδρομὴ καὶ δωρεὰν σχεδὸν παροχὴ κάθε χρόνο τόμου 300 σελίδων ἀξίας ἄνω τῶν 200 δραχμῶν. Τὸ πὸς συμφέρει τὴρα καὶ τὸ πὸς βρέθηκαν τὰ χρήματα γιὰ τὴν ἐκτύπωση τοῦ ἔργου ἰούτου πὸν φθάνουν μέχρι σήμερα τὸ 1.500.000, ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸ γεγονός τῶν δωρεῶν πλουσίων Ἰθακῶν καὶ ἀποδήμων Ἰλλήνων.

Εἶναι ὄς ἐκ τούτου εἰκονικὴ ἢ συνδρομὴ ἀπὸ μέρους τῶν Ἰθακῶν συνδρομητῶν πὸν ἀνέρχεται σὲ 60 δραχμὰς καὶ γίνεται αὐτὸ μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ ἐπιτύχη ἢ γνῶσι τῆς ἱστορίας τοῦ τόπου τους.

Δὲν περιορίζεται ἢ δρᾶσι τοῦ Κέντρου στὴν ἔκδοσι μονάχα τῶν «Ἰθακικῶν». Ἀνέλαβε ν' ἀνακουφίση παράλληλα τοὺς κατατρεγμένους καὶ δυστυχοῦντες πατριῶτες μας φτωχοὺς Ἰθακιῶτες. Πρῶτο βῆμα τῆς εὐπορίας καὶ

φιλανθρωπίας του πρὸς αὐτοὺς εἶναι ἡ προικοδοτῆσι φτωχῶν κοριτσιῶν πού δὲν ἔχουν τὰ μέσα νὰ κάμουν τὸ γάμο τους.

Σ' ὄλα τὰ χωριά τῆς Θράκης μας δόθηκαν προικοδοτήσεις μὲ ἀρκετὸ χρηματικὸ ποσό. Στὸ Διδυμότειχο, μὲ τὴν Τοπικὴ Ἐπιτροπὴ, δόθηκαν προικοδοτήσεις στὰ χωριά Ἀμόριο, Κιανῆ, Κουφόβουνο, Μάνη, Βρυσικά, Ἀσπρονέρι καὶ νοικοκυρεύθηκαν πολλὰ φτωχὰ κορίτσια.

Στὴν περιφέρεια Ὀρεσιιάδος ἐπίσης δόθησαν ἀρκετὰ ποσά. Στὸ χωριὸ Σάκκο εἰδικὰ δόθηκε ἓνα σεβαστὸ ποσὸ γιὰ ν' ἀποτελειώσῃ τὴν Ἐκκλησία του πού δὲν λειτουργοῦσε πάνω ἀπὸ 2 χρόνια. Βέβαια καὶ στὸ Σουφλί καὶ στὴν Ἀλεξανδρούπολι δόθηκαν ποσά γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτό.

Χωριστὰ ἀπ' τὶς προικοδοτήσεις βραβεύθηκαν καὶ δεκάδες μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου Διδυμοτείχου καὶ Ὀρεσιιάδος μ' ἀρκετὰ ποσά. Ἡ χειρονομία αὐτὴ θὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ θὰ βραβεύονται ἐπιμελεῖς καὶ φτωχοὶ μαθηταί, ἡ δράση δὲ αὐτὴ τοῦ Κέντρου θὰ ἐπεκταθῇ σὺν τῷ χρόνῳ καὶ σ' ἄλλους φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς.

Ἡ ἠθικὴ ὑποστήριξι ὡς ἐκ τούτου τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, μὲ τὴν ἐγγραφὴ τοῦ κάθε Θρακιώτη, εἶναι ὑποχρεωτικὴ καὶ πολὺ πατριωτικὴ.

«Ξάνθη 18.3.65»

ΟΙ ΠΡΟΙΚΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟΡΩΝ ΚΟΡΙΤΣΙΩΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΛΘΗΝΩΝ

1) Ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὰς προικοδοτήσεις.

Διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου Ἀθηῶν προικοδοτῆσιν τῶν ἀπόρων κοριτσιῶν ἀπαιτοῦνται τὰ κατωτέρω δικαιολογητικά:

Α) Αἴτησις τῆς ἐνδιαφερομένης ἢ τῆς οἰκογενείας της.

Β) Πιστοποιητικὸν τοῦ Ἱερέως τοῦ χωρίου, καὶ τοῦ Προέδρου τῆς Κοινότητος, εἰς ὃ ἀπαραιτήτως πρέπει νὰ κατοικῇ αὐτὴ, ἀναφέρον ὅτι ἡ ὑποδεικνυομένη πρὸς προικοδοτῆσιν εἶναι ἀπὸ πολλοῦ μνηστευμένη ἔχει καλὴν φήμην ἠθικῶς καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ τελέσῃ τὸν καθυστεροῦντα διὰ οικονομικὸν λόγον γάμον της.

Γ) Πιστοποιητικὸν οἰκονομικῆς της καταστάσεως Προέδρου τῆς Κοινότητος καὶ τοιοῦτον τοῦ Κέντρου Κοινωνικῆς Προνοίας τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου εἰς ὃ κατοικεῖ περὶ τῆς ἀπορίας της.

Δ) Πιστοποιητικὸν νομιμοφροσύνης παρὰ τῆς ἀρμοδίας Τοπικῆς ἀρχῆς.

Ε) Πᾶν οἰονδήποτε στοιχεῖον συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς ἀναγκαιότητος καὶ ἐπισπεύσεως τοῦ γάμου.

Ὅλα τ' ἀνωτέρω δικαιολογητικά ὑποβάλλονται πρὸς τὴν τοπικὴν ἐπαρχιακὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, ἣτις ἐλέγχει καὶ ἐξακριβώνει περὶ τῆς ἀκριβείας αὐτῶν, συντάσσει σχετικὸν ἔγγραφον Πρακτικόν, ὅπερ ὑπογράφομενον παρὰ τοῦ Εἰσηγητοῦ καὶ τῶν παρ' αὐτῷ μελῶν τριῶν ἢ τεσσάρων

βοηθητικῶν ἀποστέλλεται μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Διοίκησιν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, ἢ ὁποῖα ἀποφασίζει τελειωτικῶς καὶ ἐμβάζει τὴν προικοδοτήσιν ἐκ δρχ. 5.000 (μείον δρχ. 50—100 διὰ μεταφορικὰ κ.λ.π. ἀναγκαῖα ἔξοδα) εἰς τὸν εἰσηγητὴν, ὅστις παραδίδει τὰ χρήματα μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου ἔναντι ἀποδείξεως παραλαβῆς καὶ ἀπαραιτήτου προσκομίσσεως τῆς ληξιαρχικῆς πράξεως αὐτοῦ, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν θεωρεῖται συμπληρωθεὶς ὁ σχετικὸς φάκελλος.

2) Ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὰς μαθητικὰς βραβεύσεις.

A) Ἀναλόγως τῶν Δημοσίων Γυμνασίων, Ἀκαδημιῶν ἢ ἄλλων σχολῶν ὅπου λειτουργοῦν εἰς ἐκάστην πόλιν, βραβεύονται κατ' ἔτος καὶ κατὰ τὴν λήξιν τῆς σχολικῆς περιόδου, τελειόφοιτοι μαθηταὶ ἢ μαθήτριαι οἵτινες ὑποδεικνύονται παρὰ τῶν Γυμνασιαρχῶν καὶ τῶν οἰκείων Καθηγητικῶν Συλλόγων, καταρτιζομένων πρὸς τοῦτο σχετικῶν Πρακτικῶν, τὰ ὁποῖα ὑπογράφονται παρ' αὐτῶν καὶ ὑποβάλλονται πρὸς τὴν τοπικὴν ἐπαρχιακὴν Ἐπιτροπὴν, ἣτις καὶ τ' ἀποστέλλει εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Διοίκησιν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, μετὰ καταλλήλου ἐπίσης ἐλέγχου καὶ πρακτικοῦ τῆς διὰ τὴν τελειωτικὴν ἔγκρισιν.

Ἀπαραίτητος ὄρος διὰ τὰς βραβεύσεις εἶναι ἡ πιστοποιουμένη ἔφεσις δι' ἀνωτέρας σπουδᾶς, ἡ ἐπιδειχθεῖσα ἐπιμέλεια, ἡ ἀρίστη διαγωγή ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς σχολῆς καὶ ἡ ἀπορία τῶν ὑποδεικνυομένων, κατόπιν τῆς κρίσεως τῶν κ. κ. Γυμνασιαρχῶν καὶ Καθηγητῶν.

3) Ἄλλα θέματα εἰς τὰ ὁποῖα συζητεῖται ἡ ἐπέκτασις τοῦ τομέως εὐποιίας, δι' ὑποδεικνυομένης ἀνάγκης εὐαγῶν Ἰδρυμάτων, Ἐκκλησιῶν κ.λ.π. δὲν ἀπεφασίσθησαν εἰσέτι, παρὰ τὰς γενομένας εὐαρίθμους ἐξαιρέσεις, θὰ ἐξαρτηθῇ δὲ ἡ τοιαύτη πέραν τῶν δύο τομέων ἐπέκτασις, ἀπὸ τὴν αὐξησιν τῶν ὑφισταμένων ἐπαρχιακῶν ἐπιτροπῶν, ἀπὸ τὰ παραδείγματα τῶν μέχρι τοῦδε, ἐπὶ ἐνάμισυ ἔτος, ἀπορροφηθέντων ποσῶν καὶ ἀπὸ τοὺς προϋπολογισμοὺς τοῦ Σωματείου, οἵτινες εἶναι φυσικὸν νὰ σχετίζωνται μὲ τὴν ὁμαλὴν ἐξέλιξιν τῆς γενικῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως.

4) Αἱ ἐπαρχιακαὶ ἐπιτροπαί, αἵτινες εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ τομέως εὐποιίας τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, πρέπει νὰ ἀποτελοῦνται ἀπὸ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερα μέλη. Οὐχὶ διὰ λόγους Ταμειακοῦς, ἐφ' ὅσον αἱ 60 δραχμαὶ ἐτησίως (σὺν 10 δρχ. ἐφ' ἅπαξ δικαίωμα ἐγγραφῆς), εἶναι ποσὸν ἀσήμαντον καὶ συμβολικόν, δεδομένου ὅτι ἀνταλλάσσονται καὶ μὲ τὸμον τῶν «Θρακικῶν» μεγαλυτέρας ἀξίας, ἀλλὰ διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν δεικνύει τὸ ἐνδιαφέρον τῶν πολιτῶν ὑπὲρ τῶν δύο τομέων τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου τοῦ ἐκδοτικοῦ καὶ φιλανθρωπικοῦ καὶ διότι συντελεῖ εἰς τὴν κατάλληλον ἐπιλογὴν τῶν εὐεργετουμένων καὶ εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν χορηγουμένων ποσῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν εὐρύτεραν, ἀμφοτέρων τῶν τομέων ἀνάπτυξιν καὶ τὴν

ἀποφυγὴν τυχόν παρεξηγήσεων διὰ προτιμήσεις, αἵτινες διὰ παρακολουθήσεως τῶν πολλῶν ἀποφεύγονται. Τὰ μέλη τῶν ἐπιτροπῶν διὰ μεγάλας πόλεις, κέντρα Νομαρχιῶν, δύναται νὰ ὑπερβαίνουν τὰ 100 (ἤδη τὸ Διδυμότειχον— Ὀρεστιάς καὶ Ξάνθη προσεγγίζουν τὸν ἄνω ἀριθμὸν μὲ προοπτικὴν περαιτέρω αὐξήσεως). Αἱ συνδρομαὶ τόσον τῶν ἀπλῶν ὄσων καὶ τῶν δωρητῶν μελῶν, καταβάλλονται προτοῦ ἐκπνεύσει τὸ πρῶτον ἐξάμηνον ἐκάστης χρήσεως.

Εἰς ἀμφοτέρως τὰς περιπτώσεις τῶν προικοδοτήσεων καὶ βραβεύσεων δὲν ἀποκλείεται νὰ λαμβάνουν χώραν καὶ συγκεντρώσεις εἰς τὴν οἰκίαν πόλιν μὲ παρουσίαν τῶν Νομαρχιακῶν ἐπιτροπῶν καὶ Μητροπολιτῶν, Νομαρχῶν, Δημάρχων, Γυμνασιαρχῶν, Καθηγητῶν καὶ ἄλλων ὀργανώσεων, Προέδρων Κοινοτήτων, Δημοσιογράφων κ.λ.π. ἵνα οὕτω ἀνακοινοῦνται τὰ πεπραγμένα εἰς εὐρύτερον κύκλον ἐνδιαφερομένων καὶ δημιουργεῖται ἡ ὀφειλομένη καλὴ φήμη, διὰ δημοσιεύσεων εἰς τοπικὰς ἐφημερίδας διὰ τὸ ἐπιτελούμενον φιλανθρωπικὸν ἔργον».

«Ξάνθη 22.4.65»

«ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΛΘΙΝΩΝ

Τὸ Θρακικὸν Κέντρον εὐχαριστεῖ θερμῶς:

1ον) Τὴν Φ.Ε.Ξ. καὶ ἰδιαιτέρως τὸν Πρόεδρόν της καὶ μέλος τοῦ Θρακικοῦ Κέντρον, δικηγόρον κ. Εὐάγγελον Λάμπρου διότι προθύμως διέθεσεν τὴν αἴθουσαν διαλέξεων καὶ ὅσα μέσα ὑπῆρχον διὰ τὰς γενομένας προσφάτως συγκεντρώσεις μετὰ διαλέξεων τοῦ Θ. Κ. καθ' ἃς ἐχορηγήθησαν δῶρα προικὸς ἐκ δρχ. 5.000 εἰς ἐκάστην τῶν 6 ἐπιλεγεισῶν ἀτόρων κορασιδίων ὡς καὶ μαθητικὰ βραβεῖα ἀνὰ 2.000 δρχ. εἰς 6 ἀριστεύσαντας κατὰ τὸ ἦθος καὶ ἐπίδοσιν ἀπόρους γυμνασιόπαιδας ἐπιλεγέντας ὑπὸ τῶν καθηγητικῶν Συλλόγων (σημειωτέον ὅτι αἱ προικοδοτήσεις καὶ βραβεύσεις θὰ συνεχισθοῦν προσεχῶς διὰ τὸ 1965).

2ον) Τὸν τοπικὸν τύπον διὰ τὴν θερμὴν καὶ ἐνθουσιώδη συμπαράστασίν του εἰς τὸ ἐθνικοκοινωνικὸν ἔργον του ὡς καὶ ὅλα τὰ μέλη καὶ τοὺς συνεργάτας ἐν Ξάνθῃ.

3ον) Τὸν τυπογράφον καὶ μέλος Μ. Ν. Κυδώνην, ὅστις προσέφερεν δωρεὰν 100 ἐντύπους προσκλήσεις μετὰ φακέλλων διὰ τὴν γενομένην πρόσφατον συγκέντρωσιν.

Ἐντολῇ τοῦ Προέδρου τοῦ Θρακικοῦ Κέντρον Φ. Μανουηλίδου (πρώην ὑπουργοῦ) εὐχομένου εἰς πάντας Καλὸ Πάσχα.

Ὁ Εἰσηγητὴς τῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς
Α. ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ»

«Ξάνθη 20.5.65»

«ΑΠΟΝΟΜΗ ΒΡΑΒΕΙΟΥ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Τὴν 11ην Μαΐου ἐπεσκέφθη τὴν κωμόπολιν τῆς Σταυρουπόλεως ὁ Εἰσηγητὴς τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου κ. Ἀρίστιππος Γεννάδιος, ὅστις ἀπένευμεν εἰς τὸν ἀριστεύσαντα εἰς ἐπίδοσιν καὶ ἦθος τελειόφοιτον τοῦ Λυκείου Σταυρουπόλεως Γεώργιον Μπαλτατζίδην τοῦ Ἀγγέλου τῷ ἀπονεμηθὲν αὐτῷ παρὰ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου χρηματικὸν βραβεῖον ἐκ δραχμῶν 2.000.

Ἡ ἀπονομή τοῦ βραβείου ἐγένετο εἰς συγκέντρωσιν ἐν τῷ Γυμνασίῳ Σταυρουπόλεως, παρισταμένων τῶν κ. κ. Ἀθανασίου Γιουμπλάκη, Λυκείαρχου Σταυρουπόλεως, Θεμιστοκλῆ Σεβαστίδη, Γυμνασιάρχου, τῶν καθηγητῶν καὶ καθηγητριῶν Ν. Παλασσαραφίανου, Βασιλείου Μαντζουλά, Ἀρχοντίας Λούια, Ἀδαμαντίδου, Παναγιωτίδου, τοῦ Δ)ντοῦ τοῦ Δημ. Σχολείου κ. Νικολάου Κωτούλα, τῶν ἐνταῦθα μελῶν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου Κων)νου Καρύδη, Γραμματέως τοῦ Δήμου Σταυρουπόλεως, Χρήστου Κοσμίδη, δημοτικῷ εἰσπράκτορος καὶ ἀπάντων τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τοῦ Λυκείου καὶ Γυμνασίου Σταυρουπόλεως, ὡς καὶ τοῦ Δημοτ. Σχολείου.

Ἡ ἐπίδοσις τοῦ βραβείου ἐγένετο εἰς ἀτμόσφαιραν ἔθνικῆς καὶ πνευματικῆς ἐξάρσεως. Ὁ κ. Λυκείαρχος ἀμίλησε ὠραϊότατα πρὸς τοὺς μαθητὰς παρουσιάσας τὸν ἐκπρόσωπον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, ὅστις ἐν συνεχείᾳ ἀνέπτυξε μὲ γλαυροσύνην τοὺς ἔθνικους καὶ κοινωνικοὺς σκοποὺς τοῦ Σωματείου ταύτου, τοῖς τομεῖς δραστηριότητος καὶ ἀπηύθυνε παραινετικούς λόγους καὶ συμβουλὰς πρὸς τοὺς μαθητὰς οἱ ὅποιοι ἐγένοντο δεκτοὶ μὲ ἄκρατον ἐθνικισμὸν καὶ ἐλευφημίαν ὑπὲρ τοῦ Κέντρου καὶ γενικώτερον τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος. Ἀκολούθως συνεκροτήθη προτάσει τοῦ κ. Γενναδίου αὐτοτελὴς τοπικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Θρ. Κέντρου ἐν Σταυρουπόλει λόγῳ τῆς σπουδαιότητος καὶ νευραλγικότητος τῆς ἀκριτικῆς ταύτης περιοχῆς, ἵνα καὶ τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Κέντρου ᾧσιν εὐρύτερα.

Εἰσηγητὴς νέας Ἐπιτροπῆς Σταυρουπόλεως

Κ. ΚΑΡΥΔΗΣ»

«Πρόοδος Σερρῶν 26.5.65»

«ΕΝΙΣΧΥΣΙΣ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΘΡ. ΚΕΝΤΡΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ, 25. Ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις «Θρακικοῦ Κέντρου» τοῦ ὁποίου Πρόεδρος τυγχάνει ὁ τέως ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν διατελέσας ὑπουργὸς κ. Φίλιππος Μανουηλίδης, διετέθησαν ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1963 μέχρι τοῦ Μαΐου 1965 288.685 δραχ. διὰ προικοδοτήσεις, βραβεύσεις καὶ ἐνισχύσεις σωματείων εἰς τοὺς νομοὺς Ξάνθης, Ροδόπης καὶ Ἐβρου, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ 37ου καὶ 38ου τόμου τῶν «Θρακικῶν». Ὁ προγραμματισμὸς διὰ τὰ ἔτη 1965—1966 ἔχει καθορισθῆ εἰς τὸ ἴδιον ποσόν».

«Ξάνθη 27.5.65»

«ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΙ

Ἡ Δ)νσις τοῦ Οἰκοτροφείου Θελέων Ξάνθης, εὐχαριστεῖ θερμῶς «Τὸ Θρακικὸν Κέντρον Ἀθηνῶν», διὰ τὴν προσφορὰν τῶν (3.000) τριῶν χιλιάδων δραχμῶν ὑπὲρ τῶν τροφίμων τοῦ Ἰδρύματος.

Ἐκ τῆς Διευθύνσεως»

«Προοδευτικὴ Ξάνθη 27.5.65»

«Τρία ἀκόμη ἄπορα Κορίτσια
δὰ προικοδοτῆση τὸ Θρακικὸν Κέντρον

Τὸ Θρακικὸν Κέντρον θὰ συνεχίσῃ τὴν ἀρξαμένην κοινωφελῆ καὶ Χριστιανικὴν του προσπάθειαν τῆς προικοδοτῆσεως ἀπόρων κοριτσιῶν τῆς ὑπαίθρου, ὅπως κατὰ τὸ παρελθόν.

Ἐφέτος θὰ προικοδοτῆσῃ τρεῖς ἀκόμη ἀπόρους κορασίδας πρὸς δρχ. 5 χιλ. ἐκάστην.

Περὶ σσότεραι λεπτομέρειαι περὶ τῶν προϋποθέσεων τῶν προικοδοτηθησομένων, δύνανται νὰ λάβωσι οἱ ἐνδιαφερόμενοι, ἀπὸ σχετικὴν πρὸς τοῦτο ἀνακοίνωσιν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον μας».

Κοινωνικὴ δρᾶσις τοῦ Θρακικοῦ Κέντρον

Παρὰ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρον Ἀθηνῶν, διετέθησαν δραχμαὶ 3 χιλ. ὑπὲρ τοῦ Οἰκοτροφείου Ἀπόρων Κοριτσιῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ξάνθης.

Ἐπίσης ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Κέντρον διετέθησαν ἔτεραι 3 χιλ. ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τῆς Οἰκοκυρικῆς Σχολῆς Ξάνθης».

«Ξάνθη 3.6.65»

« ΤΟ ΘΡΑΚΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Θρακικοῦ Κέντρον κ. Φ. Μανουηλίδης ἐνδιαφερόμενος ἔντονα διὰ τὴν πόλιν μας ἀπέστειλε εἰς τὸν εἰσηγητὴ τῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς κ. Α. Γεννάδιον δρχ. 6.000 διὰ νὰ διαθεθοῦν οἱ μισὲς στὸ Ἐκκλησιαστικὸ Οἰκοτροφεῖο Θελέων καὶ οἱ ἄλλες μισὲς στὴν Οἰκοκυρικὴ Σχολή.

Ἀκόμη πληροφοροῦμεθα ὅτι διὰ τὸ τρέχον ἔτος ἐπρογραμματίσθη ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ προικοδοτῆση τριῶν ἀκόμη φτωχῶν ἀρραβωνιασμένων κοριτσιῶν τῆς ὑπαίθρου, με 5.000 καθὼς καὶ ἡ βράβευση τριῶν ἀριστούχων μαθητῶν ἢ μαθητριῶν τῶν Γυμνασίων με 2.000 τοῦ Ν. Ξάνθης. Ἀκόμη θὰ χορηγηθῇ δῶρον προικὸς σὲ δύο ἄπορες ἀρραβωνιασμένες κοπέλλες οἱ ὁποῖες κατάγονται ἀπὸ τὴν Δελλιῶνες Συλληβρίας.

Τὸ ποσὸν αὐτὸ εἶναι κληροδότημα τοῦ Μητροπολίτου Θυατείρων. Οἱ ἐνδιαφερόμενες νὰ ὑποβάλουν τὴν αἰτήσιν των εἰς τὴν Μητρόπολιν ἢ τὸν εἰσηγητὴ τῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ευχαρίστως πληροφορούμεθα ότι τελευταία παρατηρείται άθροα έγγραφη μελών εις τὸ Θρακικὸν Κέντρον.

«Βῆμα 20.6.65»

ΣΥΝΤΟΜΟΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

«Ποσὸν 288.685 δραχμῶν διετέθη ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1963 μέχρι τοῦ Μαΐου 1965 ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις «Θρακικοῦ Κέντρον» διὰ προικοδοτήσεις, βραβεύσεις καὶ ἐνισχύσεις σωματείων εἰς τοὺς νομοὺς Ξάνθης, Ροδόπης καὶ Ἐβρου».

«Ἐστία 20.6.65»

ΤΟ ΘΡΑΚΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ

Περὶ τὰς 287.000 δραχμῶν διέθεσεν ἀπὸ τοῦ 1963 μέχρι τῆς 10ης Μαΐου 1965 τὸ ἐν Ἀθήναις Θρακικὸν Κέντρον, εἰς βραβεύσεις, προικοδοτήσεις καὶ ποικίλας ἐνισχύσεις εἰς τοὺς νομοὺς Ξάνθης, Κομοτηνῆς, Ἐβρου καὶ Καβάλας. Ἐλπίζεται δὲ βασίμως, ὅτι ὁ πατριωτικὸς τῶν Ἑλλήνων θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν ὀργάνωσιν αὐτὴν νὰ διαθέσῃ τὰ αὐτὰ ποσὰ καὶ διὰ τοὺς αὐτοὺς σκοποὺς κατὰ τὸ ἔτος 1965 - 1966.

Εἰς ἐποχὴν πού τὰ περισσότερα τῶν σωματείων κανένα ἄλλον δὲν ἔχουν σκοπὸν εἰμὴ μόνον τὴν κοσμικὴν ἐπίδειξιν τῶν προεδρείων των, ἀξίζει νὰ ὑπογραμμισθῇ ἡ κοινωφελὴς καὶ ἐθνωφελὴς αὐτὴ δρασὶς τοῦ Θρακικοῦ Κέντρον.

«Προσφυγικὸς Κόσμος 23.5.65»

ΑΙ ΧΟΡΗΓΙΑΙ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Αἱ χορηγίαί τοῦ Θρακικοῦ Κέντρον ἀπὸ Ἰουλίου 1963 μέχρι 10 Μαΐου ἔχουν ὡς ἑξῆς:

Νομὸς Ξάνθης: 6 προικοδοτήσεις δραχ. 30.000, 3 βραβεύσεις δραχ. 6.000, ἐνισχύσεις Σωματείων δραχ. 6.000.

Νομὸς Κομοτηνῆς: 2 προικοδοτήσεις δραχ. 10.000, 5 βραβεύσεις δραχ. 10.000, ἐνισχύσεις διάφ. 5.000.

Νομὸς Ἐβρου: Ἀλεξανδρούπολις, 2 προικοδοτήσεις δραχ. 10.000, 1 βραβεύσεις δραχ. 2.000, ἐνισχύσεις διάφ. 9.000.

Σουφλίον: 2 προικοδοτήσεις δραχ. 10.000, 2 βραβεύσεις δραχ. 4.000.

Ὁρεσιὰς: 2 προικοδοτήσεις δραχ. 10.000, 2 βραβεύσεις δραχ. 4.000, ἐνισχύσεις ἐκκλησ. 10.000.

Διδυμότειχον: 6 προικοδοτήσεις δραχ. 30.000, 9 βραβεύσεις δραχ. 18.000.

Σαμοθράκη: 1 προικοδοτήσεις δραχ. 5.000, 2 βραβεύσεις δραχ. 4.000, ἐνισχύσεις διάφ. 2.500.

Νομὸς Καβάλας: 8 προικοδοτήσεις δραχ. 40.000.

Δαπάνη ἐκδόσεως 37ου καὶ 38ου Τόμων τῶν «Θρακικῶν» δρχ. 63.185.

Ἦτοι σύνολον δαπανηθέντος ποσοῦ δρχ. 288.685.

Ὁ προγραμματισμὸς τοῦ 1965 - 1966 ἔχει καθορισθῆ εἰς τὰ ἴδια ὡς ἄνω ποσά, διὰ τὰ ὁποῖα ὑπάρχει βεβαιότης ὅτι θὰ ἐξασφαλισθοῦν, πρὸς ὁμαλὴν συνέχισιν τῶν χορηγιῶν. Ὀνομαστικοὶ κατάλογοι αὐτῶν κατὰ χωρία μετὰ πλήρων δικαιολογητικῶν, εὐρίσκονται παρὰ ταῖς τοπικαῖς ἐπαρχιακαῖς ἐπιτροπαῖς καὶ εἰς τὰ ἐν Ἀθήναις γραφεῖα τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου».

«Ἐλευθερία 22.6.65»

«Ἐπὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις Θρακικοῦ Κέντρου διετέθησαν ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1963 μέχρι τοῦ Μαΐου 1965 δραχμαὶ 288.685, διὰ προικοδοτήσεις, βραβεύσεις καὶ ἐνισχύσεις σωματείων εἰς τοὺς νομοὺς Ξάνθης, Ροδόπης καὶ Ἐβρου ὡς καὶ διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ 37ου καὶ 38ου τόμων τῶν «Θρακικῶν». Ὁ προγραμματισμὸς διὰ τὰ ἔτη 1965—1966 ἔχει καθορισθῆ εἰς τὸ ἴδιον ποσόν».

«Ἐλεύθερη Θράκη 8.1.65»

**ΠΡΟΙΚΟΔΟΤΗΣΙΣ ΑΠΟΡΟΥ ΚΟΡΑΣΙΔΟΣ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ**

Τὴν Κυριακὴν 27 τρέχοντος μηνὸς καὶ ὥραν 4ην μ.μ. εἰς τὸ χωρίον Μηλέα τῆς Ἐπαρχίας Ὁρεστιάδος, παρουσία τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Σχολείου, τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ Παρέδρου, ὡς καὶ λοιπῶν τοπικῶν Ἀρχῶν καὶ μελῶν τῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου κ. κ. Λεωνίδου Κουκουλομάτη, Νικολάου Βαμβακοπούλου καὶ Κων)νου Μαυρομμάτη καὶ τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Δημοτικῶν Σχολείων Ὁρεστιάδος κ. Γεωργίου Παπαθανασίου, ἔλαβεν χώραν ἢ διὰ 5.000 δραχμῶν προικοδότησις τῆς ἀπόρου Ἀναστασίας Πατσάμνη ἢ Νικολακούδη. Στὴν ἀρχὴ ὁ εἰσηγητὴς ἐκπρόσωπος τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου κ. Δημήτριος Μανάκας ἀνέπτυξεν δι' ὀλίγων τοὺς ἔθνικοὺς καὶ κοινωνικοὺς σκοποὺς τοῦ Κέντρου, καθὼς καὶ τὴν ἀποκάλυψιν ἐκ τοῦ σκότους τῆς Θρακικῆς λαογραφίας καὶ Ἱστορίας διὰ τῆς ἐκδόσεως σπουδαίων καὶ πλήρων συγγραμμάτων μετὰ πλουσιώτατον ἱστορικὸν καὶ λαογραφικὸν ὕλικὸν ἀφορῶν τὴν Θράκην, ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον. Συνέστησεν δὲ εἰς τοὺς δυναμένους ὅπως συμβολικῶς ἐγγραφοῦν μέλη τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου. Ἀκολούθως ἐνεχείρησεν εἰς τὴν Πατσάμνη τὰ χρήματα ἢ ὁποῖα λίαν συγκεκλινημένη, ἠὲ χάριστησεν τὸ Κέντρον καὶ μάλιστα τὸν ἀκούραστον Πρόεδρον καὶ κατ' ἐπανάληψιν Ἰγουργὸν κ. Φίλιππον Μανουηλίδην. Ὡς πληροφορούμεθα, τὸ Κέντρον ἐπροικοδότησεν εἰς Σάκκον ἄπορον δεσποινίδα, ἐβοήθησαν δὲ διὰ 10.000 δραχμῶν καὶ τὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ χωρίου».

«Ξάνθη 26.8.65»

Ο κ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπανήλθεν ἐξ Ἀθηνῶν ὕστερα ἀπὸ παραμονὴ δύο καὶ πλέον μηνῶν ὁ Νομαρχιακὸς Σύμβουλος καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου κ. Α. Γεννάδιος.

Ὁ κ. Γεννάδιος κατόπιν προσπαθειῶν του κατὰ τὴν παραμονὴν του εἰς Ἀθήνας κατάφερε καὶ ἀπέσπασε παρὰ τοῦ κ. Προέδρου τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου τοῦ ὁποίου τὸ ἐνδιαφέρον ἐξεδηλώθη καὶ εἰς τὸ παρελθὸν διὰ τὸν Ν. Ξάνθης ἀκέραιον, ἐπιταγὴν ἐκ δρχ. 60.000 διὰ τὴν προικοδότησιν (6) ἑξὶ ἀπόρων κοριτσιῶν καθὼς καὶ διὰ τὴν βράβευσιν (3) τριῶν ἀπόρων ἀριστούχων μαθητῶν ἢ μαθητριῶν.

Κατόπιν τούτων οἱ κ. κ. διδάσκαλοι καὶ ἱερεῖς παρακαλοῦνται ὅπως μεριμνήσουν καὶ βροῦν τίς κατάλληλες περιπτώσεις καθεὶς εἰς τὸ χωριὸ πὸ ὑπηρετεῖ καὶ ἐν συνεχείᾳ ὑποβάλουν τὰ σχετικὰ δικαιολογητικὰ τῶν ὑποψηφίων πρὸς προικοδότησιν εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου κ. Γεννάδιον ἢ εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Ἐφημερίδος μας.

Οἱ κ. κ. Γυμνασιάρχαι ἀφ' ἑτέρου παρακαλοῦνται ὅπως ἐξεύρουν ἀριστούχους ἀπόρους μαθητὰς ἢ μαθητριάς ὥστε νὰ εἶναι ἕτοιμοι οἱ κατάλογοι σὲ πρώτη ζήτηση».

«Θρακικὸς Ἀγὼν 6.9.65»

ΒΡΑΒΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΙΚΟΔΟΤΗΣΕΙΣ
ΥΠΟ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Τὸ ἐν Ἀθήναις Θρακικὸν Κέντρον εἰς ἀναγνώρισιν τῆς δραστηριότητος τὴν ὁποίαν ἐπέδειξεν ἢ ἐν Ξάνθῃ ἐπιτροπὴ αὐτοῦ διέθεσεν εἰς αὐτὴν διὰ τὸ 1965 ποσὸν δρχ. 60.000 ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἥτοι διπλάσιον τοῦ περυσينوῦ. Ταῦτα ἀνεκοίνωσεν ὁ ἐπανελθὼν ἐξ Ἀθηνῶν εἰσηγητὴς τῆς ἐπιτροπῆς Ξάνθης κ. Γεννάδιος. Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ποσοῦ δρχ. 14.000 προορίζονται διὰ τὴν ἐπιτροπὴν Σταυρουπόλεως πρὸς βράβευσιν δύο μαθητῶν ἢ μαθητριῶν τοῦ ἐκεῖ Γυμνασίου διὰ δρχ. 2.000 ἑκάστου καὶ πρὸς προικοδότησιν δύο μεμνηστευμένων ἀπόρων νεανίδων. Τὸ ὑπόλοιπον δρχ. 46.000 θὰ διατεθῇ 1) διὰ τὴν βράβευσιν τριῶν μαθητῶν ἢ μαθητριῶν τῶν Γυμνασίων Ξάνθης. 2) Διὰ προικοδότησιν 6 μεμνηστευμένων νεανίδων ἐκ τῆς περιοχῆς, πλὴν τῆς πόλεως Ξάνθης. Τὸ ποσὸν πὸ θ' ἀπομείνη θὰ διατεθῇ βάσει νεωτέρας ἐντολῆς τοῦ Προέδρου τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου. Ἐπίσης θὰ προικοδοτηθῇ καὶ μία ἀκόμη μεμνηστευμένη νεάνις καταγομένη ἀπὸ τὸ χωριὸν Δελλιώνες τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ Μητροπολίτου Θυατείρων Γερμανοῦ Στρινοπούλου. Ὡσαύτως, ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου θὰ διατεθῇ ποσὸν καὶ ὑπὲρ τῶν εὐαγῶν ἰδρυμάτων Ξάνθης, ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν. Πρὸς τὸ

Θρακικὸν Κέντρον ἐγένετο εἰσήγησις πρὸς ἐπέκτασιν τῶν βραβεύσεων καὶ εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα. (Δικαιολογητικὰ ἐνδιαφερομένων ὑποβάλλονται εἰς τὸν εἰσηγητὴν τῆς τοπικῆς ἐπιτροπῆς ἢ εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς ἐφημερίδος μας).

Ἐπ' εὐκαιρία δὲν παραλείπομεν νὰ ἐξάρωμεν καὶ αὖθις τὴν δρᾶσιν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, τοῦ ὁποῖου τόσον γνωστὸν εἶναι τὸ κῦρος καὶ τοῦ ὁποῖου τὸ ἔργον τυγχάνει γενικωτέρας ἀναγνωρίσεως.

«Προοδευτικὴ Ἑάνθης 27.9.65»

«ΤΟ ΘΡΑΚΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΠΡΟΙΚΟΔΟΤΕΙ ΚΟΡΑΣΙΔΑΣ

Τὸ Θρακικὸν Κέντρον Ἀθηνῶν διέθεσε ποσὸν 60 χιλιάδων δραχμῶν, διὰ τὴν προικοδότησιν 6 ἀπόρων κορασίδων ἐκ τῆς ὑπαίθρου τοῦ Νομοῦ Ἑάνθης, καὶ ἐκ τῆς περιοχῆς Σταυρουπόλεως, ὡς καὶ διὰ τὴν βράβεισιν 3 μαθητῶν τῶν Λυκείων Ἑάνθης καὶ 2 τοῦ Λυκείου Σταυρουπόλεως.

Ὁσαύτως θὰ προικοδοτηθῇ κορασίς ἐκ τῆς περιοχῆς Ἑάνθης τῆς ὁποίας ἡ οἰκογένεια κατάγεται ἐκ Λελλιώνων τῆς Ἀνατ. Θράκης ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ Μητροπολίτου Θυατείρων Γερμανοῦ Στρηνοπούλου.

Αἱ βραβεύσεις θὰ προταθοῦν ὑπὸ τῶν ὡς ἄνω διευθυντῶν τῶν Λυκείων αἱ δὲ προικοδοτήσεις ὑπὸ τῶν Ἱερῶν τῶν χωρίων, διὰ τὰς κορασίδας ἐκεῖνας αἰτινες πληροῦν τὰς προϋποθέσεις τοῦ κανονισμοῦ τῆς προικοδοτήσεως.

Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου τοῦ Νομοῦ Ἑάνθης, εἰσηγήθη τὴν ἐπέκτασιν τῶν προικοδοτήσεων καὶ διὰ τὴν πόλιν τῆς Ἑάνθης, ὡς καὶ τῶν βραβεύσεων ἀριστευόντων ἀπόρων μαθητῶν τῶν δημοτικῶν σχολείων τῆς πόλεως, καὶ τὴν οικονομικὴν ἐνίσχυσιν δύο εὐαγῶν ἰδρυμάτων τῆς Ἑάνθης».

«Ἐλεύθερη Θράκη 27.10.65»

«ΕΡΓΑ ΕΥΠΟΙΪΑΣ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΕΛΕΤΗ ΒΡΑΒΕΥΣΕΩΣ ΕΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ ΣΟΥΦΛΙΟΥ

Τὸ «Θρακικὸν Κέντρον Ἀθηνῶν» συνεχίζοντας τὸ Πατριωτικὸν ἔργον τῆς εὐποιίας στὸ Σουφλί καὶ στὰ γύρω χωριά, ἐπροικοδότησεν ἐφέτος μιὰ ἄπορη κοπέλλα ἀπ' τὴ Λύρα, τὴν Σουλτάνα Ἀλεξάκη, μὲ τὸ ποσὸ τῶν 5.000 δραχμῶν, ποὺ παντρεύτηκε πρόσφατα μὲ ἓνα ἐργατικὸ προκομμένο νέο τοῦ χωριοῦ τῆς τὸ Γρηγόρη Μόκαλη.

Ἐπίσης ἐβράβευσε μιὰ μαθήτρια τοῦ Γυμνασίου Σουφλίου, μὲ τὸ ποσὸ τῶν 2.000 δραχμῶν. Ἡ ἀπονομὴ τοῦ βραβείου ἔγινε ἀπ' τὸν πρόεδρο τῆς τοπικῆς Ἐπιτροπῆς Θρακ. Κέντρου Σουφλίου, κ. Χρ. Μπαμπαλίτη, ὁ ὁποῖος ὁμιλῶν σὲ εἰδικὴ συγκέντρωσι τῶν μαθητῶν καὶ τῶν κ. κ. Καθηγητῶν, παρουσία τῆς δικαιοῦχου Μαρίας Δημ. Γλύστρα, καὶ τῶν κ. κ. Ἡλ. Μπογιατζῆ καὶ Χαρ. Μπρίκα, μελῶν τῆς τοπικῆς Ἐπιτροπῆς, μετὰ τὴν σύντομον

και ώραίαν προσλαλίαν τῆς Λυκειάρχου κ. Τότας Χαραμπάρα, εἶπε τὰ ἑξῆς:

Κύριοι Καθηγηταί, ἀγαπητοὶ μαθηταί,

Ὅσακις ἔρχομαι ἐδῶ στὸ Γυμνάσιο, αἰσθάνομαι πάντοτε ἐξαιρετικὴ συγκίνηση, γιὰ δύο κυρίως λόγους: α) Διότι εἰς τὸ ἱερὸ τοῦτο ἴδρυμα κατὰ τὰς Γυμνασιακάς μου σπουδὰς ἐμαθήτευσα καὶ β) διότι κατὰ τὸ διάστημα τῆς κατοχῆς ἐπελέγην ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας μου καὶ ἐδίδαξα Ἀρχαῖα Ἑλληνικά εἰς τὰς Α' καὶ Β' τάξεις καὶ Ὀρησκευτικὰ εἰς ὅλας τὰς τάξεις. Ἄς μοι ἐπιτρέψουν δὲ οἱ συμπατριῶται μου κ. Καθηγηταὶ ν' ἀναφέρω καὶ τὸ ὅτι θεωρῶ μεγάλη μου τιμὴ, διότι ὑπῆρξαν ὄλοι των μαθηταί μου.

Σήμερα ἔρχομαι ὑπὸ τὴν ιδιότητα τῆς εἰσηγητοῦ τοῦ Ὀρακικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν, συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς, ἀξιολύμων κ. κ. Ἡλία Μπογιατζῆ καὶ Χαρίλαο Μπρίκια, πρὸς βράβειον διὰ χρηματικῆ βραβείου δύο χιλιάδων δραχμῶν τῆς μαθητρίας Μαρίας Δημ. Γλύστρα, ἡ ὁποία ἐπελέγη ὡς ἐπιδείξασα ἐπιμέλειαν ἀρίστην καὶ ἦθος ἀμεμπτον. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ, θέλω νὰ σᾶς εἶπω ὀλίγα τινὰ τί εἶναι τὸ Ὀρακικὸν Κέντρον.

Τοῦτο ἰδρύθη εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1927 μὲ σκοπὸν νὰ συνενώσῃ, τοὺς πρόσφυγας Ὀράκας καὶ ἀναθερμαίνῃ τὴν ἐλπίδα ἐπιστροφῆς εἰς τὴν ἀπολεσθεῖσαν Πατρίδα των, τὴν Ἀνατ. Ὀράκην, ἀληθινὸν διαμάντι τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ διασώσῃ τὸ λαογραφικὸν ὕλικὸν τῆς Ὀράκης μας, τῆς δούλης καὶ τῆς ἐλευθέρᾳς. Καὶ ἤδη ἔχει ἐκδόσει 39 ὀγκῶδεις τόμους μὲ 16.000 σελίδας συνολικῶς, ἀπὸ τὴν λαογραφίαν ὅλων τῶν περιοχῶν.

Ἐἰς αὐτοὺς περιελήφθησαν καὶ αἱ ἰδικαί μου συνεργασίαι μὲ τὸν τίτλον «Λαογραφικὰ Σουφλίον».

Περὶ τοῦ ἔργου τῆς Λαογραφίας γενικῶς, δὲν εἶναι ζήτημα τοῦ παρόντος νὰ σᾶς ἀναφέρω. Εἰσηγήθην ὅμως τὸ θέμα ἐν Παιδαγωγικῷ συνεδρίῳ εἰς τὸ Λιδυμῶν τεῖχος καὶ ἐλπίζω ὅτι θὰ δυνηθῶ νὰ ὁμιλήσω καὶ διὰ τὸ κοινὸν τῆς πόλεώς μας γιὰ νὰ ἀποδείξω τὴν χρησιμότητα τῆς λαογραφίας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ Λαογραφικοῦ θησαυροῦ τῆς πόλεώς μας, μέρος τοῦ ὁποίου ἔχει περὶληφθῆ εἰς τοὺς 33ον, 37ον καὶ 39ον τόμους τοῦ περιοδικοῦ «Ὀρακικά», εἰς τὸ ὁποῖον καὶ συνιστῶ ὅπως οἱ δυνάμενοι ἐξ ὑμῶν ἐγγραφοῦν συνδρομηταί, καὶ διὰ νὰ παρακολουθοῦν τὴν Λαογραφίαν τῆς Ὀράκης, ἀλλὰ καὶ διὰ ν' ἀποστέλλουν συνεργασίας των πρὸς δημοσίευσιν.

Ὅσαύτως μέρος τῶν ἱερῶν σκοπῶν τοῦ Ὀρακικοῦ Κέντρου εἶναι καὶ ἡ εὐτεία, ἥτοι ἡ προικοδότησις ἀπόρων κορασίδων ἐκ Ὀράκης διὰ ποσοῦ 5.000 δραχμῶν, καὶ ἡ βράβεισις ἀρίστων μαθητῶν διὰ ποσοῦ 2.000 δραχμῶν.

Ὅτω μέχρι τοῦδε πέρου καὶ ἐφέτος, ἐπροικοδοτήθησαν τρεῖς κορασίδες εἰς τὰ χωριά Μικρὸν Δέρειον, Λαγηνὰ καὶ Λύρα. Δύο δὲ μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου μας, ἐβραβεύθησαν κατὰ τὸ παρελθὸν σχολ. ἔτος, παρουσίᾳ τῶν κ. κ. Καθηγητῶν σας.

Δι' ἐφέτος προεκρίθη πρὸς βράβειον ἡ συμμαθήτριά σας καὶ ἤδη ἀπό-

φοιτος Μαρία Δημ. Γλύστρα, κατά πρότασιν τοῦ Συλλόγου, καὶ κατὰ τὴν ἀντίληψιν τὴν ἰδικήν μας, διότι τῷ ὄντι ἐπέδειξεν αὕτη ἐπιμέλειαν ἀρίστην καὶ ἦθος ἀμεμπτον.

Συγχαίρω τὴν βραβευομένην καὶ τῆς εὐχομαι καλὴν σταδιοδρομίαν εἰς τὰς περαιτέρω σπουδὰς τῆς, εἰς ὧς ὅλους ἁμοίως, νὰ δείχνετε τοιαύτην ἐπιμέλειαν καὶ ἦθος ἀρίστον, διὰ νὰ χαίρουν οἱ καθηγηταὶ σας γιὰ τὴ δικαίωση τῶν κόπων των, οἱ γονεῖς σας γιὰ τὰ προκομμένα παιδιὰ των, καὶ ἡ Πατρίδα γιὰ τέτοια ἄξια Ἑλληνόπουλα.

ΧΡ. ΠΑΠΑΣΤΑΜΑΤΙΟΥ».

«Ελεύθερη Θράκη 2.11.65»

«ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΡΑΣΙΝ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΗΝΑ ΟΚΤΩΒΡΙΟΝ

Τὸ Θρακικὸν Κέντρον Ἀθηνῶν δὲν ἔλαυσε τὶς ἀγαθοεργίας του καὶ ἐπεκτείνει αὐτὲς σὲ πολλοὺς ἄλλους τομεῖς.

Τὴν 17ην Ὀκτωβρίου ὁ εἰσηγητὴς τῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς Λιδυμοτείχου καὶ ἐκπρόσωπος τοῦ Κέντρου Δημήτριος Μανάκας μετέβη εἰς τὸ χωρίον Ἀσβεστάδες καὶ ἐπροικοδότησε τὴν πτωχὴν κόρην Βιρόνην Μακεντιούδη, τέλεσασαν τοὺς γάμους τῆς μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ σεβαστοῦ ποσοῦ τῆς προικοδοτήσεως πρὸς προμήθειαν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων.

Τὴν 24ην Ὀκτωβρίου μετέβη εἰς τὸ χωρίον Θούριον διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ ἐπροικοδότησε τὴν Ἀναστασίαν Ἀθανασιάδου ὀρφανὴν καὶ ὁμολογουμένως ἄπορον.

Ἡ προικοδοτήσις ἔλαβε χώραν εἰς τὸ προαίλιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωρίου ὅπου ὁ εἰσηγητὴς κ. Δημήτριος Μανάκας δι' ὀλίγων ἀνέπτυξε τὴν σημασίαν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου καὶ τὴν εὐεργετικὴν δρᾶσιν αὐτοῦ.

Ἐξέμνησε ὡσαύτως τὴν πατρικὴν στοργὴν τὴν ὅποیان ἐπιδεικνύει πάντοτε ὑπὲρ τῶν πατριωτῶν του Θρακῶν ὁ παλαίμαχος πολιτευτὴς τοῦ Νομοῦ Ἑβρου καὶ ἐπὶ σειρὰν πολλῶν περιόδων Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Ἐσωτερικῶν καὶ Προνόιας κ. Φίλιππος Μανουηλίδης.

ΔΗΜ. ΜΑΝΑΚΑΣ»

«Ἐάνθη 2.11.65»

«ΒΡΑΒΕΥΣΕΙΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Τὸ Θρακικὸν Κέντρον συνεχίζοντας τὴν ἀγαθοεργὸν δρᾶσιν του καὶ ἐπ' εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἐθνικῆς ἐπετείου τῆς 28ης Ὀκτωβρίου τοῦ 40 ὁ ὁποῖος ἔγινε κατὰ τρόπον μεγαλοπρεπῆ σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν γιορτὴ τῆς σημαίας καὶ τὴν ἀπονομὴν ἐπαίνου εἰς ἀριστεύσαντες μαθητὰς καὶ μαθητριάς τὴν μὲν 27ην τὸ πρωτὸ εἰς τὸ Λύκειον καὶ τὸ Γυμνάσιον ἀρρένων, τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας εἰς τὴν Τεχνικὴν Σχολὴν μὲ συμμετοχὴν καὶ τῆς Ἐκκλη-

σιαστικής, παρουσία και του Σεβασμιωτάτου. Την δὲ 28ην πρὸ τῆς Δοξολογίας εἰς τὸ Λυκτεῖον καὶ Γυμνάσιον Θηλέων ἀπένευμε βραβεῖα ἐκ δύο χιλιάδων δραχμῶν (2.000) εἰς τοὺς κάτωθι διακριθέντας διὰ τὸ ἦθος καὶ τὴν ἐπίδοσι μαθητᾶς:

- 1) Σπυριδῆς Χαράλαμπος, Λυκτείου ἀρρένων.
- 2) Χαρισιάδου Ἑλένη, Λυκτείου θηλέων.
- 3) Κίμτσος Ἀθανάσιος, Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς.
- 4) Ἰγνατιάδης Τιμόθεος, Τεχνικῆς Σχολῆς.

Τὰ βραβεῖα ἀπένευμε ἐξ ὀνόματος τῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐάνθης κ. Α. Γεννάδιος ἐκπρόσωπος τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τῶν συνεργατῶν του κ. κ. Ι. Κυριαζῆ καὶ Β. Ἰωαννίδη, ἀφοῦ ἀπηύθυνε θερμὸν χαιρετισμὸν ἐκ μέρους τοῦ Προέδρου τοῦ Κέντρου πρὸς τοὺς παρισταμένους Καθηγητᾶς καὶ μαθητᾶς ἐκφράσας τὴν ἐλπίδα ὅτι εἰς τὸ μέλλον θὰ εἶναι περισσότερα τὰ βραβεῖα ἐφ' ὅσον καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν διακρινομένων μαθητῶν θὰ παρουσιάζεται ἠϋξημένος.

Ἐντὸς τῶν ἡμερῶν θὰ δοθῶν δύο βραβεῖα εἰς μαθητᾶς τοῦ Λυκτείου Σταυρουπόλεως καὶ ἐν συνεχείᾳ αἱ ἀναγγελθεῖσαι προικοδοτήσεις ἀφοῦ ἀποφασίσῃ ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ.

«Ἐλεύθερη Θράκη 10.11.65»

«ΤΟ ΘΡΑΚΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΙ ΟΙ ΚΟΠΟΙ ΤΟΥ»

Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ πὸν στὸ νησί μας ὁργανώνεται συγκέντρωσι γιὰ νὰ ἐκθέσῃ τοὺς σκοποὺς καὶ τὶς ἐπιδιώξεις τοῦ Θρακικοῦ μας Κέντρου πὸν ἐδρεῖε στὴν Ἀθήνα.

Εἶναι ἡ μοναδικὴ περίπτωσι πὸν ἡ κοινονία τοῦ νησιοῦ μας ἔρχεται σ' ἄμεση ἐπικοινωνία μὲ τὸ Σωματεῖο αὐτὸ πὸν λειτουργεῖ ἐδῶ καὶ 40 χρόνια.

Ἴσως νὰ εἶναι τὸ μόνο, πὸν στὸ εἶδος του συγκινεῖ καὶ φέρνει τοὺς Θρακιῶτες μας κοντὰ στὶς ἐπιδιώξεις του.

Λέν θέλω νὰ σᾶς κουράσω. Πολὺ σύντομα θὰ σᾶς ἀναπτύξω ὅσα πρέπει γιὰ τὴ σημερινή μας γιορτή. Θὰ προσπαθῆσω νὰ σᾶς πλησιάσω πὸν κοντὰ στὸ Θρακικὸ μας Κέντρο, τοῦ ὁποῖου ὑποδιαίρεσι εἶναι καὶ ἡ Τοπικὴ Ἐπιτροπὴ Σαμοθράκης.

Πρὶν λίγες μέρες ἐντελῶς τυχαῖα ἔλαβα μέρος στὴ Γενικὴ Συνέλευσί του στὴν Ἀθήνα, ἀντιπροσωπεύοντας ἔτσι τὴν Ἐπιτροπὴ μας. Μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ γνωρίσω ἀπὸ κοντὰ αὐτοὺς πὸν μὲ τὴν ἐπίμονη καὶ ἀνιδιοτελεῖ ἐργασία τους φέρνουν σὲ πέρας πολὺ δύσκολο ἔργο. Κι' αὐτοὺς πὸν τὸ ἀποτελοῦν καὶ ἄλλους πὸν εἶναι δωρητές. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς καὶ ἓνας διαλεχτὸς Σαμοθρακίτης καὶ δωρητῆς τοῦ νησιοῦ μας, ὁ κ. Ἀναστάσιος Ι. Τερζῆς.

Σᾶς μεταφέρω τὸν θερμὸ χαιρετισμὸ ὄλων τους καὶ τὴν χαρὰ τους γιὰ

τὴν συμμετοχὴ τοῦ νησιοῦ μας στὸ ἔργο τους, μὲ τοπικὴ μας ἐπιτροπὴ.

Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Θρακικοῦ μας Κέντρου εἶναι μιὰ μεγάλη καὶ διαλεχτὴ προσωπικότητα τῆς Θράκης ποὺ τόσο μακρόχρονα καὶ πολύπλευρα τὴν τίμησε μὲ τὴν πολύτιμη σταδιοδρομίαν της. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου κ. Φίλ. Μανουηλίδης, τ. Ἐπουργὸς καὶ Βουλευτὴς Ἑβρου, μ' ἓνα ἐπιτελεῖο συνεργασιῶν τοῦ ἀπὸ Θρακιῶτες, ἐγκατεστημένους στὴν Ἀθήνα.

Στὴ Γεν. Συνέλευσι τοῦ Θ. Κ. πληροφορήθηκα ἓνα πλούσιο ἐνεργητικὸ πνευματικῆς, κοινωνικῆς καὶ οικονομικῆς δραστηριότητος στὴν περασμένη διετία. Περίπου 350.000 δρχ., ὅσα δαπανήθηκαν, καὶ περὶ τὶς 500.000 τὰ κεφάλαιά του ποὺ μένουν, διαρκῶς ἀνανεούμενα.

Ἐγινε τὸ 1923 κ' ἔχει ὅπως εἶπαμε, ἔδρα, τὴν Ἀθήνα. Μέλη του εἶναι ὅλοι ὅσοι κατάγονται ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη ἢ σκλαβωμένη Θράκη μας.

Σκοποὶ του: Ἡ ἔκδοσι τοῦ συγγράμματος «Θρακικά», ποὺ τιμήθηκε σὲ διεθνῆς περιβάλλον καὶ ποὺ περιλαμβάνει τὴν λαογραφικὴ, ἱστορικὴ κλπ. ἴλη τῆς Θράκης. Ἐχουν ἐκδοθῆ μέχρι τώρα 39 Τόμοι. Στὸν ὑπὸ ἔκδοσι 40ὸν Τόμο θὰ περιληφθοῦν καὶ στοιχεῖα ἱστορίας τῆς Σαμοθράκης, ἡ βιογραφία τῶν 5 Ἀγίων Μαρτύρων Σαμοθράκης, γραμμὴν τὸ ἔτος 1843 ἀπ' τὸν μοναχὸ Ἰθρηίτη Ἰάκωβο, καθὼς καὶ περίληψι τῆς βιογραφίας τοῦ Σαμοθρακίτη δωρητοῦ μας κ. Ἀναστ. Ἰ. Τερζῆ, ποὺ μένει στὴν Ἀθήνα.

Μὲ τοὺς 39 Τόμους τῶν «Θρακικῶν» μας προσβλήθη ἓνα κομμάτι τῆς ἱστορίας τῆς σκλαβωμένης κ' ἐλεύθερης Ἑλληνικῆς Θράκης μας. Ἀνάμεσα σὴν ἐργασία αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ ἀνατύπωση τῆς ἀρχαιολογικῆς ἱστορίας τῆς Σαμοθράκης ποὺ συνέγραψε σὲ περίληψι, ἓνας μεγάλος φίλος τοῦ νησιοῦ μας, ὁ ἀείμνηστος Κάρολος Λέμμαν, Καθηγητὴς τῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ν. Ἱόρκης, ποὺ τὸ ἔργο του γενικὰ ἀνέβασε τὴ Σαμοθράκη σὲ διεθνῆς ἐπίπεδο ἐνδιαφέροντος καὶ ποὺ τόσο ἀριστα καὶ χωρὶς διακοπὴ συνεχίζει τὸ ἴδιο ἢ σύζυγός του Κα Φίλις Λέμμαν.

Ἄλλοι σκοποὶ του εἶναι: Ἡ βράβευσι ἀποφοίτων Γυμνασίων καὶ Λυκείων, τώρα, ποὺ προέρχονται ἀπὸ Θρακιώτικες οἰκογένειες καὶ ποὺ ἔδειξαν καλὴ διαγωγή, ἐπιμέλεια καὶ διεκρίθησαν σ' ἐπίδοσι ἀπ' ἄλλους, ἔπειτα ἀπὸ πρότασι τῶν Συλλόγων Καθηγητῶν καὶ τελικὴ ἔγκρισι τῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς. Σ' αὐτοὺς δίνονται ἀπὸ 2.000 δρχ. σὲ κάθε μαθητὴ ἢ μαθήτρια, συνήθως δὲ ἀπὸ μιὰ σὲ κάθε Γυμνάσιον ἢ Λύκειο. Στὸν ἀπολογισμὸ τοῦ ἔργου τῆς Τ. Ε. θὰ σᾶς ποῦμε ὅτι δώσαμε περισσότερες βραβεύσεις τὸν περασμένο χρόνον καὶ διπλάσιες ἐφέτος. Αὐτὸ τὸ χρωστοῦμε ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο στὸ προσωπικὸ καὶ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον ποὺ δείχνει πάντα γιὰ τὸ νησί μας ὁ γηραιὸς, μὰ ἀκάματος σὲ προσφορὰ ἐργασίας, Πρόεδρος τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου μας, κ. Μανουηλίδης.

Ἐπίσης ἡ προικοδότησι μνηστευμένων ἀπόρων κοριτσιῶν ἀπ' τὴ Θράκη μὲ δρχ. 5.000, γιὰ νὰ διευκολυνθοῦν στὸ γάμο τους. Καὶ τέλος ὁ τομέας φι-

λανθρωπίας για την χορήγησι βοηθημάτων σε άπορους ασθενείς και ανιάτους όπως και ή ενίσχυσι για την ανέγερσι Ἐκκλησιῶν και Σχολείων.

Τὸ Θ. Κ. ἀριθμεῖ περὶ τὰ 500 μέλη. Ἔχουν συσταθῆ Τοπικὲς Ἐπιτροπὲς στὴν Ξάνθη, Κομοτηνῆ, Ἀλεξ(ῶ)πολι, Σουφλί, Διδ(υ)τειχο, Ρύζια και Σαμοθράκη.

Κάθε μέλος ὅταν γράφεται πληρώνει 10 δραχ. δικαίωμα ἐγγραφῆς και 60 δραχ. ἐτησίᾳ συνδρομῆ, παίρνει δὲ δωρεὰν ἓνα Τόμο τῶν «Θρακικῶν», πὸν στοιχίζει 140 δραχ. περίπου. Ἡ συνδρομῆ αὐτῆ εἶναι συμβολικῆ. Τὰ ἔσοδα τοῦ Θ. Κ. προέρχονται ἀπὸ προσφορὰς δωρητῶν, συνδρομὰς τῶν μελῶν και Κρατικὲς ἐπιχορηγήσεις.

Τὸ νησί μας μπῆκε στοὺς σκοποὺς τοῦ Θ. Κ. γιὰ πρώτη φορὰ τὸν περασμένο χρόνο, 1964. Ἀρχικὰ εἶχε 16 μέλη πὸν γράφτηκαν μὲ προτροπῆ ἐνὸς ἄλλου φίλου τῆς Σαμοθράκης μας, τοῦ Ἐφόρου Ἀρχαιοτήτων Κομοτηνῆς, κ. Ἀνδρ. Βαβροῖσα, πὸν ἀντελήφθηκε τὸ ρόλο τοῦ Θ. Κ. στὴν πνευματικῆ και κοινωνικῆ ἀνάπτυξη τοῦ τόπου μας.

Σὲ λίγο διάστημα, ἡ Τ. Ἐπιτροπῆ μας εἶχε κίωλας 40 μέλη. Εἶναι δὲ τὰ ἑξῆς (κατάλογος μελῶν):

Ἐδῶ πρέπει νὰ εὐχαριστήσω θερμά, ἀπὸ μέρους τοῦ Θ. Κ. ὅλους αὐτοὺς τοὺς προοδευτικὸς Σαμοθρακίτες, πὸν πρόθυμα θέλησαν νὰ ὑπηρετήσουν τὸ ἔργο του και νὰ βοηθήσουν ἔτσι τὸ νησί μας.

Ἡ Ἐπιτροπῆ μας σὲ τακτικὲς συνεδριάσεις ἐργάσθηκε ὅσο μπορούσε ὠφέλημα, θάζοντας τὰ χνάρια γιὰ τὴν μελλοντικῆ πορεία της. Σήμερα ἡ ἑμελῆς Λ. Ε. πὸν ἀπαρτίζεται ἀπὸ τὸν Πρωτοπρ. Γεώργ. Μανωλάκη, Πρόεδρον Κοινότητος κ. Μιχαῆλ Γ. Χανόν, τὸν Δ(ι)τὴν ΑΤΕ κ. Λ. Εὐαγγελόπουλον, Δη(μ)λον κ. Δημ. Ἀγγελώνιαν, τὸν Ἡλίαν Ψαθᾶν και τὸν ὀμιλοῦντα, κάνει ὅ,τι μπορεῖ, κ' ἄς μὴ φαίνεται τὸ ἔργο της, γιὰ νὰ βοηθήση τὸν τόπο μας μέσα στοὺς σκοποὺς τοῦ Θ. Κ., διατηρώντας μ' αὐτὸ συχνῆ ἐπικοινωνία.

Και τώρα ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ ἔργου τῆς Ἐπιτροπῆς μας στὰ 2 χρόνια πὸν λειτουργεῖ.

Α) 1964.

α) 2 βραβεύσεις, 4.000, στὶς ἀπόφοιτες τοῦ Γυμνασίου μας, Τριανταφυλλιά Παν. Ζολώτα και Αἰκατερίνη Μαργ. Μαργαρίτου, πὸν φοιτοῦν σήμερα, ἡ μὲν πρώτη στὴ Φιλοσ. Σχολῆ Θεσ(σ)νίκης, ἡ δὲ δευτέρα στὴ Φιλοσ. Σχολῆ Ἰωαννίνων και πὸν γιὰ τὸν λόγον αὐτὸ δὲν εἶναι τὴ στιγμῆ στὴ σεμνῆ τούτη γιορτῆ γιὰ νὰ νοιώσουν, καθὼς πρέπει, κ' αὐτὲς περισσότερο τὴν ἠθικῆ ἱκανοποίησι γιὰ τὴν ἐπαινετῆ ἐπίδοσί τους στὴν περασμένη σχολικῆ χρονιά.

β) Προικοδότησι μιᾶς φτωχῆς κοπέλας ἀπ' τὴ Χώρα τῆς Ἀρτεμισίας, συζύγου Κυρ. Βίτσα, θυγατέρας τοῦ Ἰωάν. Σεβασιάτου, μὲ δραχ. 5.000.

γ) Βοηθήματα άπόρων δρχ. 2.500.

Β) 1965.

α) 4 βραβεύσεις δρχ. 8.000 στους άποφοίτους μας.

1) Γυμνασίου: Βασίλειον Κων. Ρηγόπουλον και Κομνηνόν Α. Σταφυλάν.

2) Λυκείου: Μαρίαν Κων. Άμπατζή και Χρυσήν Βλ. Σαράντου.

Έδω κάνομε ύποχρεωτικά μιá παρένθεσι κατατοπιστική για τήν έν γένει έπίδοσι τών μαθητών στο Λύκειό μας. Έπρεπε να δοθοϋν 3 βραβεύσεις στις 8 πρώτες μαθήτριες. Η Έπιτροπή μας όμως, έχοντας μόνον δύο βραβεύσεις, λυπάται γιατί δέν μπόρεσε να δώση και στη μαθήτρια Άθηνά Μιχ. Χανού, που ήταν ίσοβάθμια με τήν βραβευομένη Χρυσή Βλ. Σαράντου γιατί — έξαιρέθηκε — λόγω εύπορίας, σύμφωνα με τό καταστατικό του Θρακιου Κέντρου.

β) Μιá προικοδότησι με 5.000 δρχ. που δέν έχει καθορισθή ακόμη ή δικαιούχος, ίσως δε κι' άλλη μιá páλι, αν παραστή ανάγκη με 5.000 δρχ.

γ) Βοηθήματα για τις γιορτές Χριστουγέννων 1965, στο ίδιο περίπου ποσόν τών 2.500 δρχ.

Όπως βλέπετε, μέσα σε 2 χρόνια μόνο, τό Θ. Κ. έδωσε στο νησί μας ή θά δώση 32.000 δρχ. περίπου, ένώ οι συνδρομές μας δέν είναι ούτε 3.000 δρχ.

Η Έπιτροπή μας πιστεύει ότι τόν έρχόμενο χρόνο θά μωρέση να παρουσιάση ένα πιο πλούσιο ενεργητικό. Σ' αυτό, όμως, θά χρειασθή και ή δική σας βοήθεια και όλων εκείνων που μωροϋν να γίνουν μέλη της Τοπικής Έπιτροπής μας. Έτσι δικαιωματικά θά μās αύξήσουν τις παροχές, γιατί δείχνουμε άνταπόκρισι στους σκοπούς του Θ. Κ. που είναι κι' έπιθυμίες δικές μας».

«Ελεύθερη Θράκη 11.11.65»

Η ΤΕΛΕΤΗ ΒΡΑΒΕΥΣΕΩΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΚΑΙ ΛΥΚΕΙΟΥ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ

Τήν 31ην Όκτωβρίου 1965 έλαβε χώραν εις τήν αίθουσαν του Γυμνασίου Σαμοθράκης ή τελετή έπίδόσεως χρηματικών έπάθλων έν δρχ. 2.000 εις έκαστον τών άποφοίτων Γυμνασίου και Λυκείου Σαμοθράκης, οι όποιοι έπρώτευσαν κατά τὰ σχολικά έτη 1963—1964 και 1964—1965.

Τήν τελετήν έτίμησαν διά της παρουσίας των οι εκπρόσωποι τών τοπικών Άρχών, οι προϊστάμενοι τών Δημοσίων Έπιτηρεσιών, Όργανισμών κλπ. της νήσου, μετά του προσωπικού των, άπόφοιτοι Γυμνασίου, γονείς, κηδεμόνες, μαθηται κ. ά.

Έν άρχή ώμίλησεν ό Εισηγητής της Έπιτροπής του Θρακιου Κέντρου

ἐν Σαμοθράκη κ. Γεώργιος Λενοῦδίας, 6' Γραμματεὺς τῆς Κοινότητος, ἀναπτύξας τὴν σημασίαν τῆς τελετῆς, τοὺς σκοποὺς τοῦ Θ. Κ. καὶ τὸν ἀπολογισμὸν τοῦ ἔργου τῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὴν διαρρεῦσασαν διετίαν. Ἐπίσης, ἰδιαίτερος ἐτονίσθη ἡ δρᾶσις τοῦ Προέδρου τοῦ Θ. Κ. κ. Φ. Μανουηλίδη, τ. Ὑπουργοῦ καὶ Βουλευτοῦ Ἐβρου καὶ ἡ προσφορὰ τούτου εἰς τὸ ὅλον ἔργον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου.

Ἀκολούθως καὶ ἐν μέσῳ ζωηρῶν χειροκροτημάτων, ἐγένετο ἡ ἐπίδοσις τῶν χρηματικῶν βραβείων ὑπὸ τῶν κ.κ. Εἰσηγητοῦ τῆς Ἐπιτροπῆς, Αἰδ. Π. Γιαννέλου, Προέδρου Κοινότητος Μιχαὴλ Γ. Χανοῦ καὶ Λυκειάρχου Ἰ. Κισκηρέα πρὸς τοὺς διακριθέντας μαθητὰς καὶ μαθητρίαις τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1964 — 1965, ὡς κάτωθι:

1) Γυμνασίου: α) Βασίλ. Κ. Ρηγόπουλον, 2) Κομνηνὸν Ἀθ. Σταφυλᾶν.
2) Λυκείου: α) Μαρίαν Κων. Ἀμπατζῆ καὶ 2) Χρυσὴν Βλασ. Σαράντου.

Αἱ βραβευθεῖσαι, ἐπίσης ἀπόφοιτοι Γυμνασίου σχολικῆς περιόδου 1963 — 64, ἦσαν: 1) Τριανταφυλλιά Π. Ζολώτα καὶ 2) Αἰκατερίνη Μ. Μαργαρίτου δὲν παρερέθησαν κατὰ τὴν τελετὴν λόγῳ φοιτήσεώς των εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν Θεσ)νίκης καὶ Ἰωαννίνων, ἀντιστοίχως.

Ἐν συνεχείᾳ ὠμίλησεν, ἐν ὀλίγοις, ὁ Λυκειάρχης κ. Ἰ. Κισκηρέας, ἐκφράσας τὴν βαθεῖαν συγκίνησίν του διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς τελετῆς καὶ τὰς ἐν γένει ἐκδηλώσεις κατ' αὐτὴν, ἐξάρας μὲ ἐνθουσιασμὸν τὸ ἐπιτελούμενον ὑπὸ τοῦ Θ. Κ. ἔργον καὶ παροτρύνας τοὺς παρισταμένους μαθητὰς καὶ μαθητρίαις τοῦ Γυμνασίου καὶ Λυκείου ὅπως ἐπιδείξουν καλυτέραν ἀκόμη ἐπίδοσιν.

Μετὰ ταῦτα, ὁ Εἰσηγητὴς τῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς ἠὺχαρίστησεν ὅλους τοὺς τιμήσαντας τὴν τελετὴν τοῦ Θ. Κ., ἡ ὁποία ἔληξεν ἀκολούθως:

Γ. Α.

«Κάτω ἀπ' τὴν ἀπλότητα τῆς τελετῆς αὐτῆς, πού τόσο ἔντονα στολίξει ἡ παρουσία ὅλων μας, κρύβεται μιὰ διπλὴ γιορτὴ τοῦ νησιοῦ μας.

Διπλὴ προσπάθεια γιὰ τὴν πνευματικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου μας, πού πάντα, μέχρι τώρα, μᾶς ἦταν ἀπαραίτητη σὰν κοινωνικὸ σύνολο.

Προσωπικά, μοῦ εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ ἐρμηνεύσω τοὺς σιοχασμοὺς πού αὐθόρμητα προκαλοῦνται μέσα μου. Εἶναι βαρὺ τὸ καθῆκον μου τὴν ὥρα αὐτῆ, δυσανάλογο μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς μὲ τίς δυνάμεις μου.

Πρὶν μὲν στίς λεπτομέρειες πού θὰ σᾶς κατατοπίσουν καλύτερα γιὰ τὸ Θρακικὸ Κέντρο πού ὁργανώνει τὴ γιορτὴ μας αὐτῆ, ἤθελα νὰ κάνω μιὰ παρένθεσι ἢ ἓνα διαχωρισμό, μπορῶ νὰ πῶ, τῆς διπλῆς σημασίας πού ἔδωσα σ' αὐτὴν ἀπὸ τὴν ἀρχή.

Θέλω, ἔτσι, νὰ σᾶς παρουσιάσω, μιὰ ἐλαχίστη, μιὰ θαμπὴ ἀπόχρωσι ἀπὸ ἐκείνη πού θέλαμε νὰ σᾶς δείξουμε ὁργανώνοντας τὴν τελετὴν μας αὐτῆ, τιμών-

τας τὸ ἔργο τοῦ Θρακικοῦ μας Κέντρου, μὰ καὶ τὸ πνεῦμα ποὺ σήμερα ιδιαίτερα τιμοῦμε μὲ τὶς ἐκδηλώσεις μας αὐτές.

Βρισκόμαστε στὰ 2 μεγάλα σχολεῖά μας ποὺ τόσο φανταχτερὰ στολίζουν τὸ νησί μας. Στὸ Γυμνάσιο καὶ τὸ Λύκειό μας ποὺ εἶναι οἱ μεγάλοι πνευματικοὶ σποριάδες στὴ γόνιμη γῆ τοῦ νησιοῦ μας μὲ τὴν παλιὰ κι' ἀνεξερεύνητη ἀκόμα ἱστορία του.

Ἡ αἴσθησι τῆς πραγματικότητος αὐτῆς σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸν σκοπὸ τῆς γιορτῆς μας γίνεται ἐντονώτερη σ' ὅλους μας.

Σ' αὐτὰ τὰ πνευματικὰ ἐργαστήρια ποὺ φτιάχνονται κάθε χρόνο, καινούργιες νεανικὲς προσωπικότητες καὶ διαμορφώνονται συνειδήσεις γιὰ μιὰ πολὺπλευρῆ μελλοντικὰ πνευματικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀποστολή, τὸ Θρακικὸ Κέντρο Ἀθηνῶν μὲ τὴν Τοπικὴ Ἐπιτροπὴ του στὴ Σαμοθράκη, δίνει σήμερα, μὲ τοὺς σκοποὺς του, τὸ τίμημα τῆς προσφορᾶς γιὰ τὴν μάθησι στὰ νειάτα μας, ποὺ διακρίθηκαν στὶς 2 τελευταῖες σχολικὲς χρονιές.

Δὲν εἶναι τὸ τίμημα αὐτὸ μόνον ὕλικό. Ἡ παρουσία ὄλων μας, γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ, δείχνει καὶ τὴν ἄλλη ὄψι, τὴν ἠθικὴ διάκρισι ποὺ τὸ κάνει νὰ εἶναι πῶς μεγάλο.

Ἐῴμαστε ὅλοι σ' ἀνησυχίες κάθε μέρα. Ὅδοιπόροι μιᾶς σκληρῆς πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀνόδου στὸν τόπο μας, μὲ τὶς δυσχέρειες ποὺ προσφέρει ἢ ἀπομόνωσί του.

Ἔτσι, μᾶς εἶναι πολὺ δύσκολο ἀκόμα νὰ πιστεῦσουμε πὼς στὸ ξεκίνημα τοῦ νησιοῦ μας δλόκληρου, γιὰ ἓνα ἀνάβασμα πνευματικὸ καὶ κοινωνικό, νικήσαμε τόσες δυσκολίες καὶ πὼς τὰ 2 αὐτὰ πνευματικὰ μας Κέντρα, ποὺ εἶναι ὁ φάρος τοῦ νησιοῦ μας στὴν πρόοδό του, ριζωσαν ἐδῶ ὀριστικὰ καὶ πὼς πραγματικὰ εἶναι δικά μας γιὰ πάντα.

Δὲν ξεφεύγω ἀπ' τὸ κύριο νόημα τῆς γιορτῆς μας αὐτῆς, ποὺ σὰν ντόπιος Σαμοθρακίτης, ξέροντας τὴν ἱστορία τοῦ νησιοῦ μας, τὴν πνευματικὴ κι' ἐκπολιτιστικὴ σὲ παρελθόν, χαρακτήρισα πὼς ἔχει διπλὴ σημασία.

Δὲν πρόκειται νὰ σᾶς θυμίσω λεπτομέρειες ἀπ' τὴ σιωπηλὴ πορεία ποὺ ἐπιχείρησε ὁ τόπος μας, πρὶν 14 χρόνια, γιὰ νὰ πάρῃ θέσι στὴ μεγάλη πνευματικὴ κονίστρα τῆς Χώρας καὶ νὰ διακριθῇ σ' αὐτὴ μὲ τὸ δυνατὸ πνεῦμα ποὺ τὸν χαρακτηροῦζει μέχρι τώρα.

Ἐἴρω πὼς μέσα σ' ἐμᾶς τοὺς ντόπιους, ὅσο κι' ἂν πέρασε ὁ χρόνος, ὑπάρχει μιὰ ἐντονὴ ἀνάμνησι τῆς προσπάθειας αὐτῆς ἀπ' ὅλους μας γενικὰ στὸ νησί μας καὶ πὼς μᾶς ἔγινε συνείδησι καὶ βίωμα τὸ νὰ συνεχίσουμε τὴν πορεία αὐτὴ καὶ νὰ τιμήσουμε ἔτσι τὴ διανόησι καὶ τὸν τόπο μας ἀκόμη καλύτερα.

Νὰ γιατί κι' ἐμεῖς, τὰ 31 μέλη τῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς Σαμοθράκης, δώσαμε ἀνεπιφύλακτο τὸ παρὸν στὸ προσκλητήριό τοῦ Θρακικοῦ μας Κέντρου. Πρὸθυμοὶ νὰ ὑπηρετήσουμε τοὺς σκοποὺς του γιατί ἔσμιξε τοὺς πό-

θους μας σὲ παρελθόν και ἐνώνει τὶς ἐπιθυμίες μας στὸ παρὸν δίνοντας πολὺτιμες εὐκαιρίες γιὰ μιὰ ἠθικὴ μὰ και συγχρόνως ὑλικὴ ἀνταμοιβὴ μιᾶς ἀπαραίτητης ἄμιλλας, πὸν ἐπιβάλλεται νὰ ἀναπτυχθῇ πολὺπλευρὰ στὰ μεγάλα αὐτὰ σχολειὰ τοῦ νησιοῦ μας, πὸν ἀξιοποιοῦν μ' ἐπιτυχία τὸ πνεῦμα.

Πρέπει νὰ γίνουν πολλοὶ — πὸ πολλοὶ — ἀπὸ τώρα μὰ και καλύτεροὶ πὸ πολὺ ἀπὸ κάθε ἄποψι οἱ μαθητὲς και μαθήτριες μέσα στὰ ἐργαστήρια αὐτὰ τοῦ πνεύματος, τῆς ἠθικῆς, τῆς κοινωνικῆς μὰ και τῆς Ἐθνικοθηρασκευτικῆς διαπαιδαγωγήσεως, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ διακριθοῦν εὐκολώτερα και νὰ γίνουν πὸ χρήσιμοι στὴν κοινωνία πὸν θὰ πλαισιώσουν, και τὸν τόπο μας αὐτό.

Και τὴν προσπάθειά τους αὐτὴ θὰ βρῶσκη πάντοτε τὸν τρόπο νὰ τιμᾷ τὸ Ἐθνικὸ μας Κέντρο, μὲ τὴν Τοπικὴ του Ἐπιτροπὴ, πὸν πρέπει νὰ πληθύνῃ ἀκόμα, μὲ προσφορὰ ἠθικὴ και ὑλικὴ ὅπως σήμερα θὰ γίνῃ σὲ τέλος τῆς δεκάτης αὐτῆς.

Τὴν ὥρα αὐτῆ, ὅλοι ἡμεῖς, κάνουμε ὑποχρεωτικὰ μιὰ ἀναδρομὴ στὸ πρόσφατο παρελθόν. Νοερὰ ξεχωρίζουμε ὅλες τὶς μορφὲς τῶν παιδιῶν τῆς Σαμοθράκης, πὸν εἴτε ἀρίστευσαν σ' ἐπίδοσι, εἴτε ἀπεφοίτησαν ἀπὸ τὸ ἄλλοτε Γυμνασιακὸ μας Παράρτημα κί' ἀργότερα Γυμνάσιο και πὸν δὲν ἔτυχε νὰ βραβευθοῦν ἔστω και ἠθικὰ μεταξύ μας, ὅπως ταίριαζε νὰ γίνεταί.

Εἶναι ἐκεῖνοι πὸν μὲ μύριες δυσκολίες στὰ πρῶτα θήματά τους, κάτω ἀπ' τὸ ἀνελέητο σφυροκόπημα τῆς μιζέριας και τὸ ἄγχος τῆς ἐποχῆς τους, στάθηκαν ἀκλόνητοι σ' ἐπιθυμίες κί' ἐπιμονὴ γιὰ πληρότητα πνευματικὴ και κοινωνικὴ.

Ὅλοι αὐτοί, εἴτε λείπουν εἴτε εἶναι σήμερα ἀνάμεσά μας, ἀποτελοῦν τὸ πρῶτο ὑλικὸ πὸν δημιουργήθηκε ἀπ' τὴν ἀνοδικὴ πορεία τοῦ νησιοῦ μας, πὸν σιωπηλὰ και μ' ἀποφασιστικὴ ἀνανεώνει τὶς πνευματικὲς του δυνάμεις μὲ συνθῆκες πολὺ καλύτερες ἀπὸ πρῶτα.

Και στοὺς ἀποφοίτους μας αὐτοὺς ὅλους τὸ νησί μας, μὲ τὸν ἐρμηνευτὴ τῶν στοχασμῶν του, τὴν ὥρα αὐτῆ, τὴν Τοπικὴ μας Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἐθνικοῦ μας Κέντρου, δίνει τὸν ἀπαραίτητο ἠθικὸ ἔπαινο γιὰ τὴν ἐπίδοσί τους, πὸν παράλληλα τιμᾷ και τοὺς κατὰ καιροὺς και σήμερα, Καθηγητὲς τους, γιὰ τὴν στάθμη ἀξιοὶ στὴν πολὺπλευρὴ ἀποστολὴ και τὸ δύσκολο, πραγματικὰ, ἔργο τους.

Ὅλους αὐτοὺς, παλαιότερα και σήμερα, ἀποφοίτους μας, ἡ Ἐπιτροπὴ μας προτρέπει νὰ ὑπηρετήσουν καλύτερα τὸ πνεῦμα και τὴν κοινωνία και νὰ γίνουν πρωτοπόροι και σκαπανεῖς γιὰ τὴν διάδοσι τοῦ ἔργου πὸν ἐπιτελεῖ τὸ Ἐθνικὸ μας Κέντρο».

«Ἀξιότιμε Κύριε Πρόεδρε,

Πολλές φορές βρίσκεται ὁ ἄνθρωπος σὲ ἀδιέξοδο μπροστὰ σὲ μιὰ ἀντιξοότητα, καὶ ἐκεῖ πού νομίζει, ὅτι ὅλα χάνονται, παρουσιάζεται σὰν ἀπὸ σκηνῆς Θεὸς Κάποιος, πού στὰ μάτια τοῦ ταπεινοῦ φαντάζει Κολοσσός, Ὑπεράνθρωπος, σταλμένος ἀπὸ τὴν Θεία Πρόνοια, ν' ἀπαλύνη τίς πληγές πού ἀνοίγει ἢ κακομοιριά καὶ νὰ δώση στὰ πολλὰ ἐρωτήματα τοῦ ταπεινοῦ μιὰ ἀπάντηση.

Καὶ ὅταν πιά περάση ἡ μπόρα, ἓνα ἄλλο τώρα βασανίζει τὸν κατατρεγμένο: Πῶς νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν εὐεργέτη του.

Σὲ μιὰ τέτοια ψυχολογικὴ κατάσταση βρίσκομαι κι' ἐγώ. Ὁ ἑαυτός μου προσπαθεῖ νὰ βρῇ τίς κατάλληλες λέξεις πού νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ ἐξωτερικεύσουν τὸ εἶναι μου, λέξεις πού νὰ φανερώουν τὸ μέγεθος τῆς εὐγνωμοσύνης ἐνὸς ταπεινοῦ καὶ κατατρεγμένου ἀπὸ τὴν μοίρα. Ἀπὸ τὴν μοίρα πού μερικὲς φορές μετανοεῖ καὶ στέλνει πρόσωπα, ἐπὶ τούτου δημιουργημένα ἀπὸ τὸν Πανάγαθο Θεὸ νὰ προΐστανται Ὁργανισμῶν, γιὰ νὰ δροσίζουν τίς κατατρεγμένες ψυχές.

Μὰ ὅσο κι' ἂν πασχίζω νὰ βρῶ κάτι πού νὰ ἐντυπωσιάσῃ, δὲν ἀνεβαίνει τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν καρδιά στὰ χεῖλη κι' ἀπὸ ἐκεῖ στὸ χέρι μου, παρὰ μόνο ἓ ν α ε ὑ χ α ρ ι σ τ ῶ, ἓνα ἀπλὸ εὐχαριστῶ στὰ μάτια ὁποιουδήποτε, γιὰ μένα ἴμως ἀντιπροσωπεύει ὅλη μου τὴν εὐγνωμοσύνη καὶ κοντὰ σ' αὐτὴν τὴν λέξη καὶ μιὰ εὐχή, βγαλμένη ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς μου: Ὁ Καλὸς Θεὸς ἄς δίνη δύναμη, ὑγεία κι' εὐτυχία σὲ σᾶς καὶ στοὺς συνεργάτας σας, γιὰ νὰ προσφέρετε ἀκόμη πολλὰ, πὸ πολλὰ ἀπ' ὅτι προσφέρετε στὴν ἀναξιοπαθοῦσα μερίδα τῆς Κοινωνίας μας.

Μὲ εὐγνωμοσύνη
ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ ΚΩΝ)ΝΟΣ»

Λευκότετρα—Ξάνθης, 19.2.1964

«Ἐν Σάκκῳ τῇ 6 Δεκεμβρίου 1964

Σεβαστέ μας κ. Μανουηλίδη,

Μετὰ πολλῆς συγκινήσεως ὑπεδέχθημεν σήμερον ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Νικολάου τὸν ἐκπρόσωπον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου κ. Δημήτριον Μανάκιαν, τὸν δῆμαρχον Ὁρεστιάδος, τὴν τοπικὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου Ὁρεστιάδος, οἱ ὅποιοι προσῆλθον πρὸς ἐπίδοσιν τῆς ἐξαγγελθείσης πρὸ ἡμερῶν ἐνισχύσεως τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου.

Μὲ συγκίνησιν ἐπίσης παρελάβομεν ἐνώπιον πάντων τῶν χωρικῶν τὸ ποσὸν τοῦτο τῶν 10.000 δραχμῶν τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ὄχι μόνον στοιχεῖον ἐνισχυτικόν, ἀλλὰ καὶ δεῖγμα τρανὸν τῆς πατρικῆς στοργῆς σας, τῆς ἀγάπης, τῆς

ἀλληλεγγύης πρὸς ὁμοιοπαθεῖς μὲ ὑμᾶς πρόσφυγας καὶ τῶν Ὀρθοκεντικῶν καὶ Ἐθνικῶν συναισθημάτων μὲ τὰ ὁποῖα ἐμφορεῖσθε.

Πιστεύσατε, κ. Πρόεδρε, ἡ προσφορά σας αὕτη ἐπανάφερε εἰς τὴν μνήμην μας τὴν παλαιὰν δόξαν τοῦ προσώπου σας, ὡς πολιτευτοῦ τοῦ τόπου, ὡς Ὑπουργοῦ ἐπὶ σειρὰν πολλῶν ἐτῶν καὶ νῦν ἔτι μοχθοῦντος ὡς ἐκπροσώπου τῶν Ὀρακῶν ὑπὲρ ὧν μοχθεῖτε πρὸς ἀνύψωσιν πνευματικὴν καὶ ὑλικὴν ἀνακούφισιν. Πλὴν τούτου μᾶς παρέχει τὴν πεποίθησιν ὅτι καὶ μετὰ τὸν ἄδικον ἐκπατρισμόν μας ὑπάρχουν τέκνα τῆς Εὐάνδρου Ὀράκης μας τὰ ὁποῖα ἔστω καὶ νοερώς παρακολουθοῦν τὴν διαβίωσίν μας εἰς τὴν νέαν αὐτὴν Πατρίδα μας.

Ἔστέ βέβαιοι, κ. Πρόεδρε, ἡ γενναιοδωρία αὕτη τοῦ Ὀρακικοῦ Κέντρου ὀφειλομένη ἀποκλειστικῶς εἰς Ὑμετέραν εἰσήγησιν, μᾶς ὑποχρεοῖ νὰ ἀναγράφομεν εἰς τὰ μύχια τῆς ψυχῆς μας τὸ ὄνομά σας τὸ ὁποῖον θὰ μείνῃ καὶ κεχαρηγμένον ὑπὸ τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν τῆς Ἐκκλησίας μας, διὰ νὰ ἐνθυμίξῃ ἑσσεὶ εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς τὸ φιλόπατρι καὶ φιλόθρησκον τῶν προγόνων των.

Μὲ διάπτυρον εὐχὴν ὅπως χαρῖξῃ ὁ Ὑψιστος Ὑμῖν καὶ τῇ οἰκογενείᾳ σας μακροήμερευσιν, χαρὰν καὶ γῆρας ἀνώδυνον, κατασπαζόμεθα τὴν δεξιάν σας καὶ διατελοῦμεν μετὰ τιμῆς καὶ σεβασμοῦ.

Ἡ Ἐπιτροπὴ Ἀνεγέρσεως Ἰ. Ναοῦ Ἡ Ἐνοριακὴ Ἐπιτροπὴ
Ὁ Ἱερεὺς
(Ὑπογραφαὶ δυσανάγνωστοι)

«ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ ΑΡΡΕΝΩΝ ΞΑΝΘΗΣ

Ἀριθ. πρωτ. 77.

Πρὸς

Τὸν κ. Ἀρίστιππον Γεννάδιον
Ἐκπρόσωπον Σωματείου «Ὀρακικὸν Κέντρον»
Ἐνταῦθα

Κύριε Γεννάδιε,

Λυποῦμαι πολὺ, διότι λόγῳ ἀδιαθεσίας δὲν ἠδυνήθην νὰ παραστῶ εἰς τὴν κατὰ τὴν χθεσινὴν ἡμέραν καὶ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Φ.Ε.Ε. λαβοῦσαν χώραν θράβευσιν ἀρίστων τὴν ἐπίδοσιν καὶ τὸ ἦθος, ἀλλὰ καὶ πενομένων ἐν τῇ κυριολεξίᾳ μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῶν Γυμνασίων, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἐκφράσω ὅ,τι ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά μου ἐπέβαλεν ἐπιτακτικῶς νὰ ἐκφράσω ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ διὰ τὸ κοσμοῦν τὴν πόλιν τῆς Ξάνθης λαμπρὸν Σωματεῖον καὶ τὸν ἄξιον Ἐκπρόσωπόν του.

Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ τὸ κάμω διὰ τῆς παρουσίας, ἀπευθύνων θερμὰ τὰ συγχαρητήρια, ἐγκαρδίους τὰς εὐχαριστίας καὶ ἄπειρον τὴν εὐγνωμοσύνην

διὰ τὰ ἐπιδεικνύμενα ἐκάστοτε φιλόφθωπα καὶ φιλεκπαιδευτικά Σας συναισθήματα.

Διδάσκοντες καὶ διδασκόμενοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων εὐγενῆς ἀναπτύσσεται ἡ ἀμίλλα πρὸς πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ἐπικράτησιν, ζωηρὰν θὰ ἔχωσι πάντοτε τὴν ἀνάμνησιν τῆς εὐγενοῦς ταύτης καὶ ἀξιομιμήτου ἐνεργείας Ὑμῶν.

Ἐν Ἐάνθῃ τῇ 8 Δεκεμβρίου 1964

Μετὰ πολλῆς τιμῆς
Ὁ Γυμνασιάρχης
ΜΙΧΑΗΛ Κ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ»

«ΙΩΑΚΕΙΜΕΙΟΝ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟΝ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἄριθ. πρωτ. 231.

Ἐν Ἀλεξανδρουπόλει τῇ 11 Δεκεμβρίου 1964

Πρὸς τὸν ἀξιότ. Κύριον Φίλιππον Μανουηλίδην, Πρόεδρον Θ. Κέντρου
Ἀθῆνας

Βαθύτατα συγκινημένος ἐκ τῆς ἐκ (4.000) τεσσάρων χιλιάδων δρχ. εὐγενοῦς ὑμῶν προσφορᾶς ὑπὲρ τῶν τροφίμων τοῦ Ἰωακειμείου Γηροκομείου σπεύδομεν νὰ ἐκφράσωμεν πρὸς ὑμᾶς καὶ δι' ὑμῶν πρὸς τὰ μέλη τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, τὰς εὐγνώμονας εὐχαριστίας ἡμῶν τε καὶ τῶν γερόντων τροφίμων τοῦ Ἰδρύματός μας. *»

Θὰ ἦτο λίαν παρήγορον ἐὰν τὸ θεάρεστον παράδειγμα ὑμῶν ὅπερ διατρανεῖ τὰ φιλογενῆ καὶ εὐσεβόφρονα ὑμῶν αἰσθήματα, εὔρισκε καὶ ἄλλους εὐσεβεῖς μιμητὰς πρὸς τελείαν ἀνακούφισιν τῶν ἐγκαταλελειμμένων καὶ ἐν ταῖς κατερειπωμέναις τρώγλαις ἀποθνησκόντων γερόντων.

Ἐπὶ τούτοις ἐπικαλούμενος τὴν χάριν καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ, τοῦ εὐλογοῦντος καὶ ἀγιάζοντος πᾶσαν Θεοφιλῆ καὶ ἀγαθὴν πρᾶξιν, ἐπευχόμενος ὑγείαν ἀδιάπτωτον καὶ πᾶσαν παρὰ τοῦ Θεοῦ εὐλογίαν, διατελῶ μετ' εὐχῶν καὶ ἐξαιρετικῆς τιμῆς.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ. Σ.

Εὐχέτης πρὸς Θεὸν διάπτωτος

Μητροπολίτης Ἀλεξανδρουπόλεως ΙΩΑΚΕΙΜ»

Πρὸς τὸ «Θρακικὸν Κέντρον», διὰ τοῦ τμήματος Ἐάνθης
Ἀθῆνας

18. 12.64

Αἰσθάνομαι ἐπιτακτικὴν τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκφράσω τὰς ἀπείρους εὐχαριστίας μου πρὸς τὸ Θρακικὸν Κέντρον διὰ τὴν εὐγενικὴν του πρᾶξιν νὰ

προσφέρει τόσον διὰ τὴν χρηματικὴν του βοήθειαν εἰς τὰ πτωχὰ κορίτσια τῆς ὑπαίθρου ὅσον καὶ τὴν ἠθικὴν του συμπαράστασιν.

Θὰ εἴμεθα εὐγνώμονες πρὸς ὑμᾶς, οἱ ὁποῖοι ἔχετε ἐπιτελέσει ἠθικὸν καθῆκον βοηθώντας τὰ πτωχὰ κορίτσια τῆς ἠρωϊκῆς μας Θράκης πού ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα κομμάτια τῆς ἀγαπημένης μας Πατρίδος.

Ἡ Θράκη, μετὰ τὴν ἀρχαίαν τῆς δόξαν ἣ ὁποία ἐπεφύλαξε ἀκέραια τὴν ἐλευθερίαν τῆς, ἔμεῖς δὲ οἱ μεταγενέστεροι εἴμεθα ὑπερήφανοι τόσον διὰ τὸ πατριον ἔδαφός μας, ὅσον καὶ δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα μας.

Ἐπιτρέψατέ μου καὶ πάλι νὰ ἐκφράσω τὰς εὐχαριστίας μου εἰς ὅλους τοὺς πρωτεργάτας τῆς ἀγαθοεργοῦς ταύτης πράξεως.

Μὲ ἐκτίμησιν

ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ ΣΕΪΤΑΝΙΔΟΥ»

«Ἐάνθη, 24 Δεκεμβρίου 1964

Ἀξιότιμε κ. Φ. Μανουηλίδη,

Σᾶς εὐχομαι ὀλοφύχως νὰ περάσετε τίς ἅγιες αὐτὲς ἡμέρες τῶν ἐορτῶν μετὰ ὑγεία, εὐτυχία καὶ χαρὰ. Ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου σᾶς εὐχομαι «χρόνια πολλά» καὶ «εὐτυχημένο τὸ νέο ἔτος».

Θὰ ἤθελα καὶ πάλι νὰ σᾶς ἐκφράσω τίς θερμότερές μου εὐχαριστίες γιὰ τὴν τιμητικὴν διάκρισιν, πού μοῦ ἐκάματε, θραβεύοντάς με χρηματικῶς. Δὲν θὰ λησμογήσω ποτὲ τὴν εὐγενικὴν χειρονομίαν σας καὶ δὲν θὰ παύσω ποτὲ νὰ σᾶς ἀπευθύνω τίς θερμότερες εὐχαριστίες μου.

Ὁ πατέρας μου εἶναι ἐργάτης, δικό μας σπίτι δὲν ἔχουμε καὶ ἡ οἰκογένειά μου εἶναι πενταμελής, ἀποτελουμένη ἀπὸ τοὺς γονεῖς μου, τῆς μητέρας τοῦ πατέρα μου καὶ ἑνὸς ἀδελφοῦ μου. Ὁ ἀδελφός μου, πού ἐπίσης ὑπῆρξε ἄριστος κατὰ τίς γυμνασιακὰς του σπουδὰς εἶναι δευτεροετῆς φοιτητῆς τῆς Ἰατρικῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ὁ πατέρας μου καὶ ὅλη ἡ οἰκογένειά μου ὑποβάλλεται σὲ μεγάλες στερήσεις προκειμένου νὰ ἐξασφαλισθοῦν τὰ χρήματα γιὰ τὴν σπουδὴν του. Ἐτσι τὸ χρηματικὸν βοήθημα, πού τόσο εὐγενικὰ ἔλαβα ἀπὸ ἐσᾶς, δὲν με ἱκανοποίησε μόνο ἠθικῶς, ἀλλὰ καὶ ὑλικῶς, διότι τὰ χρήματα αὐτὰ τὰ διέθεσα γιὰ τίς σπουδὰς τοῦ ἀδελφοῦ μου.

Ἐγὼ φέτος τελειώνω τὸ Γυμνάσιον καὶ θὰ ἐπιθυμοῦσα πολὺ νὰ συνεχίσω ἀνώτερες σπουδὰς, Πανεπιστημιακὰς. Ὅπως καταλαβαίνετε ὅμως θὰ ἦταν ἀφάνταστα δύσκολον αὐτὸ γιὰ τὸν πατέρα μου. Νομίζω ὅμως πὼς θὰ μοῦ ἦταν δυνατὸν νὰ σπουδάσω ἐὰν κατώρθωνα νὰ πάρω μιὰ ὑποτροφία κατὰ τίς εἰσαγωγικὰς ἐξετάσεις τοῦ Πανεπιστημίου. Καὶ θὰ ἐπιδιώξω νὰ πάρω, μετὰ ὅλες μου τίς δυνάμεις, τὴν σωτήρια γιὰ μένα αὐτὴ ὑποτροφία. Αὐτὸ ὅμως εἶναι κάτι τὸ ἀόριστον καὶ ὄχι τὸ βέβαιον. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς σᾶς παρακαλῶ

μέ ὄλη μου τὴν ψυχὴ, ἂν ἦταν δυνατόν, νὰ με βοηθοῦσατε οἰκονομικῶς καὶ νὰ τύχαινα ἔτσι τῆς πολύτιμης ὑποστηρίξεώς σας. Σᾶς παρακαλῶ ὄχι μόνο ἐγώ, ἀλλὰ καὶ ὁ πατέρας μου, ἕνας πτωχός, βιοπαλαιστής πατέρας, ποῦ ἀγωνίζεται νὰ δημιουργήσῃ δυὸ καλοὺς καὶ πολύτιμους ἀνθρώπους στὴν κοινω-
νία, καὶ ποῦ ποτὲ δὲν θὰ λησιμονήσῃ τὴν εὐγενικὴ πρὸς ἐμένα χειρονομία σας.

Καὶ πάλι ἡ οἰκογένειά μου καὶ ἐγὼ σᾶς ἀπευθύνουμε τὶς θερμότερες εὐχαριστίες μας καὶ σᾶς ἐκφράζουμε τὴν μεγάλη εὐγνωμοσύνη μας.

Μὲ ἀπέραντο σεβασμὸ καὶ μεγάλη ἐκτίμηση σᾶς εὐχομαι γιὰ δεύτερη φορὰ «καλὲς γιορτές», «χρόνια πολλὰ» καὶ «εὐτυχημένο τὸ νέο ἔτος».

Μὲ μεγάλη ἐκτίμησι, μιὰ μαθήτρια, ποῦ θὰ σᾶς εὐγνωμονῇ καὶ θὰ σᾶς εὐχαριστῇ πάντοτε,

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΟΥΣ»

«Ἐν Διδυμοτείχῳ τῇ 8 Φεβρουαρίου 1965

Ἀξιότιμε καὶ σεβάσμιε κύριε Μανουηλίδη,

Δὲν βρῶσκω τὰ κατάλληλα λόγια οὔτε τὶς κατάλληλες φράσεις, ὥστε νὰ ἐκφράσω τὴν μεγάλη μου συγκίνησι, τὴν χαρὰ καὶ τὴν εὐτυχία, ποῦ ἔνοιωσα, ὅταν ἔλαβα τὴν τόσο μεγάλη προσφορά σας.

Σᾶς εἶμαι ὑπὲρ εὐγνώμων καὶ σᾶς εὐχαριστῶ πάρα πολὺ γιὰ τὸ μεγάλο ποσὸν χρημάτων, ποῦ ἔλαβα ἐκ μέρους σας, πράγμα τὸ ὁποῖον δείχνει ζωηρά, ὅτι τρέφετε μεγάλη στοργὴ καὶ ἀγάπη πρὸς τοὺς συμπατριώτας σας καὶ πρὸς ὄλη τὴν Θράκη.

Ἡ βοήθεια, ποῦ με προσφέρατε, ἀνεπτέρωσε πάρα πολὺ τὶς ἐλπίδες μου νὰ συνεχίσω τὶς σπουδές μου στὸ Πανεπιστήμιον, διότι λύνει τὸ οἰκονομικὸ μου πρόβλημα κατὰ τὰ πρῶτα μου βήματα ἔξω ἀπὸ τὴν Θράκη μας, πράγμα ποῦ ἀποτελεῖ μεγάλο ἐφιάλη γιὰ τοὺς φτωχοὺς σπουδαστὰς τοῦ τόπου μας.

Ἡ μεγάλη ἀγοθοεργεία σας καὶ ὁ ζῆλος, με τὸν ὁποῖον ἀγωνίζεσθε γιὰ τὴν Θράκη μας καίτοι ὑπερήλιξ, θὰ μοῦ μείνουν ὡς φωτεινὸ παράδειγμα γιὰ ὄλη μου τὴν ζωὴ καὶ θὰ προσπαθῶ πάντοτε μιμούμενος ἐσᾶς, νὰ βοηθῶ τὴν Θράκη μας με κάθε τρόπο καὶ ὅσο μοῦ εἶναι δυνατόν. Διότι βλέπω, ὅτι ὄχι μόνον καὶ ἄλλοι καλοὶ μαθηταὶ ἔχουν ἀνάγκη βοήθειας, ἀλλὰ καὶ ὄλη γενικὰ ἡ Θράκη μας ἐξασθενημένη καὶ τσακισμένη ἀπὸ τὶς μακροχρόνιες δουλειές της, ἔχει ἀνάγκη βοήθειας γιὰ νὰ ἀνοικοδομηθῇ καὶ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν παλαιάν της δόξα ποῦ εἶχε τὴν Βυζαντινὴ ἐποχὴ.

Σᾶς εὐχαριστῶ καὶ πάλι, ἀξιότιμε κύριε Μανουηλίδη, καὶ εὐχομαι ὁ Θεὸς νὰ παρατείνῃ ἐπὶ πολὺ ἀκόμη τὸ νῆμα τῆς ζωῆς σας, ὥστε νὰ τύχουν καὶ ἄλλες ψυχές ἀδελφῶν μας Θρακῶν τῆς περιθάλψεώς σας καὶ τῆς ἀγάπης σας.

Μὲ ἀπειρη εὐγνωμοσύνη

ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ»

«Ιωάννινα, τῆ 9 Φεβρουαρίου 1965

Πρὸς τὸν κ. Φίλιππον Μανουηλίδην
Πρόεδρον τοῦ ἐν Ἀθήναις Θρακικοῦ Κέντρου
Ἀθήνας

Ἀξιότιμε Κύριε,

Σᾶς εὐχαριστῶ θερμῶς διὰ τὴν γενομένην εἰς ἐμὲ τιμητικὴν διάκρισιν βραβεύσεως. Πέραν τῆς ἐννοίας τῆς ἠθικῆς ἀμοιβῆς καὶ ἡ ὑλικὴ εἶναι μεγάλη, διευκολύνουσα σήμερον τὴν συνέχισιν ἀνωτέρων σπουδῶν μου.

Ἐκτιμῶ τὸ ἐπιτελούμενον ἔργον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος Θρακικῆς νεότητος, μέσῳ τῶν κατὰ τόπους τοπικῶν ἐπιτροπῶν τοῦ Κέντρου τούτου.

Μετὰ πλείστης τιμῆς
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ»

«Θεσσαλονίκη, τῆ 15 Φεβρουαρίου 1965

Ἀξιότιμον κ. Φίλιππον Μανουηλίδην, τ. Ὑπουργὸν
Πρόεδρον Θρακικοῦ Κέντρου

Ἀθήνας

Ἀξιότιμε κ. Πρόεδρε,

Δοκιμάζω βαθεῖαν συγκίνησιν διὰ τὴν τιμὴν ποῦ μοῦ ἔκαμε τὸ Θρακικὸν Κέντρον Ἀθηνῶν, τοῦ ὁποῦ ἐπαξίως προΐστασθε. Ἐκφράζω τὴν ἀπειρον εὐγνωμοσύνην μου πρὸς Σᾶς τὸν πρωτεργάτην καὶ ἐπικεφαλῆς τοῦ ἔργου τούτου.

Ὅτε ἤμην μαθήτρια τοῦ Γυμνασίου ἠγωνιζόμενη νὰ σημειώσω ἐπίδοσιν εἰς τὰ μαθήματά μου. Καὶ μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ὁ πόθος μου εὔρε δικαιώσιν. Ἐσημείωσα ἐπίδοσιν. Ἀλλ' αὐτὴ δὲν ἔμεινε χωρὶς ἀμοιβῆν. Ἡ τοπικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου με ἐτίμησεν διὰ τῆς προτάσεώς της καὶ Σεῖς μετὰ τὴν στοργὴν Σας διὰ τὴν μαθητιῶσαν νεολαίαν τὸ ἀπεδέχθητε. Συνεκινήθηθην βαθύτατα. Σᾶς εὐχαριστῶ θερμὰ καὶ Σᾶς εὐγνωμονῶ.

Ὡς μαθήτρια τοῦ Γυμνασίου ἐνίκησα εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν γραμμάτων, παρὰ τὴν πτώχειαν τῆς οἰκογενείας μου. Ὡς φοιτήτρια ἔχω χρέος νὰ ἀνταπορθῶ ἀναλόγως πρὸς τὴν διάκρισιν αὐτὴν, διότι ἔγινεν ἀξιόλογος τόνωσις τοῦ ἠθικοῦ μου. Καὶ ἡ τόνωσις αὐτὴ, θὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν ὑπόσχεσίν μου αὐτὴν.

Ποτὲ ἄλλοτε δὲν εἶχον αἰσθανθῆ τοὺς λόγους τόσον ἀνεπαρκεῖς, διὰ νὰ ἐκφράσω τὰ αἰσθήματά μου. Καὶ ἔχω δίκαιον, διότι ὅ,τι ἔγινεν ἀπὸ τὸ Θρακικὸν Κέντρον δι' ἐμὲ, ἀπετέλεσεν πλήρη ἀναγνώρισιν τῶν προσπαθειῶν καὶ ἰκανοτήτων μου. Καὶ τοῦτο δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ με συγκινήσῃ βαθέως.

Κύριε Πρόεδρε, ὀφείλω νὰ δηλώσω ὅτι τὸ ἔργον Σας με συνεκίνησε βα-

θύτατα, ἀλλὰ καὶ τοὺς πτωχοὺς γονεῖς μου. Καὶ αὐτοὶ Σᾶς εὐγνωμονοῦν καὶ Σᾶς εὐχαριστοῦν. Ἡ ἀγάπη Σας διὰ τοὺς νέους τῆς Θράκης μας καὶ γενικῶς διὰ τοὺς Θράκας ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον γνώρισμα τοῦ ἔργου Σας διὰ τὴν Θράκην.

Ἄλλὰ παράλληλα, ἐδώσατε καὶ τιμὴν εἰς τὸ Γυμνάσιον τῆς Σαμοθράκης, τὸ ὁποῖον δικαιούται νὰ λέγη, ὅτι ἐπιτελεῖ εἰς ἀκέραιον τὸ καθήκον του.

Περαινοῦσα τὴν ἐπιστολήν μου, ὀφείλω διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν νὰ Σᾶς εὐχαριστήσω καὶ νὰ Σᾶς εὐχηθῶ ὅπως ἀξιωθῆτε νὰ ἴδῃτε πραγματικότητα τὸ ὄνειρόν Σας, τὸ ὁποῖον ἔγινε ἀφορμὴ νὰ ἰδρυθῇ τὸ Θρακικόν μας Κέντρον.

Μετὰ σεβασμοῦ

ΖΟΛΩΤΑ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ»

Πρὸς τὸν Κύριον Φίλιππον Μανουηλίδην, Πρόεδρον τοῦ «Θρακικοῦ Κέντρου», εἰς Ἀθήνας.

Ἀξιότιμε κύριε Μανουηλίδη,

Θεωρῶ καθήκον μου νὰ εὐχαριστήσω τὸ Θρακικὸν Κέντρον καὶ σᾶς ἰδιαίτερος γιὰ τὸ ἄμεσον καὶ πολίπλευρον ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον δείχνετε γιὰ τὰ ζητήματα τῆς Θράκης. Ἡ πολυσχιδῆς δρασὶς τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου ζωογονεῖ καὶ ἐξυψώνει πνευματικῶς τὸν τόπον μας. Κατόπιν τοῦ ἐκδηλουμένου ἐνδιαφέροντός σας γιὰ τὴν μαθητιῶσαν νεολαίαν ἔλαβα τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν παρὰ τοῦ Θρακικοῦ Συλλόγου Εἰάνθης τὸ ἐκ δύο χιλιάδων δραχμῶν χρηματικὸν βραβεῖον, τὸ ὁποῖον προσφέρει τὸ Θρακικὸν Κέντρον εἰς ἐπιβράβευσιν τῶν προσπαθειῶν μου ὡς μαθητριάς καὶ σᾶς εὐχαριστῶ θερμῶς. Σᾶς ἐκφράζω τὴν ἀπειρήν μου εὐγνωμοσύνην γιὰ τὴν τιμὴν ἢ ὁποία μοῦ ἐγένετο. Εἶναι ἄφαντη ἡ χαρὰ καὶ ἡ συγκίνησις τὴν ὁποίαν αἰσθάνομαι. Ἡ ἀπονομὴ τοῦ βραβεῖου αὐτοῦ εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἠθικὴ ἱκανοποίησις τὴν ὁποίαν ἔνοιωσα ὡς μαθήτρια. Ἡ ἐκδήλωσις αὐτῆ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου μοῦ δίδει θάρρος καὶ αἰσιοδοξία γιὰ νὰ ἐξακολουθήσω τίς σπουδές μου πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τὸν ὁποῖον ἔθεσα εἰς τὴν ζωὴν μου.

Εὐχομαι ὅπως κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη τὸ Θρακικὸν Κέντρον εὐρύνει τὴν δραστηριότητά του καὶ καταστή δυνατὸν ὅπως καὶ περισσότερες ἀκόμη ἀριστεύουσες μαθήτριες αἰσθανθοῦν τὴν συγκίνησιν τὴν ὁποίαν μοῦ προσέδωσε ἡ ἀπονομὴ τοῦ χρηματικοῦ αὐτοῦ βραβεῖου.

Μετὰ πλείστης τιμῆς καὶ σεβασμοῦ

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΒΕΖΤΡΟΓΛΟΥ»

«Ἐν Ξάνθῃ τῇ 16 Φεβρουαρίου 1965
Πρὸς τὸ Θρακικὸν Κέντρον

Ἄξιότιμοι κύριοι,

Τὴν Κυριακὴ πού μᾶς πέρασε οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Θρακικοῦ Κέντρον βράβευσαν μὲ χρηματικὰ δῶρα, τρεῖς ἀριστούχους μαθητάς. Εἶχα τὴν εὐτυχία νὰ τύχω κι' ἐγὼ τῆς τιμητικῆς αὐτῆς διακρίσεως.

Εὐχαριστῶ ὀλόφυχα γιὰ τὴν ἀγάπη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον σας πρὸς τὸν λαὸ τῆς Ξάνθης καὶ ἰδιαίτερα πρὸς τοὺς μαθητάς.

Τούτῃ τὴν φορὰ ἤμουν ἐγὼ ἡ εὐεργετημένη, μεθαύριο, στὴ συνέχεια τῆς εὐγενικῆς προσπαθείας σας, θὰ εἶναι κι' ἄλλοι αὐτοὶ πού θὰ εὐεργετηθοῦν.

Τὸ δῶρο σας δὲν ἦταν μόνο μιὰ οικονομικὴ ὑποστήριξη, μοῦ ἔδωσε θάρρος καὶ αὐτοπεποίθησιν, μοῦ ἔδωσε τὴν ἱκανοποίησιν ὅτι κάτι προσέφερα στὸν ἑαυτό μου. Βλέπω τοὺς κόπους μου τώρα νὰ ἀμείβωνται καὶ νοιώθω χαρὰ καὶ ὑπερηφάνεια.

Μὲ νέες δυνάμεις τώρα θὰ ἐντείνω τὶς προσπάθειές μου γιὰ νὰ ὑπερβάλω τὴν σημερινὴ μου ἐπιτυχία μὲ μιὰ ἀνώτερη μελλοντικὴ.

Σᾶς παρακαλῶ ἐπιτρέψατέ μου νὰ ἐκφράσω πρὸς ὅλους σας καὶ ἰδιαίτερα πρὸς τὸν κ. Φ. Μανουηλίδην πού τόσο φροντίζει γιὰ τὴν πόλιν μας, ἓνα μεγάλο εὐχαριστῶ βγαλμένο ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου.

Μὲ βαθὺ σεβασμὸ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΧΑΤΖΗΓΡΗΓΟΡΙΟΥ»

«ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ - ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ

Ἄριθ. πρωτ. Α.Υ.

Ἐν Λιδυμοτείχῳ τῇ 18 Φεβρουαρίου 1965

Πρὸς τὸν ἀξιότ. κ. Φίλιππον Μανουηλίδην, Πρόεδρον Θ. Κέντρον
Εἰς Ἀθήνας

Ἄξιότιμε κ. Πρόεδρε, μὲ εὐκρινῆ συγκίνησιν ἐλάβομεν καὶ πάλιν τὸ ἕξ ὀκτὼ χιλιάδων (ἀριθ. 8.000) δραχ. ἀποσταλὲν ποσὸν πρὸς βράβευσιν τῶν ἀρίστων μαθητῶν μας καὶ ἐγκαρδίως εὐχαριστοῦμεν Ὑμᾶς διὰ τὸ ἐπιδειχθὲν ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον Σας.

Αἱ σχετικαὶ ἀποδείξεις διὰ τὰ ἀντίστοιχα ποσὰ τὰ παραδοθέντα εἰς τοὺς βραβευθέντας μαθητάς παρελήφθησαν ὑπὸ τοῦ ἀγαπητοῦ κ. Δημ. Μανάνκα, ὁ ὁποῖος καὶ θὰ μεριμνήσῃ πρὸς ἀποστολὴν τῶν.

Καὶ αὐθις εὐχαριστοῦντες Ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐκ μέρους τῶν βραβευθέντων μαθητῶν, διατελοῦμεν

Μετ' ἐξαιρέτου τιμῆς

Ὁ Γυμνασιάρχης

ΕΠΑΜ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΥ»

«Ἐν Σταυρουπόλει τῇ 12 Μαΐου 1965

Ἀξιότιμε κύριε Πρόεδρε, τοῦ «Θρακικοῦ Κέντρου»,

Εἶμαι πραγματικά ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὸ βραβεῖο ποὺ ἔλαβα σήμερον ἀπὸ τὸν κύριο Γεννάδιο, ἀντιπρόσωπο τοῦ σωματείου τοῦ ὁποίου σεῖς προεδρεύετε.

Χάρηκα δὲ ἰδιαιτέρως διότι εὐρέθησαν ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι ἐνεθυμήθησαν τὴν ἀκριτικὴ αὐτὴ περιοχὴ καὶ προσεπάθησαν νὰ ἐνσπεύρουν εἰς τὰ τέκνα τῆς τὴν εὐγενῆ ἀμύλλα. Εἶναι πράγματι πολὺ ἐνθαρρυντικὴ ἡ πράξις αὐτὴ καὶ εὗρεν ἀπήχησιν εἰς τὰς καρδίας τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς αὐτῆς καὶ ἰδίως τῶν μαθητῶν.

Τοιοῦτοι ἄνθρωποι, ὡς σεῖς ὁ παλαίμαχος καὶ ἄριστος πατριότης καὶ οἱ συνεργάται σας τὸσον ἐν Ἀθήναις ὅσο καὶ ἐν Ξάνθῃ, καὶ τοιαῦτα σωματεῖα ὡς τὸ «Θρακικὸ Κέντρο», στολίζουν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ὁδηγοῦν εἰς τὴν πρόοδο. Ἀποτελοῦν δὲ παράδειγμα πρὸς μίμησιν διὰ τὰς ὁργανώσεις καὶ διὰ τοὺς δυναμένους νὰ βοηθήσουν καλοὺς Χριστιανοὺς.

Αἱ φιλανθρωπικαὶ σας πράξεις, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ἄλλοι, δεικνύουν τὸ ἀγαθοεργὸ πνεῦμα τοῦ σωματείου.

Ἐπὶ τούτοις σᾶς παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξαιρέτου πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεως μεθ' ἧς διατελῶ,

Γ. ΜΠΑΛΤΑΤΖΙΑΪΣ».

«ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΜΕΣΗΣ
ΙΑ' ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
ΛΥΚΕΙΟΝ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ

Ἀριθ. πρωτ. 117.

Ἐν Διδυμοτείχῳ τῇ 3 Ἰουνίου 1965

Πρὸς τὸν ἀξιότιμον κύριον Φίλιππον Μανουηλίδην, Πρόεδρον Θρακικοῦ Κέντρου,

Ἀθήνας

Ἀξιότιμε κύριε Πρόεδρε,

Οἱ τελειόφοιτοι τοῦ Λυκείου Διδυμοτείχου σχολ. ἔτους 1964—1965 ἐκφράζουσι πρὸς ὑμᾶς τὰς θερμότητας εὐχαριστίας των διὰ τὴν ἐκ μέρους τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου ἐνίσχυσίν των διὰ τοῦ ποσοῦ τῶν πέντε χιλιάδων (ἀριθ. 5.000) δραχμῶν πρὸς πραγματοποιήσιν τῆς τελικῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐκδρομῆς των εἰς Ἀθήνας καὶ Πελοπόννησον.

Ἄνευ τῆς ὡς ἀνωτέρω ὑμετέρας συμβολῆς δὲν θὰ ἦτο κατορθωτὴ ἡ ἀπὸ

πολλῶν ἀπόψεων ἐπωφελῆς ἐκπαιδευτικῆ ἐκδρομῆ τῶν τελειοφοίτων τοῦ Ἀκριτικοῦ Λυκείου Διδυμοτείχου.

Καὶ αὐθις εὐχαριστοῦντες ὑμᾶς διὰ τὸ φιλογενὲς διαφέρον σας,
Διατελοῦμεν μετ' ἐξαιρέτου τιμῆς, ὁ Δ)ντῆς τοῦ Λυκείου,

ΕΠΑΜ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΥ

Τ.Γ. Σχετικῶς ἐπληροφορήσαμεν καὶ τὸν ἐνταῦθα ἀντιπρόσωπον τοῦ καθ' ὑμᾶς Θερακικοῦ Κέντρου κ. Δημήτριον Μανάκαν».

«ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΛΥΚΕΙΟΝ ΑΡΡΕΝΩΝ ΞΑΝΘΗΣ

(Ν.Α. 4379)1964)

Ἀριθ. πρωτ. 421.

Ἐν Ξάνθῃ τῇ 4 Νοεμβρίου 1965

Πρὸς τὸν κ. Ἀρίστιππον Γεννάδιον, Ἐμπρόσωπον «Θερακικοῦ Κέντρου»
Ἐνταῦθα

Ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ ἐκφράσωμεν τὰς ἀπείρους εὐχαριστίας καὶ τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην τοῦ Συλλόγου τῶν καθηγητῶν καὶ τῆς μαθητιώσης νεολαίας τοῦ παρ' ἡμῶν Λυκείου διὰ τὴν νέαν συγκινητικὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἀγάπης καὶ στοργῆς τοῦ λαμπροῦ καὶ ἐξαιρέτου Σωματείου σας διὰ τῆς ἀπονομῆς 2.000 δραχμῶν βραβεῖου πρὸς διακριθέντα ἐπὶ ἐπιδόσει καὶ χρηστοθηρίᾳ μαθητῆν τοῦ Σχολείου μας, εὐχόμενοι ἐκ βαθέων καρδίας τὴν ἀναγνώρισιν τῶν ὑψηλῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τοῦ θαυμασίου ἔργου σας παρὰ πάντων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ὁ Διευθυντῆς τοῦ Λυκείου
ΜΙΧΑΗΛ Κ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ».

Παραθέτομεν κατωτέρω σύντομον περιγραφὴν τοῦ βραβευθέντος μαθητοῦ
Λάμπρου Παπαντωνίου, περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ χωριοῦ του.

«Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

Ἴσως φανῆ ἀπλῆ στὸν ἐπισκέπτη πού τὴν διαβάξει, ἐμεῖς ὅμως πού τὴν ζήσαμε ξέρουμε πὺς οὔτε ἀπλῆ εἶναι, οὔτε καὶ μπορεῖ νὰ ξεχαστῇ.

Ζούσαμε στὸ Σερδιθάνι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, κοντὰ στὸν Σαγγάριο ποταμό, περιοχὴ τῆς Νικομηδείας. Ὅλες οἱ οἰκογένειες στὸ χωριὸ εἴμασαν Ἕλληνες Χριστιανοί, εἶχαμε Ἑλληνικὸ Σχολεῖο καὶ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, ξέραμε τὴν τουρκικὴ γλῶσσα τόσο, ὅσο νὰ μπορούμε νὰ κάνουμε τίς συναλ-

λαγές μας όταν κατεβαίναμε στην έπαρχία, πού ήταν τὸ Ἀντιᾶ - παζάρ. Ἡ ἀσχολία μας ἦταν Γεωργία καὶ Κτηνοτροφία.

Τὸ 1922, ὅταν ἔγινε ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφή, φύγαμε κνηνημένοι ἀπὸ τοὺς Τούρκους, χωρὶς νὰ πάρουμε μαζί μας τίποτε. Μόλις προφθάσαμε νὰ ἀνεβοῦμε στὸ Ἑλληνικὸ καράβι γιὰ νὰ ξεφύγουμε ἀπὸ τὴν ὀργὴ τῶν Τούρκων. Τὸ καράβι μᾶς ἔβγαλε στὸ λιμάνι τοῦ Βόλου. Ἐκεῖ ἐγκατασταθήκαμε ὅλοι μαζί προσωρινά, στὸ χωριὸ Εὐξεινούπολη, πολὺ κοντὰ στὸν Ἄλμυρό.

Ἡ ζωὴ μας ἦταν δύσκολη, γιατί δὲν εἶχαμε χωράφια νὰ καλλιεργήσουμε καὶ ζούσαμε μὲ ὅ,τι κερδίσαμε δουλεύοντας στὰ χωράφια τῶν κατοίκων τοῦ Ἄλμυροῦ. Ἔτσι πέρασαν σ' αὐτὸ τὸ διάστημα δυὸ χρόνια. Πολλὲς φορὲς τὸ κράτος μᾶς πρότεινε νὰ μᾶς ἐγκαταστήσῃ κάπου γεωργικά. Ἡ δυσκολία ἦταν ὅτι δὲν θρῖσκονταν χωρὸς γιὰ 250 οἰκογένειες καὶ ἔπρεπε νὰ χωρισθοῦμε. Αὐτὸ γιὰ μᾶς ἦταν κάτι πῶ πολὺ ἀπὸ τὸ ξερριζῶμε ἀπὸ τὴν πατρίδα καὶ γι' αὐτὸ δὲν δεχόμεσταν.

Τὸ 1924 ἀποφασίζεται ἀπὸ τὸ Κράτος ἡ ὀριστικὴ γεωργικὴ ἐγκατάσταση στὰ ἀρχαῖα Ἄβδηρα τῆς Θράκης, τὴν πατρίδα τοῦ Δημοκρίτου. Ὁ πρῶτος σταθμὸς μας ἦταν τὸ Πόρτο - Λάγος. Ἀπὸ ἐκεῖ ξεκινήσαμε γιὰ τὸν τόπο τοῦ προορισμοῦ μας. Ἐπειδὴ ὅμως ἦταν ἀρχὲς τοῦ χειμῶνα καὶ στὰ Ἄβδηρα δὲν εἶχε ποῦ νὰ στεγασθοῦμε, μείναμε ἓνα χιλιόμετρο πῶ πέρα ἀπὸ τὸ τορινὸ χωριὸ, ἐκεῖ πού ἦταν τσιφλίκια τῶν Τούρκων, πού τὰ εἶχαν ἐγκαταλείψει. Καὶ ἐδῶ ἡ ζωὴ μας ἦταν δύσκολη. Ἡ κακουχία, ἡ φτώχεια καὶ εἰδικὰ ἡ ἐλενοσία μᾶς ἀποδεκάτιζαν. Ἐμεῖς ὅμως δεθῆκαμε τόσο πολὺ μὲ τὸν τόπο καὶ τὸν ἀγαπήσαμε, πού ἀρχίσαμε νὰ τὸν καλλιεργοῦμε.

Τότε πήραμε τὴν ἀπόφαση νὰ χτίσουμε τὸ χωριὸ μας στὴν σημερινὴ τοποθεσία, πού εἶναι κάπως ψηλότερα καὶ ἔχει καλλίτερο κλίμα. Μὲ τὴν βοήθεια καὶ τοῦ Κράτους, τὸ 1925 χτίσαμε τὸ χωριὸ μας.

Τὸ ὄνομα Μάνδρα τὸ πήρε ἀπὸ τὴν ὀνομασία τῆς περιοχῆς αὐτῆς πού τὴν ἔλεγαν Τσεκούρ - Μάνδρα. Αὐτὴ εἶναι, ξένη μου, ἡ ἱστορία τῶν ἀνθρώπων, πού κατοικοῦν στὸ χωριὸ αὐτό.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ
Χωριὸν Μάνδρα Ξάνθης»

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Ι. ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Τακτικὸν παλαιὸν μέλος τοῦ Ἀ)κοῦ Συμβουλίου τοῦ Θ. Κέντρου, ἀπελάμβανε δὲ τῆς ἀγάτης καὶ ἐκτιμῆσεως ὄλων τῶν συναδέλφων του διὰ τὴν

τακτικὴν προσέλευσίν του εἰς τὰς συνεδριάσεις καὶ διότι ἦτο γνήσιος Θραῶξ, ἀγαπῶν τὴν πατρίδα του, εἰς ἀπόδειξιν δὲ τούτου, ἔγραψε καὶ σύντομον διατριβὴν περὶ τῆς γενετήρας του Ἀδδήμιον, εἰς τὸν 33ον Τόμον τῶν «Θρακιῶν».

Ὅλοι οἱ συνάδελφοι συνεμερίσθησαν τὸ πένθος καὶ τὴν ὀδύνην τῆς οἰκογενείας του, ὃ δὲ υἱὸς του μᾶς ἀπέστειλε τὰ κάτωθι δημοσιευόμενα βιογραφικὰ στοιχεῖα τοῦ μεταστάντος:

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ὁ Ἀναστάσιος Γιαννακόπουλος τοῦ Ἰωάννου, ἐγεννήθη εἰς Ἀδδήμιον τῆς Ἀνατ. Θράκης, τὸ 1874. Ὁ πατήρ του ἦτο ἐκ τῶν ὀλίγων ἐγγραμμάτων τοῦ χωρίου. Ἐνωρίς, ἔμεινε ὀρφανός, τόσον αὐτὸς ὅσον καὶ ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός του Ἀντώνιος, ἠναγκάσθησαν δὲ νὰ ἐκπατρισθοῦν. Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐξηκολούθησε τὸ σχολεῖον ἐργαζόμενος εἰς Φαρμακεῖον καὶ κατόπιν σπουδάζων εἰς τὸ ἐκεῖ Πανεπιστήμιον τὴν Φαρμακευτικὴν. Ἀποφοιτήσας, ὡς Φαρμακοποιὸς τὸ 1899, ἤνοιξε φαρμακεῖον εἰς τὸ Μυριόφυτον, πρωτεύουσαν τῆς ὁμωνύμου Ἐπαρχίας, ὅπου καὶ ἐνυμφεύθη τὴν Σμαράγδαν Σαρρῆ.

Κατὰ τὸ 1908, τῇ προτροπῇ τοῦ ἀδελφοῦ του, ἐργαζομένου ἐν Σμύρῃ, μετώκησεν ἐκεῖσε. Ἦνοιξε φαρμακεῖον, τὸ ὁποῖον διετήρησε μέχρι τῆς καταστροφῆς τοῦ 1922. Εἰς τὸ φαρμακεῖον του ἐσύχναζον γνωστοὶ ἰατροὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ μὲ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν εὐπροσηγορίαν του, τὸ εἶχε καταστήσει κέντρον των. Κατὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον, κατὰ τὰ ἔτη

1916—18, ἐστρατεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ὑπηρέτησεν εἰς τὰ περὶχωρὰ τῆς Κων)πόλεως. Ἀποστρατευθεὶς ἤρχισε τὸν σκληρὸν ἀγῶνα τῆς μορφώσεως τῶν 6 τέκνων του, τριῶν υἱῶν καὶ τριῶν θυγατέρων. Τὸ 1922 τὸν ἔφερε πρόσφυγα εἰς Ἀθήνας.

Ἦνοιξε κατ' ἀρχὰς συνεταιρικῶς φαρμακεῖον εἰς τὴν ὁδὸν Μαυρομιχάλη μετὰ τοῦ κ. Ψαραδέλλη καὶ τὸ 1929, τὸ μέχρι σήμερον ὑφιστάμενον, καὶ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του σήμερον διευθυνόμενον, τῆς ὁδοῦ Ἑμμ. Μπενάκη 11.

Τὴν ἐπιστημονικὴν, ἐπαγγελματικὴν καὶ κοινωνικὴν του δρᾶσιν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀναπτύξει ἐν Σμύρνῃ, μετέφερε καὶ ἐξηκολούθησεν ἐν Ἀθήναις, ὅπου ἐξετιμῆθη καὶ ἠγαπήθη ὑφ' ὅλων, ὅσοι τὸν ἐπλησίασαν. Ἀνεδείχθη Γραμματεὺς καὶ κατόπιν Πρόεδρος τοῦ Φαρμακευτικοῦ Συλλόγου Ἀττικοβοιωτίας, τυχὼν μετέπειτα, λόγῳ τῆς δράσεώς του, καὶ τοῦ τίτλου τοῦ ἐπιτίμου Ἰσοβίου προέδρου αὐτοῦ. Μετέσχε ὡς σύμβουλος εἰς πλεῖστα ἄλλα κοινωνικὰ σωματεῖα. Ἡτύχησε νὰ ἴδῃ τρεῖς υἱοὺς ἐπιστήμονας, ἀποκατεστημένους καλῶς καὶ νὰ νυμφεύσῃ καὶ τὰς τρεῖς θυγατέρας του μετ' ἀπόκτησιν ἐγγονῶν καὶ τελευταίως καὶ δισεγγόνων. Ἡ καλὴ του ὑγεία, λόγῳ ἐγκρατοῦς βίου, τὸν ἤξιωσε, μέχρι τοῦ 90οῦ ἔτους, νὰ συμμετέχῃ ἐνεργῶς εἰς ἐκδηλώσεις ἐπαγγελματικὰς καὶ κοινωνικὰς, τὸ δὲ πνεῦμα καὶ χιοῦμορ του τὸν καθίστα περιζήτητον παντοῦ.

Ἦτο καλοκάγαθος καὶ αἰσιδοξος καὶ μετ' ἐγκαρτέρησιν ἐδέχθη καὶ τὸ τελευταῖον κύπημα τῆς μοίρας, τὸ ὁποῖον τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸν τάφον. Ἐπὶ ἤρξε ἓνας ἀγωνιστὴς τῆς ζωῆς μετ' αἰσιοδοξίαν, ἣ ὁποία ὄντως τὸν ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς εὐτυχίας, ἐορτάσας καὶ τὴν 60ετηρίδα τῶν γάμων του καὶ καὶ 65ετίαν τῆς ἐπιστημονικῆς ζωῆς του».

ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

«Καὶ ἄλλος ἐκλεκτὸς Θραῶξ, ὁ Ἰωάννης Ἀποστολίδης, ἀπεβίωσε, συγκατελέγετο δὲ μεταξὺ τῶν ἐπιστημόνων εἰς εὐρὴν κύκλον καὶ τῶν ἐκλεκτῶν πολιτῶν, ὄχι μόνον τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως, ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τοῦ Νομοῦ Ἐβρου. Ὁ θάνατός του κατέθλιψε καὶ τὴν οἰκογένειαν καὶ τοὺς πολυπληθεῖς φίλους του.

Παραθέτομεν κατωτέρω ἐπιστολὴν τοῦ υἱοῦ του κ. Χρ. Ἀποστολίδου, τακτικοῦ μέλους μας, ὡς καὶ σχετικὸν βιογραφικὸν σημείωμα:

«Σεβαστέ μοι Κύριε Πρόεδρε,

Μὲ πολλὴν συγκίνησιν ἀνέγνωσα τὴν συλλυπητήριον ἐπιστολὴν Σας καὶ εὐχαριστῶ τὸ Θρακικὸν Κέντρον διὰ τὴν γενομένην, εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστον πατρός μου, τιμὴν. Εὐχαριστῶ ἐπίσης Ὑμᾶς διὰ τὴν τόσον εἰλικρινῆ προσωπικὴν Σας συμμετοχὴν εἰς τὸ πένθος τῆς οἰκογενείας μου.

Ὁ πατήρ μου, ὑπερήφανος διὰ τὴν Θρακικὴν του καταγωγὴν, παρηκολούθει μὲ ἰδιαιτέραν χαρὰν τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, ἔτρεφε δὲ πρὸς Ὑμᾶς, δημιουργὸν καὶ ἄσκον ἐμπνευστὴν τοῦ ἔργου, ἀπεριόριστον ἐκτίμησιν, τονίζων πάντοτε τὰς ἐξόχους ὑπηρεσίας Σας πρὸς τὴν Θράκην καὶ τὰς ἐξαιρετικὰς πολιτικὰς ἰκανότητάς σας.

Συνημμένως ἀποστέλλω τὸ ζητηθὲν βιογραφικὸν σημείωμα καὶ φωτογραφίαν τοῦ πατρός μου.

Μετὰ βαθυτάτης τιμῆς
ΧΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ»

«Ἐγεννήθη ἐν Διδυμοτείρῳ τῷ 1886. Μετὰ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα εἰς τὴν γενέτειράν του, ἐφοίτησεν εἰς τὰ Ζαρίφεια Διδασκαλεῖα τῆς Φιλιππουπό-

λεως. Ἐσοῦδασε Ἱατρικὴν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, ἀναγορευθεὶς διδάκτωρ τῷ 1912. Βραδύτερον, μετεξεπαιδεύθη ἐν Βιέννῃ, εἰδικευθεὶς εἰς τὴν παθολογίαν. Ἐστρατεύθη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου καὶ ὑπηρετήσεν ὡς ἰατρός εἰς διάφορα μέτωπα.

Μετὰ τὴν Εἰρήνην, ἐγκατεστάθη εἰς Ἀλεξ(ῶ)πολιν, ὅπου ἤσκησε τὸ ἱατρικὸν ἐπάγγελμα μέχρι τοῦ 1956, ὅτε καὶ ἀπεσύρθη τῆς ἐνεργοῦ ἱατρικῆς.

Διεκρίθη διὰ τὸ ἐπιστημονικὸν του κύρος καὶ τὸ ἐπαγγελματικὸν ἦθος του. Ἀνεμίχθη ζωηρῶς εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς κοινωνίας τῆς Ἀλεξ(ῶ)πόλεως, τὴν ὁποίαν ἠγάπησε καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἠγαπήθη. Ἐπῆρξε λαμπρὸς οἰκογενειάρχης.

Ἐξῆσε τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του εἰς Ἀθήνας, ἐνθα καὶ ἀπέθανε τῷ 1965.»

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ὀνομαστικῆς ἐορτῆς τοῦ Προέδρου κ. Φ. Μανουηλίδου (14 Νοεμβρίου), ἐκτὸς τῶν ὑπερπεντήκοντα τηλεγραφημάτων ἰδιωτῶν καὶ φίλων του, ἅτινα ἐλήφθησαν παραθέτομεν κατωτέρω μέρος τῶν τοιούτων τῶν Ἐπαρχιακῶν μας Ἐπιτροπῶν, καθὼς καὶ τῶν εὐεργετουμένων παρὰ τοῦ τομῆος εὐποιίας τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, τὰ ὁποῖα ἀποστέλλονται εἰς ἔκφρασιν εὐχαριστιῶν καὶ εὐγνωμοσύνης:

«ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ: Φίλιππον Μανουηλίδην, Πρόεδρον Θρακικοῦ Κέντρου. Ἐπὶ ὀνομαστικῆς ὑμῶν στοργικοῦ πατρὸς Θρακῶν εὐχομαι μακροημέρευσιν καὶ ὀλοκλήρωσιν ἐπιδικωμένου σκοποῦ. Δημήτριος Μανάκας».

«ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ: Κύριον Φίλιππον Μανουηλίδην, Πρόεδρον Θρακικοῦ Κέντρου. Χρόνια πάμπολλα εὐτυχιομένα. Γεώργιος Βαϊδης, Δ)ντῆς Ἀγροτραπέζης».

«ΘΟΥΡΙΟΥ ΟΡΕΣΤΙΑΔΟΣ: Φίλιππον Μανουηλίδην. Διὰ ὀνομαστικὴν σας ἐορτὴν εὐχόμεσθε χρόνια πολλὰ εὐχαριστοῦντες καὶ διὰ ἐνίσχυσιν ἐκ μέρους τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου. Ἀναστασία καὶ Δῆμος Κουλελῆς».

«ΜΑΝΗΣ ΔΙΔ/ΧΟΥ: Φίλιππον Μανουηλίδην, Πρόεδρον Θρακικοῦ Κέντρου. Ἐπὶ ὀνομαστικῆς σας ἐορτῆς εὐχόμεθα ὑγείαν καὶ μακροημέρευσιν. Φώτιος Μαυρουδῆς, Πρόεδρος Κοινότητος Μάνης».

«ΑΜΟΡΙΟΥ ΔΙΔ/ΧΟΥ: Φίλιππον Μανουηλίδην, Πρόεδρον Θρακικοῦ Κέντρου. Ἐπὶ ὀνομαστικῆς ἐορτῆς στοργικοῦ πατρὸς Θρακῶν εὐχόμεθα μακροημέρευσιν, σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ἀλκὴν δι' εὐδωσιν ἔργου του. Πρόεδρος Κοινότητος Ἀμορίου, Νικόλαος Δελχανίδης».

«ΑΜΟΡΙΟΥ ΔΙΔ/ΧΟΥ: Φίλιππον Μανουηλίδην, Πρόεδρον Θρακικοῦ Κέντρου. Ἐπὶ ὀνομαστικῆς ἐορτῆς εὐχομαι θερμῶς μακροημέρευσιν καὶ εὐδαιμονίαν. Ἀθανάσιος Παταλιάκας».

«ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΤΠΟΑΕΩΣ: Φίλιππον Μανουηλίδην, Βασιλίσσης Σο-

φίας 100. Σύλλογος Κυριῶν Ἀλεξανδρουπόλεως, εὔχεται ὑγείαν χρόνια πολλά. Πρόεδρος Ἑλένη Φιλίππιδη».

«ΔΙΑΤΜΟΤΕΙΧΟΤ: Ἐλογμώτατον Κύριον Φίλιππον Μανουηλίδην, Πρόεδρον Θρακικοῦ Κέντρου. Ἐπί ὄνομαστικῆ ἑορτῇ ὑμῶν εὐχόμεθα ὑγείαν καὶ μακροήμερουσιν ἐπ' ἀγαθῶ ἔθνωφελούς ὑμῶν ἔργον. Ἐπαμ. Παπαχρίστου, Διευθυντῆς Λυκείου Διδυμοτείχου».

«ΕΑΝΘΗΣ: Κύριον Φίλιππον Μανουηλίδην, Πρόεδρον Θρακικοῦ Κέντρου. Μεγάλῃ μας τιμῇ καὶ χαρᾷ νὰ ὑποβάλωμεν ὑμῖν θερμὰ συγχαρητήρια καὶ εὐχὰς δι' ὄνομαστικὴν σας ἑορτὴν ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Γεννάδιος».

« Ἡ Λαογραφία »
καὶ ἡ συμβολὴ τῶν δικασκάλων
εἰς τὸ ἔργον αὐτῆς

Σ. Σ. τῶν «Θρακικῶν»:

Καίτοι εἰς τὸν παρόντα Τόμον δημοσιεύονται καὶ ἄλλαι λαογραφικαὶ πραγματεῖαι τοῦ φιλοπόνου καὶ ἀρίστου συγγραφέως κ. Χρ. Παπασταματίου—Μπαμπάλιτη, Εἰσηγητοῦ τῆς τοπικῆς Ἐπιτροπῆς Σουφλίου, λόγω τῆς ἐπικαιρότητός της, τὴν τελευταίαν στιγμὴν τῆς ἐκτυπώσεως, καταχωροῦμεν καὶ ἐτέραν ἀξιόλογον διάλεξιν του, ὑπὸ τὸν τίτλον: «Εἰσήγησις, ἀπαγγελθεῖσα ἐν Δι)χῷ κατὰ τὴν Παιδαγωγικὴν συγκέντρωσιν τῶν δημοδιδασκάλων τῆς ἐκπαιδευτικῆς περιφερείας Διδ)χου τὴν 20.9.1965», ἣτις ἐγένετο ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοδιδασκάλων καὶ πλήθους κόσμου.

Ἡ ὁμιλία αὕτη, ἣτις πραγματεύεται λαογραφικὰ θέματα, παρουσιάζει ἐξαιρεικὸν ἐνδιαφέρον, ἔτυχε δὲ εὐρείας δημοσιότητος καὶ ἠκούσθη ἀπὸ τὸ σύνολον τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ κόσμου τοῦ Ν. Ἑβρου.

«Κύριε Ἐπιθεωρητά, κύριοι Συνάδελφοι,

Λέν εἶναι ἄγνωστον τὸ βῆμα τοῦτο εἰς ἐμέ, διότι κατὰ τὸ διάστημα τῆς 35ετοῦς ὑπηρεσίας μου πολλάκις ἐπὶ διαφόρων παιδαγωγικῶν θεμάτων μοὶ ἀνετέθη νὰ διηγήσω.

Ἄλλὰ σήμερον κατέχομαι ἀπὸ μεγίστην συγκίνησιν, διότι θὰ εἶναι ἡ τελευταία πλέον φορὰ ποὺ ἀπευθύνομαι πρὸς τοὺς ἀγαπητοὺς μου προῖσταμένους καὶ τοὺς συναδέλφους, ἀλλὰ καὶ διότι τὸ θέμα ποὺ μοὶ ἀνετέθη εἶναι λίαν προσφιλές. Διότι εἰς τὴν Λαογραφίαν ἀσχολοῦμαι ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς διδ)κῆς μου ιδιότητος, ἅμα δηλ. τῷ διορισμῶ μου τὴν (10.11.30) 10 Νοεμβρίου 1930.

Ἄναστρεφόμενος καθημερινῶς τοὺς μαθητὰς μου καὶ τοὺς γονεῖς των τοὺς εἶχον ἀγαπήσει τόσο πολύ! Ἀκούων, ἐπίσης τὰς προσφάτους τότε ἀναμνήσεις των, ἀπὸ τὴν ἀπολεσθεῖσαν Πατρίδα των τὴν Ἄνατ. Θράκην, ὄθεν

κατήγοντο οἱ χωρικοὶ ἐκεῖνοι τοῦ εἰς ὃ ἀρχικῶς ἐδιωρίσθην, χωρίου, καὶ τὴν ἀκατανίκητον προσδοκίαν δι' ἐπιστροφὴν, ἠθέλησα νὰ γίνω ἰατρὸς τοῦ ψυχικοῦ των ἐκεῖνου πόνου καὶ ἤκουον μὲ μέγαν ἐνδιαφέρον, καὶ τοὺς ἀνεκούφιζα οὐκ ὀλίγην μὲ θερμὰ παρηγορητικὰ λόγια ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν τοῦ χρονικοῦ ἐκεῖνου:

Πάλι μὲ χρόνια μὲ καιροὺς

Πάλι δικὰ μας θᾶναι.

Ἐν ταυτῷ ὅμως μοῦ ἐγενήθη ἡ περιέργεια νὰ ἐμβαθύνω περισσότερον εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς ψυχῆς τῶν ἀθῶων αὐτῶν καὶ ἀγνῶν ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ νεωτέρου, ἀλματώδους ἐξελίξεως, πολιτισμοῦ τοῦ παρόντος αἰῶνος, ὅστις εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα διὰ τῶν διαφόρων δραματικῶν γεγονότων δύο παγκοσμίων πολέμων καὶ δὴ τοῦ ἐπαράτου συμμοριτοπολέμου, νὰ ἀναστατώσῃ τὰ πνεύματα, νὰ μεταβάλῃ ἀντιλήψεις, νὰ σαρώσῃ ἦθη καὶ ἔθιμα, νὰ ἀλλοιώσῃ συνειδήσεις, νὰ μεταβάλῃ τὴν νοοτροπίαν πάντων πάσης ἡλικίας ἀνθρώπων μικρῶν καὶ μεγάλων ἀσχέτως πνευματικῆς καλλιέργειας, οὕτω δὲ νὰ γίνῃ μέσα μου βίωμα τὸ σπουδαῖον ἐκεῖνο, ὅτι: «Μεταξὺ ὄλων τῶν πραγμάτων τοῦ Κόσμου τούτου, ὁ ἄνθρωπος εἶναι, τοῦ ἀνθρώπου ἢ πλέον ἐπαξία σπουδῆ».

Καὶ ὅσον περισσότερον τοὺς ἀναστρεφόμενους τοὺς ἀγαθοὺς ἐκεῖνους ἀνθρώπους, ἐνάμιζα ὅτι εἶχον ἔβγει προσφάτως ἀπὸ τὴν ἀγκάλῃ τοῦ Δημιουργοῦ, τόσον περισσότερον τοὺς ἀγαποῦσα.

Κάθε ἡμέραν ἐν εἶδει ἡμερολογίου κατέγραφα τὶς ἐντυπώσεις μου. Μάλιστα τὸ μικρὸ ἐκεῖνο χωριό, δὲν εἶχε τότε καφενεῖο, καὶ — καθὼς σημειῶ εἰς μίαν πρὸς τοὺς προϊσταμένους μου ἀναφορὰν, — τὰ φεγγαρόλουστα βράδια τοῦ φθινοπώρου, ἐνῶ ἦσαν ἐξηπλωμένοι κατὰ μῆκος τῶν φρακτῶν τῶν ἀδλῶν των εἰς τὶς παρυφές τοῦ κεντρικοῦ δρόμου, ἀναπαυόμενοι ἀπὸ τὸν καθημερινὸν κόματον τῶν γεωργικῶν των ἀσχολιῶν, οἱ γεροντότεροι ἐξ αὐτῶν διηγοῦντο πολλὰ καὶ διάφορα ἱστορίες, ἐγὼ δὲ μέτοχος τῆς συντροφικῆς των τοὺς ἔλυνον ὅλες τὶς ἀπορίες των εἰς τὰ διάφορα, πάντοτε σοβαρὰ θεβαίως θέματα, πὸν τοὺς ἀπασχολοῦσαν, καὶ ἰδίως ζητήματα Θεοσ)κά, μεταφυσικά, ἀλλὰ καὶ Ἐθνικὰ γενικῶς, ποτὲ πολιτικά.

Μετεῖχα ὅμως προσκαλούμενος ἀνελλιπῶς, στίς κοινωνικὰς των ἐκδηλώσεις, βαπτίσιμα, ἀρραβῶνες, γάμους, ὀνομαστικὰς των ἐορτέζ, παρακολούθησα ὅλα τὰ ἦθη καὶ ἔθιμά των καὶ ἰδίως τὰ τραγούδιά των καὶ ὅλα αὐτά, τὰ κατέγραφα.

Φυσικά, γι' αὐτὴ μου τὴ συμμετοχὴ μὲ τὴ δέουσα σοβαρότητα καὶ ἀξιοπρέπεια, ἐπαναλαμβάνω, μὲ εἶχον ἀγαπήσει, πιστεύσατέ με, μέχρι λατρείας.

Καὶ εἰς τὸ πρῶτο μου αὐτὸ χωριό, ἐπὶ τέλους θὰ σᾶς τὸ ὀνομάσω τὴν Στταριά (τσομπανλάκ' (ι) ἀλλὰ καὶ στὰ ἄλλα κατόπιν χωριά, Τριφυλλί, Λύρα, Λαγηνᾶ, συνέβαινε ἀκριβῶς τὸ ἴδιο.

Βέβαια, τὴν σπουδαιότερη ὠθηση πρὸς τὴν ἀγάπη γιὰ τὸ διδ)κὸ ἐπάγ-
γελμα γενικὰ ἀλλὰ καὶ τὴ Λαογραφία εἰδικὰ, τὴν ἔλαβα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα
μου διδάσκαλο καὶ ἱερέα στὸ Σουφλί, ὁ ὁποῖος δὲν παρέλειπε νὰ μᾶς ἐκθειάζῃ
ὡς τὰ καλύτερά του χρόνια, τὰ διδασκαλικά.

Ἀφορμὴ δὲ νὰ καταγράψω τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν χωρίων εἰς τὰ ὁποῖα
εἰργάσθην καὶ νὰ ἐπιδοθῶ κατόπιν μὲ τὰ Λαογραφικὰ Σουφλίου, ὑπῆρξαν
τὰ χρονικά τοῦ πατρός μου, περιλαμβάνοντα διάφορα γεγονότα οἰκογ)κά, ὑ-
πηρεσιακά, ἀλλὰ καὶ γενικὰ ἱστορικά.

Ὡσαύτως τότε συνέβη, νὰ ἀλληλογραφήσουμε μὲ τὸν ἄλλοτε Καθηγητὴ
μου, καὶ Καθηγητὴν τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθη-
νῶν κύριε Γεώργιον Μέγαν, καὶ στὸν ὁποῖο ἔστειλα εἰς τὰ 1936 τὴν πρώτη
μου Συλλογὴ Δημοτικῶν τραγουδιῶν, Σιταριάς—Λύρας—Σουφλίου.

Ἐκτοτε, ἤρχισα νὰ δημοσιεύω σὲ ὠρισμένα περιοδικὰ μερικὲς μελέτες
μου σὲ λαογραφικὰ θέματα, ἀλλὰ καὶ παιδαγ)κά εἰς τὸ «Ἐπιστ)κὸν Βῆμα».

Ἀλλὰ δὲν θὰ λησμονήσω ποτέ, τὴ συγκίνηση ποὺ αἰσθάνθηκα, ὅταν τὸ
1957, μὲ ἐκάλεσεν εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Α' Σχολ. Σουφλίου ὁ σεβαστὸς μοι
γενικὸς τότε Ἐπιθεωρητὴς κ. Γ. Κιτίνος, διὰ νὰ μὲ συγχαρῇ διὰ τὰ λίαν
καλοκαυτικά σχόλια τῆς ἐβδομαδιαίας ἐφημερίδος «Ἐμπρὸς» τῶν Ἀθηνῶν
τῆς 25.5.1957, διὰ τὴν μελέτην μου ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἰδιωματισμοὶ Σου-
φλίου». Ἐπίσης ὁ Ραδιοφ. Σταθμὸς Κομοτινῆς μετέδωσε 6 ραδιοφωνικὲς μου
ὁμιλίαις.

Ὅλα αὐτὰ μοῦ ἔδωκαν τὸ κουράγιο, παρὰ τοῦ ὅτι ἡ Λαογραφία εἶναι
ἐργασία ἐξαιρετικὰ ἐπιπνοῦς νὰ ἀσχοληθῶ μὲ μεγάλον ζῆλον μὲ αὐτήν, καὶ
ἤδη ἔχουν περιληφθῆ ἀρκετὰ θέματά μου ὑπὸ τὸν τίτλον «Λαογραφικὰ Σου-
φλίου» εἰς τὸν 33ον, τὸν 37ον καὶ τὸν ὑπὸ ἐκτύπωσιν 39ον, τόμους τῶν «Θρα-
κικῶν» τοῦ Θρακ. Κέντρου Ἀθηνῶν, τὸ ὁποῖον διὰ τοῦ Προέδρου του ἀξιο-
τίμου κ. Φιλ. Μανουηλίδου, μοι περιποιήθη τὴν τιμὴν νὰ μὲ διορίσῃ Εἰση-
γητὴν τῆς Τοπ. Ἐπιτροπῆς Σουφλίου, καὶ μὲ τὴν θερμὴν πάντοτε παράκλησιν
νὰ ἀποστέλλω ἐργασίας μου λαογραφικὰς πρὸς δημοσίευσιν.

Σᾶς ἀπευθύνω λοιπὸν τοὺς χαιρετισμούς, τοῦ θερμοῦ αὐτοῦ Πατριώτου
ὅστις εἶναι λάτρης τῆς λαογραφίας τῆς Θράκης, μὲ τὴν σύστασιν ὅπως ἐγ-
γραφοῦν ὅσαι ἔξ ὑμῶν ἐπιθυμοῦν συνδρομηταὶ τοῦ περιοδικοῦ «Θρακικά» καὶ
διὰ νὰ γίνουιν κοινωνοὶ τῆς Λαογραφίας τῆς Θράκης μας, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ
ἀποστέλλουιν ἐργασίας των, πρὸς δημοσίευσιν.

Σεβαστέ μοι κ. Ἐπιθεωρητά,

Ἐπιτρέψατέ μοι, ὑποβάλλον τὰ σέβη μου νὰ σᾶς συγχαρῶ ἰδιαίτερος
διὰ τὴν ἱστορικὴν ταύτην πρωτοβουλίαν σας, νὰ περιλάβητε εἰς τὰ ἀντικεί-
μενα τῶν ἐπιδιώξεών Σας, ὡς ὁδηγοῦ τῶν διδασκάλων, πρὸς ἔτι μεγαλυτέραν
ἄνοδον τοῦ πολιτιστικῶ ἐπιπέδου τοῦ Ἀκριτικοῦ τούτου Νομοῦ, διὰ τῆς πα-

ρορμήσεως πρὸς διάσωσιν τοῦ λαογραφικοῦ ὕλικου τῆς Θράκης μας, εὐχόμενος ἵδπως ἡ ὑπηρεσία σᾶς ἀμείψῃ ἀναλόγως.

Ἐπίσης συγχαίρω ἐκ βάθους καρδίας καὶ τοὺς ἀγαπητοὺς συναδέλφους, βέβαιος ὢν ὅτι θὰ φέρουν εἰς αἴσιον πέρας τὸ ἀνατεθὲν εἰς αὐτοὺς ἔργον τῆς Συλλογῆς, καὶ διὰ τὸ ὁποῖον θὰ τοὺς εὐγνωμονῇ τὸ Ἔθνος ἐπὶ γενεᾶς γενεῶν.

Εἰς τὴν ὄλην διαπραγματέυσιν τοῦ θέματός μου, εἶχον ὑπ' ὄψιν, τὰ ἐξῆς συγγράμματα:

1. Ζητήματα Λαογραφίας — Γ. Μέγα.
2. Ἐκλογαὶ δημοτ. ἀσμάτων — Ν. Πολίτη.
3. Ἐγκυκλοπαίδ. Λεξικὸν «Ἡλίου» — («Ἡλιος»).
4. Λαολογία — Κωστ. Μαρίνη
5. Μωραϊτικὰ τραγοῦδια — » »
6. 12/ήμερήτικα παηγύρια — » »
7. «Θρακικά».
8. Περιδικὰ Ἐταιρ. Θρακικῶν μελετῶν.
9. Πρακτικὰ Γλωσσ. Ἐταιρείας, Ἀκαδ. Ἀθηνῶν.
10. Ἀγροτικὰ Σχολεῖα, Γ. Ζομπανάκη.
11. Συλλογὴ Δημοτ. Ἀσμάτων Μακεδ., Χαλκιδ., Θράκης.—Ι. Πέτση.

Τὸ διάγραμμα δὲ τῆς ἐργασίας μου ἔχει ὡς ἐξῆς :

- I. Ὅρισμός καὶ ἔννοια τῆς λαογραφίας.
- II. Σκοπὸς καὶ ἔργον » »
- III. Ἱστορικὴ ἐξέλιξις » »
- IV. Χρησιμότης » »
- V. Ὑλὴ τῆς λαογραφίας.
- VI. Συμβολὴ τῶν διδ(ιδ)λων εἰς τὸ ἔργον τῆς λαογραφίας.
- VII. Τρόπος καταγραφῆς τοῦ λαογραφικοῦ ὕλικου.
- VIII. Καλλιτεχνικὴ ἀξία, εἰδῶν λόγου τῆς λαογραφίας.
- IX. Ἐπίλογος.

Ὅρισμός καὶ ἔννοια τῆς Λαογραφίας.

Λαογραφία, εἶναι ἡ ἐπιστῆμη ἣτις ἐξετάζει τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις τοῦ λαοῦ. (Δηλ. μνημεῖα λόγου, τέχνης, παραδόσεις, δοξασίας, ἔθιμα κ.τ.τ.).

Κατὰ τὸν Ν. Πολίτην: Λαογραφία εἶναι ἡ ἐπιστῆμη ποὺ ἐξετάζει τὰς κατὰ παράδοσιν διὰ λόγων, πράξεων ἢ εὐεργετῶν, ἐκδηλώσεις τοῦ ψυχικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου τοῦ λαοῦ, τὰς ἐκδηλώσεις δηλ. ἐκείνας, ὧν ἡ πρώτη ἀρχὴ εἶναι ἄγνωστος, μὴ προσελθοῦσα ἐκ τῆς δράσεως ὑπερόχου τινὸς ἀνδρός, ἀλλ' εἶναι συνέχεια ἢ διαδοχὴ προηγηθείσης κοινωνικῆς καταστάσεως τοῦ λαοῦ.

Κατὰ τὸν Γ. Μέγα: Ἡ λαογραφία ἐξετάζει ὅλα ὅσα ἓνας λαός, κατὰ

παράδοσιν λέγει, ἐνεργεῖ καὶ πράττει, ὅλα ἐκεῖνα δηλ. ποῦ συνθέτουν τὸν λαϊκὸν πολιτισμὸν.

Εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ καθηγητοῦ Κ. Μαρίνη, χρησιμοποιεῖται ὁ ὄρος «λαογραφία» μὴ ἀποδεκτὸς ὅμως.

Σκοπὸς καὶ ἔργον τῆς Λαογραφίας.

Ἡ Λαογραφία ὡς ἐπιστήμη, ἀσχολεῖται γενικῶς, μὲ τὴν φύσιν καὶ τὸ εἶδος ἐκάστου λαοῦ, ἐκάστης περιοχῆς, ἐκάστου Ἔθνους, ἐρευνῶσα τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά του, τὸν ἰδιαιτερόν χαρακτήρα του καθὼς οὗτος παρήχθη ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν φορέων του καὶ διεμορφώθη διὰ τῆς ἱστορίας.

Ἄλλὰ δὲν πρέπει νὰ νομισθῇ ὅτι ἡ λαογραφία εἶναι ἐπιστήμη γιὰ περασμένα μόνον πράγματα, καθὼς καὶ ἡ Ἀρχαιολογία. Ἔργον τῆς Λαογραφίας δὲν εἶναι ὅπως πολλοὶ νομίζουσιν, ἀπλῶς μόνον νὰ συλλέξῃ καὶ διαφυλάξῃ εἰς τὰ Ἀρχεῖα καὶ μουσεῖα τὰ δείγματα τοῦ ἰδιάζοντος εἰς κάθε λαὸν χαρακτήρος, ὅσα δηλ. περιεσώθησαν, ἀπὸ τὸ ρεῦμα τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ.

Αἱ ἴδιαι δυνάμεις ποῦ δημιουργήσαν ἐκεῖνα τὰ ἐξαλειφθέντα ἢ ὀλονὲν φθίνοντα φαινόμενα, ἐνεργοῦν συνεχῶς καὶ δημιουργοῦν καὶ σήμερον νέας μορφὰς λαϊκοῦ βίου. Καὶ αἱ νέαι αὗται μορφαὶ ἐνδιαφέρουσιν ἐξ ἴσου τὴν ἔρευναν, καὶ αὗται συντελοῦν εἰς τὴν γνῶσιν τῆς λαϊκῆς ψυχῆς ποῦ εἶναι καὶ ὁ τελικὸς σκοπὸς πάσης λαογραφικῆς ἐρεύνης.

Δι' ὅλα ταῦτα τὴν λαογραφία πρέπει νὰ τὴ χαρακτηρίσουμε ὄχι μόνον ὡς ἐπιστήμην τοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ καὶ τοῦ παρόντος.

Κατὰ τὸν Riehl τὸν ἰδρυτὴν τῆς Γερμανικῆς Λαογραφίας, ἡ λαογραφία εἶναι μία ἀείποτε ζῶσα ἐπιστήμη ἐξετάζουσα τὸ παρελθὸν καὶ τὸ παρὸν τῶν κοινωνιῶν. Κατὰ τὸν Otto Lauffer ἡ λαογραφία θέλει νὰ εἶναι κάτοπτρον τοῦ λαϊκοῦ βίου, θέλει ν' ἀπεικονίσῃ τὸν βίον τοῦ λαοῦ ὅπως ἦτο πρὶν καὶ ὅπως παρουσιάζεται σήμερον, διότι θέλει νὰ ἐξακριβώσῃ ἀπὸ πότε εἶναι τοιοῦτος καὶ διατί εἶναι τοιοῦτος.

Τὴν λαογραφίαν, δὲν τὴν ἐνδιαφέρουσιν τὰ ἐπιτεύγματα διὰ λόγων ἢ ἔργων τῶν καθ' ἕκαστα ἀτόμων, ἀλλὰ ὅλα ἐκεῖνα ποῦ ἀποτελοῦν τὰς ἐκδηλώσεις τῆς λαϊκῆς ψυχῆς.

Ὡστε σκοπὸς μὲν, τῆς λαογραφίας εἶναι ἡ διάσωσις ὅλων ἐκείνων τῶν ἐκδηλώσεων ποῦ συνθέτουν τὸν χαρακτήρα καὶ τὸν πολιτισμὸν ἐνὸς λαοῦ, μιᾶς ομάδος, μιᾶς περιοχῆς καὶ τὴν συστηματικὴν καταγραφὴν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν παρακολούθησιν καὶ τῆς σημερινῆς ἀκόμῃ ζωῆς καὶ τοῦ χαρακτήρος τῆς ομάδος αὐτῆς, τῆς περιοχῆς αὐτῆς, τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἔργον τῆς δὲ νὰ υποβοηθήσῃ τὰς ἄλλας ἐπιστήμας, καὶ νὰ παραδώσῃ ταῦτα ὡς θεμελιώδεις γνώσεις εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς.

Ἱστορική εξέλιξις τῆς Λαογραφίας.

Τὴν λαογραφίαν τὴν ἀνευρίσκομεν εἰς τὰ βάθη τῶν πρώτων Ἑλληνικῶν αἰώνων, κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν δηλ. ἀρχικῶς ἐποχὴν, ὅτε οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἀρχίσαντες νὰ ἰδρύνουν ἀποικίας, ἔδειξαν μέγα ἐνδιαφέρον διὰ τὸν βίον τῶν ξένων λαῶν μετὰ τῶν ὁποίων ἤλθον εἰς ἐπιμεξίαν καὶ εἰς ἐμπορικὰς σχέσεις.

Ἐν τούτοις τὰ κυρίως σπέρματα τῶν ὑπὸ τῆς λαογραφίας ἐπιδιωκομένων σκοπῶν εὐρίσκομεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅτε πρῶτος ὁ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους Κριτίας, ἔγραψε τὸ ἔργον: «Πολιτεία τῶν Θεσσαλῶν, Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων», ἣτοι ἔρευνα τῶν συνηθειῶν καὶ τῆς ζωῆς τῶν Θεσσαλῶν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς τῶν Σπαρτιατῶν καὶ Ἀθηναίων.

Πρῶτος ὅμως λαογράφος εἰς εὐρείαν κλίμακα, θεωρεῖται ὁ Ἀριστοτέλης, ὅστις μὲ τὴν βοήθειαν τῶν μαθητῶν του καὶ τῶν κατὰ τόπους διαφόρων συνεργατῶν του, συνεκέντρωσε παντοειδεῖς λαογραφικὰς εἰδήσεις, παραδόσεις λαϊκὰς συνηθείας, παροιμίας, κοινωνικὴν ὀργάνωσιν, δίκαιον ἐνδυμασίαν κ.λπ., ἀπὸ 158 πόλεις τῆς Ἑλλάδος, τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν καὶ τῶν κυριωτέρων βαρβαρικῶν πόλεων. Διὰ τοῦτο ὁ λαογράφος Καθηγητὴς Στίλπων Κυριακίδης, εἶπεν: «Ὁ Ἀριστοτέλης δύναται νὰ θεωρηθῆ, ὡς δημιουργὸς τῆς λαογραφικῆς ἐπιστήμης».

Ἀργότερον, ἀκολουθῶν τὰ βήματα τοῦ Ἀριστοτέλους, ὁ Ἡρακλείδης, ἔγραψε περιήγησιν τῆς Ἑλλάδος μὲ τὰς ἀσχολίας τῶν κατοίκων, τὰς συνηθείας, τὴν συμπεριφορὰν πρὸς τοὺς ξένους, τὸν χαρακτῆρα των, τὰς γνώσεις κ.λπ. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν Ἑλληνικὴν χωρογραφίαν τοῦ 3ου π.Χ. αἰῶνος, περιεσώθη ὅμως μόνον εἰς ἀποσπάσματα.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς μέχρι τῆς Βυζαντινῆς Ἑλλάδος, δὲν ἀνευρίσκομεν οὐδὲν σχετικὸν ἔργον.

Κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας, τὰς κυριωτέρας εἰδήσεις περὶ τῶν παλαιῶν συνηθειῶν καὶ τῶν τοιούτων τῆς νέας χριστιανικῆς κοινωνίας, μᾶς παρέχουν οἱ Ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.

Μετὰ ταῦτα δέ, πολλοὶ καὶ διάφοροι λόγιοι τοῦ Βυζαντίου, μᾶς παρουσιάζουν πολλὰς ἐνδιαφερούσας εἰδήσεις εἰς βιβλία δημῶδους Βυζαντινῆς φιλολογίας, περιέχοντα αἰνίγματα, παροιμίας, ἄσματα, ἰατροσόφια, μαγικά βιβλία κ.λπ.

Μεγάλης σημασίας ὅμως λαογραφικὰς εἰδήσεις, μᾶς παρέχουν οἱ Μητροπολίται, Καισαρείας Ἀρέθας καὶ Θεσσαλονίκης Εὐστάθιος.

Κατὰ τὸν 11ον αἰῶνα πολλὰς λαϊκὰς συνηθείας συνέλεξεν ὁ πολυγράφωτος καὶ πολυῖστοτερ συγγραφεὺς Μιχαὴλ Ψελλός, κατὰ δὲ τὸν μεταβυζαντινὸν 16ον αἰῶνα, Λέων ὁ Ἀλάτιος.

Ἐκ τῶν συλλογῶν Δημοτικῶν ἀσματῶν τῶν μέσων χρόνων, ἀναφαίνεται ἡ συλλογὴ τοῦ Βάγκερο, τοῦ Λεγκρῶν καὶ τινες ἄλλαι.

Ευρωπαϊκή Λαογραφία:

Ἐκ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν τὴν πρῶνὴν συλλογὴν λαογραφικοῦ ὕλικου μὲ τραγούδια, εὐρίσκομεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὑπὸ τὸν τίτλον «Κεμήλια Ἀγγλικῆς ποιήσεως». Ἰδιαίτερον ὅμως ἀξίαν εἶχεν ἡ ἐργασία τῶν Γερμανῶν Λαογράφων ἀδελφῶν Γκριμ, οἵτινες εἶναι καὶ οἱ θεμελιωταὶ τῆς Γερμανικῆς λαογραφίας.

Ἐνδιαφέρον ἐπίσης ἔδειξαν διὰ τὴν λαογραφίαν καὶ ἄλλαι Εὐρωπαϊκαὶ χῶραι, ὡς ἡ Γαλλία, Ἰταλία, Βέλγιον, ἀλλὰ καὶ αἱ Σλαβικαὶ χῶραι. Αἱ χῶραι ὅμως τοῦ Βορρᾶ, Φιλλανδία, Σουηδία, Νορβηγία, Δανία, ὑπερέβησαν εἰς τὰς λαογραφικὰς σπουδὰς πᾶσαν ἄλλην χῶραν.

Μεγαλύτεροι ὅμως λαογράφοι σήμερον, θεωροῦνται οἱ Γερμανοὶ καὶ δὴ ὁ Henrich ὁ Riehl ὁ Dieterich ὁ Bolte καὶ ἄλλοι.

Ἐνδιαφέρον ὅμως ἰδιαίτερον παρουσιάζει ἡ ἐξέλιξις τῆς λαογραφίας εἰς τὴν μεταπελευθερωτικὴν Ἑλλάδα καὶ ἥτις ἔχει ὡς ἀκολουθῶς:

Εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος, ἤρχισε τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν Ἑλληνικὴν λαογραφίαν, πρῶτος δὲ ἔδωκε τὴν περαιτέρω ὄθησιν, κυρίως διὰ τὴν συλλογὴν Ἑλληνικῶν τραγουδιῶν, αὐτὸς οὗτος ὁ μέγας Γερμανὸς ποιητὴς Γκαίτε, ὅστις ἔλαβε γνῶσιν τούτων ἀπὸ κάποιον συμπατριώτην του ποιητὴν Βέρμεν Χαφτάουζεν, κυρίως ὅμως ἀπὸ μετάφρασιν ἐκ συλλογῆς ἀσμάτων ὑπὸ τοῦ Γάλλου Φωριέλ (1824). Ἡ συλλογὴ αὕτη μετεφράσθη ἀργότερα εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ Ρωσικὴν.

Ἀπὸ τὸ 1854 καὶ ἐφεξῆς, πολλὰ δημοτικὰ τραγούδια ἐδημοσίευσεν τὸ περιοδικὸν «Πανδώρα».

Πολλὴν ὄθησιν ἐπίσης εἰς τὴν συλλογὴν τραγουδιῶν καὶ ἄλλου λαογραφικοῦ ὕλικου ἔδωκαν οἱ προκηρυσσόμενοι εἰδικοὶ διαγωνισμοί.

Κύριος ὅμως ἰδρυτὴς τῆς ἐπιστημονικῆς λαογραφικῆς ἐρεῦνης, καὶ ὁ καθιερώσας τὸν ὄρον «Λαογραφία», εἶναι ὁ Ν. Πολίτης (1852 — 1920), ὅστις, ἀπὸ τοῦ 1866, σὲ ἡλικία 14 μόνον ἐτῶν, ἤρχισε δημοσιεύων μελέτας ἐπὶ διαφόρων λαογραφικῶν θεμάτων, καὶ προσεπάθει νὰ ἀνεύρη εἰς τὰς παραδόσεις καὶ δοξασίας, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, ὑπολέμματα τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ βίου.

Τὸ 1867, ἐδημοσίευσεν μελέτην: «Περὶ τῶν παραμυθιῶν τοῦ λαοῦ», καὶ τὸ 1874, τὸ βραβευθὲν εἰς τὸν Ροδοκανάκειον διαγωνισμὸν ἔργον του «Μελέτη ἐπὶ τοῦ βίου τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων». Ἀπὸ τοῦ 1890, ὅτε διορίσθη καθηγητὴς Πανεπιστημίου, ἐδόθη νέα ὄθησις εἰς τὴν λαογραφίαν, καὶ δὴ, ἀφ' ἧς, μὲ ἰδικὴν του πρωτοβουλίαν, ἰδρύθη τὸ 1908, ἡ «Ἑλληνικὴ Λαογραφικὴ Ἐταιρεία», ἐκδίδουσα τὸ περιοδικὸν «Λαογραφία».

Τὸ 1918 ἰδρύθη τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον, μὲ Δ'ντήν, ἀρχικῶς μὲν τὸν Στίλωνα Κυριακίδην, κατόπιν δὲ ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν, τὸν κ. Γεώργ.

Μέγαν. Ἐς σημειωθῆ δέ, ὅτι ἀμφότεροι οὗτοι, ἠργάσθησαν εἰς τὸ Σουφλί, ὁ πρῶτος τὸ 1885, ὡς δημ)λος τοῦ Γ' Σχολείου, ὁ δ' ἕτερος ὡς καθηγητῆς εἰς τὸ Γυμνάσιον, τὸ 1923.

Εἰς τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον, συνεκεντρώθη ἄφθονον λαογ)κὸν ὕλικόν, ὅπερ ἐδημοσιεύετο τμηματικῶς ὑπὸ τὸν τίτλον «Λαογραφικὰ σύμμεικτα».

Ἄλλας συλλογὰς ἐξέδωκαν, ὁ Π. Λουκάπουλος, μὲ τὸν τίτλον: «Αἰτωλικαὶ οἰκήσεις, σκευὴ καὶ τροφαί», ὁ καθηγητῆς Κώστας Μαρίνης, τὰ βιβλία, «Λαολογία», «Ἀντίλαλοι ἀπ' τὸ χωριὸ μου», «Δωδεκαμεριτικά πανηγύρια».

Ἐπίσης, ὁ Α. Μπούτουρας ἐξέδωκε τὸ βιβλίον «Προλήψεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ». Ὁ Μ. Δέφνερ τό: «Χαιρετισμοί, εὐχαί, κατάρα, ὄρκοι καὶ ἄσματα τῶν Τσακόνων». Ἡ Ἀγγελικὴ Χατζημιχάλη τὴν «Ἑλληνικὴ Λαϊκὴ Τέχνη», ὁ Γ. Δροσίνης: «Τὰ ὠραιότερα Δημοτικὰ τραγούδια τῆς ἀγάπης», κ.λ.π.

Μεγάλο ἐπίσης ἐνδιαφέρον ἐπεδείχθη καὶ διὰ τὰ Δημοτικὰ τραγούδια καὶ τὴν μουσικὴν των, μὲ πρωτεργάτην τὸν καθηγητὴν τοῦ Ὀδείου Ἀθηνῶν Κ. Ψάχον, καθὼς εἰδικῶς θὰ διαπραγματευθῆ καὶ θὰ μᾶς ἐκθέσῃ ἐν πλάτει, ὁ ἀγαπητὸς συνάδελφος κ. Γιαννόπουλος.

Δὲν θὰ παραλείψω ὅμως νὰ ἀναφέρω καὶ τὰ ὀνόματα τῶν γνωστῶν μας λαογράφων κ. κ.: Δημ. Μανάκα, Δημ. Σεϊτανίδου, Εὐθυμίου, Διαλεχτοῦ, Γιαννοπούλου, καὶ ἰδίᾳ, τὸ μέγα Ἑθνικὸν ἔργον «Θρακικά», τὸ ὁποῖον ἐβραβεύθη ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τῶν Παρισίων καὶ ἄλλων ἐντοπιῶν καὶ ξένων ὀργανώσεων καὶ ὅπερ εἰς τοὺς 39 ἡδη Τόμους του περιέλαβε πλῆθος λαογραφικοῦ ὕλικου ἐξ ὅλης τῆς Θράκης καὶ Ἀν. Ρωμυλίας, καὶ τὰ δημοσιεύματα τῆς Ἐταιρ. Θρακικῶν Μελετῶν, ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν τοῦ κ. Πολυδ. Παπαχριστοδούλου.

Σήμερα πλέον ἔχει δοθῆ μεγάλη σημασία εἰς τὴν λαογραφίαν, καὶ ἀπόδειξις ὅτι, εἰς μὲν τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν ἔχει ἰδρυθῆ ἑκτακτος ἔδρα, μὲ καθηγητὴν ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν, τὸν κ. Γεώργιον Μέγαν, εἰς δὲ τὸ τῆς Θεσ)νίκης, τακτικὴ ἔδρα Λαογραφίας, ὡς ἀνεξαρτήτου ἐπιστήμης.

Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ὅμως τῆς Ἑλληνικῆς λαογραφίας, τὰ μέγιστα συμβάλλουν καὶ ἡ Ἱστορικὴ Ἐθνολογικὴ Ἐταιρεία, τὸ Ἐθνολογικὸν Μουσεῖον, τὸ Μουσεῖον διακοσμητικῶν τεχνῶν ἐν Ἀθήναις, καὶ τὸ Λαογραφικὸν Μουσεῖον Θεσ)νίκης.

Ἐποσημειῶ ἐνταῦθα ὅτι, τὸ 1960, δι' ἀναφορᾶς μου πρὸς τὴν Νομαρχίαν, εἶχον προτείνει τὴν ἰδρυσιν Λαογραφ. Μουσείου παρ' ἐκάστη ἔδρα ἐπαρχίας, ἢ εἰς μόνην τὴν ἔδραν τοῦ Νομοῦ, ἐπειγόντως μάλιστα, διότι ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν, τίποτε δὲν θὰ μείνῃ γιὰ νὰ θυμῆ τὴν παλῆν ζωὴ τῶν γεωργῶν μὲ τὸ δρετάνι καὶ τὴ δοκάνη, τῶν λαϊκῶν τεχνιτῶν, τῶν οἰκιακῶν σκευῶν, ἐνδυμασιῶν κ.λ.π.

Νομίζω, ότι ένα τέτοια Μουσείο κοντά εις τὸ Ἀρχαιολογικὸ τοιοῦτο, θὰ παρουσίαζε μεγάλο ἐνδιαφέρον γιὰ τοὺς τουρίστας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς νέους Ἕλληνας, γιὰ νὰ βλέπουν καὶ συγκρίνουν τὴ ζωὴ τῶν προγόνων των μὲ τὴ δική των.

Χρησιμότης τῆς Λαογραφίας.

Κατὰ τὸν Ν. Πολίτην, ἡ χρησιμότης τῆς λαογραφίας εἶναι μεγίστη καὶ ἐξόχως Ἐθνική, ὡς καθορίζουσα τὸν ἰδιάζοντα χαρακτήρα ἐκάστου λαοῦ, καὶ συντελοῦσα εἰς τὴν διευκρίνισιν τῆς Ἐθνικῆς συστάσεως αὐτοῦ.

Καὶ πράγματι. Διότι, ἡ λαογραφία ἀνιχνεύουσα τὰς δημιουργικὰς δυνάμεις ποὺ ἐγέννησαν τὰ λαϊκὰ δημιουργήματα μᾶς ἀποκαλύπτει αὐτὸν τὸν ἀνθρώπινον πολιτισμόν, εἰς τὰς θεμελιώδεις ἐκδηλώσεις του, καὶ τὰς βαθυτάτας ψυχικὰς πηγὰς ἀπὸ οὗ προῆλθον. Μᾶς ἀποκαλύπτει δηλ. τὸν βαθύτερον ἔθνικόν πολιτισμόν κάθε λαοῦ. Καὶ συγκεκριμένως, μέσα ἀπὸ τὰ δημιουργήματα τοῦ λαοῦ π.χ. τὴν ποίησιν, τὴν τέχνην, τὴν θρησκείαν, ζητεῖ νὰ γνωρίσῃ, τὴν ψυχρὸν συνθεσίν του, τὴν ἰδιοφυίαν του καὶ μᾶς καθιστᾷ ἰκανοῦς νὰ βλέπωμεν τὰ δημιουργήματα ταῦτα ὡς ζωντανὴν ἐκδήλωσιν σφριγώσης ζωῆς. Ἐπὶ πλέον, μᾶς προσφέρει τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τῆς Ἀρχαιοτέρας ζωῆς τοῦ λαοῦ.

Ὅταν ὁ ἱστορικὸς διὰ τῆς λαογραφικῆς ἐρεῦνης ἀνακαλύπτει τὴν συνέχειαν τῆς ζωῆς τοῦ παρελθόντος εἰς τὸ παρὸν καὶ ἀνευρίσκει τὸν ἱστορικὸν δρόμον ποὺ ἐξελισσόμενα ἠκολούθησαν τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ, ἔχει τὴν δύναμιν νὰ συνάγῃ τοὺς γενικοὺς κανόνας τῆς πορείας ταύτης, νὰ εὐρίσκη τὴν λύσιν πολλῶν προβλημάτων Ἐθνολογικῶν ἐκ τῆς συμβιώσεως περισσοτέρων λαῶν, ἐκ τῆς ἐπιμειξίας, κ.λπ. Ἀλλὰ τὰ πορίσματα τῆς λαογραφίας βοηθοῦν καὶ ἄλλας ἐπιστήμας. Οὕτως, εἰς τὴν φιλοσοφίαν παρέχει ἀφθονον ὕλικόν πρὸς μελέτην τῶν πηγῶν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, καὶ τῶν ἐκδηλώσεών της, ἐν σχέσει μὲ τὴν τέχνην, τὴν θρησκείαν, τὴν ἐπιστήμην, τὴν κοινωνίαν.

Διὰ τὴν σύγχρονον λογοτεχνίαν, ἡ προσφερομένη λαογραφικὴ ὕλη εἶναι πολυτιμώτατον συμπλήρωμα καὶ πηγὴ διαφόρων ἐμπνεύσεων, διότι οἱ σύγχρονοι δημιουργοὶ (λογοτέχναι), ἂν ἀγνοοῦν τὴν πνευματικὴν ἰδιοσυστασίαν τοῦ λαοῦ των, θὰ εἶναι κατ' ἀνάγκην ξένοι πρὸς τὴν ζωὴν του, ὅσον καὶ ἂν νομίζονται διάσημοι, διότι θὰ εἶναι ἀνεδαφικοὶ καὶ γεννήματα πνευματικῆς καταπτώσεως καὶ παρακμῆς.

Καὶ τῷ ὄντι πόσον προσφιλεῖς καὶ ἀξιολάτρευτοι ἔγιναν, οἱ λογοτέχναι ἐκεῖνοι, οἱ θεατρικοὶ, συγγραφεῖς, οἱ ποιηταί, ποὺ ἐνεπνεύσθησαν τὰ ἔργα των ἀπὸ τὴν ἀκένωτον πηγὴν τῶν λαϊκῶν παραδόσεων τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ! Πόσον δὲ ψυχρὰ γενικῶς, ἔγινε καὶ γίνεται ἡ ὑποδοχὴ

τῶν ἔργων τῶν καλλιτεχνῶν ἐκείνων, ποὺ ἐμφανίζονται ταῦτα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, χωρὶς νὰ τὰ συνδυάζουν μὲ τὰ ἰδικά μας πάτρια τοῦ ἀρχαίου ἢ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ.

Ἄλλος τομεὺς χρησιμότητος τῆς λαογραφίας εἶναι καὶ ὁ ἐξῆς: Ὅταν ἐπικρατοῦν ἐποχαὶ συγχύσεως, πνευματικῆς παρακμῆς καὶ χαλαρώσεως ἐθνικῆς, ἢ προσφορὰ τῆς λαογραφίας εἶναι ἀνυπολόγιστος. Ἐπὶ παραδείγματι, ἐὰν ζοῦν καὶ ἀκμάζουν αἱ Ἑλληνικαὶ Παροικίαι τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦτο ὀφείλεται καὶ μόνον εἰς τὴν τάσιν τῶν Ἑλλήνων νὰ μὴν ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὰ πάτρια, καὶ τὰ Ἐθνικὰ ἰδεώδη ποὺ ρέουν εἰς τὸ αἷμα των, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος. Μάλιστα δὲ προσφάτως εἰς νεαρὸς συνάδελφος ἤδη ἐγκατασταθεὶς εἰς Ἀμερικὴν, μὲ θέρημν πολλὴν δι' ἐπιστολῆς του μὲ παρεκάλεσε νὰ τοῦ στείλω ὅτι λαογραφικὸν ὑλικὸν ἐκ Θράκης ὑπάρχει, καὶ ὅτι ὀδηγίας δύναιμι νὰ τοῦ παράσχω διὰ τὴν ἴδρυσιν συλλόγου Θρακῶν ἐν Τορόντω τοῦ Καναδά.

Ναί! μόνον ἡ λαογραφία, δύναται νὰ ἀνακαλέσῃ τὰ ἄτομα εἰς τὰς αἰωνίους καὶ ἀνεξαντλήτους καὶ γονιμοποιούς πηγὰς — πνευματικὰς καὶ φυσικὰς — τῆς Πατρίδος, διὰ τῶν ὁποίων ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀναζωπύρωσις τοῦ Ἐθνικοῦ φρονήματος καὶ ἡ συνέχισις τῆς ἱστορικῆς ζωῆς ἐνὸς Ἔθνους.

Καὶ ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἔγινε παραδεκτὸν ἀπὸ ὄλους τοὺς λαοὺς, ὅτι, τὸ ἔργον τῆς λαογραφίας εἶναι ἐπιστημονικὸν καὶ Ἐθνικόν.

Εἰς τὸν Ἐθνικὸν δὲ χαρακτῆρα της, ὀφείλεται ἡ θαυμαστὴ ἀκμὴ τῶν λαογραφικῶν σπουδῶν, καὶ τὸ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον ἐπέδειξεν ἡ Πολιτεία εἰς πολλὰς χώρας, ἰδίως ὅμως εἰς τὴν Γερμανίαν, ὅπου ἐπειδὴ ἡ λαογραφία εὐρίσκεται εἰς στενοτάτην σχέσιν μὲ τὴν πατριδογνωσίαν, ἐθεωρήθη ὡς βάσις πάσης λαϊκῆς μορφώσεως καὶ πηγὴ εὐκρινούς ἀγάπης πρὸς τὴν Πατρίδα. Οὕτω, εἰσήχθη ἐπισημῶς ὡς μάθημα ὑποχρεωτικὸν εἰς πάντα τὰ σχολεῖα καὶ τὰς παιδαγωγικὰς Ἀκαδημίας, μὲ τὸ αἰτιολογικόν:

«Ἡ λαογραφία εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐνδεδειγμένη νὰ διεγείρῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὸ αἶσθημα τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος, ἢ ὁποία παρὰ τὴν διαδοχὴν τῶν γενεῶν καὶ τὴν ἀλλαγὴν τῶν ὄρων τοῦ βίου, παραμένει ἀμετάβλητος καὶ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὰς διαφορὰς κοινωνικῆς τάξεως καὶ μορφώσεως. Ἡ λαογραφία ἐν τῇ κατωτέρᾳ καὶ μέσῃ ἐκπαιδεύσει, ἔχει σκοπὸν νὰ συνδέσῃ τὸν μαθητὴν ψυχικῶς πρὸς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ καὶ δι' αὐτῆς πρὸς τὴν ὅλην Πατρίδα. Νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὸν βαθμηδόν, εἰς τὴν ψυχικὴν κατανόησιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἔθνους του, καθὼς οὗτος ἀποτυπώνεται εἰς τὰς παραδόσεις καὶ τὰ ἄσματα, εἰς τοὺς μύθους καὶ τὰς παροιμίας, εἰς τὰ παραμύθια καὶ τὰ αἰνίγματα, εἰς τὴν γλῶσσαν, εἰς τὸ δίκαιον καὶ εἰς τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα».

Εἰς τὰς μεθοδικὰς ὀδηγίας πάλιν, κατὰ τὴν διδ)λίαν τῶν Θυ)κῶν, τῆς

Ίστορίας, τῆς Γεωγραφίας, Ὀδίκῃς καὶ Ἰχνογραφίας, συνιστάται ἀπὸ τὴν τήτως ἢ συσχετίσις μὲ τὴν λαογραφίαν.

Εἰς τὰ Δημ. Σχολεῖα, κατὰ τὴν Ὀδικήν, διδάσκονται ἀποκλειστικῶς Δημοτικὰ ἄσματα.

Εἶναι φανερὸν ἐπομένως πόσον χρήσιμος εἶναι ἡ λαογραφία διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν.

Πλουτίζει τὴν ἱστορία μὲ διάφορα στοιχεῖα ποὺ εὐρίσκουμε στὶς διηγήσεις, τὰ τραγοῦδια, καὶ τὰ ἔθιμα. Πλουτίζει τὴ γεωγραφία μὲ τὰ τοπωνύμια.

Πλουτίζει τὴν παιδαγωγικὴ μὲ τὰ πλούσια μορφωτικὰ στοιχεῖα, ποὺ βρίσκουμε στοὺς μύθους, στὰ παραμύθια, στὰ παιγνίδια, ποὺ εἶναι γνώριμα στοιχεῖα, στὴν ψυχὴ τῶν παιδιῶν καὶ ἀφομοιώνονται μὲ μεγάλη εὐκολία.

Πλουτίζει καὶ βοηθεῖ τὶς γλωσσολογικὰς μελέτες καὶ συμπληρώνει τὴ Νεοελληνικὴ Γραμματικὴ.

Ἀναβιβάζει τὸ καλαισθητικὸ συναίσθημα, συγκινεῖ τοὺς νέους, τοὺς κάνει νὰ ἀγαπήσουν τὸν τόπο τους, τὴν Πατρίδα τους. Τοὺς προφυλάσσει ἀπὸ τὴν ἀπομίμηση τῶν ὄσων ἐπιληψίμων ἔρχονται ἀπ' τὸ ἐξωτερικόν, χορῶν κανθαλικῶν ἢ ἐξεζητημένων, στὴν ποίηση, μουσικὴ καὶ ρυθμὸ τραγουδιῶν. Ἐνῶ δηλ. ὑπάρχει τόση ποικιλία ἐθνικῶν Ἑλληνικῶν χορῶν, διατὶ νὰ μαθαίνομε τὰ πρόχειρα θάρβαρα ἐπινοήματα τῶν ξένων, ποὺ δὲν ἔχουν καμμίαν ἀξιόλογον παράδοσιν.

Φυσικὰ ὅμως, δὲν ἀρνούμεθα καὶ τὸ ὅτι ἓνας λαὸς πρέπει νὰ παρακολουθῇ καὶ τὰς ἐκδηλώσεις ζωῆς τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ, διὰ νὰ μὴν κατηγορηθῇ ὡς ὀπισθοδρομικός.

Εὐτυχῶς δὲ ὅτι τὰ τελευταῖα αὐτὰ χρόνια ἐδόθη κάποια προσοχὴ καὶ ἐδῶ, εἰς τὴν εὐεργετικὴν αὐτὴν συμβολὴν τῆς Λαογραφίας, διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν, ἀλλὰ πρέπει νὰ καλλιεργηθῇ ἀκόμη περισσότερο εἰς τὴν σπουδάζουσα νεότητα ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ ἀνεκτίμητα κειμήλια τῆς Ἑθνικῆς μας κληρονομίας, καὶ ἡ προσήλωσις αὐτῆς εἰς τὰς παραδόσεις καὶ τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη ποὺ συνάπτονται μὲ αὐτάς. Οὕτω ἡ νεολαία μας ἐν τῷ συνόλῳ της, θὰ μάθῃ νὰ μὴν περιφρονῇ ὅτι εἶναι σοφὴ κληρονομία τοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ νὰ τὴν ἐκτιμᾷ καὶ νὰ ἐμφορῆται ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῶν λαϊκῶν μας παραδόσεων, ποὺ δίδουν ὑπέροχον περιεχόμενον εἰς τὴν οἰκογενειακὴν καὶ τὴν Ἑθνικὴν ζωὴν.

Ἕλη τῆς Λαογραφίας

Ἕ Ἕλη τῆς λαογραφίας εἶναι ποικίλη καθὼς ποικίλαι εἶναι καὶ αἱ κατὰ παράδοσιν ἐκδηλώσεις τοῦ ψυχικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου τοῦ λαοῦ, δυνάμεθα δὲ νὰ τὴν κατατάξωμεν ὡς ἑξῆς, κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ κ. Μέγα:

1. Οἰκίσεις, ἐπιπλα καὶ σκεύη, τροφαὶ ἐνδυμασία.

2. Γυναικεία ἔργα καὶ ἐπιτηδεύματα μετὰ τὰ ἐργαλεῖα των. Λαϊκὰ τέχνη (πλεκτική, ὑφαντική, κεντή, ξυλογική, κ.λ.π.).

3. Δημώδεις δοξασίαι περὶ δαμμονικῶν ὄντων, μάγων καὶ μαγισσῶν, καὶ αἱ ἐκ τούτων προερχόμεναι μαγικαὶ πράξεις, καὶ δεισιδαίμονες συνήθειαι πρὸς ἀποτροπὴν κακῶν, ἢ ἀπόκτησιν ἀγαθῶν (ἐπωδαί, ἐξορκισμοί, φίλτρα, κατάδεσμοί, γαρμαντεία, χαρτομαντεία, καφεμαντεία, στοιχειώσεις ἐκκοδομῶν, περπερούνα, βρεξοῦδια καὶ ἄλλαι συνήθειαι ἐν καιρῷ ἀνομβρίας. Φυλακτά, προβασκάνια, δίοξις ἀσθενειῶν καὶ διάφοροι ἄλλαι δεισιδαμμονίαι).

4. Ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ αἱ συνημμέναι μετὰ αὐτὰ, δοξασίαι τοῦ λαοῦ. (Ἔθιμα περὶ τὴν γέννησιν, τὴν βάπτισιν, τὸν ἀρραβῶνα, τὸν γάμον, τὸν θάνατον. Ἔθιμα κατὰ τὴν σποράν, τὸν θερισμόν, τὸν τρυγητόν κ.λ.π. Ἔθιμα ἰδιάζοντα εἰς τοὺς ποιμένας, τοὺς ναυτικούς κ.λ.π. Ἐπίσης διάφορα λατρευτικὰ ἔθιμα καὶ λαϊκὰ ἑορταί).

Σημειωθήτω δ' ὅτι λεπτομερείας πάρα πολλὰς δύναται τις νὰ ἀνεύρη, ἐπὶ τῶν ἰδιαζόντων ἔθιμων, εἰς τὸ βιβλίον τοῦ κ. Μέγα: «Ζητήματα Λαογραφίας», τὸ ὁποῖο νομίζω ὅτι βρίσκεται σ' ὅλες τὰς Σχολικὰς βιβλιοθήκας.

5. Κοινωνικὴ ὀργάνωσις καὶ λαϊκὸν δίκαιον.

6. Φιλοσοφικαὶ, καὶ φυσιολογικαὶ δοξασίαι τοῦ λαοῦ, περὶ ψυχῆς, περὶ τῆς μετὰ θάνατον ζωῆς, περὶ τῆς φύσεως τῶν ὄντων κ.λ.π. Ἀστρολογικαὶ καὶ μετεωρολογικαὶ δοξασίαι, καὶ αἱ συναφεῖς μετὰ αὐτὰς προλήψεις καὶ ἐνέργειαι. Δημώδης ἰατρικὴ—γιατροσόφια. (Βλέπε: Ζητήματα Λαογρ.)

7. Μνημεῖα λόγου παντὸς εἶδους. Τραγοῦδια, αἰνίγματα, μῦθοι, εὐτράπελοι διηγήσεις, παραμύθια, παροιμίαι, παραδόσεις, περιγραφὴ διαφόρων ἱστορ. γεγονότων, ὧν τὰς λεπτομερείας ἀγνοεῖ ἢ ἱστορία. (Π.χ. Ἔθν. δρᾶσις διαφόρων ἡρωϊκῶν προσώπων, κατὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ 1821 καὶ μετέπειτα). Σπουδαῖα τοιαῦτα ἀνέγνωσα εἰς ἀνάτυπα τεύχη τῆς Ἐταιρ. Θρακ. Μελετῶν, ὡς πρὸς τὴν δρᾶσιν Θρακῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 21, καὶ δὴ τὸν ἀπαγχονισμόν τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε', κατ' ἀφήγησιν αὐτόπτου μάρτυρος.

Πιστεῖω δ' ὅτι, τώρα πλέον θὰ περιληφθῶν καὶ στὰ βοηθητικὰ βιβλία τοῦ Σχολείου μερικὰ ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ, πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι, τῷ ὄντι συμμετεῖχε καὶ ἡ Θράκη εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐθν. Παιλιγενεσίαις.

Εἰς τὰ μνημεῖα λόγου ὁμοίως περιλαμβάνονται καὶ αἱ διηγήσεις διαφόρων ἀξιοπρίστων προσώπων, τὰ χρονικὰ διαφόρων ἰδιωτῶν, ἢ καὶ τοιαῦτα ἀναγεγραμμένα εἰς τὰ ἐξώφυλλα διαφόρων βιβλίων, καθὼς περιέλαβον καὶ ἐγώ, εἰς τὸν ἐκτυπούμενον 39ον τόμον τῶν Θρακικῶν, ἀπ' ὅσα εὑρον εἰς ἐξώφυλλα βιβλίων τῆς Ἐκκλ. Ἀγ. Ἀθανασίου Σουφλίου. Ὡσαύτως, θρούλλοι διὰ παλαιὰ κάστρα, τοπωνύμια καὶ τοποθεσίαι, παρωνύμια, ὀνόματα μνηῶν, παρωνύμια ζώων, πτηνῶν κ.λ.π.

8. Παιδιὰ καὶ ἀθλητικὰ ἀγωνίσματα.

9. Χοροὶ καὶ εἶδη αὐτῶν. Μουσικὴ καὶ μουσικὰ ὄργανα. Αὐτὰ λοιπὸν εἶναι τὰ θέματα περὶ ὧν στρέφεται ἡ λαογραφία.

Συμβολὴ τῶν διδασκάλων εἰς τὸ ἔργον τῆς Λαογραφίας

Κανέν πεδίον δράσεως δὲν εἶναι διὰ τὸν διδ(α)λον τόσον προσεχτὸν τόσον συναφές πρὸς τὸ περιεχόμενον τοῦ διδασκατικῆς τοῦ ἔργου, ὅσον τὸ τῆς Λαογραφίας:

«Ἡ λαογραφία κατὰ τὸν παιδαγωγὸν Anger ἔχει διὰ τὸν διδάσκαλον διπλὴν σημασίαν, ἀφ' ἑνὸς τὸν διδάσκει νὰ ἐννοῇ τὴν διανοήσιν τοῦ Ἔθνους του, ὡς ἀποτυπώνεται εἰδικῶς εἰς τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ λαοῦ, καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ δεικνύει τὰς ὁδοὺς καὶ τὰ μέσα τῶν ὁποίων ἔχει ἀνάγκην μία ἀληθῶς Ἐθνικὴ Παιδεία».

Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου δὲν εἶναι μόνον ἀπλῶς διδασκατικὸν ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν κοινωνικόν, ἐπιστημονικόν, Ἐθνικόν, ἔπεται ὅτι καὶ ἡ συμβολὴ τὴν ὁποίαν ὁ διδάσκαλος δύναται νὰ προσφέρῃ εἰς τὸ λαογραφικὸν ἔργον εἶναι πολυειδής, καὶ ἀφορᾷ τὴν ἀποστολὴν, αὐτοῦ, ὡς διδασκάλου τοῦ λαοῦ, ὡς διδασκάλου ἐν τῇ εἰδικῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως καὶ ὡς συντελεστοῦ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν τῆς ἰδιαιτέρας του Πατρίδος, διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ πολιτισμοῦ ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους. Ὡς γνωστὸν ἡ ἐργασία τοῦ διδασκάλου δὲν πρέπει νὰ περιορίζεται μόνον ἐντὸς τῶν τοίχων τοῦ Σχολείου.

Ἡ ἱερὰ καὶ ὑψηλὴ ἀποστολὴ του ἀπαιτεῖ νὰ εἶναι πραγματικὸς διδάσκαλος τοῦ λαοῦ. Εἶναι δὲ τοιοῦτος ὅταν δὲν ἀποξενώνεται ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ χωρίου, ὅταν δὲν ζῇ ἀποτραβηγμένος ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ τόπου, ἀλλὰ διατελεῖ εἰς σχέσεις στενάς μετ' ὅλους τοὺς κύκλους τοῦ πληθυσμοῦ, ὅταν συμμερίζεται μετ' αὐτοὺς τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην.

Μετ' αὐτὸν τρόπον αὐτὸν καὶ γνώσιν τῶν προσώπων καὶ πραγμάτων λαμβάνει καὶ μανθάνει τί εἶναι τὸ συγκινοῦν τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ.

Ὅταν δὲ κερδίσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν χωρικῶν, τότε θὰ δυνηθῇ νὰ καταλάβῃ θέσιν ἡγέτου μεταξὺ αὐτῶν. Τότε θὰ δυνηθῇ καὶ κάποιο παλαιὸν ἔθιμον ποῦ περιέπεσε μὲν εἰς ἀχρησίαν ἔχει ὅμως μορφωτικὴν ἀξίαν, νὰ τὸ ἐπαναφέρῃ εἰς τὰς τοπικὰς τελετάς, καὶ τοὺς νέους τοῦ χωρίου νὰ ἐνθουσιάζῃ διὰ τὰ τοπικὰ Δημοτ. τραγούδια, καὶ τοὺς τοπικοὺς γραφικὸς χοροὺς. Ἐνθυμοῦμαι καλῶς ὅτι πρὸ ἐτῶν, εἰς τὰς Γυμν. ἐπιδείξεις τῶν Σχολείων Σουφλίου ὑπὸ τὸ Γεν. πρόσταγμα τοῦ κ. Βογιατζῆ, αἱ παιδιὰ ἐπελέγησαν ἀπὸ παλῆὰ Σουφλιώτικα παιγνίδια, καὶ ἤρσαν ἀφαντάστως εἰς ὅλους.

Καί, πράγματι ὁ διδάσκαλος ἀπεδείχθη πάντοτε ἄξιος τῆς ἀποστολῆς του αὐτῆς.

Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ ὑποστηρίξωμεν ὅτι ἡ μέχρι τοῦδε περιουλογὴ τόσο λαογραφικοῦ ὕλικου εἶναι ἔργον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῶν διδασκάλων.

Ἡ μεγάλη συλλογή τοῦ Ν. Πολίτη, τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου Ἀθηνῶν, τοῦ Θρακ. Κέντρου, τῆς Ἑταιρ. Θροκῶν Μελετῶν, καὶ πολλῶν ἄλλων Σωματείων, ἔχουν πλουτισθῆ ἀπὸ τὰς λαογραφικὰς Συλλογὰς τῶν διδασκάλων. Ὡς παράδειγμα δὲ ἀπτόν δύναμαι νὰ σᾶς ἀναφέρω ὅτι κατὰ τὸν διαγωνισμόν τῆς Γλωσσ. Ἑταιρείας Ἀκαδημ. Ἀθηνῶν τοῦ 1957, ἐκ τῶν 22 ὑποβληθεισῶν ἐργασιῶν αἱ 15 ἦσαν διδ)λων παρὰ τοῦ ὅτι τὰ χρημ. βραβεῖα ἦσαν πενιχρότατα.

Τρόπος καταγραφῆς τοῦ Λαογραφικοῦ ὕλικου

Πρῶτος καὶ κυριώτερος ὅρος, εἶναι ὁ ἐνθουσιασμός τοῦ συλλογέως καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ πρὸς τὴν λαογραφίαν.

Κατὰ τὰ ἄλλα, τὰ βασικὰ σημεῖα ἀναφέρονται εἰς τὴν σχετικὴν ἐγκύκλιον τοῦ κ. Ἐπιθεωρητοῦ, ἧτοι: Τὰ μνημεῖα τοῦ λόγου, πρέπει νὰ καταγράφονται ἀπαράλλακτα καθὼς φέρονται εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ, χωρὶς τὴν ἐλαχίστην μεταβολήν, ὡς πρὸς τὴν γραφὴν καὶ τὴν προφορὰν.

Πρέπει νὰ σημειώνεται καὶ ὁ τόπος (δηλ. τὸ χωρίον καὶ ἡ Ἐπαρχία), ὅπου λέγεται, καθὼς καὶ ἡ ἡλικία καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀφηγητοῦ μας, πρὸ πάντων ὅταν πρόκειται περὶ παραμυθιοῦ, τραγουδιοῦ ἢ παραδόσεως.

Καὶ πρέπει νὰ προτιμᾶ κανεὶς τὸν γέροντα, τὴν γερόντισσα καὶ τὸν ἀγράμματο, ἐπειδὴ ὁ ἐγγράμματος δυνατὸν νὰ εἶναι ἐπηρεασμένος, ἀπὸ ἀναγνώσεις βιβλίων, καὶ νὰ νοθεύῃ τὰ κείμενα μὲ τὰς ὑποκειμενικὰς του γνώσεις.

Δὲν πρέπει νὰ διστάζῃ ὁ συλλογέως νὰ καταγράψῃ ἓνα ἀντικείμενον ἐκ πληροφοριῶν ἀπὸ δεῦτερον καὶ τρίτον πρόσωπον, διότι ἔτσι θὰ ἔχουμε δύο τρεῖς παραλλαγὰς ποὺ συμπληρῶνουν καὶ διασαφίζουν ἢ μία τὴν ἄλλη.

Ὅπως ἰδιαίτερος ἐξ ἄλλου πρέπει νὰ προσέξῃ ὁ συλλογέως, ὥστε τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, αἱ πράξεις καὶ ἐνέργειαι, τὰ ὅσα γίνονται κατὰ παράδοσιν ὑπὸ τοῦ λαοῦ, νὰ καταγράφονται ἀ κ ρ ι β ῶ ς καὶ σ α φ ῶ ς.

Λαογραφικὴ συλλογὴ ἧτις δὲν ἔχει τὰς δύο αὐτὰς ἀρετὰς δηλ. τὴν ἀκριβείαν καὶ τὴν σαφήνειαν εἶναι ἐλάχιστα ἀφέλιμος διὰ τὴν ἐπιστήμην.

Ἀπαραίτητος εἶναι ἡ ἐρμηνεία καὶ διασάφησις τῶν ἀγνώστων λέξεων, ἐν εἴδει ὑποσημειώσεων κάτωθι τοῦ κειμένου καὶ τῶν μὴ προφερομένων γραμμάτων τιθεμένων ἐντὸς παρενθέσεως: π.χ. πηδοῦδ' (ι), κουρτσουδ' (ι).

Ὡς πρὸς τὴν κατανομήν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συλλογῆς, κατόπιν ἐδικτῆς συνεννοήσεως τῶν συλλογέων, μία ὁμὰς δύναται νὰ συλλέγῃ τραγούδια, ἀπὸ πρόσωπα γνωστὰ στὸ χωριό, ποὺ φημίζονται σὰν τραγουδιστὰδες.

Ἐν προκειμένῳ σᾶς ἀναφέρω ὅτι ἤκουσα μιὰ συνάδελφο, νὰ μοῦ λέγῃ ὅτι ἡ πολὺ ἡλικιωμένη μάνα της ὑπηγόρευσε πάνω ἀπὸ 90 τραγούδια. Καὶ ἐγώ, ἀπὸ τὴ μάνα μου ἔγραψα περὶ τὰ 60 ᾄσματα, κατὰ τὸ 1932, ποὺ τὰ

έστευλα στον κ. Μέγα. Όμοίως άλλοι θα συγκεντρώσουν παραμύθια από γνωστούς παραμυθάδες, άλλοι αινίγματα, παροιμίες κ.λ.π. ή ακόμη μπορούν να κάμουν και μεικτή συλλογή.

Και θα συναντήσετε, ξεύρετε, κάτι γεροντάκια που είναι στην αρχή πολύ διστακτικά, άλλ' αργότερα λαλίστατα. Από ένα γεροντάκι, 80 ετών, κατέγραφα προ ετών επί σειράν συνεντεύξεων διάφορα χρησιμώτατα ιστορικά γεγονότα πάνω από 150 σελίδες τετραδίου, και ένθυμοῦμαι καλά που μου έλεγε:

«Άντι δάσκαλι, δὲ θὰ γράψουμι πάλι»;

Πολύ κατάλληλος χρόνος για συλλογή είναι τα νυχτέρια, οί γιορτές τῶν Χριστουγέννων, τοῦ Πάσχα, τῆς Ἀπόκριω κ.λ.π. ἀλλὰ καὶ ἡ ὥρα τοῦ χοροῦ στην πλατεία, ὅπου τυχὸν γίνεται ἀκόμη. Ἀλλὰ μπορούμε νὰ καλέσουμε τοὺς ἀνθρώπους μας που θέλουμε καὶ στὸ σχολεῖο, τὴν Κυριακὴ μετὰ τὴν ἐκκλησία, στὸ σπίτι μας, στὸ σπίτι των, ἢ καὶ σὲ καμμιά γωνιά τοῦ καφενείου.

Ἀκοῦστε ὁμως καὶ τοῦτο: Ἐνῶ στην ἀρχὴ ἡ ἐργασία αὐτὴ μπορεῖ νὰ μᾶς φανῆ ἀνιαρά, ὅσο θὰ πλουτίζεται ἡ συλλογὴ μας τόσο θὰ μᾶς θέλγει καὶ θὰ μᾶς εὐχαριστεῖ.

Καλλιτεχνικὴ ἀξία

Σᾶς βεβαιῶ ὅτι τὰ πιὸ πολλὰ ἀπὸ τὰ τραγούδια καὶ τὰ παραμύθια εἶναι πραγματικὰ καλλιτεχνήματα. Τὸ σπουδαιότερο που παρουσιάζουν εἶναι: ἡ συντομία, ἡ σαφήνεια, ἡ φυσικότης καὶ ἡ χάρις.

Καὶ διὰ νὰ πεισθῆτε περὶ τούτου, θὰ σᾶς ἀναφέρω μερικὰ παραδείγματα ἀπὸ τὴν συλλογὴν μου, καὶ διὰ νὰ τελειώσω οὕτω τὴν ὄλην πραγματείαν μου, ἤτις παρὰ τὴν θέλησίν μου καὶ ἀνάγκην ὑπῆρξε μακρὰ, καὶ λίαν ἐπίτονος δι' ἐμέ, ἀλλὰ καὶ δι' ὑμᾶς που εἶχατε τὴν ὑπομονὴν νὰ με ἀκούσητε.

Καὶ πρῶτα μιὰ διήγηση. (τόμ. 33ος, σελ. 205).

Τώρα ἓνα τραγούδι Ἑλληνικό (τόμ. 33ος σελ. 259).

Καὶ τώρα ἓνα παραμῦθι (τόμ. 33ος σελ. 245).

Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ.

Ἐν Σουφλίῳ τῆ 18 Σεπτεμβρίου 1965»

Παραθέτομεν κατωτέρω ἑμιλίαν γενομένην κατὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν βραβείων καὶ προικοδοτήσεων ἐν Ἐάνθη, ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ καὶ συνεργάτου μας κ. Ἀσημοῦ τῆ Βασιλείου.

«Σεβασμιώτατε,

Κύριε Νομάρχα, Κύριε Δήμαρχε,

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Ἀναμφισβήτητα ἡ σημερινὴ συγκέντρωσις λόγῳ τοῦ χαρακτῆρος τῆς

και του σκοπού δια τον όποιον συνήλθε, δεν επιτρέπει τους λόγους, τουλάχιστον τους μακροσκελείς. Είναι αφιερωμένη εις τας πράξεις. Ήδη ο αξιοτίμος κατά πάντα κ. Αρίστιππος Γεννάδιος έχει πληροφορήσει και παλαιότερον τους συμπολίτας του δια τὸ γόνιμον έργον του «Θρακικού Κέντρου». Όμως άσφαλώς θα ύφίστανται και πλείστοι όσοι εις τους όποιους είναι άγνωστον τὸ έργον αυτό. Υπάρχουν ακόμη και μερικοί άλλοι οι όποιοι αντιλαμβάνονται μὲν τήν δρασιν αυτήν του «Θρακικού Κέντρου» όμως είναι ακαθόριστοι οι γνώμες τους και οι ιδέες τους περι αυτού. Γι' αυτούς όλους είναι ανάγκη να πούμε λίγα λόγια περι του «Θρακικού Κέντρου» ώστε να μὴν ύπάρχη μήτε άγνοια μήτε άμφισβήτησις.

Όστερα από τήν Μικρασιατική καταστροφή και τήν εκκένωσι τής Ανατολικής Θράκης από τους Έλληνας κατοίκους της, βρεθήκανε οι πατέρες μας να αντιμετώπισουν ένα διμέτωπο φοβερό άγώνα: Τόν άγώνα για τήν ζωή και τόν άγώνα τής έθνικης ύποστάσεως και άξιοπρεπειάς. Υπήρξαν νικηται και στα δύο αυτά πεδία τής μάχης: Έζησαν και ρίζωσαν όπου εστάθησαν και με βοηθό τήν ανάμνησι και τόν Θεό στήλωσαν ότι πνευματικό είχαν και κοίταζαν τὸ τί τους έμενε και τί τους έπρεπε. Έτσι εις όλα τὸν κόσμο ιδρύθησαν ποικίλα όσα σωματεία και οργανισμοί προσφύγων, με σκοπὸ τήν διάσωσι τής παραδόσεως. Οι Θράκες δεν ύστέρησαν διόλου σ' αυτό τὸν τομέα, κάθε άλλο: μάλιστα εκείνοι που άφησαν στα χέρια τῶν Τούρκων τήν άλλη, δίδυμη αδελφή τούτης τής Θράκης, τήν Ανατολική. Η ανάμνησις και ή έντονος νοσταλγία δεν τους άφησε ήσύχους. Τους τριβέλιζε και τους ώδήγησε εκεί που έπρεπε. Έτσι λοιπόν, πριν από 40 χρόνια περίπου, ιδρύθηκε στην Αθήνα τὸ «Θρακικό Κέντρο», από εξέχουσες Θρακικές φυσιογνωμίες του καιρού εκείνου. Μέσα σ' αυτούς υπήρξε μιὰ ζωσα, φιλογερή φυσιογνωμία, εξέχουσα προσωπικότης τής Έλληνικης κοινωνίας, ύπευργός πεντάκις, υπήρξε και έσωτερικῶν και επί τής ύπουργίας του μάλιστα έγινε ή Ξάνθη νομόβ, τὸ δὲ διάταγμα ύπεγράφη στη γρήγορα, στο πόδι, εκεί στην πλατεία, και αυτός υπήρξε ο Ραιδεστηνός τήν καταγωγή κ. Φίλιππος Μανουηλίδης, ο νυν πρόεδρος. Απ' τήν πρώτη στιγμή ανέλαβε τὸ έργον αυτό ως πρόεδρος του σωματείου αυτού. Υπήρξε ο άνεγνωρισμένος πρόεδρος όπου επί τεσσαράκοντα έτη κατηγάωσε όλη τήν ζωτικότητά του δια τήν προκοπή του Θρακικού Κέντρου, και κατώρθωσε θαύματα. Μερικά δὲ από τὰ εξέχοντα μέλη υπήρξαν, ο Στυλιανός Γονατάς, ο Σοφοκλής Σοφούλης, ο Χρήστος Τσούντας, ο περίφημος αρχαιολόγος, και πολλοί άλλοι, τους όποιους δεν έχει προχειρους ή μνήμη μου. Ο αρχικός σκοπός του σωματείου υπήρξεν ή από πάσης πλευράς έρευνα τής αρχαίας και νεωτέρας ιστορίας τής πατρίδος μας Θράκης και ή εκδοσις και ή κυκλοφορία του συγγράμματός τὰ «Θρακικά» εις τὸ όποιο θα κατεχωρούντο πάντα τὰ μελετήματα επιστημονικά, ιστορικά, λαογραφικά. Και δι' αυτής όλης τής εργασίας κατωρθώθη, αφ' ενός μὲν ή διατή-

ρησις τῆς παραδόσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς μεταδόσεως εἰς τοὺς συμπολίτας μας καὶ μάλιστα εἰς τοὺς νεωτέρους διὰ τὰ πληροφοροῦνται περὶ τῆς πατριδος των Θράκης. Ἀκόμη δὲ νὰ γίνῃ πολύτιμος ὁδηγὸς εἰς τοὺς ιστορικοὺς καὶ ἄλλους ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων οἱ ὅποιοι θὰ ἤθελον ν' ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν Θράκη. Ἡ ἔκδοσις ἄρχισε τὸ 1927 καὶ μέχρι σήμερον ἔχουν κυκλοφορήσει 38 τόμοι ἀπὸ τοὺς ὁποίους πολλοὶ εἶναι ἄνω τῶν 320 σελίδων, ὅπως εἶναι τὸ σύνθηρες τῆς ἐκδόσεως. Αὐτὲς οἱ ἐκδόσεις ὑπῆρξαν ἕνας ἄθλος. Ἔτσι συνέλεξε ὕλικὸν καὶ ἐπεμελήθη τῆς ἐκδόσεως πλέον τῶν 15.000 σελίδων, ἡ δὲ δαπάνη τῶν ἐκδόσεων αὐτῶν ὑπερβαίνει τὸ ποσὸν τοῦ 1.500.000 δραχμῶν. Καὶ ἡ ἐργασία αὐτὴ ἀνεγνωρίσθη παντοῦ καὶ ὑπὸ πάντων, καὶ κατὰ πρῶτον ἐβραβεύθη ἀπὸ τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν, κατόπιν δὲ ἀπὸ τὴν ἐν Παρισίοις Ἐταιρείαν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν, ἀπὸ ὀργανώσεις καὶ ἐφημερίδας τῆς Ἀμερικῆς καθὼς καὶ ἄλλων ξένων καὶ ἐντοπιῶν ὀργανώσεων. Ἐπινέθη δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς ὡς μία ἀπὸ τὰς πλέον σημαντικὰς καὶ πρωτοπόρους μεταξὺ τῶν διαφόρων ὁμοιογενῶν σωματείων, τὰ ὅποια, οὔτε τὸ ἐν τέταρτο τοῦ ἐκδοτικοῦ αὐτοῦ ὄγκου δὲν κατώρθωσαν μέχρι οὔτε νὰ προσεγγίσουν.

Εἶναι χαρακτηριστικὸν αὐτὸ τὸ ὅποιο ἔλεγε ὁ μακαρίτης Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Σπυρίδων ὁ ὅποιος προϊστάτο Ἡπειρωτικοῦ σωματείου μὲ τὸν ἴδιον σκοπὸν πρὸς τὸν πρόεδρον τοῦ «Θρακικοῦ Κέντρου». «Βρὲ πῶς τὰ καταφέρνετε ἐσεῖς καὶ μεῖς δὲν μποροῦμε». Αὐτὸ ὑπῆρξε τὸ μυστικόν. Πλείστοι ὄσες ἀκόμη σπουδαῖες προσωπικότητες ἐπήνεσαν καὶ συμπαραστάθησαν στὸ ὑψηλὸν ἔργο ἀπὸ τοῦ μακαρίτου Ἐλευθερίου Βενιζέλου μέχρι τοῦ νῦν προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. Θὰ ἦταν κουραστικὸν νὰ ἀραδιάσω τόσα πολλὰ ὀνόματα, θὰ ἀναφέρω μόνον ἕνα, λόγῳ τῆς περιπτώσεως, τῆς θλιβερᾶς περιπτώσεως. Εἶναι τὸ τηλεγράφημα πού ἔστειλε στὸ «Θρακικὸν Κέντρον» ὁ μακαρίτης πλέον ὑφυπουργὸς Παιδείας Λουκᾶς Ἀκρίτας:

«Ἀθῆναι, 10.6.1964. Φίλιππον Μανουηλίδην, Πρόεδρον
Θρακικοῦ Κέντρου—Βουλῆς 20, ἐνταῦθα.

Τιμῶν καὶ θαυμάζω ἐκδοτικὴν ἀλλὰ καὶ γενικωτέραν πολιτιστικὴν δρασίαν Θρακικοῦ Κέντρου. Εἶθε ὑπῆρχον πολλὰ ἀνάλογα κέντρα διαφυλάξεως καὶ προβολῆς πατριωτικῶν μας παραδόσεων. Ἐντὸς πλαισίου σημερινῶν οικονομικῶν δυνατοτήτων, ἠύξησα ἐπιχορήγησιν πρόθυμος παραστῶ εἰς περαιτέρω προσπάθειάν σας. Εἰς σεβαστὸν πρόεδρον καὶ παλαιὸν συνεργάτην καὶ ἅπαντα μέλη τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου ἐγκαρδίου εὐχάς.

Ἐφυπουργὸς Ἐθν. Παιδείας ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ».

Ἀκόμη ἀναφέρω καὶ τὸ παρακάτω τηλεγράφημα τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως κυρίου Στεφάνου Στεφανοπούλου.

«ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΣΤΑΤΟΝΙΣΜΟΥ

Ἀθήναι 17.8.1964

Ἀγαπητὴ κ. Μανουηλίδη,

Ἔλαβον τὴν ἀνακοίνωσιν τὴν πρὸς τὰ μέλη τοῦ συλλόγου σας τὴν ὁποίαν καὶ ἀνέγνωσα μετὰ προσοχῆς.

Σὰς συγχαίρω διὰ τὴν ὄλην μέχρι σήμερον ἐπίτευξίν σας εἰς τοὺς φιλανθρωπικοὺς καὶ πνευματικοὺς τομεῖς τοῦ τόπου σας καὶ σὰς εὐχόμαι καὶ εἰς τὸ μέλλον εὐδόωσιν τοῦ ἔργου σας.

Με φιλικῶς χαιρετισμοὺς

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀξιότιμον κ. Φίλιππον Μανουηλίδην

Πρόεδρον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου—Βουλῆς 20, Ἐνταῦθα.

Ἔτσι λοιπὸν με εὐλογον ἱκανοποίησιν ἰδνόμεθα νὰ ἰσχυρισθοῦμε ὅτι ἐκεῖνα ποῦ ἐπετεύχθησαν ὑπερέβησαν τὰς προσδοκίας τῶν πρώτων ἰδρυτῶν. Καὶ εἰς τὰς ἐκδόσεις αὐτὰς ἔγραψαν σπουδαῖοι ἐπιστήμονες, Ἱστορικοί, Ἀρχαιολόγοι, καθὼς καὶ Λαογράφοι. Ἀρχῆς ποιουμένης ἀπὸ τὸν Χρῆστον Τσοῦντα, τὸν Κωνσταντῖνον Χατζόπουλον, τὸν Νικόλαον Παλίτην, τὸν Εὐλόγιον Κουρίλα, τὸν Γερμανὸν Σάρδεων, τὸν Μυστακίδην, τὸν Μπαλάνον, τὸν Κουρτίδην, τὸν Ἀποστολίδην καὶ πλείστων ἄλλων.

Οἱ 38 τόμοι ἐν κατακλείδι, εἶναι ὁ πρῶτος τομεὺς. Σὲ λίγο ἐκδίδεται ὁ 39ος καὶ ἔχομε ἐντολὴ νὰ ἀνακοινώσωμεν ὅτι πᾶσα ἐργασία ποῦ ἀφορᾷ τὴν Ἐλευθέρα καὶ σκλάβια Θράκη, ἀπὸ Θράκας ἢ μὴ δύναται νὰ δημοσιευθῇ εἰς τὰς ἐκδόσεις αὐτὰς χωρὶς κανὲν ἔξοδον καὶ με ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν τοῦ Προέδρου.

Δεύτερος τομεὺς ὁ ὁποῖος ξεκίνησε ἦτο ἡ γνωριμία καὶ ἡ σύσφιγξις τῶν Θρακῶν μελῶν τοῦ Σωματείου καὶ ἡ ἐπαφὴ με τὴν ζῶσα παράδοσι τῆς Θράκης. Τοῦτο ἐπετεύχθη διὰ τῶν διαλέξεων, ψυχαγωγικῶν συγκεντρώσεων καὶ ἐκδρομῶν, καὶ σ' αὐτὸν τὸν τομέα ἔγιναν θαύματα. Τοῦλάχιστον στὴν Ἀθήνα ὅλοι οἱ Θραῖκες γνωρίζονται καὶ ἀλληλοβοηθοῦνται μεταξὺ τῶν. Διὰ τοῦ «Θρακικοῦ Κέντρου» καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου, ἦλθαν σ' ἐπαφὴ καὶ ἀνεκαλύφθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διωγμῶν, συγγενεῖς οἱ ὁποῖοι ἦσαν χαμένοι. Ὅμως τὸ «Θρακικὸν Κέντρον» ἀντιμετωπίζον τὴν δυστυχίαν καὶ τὰς δυσχερείας ἐναντίον τῶν ὁποίων παλεύουν εἰς τὰ διάφορα χωρὶα τῆς Θράκης ἢ καὶ ἀλλαχοῦ διεσπαρμένοι Θρακιῶτες καὶ διὰ νὰ μετριάσῃ ἐν μέρει ἔστω, με τὰς δυνάμεις του καὶ τὸ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ρεῦμα μεταναστεύσεως, πρὸς ἐξεύρεσιν ἐργασίας, δι' ἀποφάσεως τῆς Διοικήσεώς του τῆς 12ης Φεβρουαρίου 1963, ἐπεξέτεινε τὴν δρασίω του καὶ εἰς νέον τομέα εὐποιίας.

Ἔτσι ἄρχισαν κατὰ πρῶτον αἱ προκοδοτήσεις. Διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸ δημιουργήθησαν σὲ διάφορα σημεία τῆς Θράκης, ἀλλὰ καὶ τῆς Μακεδονίας, ὅπου ὑπάρχουν Θραῖκες, ἐπιτροπαί, ἵνα διὰ τῶν ἐπιτροπῶν αὐτῶν, κινή-

ται και ἐλέγχεται ἡ πραγματοποίησις τῶν προικοδοτήσεων σὲ πραγματικὰ πτωχὲς ἔντιμες καὶ ἄρτι νυμφευμένας νεανίδας, τῶν περιοχῶν αὐτῆς. Ἔτσι συμβαίνει σήμερον νὰ ὑφίστανται ἐπιτροπαί, εἰς τὴν Ἀλεξανδροῦπολιν, Κομοτηνὴν, Ξάνθη, Διδυμότειχον, Σουφλίον, Ὀρεσιάδα, Ρύζια, Ἐδεσσα, Δράμα καὶ καταβάλλονται προσπάθειαι νὰ δημιουργηθοῦν εἰς τὴν Σταυροῦπολιν, Σαμοθράκη, Θάσο, Χρυσοῦπολι, Θεσσαλονίκη, Βέροια, Σάππας, Καρδίτσα, Γρεβενὰ καὶ Κοζάνη. Τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς, ἔχουν ἀνέλθῃ εἰς ἑκατοντάδας καὶ συνεχίζονται καθημερινῶς οἱ ἐγγραφές. Μέλη εἰς τὰς ἐπαρχίας ἐγγράφονται μὲ τὴν συμβολικὴ συμμετοχὴ τῆς ἀσημάντου καταβολῆς 60 δραχ. ἔτησίως, ὡς συνδρομῆς, δίδεται κατ' ἀντιπαροχὴν πάντα κάθε ἔτος ἀνὰ εἰς τόμος, ἢ καὶ δύο ἐξ ἑκάστης ἐκδόσεως καὶ ἐπίσης προωθοῦνται καὶ παλαιότεροι τόμοι, τμητῆς ἕνεκεν. Κάθε τόμος δὲ κοστίζει πλέον τῶν ἑκατὸ δραχμῶν. Ἔτσι προωθείται ἡ διάδοσις τοῦ Συγγράμματος καὶ ἡ ἐξασφάλισις καταλλήλου ὕλης πρὸς δημοσίευσιν εἰς περιοχὰς ἐκδόσεως.

Ἄλλὰ ὁ κυριώτερος σκοπὸς τῆς ἰδρύσεως τῶν ἐπιτροπῶν τούτων, ὡς ἀνέφερα εἶναι α) ἡ ἐξεύρεσις καὶ ἡ ἐπιλογή καταλλήλων προσώπων, ἤτοι νεανίδων, αἱ ὁποῖαι διαμένουν εἰς τὰ χωρία, ἀπὸ ἐτῶν, ἢ προσφάτως μνηστευμένων, διὰ τῆς παροχῆς δώρου γάμου μὲ δραχ. 5.000 χιλ. ἔναντι προσκομίσεως ληξιαρχικῆς πράξεως γάμου, καὶ δικαιολογητικῶν, ἢ διὰ τῆς αἰτήσεως πιστοποιητικοῦ Δημάρχου ἢ Προέδρου Κοινότητος καὶ ἱερέως, οἵτινες νὰ θεβαιῶν τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν τῆς νεάνιδος καὶ τῆς οἰκογενείας τῆς καθὼς καὶ πιστοποιητικῶν ἀπορίας. β) Ἡ χορήγησις εἰς τελειοφοίτους μαθητὰς Γυμνασίων ἄρρενας ἢ θήλειαι, καταγομένους ἐκ Θράκης καὶ ἐπιμελεῖς, ἀνὰ δραχ. 2.000 εἰς ἕκαστον, ὡς θράβευσις κατόπιν ὑποδείξεως τοῦ Γυμνασάρχου καὶ τοῦ οἰκείου καθηγητικοῦ συλλόγου, καὶ μὲ ἀπαραίτητον ἐγκρισιν καὶ πάλιν τῆς τοπικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ «Θρακικοῦ Κέντρου».

Μέχρι στιγμῆς ἔχουν προικοδοτηθῆ εἰς δολόκληρον τὴν Θράκην ἀπὸ τὸ 1963 καὶ ἐντεῦθεν 29 κορίτσια καὶ ἔχουν βραβευθῆ 17 ἐκτὸς τῶν σημερινῶν παροχῶν ἐν Ξάνθῃ δηλαδὴ 6 προικοδοτήσεις καὶ 3 βραβεύσεις. Ὅλα αὐτὰ ἔχουν ἐπιτευχθῆ ἀπὸ τὸ νοικοκυρίστικο οἰκονομικὸ πνεῦμα τῆς διοικήσεως τοῦ «Θρακικοῦ Κέντρου» τὸ ὁποῖον ἔχει κατορθώσει νὰ περιορισθοῦν οἱ δαπάνες διοικήσεως εἰς τὸ δυνατόν ἐλάχιστον, ὅπου τὰ πάντα γίνονται μὲ ἐπαινετὴν λιτότητα. Οὐδεὶς πληρώνεται ἐκτὸς μιᾶς γραμματέως ἢ ὁποῖα τακτοποιεῖ τὸν ὄγκον τῆς ἀλληλογραφίας καὶ ἔχει συμπτύξει τὴν ἀποθήκην καὶ τὸ γραφεῖον, ὥστε τὸ ἐνοίκιον νὰ εἶναι ἐλάχιστον. Ἔτσι λοιπὸν καὶ τὰ ἔσοδα νὰ ἀνέρχονται, τὸ δὲ ποσὸν τῶν καταθέσεων ἔχει διπλασιασθῆ ἀπὸ τριακοσίας χιλιάδας εἰς ἑξακοσίας καὶ τοιουτοτρόπως νὰ διατίθενται κατ' ἔτος ἀπὸ διακοσίας πεντήκοντα ἕως τριακοσίας χιλιάδας δραχμῶν διὰ τὴν ἐκδοσιν τῶν «Θρακικῶν» καὶ διὰ τὴν εὐπορίαν ἢ ὁποῖα φθάνει εἰς τὸ ποσὸν τῶν διακοσίων πεντήκοντα περίπου χιλιάδων.

Ἀκόμη λησιμόνησα νὰ πῶ πῶς συμπαραστέκεται εἰς διάφορα φιλανθρωπικά Σωματεῖα καὶ ἐνισχύει ἰδρύματα. Τὴν ἐνίσχυσιν ἐν Ξάνθῃ θὰ ἐπιλέξῃ ὁ Σεβασμιώτατος.

Παρ' ὅλας τὰς ἀντιξοότητας καὶ τὰς ἀνωμαλίας τὸ Θρακικὸν Κέντρον ὄχι μόνον δὲν ἐπηρεάσθη ἀπὸ τοὺς σάλους, ἀλλὰ συνέχισε ἐν ἡρεμίᾳ καὶ προκοπῇ τὴν πολυετῆ γόνυμο δρᾶσιν του.

Ἔχω νὰ πῶ δὲ τοῦτο, ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ Ξάνθης, ἡ ὁποία συνετελέσθη μόλις πρὸ ἔτους σχεδὸν εὔρε εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ κατὰ πρῶτον τὴν θεομὴν ὑποστήριξιν τοῦ Σεβασμιωτάτου μας κ. κ. Ἀντωνίου, πρᾶγμα σπάνιον δι' ἄλλας ἐπαρχίας, εἶναι ἐξ ἄλλου τὸ παράπονον τοῦ Προέδρου κ. Μανουηλίδου αὐτὸ, καὶ τὴν συμπαράστασιν τῶν ἀρχῶν ἀπὸ τοῦ κ. Νομάρχου καὶ κ. Δημάρχου μέχρι καὶ τῶν διαφόρων ὑπαλλήλων καὶ ἐξεχόντων προσώπων τῆς Ξάνθης.

Ἔτσι σὲ ἐλάχιστον χρονικὸν διάστημα τὰ μέλη ἔφθασαν καὶ πέρασαν τὰ 150, καὶ ὑπάρχει καὶ προοπτικὴ. Διότι ὅσο αὐξάνομεν σὲ μέλη τόσον αὐξάνουν καὶ οἱ χορηγήσεις ἀπὸ τὸ «Θρακικὸν Κέντρον». Ἀκόμη ἔχω νὰ προσθέσω, ὅτι ἐκτὸς τῶν σημερινῶν χορηγήσεων θὰ ἀκολουθήσουν καὶ ἄλλες κατὰ τὸ τρέχον ἔτος διότι τὰ σημερινὰ τὰ 2)3 τοῦλάχιστον, ἀνήκουν εἰς τὸ διελθὸν ἔτος.

Αὐτὸ εἶναι ἐν ὀλίγοις, τὸ μέγαλον ἔργον τοῦ «Θρακικοῦ Κέντρον».

Ἡ εὐχή μας εἶναι νὰ συνεχισθῇ μετὰ τὸν ἴδιον ζῆλον τὸ εἰς ἀνάμνησιν τῆς πολυπαθοῦς καὶ ἀλησμόνητου πατρίδος μας Θράκης, ἔργον μας μετὰ πᾶσαν δυνατὴν ἐπέκτασιν καὶ ἀνοδον, ἀπηλλαγμένο, ὅπως μέχρι τοῦδε, ἀπὸ διαφωνίας καὶ ἀμέτοχον εἰς ἀναμίξεις φανατικῶν καὶ ὀλεθρίων κομματικῶν διενέξεων.

Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ εὐχηθῶ εἰς τὸν Ὑψιστον ὅπως ἐνδυναμῶναι τὸ ἔργον αὐτὸ τοῦ «Θρακικοῦ Κέντρον». Καὶ ὅπως ἡ Πατρίδα μας Ἑλλάς γενικώτερα καὶ ἡ Θράκη εἰδικώτερα, μετὰ ὁμόνοια καὶ συνεργασίᾳ τῶν σκεπτικῶν τέκνων τῆς, παρακάμψῃ τὰς σημερινὰς κρίσιμους δυσχερείας καὶ εὔρη τὸν δρόμον τῆς ποθητῆς ἡρεμίας, τῆς προόδου, τῆς εὐημερίας καὶ τῆς εκπληρώσεως τῶν Ἐθνικῶν μας πόθων.

Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν τιμὴν ποῦ μᾶς ἐκάματε προσερχόμενοι».

«Λόγος διηγηματικὸς καὶ ἐγκωμιαστικὸς εἰς τοὺς Ἁγίους Πέντε νεομάρτυρας, τοὺς ἐκ Σαμοθράκης. — Ἐγγραφή ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Ἰακώβου Ἰβηρίτου (Μετόχιον Ἁγίου Ἀθανασίου Σαμοθράκης), ἐν ἔτει 1843.

«Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν διὰ τὸ ὄνομά μου,

Ὅτι οὐκ οἶδασιν τὸν πέμψαντά με».

Τὴν κατωτέρω ὑλὴν μᾶς ἀπέστειλεν ὁ Εἰσηγητὴς τῆς Τοπικῆς Ἐπιτροπῆς Σαμοθράκης, καλὸς φίλος τοῦ Σωματείου μας κ. Γ. Λενοῦδιᾶς, τὴν ὁποίαν καὶ παραθέτομεν:

Μαρτυρικὴν πανήγυριν Σήμερον, εὐλογημένοι Χριστιανοί, ἐπιτελεῖ γη-

θουσίως ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν ἐκκλησία. Μαρτύρων μνήμη ἄγει καὶ αὐθις λέγω ὁ Χριστῶνυμος τοῦ Κυρίου λαός, χαίρων λίαν καὶ εὐφρανόμενος, οὐ μόνον εἰς ταύτην τὴν θεόσωστον νῆσον Σαμοθράκης ἐκ τῆς ὁποίας ἐβλάστησαν ὡς ῥόδα τερπνά καὶ ἀμάραντα οἱ καλλίνικοι οὗτοι νεολαμπεῖς πέντε μάρτυρες. Ἀλλὰ καὶ ἀπανταχοῦ οἱ εὐσεβεῖς φιλομάρτυρες πλουτήσαντες πρεσβευτὰς διαπύρους, καὶ ἰατροί, παθῶν ἀμίσητος, καὶ ἐν κινδύνους ἐτοίμους βοηθούς καὶ ἀντιλήπτορας.

Διότι καθὼς ὁ ὁρώμενος αὐτὸς οὐρανὸς λαμπρύνεται, καὶ στολίζεται μὲν ἀπὸ τὸν χορὸν τῶν ἀστέρων, καὶ ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν τοῦ μεγάλου φωστήρος ἡλίου ἐγκαλλωπίζεται καὶ φαιδρύνεται. Ἔτσι καὶ ὁ νοητὸς οὐρανός, ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία λέγω.

Ἀγάλλεται μὲν, καὶ χαίρει σφόδρα. Καὶ ὁ ἴδιος Θεὸς δοξάζεται ἐν ταῖς μνεαῖς τῶν Ἁγίων αὐτοῦ, — ὡς φίλων ἀγαθῶν, καὶ πιστῶν αὐτοῦ χρηματισάντων. Ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀείμνηστοι κατεφρόνησαν καὶ ἀφήξαν διὰ ἀγάπην αὐτοῦ, κόσμον, καὶ τὰ ἐγκόσμια, δόξαν, τιμὴν, πλοῦτον, τρυφήν καὶ ἀπόλαυσιν καὶ αὐτοῦ τοῦ σώματος, καὶ ζωὴν. Διὰ τὸ κερδίσωσιν μόνον αὐτὸν τὸν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ τὴν οὐράνιον Βασιλείαν του καὶ αἰώνιον μακαριότητα τῶν δικαίων.

Διὰ τοῦτο καὶ ὑπέμειναν διὰ τὴν ἀγάπην του οἱ γενναῖοι τῷ ὄντι καὶ ἀθλαφόροι μάρτυρες, τοιαῦται πάνδεινα κολαστήρια. Μάλιστα εἰς τούτους τοὺς ἐσχάτους χρόνους ὅπου ἐφθάσαμεν οἱ ταλαιπῶροι, καὶ εὐρισκόμεθα ὅλως δι' ὅλου εἰς τὰ φθαρτὰ καὶ μάταια ἀποβλέποντες, καὶ διὰ τὰ μέλλοντα αἰώνια ἀγαθὰ ποσῶς δὲν μᾶς μέλλει. Ἀλλ' οὗτοι οἱ αἰεῖμοι τῷ ὄντι καὶ τρισμακάριοι, δὲν ἐμποδίσθησαν οὔτε ἀπὸ καιρικᾶς περιστάσεις, οὔτε ἀπὸ σωματικῆν ἡδυπάθειαν ἐνικήθησαν, ἀλλ' ἀμολόγησαν τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον τυράννων ἄμοσάτων θηριονύμων ἀνθρώπων. Φέροντες εἰς χεῖρας αὐτῶν τὰ ἐρυθρὰ ἱμάτια τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ σφαγῆς, καὶ χύσεως τοῦ αἵματος. Καὶ ἔχοντες εἰς τὰς κεφαλὰς των στεφάνους ὀλολαμπεῖς. Τὴν κατὰ τοῦ διαβόλου δηλαδή, καὶ κόσμου, καὶ σαρκὸς αὐτῶν νίκην' μιμηθέντες ὅσον τὸ δυνατόν οἱ μακάριοι, αὐτὸν τὸν διδάσκαλον, καὶ σωτῆρα πάντων Κύριον, καὶ Θεὸν κινούμενοι ὑπὸ τοῦ πρὸς αὐτὸν διαπύρου αὐτῶν πόθου, καὶ θερμότητος ἀγάπης.

Διότι μὴ δειλιάσαντες ποσῶς τοὺς θηριωδεστάτους ἐκείνους ἐχθρούς των καὶ διώκτας τῆς ἀληθοῦς ἡμῶν πίστεως' οὔτε τὰ τρομερότατα ἐκείνων, καὶ ἀλγεινὰ κολαστήρια. Ἀλλὰ παραδόντες θαρσαλέως ἑαυτοὺς, τοῖς ἀνημέροις καὶ ἀγριωτάτοις ἐκείνοις τυράννοις, καὶ ἄμοσάτοις βασανισταῖς. Καὶ ὑπομείναντες μεγαλοψύχως βάσανα πικρότατα, στρεβλώσεις ποικίλας, καταπέλτας φριβεράς. Ὡστε ὅπου μόνον νὰ τὰ βλέπῃ τινὰς, καὶ νὰ τὰ ἀκούσῃ εἶναι φρικτὸν καὶ τρομερόν.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος δικαίως τοὺς ἠγάπησε καὶ τοὺς ἐδόξασε διαφε-

ρόντως ὡς μεγίστους ἤρωας· καὶ χαίρει μᾶλλον ἐπ' αὐτοῖς ὡς ὁ ἴδιος φανε-
ρώνει διὰ τοῦ θεολόγου Ἰωάννου εἰς τὴν αὐτοῦ Ἀποκάλυψιν.

Ὅτι ἡ πόλις ἡ ἀγία ἐκεῖνη ἡ μήτηρ τῶν πρωτοτόκων ἦτο τεθεμελιω-
μένη ἐπὶ τὸν Ἰασπιν ἦτοι ἄνω τῶν αἱμάτων καὶ πληγῶν τῶν μαρτύρων.

Καί, ὅτι δι' αὐτῶν — τῶν μαρτύρων δηλαδή — κοσμεῖται ὁμοῦ, καὶ
τὸ ἴδιον πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἐμάθετε τὴν ὑπερβάλλουσαν πρὸς τοὺς
μάρτυρας τοῦ Θεοῦ ἀγάπην, ἀσύγκριτον τιμὴν, καὶ μεγαλειότητα. Καὶ ὁ
προφήτης Ἡσαΐας λέγει περὶ αὐτῶν τῶν μαρτύρων. Καὶ ἔστε Κύριος εἰς ὄ-
νομα αὐτοῖς, καὶ εἰς σημεῖον αἰώνιον. Σημεῖον δὲ τὴν κατὰ τοῦ διαβόλου νί-
κην καὶ τοῦ κόσμου τούτου, γεγονέναι δηλαδή διὰ τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ πλη-
γῶν, καὶ θανάτου αὐτῶν ἐδήλωσε. Καὶ ὁ Φίλων ὁ Καρπάθιος γράφει ὅτι
ὁρμίσκοι καὶ ὁμοιώματα Χρυσίου εἶναι τὰ μαρτύρια, καὶ ὑπὲρ Χριστοῦ κολα-
στήρια τῶν ἁγίων μαρτύρων. Ὅθεν καὶ δικαίως προσκυνοῦνται παρὰ πάν-
των τῶν πιστῶν, ἠμολογοῦνται καὶ πανηγυρίζονται ἐτησίως ἀπανταχοῦ λαμ-
πρῶς, ὡς φίλοι ἄριστοι τοῦ Κυρίου καθὼς καὶ σήμερον ἐορτάζονται οἱ πεν-
ταυγεῖς οὗτοι νεομάρτυρες, ὅπου ἐτίμησαν καὶ ἐδόξασαν τὴν πατρίδα τους
Σαμοθράκην, τὴν πρώτην ἀσημον καὶ ἀνονόμαστον, νῦν δὲ δι' αὐτῶν παν-
ταχοῦ ἐπίσημον, καὶ ὀνομαστήν γενομένην.

Ἄς ἀρχίσωμεν οὖν ἐξ ἀρχῆς τὴν γλυκυτάτην διήγησιν τοῦ φρικτοῦ
αὐτῶν μαρτυρίου πῶς ἐγένεν ἀπ' ἀρχῆς, πῶς τὸν τρόπον ἠγωνίσθησαν, καὶ γεν-
ναίως ἠρίστευσαν. Καὶ διὰ τοῦτο ἐδόξασθησαν μὲν ἐκ Θεοῦ καὶ τιμῶνται
ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἐορτάζονται σήμερον. Οὗτοι οἱ καλλίνικοι πέντε μάρτυρες Μα-
νουήλ, Θεόδωρος, Γεώργιος καὶ νεώτερος Γεώργιος, ἦσαν γεννήματα καὶ
θρέμματα ταύτης τῆς νήσου Σαμοθράκης, ὁ δὲ Μιχαὴλ κατήγετο ἀπὸ τὴν
περίφημον Κύπρον, ὄντες δὲ νέοι τὴν ἡλικίαν, συνέβη κατὰ τὸ 1821 ἔτος, ἡ
θρυλουμένη ἐκεῖνη ἐπανάστασις, ὅτε καὶ ἡ νῆσος αὕτη Σαμοθράκη, ἠχμαλω-
τίσθη ἐλεεινῶς, ἐλθόντων ἀπὸ Ἀβύδου, Τενέδου καὶ ἄλλων τόπων Ἀγαρηῶν,
καὶ φρονευσάντων τοὺς χριστιανοὺς κατοικοὺς Σαμοθράκης, τὰς δὲ γυναῖκας
καὶ παιδιὰ ἀνήλικα ἠχμαλώτευσαν, καὶ διεμοίρασαν εἰς Ἀνατολήν, Εὐρώπην,
καὶ Αἴγυπτον. Τότε δὴ καὶ αὐτοὺς τοὺς τέσσαρας αἰχμαλωτεύσαντες ὁμοῦ με-
τὸν Μιχαὴλον, ὅστις ἦτο ἡλικιωμένος, ἀλλὰ φοβηθεὶς τὸν θάνατον, καὶ φι-
λοφυρήσας ἐξώμοσεν ἐλεεινῶς. Τοὺς δὲ τέσσαρας παῖδας πωλήσαντες εἰς
Τούρκους, τοὺς ἐτούρκησαν καὶ ὁ μὲν Μανουήλ πωληθεὶς εἰς Αἴγυπτον, ἐδόθη
εἰς σχολεῖον Ἀγαρηῶν, καὶ ἔμαθε τὴν Ἀραβικὴν διάλεκτον, καὶ γράμματα,
καὶ ἐγυμνάσθη εἰς τὰ βιβλία τῶν Ἀγαρηῶν ἀρετὰ.

Ἀφοῦ δὲ ἐγένεν Εἰρήνη, καὶ ἡ Ἑλλὰς ἠλευθερώθη, καὶ οἱ αἰχμαλωτι-
σθέντες Χριστιανοί, ἄλλοι μὲν ἠλευθεροῦντο, ἕτεροι δὲ φεύγοντες κρυφίως
ἀπὸ τοὺς ἀσεβεῖς, ἤρχοντο εἰς τοὺς τόπους τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἐχρίοντο, καὶ
ἠνάνοντο τοῖς Χριστιανοῖς. Τότε καὶ οὗτοι οἱ πέντε ἐπέστρεψαν εἰς Σαμοθρά-
κην καὶ ἐπαναλαβόντες τὰ πατρικά των κτήματα, ἠνώθησαν μετὰ τοὺς Χριστια-

νοὺς, καὶ ἐχριστιάνιζον. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ ἐγνώσθησαν εἰς τοὺς Τούρκους τοὺς ἐγκατοίκους Σαμοθράκης, καὶ αὐτοὶ ἐδηλοποίησαν εἰς τοὺς ἄλλους Τούρκους τῆς Θράκης. Ὁ κατὰ καιρὸν Ἄγας καὶ Καδῆς, φοβερήσας αὐτούς, λαβὼν τὸν ἱκανὸν ἀπὸ χρήματα, ἀπέλυσαν αὐτοὺς ἐλευθέρους. Καὶ πάλιν μετὰ τὴν ἐναλλαγὴν τῶν ἡγεμόνων, τὰ αὐτὰ ἔπασχον, καὶ μὲ ζημίαν πολλῶν χρημάτων ἐλυτρῶντο. Οἱ δὲ χριστιανοὶ ἐγκατοικοὶ τῆς νήσου, ἐσυμβούλευον αὐτοὺς νὰ ἀναχωρήσουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, μήπως καὶ κινδυνεύσωσι τὴν ζωὴν των ἐκεῖ ὡς γνωσθέντες ἀπὸ τοὺς ἀσεβεῖς. Ἄλλ' οἱ εὐλογημένοι οὗτοι δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀναχωρήσωσι μόνον ἀπεφάσισαν — ὁμογνώμως, ἀνίσως, καὶ ἠθέλον θιασθῶσιν ἀπὸ τοὺς ἀσεβεῖς νὰ μαρτυρήσωσιν τὴν καλὴν ὁμολογίαν, καὶ ἀποθάνουσι διὰ τὸν Χριστόν, καθὼς καὶ ἐγένετο.

Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Τραϊανουπόλεως, ἐπίτροπος τῆς Μαρωνείας, ἀποδημῶντος τότε τοῦ Μαρωνείας εἰς Βασιλεύουσαν, καὶ ἔχων τὴν ἐπίσκεψιν ὅλης τῆς ἐπαρχίας, καὶ αὐτῆς τῆς νήσου Σαμοθράκης, ἐσυμβούλευε καὶ αὐτὸς τοὺς μάρτυρας νὰ ἀναχωρήσωσιν ἵνα μὴ κινδυνεύσωσιν, καὶ ἐπειδὴ ἀπῆλθεν εἰς Βασιλεύουσαν δι' ἀναγκαίας ὑποθέσεις τοῦ ἠρότησε τὸν ἀπὸ Σερρῶν Παναγιώτατον Πατριάρχην κύριον Γρηγόριον, ἐὰν ἐδύνατο νὰ ὑπερασπίσθῃ τοὺς μάρτυρας, ἐν καιρῷ βίας τῶν ἀσεβῶν, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπεκρίθη ὁ Πατριάρχης, ὅτι ἡ ἐκκλησία ὡς ὑποκειμένη οὕσα εἰς τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας οὐδεμίαν βοήθειαν ἐδύνατο νὰ δώσῃ εἰς τοιοῦτους ἐξωμότης καὶ φοραθέντας ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν, ἀλλ' ἡ μόνη σωτηρία αὐτῶν εἶναι, ἐὰν θελήσωσιν νὰ ἀναχωρήσωσιν ἐκεῖθεν τάχιστον, πρὶν ἢ θυσιασθῶσιν. Ταύτην τὴν συμβουλὴν ἀνήγγειλεν ὁ ρηθεὶς ἐπίσκοπος Τραϊανουπόλεως, εἰς τοὺς μάρτυρας, ἐπανελθὼν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ ἔλαβε τὸ κατηλίκι τῆς Μάκρης κομοπόλεως κάποιος σκληρὸς Ἀθηραχμὴν ἐφέντης λεγόμενος, ὡμὸς καὶ ἀπάνθρωπος καὶ ζηλωτῆς ἄκρος τῆς τοῦ Μωάμεθ θρησκείας, ὅστις ἔχων καὶ τὴν κυριαρχίαν τῆς Σαμοθράκης ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, ἐπέφρασεν ἐκεῖ διὰ νὰ συνάξῃ τὰ δικαιώματά του ἀπὸ τὴν νήσον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐπροδόθησαν παρὰ τῶν ἀσεβῶν οἱ μάρτυρες τοὺς ὁποίους καλέσας πρῶτον ἄρχισε νὰ τοὺς συμβουλεύῃ μὲ ἱλαρὸν πρόσχημα ὁ δόλιος, ὅτι δὲν ἦτο εἰς αὐτοὺς πρέπον νὰ ἀφήσωσι τὴν λαμπρὰν θρησκείαν τῶν Ἀγαρηνῶν ὅπου κρατεῖ πανταχόθεν καὶ Βασιλεύει, τὴν ὁποῖαν ἐδέχθησαν, καὶ ἐδιδάχθησαν καὶ αὐτοί, καὶ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν τῶν Χριστιανῶν θρησκείαν, ὑποκειμένην εἰς αὐτοὺς οὕσαν καὶ ἄσημον καὶ μάλιστα ὅπου φέρνει κίνδυνον κεφαλικὸν εἰς αὐτοὺς ἐὰν ἐπιμείνωσιν εἰς τὸ πείσμα των, καὶ δὲν ὑπακούσωσιν καὶ μάλιστα ὅπου καὶ αὐτὸς νὰ τὸ σιωπήσῃ δὲν δύναται — ὡς ἔλεγεν — ὅτι κινδυνεύει ἀπὸ τοὺς πασάδες ὅπου τὸν ἐκυριεύον.

Πρὸς ταῦτα οἱ μάρτυρες ὁμοφώνως τοῦ ἀπεκρίθησαν, ὅτι, ἡμεῖς Χριστιανοὶ εἴμεθα ἀπὸ τοὺς πατέρας μας, καὶ μὲ τὸ νὰ ἠχημαλωτίσθωμεν ἀνήλι-

κοι, δυναστικῶς μᾶς ἐτούρκησαν οἱ Ἀγάδες μας. Τώρα ὅμως ὁποῦ ἐγνωρίσαμε τὸ συμφέρον μας, ἐδέχθημεν πάλιν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τῶν πατέρων μας τὴν ὁποίαν ποσῶς δὲν ἀρνούμεθα, ἀλλ' εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ ἀποθάνωμεν ὅλοι μας δι' αὐτήν. Ὁ δὲ μιαιρὸς Καδῆς βλέπων τὴν τόλμην τῶν μαρτύρων καὶ γνωρίσας ὅτι εὐκόλα δὲν ἀρνοῦνται τὴν πίστιν τους τότε ὤρισε καὶ τοὺς ἐφυλάκωσεν. Καὶ διὰ νὰ παγιδεύσῃ τὸν δεσπότην — ὅστις συνέπεσεν νὰ εὐρεθῆ καὶ αὐτὸς εἰς τὸ Ἱεῦρι τῆς Σαμοθράκης — ἄρχισε μὲν μὲ ὑπόκρισιν φιλικὴν νὰ τὸν ἐρευνᾷ τί ἐπρεπε νὰ κάμῃ εἰς τοὺς ἄθροιστὰς τῆς θρησκείας του νὰ τοὺς θανατώσῃ ἢ νὰ τοὺς ἀπολύσῃ; Τοῦτο δὲ ἐποίησε, διὰ νὰ μάθῃ ἂν ὁ δεσπότης παρακίνησε τοὺς ἁγίους, εἰς τὸ μαρτύριον. Καὶ ἐὰν τὸν ἐσυμβούλευε νὰ τοὺς ἀφήσῃ δῆθεν καὶ μὴ τοὺς θανατώσῃ, νὰ τὸν καταδικάσῃ καὶ αὐτὸν ὡς ὑπεύθυνον.

Ὁ δὲ Ἀρχιερεὺς γνωρίσας τὸν δόλον τοῦ τυράννου ἀπεκρίθη ὅτι οὐδεμίαν εἰδήσιν εἶχε περὶ τῶν τοιούτων. Καὶ ὅτι, εἰς τὴν ἐξουσίαν του εἶναι, εἴτε νὰ τοὺς θανατώσῃ ποὺς μάρτυρας ἢ νὰ τοὺς ἀπολύσῃ ὡς κριτὴς ὁποῦ εἶναι. Μὴ ἰδυνηθεῖς λοιπὸν ὁ πανουργώτατος νὰ ἀκούσῃ ἀπὸ τὸν δεσπότην ἐκεῖνα ἅπου ἐπόθει ἐμεθοδεύθῃ διὰ νὰ λάβῃ χρήματα ἀπὸ τοὺς μάρτυρας, καὶ νὰ ἀπολύσῃ ὅθεν καὶ τὸ κατώρθωσεν. Καὶ ἀπέλυσε πρὸς καιρὸν τοὺς μάρτυρας, καὶ ἀπεράσας εἰς Μάκρην ἐκάθητο. Μετὰ δὲ καιρὸν ὁποῦ ἦλθεν ἕνας ὁμόφρων ἐκεῖνον τύραννος μανικὸς, συνωμόσας μὲ αὐτὸν ὁ ἐπάρατος ἔκαμε καὶ ἔφερον τοὺς εὐλογημένους πέντε ὁμολογητὰς ἀπὸ Σαμοθράκην μὲ θίαν. Καὶ εὐθὺς ὁποῦ ἦλθον ἐκεῖ τὴν νύκτα ἐκείνη τοὺς ἀπέκλεισαν εἰς σκοτεινὴν φυλακὴν, καὶ τοὺς πόδας των ἔκλεισαν εἰς τὸ πικρωτικὸν ξύλον. Ἦτο δὲ τότε ἡμέραι τῆς ἀθεμίτου νηστείας τῶν Τούρκων λεγομένης παρ' αὐτῶν ρεμεζάν. Διὸ καὶ τὴν ἡμέραν ὅλην ἐκείνην ξμειναν κεκλεισμένοι. Τὸ δὲ ἑσπέρας ἀφοῦ ἔφαγον εἰς κόρον κατὰ τὸ ἔθος τους ὤρισεν ὁ πύραννος καὶ τοὺς ἐπαρρησίασαν ἐμπροσθέν τους. Καὶ λέγει τις μὲ πρόσωπον σοβαρὸν, ὅστις ἦτο τὸ γένος Ἀλβανός, σκληρὸς καὶ ἀπάνθρωπος.

Λέγετέ μοι ποῖοί ἐστε; καὶ πόθεν; ἀπεκρίθησαν οἱ μάρτυρες μὲ πρόσωπον ἰλαρὸν. Ἡμεῖς αὐθέντα ἡμεθα χριστιανοὶ ἀπὸ προγόνων μας, γεννημένοι καὶ ἀνατεθραμμένοι εἰς τὴν νῆσον Σαμοθράκην καὶ ἐν καιρῷ τῆς καταδρομῆς τῆς πατρίδος μας ἐφόνευσαν βαρβαρικῶς οἱ ὁμόθρησκοί σου τοὺς γονεῖς μας καὶ πωλήσαντες ἡμᾶς ὡς αἰχμαλώτους, παιδιὰ ὄντας μικρά, μᾶς ἐτούρκησαν οἱ αὐθέντες μας. Τώρα ὁποῦ ἦλθομεν εἰς ἡλικίαν νόμιμον, καὶ ἐγνωρίσαμε τὴν διαφορὰν τῆς ἀληθοῦς ἡμῶν προγονικῆς πίστεως, ἀποστραφέντες τὸ σκότος τῆς πλάνης, ὑπεστρέψαμεν πάλιν εἰς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας. Ταῦτα ἀκούσας ὁ τύραννος ἐθυμώθει ὄλος, καὶ πνέων πῦρ πρὸς τοὺς μάρτυρας λέγει τους. Πῶς ἀπετολμήσατε ἀνόητοι καὶ κατεφρονήσατε τὴν ἀληθινὴν πίστιν τῶν ὀθωμανῶν, ἢ ὁποία ἀφοῦ σᾶς ἐχάρισε τὴν παρούσα ζωὴν, ὁποῦ ἦσθε τότε διὰ νὰ θανατωθῆτε καθὼς καὶ οἱ γονεῖς σας, σᾶς ὑπόσχεται καὶ μετὰ

θάνατον ἀγαθὰ πολλὰ πανευφρόσυνα; Ἀπεκρίθησαν οἱ μάρτυρες. Ἡμεῖς, ὦ ἡγεμόν, εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θέλομεν πλέον νὰ ζῶμεν ἀσεβῶς. Ἀλλὰ προτιμῶμεν κάλλιον θάνατον πρόσκαιρον, παρὰ νὰ κολαζώμεθα αἰωνίως μὲ ἐσᾶς εἰς αἰώνιον κόλασιν. Τὰ δὲ ὅσα καλὰ καὶ ἀγαθὰ μᾶς ὑπόσχεσθε, ἔχετε τα ἑσεῖς. Ἡμεῖς αὐτὰ δὲν τὰ θέλομεν. Ἀλλὰ μόνον τὸν Χριστὸν μας ἐπιθυμοῦμεν καὶ θέλομεν. Ἐπειδὴ καὶ ἠπατήθημεν ἀρνηθέντες τὴν ἀληθῆ τοῦ Χριστοῦ πίστιν, ὁποῦ προξενεῖ ζωὴν αἰώνιον τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσι. Διὰ τοῦτο ὁμολογοῦμεν σήμερον κατ' ἐνώπιον πάντων ὅτι χριστιανοὶ εἴμεθα, χριστιανοὶ ἔσμεν καὶ χριστιανοὶ θέλομεν νὰ ἀποθάνωμεν. Καὶ μὴν ἐλπίξης ποτὲ νὰ μεταβάλῃς τὴν γνώμην μας. Εἰς ταῦτα θυμωθεὶς ὁ τύραννος ἐπρόσταξε τοὺς στρατιώτας νὰ φυλακίσουν τοὺς μάρτυρας. Καὶ φέροντάς τους εἰς τὴν φυλακὴν, τὰς μὲν χεῖρας των ἔδεσαν ὀπισθεν τοὺς δὲ πόδας ἠσφάλησαν εἰς τὸ ξύλον. Καὶ ἔσπερον ὄρθιοι, εἰς δὲ τὸν τράχηλόν των ἔδεσαν ἄλυσσον, καὶ τὸ μὲν σῶμα ἐκρέματο, οἱ δὲ πόδες ἦσαν σφαλισμένοι εἰς τὸ ξύλον ἐλευσινὸν θέαμα. Καὶ οὕτως εὐρισκόμενοι εἰς τοιαύτην πικρὰν βάσανον ἔχαιρον οἱ αἰσίδμοι, καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν ὁποῦ τοὺς ἠξίωσεν νὰ πάθωσι δι' αὐτόν, ψάλλοντες ἕμνους καταλλήλους εὐχόμενοι, νὰ τοὺς βοηθήσῃ νὰ τελέσουν τὸν δρόμον τοῦ μαρτυρίου καὶ οἱ πέντε ἀχώριστα καὶ παραθαρρύνοντες ἕνας τὸν ἄλλον νὰ ὑπομένωσιν καὶ ἠὺχαρίστουν τὸν Κύριον ὁποῦ δὲν τοὺς ἄφησε νὰ ἀποθάνουν εἰς τὴν ἀσέβειαν. Καὶ ἔλεγον οἱ μακάριοι: Μὴ φοβηθῶμεν ἀδελφοὶ θάνατον πρόσκαιρον. Οὔτε νὰ δειλιάσωμεν βάσανα ὁποῦ περνοῦν καὶ πηγαίνουσι. Τὸν Θεὸν ἄς φοβηθῶμεν ὁποῦ δύναται καὶ μετὰ θάνατον νὰ κολάσῃ αἰώνια ταῦτα καὶ ἄλλα ἔλεγον συμπαραθαρρυνόμενοι καὶ ἐδέοντο τοῦ Κυρίου νὰ τοὺς ἀξιώσῃ νὰ κοινωνήσουν τὰ ἄχραντα μυστήρια. Κάποιοι δὲ Χριστιανοὶ ἀκούσαντες ἔξωθεν τῆς φυλακῆς ὅτι ἐπόθουν νὰ κοινωνήσουν οἱ μάρτυρες ἔλαβον φροντίδα εἰς τοῦτο παρηγορήσαντες τοὺς μάρτυρας. Καὶ τὸ ἀνήγγειλαν τῶν προεστώτων καὶ τοῦ ἱερέως τῆς κόμης καὶ ἀπελθόντες οἱ προεστοὶ εἰς τὸν ἡγεμόνα, ἐπροσποτήθησαν ὅτι ἐγκαλοῦσαν τὸν ἱερέα ὅτι δὲν θέλει νὰ πληρώσῃ δύο χρόνων τὰ βασιλικὰ δοσίματα, καὶ νὰ βιάσῃ νὰ τὰ πληρώσῃ. Ὅθεν ὤρισεν ὁ ἡγεμόν νὰ φυλακωθῇ ὁ ἱερεὺς μὲ τοὺς μάρτυρας. Καὶ λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ μερίδες τοῦ δεσποτικοῦ σώματος, ἐκλείσθη εἰς τὴν φυλακὴν μὲ τοὺς μάρτυρας. Καὶ τὴν νύκτα ἐκείνην ἐξωμολόγησε τοὺς ἁγίους καὶ τοὺς ἐκοινώνησε τὰ ἄχραντα μυστήρια.

Μετὰ δὲ τρεῖς ἡμέρας ἐπρόσταξε ὁ τύραννος καὶ ἔφερον ἔμπροσθέν του τοὺς μάρτυρας ἕναν πρὸς ἕναν ξεχωριστὰ νὰ ἐξετάσῃ ὁ δόλιος. Καὶ πρῶτον μὲν ἐξετάσεν τὸν Μανουὴλ ὡς εἰδήμονα τῆς Ἀραβικῆς διαλέκτου, εἰς τὰ βιβλία τῆς μουσαρᾶς θρησκείας τοῦ Μωάμεθ ἀναγνώσαντα καὶ ἄρχισε νὰ τοῦ λέγῃ, ὅτι νὰ ἀφήσῃ τὴν τρέλλαν, καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν ἑαυτόν του, καὶ νὰ μὴ θελήσῃ νὰ θανατωθῇ οὕτως ἢ κἄν ἄς ὁμολογήσῃ ὅτι εἶναι Τοῦρκος εἰς τὸ φανερόν καὶ ἔπειτα ἄς εἶναι πάλι Χριστιανός. Ὁ δὲ ἅγιος πρὸς ταῦτα ἀπε-

κρίθη μὲ θάρρος ὅτι νὰ μὴ χάνη τὸν καιρὸν εἰς μάτην, ὅτι αὐτὸς οὔτε μὲ ἀλήθειαν, οὔτε μὲ προσποίησην, θέλει ὁμολογήσει ποτὲ τὴν ἀσέβειαν ἐπειδὴ καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἀποθάνῃ διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἂν ἤθελε νὰ ζῆ δὲν ἤρχετο θεληματικῶς εἰς αὐτὸν καὶ ὅτι ἡ γνώμη καὶ τῶν πέντε εἶναι μία καὶ ἡ αὐτή.

Εἶτα ἔφερε καὶ τὸν Μιχαῆλον ὡς γεροντότερον καὶ ἄρχισε νὰ τὸν κολακεύῃ, ὃ ὁποῖος ἤλεγξε τὸν τύραννον πολλά. Καὶ ἀπέδειξεν ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ ἀρνηθῆ τὸν Χριστὸν καὶ νὰ πιστεύσῃ τὸν ἀντίχριστον, νὰ ἀφήσῃ τὸ φῶς καὶ νὰ δεχθῆ τὸ σκότος. Τὰ αὐτὰ ἀπεκρίθησαν καὶ οἱ λοιποὶ τρεῖς. Ὑστερον πάλιν κροῖει τὸν Μανουὴλ, καὶ τὸν ἐκολάκευσε λέγων ὅτι κριμα εἰς ἐσένα ὁποῦ ἀνέγνωσες τὰ βιβλία τοῦ προφήτου, νὰ μὴ γνωρίσῃς τὴν ἀλήθειαν. Τότε ἄρχισε λαμπρὰ τῇ φωνῇ ὁ Μανουὴλ καὶ ἐκωμώδησε τὴν πλάνην τοῦ Μωάμεθ, ὅτι ὅλα τὰ βιβλία των καὶ μάλιστα τὸ κοράνι, εἶναι μυθολογία καὶ πλᾶναι καὶ γεμᾶτον φλυαρία διδάσκον ἀσέλγειαν, ἀκαθαρσίαν καὶ πᾶσαν παρανομίαν διότι ἦτο γυμνασμένος εἰς τὰ Ἀραβικὰ καὶ εἰς τὸ λέγειν ἔμπειρος καὶ λόγιος καὶ ἐμυκτηρίσας φανερὰ τὴν πλάνην τῆς θρησκείας τῶν Ἀγαρηνῶν.

Τότε ὄρισε καὶ τοὺς ἐφυλάκισεν. Καὶ ἐσυμβουλευθῆ τὸν ἴδιον Καδὴν καὶ ἄλλους ἀξιωματικοὺς Τοῦρκους, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐσυμβούλευσαν νὰ γράψῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὸν αὐθέντη τῆς ἐπαρχίας, Βασάφ Ἐφέντη, ὅστις ἦτο μυστικὸς γραμματεὺς τοῦ Σουλτάν Μαχμιάτ, πρὸς τὸν ὁποῖον ἔγραψεν ὅλα τὰ τῶν μαρτύρων ἀκόλουθα, καὶ ὅτι τουρκήσαντες πρῶτον, ἠρνήθησαν τὴν θρησκείαν τους, καὶ ὕβριζον παρρησίᾳ τὸν προφήτην, καὶ ὀρθόσκειμα, μυκτηρίζοντες τὴν πλάνην τους.

Ἔως λοιπὸν νὰ ἔλθῃ ἡ ἀπόκρισις ἀπὸ βασιλεύουσας εἰς διάστημα ἡμερῶν εἴκοσι καὶ τριῶν εὐρίσκοντο οἱ ἅγιοι φυλακωμένοι, καὶ ἄγευστοι τραφῆς παντελῶς, καὶ ὑστερημένοι πάσης σωματικῆς παρακλήσεως ταλαιπωρούμενοι, καὶ παιδεύομενοι εἰς τὸ τιμωρητικὸν ξύλον οἱ ἀείμνηστοι, καὶ ὡς ἦλθεν ἡ ἀπόφασις ὅτι νὰ θανατωθῶν μὲ τὸν πλέον πικρότερον θάνατον, ὡς ἄβρισται καὶ καταφρονηταὶ τῆς θρησκείας των, ὅθεν ἐπρόσταξεν ὁ ἀπάνθρωπος τύραννος καὶ ἔκαμαν ἀγγυλωτὰ περόνια σιδηρᾶ, λεγόμενα παρ' αὐτοῖς τζεγγέλια, τὰ ὁποῖα ἐκάρφωσαν εἰς ξύλα ὡσάν καταπέλτην. Καὶ τὰ ἠτοίμασαν νὰ ρίψουν εἰς αὐτὰ τοὺς ἁγίους ἀνηλεῶς οἱ αἰμοβόροι καὶ θηριόγνωμοι.

Καὶ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ἤρπασαν οἱ δῆμοι ἀπὸ τὴν φυλακὴν τὸν μάρτυρα Μιχαῆλον ὡς γεροντότερον ἔφερον εἰς τὸ μέσον τοῦ παζαρίου, καὶ τὸν ἐβίαζαν νὰ σαλαβατίσῃ. Ὁ δὲ μάρτυς ἀπεκρίνατο ὅτι ἦτο Χριστιανός, καὶ δὲν ἠρνεῖτο τὴν πίστιν του. Ἄλλ' ὕβριζεν τὴν θρησκείαν τους ἄφοβα. Ὅθεν θυμωθέντες οἱ δῆμοι, ἔβγαλαν τὰ ξίφη τους, καὶ τὸν κατέκοψαν εἰς λεπτὰ ἰστάμενον ὄρθιον, καὶ εὐχόμενος τὸν αἰοίδιμον. Καὶ οὕτως ἔλαβεν πόν στέφανον τοῦ μαρτυρίου πρῶτος τῶν ἄλλων ὁ Μακάριος. Ἦτο δὲ ἡμέρα Ἐκτη τοῦ Ἀπριλίου, ἡ δευτέρα τοῦ Θωμᾶ.

Τὴν αὐτὴν ὥραν ἔβγαλαν καὶ τοὺς λοιποὺς τέσσαρας μάρτυρας ἐκ τῆς φυλακῆς, καὶ τοὺς ἐπέφεραν ἐπίτηδες διὰ μέσου τῆς ὁδοῦ ὅπου ἔκειτο τὰ τμήματα τοῦ νεκροῦ σώματος τοῦ ἁγίου Μιχαήλου. Καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ ἅγιοι τελειωμένον, ηὐχαρίστησαν τὸν Θεὸν ὅπου τὸν ἠξίωσε νὰ τελειώσῃ τὸν δρόμον τῆς ἀθλήσεως. Καὶ λαβόντες θάρρος ὅτι θέλημα Θεοῦ εἶναι νὰ μαρτυρήσωσιν, ἐπορεύοντο τὴν ὁδὸν τῆς ἀθλήσεως χαίροντες καὶ φθάσαντες εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, τὸν μὲν ἅγιον Γεώργιον καὶ ἅγιον Θεόδωρον τοὺς ἐκρέμασαν. Καὶ οὕτως ἔλαβον καὶ αὐτοὶ τὸν στέφανον τῆς ἀθλήσεως.

Τὸν δὲ πολυπαθῆ Μιχαὴλ τὸν ἐλέγξαντα τὴν πλάνην τοὺς παρορησία ἐκ τῶν βιβλίων τοὺς ὡς ἐπίσημον καὶ λόγιον, ἔφερον εἰς τὸ ξύλον τῆς καταδίκης ὅπου εἶχον τὰ τεγγέλια. Ἐλθὼν δὲ ὁ ἅγιος παρεκάλει νὰ τὸν ἀφήσωσιν ὀλίγον νὰ προσευχηθῆ. Ἄλλὰ δὲν ἠθέλησαν οἱ ἀνηλεεῖς. Μόνον τὸν ἐβίαζον ἢ νὰ σαλαβατήσῃ ἢ νὰ ἀναβῆ εἰς τὴν σκάλαν ὅπου ἠτοίμασαν νὰ ριφθῆ εἰς τὰ τεγγέλια. Τότε ὁ ἅγιος κατηράσατο τὸν δῆμιον λέγων. Ὁ μισαρώτατε καὶ ἀσεβέστατε, σὺ καὶ ὅλον τὸ γένος, δὲν ἐγνωρίζετε ὅτι ἡμεῖς θεληματικῶς παραδίδομεν τὸν ἑαυτὸν μας εἰς θάνατον διὰ τὴν εὐσέβειαν τῆς πίστεώς μας, καὶ μᾶς θιάζετε νὰ ἀσεβήσωμεν ἀσεβέστατοι. Ὁ Θεὸς αὐτὸς διὰ τὸν ὁποῖον ἀποθνήσκομεν σήμερον νὰ σᾶς ἐκδικηθῆ καὶ νὰ σᾶς δώσῃ τὰ ἐπίχειρα τῆς μανίας σας, μὲ ἀμοιβὴν δικαίαν. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ μάρτυρος τὸν ἔσπρωξεν ὁ δῆμιος, καὶ πεσὼν εἰς τὰ τεγγέλια ἐκαρφώθη σταυροειδῶς ὡς τὰ εἶχασιν ἐπίτηδες. Δύο ἦλous εἰς τὸ στήθος, δύο εἰς τὴν κοιλίαν καὶ ἕτεροι εἰς τὸ μέσον.

Ὁσαύτως ἔρριψαν καὶ τὸν Μακάριον μικρὸν Γεώργιον. Καὶ πεσὼν, ὃ τοῦ θαύματος, ἔκλειναν τὰ καρφία ὡς μολυβδος, καὶ δὲν ἐκαρφώθη εἰς αὐτὰ τὸ σῶμα τοῦ ἁγίου. Ὁθεν ἔσυρον τὸν ἅγιον ἐπάνω πάλιν. Καὶ ἔφερον τὸν Χαλκέα κατσίβελον καὶ τὰ ἐσφυροκόπησε καὶ ἰσίασαν. Καὶ ρίψαντες τὸν ἅγιον ἐπάνω εἰς τὰ σουβλία ἐκεῖνα, ἐπέβη ὁ δῆμιος καὶ τὰ ἐπάτει ἄνωθεν τῶν νότων τοῦ μάρτυρος διὰ νὰ προσηλωθῆ. Καὶ οὕτως ὁ μὲν Μανουὴλ συντάμως παρέδωκε τὴν ἁγίαν του ψυχὴν εἰς χεῖρας Θεοῦ. Ὁ δὲ Γεώργιος ἔμενε ζῶν προσηλωμένος ὥρας εἰκοσιτέσσαρας μὲ ὀδύνην ἀφόρητον. Οἱ δὲ Χριστιανοὶ ἐλθόντες τὴν νύκτα ἐκείνην ἐπαρηγόρουν τὸν μάρτυρα νὰ ὑπομένη τὴν βάσανον, διὰ νὰ στεφανωθῆ, ὁμοῦ μὲ τοὺς λοιποὺς καὶ αὐτός. Ἐβαπτον δὲ παπύρους ἥτοι βαμβάκια ἀπὸ τὰ αἵματα τῶν ἁγίων πρὸς ἁγιασμόν τοὺς διὰ τῶν ὁποίων πολλοὶ ἀσθενεῖς ἐθεραπεύθησαν οὐ μόνον Χριστιανοί, ἀλλὰ καὶ πολλαὶ γυναῖκες τῶν ἀσεβῶν Τούρκων. Καὶ ἐδέοντο τοῦ Θεοῦ νὰ βοηθήσῃ τῷ μάρτυρι, ἐπαρακάλουν δὲ καὶ τὸν ἅγιον νὰ δεηθῆ ὑπὲρ αὐτῶν, νὰ παύσῃ ἡ πανώλης νόσος, ὅπου ἀπέθνησκον τότε οἱ ἄνθρωποι σωρηδὸν εἰς τὴν Μάκρην ἀφοῦ δὲ ἐτελείωσεν καὶ αὐτὸς ὁ Μακάριος ἠναγκάσθη ὁ τύραννος νὰ δεθῶσῃ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων. Διότι ἔμελλε τὴν ἡμέραν ἐκείνην νὰ περάσῃ ἐκεῖθεν ὁ Μουσταφᾶ - Πασᾶς διὰ τῆς Μάκρης. Καὶ νὰ μὴν ἴδῃ τοὺς μάρτυρας κρεμασμένους, καθ' ὅτι αὐτὸς δὲν ἔδωσε γνώμην εἰς τὸν φόνον τῶν μαρτύρων ὅθεν

ἐλθόντες οἱ δῆμιοι τῶν μὲν τεσσάρων ἁγίων τὰ λείψανα κατέβασαν τῶν σχοινίων καὶ τζεγγελίων ἐπὶ δὲ τὸν Πολύπλαν Γεώργιον ἐλθόντες ὡς εἶδεν αὐτὸν ἔτι ζῶντα, ἐπυροβόλησεν αὐτὸν εἰς ἕξ αὐτῶν τῶν δημίων εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ μάρτυρος μὲ πιστόλι, καὶ οὕτως ἐτελειώθη καὶ αὐτὸς ὁ αἰοίδιμος. Τότε οἱ Χριστιανοὶ λαβόντες ἄδειαν, ἔλαβον τὰ λείψανα τῶν μαρτύρων, καὶ ἐνταφίασαν αὐτὰ ἐντίμως εἰς τὸ ἴδιον μέρος. Λοιπὸν τότε καὶ οἱ αἰμοβόροι ἐκείνοι τύραννοι ἔλαβον παρὰ Θεοῦ τὴν ἐκδίκησιν. Καὶ ὁ μὲν δῆμιος ποῦ δὲν ἄφησε τὸν ἅγιον Μανουὴλ νὰ προσευχηθῆ, ἀλλὰ τὸν ἔσπρωξεν εἰς τὰ τζεγγέλια. Μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν κρουσθεὶς ἀπὸ τὴν Πανώλην νόσον, ἀπέρριψεν τὴν μιανὰν τοῦ ψυχῆν. Τοῦ δὲ ἑτέρου δημίου τὸ πρόσωπον ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἔμεινε θέαμα ἐλεεινὸν εἰς τοὺς ὄρωνας.

Ὁ δὲ τύραννος ὀνομαζόμενος Τζελάλ Μπέης, ἐθανατώθη καὶ αὐτὸς μὲ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Ὁ Σουλτὰν Μαχμουτ ὠργίσθη τὸν Βασάφ Ἐφέντη ὅπου ἔδωκε τὴν ψῆφον νὰ θανατώσων τοὺς μάρτυρας. Καὶ τὸν ἐξώρισεν εἰς Βάρναν καὶ ἐκεῖ τὸν ἀπεκεφάλισαν κακῶς. Ὁμοίως καὶ τὸν πενθερόν του Παοτάφ Ἐφέντη εἰς τὴν Ἀνδριανούπολιν. Τότε προσκληθεὶς καὶ ὁ αἰμοβόρος ἡγεμὼν ἐκεῖνος ὁ Ἀλβανὸς διὰ νὰ δώσῃ λογαριασμὸν τῆς ἡγεμονίας τῆς Μάκρης, καὶ κακῶς ἐφρονεῖθη καὶ αὐτὸς ὁ μαρὸς. Καὶ ἐτελειώθη ἡ προφητεία τοῦ Ἁγίου Μανουὴλ, ὅπου κατ' αὐτῶν ἐπροφήτευσεν.

Τοῦτο εἶναι ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ τὸ μαρτύριον τῶν ἁγίων. Οὕτως ἠρίστευσαν καὶ ἐνίκησαν κόσμον καὶ κοσμοκράτορα. Καὶ τώρα χαίρονται αἰωνίως ἐν οὐρανοῖς καὶ ἀγάλλονται. Διότι μὲ τὸ νὰ ἐκαθάρισαν τὸν ἑαυτὸν τους διὰ μέσου τῆς ἀγιότητος ἔγιναν ναοὶ Θεοῦ ζῶντος. Καὶ μὲ τὸ νὰ ἐκαταπάτησαν ὡς σκύβαλα ὄλου τοῦ κόσμου τὰ πράγματα, ἔγιναν ἄξιοι τῆς δωρεᾶς τοῦ ἁγίου πνεύματος. Ὅθεν ἀκολούθως ἐνοικήσας ὁ Θεὸς εἰς αὐτούς, ἔγιναν θαυμαστοὶ τῇ ἀληθείᾳ καὶ ζῶντες ἔτι καὶ μετὰ θάνατον. Διότι δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τοὺς νικήσουν οὔτε αἱ προσβολαὶ τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν οὔτε ἡ τυραννὶς καὶ μανία τῶν ἀσεβῶν, οὔτε πειρασμοὶ ἀναρίθμητοι ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ὅπου τοὺς ἠκολούθησαν, διὰ τῶν ὁποίων ἔγιναν μιμηταὶ τῶν παλαιῶν ἐκείνων μεγάλων μαρτύρων.

Αὐτὰ εἶναι τὰ ἥρωϊκὰ ἀγωνίσματα τῶν πανενδόξων πέντε νεοφανῶν μαρτύρων, οἵτινες τῆς Σαμοθράκης θλαστήματα, Μάκρης τὸ καύχημα, Θράκης καὶ Μακεδονίας καὶ Κύπρου σεμνολόγημα, μαρτύρων ἢ δόξα ὀρθοδόξων τὸ κλέος, τῶν πιστῶν ἢ καλλονὴ τῶν ἁμαρτωλῶν οἱ προστάται καὶ ἐξαιρέτως τῆς πατρίδος αὐτῶν μέγα καὶ σεμνὸν καὶ περιφανέστατον ἐγκαλλώπισμα. Καὶ πρέπει νὰ τοὺς μιμοῦνται οἱ συμπατριῶται αὐτῶν εἰς τὸν ζῆλον τῆς πίστεως, εἰς τὴν προθυμίαν εἰς τοὺς ἀγῶνας, εἰς τὴν ὁμόνοιαν καὶ ἀγάπην ὅπου ἀνάμεσα τους εἶχασιν καὶ δὲν ἐχωρίσθησαν ἕως θανάτου. Κανένας τῶν δὲν ἐψεύσθη νὰ ἀφήσῃ καθὼς ὁ λιποτάκτης τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα ὅπου ἔδραμεν εἰς τὸ λουτρὸν καὶ ἐκολάσθη. Ὅλοι κοινῶς πρέπει νὰ ἔχουν συνέμπροσθεν

τους παρόδευμα τούτους τοὺς ἀειδίμους πεντάθλους μάρτυρας διὰ τὰ τοὺς ἔχουν βοηθοὺς ὑπερασπιστὰς καὶ προστάτας εἰς κάθε περίστασιν ὅπου ἤθελον τοὺς ἐπικαλεσθοῦν. Καὶ νὰ ἱκετεύσωσι τὴν ἁγίαν Τριάδα, ἵνα εἰς μὲν τὴν παρούσαν ζωὴν χαρίξῃ εἰς αὐτοὺς ὅλους πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα, εἰς δὲ τὴν μέλλουσαν νὰ τοὺς ἀξιώσῃ τῆς οὐρανοῦ μακαριότητος.

Χαίρετε λοιπόν, χαίρετε! Καὶ πάλιν λέγω χαίρετε, μεγαλομάρτυρες τοῦ Χριστοῦ πεντάριθμοι. Ὅσοι κατὰ χάριν ἀληθῶς τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, ὡσάν ὅπου ἐφάνητε ἄριστοι νικηταὶ τῶν αἰσθητῶν καὶ νοητῶν ἀντιπάλων ἐχθρῶν τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀκραιφνοῦς ἡμῶν πίστεως. Καὶ διὰ τῶν πόνων ὑμῶν ἀγώνων, καὶ αἱμάτων ἐδοξάσθητε ἔμπροσθεν τοῦ τιμαλφεστάτου θρόνου τοῦ ὑψίστου Θεοῦ, εὐφραϊνόμενοι, δοξολογοῦντες μετὰ πασῶν τῶν νοερῶν δυνάμεων τὴν μίαν καὶ μόνην τῆς τρισλαμποῦς θεότητος ἀρχὴν ὑπεράρχιον, καὶ βασιλείαν. Καὶ σὰς παρακαλοῦμεν ἡμεῖς οἱ εἰς τὰ τέλη τῶν αἰώνων τούτων κατανήσαντες καὶ πανταχόθεν καταπονοῦμενοι καὶ καταπιεζόμενοι ἀπὸ πολυπλόκου πειρασμοῦ ἀλλεπαλλήλους. Νὰ πέμπετε διὰ τῶν ὑμῶν μεγάλων πρεσβειῶν οὐρανόθεν πρὸς ἡμᾶς δύναμιν, καὶ βοήθειαν, νὰ ὑποφέρωμεν τοὺς πειρασμοὺς, τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας, τὴν θλίψιν τῶν αἰσθητῶν καὶ νοουμένων ἐχθρῶν καὶ νὰ συντρίβωμεν τὰ νοητὰ τῶν παθῶν καὶ ἀμαρτημάτων εἴδωλα τῆς σελήνης, ὅπου καθ' ἑκάστην ὥραν εἰς τὸν νοῦν ἀναφέρονται καὶ νὰ ἀξιωθῶμεν τυχεῖν τῆς οὐρανοῦ ἀπολαύσεως ταῖς εὐπαρησιαστοῖς εὐχαῖς καὶ πρεσβείαις ὑμῶν, Χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν».

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
† Σαφοειλῆς Ἐλευθ. Βενιζέλος	3—6
(Φωτογραφία - Νεκρολογία)	
† Ἐλευθέριος Βενιζέλος	7—12
(Φωτογραφία - Νεκρολογία)	
† Πρωθυερέυς Δημήτριος Καλλίμαχος	12—78
(Φωτογραφία - Συνέχισις ἐκδηλώσεων εἰς μνήμην του)	
Διακεκομμένοι εὔποροι Θραῖκες καὶ γενικῶς Ἕλληνες	79—86
† Εὐγένιος Εὐγενίδης	87—113
(Φωτογραφία - Βιογραφία - Ἴδρυμα Εὐγενίδου)	
Ἀναστάσιος Τερεζῆς	114—116
(Φωτογραφία - Περίληψις βιογραφίας)	
Ἀλεξάνδρα Πούμπουρα	117
(Φωτογραφία ἀπὸ τὴν παρασημοφορίαν της)	
† Λουκάς Μέγας	118—120
(Φωτογραφία - Βιογραφία)	
Λαογραφικὰ Σουφλίου	121—204
(Χρ. Παπασταματίου - Μπαμπαλίτη)	
Διοικητικὰ Θρακικοῦ Κέντρου	205—274
† Ἀναστάσιος Γιαννακόπουλος	275—276
† Ἰωάννης Ἀποστολίδης	277—278
Συνέχισις Λαογραφικῶν Σουφλίου	279—293
Ἰουλίττις Β. Ἀσημαμίτη, Καθηγητοῦ	294—298
Λόγος Ἀγίων Πέντε Νεομαρτύρων Σαμοθράκης	299—307